
Adalet Ağaoğlu
Dar Zamanlar II
Bir Düğün Gecesi
ROMAN
17. Baskı
YKY

Adalet Ağaoğlu

Bir Düğün Gecesi

Adalet Ağaoğlu

BİR DÜĞÜN GECESİ

Dar Zamanlar II

 [1]

Adalet Ağaoğlu, 1929'da doğdu. Ortaöğrenimini Ankara Kız Lisesi'nde tamamladı. Ankara Üniversitesi DTC Fakültesi'nin Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi (1950). Açılan bir sınavla Ankara Radyosu'na girdi; burada ve kuruluşundan sonra TRT'de çeşitli görevlerde bulundu (1951–70). TRT Radyo Dairesi Başkanlığından, kurumun özerkliğine el konulması sonucu istifa etti. Öğrencilik yıllarında başladığ yazarlığını 1970'ten sonra başka hiçbir işle paylaşmadı. Radyo ve sahne oyunların romanları, öykü, anı, deneme kitapları izledi. Bu çalışmalarında hayatın değişim ve dönüşümlerine duyarl yaklaşımlarıyla dikkat çekti. Doğa, toplum, zaman ilişkilerinin insanın iç dünyasındaki yansımalarını düşünce üretebilecek boyutlarda irdeledi. Değişimler karşısında edebiyatın yapısal durumu bakımından da arayışçı davrandı; kendine özgü anlatım biçimleri geliştirdi. Adalet Ağaoğlu, özenli, yaratıcı bir dil kullanmaktadır. [1]

Kitapları:

Oyun: Bir Piyes Yazalım (1953), oynanmış, basılmamış; Evcilik Oyunu (1964); Çatıdaki Çatlak (1965); Sınırlarda (1970); Tombala (1967); Üç Oyun: Bir Kahramanın Ölümü, Çtkış, Kozalar (1973); Kendini Yazan Şarkı (1976); Duvar Öyküsü (1992); Çok Uzak–Fazla Yakın (1991); "Fikrimin İnce Gülü" (1996).

Roman: Ölmeye Yatmak (1973); "Fikrimin İnce Gülü" (1976); Bir Duğun Gecesi (1979); Yazsonu (1980); Üç Beş Kişi (1984); Hayır... (1987); Ruh Üşümesi (1991); ROMANTİK Bir Viyana Yazı (1993).

Öykü: Yüksek Gerilim (1974); Sessizliğin İlk Sesi (1978); Hadi Gidelim (1982); Hayatı Savunma Biçimleri (1997). Anı: Göç Temizliği (1985); Gece Hayatım (Rüya Anlatısı, 1991).

Deneme: Güner Sümer Toplu Eserleri I.–II. Cilt (1983); Adalet Ağaoğlu Seçmeler (1993).

Ayrıca basılı olan ve olmayan çevirileri vardır. Ödülleri: Üç Oyun, 1974 Türk Dil Kurumu Tiyatro Ödülü; Yüksek Gerilim, 1975 Sait Faik Hikâye Armağanı; Bir. Düğün Gecesi, 1979 Sedat Sima–vi Vakfı Edebiyat Ödülü, 1980 Orhan"Kemal Roman Armağanı, 1980 Madaral Roman Ödülü; Çok Uzak–Fazla Yakın, 1992 Türkiye İş Bankası Edebiyat Büyük Ödülü (Tiyatro); ROMANTİK Bir Viyana Yazı, 1997 Aydın Doğan Vakfı Roman Ödülü.

1995 Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat (Edebiyat) Büyük Ödülü. Unvanlar TÜYAP Onur Yazarı (1994), Eskişehir Anadolu Üniversitesi Fahri Doktora Unvanı (1998), ABD OSU (Ohio State University, Humane Letters) Edebiyat Fahri Doktora Unvanı (1998).

Adalet Ağaoğlu'nun YKY'deki öteki kitapları:
Duvar Öyküsü (1992) Karşılaşmalar (1993)
Seçmeler (1993)
Yazsonu (1993,1999)
ROMANTİK Bir Viyana Yazı (1993,1994,1995' 20°°)
Ölmeye Yatmak (Dar Zamanlar 1,1994,1996)
Bir Düğün Gecesi (Dar Zamanlar II, 1994,1995,1996)
Hayır... (Dar Zamanlar III, 1994,1996)
Geçerken (1996) Başka Karşılaşmalar (1996)
Toplu Oyunlar (1996)
"Fikrimin İnce Gülü" (1999)
Üç Beş Kişi (1999)
Ruh Üşümesi (1999)
Göç Temizliği (2000)
Gece Hayatım (2000)
Toplu Öyküler I (2001)
Toplu Öyküler II (2001)

ADALET AGAOGLU
Dar Zamanlar – 2
Bir Düğün Gecesi
ROMAN

Yapı Kredi Yayınları – 394 Edebiyat– 71
Bir Düğün Gecesi / Adalet Ağaoğlu
Kitap Editörü: Selahattin Özpalabıyıklar Düzelti: Korkut Tankuter
Genel Tasarım: Faruk Ulay Kapak Tasarımı: Nahide Dikel Kapak Resmi: Mehmet Ulusel
Baskı: Şefik Matbaası Marmara Sanayi Sitesi M Blok No: 291 İkitelli / İstanbul
1. Baskı Remzi Kitabevi, İst. 1979
2. Baskı Remzi Kitabevi, İst. 1979
3. Baskı Remzi Kitabevi, İst. 1980
4. Baskı Remzi Kitabevi, İst. 1980
5. Baskı Remzi Kitabevi, İst. 1981
6. Baskı Remzi Kitabevi, İst. 1984
7. Baskı Remzi Kitabevi, İst. 1984 8. Baskı: Simavi Y, İst. 1992
YKY'de 1. Baskı: İstanbul, Ekim 1994
10. Baskı: İstanbul, Şubat 2005
ISBN 975–363–342–4

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 285 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http: / / www.yapikrediyayinlari.com
e–posta: ykkultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://yky.estore.com.tr
www.teleweb.com.tr

İÇİNDEKİLER

BİR DÜĞÜN GECESİ

I

“İntihar etmeyeceksek içelim bari!”

Tezel. Az önce devetabanının dibine bıraktığı içki bardağından boşalan eli titriyor. Ailenin anlayışlı damadı olarak hemen Tezel’in yardımına koşmam gerek. Tezel ne anlayışlı, ne de dengeli olmak zorunda. Titreyen ellerini koltukaltlarına sokuyor. Boşalan bardağına yeniden sarılmamak, o bardağı alıp yere çalmamak için yapıyor bunu. Bulunduğu yerle bir gece için uyum sağlama adına gösterebileceği tek özen bu: Onu da kötüye kullanmayın sakın!.. Benim sabrımı taşırmayın. Hadi Ömer!.. Çabuk ol. Bul şunlardan birini! Nereye kayboldular tepsileri dolaştıranlar?

“Allah kahretsin! Bilsem gelmezdim. Doğru dürüst içki de vermeyeceklerse, ne işim var benim bu yaşama fukaralarının töreninde?”

Sanki bu yaşama fukaraları onun hiçbir şeyi değil. Ya da üç beş kadeh içki ile abisinin kızı Ayşen’in gönlünü azıcık hoşedecek, anasının da yüreğine bir fiske su serpecek kadar bir şeyi. Karımın, Aysel’in bukadarcık bile ilintisi kalmamış olabilir mi bu düğünle?

Dereli ve Özkan Aileleri

Kalkınan memleketimizin milli temeline yeni bir harç olmak üzere kızımız Ayşen’le oğlumuz Ercan’ın –yoksa Ertan mıydı?– Anadolu Kulübü’nde yapılacak olan nikâh ve düğün töreninde sizleri de aralarında görmekten mutluluk duyarlar.

Babası İlhan Dereli

Babası Tümgeneral Hayrettin Özkan

İki kuşun gaga gagaya verdiği mavi kartın altında, 1972 yılının 26 Kasımında, saat 19.00’da temele bu harem konulacağı törenin başlamış olacağı bildiriliyordu.

Beklenen gün ve saatte buradayım. Şunca yıl sonra Aysel’le birlikteliğimizin temeline ilk ayrılığı koyarak. İki yanlı, bunu hiç engellemeyerek. En önemsizi en önemli kılmayı başarmak için, gerçekten önemli bir birikim. Hem de böyle bir günde.

İntihar etmeyeceksek içelim bari!

Tezel’in yardımına koşmam gerek. Sözü buraya getirmesine kızamayacak, bunu söylerken alaylı, vurdumduymaz gülüşüne katılamayacak ya da Tezel’i anlamaya çalışamayacak kadar yorgunum. Bunun da adı, başkalarının an’lık dileklerini an’ında yerine getirmek olmalı. Bir ot. Bir dal. Esinti çıkarsa kımıldar. Yağmurda ıslanır. Güneşte başını ışığa uzatır, pırıldar. Bir araba yanından tozutarak geçerse matlaşır, rengi toprağa

yaklaşır. Biri üstüne düşünmeden basabilir. Az sonra da kaldırıp bir duvar kıyısına, bir çukura birikmiş lağımsı suyun içine atabilir. Evet, evet. Tamam. İnsan ise direnir. Kırk beş yıl bile olsa, kırk beş yıl, bataklarda yürürken de hiç çamur sıçratmadan paçalarına, hiç çirkefe batmadan, hiç tozlatmadan üstünü başını, hiç sallanmadan boralarda, fırtınalarda, hiç midesi bulanmadan, hiç başı ağrımadan... Ne baştır o baş... İnsan başı değil, çivi başı! Kılıç başı. Bir gürz.

Kırk beş yıllık bu gürzü şimdi çevir bakalım Tezel'e. Sor.

"Ne içiyordun sen?"

Tezel, koltukaltlarında tutukladığı ellerini tam özgür bırakıyordu, durdu. Şimdi iyice eziyor o elleri koltukaltlarında. Bu yeryüzüyle onu uyuma zorlayacak tek kişi kaldıysa ortada, onun da şimdi burda, Ömer olduğunu düşünerek. İyi ki Aysel yok, diyerek. Eziyor ellerini koltukaltlarında. O elleri titrememeye çağırıyor.

"En ucuz deyimle, su gibi viski akıtacakmış ya İlhan bu gece? Ben de hakkını veriyordum... Daha doğrusu, vermek istiyorum da, değerimi bilen yok..."

Onun iyi niyetini kötüye kullanmayalım bari.

Garsonlardan birinin gözüne çarpabilmek için bakmıyorum. Yok. Tezel'in iyi niyetini ödüllendirmek için değil. O garsonlardan biri, burda bir Ömer'in de varolduğunu görebilsin diye...

Törenin bildirilen başlangıç saati üstünden daha otuz dakika bile geçmedi. Daha Ayşen, Generalin oğlu, –Ertan mıydı adı?– kız tarafı ana ve baba olarak, oğlan tarafı General, Generalin karısı ve karısının kızkardeşi, karısının erkek kardeşi olarak ayrıca; ayrıca bu erkek kardeşle bu erkek kardeşin karısı da önem sırasının az dışına itilmiş olarak, düğün salonunun giriş kapısı önüne dizilmişler, gelenleri karşılıyorlar. İşte onlar. O damat dayısıyla o dayının karısı, bu sıraya yarım omuzla da olsa, ne denli katılmak isteseler boş. Rafa dizilmiş kavanozlar arasına fazla gelen kavanoz onlar. Rafın önü boş kalsa ileri fırlamış olacaklar ama, Müjgân'ın, gelin annesi Müjgân'ın yüzüne bakılırsa, –çok şükür, çok şükür, asansörden inenler rafın önünü tıkıyorlar ve yine çok şükür, rafın gerisinde daha bir adımlık yer var da– bunlar, neyse geri itilmiş oluyorlar: Hem siz gidin canım, gidin. Sizin başka sıralarda başka yerleriniz var. Başka işlevleriniz. Burası reçel kavanozlarının yeri.

Hayır. Onlara bakmıyorum. Garsonlardan birinin gözüne çarpabilmek için bakmıyorum. Ayşen'in gözüne çarpabilmek için değil. Garsonların gözüne çarpabilmek için. Sanki garsonlar, kulübün kan kırmızısı halılarının traş edilmiş tüyleri arasına karıştılar da...

"Allah kahretsin!" diyor Tezel yeniden. "Allah kahretsin!.." Peki ben kulübün, ortada bir dikdörtgeni boş bırakarak duvardan duvara çekilmiş kân kırmızısı halılarına bakarken mi yakalandım? Gözlerim bir ara giriş kapısındaki karşılayıcılara, –Ayşen'e değil canım, neden Ayşen'e olsun?– en çok da Ayşen'in annesi Müjgân'a takıldı sanıyordum. İster istemez. Garsonlardan birini aranırken elbet. Elbet ister istemez. Tezel'se boş durduğumu sanıyor. Boş durur muyum? Durmuyorum. Doğrusu Tezel'in bir garson ele geçirmekte, bir kadeh içki bulmakta bile ne denli beceriksiz olduğumu düşünmesini istemem. Bugün ablasıyla, Aysel'le ayrı ayrı yerlerdeysek bunun, benim beceriksizliğim, işbilmezliğim

sonucu olduğunu düşünmesini istemem. Tam karşıtını isterim, tam. Ama apaçık ortada işte. Onun 'Allah kahretsin'leri bu kez karşıda, kapı önünde sıraya dizilmiş 'yaşama fukaraları'na değil, bana. Yoo, bukadar nankörlüğe gelemem artık! Babamın sefirlik günlerinde, benim Oxfordlu günlerimde edinilmiş bir iki incelik de bunca yıl yedekte bekletildiği, iyi bir salamura, dinlendirilmiş bir şarap gibi iyice değerlendiği halde...

"Allah kahretsin! Şu gelene bak, şu kürek mahkûmuna!" Tezel'in, içkisi dışında bir şey düşünüyorsa, hep benimle ilintili, üstelik beni küçültücü şeyler düşündüğünü sanmam ne saçma! Kötü. Demek kendime güvenim sıfır. Çarkına okunmuş bir profesörüm demek? Aysel söyleyince kızmıştım. Demek bu başarılmış? "En sonunda Generalin oğluna 'peki' diyen Ayşen gibisin Ömer, başka ne? Ama Ayşen çocuk daha... Ayrıca, başka türlü olması da pek beklenemezdi... O çevrede, öyle bir baba, öyle bir ana ile... Sarsıldık, sallandık, doğru. Ne ki... Yok, böyle konuşamam. Seninle böyle konuşmak... Buna izin verme Ömer. Saçmalatma beni şimdi..."

Öyleyse sus bakalım Aysel. Çekil. Tezel konuşuyor. "... Gördün mü? Karı, boynuna dört ayrı kalınlıkta ve hiç kullanılmamış parlaklıkta dört sıra altın zincir takılmadan bir general oğlunun düğününe gidilemezmiş sanıyor!"

İşte. Bu akşam böyle geçebilir. Gelene gidene bakılabilir. Burda, sırmalar, kadehler, çiçekler, katlar arasında...

Birinci katta tanışılır. İkişer üçer oturulur. Başbaşa kahve, çay içilir. Sağmdakini gözünün ucuyla tartarsın. Solundakinin ağzını kurcalarsın. Gününe göre, içlerinden biriyle kolkola çıkarsın. Bir başka gün ikisiyle, üçüyle kolkola çıkarsın. Yeniden buluşmak için sözleşirsin. Gününe göre, ya buluşursun, ya buluşmazsın. İkinci katta ellişer–yüzer toplanılır. Söze dökülmemiş elele–kolkola vermeler kutlanır. En çok burda göz kırpılır. En çok burda eller omuzlara sıkı sıkı bastırılır: Hadi yukarı çıkalım.

Üçüncü katta cinfiz içilip kumar oynanır. Fiyatlar tartışılır. Komisyonlar, yüzdeler... Dördüncü katta öğle yemeği, akşam yemeği: Bay Bakan'ı tanıyor musunuz? Tahsis Kurulu Başkanı da gelecek mi? Ne içersiniz, yemekten önce bir şey için. Bir martini?.. İlhan, söyle senin o banka müdürüne, ayılık etmesin ulan... Bilmez miyim, senin sözünden çıkmaz o. Çok ötme. Bakan geldi, yer aç. Fırla ayağa! Kapıya fırla! Bak oğlum, mebus bey ne emrediyorlar? Ne emredersin kirvem? Şey yir misin şey, kariydez şiş yir misin he? Yi yi...

Dördüncü kat uzun sürer. Beşinci katta...

Az sonra nikâh kıyılacak. Biraz gecikmiş, öncesi uzun sürmüş bir nikâh. Konuklar beşinci kata asansörle çıkıyorlar. Birden burda oluveriyorlar. Aşağıda, girişte mantolarını, paltolarını, rölövelerini –bazıları kürklerini değil ama– bırakıp üçer beşer ulaşıyorlar buraya. Dün tarhana kararken bugün ansızın pokere oturuvermiş eller gibi. Dün köylüye urgan, kına satarken bugün ansızın yedek parça, motor ve kaçak otomobil lastiği satar gibi...

Çiçekçiler çiçekleri merdivenlerden yukarı, salona taşıdılar. Sepet sepet, buket buket... Bazılarını salondaki orkestra yüksekliğinin iki yanına –Tezel'in hakkı var. Gerçekten altın zincire vurulmuş bir kürek mahkûmu bu kadın–, bazılarını dans pistinin çevresine –orda bir garson duruyor, ama eli boş–, birçoğunu, sonbaharın çok renkli ve en iri patlarıyla göze en çarpıcı kılınmışlarını giriş kapısının tam karşısına dizdiler. Pistin üst başına yerleştirilmiş parlak kırmızı örtülü, üstüne güller, karanfiller serpili masanın –

kayınvalidem oralarda, hem baş köşe, hem hiç köşe olan bir koltukta oturuyor şimdilik–üç yanma... Geciken çiçekler, salonda kendilerine uygun yer bulunamayanlar ve daha gelmekte olanlar ise asansör iniş kapısının tam karşısına, duvarın dibine sıralandı, sıralanmakta. Kız ve oğlan tarafı da, her çiçek sepetinin önünde biri olmak üzere çoktan dizilmişlerdi oraya zaten. Belki ilerde birine anlatırım, kim bilir. Aklımda bulunsun. Yok, kimseye bir şey anlatacak değilim. Anılarımı da yazmayacağım. Kendimi bir düğün salonunun şu köşesine diktim; bakıyorum işte.

İlhan, Generalin bir omuz başı gerisinde duruyor. Müjgân, Generalin karısının bir ayak boyu gerisinde. Buna nasıl boyun eğiyorlar? Müjgân, nasıl oluyor bu? Müjgân'm dudaklarında bu durumu, bu durumun akla getirebileceği soruları yanıtlamakla görevli bir gülümseme: Bir kez için. Bir kez için. Giriş çok sıkışık. Çok da gelen var, onun için. Bir kez için bir omuz boyu ve bir ayak boyu gerileyebiliriz. Kızımın hatırına. Kızımın mutluluğu için. Bugüne bugün General Generaldir, Generalin karısı da Generalin karısı. Yoksa Nuriye'nin de, o Generalin de dün ne olduğunu bizden iyi kim bilir? Hem bu bir şey mi canım? Sen bunları, bu Nuriye'yi falan kabul günlerinde görsen!.. Bu ne ki? Bir akşam için, bir nikâh süresince Nuriye'nin şu ka–darcık gerisinde durabilirim. Ne çıkar bundan? Yarın nasıl olsa yuvalarını yaparım. Nuriye'nin Nuriş hanımefendiliğini nasıl yerle yeksan ederim, görürsünüz. Dün koskoca bir mebus kızıyken, bugün de İlhan'ın karışıyken ben, bir zamanların şalvarlı, başörtülü Nuriye'sini takar mıyım? O gün telefonda da dedim ya sana Ömer, demedim mi? Punduna getirip getirip nasıl Nuriye deyi deyiverdiğimi söylemedim mi? Daha durun. Daha görürsünüz...

"Oy, oy, oy! Suç bende. Bir kadeh içki için bile Generalden kumanda bekliyoruz. En önemliler toplaşmaymca asıl toplar atılmayacak desene? Tam İlhan'a göre!.."

Tezel'in bu gülüşünü severim. Kısık. Dolgun. Salaklığı düştüğü yerden el uzatıp kaldıran. Ya da bir çukur açıp içine gömen. Üstüne de bol toprak atan. Gözönünde dolanıp durmasın diye.

"Nuriş hanımefendi, oğlumun düğününde aileyi tam takım isterim, demiş. Taa Amerikalardan kızkardeşini bile getirtmiş.. Orda, yanında duran var ya, o işte. Hani brokarlı, etollü... Eytm hanım diyorlar..."

Devetabanının öte yanında birileri böyle bir şeyler söylüyor. Biri, yaprakların arasından başını uzatıp da, "Öyle değil mi Ömer bey? Damadın teyzesi değil mi o hanım?" diye soruverir–se ya? Bundan korkuyorum. Bu tür soruları Tezel yanıtlamak. Ama hiç böyle bir görevi üstlenmeyecek, bilmez miyim? "Hıh" dedi bir başka ses. "Ayten adı ne zaman Eytm olmuş ayol?"

Aysel'e sormalı. Her şeyin yılını, gününü koyar o. Koyar kafasına. Abisiyle, yengesiyle bağlarını tümüyle kesişinin bile bir günü, bir saati vardır. Hâlâ her şeyi kendisi yönetiyor sanıyor. Yaklaşmaların da, uzaklaşmaların da gününü, saatini ötekilerin ayarlayıp kararlaştırdıklarını bir türlü göremiyor. Bir türlü inanmak istemiyor buna. Hâlâ, makas kendi elinde de, zamanını seçip makası kırt diye bastırıverdi sanıyor abisiyle onu bağlayan aile kurdelesinin orta yerine. Kırt. Kırt ha? Abin isteseydi ya bu düğün olmazdı ya sen de burdaydın. Abin ne söz? Müjgân bile gerçekten isteseydi, Ayşen'in düğünü bir başka çeşit olurdu, sen de o zaman burda bulunurdun. Müjgân'm telefondaki sesi: Biliyorum, istesek de gelmez Aysel. Onun böyle yapmasına çok üzülüyorum inan. Ama lütfen sen gel bari Ömer. Lütfen gel. Rica ediyorum. Beni kırma...

Öyle ya, paçasına biraz Batı uygarlığı bulaşmış eski bir milletvekili kızının onuruna onur katacak bir profesör de bulunsun bu törende. Biraz okuyup yazmış, biraz oynayıp çizmiş kişiler de bulunsun. Oğlan tarafına 'bak bizde daha neler var diyebilsin Müjgân... Birkaç saat önce Aysel'in bir yandan bilmem ne araştırma kitabını karıştırıp, bir yandan da sigarasının dumanlarını havaya püskürte püskürte söyledikleri bunlar. Yok saydığı, sırt döndüğü birtakım adları nicedir ilk kez ağzına alarak. Bu adları anmak zorunda kaldığı için de kendine öfkelenerek bir yandan... Ben de durmuşum, o en tanınan bilim adamı sesimle "İnsan kitaplardan ve kürsülerden iyice yere indi mi, artık batsan da, çıksan da yürürsün..." diyorum. Aysel şunca yıllık karım. Ne olsa, batana dek yürürsün, iyice batana dek, diyemedim. Ayrıca, dengeli bilim adamı oluşum, yirmi iki yaşında güzel bir kızın bana tutkunluğunu sezmemden gizli bir sevinç duymama da engel değil. Değilmiş işte. Aysel'le tartışmayı kısa kesmemin nedeni bu sevinci kendimden bile gizlemem miydi acaba? Ayşen sıranın en ucunda duruyor. Burdan bütünüyle görünmüyor şimdi. Bazan iyice görünmez oluyor hatta. "Ayşen'imi kırma Ömer!" Ana sesi. Bu ana sesi Müjgân'mki bile olsa, yürekten inandırıcı ve nedense güvercinsi. Gurklayan. "Beni kırma," demesi yetmedi. "Ayşen'imi kırma"yı da ekledi.

"Ayşen kırgın bir gelin. Minicik bir kırgın gelin. Amaan, umurumun teki değil Ömer! İçkim nerde?"

Sahi, Tezel'in içkisi nerde? Onu unuttuk gitti. Ama asıl aranması gereken içki tepsileri mi şimdi, yoksa 'Ayşen'imi kırma'nın ardından patlayan Tezel'in bu 'kırgın gelin' sözü mü? Amaaan, umurumun teki değil! Bunu söylerken ellerini koltukaltlarından çıkarıyor Tezel. Sesi bir an, birkaç kişinin kulağına varacak denli yüksek patladı. Müjgân da, taa ordan bir koku aldı. Bir kıpırdanma. Durgun, yolunda akan bir su bulandı. Bir şey var. O yanda bir şey oluyor? Ne oluyor? Ya Tezel edebiyle duramaz da, bir noktada kız tarafını, bizi utandırırsa?

Açgözlü Müjgân'ın –kitaplardan yere inmenin başlangıcı yeni bir dil öğrenmektir– gittikçe azala azala pek az kalan korkularını da benim yatıştırmam gerekiyor. Bu yeni dili öğrenmekte de bocalanıyor ne olsa: Ayşen'in beyinsiz annesi, ne bakıp duruyorsun göz ucuyla Tezel'e ha? Çağırmasaydınız. Taa İstanbullardan kalkıp gelmesini istemeseydiniz. Aa, olur mu? Ele güne karşı, Generale, Generalin karısına, üstüne '(...) Bankası çiftlere mutluluklar dilef, 'Tel–San Şirketi – Tebrikleri, 'Yunus Dağcı ve Ortakları', bilmem ne '(...) Kuvvetleri Komutanı ve eşinden' –Kuvvetleri'nin önünü portmanto gibi her yanından bir şey sarkan, her yanına bir şey asılı bir kadın kapamış, görünmüyor– 'Şark halıcılık Şirketi' –demek Müjgân halı istifleme merakını tüketmemiş daha–, 'Oyak Pazarlama: Mutluluklar7, 'Sertek İnşaattan en iyi di...', 'Kar–Taş ve Ortakları'ndan saa–.–ler' kurdeleleri geçirilmiş bütün bu çiçek sepetlerine, çiçek buketlerine karşı olur mu? Hem canım, aile çemberinde adı sanatçıya çıkmış, üstelik geçen hafta bir televizyon programında iki dakika görünen biri de bulunsun.

İşin kötüsü, Aysel haklı. Öyle ya, bunlar duvarlarını Bitaraf Kadın Ressamları'nın manzara resimleriyle süslemeye, kirazların çiçek açtığı dev panoları içki köşelerinin arkasına döşemeye başlamadılar mı çoktan? Müjgân, ünlülerin ressamına kendisini çok güzelleştiren bir portresini yaptırmadı mı daha ta kaç yıl öncelerde? Bale, opera gecelerine gitmiyorlar mı?.. "Bunlar Ömer abi, annem gibiler, bunlar, bale, opera gecelerine gidiyorlar saçlarını kabarttırıp ve ertesi sabah kahve içmelerde buluşarak rengi solmuş yüzleri, buruşuk gözkapaklarıyla, hantal elleriyle, ama o ellerin parmaklarından iki pırlanta, bir elmas, bir de her yıl değiştirilmiş, her yıl yeniden edinilmiş, her yıl birbirleriyle yarışarak, vitrinlere yeni konmuş yeni taşlardan, beyaz ya da sarı altından

evlilik yüzükleri de eksik olmadan, dün gece Meric'imizi seyrettik, şeyde, nerde seyretmiştik, canım işte o kocasını aldatan karının nasıl rezil rüsva oluşunda, demiyorlar mı, boğacağım geliyor onları!.. Bizim eve asılan iki manzara resmi, bitaraf ressamların da olsa, sorun anneme, sorun babama bakalım hangi tarafsızın resmiymiş bu, adını söyleyemez size!"

Bir solukta anlatacağı ne çok şeyi varmış Ayşen'ciğin. Boş bıraktığı nice yeri ise şimdi benim doldurmam gerekiyor. Tezel'inse bir yandan zararsızlaşırken, öte yandan en utanılası, en tehlikeli yıllarında olması ne kötü! Ne kötü Müjgân için, İlhan için ne kötü –tek birleştikleri nokta olmalı bu– Salim efendiden artakalanların bir general ailesine, hadi onu geç, yarın vızgelecek bu general ailesi, ama böyle bir yüksek topluluğa karşı yüz ağartacak üç beş üyesini çıkaramaması!..

Müjgân, asansörden inip önlerinde kuyruğa dizilenlerden bir bayın –vişneçürüğü kadife ceket giymiş, kötü dikilmiş– elini öpmesine izin verirken bir yandan da bana bakıyor. Rica dolu bakışları: Kuzum, sen ayarla, kiminle tanışmak, kiminle tanışmamak Tezel, olur mu? Ne kadar içmek, ne kadar içmemek, olur mu Ömer? Bak daha şimdiden... Şimdiden iki kadeh devirdi. Gözümden kaçmadı. Evde de içmiştir gelmeden. İçmiştir o...

"Sen bekle Tezel. Taa dipte eli tepsili bir garson görüyorum.

"İki bardak birden al."

Müjgân, elini öpen kadifeli bayı damadın teyzesine, Ayten hanıma devrediyor. Üzülme sen Müjgân. Yorma kendini. Dünürleriniz ne bilecekler, yıllardır Amerika'ya yerleşmiş Eytın hanımla şimdi burda olmayan, Cincinatti'de, 'sitizen' olan kocası Cim Törk ne bilecek ve ne bilecek konuklarınızın büyük bir bölümü, Tezel'in İstanbul'da nasıl yaşadığını? Ne bilecekler burdakilerin çoğu onun 'serbez' yaşadığını? "İlhan bey, küçük hemşireniz büsbütün serbez yaşıyor diyorlar, doğru mu alla–haşkınıza, inanamıyorum." "Damat teyzesi mi, damat dayısı mı böyle demiş diye üzme canını sen Müjgân. Ne kaldı surda alnımızın akıyla ilk torunumun mürüvvetini görmeye? Ahh Tezel hınzırı, ötekinin yüzünü bile doğru dürüst göstermeyecek bana. Kimbilir kimin ellerinde şimdi biricik oğlan torunum." Bu da kayınvalidem. Sevmekten cayamam Fitnat hanımı.

Yirmi yıllık kayınvalideme yakın gelmemeye özen göstererek içki tepsisini ikinci bir umut ışığı gibi dolaştırmaya başlayan garsona yaklaşmaya çalışıyorum. Ayrıca emekli albay Ertürk'le karısı Gönül'e de –artık iyice raf dışı, safdışılar– hemen şimdiden rastlamamam, kendimi onların aklına getirmemem de gerekiyor. Kavanozların dışına püskürtülmenin kabağı niye benim başıma patlasın? Birader, Ömer bey, biraz kıyıya çektirseniz şu çiçekleri. Nikâh memuruna geçecek yer kalmamış baksanıza. Her şeye yetişemiyorum ki tek başıma...

Böyle bir şeyler diyebilir bana; orkestraya ilk olarak, yani düğün marşından önce, Harp Okulu Marşı'nı ya da Kore Gazileri'ni çalmalarını söylememi isteyebilir emekli albay Ertürk, damadın dayısı. O isterse olmaz. Ben istersem, kimse emekli albayımızın kendisi için bir şey istediğini anlamaz. Çünkü o, kendisi için hiçbir şey istemedi ki bu hayatta, hep vatan için istedi ne istediyse. Sen de haddini ve yerini bil Ömer bey kardeşim. Kore'ye sen gitmedin bir kez. Marşını çaldırmak da sana düşer; bukadarcık bir zahmete katlan artık. Herkes haddini ve görevini bilsin, işte bukadar!..

Emekli albayla rastlaşmadan garsona ulaşmak da kolay değil. Her köşeyi tutmuş bir hali var.

Tezel'in burada bulunuşundan azbuçuk gurur duyan, buna sevinen iki kişi de mi yok peki? Olmaz olur mu? Biri annesi işte, Fitnat hanım: Bak bir de serseri derler benim bu kızıma. Serseri diyemem ya, isyankâr, hatır gönül dinlemez olanı asıl öteki. Aysel. Tezel'çiğim, nesi var işte, koşup geldi yine de torunumun düğününe. Evden çıkarken yakama bu çiçeği bile o takıverdi.

Emekli albayın karısı Gönül, Tezel'in burda oluşundan daha da hoşnut. Kapıdan girerken biz –tabii aile çemberinin önden, gecikmeden gelmesi gerekirdi– "Aaaa, Tezel hanım, sizsiniz değil mi, geçende Paravan'da resminiz vardı vallahi!" demişti. "Televizyonda da gördük sizi. Bütün komşulara söyledim. Bakın, bakın, dünürümüz İlhan beyin kızkardeşleri, dedim hatta!.."

Paravan'daki resmi, İstanbul'un onlara mesken olmuş bir gece kulübünde, Yeşilçam'm bir yığın, iş teklifi bekleyen üçüncü sınıf oyuncularıyla çekilmiş bulunsa da –görmedim ya–, o televizyon programında Tezel, ünlü bir ressamın yaşam öyküsünde iki dakikalık – yok, yarım dakikalıkmış; kendisi, emekli albayın karısına, bırakın, canım, yarım dakikalık bir şey, demişti çünkü–bir figüranlığa çıkmış olsa da, şu Gönül hanımın bunu önemseyişinden gizli bir hoşnutluk duyacak kerte güçlük mü çekiyor yaşama tutunmaya? İntihar etmeyeceksek içelim bari!.. Böylece ne olmuş oluyor? Emekli albayın karısından ayrılınca biz, "İyi bir kadına benziyor bu hatun," deyivermiş olmasını, önleyemediği bu gizli hoşnutluğu şöylece kafasından silip atmış mı bulunuyor: Bu iyi hatunlar, bu salaklar beni ayakta tutsunlar... Yok tutmasınlar! Yok tutmasınlar! Alkol beni ayakta tutar.

Kayınvalidem, oturtulduğu koltuktan beni seçti. Toparlanıp yanında bir yer açmaya bile çalışıyordu benim için. Ama ben onu seçmemiş, gözüm ona değmemiş gibi yapıyorum. Kullanılmamış miraslar ne gün içindir, böyle sıkışık an'lar için değilse? Babamın sefirlik günlerinden bana kalan torbanın ağzını Ayşen'in düğününde de açmazsam ne zaman açacağım? Her törende açılır o torba. Bayramlarda, kutlamalarda ya da gömülmelerde.

Tezel devetabanının yanında, son umudunu bana bağlamış bir cinayet zanlısı gibi duruyor. Daha doğrusu, o saksının önünde ayakta durabilme, böyle bir geceyi atlatabilme umudunu, serinkanlı bilim adamlığımdan henüz istifayı basmama bağlamış biri gibi. O istifaya karşın, zarafetle ve ciddiyetle bir kadeh içkinin peşine düşerek maşanın ucuyla da olsa, bir şeylerin ucundan tutuyorum. Bir şeyleri kurtarmaya kalkışıyorum. Birkaç saati ya da bir Tezel'i. Ayşen'in hatırına, iyi niyetim de üstümde.

"Bu bardaklarda ne var?"

En sonunda karışık kokuları, değişik kumaşları, altınları, elmasları, çok ve beceriksiz boyanmış yüzleri, kendini hiç sorguya çekmemiş kadın ve erkek gülüşlerini, şimdiden terlemiş enseleri, eğlenmeye ve kutlamaya kesin kararlı 'vaay canım!', 'ah şekerim!' ünlemelerini yara yara yanına ulaşıp omzuna dokunmayı başardığım garson, ağzının içinde bir şeyler geveliyor. Limonata bardaklarındaki sarımtrak sulara uzanıyorum. Sarımtrak sıvıyla dolu bardaklardan birine, ikisine, üçü... Yok. Üçüne değil. İkisine. Uzun yıllar dışişleri ailemizin üyesi bulunmuş bir babanın oğlu, üstelik de daha hiçbir gencin tabanlarını bir masanın üstünden karşısındakine göstermediği çağlarda Oxford eğitimi görmüş biri olarak, elimde üç bardak birden taşıyamam. Sonunda Tezel gerçekten intihar edecek bile olsa. Yeniden garson peşine düşmemek, çiğköfteyle Ankara tavasını gümüş

çatallar ve köpüklü şarap eşliğinde yiyecek bu kalabalığı ikide bir varlığından kuşkuya düşürmemek için Tezel'den başka olsa olsa bir de kendime, evet, en sonunda bir de kendime bir kadeh içki alabilirim. Bardakları iyice sakınarak, kadifelere, brokarlara damlatmadan içindekini, duvarların dibinden kıyın kıyın yürüyüp, tanıdık hiçbir yüze rastlamamaya da özellikle özen göstererek –yıllardır damadı bulunduğum ailenin herhangi bir yerinden çıkabilir böyle bir yüz– Tezel'in yanına ulaşabilirim.

Tezel, artık nerdeyse, benim elimde iki bardakla dönüşüme değil de, yanma dönüşüme seviniyor. Sanki yokluğumda biri ona, bluzunuz ne güzel, nerden aldınız, diye sormuş, o da bunu iyi kötü yanıtlamak zorunda kalmış. Ya da Gönül hanım geçmiş bir kez daha yanından. Gitmeden bize de buyrun, buyurmazsanız valla üzülürüm, demiş. Misafirlerimizi siz de karşılaşanız. Sizi televizyonda gören bana soruyor. Buyrun gidelim, burda bir komşularımız var, onların yanma götüreyim, pek merak ediyorlar, benim kız da öyle, şimdi telâşem biraz azalsın da getireceğim zaten, demiş de olabilir daha kötüsü. Çünkü "Bana ne bu yaşama fukaralarının düğününden!" sözü tuzla buz olmuş gibi duruyor.

Ne güzel kızdı Tezel. Ne havalı. Ailenin en güzel, en yetenekli, en çağdaş çocuğu. Şimdi şu hale bak. Gözlerinin altı balon balon. Yanyana durmuş, protokolü ikinci dereceden, üçüncü dereceden, ne kadar geriden olmak elimizdeyse o kadar geriden yerine getirmeye çalışıyoruz. Ses vermez bir laternayla kolu dönmez bir borulu gramofonuz işte.

"Sana ne oldu? Pek içmezdin bir zamanlar?"

Uzattığım bardağı çarçabuk yarılarken söylüyor bunu. Bir çeyrek saattir yalnız içki tepsilerini gözetlemiyor mu? Dört dizi altın zincir takınmış kadını seçişi bile, geciken içkiye karşı kendini oyalamak değildiyse ne? Benim de, birinin önünde eğilmeye hazırlanan garsonu önleyivermem salt Tezel için miydi? Soruyor bir de. Eskiden içmezmişim pek. Pek içmezdim, evet. Ne olmuş? İnsanlar değişir. Her bir biçimde. Her bir yöne doğru. Son yıllar hele, pek içmiyordum. Kafamdan, bilgimden başkaları daha iyi yararlanabilsinler diye. Sigarayı da bırakmıştım hatta. Beynimi uyuşturuyordu. Oysa benim iri beynim başkalarına gerekli. Bu nedenle, başkaları adına sigarayı bırakmak için verilen savaş da var.

Tezel, kendisine tuttuğum sigarayı tüttürüyor. Ben birini bitirdim. Birini daha yaktım. Buna değin bir sorusu olmadı neyse. Sigaraya karşı verdiğim büyük savaştan habersizdi çünkü. Şimdi camlı kapıdan içeri girenlere mi bakıyor, yoksa bardağı dikerken bakış açısı o yana mı rastlıyor, ayırdedemiyorum. Buzu erimiş, kalitesi düşük bir viskiyi art arda yudumlayıp duruyor.

"Chivas Regal bile değil!"

"Suç sende. Abine öğretmeliydin. Her yere birden tırmanırken bazı aksamalar olacak elbet, kolay mı?"

Konfeksiyon çağı. Ben de bu çağa uygun hazır sözler bulup söylüyorum işte. Tezel, hazır giyimin bu denli ayağa düşmüşünü sevmez. Omuz silkip başını çeviriyor zaten: Kısa kes Ömer. İniştesin. İnişte, göz çıkaran iri laflara yer kalmaz hiç.

Tezel öyle sansın. Ben o inişte yirmi yıllık karımla, aydın olmak adına sırt çevirdiğimiz, görmezden geldiğimiz bütün ucuzluklara rastladım. Onların arasında kendime de. Şimdiki

kendime. Gencecik bir kızın bana sevdalanmasından delikanlı sevinci duyabilen kendime. Bu da mı ucuz? Ucuzsa ucuz olsun.

Tezel'in ilgisiz bakışları. İlgisiz bakışları kimin üstünde? İlhan'da mı, Müjgân'da mı, Generalde mi bütün nişanlarını takmmış, kat kat çene altı dar yakasının üstüne yığışmış olarak asansörden hâlâ uç uca inip duranların ellerini yüzakı oğlunun yanıbaşmda sıkıp duran, aşağıda da iki cip dolusu koruyucusu bekleyen? Bana ne Tezel'in nereye baktığından ya da Generalden ve onun kara–sarı parlak bir kumaşa sarınmış ağlak suratlı bodur karısından? Ben Ayşen'i görmeye çalışıyorum. Bana ne onların yüzakı Ertan'ından? Ertan mıydı?

"Ertan mıydı damadın adı?"

"Sen Ercan demedin mi?"

Bilmem. Belki de demişimdir. Ben Ayşen'i düşünüyorum. Hem buraya gelmemezlik edemiyecek, hem buradan çıkıp gitmeyi her saniye isteyecek ölçüde...

Tezel'e, bütün içkilerin benden, yürü çıkıp gidelim buradan, demek bile istiyorum. Deme. Deme. Burada hem Ayşen'in sevgisi kanat çırpıyor başının üstünde, hem güven altındasın Ömer. Sonsuz derecede güven altında. Tezel'in yarın sabah bütünüyle başına kalmayacağından emin değilsin. Gözünü kırpmadan yapar bunu. Siyah eteği, Rus biçimi ipek bluzuyla, dizlerinin üstüne çıkan çizmeleriyle bir sabah, bir aralıkta ayılır ayılmaz, poflayarak çekip gidene dek başına kalır. Kalsın. Aysel'in bu sabahki bakışını, kanayışını içinin, son aylardaki uzaklığını, uzaklığınızı, senin onun içini kanatışını bu akşamüstü, kanatışını –Aysel yeniden doğrulmak zorunda kalacak şimdi– hak etmiş olurdun. Kızkardeşiyle... Yeğeninin düğünü başlamadan daha, Anadolu Kulübü'nden kaçarak... Ayşen'in seni bir delikanlı gibi nerdeyse sevindiren, buraya gelmeden önce ilk kez kendine dikkatle baktırıp sana, yaşlandım mı? bile dedirten tutkusundan kaçarak... Yalnız olmayı bile göze alamadan. Sığınmak için bula bula Tezel'in içkili dünyasını bularak... Tezel'le ayakta duramayacak denli sarhoş olup herkeslerin girdiği şu kapıdan sarmaş dolaş çıkarak. Müjgân'ı, İlhan'ı ve belki Fitnat hanımı da kuşkular, öldürücü tedirginlikler içinde bırakarak... Kimselere renk vermeyecekler. Yine de sürekli aranacaklar. Alçak sesle, üçü birbirine soracak. Ayşen'e soramayacaklar. Ama Ayşen onlara soracak. Müjgân da, burdalar hurdalar, şurdalar şurdalar, diye baştan savma yanıtlar sıralamak zorunda kalacak. Göz ucuyla her şeyi kollayıp, herşeye yön vermek kolay mı? Bu 'rezalet' en çok onu uğraştıracak, en çok onu yoracak: Ben anayım İlhan, ben anayım! İster miyim biricik kızım, bu mutlu gününde herkeslere mahcup düşsün? Keşke bunları da çağırmasaydık. Otursalardı oturdukları yerde Aysel gibi!

İlhan, annesini hem hiç göze batmayacak, hem kimsenin gözünden kaçmayacak, gerekli kimselere onur köşesi bile dedirtebilecek bir koltuğa oturtmuştu. Fitnat hanım siyahlar içinde, yakasına da Tezel'in iliştiriverdiği bir sarı gonca gülle, aileyi büsbütün tarumar edebilecek gizli planlarımdan habersiz, gelenlere bakıyor: Şükür bu günleri de gösterene, diyen bir yüzle. Kendisini, bulunduğu köşede seçerek gelip elini öpenlerin, ne mutlu size, torununuzun düğününü de gördünüz, inşaallah onun çocuklarımınkini de görürsünüz, diyenlerin çok olmasını bekliyor. Severim onu. Bu sevgiyi elinden, iki yanaklarından öpmeye vardıracak denli açığa vuramadım belki. Ona yeterince yakın duramadım ama, kendisine sevecenliğim sonsuz. Kaç yıldır artık geceli gündüzlü bir hizmetçisi olduğu halde, o hizmetçiye karşı 'hanımefendilik' etmekte gösterdiği beceriksizliği sevdim. Yaşar, ona kahvesini getirirken usulca bir toparlanmadan, ayağa kalkacakmış gibi yapmadan

alıkoyamaz kendini de, oğlunun gelini Müjgân'ın, "Anne, anne, bunlarla yüzgöz olmaya gelmez. Otur, hanımlığını bil canım"larını anımsayıp, bu kez de aşırı bir çalımla geri oturup kurulur koltuğuna. Bunu sevdim. Az sonra burada birçok kişi, ilk dans adımlarını nasıl şaşıracak. Fitnat hanım da artık bukadarcık şaşırmasın mı yeni adımlarını? Üstünde en çok ne yanı seçeceğini bilememenin yorgunluğu var. Onu evlâtları arasında bir seçme yapma durumunda kim bıraktı, bir bilebilse!

İlhan, onu bu koltuğa oturttuğunda Tezel'e annesinin yanından ayrılmamasını söylemişti. Protokolü bu sırada, böylece yerine getirmesini istemişti ondan. Ama Tezel, usulca bir okşadı annesinin omzunu: Otur burda sen. Otur sessizce. Gelene gidene bak. Oğluna bak. Torununa bak. Mutlu ol, demeye getirerek. Sonra beni kolumdan tutup, bu devetabanının yanını seçti kendine: Şimdi annemin yanında kalsam, herkesle tanışmak gerekir. İşin büsbütün rezili çıkar, dayanamam...

Henüz otuzunda olmalı. Belki otuzunda bile yok. Yine de nerdeyse Aysel'den çok yıpranmış. Eli yüzü üfürülmüş sanki. Daha düne dek incecik bir kızdı bu. Ünlüydü de. Epeyce ünlü bir ressam. Nasıl böyle oldu Tezel? Tablolarına kullanamadığı boyaları gözlerine, yüzüne mi sürüyor artık? Tablolarını daha güzel boyardı ama. Gergin bir tuvale. Hep kendi renklerini, kendi esintilerini bularak. Hiç sezdirmeyerek bir boya, bir fırça kullandığını. Hiç elevermeyerek bu resimlerin bir resim bilgisi taşıdığını. Hiç bağırmayarak hücrelerin de rengini bildiğini, biçimlerini sezdiğini, kokusunu bile duyduğunu. İyi bir resim nasıl anlatılır? Hem kendini siliş bu resimlerde, hem tepeden tırnağa kendisi oluş nasıl boyanır? Gergin bir tuvale böyle boyardı. Şimdi, gözlerini, gözkapaklarını boyamakta daha hünerli olabilirdi yine de. Kusur gözkapaklarmda mı, ellerinde mi? Elleri titremeye başlayınca gözkapaklan elbet... elbet gözkapakları şeydince de...

"Bana bakıp durma. Kapının önüne dizilmiş aileye bak sen!"

Haksızlık etmişim. Onu, yalnız içki tepsilerini kolluyor sanmakla yanılmışım.

"İlle gitmek zorunda değilsin sen de," diyordu Aysel bu sabah. Uzun süre susuldu sonra. Ben de, kafası olduğu gibi önündeki işte, o allahın belâsı bitmez tükenmez araştırmalarında sanıyordum yine. Anadolu Kulübü'nde boy göstermeyi Ayşen'i sevindirmek için mi, kendimi sevindirmek için mi düşündüğümü bile soruyordum kendi kendime. "Ama gitmek istiyorsan, iyi ya Ömer, kendi bileceğin şey elbet. Tezel de var işte."

"Tezel de var işte," der demez, sesinde bir değişme oldu. Titredi o ses. Ne denli önlemeye çalışsa da, hüzün elini kolunu sallayarak geldi, çöküp oturdu yüzüne, gözlerine: Tezel, neden eskisi gibi konuşamaz olduk biz? Konuşursak neden anlaşamaz olduk? Hiçbir sözün sonunu birbirimizi kırmadan getiremez olduk, neden?

Ben de o zaman neden o eski aşk dolu dostluğumuz için yeni bir çaba harcamaktan çekindim? Yüzüne, gözlerine bulaşan bu hüznü neden sevip okşamadım? Kim tuttu beni?

Tezel sabah erken, otobüsten annesinin evine iner inmez telefon etti. Ama bu, salt bugünkü protokolü yerine getirmekte nasıl bir yol izleneceğini Aysel'den öğrenmek istiyor süsü verilmiş bir telefon olmalı. Ablasıyla aralarında çok uzak, yakınlığı özenle bastırılmış uzak, soğuk bir konuşma geçti: Hoşgeldin. Sanırım düğüne geldin. Yok, ben gelmeyeceğim. Bilmem. Ömer'in kendisine sor bunu. Gidecekse birlikte olursunuz. Yaa, evet. Öyle. Güle güle.

Zorla takınılmış bu uzak tavır, bu soğuk ses, hadi kalk bize gel, çabuk gel, özledim seni, diyemeyişi bütün gün içinin bir yanını didikleyip durmuştur. Kendi yapamadığını kızkardeşin–den bekliyor.

Şimdiyse Tezel'e bakıyorum. "Bana bakıp durma!" demesi ona bakıp durmam için bir çağrıymış gibi. Onunsa içkisiz kalmamaktan öte beklediği hiçbir şey yok. Öyle görünüyor. Aysel'in uzak sesini ânında unutmuş bir Tezel bu. Değilse de alkol unutturur.

Tezel’in Gece Yolculuğu

Park Otel’in barında hava kararana dek kaldım. Allah kahretsin, burada da ciddîleşiyorlar artık. “Ne oldu, ne olacak?” gibi sorular soruyorlar birbirlerine. Güzel, ölmez fıkraları anlatanlar gittikçe azalıyor. Anlatıyorlarsa da, en çok Cumhurbaşkanı üstüne anlatıyorlar. Yarın unutup gidecekler. Biri akıl bile ediyor bunu. “Yahu, şunları bir deftere geçirsek, yarın unutup gideceğiz,” diyor. Bunu bile kendine iş ediniyor. Deftere geçirilerek anımsanan şeylerden bir hayır gelirmiş gibi. Hele bu anımsamak, unutmamak istekleri yok mu, iyice canımı sıkıyor. Babalarının fotoğraf biriktirmeleriyle, yıllar sonra da o fotoğraflara dönüp dönüp “Bak ben neydim!” demeleriyle matrak geçiyorlar ya, şimdi bunlar babalarından gülünç. Gülünç olan her şeyi bile bile gülünç kalmak! Anımsamak, gözden geçirmek, derlenip toparlanmayı çağırır. Demek bunlar hâlâ tutunacak bir yer, ayaklarını basacak bir toprak istiyorlar! İçkini içersin, hiçliğe bakarsın, kendi hiçliğini görürsün; hiçbir şey, hiçbir biçimde canını sıkmaz olur.

Park Otel’in barında hava kararana dek kalmadım canım. Oraya hava kararmak üzereyken girdim. Şu düğün gibi, bardakiler de, zorla zaman üstüne yeniden çetele tutturuyorlar bana.

Allah kahretsin! Yeniden önemsemeye başladılar kendilerini. İkinci sınıf gazetecilerden duydukları üç güncel fıkrayla Cumhurbaşkanı ya da siyasal parti liderlerine ilişkin birkaç dedim–dediyi anlatırlarsa birbirlerine, bir şeye katkıları olur sanıyorlar. Avutuyorlar kendilerini. Öyle ya, kimbilir, bakarsın yarın yeniden devlet diye bir şey olursa, yani gerçek demokratik devlet dedikleri cinsten bir devlet, dişi mi, erkek mi her neyse işte, böyle bir devlet olursa, her şeyi ona teslim edip yeniden vicdan sızılarından kurtulurlar. Yeniden böyle böyle birtakım inançlarla umutların peşine düştüler. Tokadın sersemleticiliği geçer geçmez üstlerinden. Tokat arsızı olmuş çocuklar gibi, kimseler görmedi ya, deyip çevrelerine soluk soluk gülümseyerek... İçin için de “Büyüyünce ben sana gösteririm”li bir öç alma duygusunu biriktirerek.

Doğrusu herkes bir şey yapmak peşinde. Herkes tutukevlerine, cezaevlerine, gözaltı yerlerine hiç değil bir tepsi su böreği, iki sandık portakal götürebilme peşinde. Yitirilen inançların yerine, durum zorluyor diye, acilen yarım yırtık yeni inançlar koyuveriyorsan, utanmamak için, salt utanmamak için yeni inançlar edinmişsin gibi dört dönüyorsan ortalıkta, daha çoook utançlar yaşarsın. Yaşayan görecek.

Sözümona benim birkaç yaş büyük abilerim, sözümona benim yaşıtlarım, idealistlerin zavallılıklarına bakıp bakıp da, en azından böyle zavallı olmamak için, son kez utanabileceğimiz denli utanarak, utanç denen evde kalmış kızı başımızdan atmıştık. Pencere önüne oturup mıy mıy mıy ötmeler de ne oluyormuş için içini yiyerek? Az buz, tokadı yer yemez hiçliği seçmiştik: Makineler senin elinde olmadığına göre, seni senin hiçliğin paklar ancak. Nokta. Bitti. Hadi içelim.

Ne oluyor şimdi bizimkilere? Yeniden neye sıvanıyorlar? Hiçliklerini bile savunamaz oldular. Uzat yüzünü, tükürsünler o yüze. Ne var bunda? Bir kâğıt mendile bakar. Öyle ya, bunu somut olarak yaşamamış kimse, uzatmaz yüzünü. Kendini o yüzün tükürülemez bir yüz olduğuna inandırır. Sanki bizimki İstiklâl Caddesi, Üsküdar İskelesi de, sizinki Vilayet’in kabul salonu. Bunlar da, yüzlerini temiz tutmak için “Bir şey yapmalı, bir ses

duyurmak ya da bilmem kimi bilmem ne cezaevinde ziyarete gitmeli," gibi paravanalar kuruyorlar önlerine. Kurun, kurun; iyi kurun. Belki kurtulursunuz. Kendinizden.

Ne dünden sorumlu, ne yarına borçlu olduklarını ilân etmiş kişilerin küçük koalisyonu çözüldü. Kim kimden daha murdar, kim kimden daha temiz, bunun peşine düşüldü. Kimin polis, kimin yiğit olduğuna da yine bizimkiler karar verir oldu. Bu soytarılık hiç hoşuma gitmiyor işte. Kardeşim, sen güzel güzel içkini içsene; kim resmini kaça satmış, kim almış, kim kimle yatarak ve kim iyi hikâye yazarı, kim beş para etmez, buna karar vermekle yetinsene. Sen de devgençlere silâh bulanlardan olmayıver, bunu kulaklara usuldan usula fısıldamayıver, neyin eksilir?

Yine de üç saate yakın kaldım Park Otel'in barında. Küçük yol çantam ayaklarımın dibinde duruyordu. Dokuza çeyrek kala da içkimi bitirdim, çantamı alıp çıktım. Geçerken Taksim'deki büfeden bir cep kanyağı edindim. Geceyi böylece sürdürmek... Hasan da barın öte ucunda durmuş "Şişmanlıyorsun dikkat!" diyordu. Otuz saniye önce Adana Cezaevi'ndekilerin sağlık durumlarıyla yakından ilgilenen bu değil mi? Şişmanlıyorsam yatağına almazsın, ne yapalım. Üç ay önceki pantolonuma sığmıyorsam, iki ay önceki eteğin beli zor kavuşuyorsa, bu benim bileceğim şey. Yenisini edinmek. Onu da sen alacak değilsin zaten. Hem canım, işte nicedir olup gidiyorum. Fermuarları açık bırakıyorum. Üstüme de kocaman, uzun bir kazak geçiriyorum, tamam. Tüy gibi duyuyorum kendimi. Önünde sonunda etek de, pantolon da bacaklarımda, kalçalarımda dursun yeter. Aman, durmazsa da durmasın. Bunu bile düşünmek zorunda kalınca, kendimden kuşkuya düşüyorum. Allah kahretsin, yine de, artık turistlere resim yapmadan edememek gibi bir şey bu.

Kanyağı çantamın gözüne soktum. Otobüs kalkmak üzere.

"Valiziniz?" diyor uzun, mavi otobüsün yanında duran çocuk, M. Benz'in karnında bir kapak açıp kaldırmış olarak. Yavrum ne de güzel öğrenmiş "valiziniz" demeyi..

"Valizim yok," diyorum ben de.

Bir gece için el çantama tıkıştırdığım kara etekle artık bizimkilerin hatırına –canım anneciğim Fitnat hanımın yüzünü kara çıkarmaya da gönlüm pek elvermediğinden–, akşamüstü Park Otel'e giderken eski biçim giysiler satan çok züppe bir butikten aldığım –uçak biletinin bütün gelirini çekti elimden pis karı!– bu Rus biçimi ipek bluz neye yetmez? Ulan, bunu bile yaptın Tezel! Özel bluz aldın o allanın belâsı düğün için. Bir ana hatırına olsa hadi neyse... İşi gücü kazanç zamanını kollayıp üstüne atlamak olan İlhan'la bütün utanma duygularını senin için harcayan korkunç yenge Müjgân için değer miydi be? Ayşen'leri de ne biçim bir kız, doğru dürüst tanıyamadık ya... Aldırma. Düşünmek yasak. Sen öyle aile vırvırlarma kafanı yoracak biri misin be? Hadi, atla bakalım. Şu lahmacun kokularından bir an önce uzaklaşalım.

Zor uzaklaşırsın. Aile gibidir bir ülke, aile!.. Baksana, en öne yerleşmiş hanımteyze, bir lahmacunu dörde katlamış, otobüsün içini kokuta kokuta yiyor. Ardından iki elma soyar. Bu da onu ilk çiş molasına dek idare eder. Sık sık da su ister şoför kardeşimizin yardımcısından. İstesin. Canı sağolsun. Vardığı yerde midesine indirdiği lahmacunu saklayıp gelinine, kızma, ah midem hiç iyi değil, diye sızlanıp durmasın da. Sızlanır, sızlanır. Rahatsızlığın baş sorumlusu da ya o gelin, ya o kız olmuş olur.

En arka sıradayım. Otobüslerde yerimi en arka sıradan almak benim alışkanlığım. Azala azala tek tük kalan alışkanlıklarımdan biri. Kimse seni görmez. Sen herkesi görürsün. Herkesi görmek istemezsen, kimseyi görmemiş olursun. Yolboyu bir motor horultusu duyarsın, hepsi bu. Karşıdan gelenler farlarını kısmışlarmış, kısmamışlarmış; ha çarpıştık, ha çarpışamadık–mış; bütün bunlar, o gerilip doğrulmalar, derin solumalar, küçük bir cana bunca önem vermeler falan senin dünyandan içeri sızamaz. Nereye sızamaz dedin, nereye? Senin dünyan da neymiş?

O boktan kente gitsem gitsem belki artık ancak annemin cenazesinde bulunmak için giderim, diyordum. Şuna bak. Bir düğüne gidiyoruz. Arka sırada kimse yok. Az sonra kolonya dolaştırması biten yardımcı gelir, gelir benim halkımın çocuğu, oturur şu uca. Hanımteyze "su" diye inleyip uyandırmazsa, kıvrılıp yatar. Adapazarı'nm ya da Düzce'nin oralarda bir yerlerde bir iki kez de, adı çay molası olan iki çiş molası verirler.

Allah belâlarını versin! Allah kahretsin! Kanyak şişelerinin teneke ağzı da hep yalama çıkar oldu. Döndür döndür, kırılıp açılmaz. Ne yakınıyorsun? Devlet mi istiyorsun sen de? Kanyak şişelerinin kapağını çevirdin mi, şırp diye açılabilmesini sağlayacak güçlü bir hükümetin olmasını mı istiyorsun yoksa? Hiçbir şey olmasın. Kimse bir şey yapmasın. Çünkü ben kimseye bir şey yapmayacağım. Anamın gönlünü hoşetmek de son olsun! Yalnız, bizi korumaya andiçmişler, hazır üstümüze kanat germekteyken, süngülerinin ucuyla şu şişenin de ağzını açıverseler, başka ne isterim? Kurtarılma törenine katılamadıysam hep bacağım yüzünden. O sevinci bile yaşayamadım. Nice aklı evvel büyüklerimiz, koca koca yazarlarımız, tam iki hafta şenlik ettiler de –her şey ödetilir, ne sanıyordunuz?– daha ta o zamandan, tam bir vatan haini gibi, hoplayıp zıplamadan kalakaldım.

Geçen yıl, daha da önce, bacağı kırdık. İçkinin beni ilk devirişi, bacağı kırıp, alçı içinde kıçüstü oturakaldım. Tam artık her şeyler bizden sorulacakken, oldu mu? Aysel koşup geldi. Kimden duymuş? Duyururlar. Dururlar mı? Üstelik kınamışlardır bile. Ayıp değil mi, kızkardeşinizi bu çaresiz durumunda böyle yüzüstü bırakıyorsunuz, bile demişlerdir bizim çocuklar. Telefonlar yağdırmışlar. Tek vicdanları rahat etsin de. Hem kesinlikle unutamazlar bir sakatı, bir hastayı, bir tutukluyu, hem iyi günlerini o sakat, o hasta, o tutukluyla geçirememiş birini bulup, bulup o enayiyi, kendi vermek istemedikleri hizmete ve yardıma koşarlar. Hemen bir yolunu bulurlar yükü üstlerinden aşırtmanın. Ben de öyleydim. Kuyruğum sıkıştı mı, gelsin Aysel, gelsin Ömer! İşlerim yolunda mı, keyfim tıkırında mı, unut bunları gitsin! Pek de unutmazdım yaa. Ne olsa ikisinin de çevremde iyi adları vardır. Bana, parmağımı kıpırdatmadan sık sık ilerici, devrimci kocalar bahşedecek kadar. Onların yüzü suyu hürmetine, devrimcilerimizin benden akıl sordukları da çok olmuştur haa... İkinci kocam hele. Ömer, Aysel dedin mi, bana olan aşkı on misli depreşirdi. O konuda hâlâ da öyledir. Aysel'in alaşağı olacağı yok çünkü.

"Yok, istemez."

Böylece kolonya faslı bitmiş oluyor. Şimdi bu otobüs de mutfağında durmadan kapıska pişen bir eve benziyor. Burnuma bizim Küçük Esat'taki evin kokusu geliyor. Aman, tıka burnunu. Bir de eski, iyice eski kokulara dönersek işimiz var!

Otobüsün kıçı havaya kalka ede, kıvrıla büküle, bir süre de Mecidiyeköy'ün oralarda vınladıktan sonra ünlü köprümüze vardık bile. İşte bunu kaçıramam. İşte burda gözümü de, burnumu da kapayamam. Burda Boğaz'a, Kızkulesi önlerine salkımsaçak düşen ışıklar bir yudumluk içkiye ne güzel meze olur! Gül gülebildiğin kadar. Bak, Kuzguncuk

sırtlarından Oktay'ın ışığı bile, Oktay'ın masamızdaki varlığını bildiriyor. Çocuk Oktay'ın anasında. Kendisi Kuzguncuk sırtlarında. Ben de burdayım. Köprünün üstünde. 'Tam konforlu' bir otobüsün içinde. Hadi, hepimiz için! O çocuğu doğurmak da benim büyük yanlışlarımdan biri ya. Daha doğrusu, yanlış diye bir şeye inanabilsem, adamakıllı yanlıştım diyeceğim. Yanlış, ha deyince elle tutulur bir şey olabilse, önünde şapkamı çıkarırdım. Bunun için de ciddî bir şapka bulunmalı insanın başında. O da bende hiç olmadı, hiç resmi şapkam olmadı ki.

Şu köprüyü kurdular. İyi mi ettiler efendim, kötü mü ettiler efendim? Ne ettiler? Bir zaman ben de düşündüm bunu. Üç yıl zıp zıp zıpladım ortalıkta. Bir kez daha inançlıydım. Hem de yarım yırtık inançların öcünü almak istercesine. Deli gibi, mecnun gibi takılıp Ömer'in, Aysel'in ve burda karınca sürüsü gibi çok olan onların kopyeleri peşine, sanki ben de gittiğim, oturup kalktığım her yerde "Efendim, bu iktidar çok kötü bir iktidar. Bu adamlar çok rezil adamlar. Çok yanlış işler yapıyorlar ve bile bile yapıyorlar köpekler! Memleketi hiç düşünmüyor, hep kendi çıkarlarını düşünüyorlar. Çoğunluğa yararı olmayacak bir köprüyü, bilmem kaç paralar yedirip elin adamlarına, getirip İstanbul'un tuzu kurulan jçin, kendi adamları için kuruyorlar!.." demesem olmazdı. Üstelik ben iyi ressamım ya, o günler el üstünde tutuluyorum ya, göz zevkime güven pek yaygın ya, İstanbul'un estetik sorumluluğunu yüklenmek de bana düşer. Sanat ve kültür kolonimiz öyle istediği için estetik konusunda uzmanım ya, konuş artık: Efendim deli bunlar! Köylü bunlar, deli olsalar hadi neyse. Köylü aklıyla getirip güzel İstanbulumuzu çeliğe, halata, betona bulayacaklar karşıdan karşıya... Şu tablomun üstüne bir uçtan bir uca kara kalemle sert iki çizgi çizseniz, aynı kalemle bu çizgilerin arasını da cart cart tarasanız neye dönerse bu resim, işte İstanbul da ona dönecek...

Bunları bile dedim. Savaştım doğrusu. Oysa ben savaş gönüllüsü olmamaya bir kez karar vermemiş miydim? Büyüklerimin hep iyi düşlerle yatıp kötü sabahlarla kalktıklarını göre göre, kız sen uyurken de bunal, uyanınca daha az bunalmış olursun, diye öğütler verirdim kendime. Elbet on sekizimde, Akademi'ye kapağı atarken değil. Akademi'ye kapağı atarken sırtımda daha Kızılay'da yediğim copların sancısı vardı. Gözlerimde gözyaşartıcı bombaların kırmızılığı... Akademi'nin yolunu tutarken ise 'Nasılmış?' havalarındaydım.

Ah sevgili Aysel, nasıl destekledi beni! İlhan'ın sırt dönmelerine, bir kuruş koklatmamalarına –Akademi de neymiş, kaç para getirir kâğıt boyamak adama, senin derdin İstanbullarda fink atmak, ben buna aracı olamam– anamın iki arada bir derede ve iki eli böğründe kalakalmalarına karşın. Derken efendim, pırıl pırıl bir Anayasa'ya da kavuşmuşuz yediğim copların ardından, neden desteklemesin Aysel beni? İstanbullarda, Akade–mi'de mekân tutmamı? –Ben çok bunaldım, çok bastırıldım, bari bu kız yaşını yaşasın, dilediğini yapsın, dilediği olsun– kimi ana–babalar, kendi bulamadıklarını çocuklarından büsbütün sakınırlar, kıskançlıklarından dünyanın en büyük cimrisi olup çıkarlar ya, kimileri de, ablalar–abiler dahil, canım biz ne gün gördük, bari bizden sonrakiler gün görsün, acı çekmesinler, deyip neleri var, neleri yok ortaya dökerler. Kendilerini bile sakınmazlar: Hadi Tezelciğim, yolun açık olsun kardeşim. Yanındayım, korkma. Arkandayım, çekinme. Akademi'ye gitmek mi senin derdin? Ressam olmak mı? Buyur git. Yeteneğin var, geliştir. Savaşımız, savaşın yaratıcılığına güç katsın. Sağol canım Aysel! Sen de varol Ömer abi! Ver elini Akademi...

O Akademi'yi aşağıda ve onun kapısında günlerce nöbet tuta tuta beni kendine çekebilmiş kadire bakışlı ilk kocamı, o hınzır oyunbazı da çabucak gerilerde bırakıp Oktay'a doğru yolalıyoruz. O günler yaşanırken de böyle, iki dakikacık sürüverseydi ya.

Başım ağrıyor. Kanyağı sürdürmek gerek. Yoksa bu başağrısı dinmez, artar. Oktay'ın ışığına nerdeyse değecekmiş gibi yakın geçtim. Orda oturdum mu ben gerçekten? Kaynana, ka–yınbaba parasıyla o menekşeli, yaseminli balkona güzel sofralar kuruldu mu? Sofralar kurulması ne söz? Kerem'i bebek arabasına koyup birlikte denizboyu dolaştırmalara bile çıktık. Ardından koştur bakalım Taksim Alanı'na.

Yahu, o çocuğu niye doğurdum ben? Öf, doğurdumsa doğurdum! Yarın, seni ben doğurdum, diyerek başına çöreklenip beni dişçiye, hastanelere ya da kaplıcalara götürmesini isteyecek değilim ya. Ahh gençliğim, ah sana saçımı süpürge ettiğim gençliğim de diyecek değilim. Çünkü bunamadan ölmeye kararlıyım. Ben, kendi anamı bile alıştırdım benden bir şey beklememeye. Benim oğlan, ne güzel işte, ana takıntısı diye bir şeyi hiç bilmeyecek. Bize zorla kurdurduklarını bozma, koparma savaşı vermeyecek. Peki, baba takıntısı? Eh, orasını da Oktay düşünmeyeceğine göre, kendisi düşünsün artık. Oktay'ın şimdi Bodrum sahillerinde bile benden bir türlü cayamayışının nedeni nedir, diye de sorarım kendi kendime. Sormasam iyi ya, rahat bırakmıyor ki. Sonunda buldum. Oğlunun anasıyım. Ya İstiklâl Caddesi'nde salya sümük, paçası düşük ve kendi kendisine konuşup gülen alkolik kadınlardan biri olup çıkarsam? Nasıl taşınır bu yüz karası? İyisi mi, bana gözkulak olmalı, peşimi bırakmamalı...

Şu tepe ışıklarını ne zaman söndürecekler? Otobüsün içi ne zaman uyku karanlığına bürünecek? Yarın İstiklâl Caddesi'nde ne olacağımı düşünmek zorunda mıyım?

Uçağa binebilirdim. Kasvet bir evde, o kasvet evlerden birinde, kasvet insanlar arasında bir gece fazla geçirmek mi? Ölüm yolunu kilometre kjlometre katedecek bir otobüsün içi, bizimkilerin mağmum kalplerinden, mağnum bakışlarından bin kez iyi. Hele İlhan'ın, kapısında kullar besleyen, seni öperken bile o öpücüğü alacak defterine kaydeden halleri! İmparatoriçesine bayılıyorum ama. Bir gün aklıma esse de, yirmi–yirmi beş yılda New York'tan daha New York olmuş bir Amasya çizeyim desem, Müjgân'ı çizerdim. Tabii bir adım önünde de başkentimizi; İlhan'ı. İşin sevindirici yanı şu ki, böyle bir şey hiç esmeyecek aklıma.

İşin doğrusu, ben tam nikâh saati orada olacak bir uçağa da binebilirdim. Otobüsten inişle akşam saati arasındaki zaman parçasını da aradan çıkarabilirdim. Yokedebilirdim. Artık çok ender gelen o krizlerimden birine, bir kez daha yakalanıver–dim. İyi yürekliliğim tuttu işte. Ailenin yüzünü akedecek aklıkta bir bluz için o uçak biletini şeydiverince...

Yok, yok, kendime bir şey anlatmak istemiyorum. Hele benim beni anlamamı hiç istemiyorum. Böyle bir derdim yok. Arada bir yoklayan bu nöbetler de geçer. Zaten iyice seyrekleşti. İşte bak, bir otobüstesin. Vınlayarak gidiyorsunuz. Sen abinin kızının düğününe gidiyorsun. Bir kadeh içkiye uzanmak gibi bir şey bu. Bir hiç. Yokum ben. Duruyorum. İçiyorum. İçebilmek için turistik resimler yapıyorum. Ne suç biliyorum, ne ceza. Ne seviyorum, ne nefret ediyorum. Yine de nasıl oluyor peki şimdi, bir otobüste –yarı karanlık– bir yolculuğa çıkar çıkmaz, ya da buna benzer karanlık, alacakaranlık her fırsatta olduğu gibi örnekse ışığı söndürüp uyumağa geçmeden önce ya da eski bir tanışa rastlayıverince bir köşebaşında ya da birinin sizi kendi dışınıza itmeye zorladığını seçer seçmez, bir şerit geçiyor kafanızdan? Gözlerinizin önünden bir dizi resim geçiyor? Neden tümüyle engel olunamıyor buna? Onu bunu bilmem. Meğer nihilist olmak komünist olmaktan da zormuş! Vay canına, komünist olmaktan da zor. Yaşayan bilir. Ama az kaldı. Epeyce yolaldım. Bir büyük temizlik yapmadan da tamam olmayacak bu iş. Şöyle büyük bir mevsim temizliği. Yaşanan yaşandı. Görülen görüldü. Yaşanan da, görülen de

üstümüzde ne yaptıysa yaptı. Biz ne olduysak olduk. Biraz dıştan, biraz içten derken yuvamızı yaptık. Bu durmazmış. Sen durursan, durur.

Artık cezaevlerinde tek kişiyi görmeye gitmedim işte. Kimse için ah, vah etmez oldum. Kendime hiçbir görev vermiyorum. Evet efendim, kendime de hiç acımıyorum. Bir tek görevim var: Akşamüstleri içkimi içebileceğim bir yerlere çıkabilmek. 'Hiç'e varmam, oraya demir atıp durmam yeterince başarılı olmayabilir. Ordan beni, ara ara, bir düğün davetiyesi –kötü bir dalga– koparıp alabilir. Bir o yana, bir buyana küçük yalpalanmalarım olabilir, ama bukadarı da kaçınılmaz artık, elden ne gelir! –Elinden geleni yap, bitir–. İşte her şey nasıl yarım yırtıksa, devrimcilerimiz de nasıl geri kalmışsa –aralarında ben, Oktay falan bile vardık–, benim anarşizmim de öyle yarım yırtık, öyle geri kalmış. Elden ne gelir? Kitaplar eksik de yaşam eksik değil mi? Ne sanıyor bunlar? Yoo, bir tek şey kesin ama: Şimdi durduğum yer, şimdiye dek koşturduğum yerlerden daha gerçek.

Ne oluyorum? Kanyak şişesine sarılmak da pek iyi bir sonuç sağlamadı. Bir yolculukta, daha ta başında o yolculuğun, daha yüzlerce kez gördüğüm, yüzlerce kez içine dalıp çıktığım Akademi'nin yakınından geçer geçmez, daha Oktay'ın Kuzguncuk'taki ışığını görür görmez başladım; yok oğlumdan şunu isterim, bunu istemem... Geldi ardından onu nasıl ve neden doğurduğum. Allah kahretsin! Bacağım kırıldığı zaman Aysel'in nasıl koşup geldiğini bile düşündüm. Ardından kimbilir daha neler çıkacak. Sen, en iyisi şimdi, Göztepe'nin Adalar'a kucak açan dalkavukluğuna bak. Hep aynı şey. O ondan bir şey kapacak, bu bundan. Doğa dengesi... Kapmak, kapışmak. Bu, doğayla insan, insanla insan arasında olunca; manzara? Manzara şu: Bir yığın maymun vayk vayk ayk ayk, üyk üyk diye çığlıklar atarak tutunacak dal peşinde koşuyor.

Boşluk. Hiçlik. Gecenin karanlığı. Değil. Yeterince karanlık değil. Gece dediğin katran gibi olmalı. Denizde yalpalayan ışıklar, gelip geçen art arda bir kuyruk oluşturan araçların farları... Böylece işte, ne gece ne gündüz. İkisi arası bir şey. Benim gibi. Ben de bir şeyin ikisi arasıyım. "Tant de bruit pour une omlette!" Onca kıçını yırt, sonuç... Bunu düşünüyor olarak bile; (bunu düşünüyor olarak bile, deyince hele) boşluk hapı yutuyor. Hiçlik piç oluyor. Puşt Ruslar–! Onlar da adam kandırdılar. Onların düşünürleri de, yazarları da, sanki her bir şeyi ve her bir kişiyi tek tek yaşamışlarmış, YAŞAMIŞLARMIŞ gibi ya şu, ya bu deyip çıktılar... Ne o, ne bu. Bu inançsızlığın, o bunalımın ve yorgunluğun, bezginliğin sonu bilmem nereye varırmış... Niye varmadı peki? O sıralar üç buçuk duyarlı aydının mı vardı yoksa kendini asabilecek? Sıra kendine gelince de, Allaha sığın, paçayı kurtar. Oldu mu şimdi? Bir inançtan kaç, ötekine tosla. Bizde böylesi çok. Her zaman çok. Kendini asan hiç yok. Haa, o çocuklar mı, o çocuklar çağdaş birer müntehir, öyle mi? Çünkü her şey gelişiyormuş, her yöntem de... Evet gelişiyor, evet gelişiyor. Yukardakine hiç selâm çakmadan ve çağdaş bir müntehir de olmadan, yaşama ölümlü kılmak canını. İşte benim gelişmiş okulum da bu. Belki tam gelişmiş bir okul değil daha. Ya da geri kalmış devrimcilerimizin en ilerisi kadar gelişmiş. Neden başka türlü olsun ki?

Tezel, kaçma. Hadi canım, anımsa. Hadi koyver kendini. Anımsamaktan kaçmayı bile boşver. Bunu boşvermedikçe hiçlik yolunda bir adım daha atamazsın. Kendini suçlayıp suçlayıp bağrına kurşunu sıkan üç beş aptal Rus'tan biri olup çıkarsın. O dündü. Bugünse bugün. Onlardan hangisi Hitler gibi bir canavar çocuk, Hiroşima'lara, Nagasaki'lere dek tehlikeli oyuncaklarla oynayan çocukları, çokuluslu bankalardan her yeri ve her şeyi ve herkesi parmaklarının ucunda oynatan o sinsi, o fesat, yalanı soğuk mavi gözleriyle örtmeyi beceren çocuklarla dolu bir ailenin iyi beslenmemiş geri zekâlı, budala üyeleri olarak yaşadı? Cömertlikle uzatılan her gül goncasının birer saatli bomba, birer saniyeli

bomba, birer ateşli silâh olduğunu hangisi gördü, hangisi Vietnam'da kanın sarı sulara karıştığını, oluk oluk akarak o sarı suları kızıla boyadığını?

Yok aman yok. Duygulu falan değilim. Bencilim bencil! De–folsunlar başımdan! İnsan yüceymiş, insan direnirmiş, insan yönetirmiş... Gördük. Para yönetir, silâh yönetir, yönetir tom–sonlarm ucu. Sen orda saf saf insanlığı yönetiyorum güzellikle, barışla, sevgiyle derken, başkaları üstüne bir fiske şeltoks sıkıyor, işin tamam! Karnı göğe geliyorsun. Mutfağın her yanında yine cirit atan karafatmaları dün gece nasıl şeltokslayıp canına okudum? Sonra da dedim, bak kızım, bu karnıgöğe debelenen pis yaratıklar sensin, sizsiniz, elinde şeltoksla bu işi beceren de Papa, pardon para!..

Keşke ben de daha gaddar, yani daha paralı olabilsem. Ondan sonra da yeterince olanak çıksa önüme. Diyelim Aysel. O bir kötü hastalığa yakalansa, bu yeryüzünde onu kurtarabilecek tek canlı yaratık da ben kalmış olsam ve üstüne şeltoks sıkarak işini tamam etsem!

İnançlı salak! Sırtına inancını yüklemiş, onunla birlikte yaşamasını sürdürebileceği yere doğru koşup duruyor. Surda önü tıkandı mı, hadi bakalım yeni bir iz, yeni bir kanal. Danaburnu ordusunun burnu sağlam üyesi. O burun da ne bürünmüş ya! Sürt sürt aşınmıyor. Vur vur kırılmıyor. Sahi be, bu Aysel'i öldürebilseydim, kökünü kazıyabilseydim, kendim de o, bir türlü tamamlayamadığım hiçlik tahtına kurulup rahat ederdim ya. Geride artakalan küçük bir kuşkuyla hâlâ "Ne olduk, ne olacağız?" diye –çook derinlerden– sorup durmazdım kendi kendime. İkide bir, hadi yaşlı anamı üzmeyeyim, hadi bunca uğraşı arasında Aysel'i bir de ben uğraştırmayayım, gibisinden mıymıntılıklara yakalanmazdım –çook derinlerden–. Onun her şeyini biliyorum. Icığına cıcığına dek. İnançsızlığımı tam pekiştireceğim, düğümü atıp noktayı konduracağım, bir de bakıyorum, gözlerimin önünde suya batmış bir ördek gibi yeniden silkelenip doğruluyor. Bu da benim çok canımı sıkıyor. Şeytanım diyor, bastır şunu suya, boğulana dek bırakma ensesini. Kalsın çamur çökek içinde. Bir daha hiç silkinip doğrulamasın. Hah, şimdi nasıl silkinecek, doğrulup dikilecek bakalım. Doğrusu çok merak ediyorum. Süngüler, tomsonlar, sürek avları, üstüne bir de benim o mektup, bir de sevgili kocası Ömer, tepenaşağı gelmiş... Öyle ya, ben belki şimdi o düğüne değil de, Aysel'in sonunu görmeye gidiyorum. Ömer'in tövbe deyip de salıverildiği söyleniyor. Ağızlarda hep bu laf: Yoksa niye salıversinler iki haftada? Aysel, artık buna dayanamaz. Şimdi artık başını şurama dayar –hep ben onun omzuna dayıyacak değilim ya–, dayar o başı şurama, inleye inleye: "Gücüm kalmadı, sürdüremiyeceğim. Bitti. Son," der, demediyse hâlâ. The End.

"Son diye bir şey yok ki Tezelciğim."

Yeni dindarın duası. Mıy mıy mıy mıy... Son diye bir şey yok ki Tezelciğim! Eski Bizans'tan yeni Anadolu'ya doğru yolalan bir gece otobüsünün içinde, bir zamanlar onca güvendiğin, ayakta dursun diye onca sırt verdiğin öz kardeşinin senin için ne cinayet planları kurduğunu buseydin, son diye bir şeyin olup olmadığını anlardın. Tabii eğer hayat arkadaşının, o en büyük yoldaşının bütün devrimcilerin gözünden nasıl düştüğünü gördükten sonra da, 'The End', dememişsen...

Bayılıyorum ülkeme. Bu ülkeye! Hergün festival. Hergün çok eğlenceli geçiyor. O iyi sergilerim döneminde, o iyi sergilerimden birinde, usulca yanıma sokulup da yüzüme tüküren, elinin tersiyle de, yeterince devrimci bulmadığı şu yanağıma bir şamarcık konduran –hay allah, geçende onu bir TV reklâmında görmeyeyim mi?– bir yığın Jeanne d'Arc'ımızdan en millet kurtarıcısı bile, şimdi yeni mehmetçiğimizin elinden, kızlığını nasıl

kurtaracağının telâşına düştü. Sıkı bir devrimci, bir halk kahramanı için saklanmış o kızlığa sıkı bir komando ya da kontrgerilla darbesiyle son verilmesi gülmekten gebertir insanı. Ayşe anamızın orasında Kardinal hazretlerinin şeyi... Keşke o kızı da ben, taa o zaman saçlarından yakalayıp sürüye sürüye Murgul Bakır İşletmeleri'nde aylardır kadın yüzü görmeden bir dağı dilim dilim kesen Rizeli, Sivaslı, Yozgatlı işçi kardeşlerinin arasına fırla–tıverseydim! Halkı kurtarmak, işçiyi uyarmak, ona bir iyilikte mi bulunmak istiyorsun? Buyur işte. Bundan yararlısı can sağlığı! Sanki şimdi ne oldu? Kükürt dumanıyla her gün biraz daha zehirlenenlerin pek güzel işine yarayabilecek bir şey, kendilerine ölümlerden ölüm beğenemediğin kodaman uşaklarının işine yaradı. İçerde ya da TV reklâmında. O reklâmda bu genç kız, kendisine koca bir yazlık villa armağan eden dazlak kafalı şişko kocasına "Sevgilim!" diye sarılıp, seyirciye de göz kırparak, "Saadetimi bilmem ne kokularına borçluyum," demesin mi?

Bakalım Ayşen'in kızlığına son verecek delikanlı ne biçim bir şey. Bu İlhan'ın isteyip de yapamadığı ne kaldı acaba? Birileri Maltepe'de –az önce yanından geçtiğimiz–, bir tanesi TV reklâmlarında –geçen gece görüverdiğimiz–, öteki de Anadolu Kulü–bü'nde –yarın akşam içinde olacağımız– esir alman bazı çok genç ve çok inançlı kızlarımızın sonları nasıl da birbirinin aynı... Tüh allah kahretsin! Bu aynılığı düşünmem iyi olmadı işte. İçimde bir yanma uçverdi. Şuram tıkandı, gözlerim sulandı. Nerdeyse ağlayacağım. Çok mu içtim? Yok canım. Daha şişeden beş yudum ya aldım, ya almadım. Bu altıncı yudum, beni bana bağışlasın. İçimde kurumadık hangi köşe kaldıysa onu da kurutsun. Amin! Hadi bakalım, bu ise Oktay'ın Kuzguncuklu penceresinin de, Selimiye'nin de, Maltepe'nin de, o reklâmın da, hatta nerdeyse ağlayacakmış gibi oluşumun da artık gerilerde kalışının onuruna!

Camın kıyısından ince, keskin bir soğuk sızıyor. Şuramda küçük bir ürpermenin uçverişi bundan. Kanyak şimdi ısıtır. Giderek daha iyi ısıtır.

II

Bir, perdeleri sıkı sıkıya kapalı camlara, bir, kapı yanına bakıyor Tezel. Sanki bir yerlerden bir esinti geliyor da, nerden geldiğini bulmaya çalışıyor.

"Üşüyor musun?"

Şaşırıyor. "Üşümüş gibisin," diyecektim yeniden. Önünde sonunda, orda, hâlâ o devetabanının yanında dikilip duruyoruz. Şu sıra içeri giren, ellisinde ansızın aynı berbere gidip aynı saçı yaptırmış, yine ansızın aynı dükkâna girip ayrı renklerde, ama aynı giysileri seçip giyinmiş iki kadına bakıyoruz. O zaman, TezelTe aramızda yerleşen sıkıcı sessizliği de bir ucundan bozmak gerekiyordu. Ayrıca, apaçık işte; garip bir titreme geçiriyor. Ellerinin titremesine hiç benzemeyen bir ürperme. Tedirginleşiyorum. Yeni bir soru bulup soruyorum:

"Şu hanımları tanıyor musun?"

"Yok," diyor Tezel. "Tanımıyorum," diyor kısaca.

Burdan iyice koptu, görüyorum. Benden bu denli kopmasından da nerdeyse ürküyorum.

"Sana telefon mu etmişlerdi, İstanbul'a? Düğüne gelmen için yani?"

"Telefon değil. Kart geldi."

Tezel'in uzaklığı yavaş yavaş dağılıyor. Seviniyorum. Onun o, her şeye gülen vurdumduymaz canlılığı öylesine gerekli ki bana şimdi. Çünkü Ayşen, asansörün önünden giriş kapısına doğru gittikçe kayarak benimle yüzyüze gelmek üzere.

"Kartı İlhan'dan geçen hafta aldım. Taksim Galerisi'ne giderken... Bir arkadaş beni orda yabancı iki resim alıcısıyla tanıştıracaktı. Galeride bekledim... O arkadaş gelmedi. Ne oldu, bilmiyorum. Alıcılara kendi resimlerini mi sattı nedir?.."

O arkadaşı kimse, şimdi karşısında da, hoşgörüyle dalgasını geçiyor Tezel. Bardağından büyük bir yudum içki alırken kıs kıs gülüyor bir yandan da. Ayşen'in yüzünün yarısı göründü. Şimdi tamamı görünecek. On sekizinde bir delikanlı gibi ürküp ya da utanıp başımı yeniden ve hemen Tezel'e çeviriyorum. Ama Tezel çoktan içki bardağının arkasında kaybolmuş. Giriş kapısına yan dönüyorum. Sanki TezelTe uzun bir konuşmaya dalmışız gibi yapıyorum.

Tezel'in Uzun Konuşması

(...)Kartı İlhan'dan geçen hafta aldım –Abi desene be, abin değil miyim senin?– Üstünde iki kuşun gaga gagaya verdiği mavi bir kart. Karta bir de gidiş–dönüş uçak bileti eklenmiştir. İlhan, biricik kızının onuruna iyice cömert –İlhan deyip durma kız! Abi desene...– Daha ne yapsın, nasıl göstersin abiliğini? Güldüm. Kartı da, azür mavisi uçak biletini de aylardır tozu alınmamış, el değmemiş kitapların, elimden gelse boyarken gözlerimi sıkı sıkıya yumacağım tuvallerin falan arasına atıver–dim.

Taksim Galerisi'ne gideceğim. Sami beni orada İsveçli aptal iki turistle tanıştıracağına söz verdi. Duvar dibinde, anasının eteğine yapışmış dilenci çocuk resmini –çocuk tek elli, anasının başı yemenili– onlara okutabilirsek, parasını kırışacağız. Akşamüstleri yine kahvelere çıkabilirim o zaman. O kahvelerde, benim gibi iki günde bir sıkışık durumda kalanlara acilen ve ucuzuna kitap çevirtecek sol tacirlerimizden birine, örnekse Aydın Alpdemir'e rastlamak için bekleyebilirim. Nedense o tutuklanmadı. Ona üç kuruşa beş kitap çeviren iki kişi birara tutuklanıp koyverildi sanıyorum.

Bir an bileti Türk Hava Yolları'mıza geri verip, parasını da cebime indireyim, diye düşündüm. Sonra gideyim, eski kocalarımdan birini bulayım ve ona Park Otel'de gün doğumuna karşı, krallarla kraliçelere lâyık bir kahvaltı ısmarlayayım. Sersemlerin aklına bile gelmez böyle bir şey yapmak. Paracıklarını nerelerde harcarlar bilemem. Ha sahi, kötü yolculuklara çıkarlar.

Mavi, pembe yolculuklara. Bunalmış, aşk kırgınlıklarına uğramış, motorcuyu devrimci yapamamış, kendi devrimciliklerine de inandıramamış, hiçbir yerde ise aradıklarını bulamamış, yarım yırtık iki arkadaşları varsa, onlarla da küsüşmüş olarak geri dönerler. Çevrelerinde herkes ne yapıyorsa bunlar da ille onu yapacaklar. Aman koşun. Belki onlar Akdeniz, Ege kıyılarında balıkçıları, pamukçuları, portakalcıları aracının elinden kurtarıyorlar ya da oralardan iki devrimciyi şu günlerin zulmünden azat edip öte yakaya aşırtıyorlar da, sen geri kalıyorsun. Herkesin, elbet kendi çevrelerindeki herkesin yaptıkları dışında bir şey yapmak, önce kendi özgürlüklerini kanıtlamak ikisinin de aklından geçmedi. Bir gün olsun birdenbire kaldırım taşlan üstüne oturup da, ağlamadı bunlardan biri be! İçlerinden bir kez bile, yolda gördükleri sevgi dolu bir çifte üçüncü kişi olarak sarılmak geçmedi. Elbiseleriyle kendini suya atan da olmadı hiç. Taksi şoförlerine hep istedikleri parayı verdiler. Ne daha azını vermek için kavga ettiler, ne çoğunu vermek akıllarından geçti. Sonuç?

Galeride bekledim. Sami gelmedi. İsveçlileri tek başına mı yoldu, nedir? Neyse, söz verenin söz verdiği yere, söz verdiği saatte gelmemesine iyice şerbetliyim de, kılım kıpırdamadı. Önceleri, bu İstanbul'a ayak uydurmağa çalıştığım ilk zamanlarda yani, nasıl üzülürdüm! Şimdi, söz veren söz verdiği şeyi yaparsa üzülüyorum. Bir borçluluk duygusuna kapılıyorum. Şu yeryüzünde sözünün eri insanlar da varmış, diye şaşkınlığa uğruyor, bu dünyayı yeniden bir gözden geçirmeli mi acaba, gibilerden kuşkulara kapılıyorum. Kapılıyordum daha doğrusu. Aysel'i şeltokslamak özlemim de bunun bir uzantısı ya zaten.

"Abla, önde boş yer var. İsterseniz geçin..."

Sürücünün yardımcısı. Birine su mu vermiş ne olmuş, köşesine dönerken bana iyi bir yer sunuyor. Yalnızlığıma üzülmüş gibi...

"Burda rahatım."

Çocuk belki de upuzun yatmak istiyor şuraya. Allah kahretsin! Bak, hemen iyi niyetine verdim. Beni düşündüğünü sandim. Eski dangalaklıklarıma bu gece sık sık yakalanıyorum nedense. Unuttun mu Tezel? Bir zaman önceydi o. Yani, neyle karşılaşırsam karşılaşayım, ne söz duyarsam duyayım, herkes işi gücü bıraktı da, yalnız benim iyiliğimi düşünüyor sanırdım. Niye, diye sorsaydın ya bir kezcik! Ne diye insanlar başkaları için, senin için iyi şeyler düşüneceklermiş? Sen öyle düşünüyorsun diye... İyi ya işte, artık böyle düşünmezsin. Ellerini yüzünü umut mu, iyimserlik mi ne diyorlar, işte onlardan bir güzel yıkar arıtırsın. Arap sabunuyla. Ova ova. Sonra, sen sağ, ben selâmet! Benim asıl ümidim ümitsizliğimdir! Mutluluksa mutsuzluğun bilincinde olmaktır! Ne güzel söylemiş adamlar, ne güzel! Yoksa benim kendi buluşlarım mıydı bunlar yahu? Neyse ne, işte Tezel'in özdeyişleri, işte artık her yana bağıra bağıra söyleyeceğim sloganlarım! Herkes bir dua uydurup peşinden gidiyor. Ben de artık bu dualara amin diyorum: Ümidim ümitsizliğimdir. Mutluluğum mutsuzluğumdur. Nokta. Şu an çok mutluyum. Çünkü çok mutsuz bir düğüne gidiyorum. Orda herkesleri mutsuzluğa garkedeceğimi biliyorum. Çok mutluyum, çok. Sami, o İsveçlilerden hiç değilse birini getirseydi, ben de o tabloyu bu salağa okutabilseydim daha mutlu olurdum tabii. Resmi okuttuğumdan da çok, bizim dilenen, gözü–yaşlı çocuklardan birini bir İsveçlinin duvarına çiviletip, onların bize acımasına, bu değişik tadın iğrençliğini yaşamalarına olanak sağladığım için...

Doğrusu, bileti de o bluz adına geri vermedim. Gitme. Boşver. Onları daha mutsuz et, daha mutsuz olursun. Yani daha mutlu. Ne işin var o analar, abiler, ablalar arasında? Sonra onların yan takıntıları: Enişteler/yengeler, yeğenler. Yeğen yani. Sonra o yeğenin yeni yan takıntıları: Damat, damat babası, damat anası, damat kardeşi, damat teyzesi, damat susu, damat busu... Tümgeneral'in Başkent'teki ordusu kaç kişilik acaba? Kaç tümen, kaç takım, kaç tabur? Kaçı tankçı, kaçı topçu, kaçı piyade? Bu düğün tam 'zamane düğünü' gözüm çıksın. 'Zamâ–nîyûn' arasında da benim gibi bir iki 'haşerât–ı lâyefzünûn!..' Bizim çok yaşlı bir hocamız vardı. Karşısındaki 'zamane kızlarıyla zamane oğlanlarına' derin bir kederle bakarak "Güzel sanatlar talebesi nâmı altında bir sürü haşerât–ı lâyefzünûn!" derdi. O derin kedere karşı ya kıkır kıkır gülünür, ya "Türkçe konuş hoca, Türkçe!" diye bir iki başkaldırı sesi yükselirdi ki, o sesler daha sonra en öztürkçe, gereğinden çok öztürkçe konuşanlara da "Gidinin gardropçuları! İşçi sanatından söz etsenize, işçi sanatından!" diye bağıracak.

'Haşerât–ı lâyefzünûnluğa göğüs gerdiğim yıl Akademi'deki ilk yılım. Kıkır kıkır gülenler arasında değilim, öztürkçe adına başkaldırı sesi yükseltenlerin 'bacı'siyim. O 'bacı' da boş durur mu? Kaç arkadaşımın elleri üstünde taşınarak, kaçının müze gibi evlerinde, o mertabanî vazolar, bakara bardaklar, Çin gülâptanlar, famiy rozlar, famiy vertler, pendibuhara yollukları, koyu ceviz kaplama duvarlar arasında, en ince bürümcük gömlekler gibi, en değerli Anadolu kilimleri, en ince oyalar gibi ta baş köşelerde bir yerim oldu. Doğrusu haklarını yiyemem. Benim sanat kültürüm Akademi'den çok, o evlerde gelişti.

Gelişen o kültürü şimdi Anadolu Kulübü'ne iyice sarhoşla–mış olarak taşıyoruz. Bir kez daha Başkent yolunda. Kestane ağaçlan çoktan ve bir bir söküldü. Onlar söküldükçe ben de söküldüm ordan. Gerçekte hiçbir bağım kalmadı o kentle, hiçbir ilgim. –Aysel, özür dilemiyorum.–

“Acıyı yenmeliyiz Tezelciğim. Acının bizi yenmesine izin vermemeliyiz.”

Biz... Böyle de alçakgönüllü Ayselcik. Sırasında acıya yenilmenin de bir erdem olabileceğini bile bile, kendinden önce beni ayakta tutabilmek için –Allah benim bin belâmı versin!– yüreği benim için titreye titreye, gerçekten severek beni, ama gerçekten, tökezlemelerimden kendi tökezlemelerinden öte üzünç duyarak sordu durdu: “İyi misin? İyi misin ha?” Kendimi koyver–dim mi, koyvermedim mi? Hep geleceğe dönük mü yüzüm? Yoksa sallanıyor muyum? Sallanıyorsam bu kendi güçsüzlüğümden değil de, pisliğin fazla güçlü oluşundan mı? Senin için bir şey yapabilir miyim? Kafanda karışmış bir şey varsa, –nasıl olmaz, nasıl karışmaz insan kafası bu curcunada?– çözemediğin bir şeyler varsa, birlikte çözebilir miyiz? Güzel insanlar tanıdım ben. Ali gibi. Daha güzellerini de tamdım. Yeğeni Murat gibi. Pırıl pırıl yetişip geliyor. Bilirim, Ali onu kendi okulunda eğitti, yetiştirdi. Ama Ali’nin bile bir yanı yaralı. Öteki yeğeninden yanı. Ona dilediğince sahip çıkamadı. Bu bir şey değil. Daha neler oluyor. Benim de bazan gücümün sonuna geldiğimi sandığım zamanlarım oluyor. Ömer’in bile... Bana yardım etmez misin? Acıyı yenmeliyiz Tezel. Acının bizi yenmesine izin vermemeliyiz.

Deli Aysel! Kandır bakalım kendini, daha ne kadar kandıracaksın.

Şöyle içimden gele gele, salt onun için, onun seveceğine, beğeneceğine iyice inandığım bir resim yapabilmişsem, alıp Aysel’e getirebilmişsem onu –çünkü elimden gelen bu– yüzünde, gözünde, hatta ellerinde bir sevinç patlaması olurdu. Resme sevindiği, kendisini düşünmüş olmam kadar, hayır ama, bunlardan da çok, benim hâlâ iyi bir şeyler yapmaktan caymamış bulunmama sevinirdi. Kaç zaman var, onu hiç sevindiremedim. Hiç sevindiremeyeceğim de. Kimse kimseyi sevindirmesin. Sevinmek yok. Yasak!

Aysel, bize ne oldu?

Aa, tadını kaçırıyorsun Tezel! Ne oluyorsun be? Bu ne biçim eziklik taa yüreğinin kökünde duyduğun? Keşke o hanım–teyzenin yanında otursaydım. Bana gelininden ya da damadından, romatizma ağrılarından, midesinin yandığından, –yemeseydin o lahmacunu!– ya da ne bileyim, kiraların ne çok arttığından, kiraların hiç artmadığından, apartmanının masraflarını bile karşılayamadığından söz ederdi. (Otobüsle gidip geliyor ve lahmacun yiyor, demek ki apartmanı ikileyecek.) Oğlunun ya da kızının bilmem ne cezaevine tıkıldığından –suçu ne, vatan haini mi benim çocuğum, benim çocuğum pırlanta gibi, kalbi vatan sevgisiyle dolu bir çocuktur, benim çocuğum iyi aile çocuğu–, onu görmekten, görememekten, onca didinip çırpınıp da izini bile bulamadığından, sağ mı, ölü mü –ah sağ olsun da başka bir şeycikler istemiyorum–, nerde bulunduğunu bile öğrenemediğinden anlatmasın da... Bu günlerde kimin yanına düşsen böyle bir şeyler anlatıyor. Canları cehenneme! Hiç ilgilendirmiyor bütün bunlar beni, zorla değil ya? İçerdekilerin dı–şardakilere kurtarıcı havari bakışlarıyla bakmaları hele!.. Hele bu, hiç mi hiç etkilemiyor beni. Ayıp değil mi, sen niye dışardasın daha? –Ha Tezel?– Ayıp değil mi, sen niye içkini içip yan geliyorsun daha? Git bir general vursana!..

Ben bir general vurabilirdim vurmasına da, bunların kahraman kesilmesinden daha kahraman oluveririm diye korktum. Üstelik, bir generali vuracaktıysam da; onlar istedi diye vurmazdım. Ben aslında bütün generalleri, CIA’nın oyununa gelmiş masum generalleri temizlemek isterdim, çünkü Amerikan Pazarı’ndan sürme aşırırken yakalanıp da, kurtuluşu “Pis kapitalistler!” diye bağırı bağırıvermekte bulan Sevil hanım gibileri de

devrimci kadromuzun içine ithal etmelerini önlemenin tek yolu bu. Ayrıca Satılık General diye de bir şarkı var bu yeryüzünde. Yalnız sürme satılmıyor ya Amerikan pazarlarında?

Şu çocuk ağlaması da çekilir gibi değil! Bak bebecik bak, anan sana meme veriyor. Alsana sersem! Em de kıs sesini. Karnı ağrıyordun "Karnı ağrıyor da ondan," derdi Oktay da... Çocuk bakımından pek anlardı. Bu nedenle hemen bir telefon anneciğine. İki çocuk doktoru birden. Bizim başka görevlerimiz var. Taksim'e gidip "Amerika defol!" diye bağıracağız. Kayınvalidem iki doktoruyla oğlanı nasıl susturacaksa sustursun. "Hadi Tezel, çabuk ol, gecikiyoruz!.." Yaa, çocuğu kaynanama teslim etmekte hiç gecikmiyoruz ama. Kendi çocuğunu koruyup kurtaramayan neyi kurtarabilir, deseydin ya? Olur mu? Biz bu dünyaya çocuk kurtarmaya mı geldik? Biz Amerika'yı kurtaracağız, yani kovacağız önce. Ondan sonra çocukları da devlete teslim ederiz, yapacak işimiz kalmaz. Resim mi yaparım? Ne diye yapacaksın? Resim sömürülen halkları uyandırmak içindirse, eh halkın da uyanmış işte, senin resmine ne gerek artık?

"Bunu, bunları siz mi yapıyorsunuz?"

"Bunu, bunları ben yapıyorum."

"Hani fabrika, hani işçi burda?"

"Efendim?"

"Hani emekçi sınıf? Emekçi sınıfı yapmayacaksanız hiçbir şey yapmayın daha iyi. Alanlara koşun, alanları onların direnmeleriyle, başkaldırılarıyla boyayın..."

"İyi ama, ben de gül resmi yapmıyorum ya? Gül resmi bile yapsam, o gül bir şeyi konuşur benim resimlerimde..."

"Haa, haa, ha, haaay! Gülü direniş, başkaldırı, emperyalizme paydos ve kahrolsun faşizm, diye bağırırmış, duyuyor musun?"

Kız çilliydi. Saçlarını fabrika kadınlarmınki gibi kundak etmişti –bilmem ne kokularının reklâmında pırıl pırıl omuzlarına dökmüş–. Ama bacaklarmdaki blucin iyi bir marka. Ben de, bunlar galeriden içeri girerlerken nasıl sevinmiştim! Hep İstanbul züppeleri, hep Oktay'ın mama, papa çevresi, hep saçları meç yapılmış karılar mı gelecek bizim sergilere? Bildiğim devrimci gençlerse, işte Oktay'ın arkadaşları falan –birkaç da Memoş'dan artakalan, ilk kocamdan–, onlar, kotralarında sosyalizm tartışıyorlar ve iyice canımı sıkıyorlar. Bak bunlar yeni. Bak bunlar senin hiç bilmediklerinden Tezel! Bak bunlar çakı gibi devrimciler işte. Gelin, gelin... –Beni de aranıza alın ey dalgalar!– Gelin, sizler gelin. Bakın, kafam böyle çalıştığı, gözüm böyle gördüğü, yüreğim böyle çarptığı için yapıyorum ben bu resimleri. Birileri bana böyle şeyler ısmarladığı için değil. Gelin, bakın; iyi bakm: Şu resimde popülizmden eser yok. Kaç yıl Oktay'ın yanındaydım; ben sezmesem kim sezer bu maskaralığı? Yaşayan en iyi bilir dememişler mi? Demişler. Bakın, bu barut rengim her yerde barut kokusu duyduğum için böyle boyuyorum. İçine kan kırmızısı sızmış bu barut rengini, bakın bu şafak rengi, şafak rengi nasıl önü açık, önü açık engin bir turunculukla, bir morlukla örtüyor bakm... Ve şu çiçek, bakm, bakm, nasıl şafak rengi. Uzaktan uzağa büyüyüp geliyor, çok uzakta daha, yine de ayırdedilebiliyor, yine de o renkle canlandığını, dirildiğini, o renge kendi renginden de renk kattığını nasıl söylüyor, söylüyor değil mi ve hepsini hep dirençli olmak, yaşamak için ayakta durmak, hep güçlü kalmak zorundaki insanın hüznü, o güzel, saygın hüznü nasıl sarıp sarmalıyor, çünkü hüzün...

“Boyayacaksanız bir şeyler, hiç değil işçilerimizi anlatın; onların ezilmişliğini. Sömürüyü anlatın, sömürüyü!..”

Bu ne biçim buyruk? Bunlar benim beklediklerim mi gerçekten? –Henüz halkımı beklemiyorum, öyle aceleci değilim ben–, gerçekten bunlar benim görmeyi, yeniden ama bu kez daha sağlıklı bir yerde bulmayı özlediklerim mi? Oktay’ı ve arkadaşlarını defettik. Oysa onlar şöyle yap, böyle yap bile demi–yorlardı. İncelmiş beğenileri, incelmiş kuramsal bilgileriyle yanyana geldi mi, domuz gibi ayırdediyorlardı neyi, niçin, nasıl boyadığımı. Bari işçiler gelseler –peki, öyle küt diye,– bari onlar gelseler... Onlardan duysam bu sözleri...

Saftın saf! Onca cingöz geçinirsin, hâlâ saf bir yanın kalmış demek. O çilli kıza, o seyrek sakallı, düşük bıyıklı delikanlıya hesap bile vermeye kalktın, baksana. Nerdeyse, aman beni sevin, beğenin beni’li bir alttan alış, bir durma, katlanma... Ee, ama bunun da bir görev olduğunu sanıyordum o sıralar. Onların böyle kabızlıklarıyla da savaşmak gerekir, diye düşünüyordum. Salt general öldürmeyi düşünüyor değildim elbet. Ya da pazarda şalgam satar gibi üç liradan satmayı onları...

“Ama nasıl olur,” diyorum çilli kıza. “Nasıl böyle konuşabilirsiniz? Sosyalist sanat...”

Küfreder gibi konuşmuştu yanındaki delikanlı da, yüzünü buruşturmuştu:

“Hadi... Hadi!.. Ağzınıza almayın bir de sosyalizmi...”

“O sizin yiyeceğiniz nane değil, anlaşıldı mı?”

“Ya fabrikaları, işçileri konu edinirsiniz, ya biz bu resimleri...

Tanrım, tanrı mısın neysen, –yoksun ya– eğer yerini tutacak başka bir şey varsa, peki öyle olsun, sen varsan koru resimlerimi! Koru beni, aklımı. Beni genç yaşımda katil etme! Ben bu resimlere, sabahlara dek kırpmadan gözümü, inancımı koyuyorum. Geleceğe ve geleceğin daha güzel olacağına, —Tanrı mısın nesin işte– bunu senin bile engelleyemeyeceğine değgin inancımı. Bu resimler güzelse, yalnız bunun için de güzel değil. Bu resimler güzelse, düşüncem güzel olduğu için güzel, düşüncem güzelse bu resimler güzel olduğu için...

Oktay’ı da, onunkileri de attık başımızdan. Güç yolu seçtik. –Aysel gibi mi olacaktık? Kırk yıldır aynı Ömer. Bir Engin buldu, ona da yan çizdi. Kırk yıldır aynı Ömer’le. Bir çıkarı olmasa... Hadi be, saçmalama Tezel, kaç aydır kovulmuş bir planlama uzmanıydı o. Kaç aydır kim baktı Ömer’e? (Yeni kitabını bitirecek hâlâ.) Defettim başımdan Oktay’ı işte. Güç yolu seçtim ben de. Seçtim de iyi halt ettim.

“Bak kardeşim...”

“Ben senin kardeşin falan değilim, pis entelektüel!” demesin mi kız?

İkisi karşımda,, talana, yakıp yıkmaya, kırıp dökmeye çıkmış bir yeniçeri ordusu gibiydiler. Öyle gördüm. Elimde değil. Aldırmasam ya? İnsan birkaç boyalı kâğıt parçası için –şimdi bunu söylemesi kolay, turistlere dilenci çocuklarımızı ya da bizim yoksulseverlerimize paçası düşük köylüleri boyayı boyayı–verdikten sonra kolay bunu

söylemesi–, birkaç çerçeveli bez parçası için bağrını onların kılıçlarına, palalarına, yatağanlarına siper eder mi? Bir ülke, bir saray, bir sevgili, bir can, ne bileyim, korunması mutlak gerekli bir şey gibi korumak tablolarımı... Onlardan birine bir şey yapsalar, bir çakıyla birini kazımayı akıllarından geçirseler, kendi gövdem jiletle dilim dilim ediliyormuşçasına acılar duyardım. Duyacaktım. Gerildim, kasıldım; iyi bir ana, yiğit bir asker gibi gerdim kollarımı tablolarımın önüne:

“Siktirolun be!”

O zamana dek böyle keskin küfürler edemezdim. İsterdim de beceremezdim. Ağzımdan çıkanı kulağım duyunca kendim bile şaştım.

Yok canım, atma. Şaşırmana hiç zaman kalmadı. Kız beni yakalayıp, safi sinirden müteşekkil kupkuru eliyle suratıma bir tokat aşketmesin mi? Che’nin kalıbı da omzumdan ittiği gibi beni, hark edip suratıma tükürmesin mi? Habil Kabil’i öldürmüş gibi oldum. Romülüs Romüs’ün kellesini bir kılıç darbesiyle koparmış gibi oldum. “Roma’nın temelinde kardeş kanı var!”

Ama şu da var: Hadi her şeyden tiksinip –ne olsa en azından bir kuşaktır burjuvalaşmaktayız, kim inkâr ediyor?– resim yapmaktan caymayı göze aldık diyelim. Nasıl cayılır? İlk ağızda İlhan’a avuç açmak zorunda kalırım. Üstelik o günler Aysel kirasını zor ödüyor, bilim adamı kocasının yeni kitabını bitirmesini bekliyor, –O ağır yük katarının– kahramanca göğüs gerip fakültesinde her şeye... Sahi, o hikâyenin aslı astarı neydi, hani adamlar durup durup da, bekleyip edip de balyoz kafamıza iner inmez Aysel’i de o masum çekiçle defettiler hani? Çoktandır açık seçik konuşamıyoruz ki. Tam başlandı, bir yerde koptu anlatılmak istenen. Ya kendimizden çok utanıyoruz, ya çevremizden... Ne olduysa oldu, şöyle iyi bir açılıp dökülemedik Aysel’le... Kaç aydır böyle bir istek de kalmadı zaten. Bitti. Kökünden. Neyse ne, o günler zaten bizimki de kan kusuyor, kızılcık şerbeti... Çünkü biz, –işte bu yanımız en çok benzer birbirimize– kimselere bağımlı olmadan, salt geleceğe bağımlı kılarak kendimizi, bilmem nelerden ne beğenmişiz. Yani ben de son yıla dek, son aylara dek... Oktay’ı da sonunda bundan atmıştım başımdan. Aysel öyle sansın. Hâlâ ondan, yani onlarm–kilerden geçiniyorum sansın. –Sanıyor mudur?– Kötü resim yapıyor, iyice kazanıyorum; canım işte, geçinecek gibi, diyemedim ki ona. (Burda kekeme olurum hep.) Ama şu Oktay ne ince çocuk! Çok ince bir biçimde param olup olmadığını yoklardı aralıksız. Ne olur ne olmaz, geneleve düşerim ya da pespaye gece kulüplerinden birinde göbek atmaya kalkarım da sonra, İstiklâl Caddesi’nde kendi kendine konuşup gülen bir alkolik olmasam bile!.. Oktay’ı hep de geri çevirirdim. Ama resimlerim? Onlar da oğlumuz Kerem’in anası değil ya. Onları satabilirim. Kim alırsa ona. Neden satmayayım? Bizim resimlerimizi İstanbul’da kimler satınalacak peki? Herhalde beni tokatlayan kızın öz kardeşleri demir–döküm işçileri ya da kızın kendisi değil. Hele o yanındaki! Hele o, işçi kardeşlerine sevgisini ağzında bir okka tükrük olarak biriktirmiş canım delikanlı... Hele ona kalsa, işçi kardeşleri görüp de akılları bozulmasın, sınıflarını unutmasınlar, devrimcilikleri yozlaşmasın diye –çünkü bu sınıf tepeden tırnağa pırıl pırıl devrimci bilinçtedir, tepeden tırnağa ve Gleb’ten öte (Memoş Kapital’i sahne adımlarıyla sıçra–ya atlaya bitirmiştir, şimdi Çimento elinden düşmemekte) ve o zaman da sormalı nasıl yozlaşır Gleb’ten öte olanlar?– tablolarımı usturayla doğrayacaktı nerdeyse...

İlhan da, yüzyıllar önce ne zaman görsem, öter dururdu: Yahu, şu bizim duvara da bir resim yapsana. Şöyle büyücek bir şey. “Renkler möblelerime ve halılarıma uysun bari,” demişti Müjgân da. Özveriyse bukadar olur! Bunlar öldürür insanı. Çok içiyorsun, çook... Beni düşün be, abini düşün! Önünde sonunda demezler mi, şu koskoca İlhan Dereli’nin

kardeşine bak? İstanbul'da da herkes tanır beni canım. Aile ahlâkımıza uymaz. Yaa, insanın abisine yapacağı resimden para alması da aile ahlâkına uymaz. Ama biz sevdiğimiz resmi yapar da sürünürsek bu aile ahlâkına uyar, değil mi? Müjgân'ın halılarını düşüne düşüne tuval boyamak hele; bu her ahlâka uyar. Yapma efendi, sana resim yap diyen mi var? Gel annemin dizi dibinde otur işte. Getir oğlunu da, ailemize yakışır bir terbiye alaraktan aramızda büyüsün gitsin işte –çünkü bizim ailemiz Sait Halim Paşa'nın ahfadındandır da...–! Annemizin yanında anneme verdiklerimle siz de olur geçersiniz canım. Hem ne oluyor öyle, evlenip boşanıyorsun, evlenip boşanıyorsun?..

İlhan bunu soruyor, karısı kafa sallıyor. Ama biz, ne oluyor öyle, arsa alıp arsa satıyorsun, bütün alıp parça satıyorsun, diye sorarsak suç.

Tokadı yer yemez, galerinin orta yerinde çevreme bakıp kalmışım. Kimseler yok. Çok kimse var da, hepsi burnunu bir tablonun içine sokmuş. Hiçbir yüz yok. Sırtlar var salt. Geride ne olup bittiğini domuz gibi bilen sırtlar. Hani nerdesiniz bana alkış tutanlar, daha açılışta "Bu renkler insana insanlığını duyuruyor, bunlar bizi sarsıyor," diyenler? Fazla sarsılmışlar. Dönüp bakacak dermanları kalmamış.

Yahu, bu senin ilk bakakalışın mı? İlk şaşırışın mı? Bu anlamda belki ilk, bu kez zokayı yanında olduğunu sandıklarından yemiş bulunuyorsun. Bütün ayrım bu. Ama ne ayrım! Hani Aysel'den gelse, ancak böyle yerle yeksan olurdun! Olmadın mı? Ne ki onunla başka. Onunla böyle bir celsede değil... O tek celselik kıçüstü oturakalmalar yok mu, onlar yanyana eklene eklene işte, bu çilli kızın tokadı da üstüne binince, şu yanağımda ise devrimci tükürüğü; bir kaşık suda boğuluyorum sandım. Yoksa İlhan'dan gelen tekmelerde, onun elini şöyle sigara dumanından kurtulmak ister gibi sallayarak, amaaan senin ressamlığına da, sana da, senin o kökü dışarda sapık fikirlerine de, Aysel'in ifsat ettiği şırfıntı sen de, demeye getirişlerinde ne var? Bunlar çerez. Bilinen, ezberlenmiş çerezlerden. Ucuz meyhanelerin piyazı, peyniri, ciğeri; yine piyazı, peyniri, ciğeri bunlar. Ciğeri piyazı, peyniri bile değil, sırayı bozmak yok. Ne sunacaktı başka? Ama bunlara ne oluyor böyle? Bunlar ne dolanıyorlar peki Taksim'lerde, Maçka'larda? Neden işçi kardeşlerinin yanında ter dökmüyorlar? Döküyorlarmış. Öğrendik. Bizi tokatlayarak. Onların da ağır işi buymuş. Ama daha kötüsü bu değil. Daha kötüsü, o dönemde şimdi düşündüklerimi düşünmekten bile korkuşum. Yirmi beşlerinde çiçeği burnunda, elinden en iyi gelenle insanlığını ve ülkesini mek parmak yüceltmeye çalışırken sınırdışı edilmiş, yersiz yurtsuz bir vatandaş –ne vatandaşı canım–, sınırdışı edilmiş bir HİÇ olarak duydum kendimi. Hiçbir yerde oturma vizem yok. Nüfus kâğıdım yok. Pasaportum yok. Hiçbir şey yok. Sonu gelmez bir yolculuk... Geldin mi Aysel'in sözüne?

"Son diye bir şey yok ki Tezelciğim..." Galeri kapanmadan Oktay çıkageldi.

Nerdeyse yeniden karısı olacağım. Ben ettim, sen etme deyip kollarına atılacağım... Yok canım, yok canım... İki zibidi sana böyle davrandılar, sanatının değerini bilmediler diye hemen düşüşe geçecek değilsin ya? Dik dur. Dimdik. Hiçbir bok olmadı. Hiçbir şey yok. Bunlar bugün öyleyse, yarın akıllanırlar. Hem senin surat tokat acısına alışıktır. İlki İlhan'dan. İkincisi oyuncu bozuntusu ilk kocandan. O kadife bakışlı çocuk. Orospu çocuğu! Aysel'le Ömer'in adları gazetelerde birinci sınıf şarkıcılar gibi kocaman kocaman yazılıp dururken iyiydik. Başkentimizden sırtımızda Kızılay'da yediğimiz copların acısıyla geldiğimiz zaman iyiydik. "Sen bakma Mehmet, biz copları yediğimizle kaldık. Bu işte iş yok oğlum, orta şekerli bir Anayasa," derken kulaklarını tıkayıp durdun: Çocuklar, bi seferinde Tezel ne yapmış biliyor musunuz? Koraltan geçerken "Yuuh inek!" diye bağırmış, diye benimle övünüp –yani avunup–, bir yanda da ellerimi kollarımı mıncıklayıp durdun:

Aslan sevgilisi, yiğit karısı... Devran değiştikçe sahne değiştirir bunlar. Devran değiştikçe sahne değiştirmekle kalsalar yine iyi. Karı, sevgili değiştirirler. Ailede benim adım sık sık koca değiştirire çıkmış bir de, işin içyüzünü bildikleri yok... Devran da öyle sık değişiyor ki! Yeni Anayasa kahramanları gözden düşmeye başladılar, başlamadılar, bizim Mehmet de –çevresinin Memoş'u, o kadife bakışlı çocuk işte– beni alaya almaya, beni bir küçük görmeye başlamaz mı? Sanki ben o Ak Zambaklar Ulkesi'nden biriyim. Anayasa sevincini de tüketir tüketmez, artık nerde neye ağzımızı açmaya kalksak: Sen sus. Sen anlamazsın! Kendisi her şeyi pek iyi anlıyor, pek. Anlıyor elbet. Rüzgârın ne yandan ne yana eseceğini, buna göre kendisi de ne yana doğru uçacağını, nasıl yaparsa bjr avuç oyuncu çevresinde bir bok sanılabileceğini çok iyi seziyor ya, daha ne olsun? Hoş geldin Karaosmanoğlu'nun Selma'smın şeylisi işte... Ben de ne bileyim canım, bozkırh bir çocuğum. On sekizime varmadan Anadolu'muzdan kalkıp İstanbul'umuza iniş yapmışım. Akademi makademi derken, iyice bulaşmışım adımını yoklaya yoklaya atman gereken yerlere, insanlara. Görgüsüzlük de var ne olsa! Buyur bilmem ne sanatçıları kulübüne, diyorlar koşuyorsun. Ömür boyu aylık gelir! Ömür boyu öyle el üstünde tutulacaksın sanıyorsun. Sanki yeni Anayasayı da tek başımıza bizler çıkarmışız gibi, hop deyip oturmayalım mı abilerimizin, ablalarımızın, –aman benim abimin değil tabii– çektikleri onca çile, onca emekleri üstüne... Nâzım, Nâzım, koş, gel, bak: Hürriyet!

Bize ne oluyordu peki öyle, acilen, burunlar altı karış havada, özgürüz, özgürüz artık diye, Boğaz kıyılarında, Kumkapı meyhanelerinde, Akademi avlularında; gündüzleri denize karşı hep, geceleri kuytu, karanlık köşelerde, vatana yeni doğmuş hür çocuklar pozuyla ve daha ana rahminin karanlığı silinmeden üstümüzden, dünyanın bütün aydınlıklarını gülücüklerimizde taşıyarak?.. Bunalımcılar ise bunalımlarından sıyrılıvermezler mi? Ah, bütün suç onlarda zaten! Bu denli çabuk cayacak ne var? Ne var böyle,.çarçabuk ferahlıklara garkolacak? Sonra da geri alamadılar kendilerini işte. Kolay mı? Sınırdışı edilirdin valla. Tıpkı benim gibi. Sınırdışı edilmek, yersiz yurtsuz kalmak için birkaç yılcık bunalımcılık munalımcılık bile oynamamışken, şu başıma gelene bak sen. Korkaklar! Direnseydiniz bunalımlarınızda –rol kesmekle olur mu, bunalan bitirir–, bak o iki piç kurusu, Maçka'nın oralarda alanı boş bulup da öyle, bir sanatçının üstüne çullanabilir miydi? Müntehir cesetleriniz bile yeterdi be önlerine barikat kurmaya; ayakları biraz takılırdı da durup bakarlardı şöyle...

Yahu, unutsana artık. Kaç yıl geçmiş. Hatırası kıt kocakarılar gibi dönüp dolaşıp aynı noktaya takılıyorsun. Kanyağı az mı iştim, çok mu içtim? Olmadı. Tutmadı. Bu oyunu şu otobüs oynuyor bana. Camın kıyısından sızan soğuk... Geçmişe, Ankara'mıza doğru yapılan bu yolculuk oynuyor... Tokat dedin mi de, gelsin İlhan... İlhan'ın o pis Müjgân önünde indirdiği tokadı sineye çekip... Benim dövülmelerim de hep gözönünde. Hep ortalıkta. Hep ciğeri beş para etmezler ortasında; sözümona sırtları dönük de bir şeyciklerden bu nedenle maalesef haberi olmayanlar nezdinde. Adama bu koyuyor zaten. Şimdi olsa vız gelirdi. Şimdi hiçbir şey koymuyor artık. Yalama oldum. Tükettim. Utanç denen şeyden şuncacık kaldıysa kabımda... Kalmadı da ondan evirip çevirip aynı plağı döndürüyorsun...

Kızılay'larda dört dönüp durdum ya, artık İlhan'a göre o şanlı devrimin, ak elli devrimin tek sorumlusu benim. –Baş sorumlusu Aysel ya, ona pek gücü yetmiyor, Ömer'den çekiniyordu herhalde; ya başına bırakırsa bu asi karıyı?.. –Evet, başına gelebilecek belâların tek sorumlusu benim artık. Mehmet'e göre tek kahramanı da bendim nerdeyse. Sonradan işleri beğenmedi; suçlu yine ben. İlhan içinse, tek kıçüstü oturup kalan yine ben. Daha o zaman, İstanbul'a, Akademi'ye, diye direttiğim sıra, aile erkeğimiz "Olmaaz!"ı bastırınca "Seni de Yassıada'ya göndereceğiz. Bak o zaman nasıl olur görürsün!"

deyivermeyeyim mi? O tokadı korkudan mı attı acaba? Halbukiyse “â mechant chien, court lien!” Azgın köpeğin ipi kısa olur. Ne diye sokuluyorsun İlhan’ın burnunun dibine dek, desene!.. Ne yaparsın, henüz Memoş’un bu Fransızca lafları dilinden düşürmeyen kaşları yoluk, yanağı benli mamisini tanımamıştım ki...

“Aman oğlum, ben korkarım. Şoför beye söyle, acık usul

sursun!

Önümdeki beyamca, elleri, ayaklan titreye titreye gelip sürücü yardımcısını uyandırmaz mı! İnsana uykusunda yılan bile dokunmazmış. –Yoksa su içerken miydi?– Ah bu korku, ah! Herkes de bir şeyden korkar. Beyamcanın üç günlük ömrü kalmış, o da bunu koruyamamaktan korkuyor. Buyur beyamca, benim geriye ne ömrüm kaldıysa, tümünü alıp sana eklesinler, ne yapacaksan!

Oktay, oğlanın elinden tutmuş, bizim oğlumuzun:

“Yemeğe çıkalım mı birlikte?” diyor.

Ben de bundan korktum işte. Onunla, oğlunla yemeğe gidersin, bakarsın yine iki kadeh fazla kaçırmışsın, duygulanırsın... Sen de, seninkiler de daha iyiymişsiniz be, falan dersin. Bu da tutar –övüldü mü hiç dayanamaz zaten tutar uzatır elini sana yeniden. Çocuk mocuk... O da, anneciğim, anneciğimleriyle yumuşatıp durur seni, Oktay desen ikide bir: Seni arıyor, özlüyor... Çocuğun ruh sağlığı bozulacak, diye korkuyorum, gibisinden bilinen baskıları kor üstüne... Hadi bakalım tornistan. Ne olursam olurum, tornistan yok. Hiç olurum, hiçlik olurum, tornistan olmam...

“Yemeğe başka bir arkadaşa söz vermiştim Oktay.”

Biz de katılabiliriz belki, diye bakıyor yüzüme. Çarçabuk yapıştırdım:

“Çok özel bir durum...”

Boynu büküldü tabii. Kerem’in umurunda değil.

Neyse, çocuğu ortamıza aldık. Daha üç yaşında. Benim ne olduğumdan, surda on dakika önce başıma gelenden, neyin ne olduğundan habersiz. Ruh sağlığı neden bozulsunmuş? Onu sonra düşünürüz. Hem bozulsa, sen bozarsın Oktay, seninkiler bozar onun ruh sağlığını. Onca antika arasında ayağını nereye basacağını şaşırır çocuk.

O küçük, dağınık, pis evime bir atsam kendimi. Bir boşan–sam... Bir ağlasam hüngür hüngür... Yok, ağlamasam... Yok, ağlamasam... Çok da ağlamak geliyor içimden. Ne yapsam peki? Kime gitsem? Gidecek kimse yok. Herkes görev başında baksana. Herkes işi gücü bırakmış, başkalarına neyi nasıl yapacağını öğretme peşinde... –Faşizmin tarifi mi, buyrun faşizmin tarifi işte. Yepyeni, pırıl pırıl– Bizim anladığımız toplumculuk ise ne diyor? Kim ki işini puşt burjuvazinin buyruklarından sıyırarak en iyi yapar, o en iyi toplumcudur, demiyor mu? Peki kim öğretiyor, kim buyuruyor o Che bıyıklı delikanlı ile başını tütün işçisi karıları gibi kundaklamış kıza bizi tokatlamalarını? Onu yapma, bunu yap demelerini?.. Bir yerde bir şeyler oluyor da, benim mi haberim yok? Yaya mı kaldım? Benden habersiz, benden habersiz nerde ne işler dönüyor? Amma önemsemişsin kendini Tezel. Gebze sırtları karanlıklar içinde. Birkaç ışık, birkaç far; ölü, ölez, pısmış. Buraları

böyle pısırık mıydı? Böyle sessiz? Her şeyin üstüne ölü toprağı serpildi sanki. Gebze sırtlarında yine de tek katlı bir yapı seçilebiliyor. Orada bir delikanlı saklanıyor mudur şimdi? Bir lider? Aman canım, bana ne? Yarın, oraları parsellemiş bir eski helvacı –şimdi emlâkçi– tuttuğu gibi o kulübedeki–ni doğru Maltepe'ye... Villa Zarife!.. Bana ne? Ne halleri varsa görsünler. Kanyak çok kötü çıktı. Bazan saf ispirto denli zehir zıkkım bu şişelerin içindeki. Çocuk da susmadı. Ağla babam ağla... Geber inşaallah! Böylece, büyüdüğünde durmadan yarına umut beslemekten kurtulmuş olursun. Bunu işleyecekler kafana. En iyisinden bunu: Umut, umut, umut... Başka hiç. O zaman sen, olup olacağı, pembe bir fanus içinde karnın ağrıyarak aptal aptal oturacaksın. Fanus pembe, ama karnın çok ağrıyor...

Kerem'in bir eli Oktay'da, bir eli bende, Harbiye'den aşağı doğru yürüyoruz.

"Nasıl gitti sergin?"

Enfes! İki devrimci bana çengel attı. Demek önemli bir ressamım. Çınlama yapmayacak bir tuval boyacısıyla neden böyle yürekten ilgilensinler yoksa, değil mi? Bense, nerdeyse resmin gereksizliğine inanacaktım şu sıralar. Senden ayrıldığımdan buyana öyle alanlarda falan koşturduğum da yok. Okul sıraları ise gerilerde kaldı. Üç beş yıl geride. Yapabileceğim başka bir şey yok, ben de iyi bir şeyler yapmaya çalışıyordum. Zıpırlıktan arınmış inancımı güzel yansıtmak. Yarın da herkesin sevebileceği, koruyup kollamak isteyeceği kadar iyi yapmak işimi... Bak, nasıl keşfetmişler beni. Yarın da işe yarar bir boyacı olduğumu nasıl bilmişler! Bundan iyisi can sağlığı. Sevinmeliyim, değil mi?

"Tepkileri anlamak gittikçe güçleşiyor."

Böyle dedim Oktay'a. Şaşırttım onu da. Düşünceli, derin bir laf etmiş gibi oldum. Sesim güzel tınladı. Olgunlaşmış bir kavun benzeri.

"Nasıl yani?"

"Üzme canını. Dört tablo sattım. Üç ay yeter..."

"Para için resim yapmayacağına söz vermiştin, unutma..."

Aptal bu Oktay be! Hep böyle aptal kaldı. Ben öyle bir söz vermedim. Sen beni öyle görmek istedin. Dırlanıp durdun, yoksa boşanmam bak, diye tutturdun. Ben de, hi hi, dedim geçtim. Yoksa, insanın kendinden gayrı söz vereceği kimi olur, nesi olur? Hayır, böyle diyecek de, yine cüzdanına el atacak –babasınınkine–: Paraya ihtiyacın var?.. Yeter ki bunu demeye kapı açılsın. –O kapı temelli kapansın diye, yatak döşek hikâyeleri fıkralarından ünlü o gazeteciyle o haber ajansı meyhanede el ele göz göze bile oturdum bir iki kez.–

"Ben, elimden ne gelirse onu yapıyorum."

Sesimin duygulu derinliğine ne oldu? Neden hırçmlaştım sanki? İyi oldu. Başka türlü de bu, Harbiye'deki Fransız filmlerine özgü yürüyüşümüzü ağdalanmaktan kurtaramazdım. Mutluluk. İlle ona benzetecek bizi. İlle hem Taksim Alanlarında, Paşabahçe toplantılarında, grev kapılarında falan olunacak, hem de Mutluluk filmi çevrilecek. Üniversiteyi bitirmeye gelince, hayır, o yok. O dursun. Üniversiteye devam etmek artık burjuva piçlerinin işi ya? Onun çok daha önemli işleri var. Profesyonel devrimci... Ben de

kanmıştım bu palavraya... Kaynana ile kayınbabaya kendimizi besleterek profesyonel devrimcilik yapacağız. Tadına baktım, hiç hoşlanmadım. Aman, bilmiyorum işte, üretimi artırmadan grevin ne işe yarayacağını da bir türlü kavrayamadım. O zaman, hadi bana eyvallah, deyişim de çoğunca bundan oldu ya. “Taktik bilmiyorsun Tezel, taktik!..” Boşanma işlemleri arasında bir de bunu tutturmasın mı?

“Sen artık şu fakülteyi bitirşen iyi edersin...”

Hep o bana kanat gerecek değil ya? Biraz da ben onu düşünmüş olayım. O tarihte yirmi beşini çoktan aşmış koskoca herif. Hâlâ fakülteye dün girmişlerle aynı.

“Bu konudaki düşüncelerimi biliyorsun...”

Sessizlik. Biliyoruz çünkü.

Tak tak tak, adım seslerimizi duydum bir süre. Küçük Japon adımları. Zira elimizde çocuk var. Bir ara oğlanın saçını bile okşadım. Bilmeden. Baktım, ellerim Kerem’in kıvırcık, kumral saçlarında. Baktım, Oktay’ın da yüzünde hemen yayılan, her an yayılmaya hazır –alanlarda koştururken hep çatık kaşlıdır ama, hep sert yüzünün çizgileri–, o mutluluk havası...

“Gideceğin yer uzaksa götüreyim. Arabayı Divan’m önünde bıraktım...”

Beni ‘çok özel’ arkadaşımın yanına arabasıyla bırakacak!

O arabayla bir işbirlikçiyi, bir bankacıyı ya da silahlı kuvvetler komutanını –daha sonraları Başbakanı da– kaçırmayı düşler dururdu ya, görünüşe göre bir türlü beceremedi bu işi. Bekledi ki onlar İstanbul’a teşrif etsinler. Evinin önüne. Kuzguncuk’ta kendisine tahsis buyurulmuş o güzel, şirin evimize, –evine yani–, o evin önüne teşrif etsinler. Ya da en iyisi şöyle, bütün arkadaşlarının daha ayan beyan görebilecekleri bir yere... Yine de yapardı ama, kaçırdığı üniformalıyı devir teslim eyleyeceği yeri bir türlü kestiremedi. Geçen yıl. O zaman da bunlar onu devir teslim alarak derdest edip... Her yerde, “Bu arabayı keyif için tutmuyorum altımda. Bir gün... Bir gün...” der dururdu. İlle devrimci bir kılıf bulacak arabasına. Babasının armağanı –oğlunu böylece zararlı akımlardan koruyacaktı bizim kayınpeder de– bir arabayla ordan oraya fink atmasına ille devrimci bir anlam yükleyecek. Bir bok yese yüreğim yanmaz. Ötüp durdu, ötüp durdu; sonra da hadi bakalım, buyur içeri... Biz de ne olsa bu memleket için yanıp tutuşmuşuz, hâlâ da için için çıra gibi yanıp duruyoruz. Milletsiz memleket idare etme düşkünlerinden yana değiliz ya önünde sonunda; gidelim, onca ne yaptığını bilir aydınımızı, ilericimizi bile düşman bellemiş, eli yüzü kara ve kanlılara karşı, arabalı profesyonel devrimcilerimizin yanında da olsa, yerimizi alalım ki bir dayanışma havası sunulsun, diyorsun... O sıra yani... Daha dün. Üç gün, üç gece çocuğumun babasını aradım. O zaman da çocuğumun babası oluverdi işte, ne yapayım? Başka türlü insana her kapının önünde soruyorlar: Nesi olursun? Niye göreceksin? Kimi olursun da arıyorsun? “Size ve efendilerinize karşı güçbirliği gösterisinde bulunacağım da ondan arıyorum pis faşistler!” diyemezsin ki. “Çocuğumun babası olur efendim,” diyorsun. Hatta sağına, aylardır yanlarına yörelerine uğramadığın saygıdeğer eski kayınpederinle saygıdeğer eski kayınvalideni bile alıyorsun. Tabii çocuğu da... Tablo tamam. Elele oğlumuzu, kocamızı, babamızı arıyoruz.

Sora soruştura izini buldum. Keşke bulmasaydım!.. Kendini ansızın bin misli nasıl önemsiyorsa, beni de ansızın bin misli küçümseyen yüzünü gördüm. Keşke

görmeseydim!.. İnekliklerimden biri de bu işte. –Yahu bu gece günah çıkaran katolik rahibeye döndüm be!– İneklikti, başka hiç. Faşizme karşı Oktay'la yanyana, elele dayanışma tablosu sunmaya kalkmak. Hem nasıl içtenlikle!.. O dayanışma bizim aramızda gerçekten olabilseydi... Her birimiz bir hava tutturmuşuz, onu çalıyoruz. Hadi be, ne dayanışması! Kimileri dışarda ağlar, ah vah eder –kaynanam–, kimileri içerde, burnu kaf dağında, onlar için her–gün taa nerelerden kalkıp nerelere taşınanlara, onlara temiz çamaşırlar getirip kirlilerini götürenlere, kendileri yemeyip, çoluklarma çocuklarına da yedirmeyip, bunlara tepsi tepsi baklava, börek taşıyanlara, ordan burdan borç alıp, iane toplayıp azlığından da utana sıkıla paralar verenlere bir afra, bir tafra: Biz içerdeyiz, siz niye dışardasmız? Salt bu nedenle hâlâ kendi kendilerini ihbar edip yanlarına gidenler var. Nasıl olsa imzasız mektuplar, meçhul telefonlar işe yarıyor. Bir görüş gününde, elinde iki paket sigaracığıyla Oktay'ı ziyarete gelmiş gencecik bir öğrenciye, abi abi, diye onu gözünde büyütüp duran o, dün taşradan çıkmış Aziz'e şöyle alçaltıcı bir bakışla bakarak:

"Ulan beni sen ele verdin değil mi?" diye fısıldayıvermesin mi? Duydum. Duydum. O çocuk ne oldu, oracıkta nasıl yıkılıp gitti, onu da gördüm. Aziz sonra ne oldu? Ne olacak? Fatih Ca–misi'nde namaz kılmaya başlamış. –Tanrım sen aklımı koru–! O camiden çıkmaz olmuş. Ah yavrucuğum, bir telefon, bir mektup... Kendini tutuklatmayı akıl ediverseydin ya sen de. Ya da bir küfür trafik polisinin birine, doğru Oktay'ın yanmdasm. Motorlu treni havaya uçurma teşebbüsünden sanık. Abinin de gözünde temize çıkardın böylecene. İnsan hiç, aç biilâç öyle, Fatih Camilerinde namaza durur mu?

Nerdeyiz? Nereye geldik? Canını pek sakınan şu beyamca–ya inat, otobüs devriliverse!.. Annem şimdi, ikinci uykusuna yatmadan önce, Yaşar! uyandırmıştır: Kalk Yaşar, kalk.. Dolma tenceresi soğudu. Buzdolabına koy da öyle yat. Tazece dursun...

Dolmayı Yaşar'a geceden sardırmıştır çünkü. İçini dışını, her şeysini hazırlaması annemden, sarması Yaşamdan... Ne olur, ne olmaz, sabah bakarsın o telâşta eli değmez, Tezel de ana sofrasında dolmasını yiyemez. Ah anacığım, niye beni düşünmek beni sevmek zorundasındır ha? Neyin eksik? Sana kendimi sevdirecek hiçbir şey yapmadım ki. Hiçbir şey de yapmıyacağım... Hiçbir şeyinle ilgilenmedim, ilgilenmeyeceğim. İlhan'la övünüyorsun, Aysel'e güveniyorsun, bana da çalışıyorsun... Çalışıyorsun, çünkü benim için üzülüyorsun. Tekne kazıntısına yazık oldu, yazık olacak diye korkuyorsun: Acaba ne yiyip içiyor, nerelerde yatıp kalkıyor? İlhan'a soruyorum, omuz silkiyor, kaş çatıyor: Bana ne? Ben mi gönderdim onu oralara? Hep bu. Ne olur sanki, alsa oğlunu, gelse yanıma... Surda ben de yapayalnız... Yoo, şükür, yapayalnız değilim, fakat işte ne olsa... Tezel yaprak dolmasını pek severdi. Akşamdan dolduralım. Yarına hazır olsun... Geliverince...

Yat uyu anacığım, yat uyu. Daha sabaha yıl var. Uzun bir gece. Otobüs de devrilmeyecek. Caydım. Şişem bitiyor. İçmeye başlayınca durduramıyorum artık. İlk çiş molasında bir şişe daha bulmalı. Yoksa bitmez bu gece. Manzara ressamı da değilim ki, yolboyu gecenin buralarda nasıl olduğuna gözümü dikeyim. Teftişe çıkmış memur ya da bir avcı gibi usul usul, koklayarak yanı yöreyi sokulayım konunun içine: Bak efendim bak, araçların farları asfaltta, hele bak, nasıl kırık cam üstünde yansıyan ilk gün ışınları gibi yansıyor ve gökte parça parça bulutlar nasıl şu fabrika bacasının dumanı gibi dalga dalga koşuyor, genişleyip yayılıyor çığlık çığlığa...

Kanyağın tadı kötü, çok kötü.

Çocuk yeniden ağlamaya başladı.

Sürücünün yardımcısı bir kez daha öne gidip geldi. Sürücünün kulağına bir şeyler söyleyip geri döndü.

Biri horluyor. Daha çok ıslık sesi...

Teyp konseri çoktan başladı. Sabaha dek susmaz artık. İndiğimiz çiş molası yerlerinde hakeza! Sıtma görmemiş bir ses, formika masalara çarpa çarpa, iyice çınlayarak haykırır durur:

Kız ben seni alıp nerelere kaçam? Tümgeneral'in oğlu Ayşen'i almış kaçıyor işte. Yeri hazır onun. Yer mer aradığı yok oğlanın.

Çok geçmez bir yerlerde dururuz. Gecenin soğuğu çilli kızın tokadı gibi çarpar yüzüme. Beni istemeden ayıltır. O sidik ve donmuş etyağı kokan yerlerden birinde kanyak bulabileceğim de kuşkulu. Yamma iki şişe almalıydım. Bir saat sonrasını ömrüm boyu düşünemedim zaten.

Seni Sami seni! Alacağın olsun. Dönünce konuşuruz. O İsveçliye neyini okuttun, onu da çok merak ediyorum doğrusu. Mutlak, sabahtan oturup çabuk çabuk iki kasketli çiziktirmiş–sindir. Ellerinde birer yaba. Yabalara iyice özenmişsindir ama. Adamlar yaba görmeyeli kimbilir kaç yüzyıl var. Bir yüzyıl var. O İsveçlilerden biri evinin duvarına, elinde yaba, iki kasketliyi astı mı, doğayla birlik müzeden çıkarılmış en ilkel üretim aracına el koymuş gibi duyar kendini. Sen onlara o eski kilimini okutsaydın daha iyi ederdin. Hem daha çok kazanırdın, hem de hakkımı çalmamış olurdun. Neden benim hakkım oluyor? Elimde hazır resim yok, senin o eşekli çingenelerden birini şırp diye satın alır o İsveçliler, dememiş miydin? Eee? Sakın bir yerlerde yıkılıp kalmış olma da?.. Yıkılırsan yıkıl! Pek yürekten kaygılanmayacağımı biliyorsundur. Yine de, eh işte, hiç değil yıkılıp kaldığımız yerleri birbirine haber vermek için birbirimizin işine yarıyoruz, birbirimize gerekliyiz. Bak Sami, sen gelmeyince ben gittim, İlhan'ın düğün için gönderdiği bileti Hava Yollarımıza geri verdim. Son dakikada İsveçlisiz çıkıp gelseydin de olurdu. Eski kocalarımdan birine çekemediğim şampanyalı sabah kahvaltısı ziyafeti yerine sana iyi bir votka ziyafeti çekerdim. O da olmadı, bir gece bizi idare ederdi canım havadan –ama gerçekten havadan– gelmiş bu para. Bir yerlere giderdik. Sonunda sen yine, ille yatalım, iki aydır kimseyle yatmadım, diye tuttururdun. Ben de, git hamama, iyice yıkan paklan gel de yatalım, derdim. Yıkanmayı göze almaktansa benimle yatmaktan cayardın sen de. Bu laflar ise yarı gecemizi doldururdu. Hem, "Yahu, ayıp bize, bir boka yaramadık, bir iş yapamadık, şu günlere ağırlığımızı bile koyamadık," diye inlemelerin tutar ya hani, inan "Gel yatalım," diye tutturman bile ondan daha az canımı sıkıyor şu ara. Silâh bulmuşsun ya da bulmaya söz mü vermişsin ne o çocuklara?.. Hay Allah!.. Anlaşıldı senin devrime katkın da işte. Bana isveçliyi nasıl getirmişsen –insan birini de dostuna ayırmaz mı?– o çocuklara da silâhı öyle tedarik etmişsindir sen. Sen ne palavracısındır sen!.. Biliyorum, biliyorum, palavra olsun diye yapmazsın. İçinden öyle gelir. Bir bok beceremeyeceğini bile bile becereceğini sanırsın. Çünkü bir işe yaramak istersin. Dişi halimizle biz bile bu duygululuklardan arındık, sen bakıyorum hâlâ iki votka çeker çekmez kapılara uğruyor, üstüme benzin döküp Atatürk heykelinin dibinde yakacağım kendimi diye tutturuyorsun. Senin bu halin Oktay'ınkinden iyi, kabul edeyim. Baksana ona, iki ay içerdeyken bizlere karşı Hannibal gibi duran ona ne oldu? Gitmiş, Bodrum'a yangelmiş. Babası deri tüccarıymış diye –aah, saray kalıntısı o anaya kokmuş derilerin ticaretini yapan biri mi lâyıktı, aah–, devrimcilik oynuyordu. Bu kez Bodrum'da kendisi devrim tüccarlığı yapıyor. Ne mallar satıyor, di mi ha? Bodrum'a sığınmış nice dul, yaşı geçkin ve geçkalmış toplumcu karı varsa toplamış çevresine, yağ satıyor, bal satıyor –ustalar öldü–. "Ben

içerdeyken...” diye bir başlıyor, o geçkalmış hatun–cuklar süzgün gözleriyle şefkatten içlerinin yağları eriye eriye –bunlar ondan et tutmuyorlar zaten?... Canım, ne istiyorum kadıncağızlardan? Varsın Oktaycığı el üstünde tutsunlar. Okşa–smlar, sevsinler... Sevişirken bunları bir delikten seyretmeli. Sevişme fısıltıları: Aah ben içerdeyken, oyy sen içerdeyken, ah o domuz teğmen ah, off o derisi yüzülesi çavuş of!..

Allah kahretsin!.. Az eşelesem ortaya Oktay’ı kıskandığımı bile çıkarabilirim. Kıskanıyorum elbet, neden kıskanmayayım? Deniz, aşk, yüceltilme, devrim, kahramanlık, çile çekmişlik, para–pul, her tür mirasyedilik onda. Olan olanlara oldu. Oktay’lara ne oldu? Aman, iyi ki oğlanımızı yanına alıp, karşı devrimci bir karı tarafından terk edilmiş, son günler kendisini cezaevinde bile görmeye gitmemiş bir karı tarafından yüzüstü bırakılmış baba–koca pozlarına girmiyor. Bir bu eksikti!

Amma matrak günler!.. Amma gülünçlü yıllar!.. Güldürüsü amma da bol yıllar!.. İlk koca da... Hay Allah, geçende Bonn’dan bir kız göndermiş bana... Bir kız göndermiş... Bir...

“Abla niye gülüyorsunuz?”

Demek sesli gülmüşüm? Oysa içimden gülüyorum sandım. Canı sıkılan, görevi gereği de bir türlü tam uykuya geçemeyen sürücü yardımcısı, ikircikli bakıyor. Beyamca bile uykusunda kıpırdandı. Çocukcağız bu tedirginliği de hemen algıladı:

Acaba bir deli mi taşıyoruz otobüsümüzde? Bir mesele çıkarsa ya, hele şu sıra? Habire de çekiyor...

“Aklıma bir şey geldi de...”

Yine gülüyorum. Elimde değil. Bir kez ipin ucu kaçtı. İşte, çocuğa da geçti benim gülmem. Kaygısı dağıldı mı, dağılmadı mı, bilemem ama, şimdi o da gülüyor:

“Ben de böyle olurum bazı...”

“Nasıl olursun?”

“Otobüs gidip dururken işte, düşüne düşüne bi bakmışım ya gülüyorum, ya da...”

“Ya da?”

“Hiç işte. Ağlayası gelir hani insanın?..”

“Yok bak, ben düşünürken hiç ağlayasım gelmez... Hep gü–lesim gelir...”

“Niye? Bir ölünü düşünürsün meselâ... aklına geliverir. Sevdiğini düşünürsün...”

“Hele onu deme!.. İyice güldürürsün beni...”

Sevgili Memoş, beni bu denli güldürmemeliydin... Bak işte, kendimi tutamıyorum. Yunan tragedyalarında bütün belâlar nasıl baş kahramanın üstüne yığılırsa, çağdaş tragedyaların baş kahramanı gibi bütün gülünçlükler de benim başıma gelmiş; hiç bilmiyordum, ah hiç bilmiyordum. Çok komik!..

III

Tezel, durup dururken gülüyor. İçkiyi eskisi gibi kaldıramıyor mu, yoksa şu sıra düğün salonuna giriş yapan mor kadifeli kadına mı gülüyor? Benim gibi, kadının girişte bütün elleri sıktıktan sonra çantasından kolonya çıkarıp usulca eline döktüğünü seçmiş de olabilir.

“Neşen yerinde...” diyorum.

“Sorma...”

“Korkunç bir renk. Korkunç bir tuvalet kadının üstündeki değil mi? Bunca titizliğe karşın...”

“Hangi kadın? Haa, şu mu? Bırak Ömer, yaşamın kendisi bu kadından daha gülünç. Daha çığırtkan mor, daha soytarı kılıklı, titizlendikçe de daha pis.”

Kimselere, kendime bile belli etmeden sinsi sinsi Ayşen’i görmeye çalışarak, bunun dışında kendimi hiçbir şeye vermeyerek bir ara öylesine içime tıkılıp kalmıştım ki, şimdi Tezel’in konuşmaya, açılmaya istekli tutumu ikimiz için de bir sağlık belirtisi gibi sevindiriyor beni. Tezel, hadi Ayşen’i unuttur bana. Aysel’i unuttur. Daha pek çok şeyi unuttur bana. Bana beni unuttur. Biraz daha açılsa... Artık hızla dolan salonun şu köşesinde birbirine söyleyecek tek sözü bulunmayan iğreti iki kişi olmaktan kurtulsak. Bir içki taşıyıcısı olmaktan kurtulsam. En çok Ayşen’i düşünmeye başlamaktan, çokça da ona acımaktan... Bu çirkinlikten. Kendi adıma derinden sevinirken onun adına apaçık kederleniyorum.

“Yaşamın kendisiyle ne kadar ilgilisin? İlgili misin?”

Tezel’in kaşları cansıkıntısıyla yukarı kalkıyor. Cansıkıntısıyla bir yudum daha içiyor içkisinden.

“Her şeyi ciddîye alıyorsun Ömer. Aysel’e de aşıladığın bir hastalık bu. İnsan durup dururken gülemez mi?”

“Gülemez ki, yaşamın kendisi mor kadifeden daha gülünç, diye açıklamak zorunda kalıyorsun...”

Tezel bunu hiç duymazdan geliyor.

“Hâlâ çok yakışıklı olduğunu biliyor musun?”

İçten mi? Dalga mı geçiyor? İçten olmasını diliyorum. Hoş bir duygu bu, neden saklamak: Bana kız öğrencilerimin sık sık duydukları hayranlığı bile anımsatıyor şimdi. Hoş, çok hoş bir duygu. Olgun, dengeli bilim adamlığından sıyrılıvermek gibi, insanlar içinde herhangi bir insan oluvermek gibi... Herhangi biri olmak hiç acı vermiyor sanki bana. Ansızın. Bir an için de olsa...

“Böyle bir destek şu an çok gerekliydi bana...”

İkimiz de gülüyoruz. Hiç susmak istemiyorum şimdi. Ne ki Tezel’in içkisi bitti. Benimki de bitmek üzere. Neyse, garsonun biri bu kez iki adım ötemde...

“Dur bakalım, beni hâlâ yakışıklı bulmandan ötürü ne kadar sevindiğimi göstermek için ikimize birer içki daha geti....”

Hep O Yolculuk

...Oğlan sözü uzatmaya hevesli. Allah kahretsin! Aklınca bastıran uykuyu ya da kederi savuşturacak. Ondan sonra, sabaha dek işin yoksa bir de bunun yaşam öyküsünü dinle... Biz kendimizinkinin altından zor kalkarken... İyisi mi, sav başından gitsin!

Yüzümü camdan yana dönüverdim. Kimselerin ölüsünü, sevdiğini mevdiğini düşünemem. Ben, benimkileri bile düşünmemek için nice büyük savaşlar vermekteyim, baksana...

Gerçekte hiç bir bağım yok o kentle. Hiçbir gözyaşım ya da kahkaham. Son yıllar oraya her gidişimde aile bağımın bir ilmiği kopa kopa, her dönüşümde ardımda bir iki yok bıraka bıraka o kentten boşaldım. Daha dün bana sıcak, sevimli gelen aile sofraları –ne yalan söyleyeyim şimdi–, annemin iyi ovulmuş banyoları, muslukları, mis kokulu yataklarıyla güzel yemeklerinin tadını çıkarışlarım; küçük Ayşen'in boynuma sarılışları –abartma, sadece iki kez–, Aysel'in bir kolunu omzuma atışları –yılların alışkanlığı, sevgisini gösterebilmesinin en iyi, en başarılı yolu–, Ömer'in beni kendi bilgisinin, aklının, olgunluğunun düzeyine koyuşları, zirzopluğuma sevecenlikle bakışları, zorlamadan derlenip toparlanmaya çağırışları beni –ne çok şey öğrendim bu ikisinden ve sonunda hiçbir işe yaratamadım–, yine Ömer'in en sıkışık anlarında bile, iki eli kanda olsa beni uçağa, trene, otobüse götürüşleri; İlhan abimin, onun bile, çenesini ka–şıya kaşıya, orda yaralar açma pahasına benden utanmasız durmaya çalışışları; Müjgân'm ben geldim diye en iyi sofra takımlarını çıkarışı ortaya, giderken valizime, kendisinin kullanmayacağına iyice inandığı birkaç metre kumaşı sokuşturuşu hatta; hepsi, her şey azbuçuk sevindirirdi beni. Anamın ördüğü yeni kazağımı sırtıma geçirip de daha uçağa kurulur kurulmaz, nelerinden sıkılmış, nelerinden bunalmış, neleri önemsediklerine bakıp da onları için için küçümsemiş olduğumu çarçabuk unutur, nerdeyse hemen, ilk anda geri dönüverme isteklerine kapılırdım.

Yanlarına her gidişimde bir şey eksilmiş oldu. Her dönüşümde dönüş hüznü biraz daha yok oldu. Eski küçük kırgınlıklar bile silineceğine azmanlaştı. Ömer ve Aysel dışında hepsiyle. Ama artık Aysel de yok. Ömer'se ne yapsa, ne etse sıcaklıktan yoksun. Kendi yaşadığım yerde hiçbir şey daha iyi değil. Belki çok daha kötü. Yine de başkalarının kaybı kendininkiler kadar acı vermez kimseye... –Hınzır oğlan, ne keyifliydim az önce, beni keyfimden niye kopardın?–

Bütün bağları koparıyorsun. Bütün zorunlu aile bağlarını yok ediyorsun. Ya da ağır ağır, her yaşananla biraz daha yok oluyor bu bağ... Ardından, abinin kızının düğünü için bir çağrı geldi diye...

Yok canım, ben o düğüne gitmek için gitmiyorum. Bileti nasıl geri vermiş, parasını nasıl cebime indirmiştim?

Şimdi bu parayı ne yapmalıyım? Kiminle başbaşa geçirmeliyim bu akşamı? Saat henüz dört. Kasım ayında, ağır bulutlarla yüklü bir günde hüzün, akşamı beklemeden bastırıyor. Ama art arda kopuşların hüznü değil bendeki. Art arda kopa kopa, kopacak tek şeyi kalmamış olduğunu algılamanın hüznü. Hüzün duyulması gereken her şeyden hiç hüzün duyamamak, altından kalkılması en ağır hüznü yığıyor üstüme. Biri olmalı. Birini aramalıyım. O birinin karşısında hiç konuşmayabilirim. Sürekli susabilirim. Yine de çok

konuşmuş gibi, içime durmadan yığılan ağırlığı, adına yalnızlık denen bu kötü yükü atabilirim üstümden.

Bu öğlesonu hâlâ beklediğim bir şeyler olduğunu korkuyla algıladım. Saat dört sularında. Sami gelmemişti. O ağır, yüklü bulutlar bir türlü boşanıp inmemişti. Beklediğim büyük yağmur yağmamıştı. Bir rüzgâr patlamamıştı. Hava ne kararmış, ne aydınlanmıştı. Yokuş aşağı iniyordum. Cihangir'e doğru iniyordum. Deniz bir türlü karşıma çıkmıyordu. Deniz benim oturduğum sokakta bir türlü çıkmaz insanın karşısına. O eski külüstür apartmanın sürekli tavada balık kokan merdivenlerini onca tırmanırsın, tâ tepeye, benim kötü bir gaz sobasıyla ısını–yormuş gibi olduğum iki odalı döküntüye girersin, dosdoğru cama yürürsün de, deniz yine göstermez yüzünü. Pencerenin önü yeni, büyük yapılarla örtülmüştür. Örtülmese ben burda oturamazdım. Yarın burası da yıkılacak. Burası da ardındaki başka yapıları örtecek. Şimdi içlerinde bir Tezel'in ya da Tezel gibilerinin oturdukları yapıları. Deniz bizden hep kaçırılacak ve yağmur hep, yağmuru hiç seçemediğimiz yerlere yağacak.

Yokuş aşağı inerken biri mutlak omzuma dokunacak sandım. Öyle biri dokunacaktı ki omzuma –Aysel–, ya yağmur boşanacak, ya güneş patlayacaktı. Öyle bir şey olmadı. Merdivenleri tırmanırken de ne ılık tıpırtılar duydum yüreğimde, ne, güzel bir nisan güneşinin pırıltısını. Evimin kapısı nasıl da çirkin! Sanki bir çocuk, lâzımlıktaki kakasını parmak parmak çalıp elli yıllık beyaz yağlıboyanın üstüne sıvamış. Yağlıboya mağlıboya yok. Daha doğrusu sarararak parça parça kalmış tahtanın üstünde. Aldıran kim? Şimdi içeri gireceğim. İçerde biri olacak. Adı yok. Artık adının olmasını istemiyorum. Adsız biri. Ama biri. Beni, kendisini gördüğüm için gerçekten sevindirecek biri. Yok. Yoksa yok. Onu ben bulacağım. Koskoca İstanbul. İçinde koskoca on yıl, on yıldan fazla zaman geçirdiğim İstanbul. Burda böyle birini mutlak tanıyorum. Böyle biri kesinlikle var, olmaz olur mu?

Odaları dolaştım, –zaten iki adet– dolapları açıp kapadım. Kapı ardlarma baktım. Tuvallerin gerisini, koltukları, iskemleleri yokladım. İsli perdeleri silkeledim. Son iki ayda gelen son birkaç mektuba –Aysel'den yok, tek satır yok– göz attım. Üç gündür dökülmemiş bayat çayla dolu çaydanlığın içine bile baktım, hatta dün gece boşalttığım cin şişesinin içine de; yok. Kimse yok. Adres defterimi dört kez karıştırdım. Bütün adları okudum. Bütün telefon numaralarını, bütün cadde, sokak adlarını, ev kapıları üstündeki kartları, ad levhalarını okudum. Kimse yok.

Demek, kimse yoktur, herhalde yoktur, demek başka, kimsenin olmaması başka. Demek, "artık kimse yok, The End, yalnızım," dediğim zamanlardaki yalnızlığım geçici bir yoksulluk gibiymiş. Doğduğum kenti ve oradakileri hemen hemen hiç düşünmez olduğum, Oktay'ı başımdan defettiğim, Maçka'daki galeride küfrü basıp ardından tokadı yediğim, –ardından yüzümdeki tükrüğü silemediğim– cezaevi kapılarında dayanışmaya koşmaktan caydığım, –yani caydırıldığım– sonra benden kutsal bir görevi yerine getirmem istendi diye, yeniden paçaları sıvadığım, –paçaları yeniden sıvadığım için kendime lanetler ettiğim–, The End'i kondurmak için de kalkıp bir mektupla bezginliğimin bütün yükünü Aysel'in üstüne yükleyerek her şeyden elimi yüzümü yıkadığım zaman; The End'in altına koskoca bir tura gibi "Her Şey Hiç. Tek Gerçek Yalnızlık" imzasını atışım, üç gün sonra, üç ay sonra, ama önünde sonunda biteceği bilinen bir yoksullukmuş. Geçici bir sıla ya da. Vay canına! Vay canına! Tek ad yok, olacağı da yok. Tek adres yok, olacağı da yok. Vay canına! Elim çenemde –hayır, böğrümde– düşünüyorum, düşünüyorum; bu koca kentte kimse gelmiyor aklıma. Aysel'den ise ilk kez yanıt yok. O gün bugündür. Tabii, tabii. Gecekondularda, fabrikalarda öyle insanlar varmış ki, insan dersin sen onlara!.. Öyleymiş.

Hiç tanışmıyoruz. Şu iki koltuk amma da içki, boya lekelerine bulanmış. Üstlerinde çok konuşulmuş, konuşula konuşula yorulup ömrünü tüketmiş iki koltuk...

Sürücü yardımcısı çocuğa dönüp desem mi ki şimdi, haklısın, ben de ağladım bir kez? Niye, diye sorarsa, ona anlatamam. Elimi elinin üstüne koyup ya da ne bileyim, dizinin dibine oturup da –artık konuşarak mı olur yine, ağlayarak mı olur–içimi dökebileceğim, beni de aralarına alsın o iyi insanlar, (gerçekten varsalar) diyebileceğim tek Allah kulu gelmedi aklıma, diyemem ona. Ona bunu diyebilmeyi kimler yasaklıyor ha, kimler? Bakma be öyle yan yan. Salak sen de! Konuşamayız işte, görmüyor musun? Konuşmak yasak. Anlaşmak yasak! Bitti.

Buna karşın üç yıldır resim satın alanlar çoğaldı. Nasıl çoğaldı? Sanki ansızın. Duvarlarına küçükten büyüğe ün yapmış ressamların tablolarını asanlar ansızın çoğaldılar. Banka kasaları sanki çarçabuk duvarlara taşındı, oralara çivilendi. Ah korku, ah korku, sen ne kutsalsın, sen ne yücesin ve sen ne yararlısın!

Londra'da güzel bir otelde kalmıştım bir kez. Çok değil, sekiz ay önce ve üç gün için. O zaman turistlerimize yerli renklerimizi, eşeklerimizi ve dilencilerimizi boyamaya başlamamıştım daha. O tokada karşın direnmiştim, neme gerek. Sanatımla başkaldırıyordum ben de ucun ucun, kıyın kıyın; kimseler istemese de...

Dört tablomu beşer bin, altışar bin liradan satar satmaz, kapağı Londra'ya atıvermiştim. Uzun tatilleri sevmezsin canım Tezelciğim. Sevme. Sakın sevme uzun tatilleri. Kısa olsun da adam gibi olsun. Şu kadar parayla bir ay tatil yapıp rezil ve sefil olmaktansa, aynı o kadar paraya iki gün krallar, kraliçeler gibi yaşamak varken... Aysel'e de bir mektup –öf be, vicdan azabı gibiydi bana bu Aysel zaten, iyi ki kurtuldum o vicdan azabından–: Beni kınama Ayselciğim. Böyle bir zamanda insan buka–dar bencil davranır mı? Paran çoksa, içerdekilere yardım et, deme. –Böyle bir şey dediği de yoktu ki kadıncağızın– Demezsin ya, yine de deme... Çünkü sana söz veriyorum, döner dönmez vicdan borcumu faiziyle birlikte ödeyeceğim. Nasıl ödediğimi göreceksin zaten.

Böyle bir mektup işte. Çok şaşırmış. Kuşkulanmış. Ülkeden kaçıyorum, başımda bir belâ dolaşıyor bile sanmış. Ne belâsı olsunmuş? Belâ bile alçakgönüllü değil. Herkesi sevmiyor. Beni koynuna almıyor. Ben de kendimi Londra'nın kucağına attım. O otele indim. Hyde Park'a bakan nefis bir oda. Uzaktan Thames'in soylu akışını bile görüyorum. Sabahı dört gözle bekliyorum. Sabah olunca Westminister'e bir dalış yapmayı, Kraliçenin birkaç milletvekilini, Kraliçenin kocasını bile baştan çıkarmayı düşünüyorum çünkü.

İnsanın, kandıramayacağını bile bile kendisine yalan söylemesinden daha kolay ne var acaba? Aysel'e o mektubu yazdımsa, kendime karşı kendimi savunmam gerekiyordu. Ben böyle kutsal bir görevin adamı mıyım bakalım? Kraliçenin milletvekillerini ya da kocasını kendime âşık etmeyi düşünüyordum, çünkü böyle bir şey düşünmüyordum. Cebimde minicik harflerle, en az yere en çok şey sıkıştırılarak yazılmış küçücük kücücük kâğıt parçaları var. O kâğıtlar cebime nasıl girdi, o elektrik akımı verilmiş göğüsler, sökülmüş tırnaklar, burulmuş hayalar, sigarayla yakılmış deriler nasıl girdi cebime ve ben böyle, buraya, Thames'e bakan bu odaya nasıl geldim? Güzel tatilleri kim sevmez? İster iki günlük, ister iki haftalık; herkes sever. Ben de severim elbet. Eşşek miyim? Ama tatil matil düşünecek sıra mıydı? –Sıra mı?– İçime yumulup kaldığım günler. Oktay'ın görüşlerde karşımda Hannibal gibi duruşları, bana kavga dışı zavallı biri gibi bakışları... İnsan ne denli aldırmasa da olmuyor... –Eşşek değiliz ya.– İçime yumulup kalmışım. Gece–lerboyu

bir tek şey boyuyorum. Garip bir tutsaklığın, ilk kez yüzyüze gelinen türden bir yalnızlığın resmini boyuyorum.

Son sergimde tokadı yemişsem de bedelini almıştım. –Kimi sizi tokatlarsa, kimi de sizi bağrına basar.– Üstelik birileri henüz huzuru iade gerekçesiyle insanlarımızı koruyucu kanatları altına da almamıştı. Tokat beni içime kapaklatsa bile, dışarda ünüm yerinde. Ama artık namluların koruyuculuğu altındayız ve ben durmadan o acayip tutsaklığın resmini yapıyorum.

Böylece efendim, geldik ilk kez cebimizde topluca biraz paramız olduğu günlere... Sami'nin de, biz adam mıyız, biz adam mıyız, kendimi Taksim'de üstüme gaz döküp yakacağım, diye tutturduğu günlere...

Günlere... Günlere... Güzel günlere... Ankara, Ankara... gibi bir şey...

Çocuk ağlaması durmuş sanıyordum. Durmuştu da yeniden mi başladı? Şimdi haykırışları büsbütün dayanılmaz. Ha–nımteyze taa burdan bile duyulabilen "off, off" sesleri çıkarıyor. "Piş piş piş... Sus anam, sus anam..." diyor çocuğun anası da. Delirtecek bir tekdüzelikle sürekli bunu söylüyor! Sus anam, sus anam...

"Parmak kadar çocuk gece yolculuğuna çıkarılır mı?" diyor uykuyla uyanıklık arasında önümdeki beyamca da...

Şu kadarcık çocuk gece yolculuğuna... Aptallar, gündüz nerde?

"Sen," dedi Sami, "bir yolculuğa çıkacaksın."

Geceydi. Resim yapıyordum. Kapım yürek çarpıntıları gibi çalındı. Doğrusu gelenin Sami olabileceğini düşündürmeyen bir çalış. Ohh, çok şükür, şükür Allahıma, beni de götürmeye geldiler, diye sevinmiş olabilirim. Böyle bir şey istiyor, diliyor–muşum... Şu insan yüreği kadar örtülü, sinsi, saman altından su yürüten ne var?

Sami.

Önemli anlarından birinde. –Yazık, ben yine dışarda tutsak kaldım.–

Yüzü sarı. Yanakları titriyor. Elleri, üç tel sarı saçları bile. Çok mu içmiş? Tam karşıtı. Hiç içmemiş. Ama şimdi içecek. Yoksa doğru dürüst tek tümce kuramaz. Soluk soluğa. Bende bıraktığı ilk izlenim: İyi bir esrar kaçakçısının, ilk kez tongaya düşürüldüğünü anlar anlamaz, bir süre kaçışı; kaçabileceği son yere dek koşusu... Nasıl böyle düşünebilirim? O günlerde de, bu günlerde de, kimi olağanüstü bir kıpırtıda görüyorsan, hemen anlamalısın ki, bunun tek nedeni yeni koruyucularımızın koruyuculuklarından kaçmaktır. Saklanmaktır. İzini şaşırtmaktır.

"Ne oluyorsun yahu? Benzini üstüne dökmüş de, tam tu–tuşturamamış gibisin?"

Şakadan anlamaz, özür dinlemez bir baba gibi azarladı beni:

"Sus! Kes! Zırvalamanın sırası değil!.."

Bir bardağa cin boşalttım. Üstüne iki damla soda. İçkiyi uzattım. Hemen almak istedi. Ama elleri öylesine titriyor ki:

“Koy şuraya,” demek zorunda kaldı.

Koydum oraya.

O iki koltuk henüz gözüme o denli müzayede malı görünmüyordu. Otur şuraya. Oturttum. Al iç. İçti: Şimdi beni iyi dinle...

Bir eli sürekli cebinin birinde ve o el, o cebin içinde kıpırdayıp durmakta. Benden gizli para sayıyor ya da teşbih çekiyor. Soğuk, ama ışıl ışıl bir nisan günündeyiz. Adı Huzur olan sürek avı bayramının ilk yılını kutlamamızın üstünden bir ay geçmiş. Günleri saniyelerine dek sayardık, saymaz mıydık? Günleri saniyelerine dek sayanlar arttıkça arttı. Ben de sayardım. O zamanlar. Ölülerin adlarını, yaralıların adlarını, tutuklananların adlarını... Her bir şeyi tek tek saymamı Oktay’ın rezilligi, onun gibiler için dayanışma tabloları sunuşum da önlemiyordu. Allah kahretsin! Allah kahretsin! Sami de cebinde bir şey sayıyor işte. Ne sayıyor? Puşt yargıcı, satılık generali, köpek ajanı, manyak çavuşu mu?

İlk yudumu içer içmez hoşgörmez baba tavrı gitti; üstüne sevecen, olgun, düşünceli baba hali geldi:

“Bak yavrucuğum, senin acele bir yolculuğa çıkman gerekiyor...”

İnsan kendinden hiç umudu kesmemeli, hiç. Aptal mıyım? Hemen sezdim: Ya aranıyorum, beni kaçıracaklar, ya biri aranıyor –Sami olmasın?–, onu kaçıracağım... El ele iyi, onurlu bir iş yapacağız işte. Burası kesin. Oktay’ın önünde başarısızlıkla sonuçlanan dayanışma tablosunu başarılı, gerçek kılacağız.

Ah, üç yıl önce şurama yediğim tokat acısını hâlâ duyuruyor olmasa, silmeyi bile onuruma yediremediğim o tükrük şuramda birazcık kurumuş bulunsa, Oktay’ın görüşlerdeki halini de birazcık unutabilsem –çok değil, azıcık–, hemen atlayacağım Sami’nin önüne: Eeee?

Yok Tezel, yok. Gülmenin, Sami ile dalga geçmenin hiç sırası değil şimdi, hiç. Bak işte şu an, kendinin olsun, başkalarının olsun yanlışlarımızı unutmanın tam sırası. Hatta o yanlışları sevmenin. Yanlış insanlıktır. Üstelik aylardır çaresizlikten ge–beriyoruz, gebermiyor muyuz? Sami, üstüne benzin döküp kendini yakmanın nasıl bir şey olduğunu bilse yapardı, kesinlikle yapardı canım. Bak yine dalga geçiyorsun onunla. Hakkın yok. İşte seni kaçırmaya gelmiş ya da sen onu, birini, faşizmin kirli, pis ellerinden kaçıracaksın. Hem sonra, Sami kendini bir türlü yakamadıysa beceriksizliğinden mi? Kulağının dibinde durmadan şunu fısıldayanlar da yok mu: “Sen gerçek bir aydın, gerçek bir devrimciysen sağ salim dışarda kalır, bir işe yaramaya bakarsın.” Onun gerçekten bir işe yarayacağına inanıyorlarsa Sami ne yapsın? Az önce, dörtbir yana ses alıcıları koymuşum gibi, gözleriyle odanın içini tarıyordu. Dinleniyor mu? Ona bir tuzak mı kurulu bir yerde? Kendisine verilen sorumluluğu iyi taşıyabilecek mi?

“Ne oluyorsun be?”

“Şu radyoyu aç!”

Ben radyoyu açıyorum. O, kapıları, kapı arkalarını, perde aralarını yokluyor. Pencereyi yokluyor gözleriyle: Gökyüzünden bizi gözetleyen biri olmasın? Dün gece çaydanlığın içinde bile kendisine çözülebileceğim birini ararken, yalnız dün gece için ağlamamışımdır...

Nasıl böyle olduk? Zayıfmışız. Zayıfız elbet! Ne olacaktık ya? İşkenceci mi?

Sami, radyonun sesini sonuna dek açtırdı. İçerde insanlar kendi gözlerinde nasıl küçülüyorlar küçülüyorlarsa, bilmiyorum ama, dışarda nasıl küçüldüğümüzü kendi gözümüzde, bunu iyi biliyorum.

Kanlı Pazar günü Sami'yi görmeliydi! –Saçları daha çoktu–. Esintide büyük şairin saçları gibi dalgalanıyordu o saçlar. Pazar henüz kanlı olmamıştı. O saat gelmemişti. Kötü sesinin olanca gücüyle güzel bir marşı söylüyordu. Gören, ömründe hiçbir şeyden bir an olsun korkmayacağını, o sesi hiç kısmayacağını sanır.

Şimdi taa kulağımın dibine sokulmuş, duyulur duyulmaz bir sesle, kendine bile duyurmak istemediği bir sesle konuşuyor:

"Bak yavrum, bir yolculuğa çıkacaksın. Yanımda şeyler var... Şunlar..."

İşte o küçücük küçücük kâğıt parçaları. Sekize, on altıya katlanarak daha da küçültülmüş, çocukların piyango için hazırladıkları, bir sepete doldurdukları, –ya da kasketlerine– kasketlerine doldurup "Çekiniz, boş mu, dolu mu?" dedikleri kâğıtlara benziyor... Ama Sami, çocukların piyango çektiren o aydınlık sesini çoktan yitirmiş. Boğuk, titrek, aynı zamanda da bir savaşın gizli planlarını anlatan sesle konuşuyor:

"Bunlar bize ulaştırıldı... Nasıl ulaştırıldığını söyleyemeyeceğim sana. Bunlar şeyler... İşkence görenlerin kendi yazılarıyla şeyleri işte... Başlarına gelenler... Vahşet... Okuyacaksın zaten... Duyduklarımız hiçmiş meğer... İşte yazıyorlar... Bir bir... Belgeliyorlar faşizmin insanlık dışı, kanlı elini... Neyse, neyse... Şimdi şey... Arkadaşlarla düşündük ki, şu ara elinde biraz parası olan, biraz vakti olan ve aynı zamanda güvenebileceğimiz bir sen varsın... Bak yavrucuğum, senin bu kâğıtları tez elden götürmen gerekiyor... Şeye... Şu adrese... Londra'da dost bir Türk o. Bu adres işte. Bunu yanma al..."

Bu, acıya polisiye bir roman içeriği kazandırmak, diyecekken başka şey diyor içim: Neden ben? Vaktim varmış, param varmış... –Beni iki ay geçindirirdi– Feda olsun! Ama neden ben? Önemsenmek ne güzel. Önemsenmek, hele böyle bir zamanda birilerinin seni –biraz, ise de– güvenilir kişi olarak seçmeleri, bunun söylenmesi sana, ne güzel! Yine de neden ben?

"Bir şey daha var," dedi Sami. "Düşündük ki... Hani abin–den ötürü... Neydi adı? Neyse, önünde sonunda büyük, ünlü bir işadamı değil mi o? Bu nedenle sana pasaport vermemezlik edemezler. Etmezler. Bir şey olursa, vermemeye kalkarlarsa da abine söyler alırsın... Anlıyorsun ya, bu işler, bu sırada..."

Nerdeyse ikinci 'siktir olun'u o zaman çekecektim. Aşk mı, gurur mu, yok yani, gurur mu, vazife mi, kutsal görev mi, burjuva, yok yani işte, devrimci gururu mu, aptallaşmak, yok aptallaşmak değil, öfke, öfke, öfke değil de yıkılmak, önemsenmenin ardından yıkılıyor öyle içimde, önemsenmenin sevinci yokoluyor.

Dilim dolanmıştı. Bu ne rezil görev veriliş, bu ne rezil görev alış?.. Aristokrat olsaydım kılıcımı çeker, benim kendi onurum var, o bana yeter, diyerek düelloya çağırırdım Sami'yi. Ama ne yazık ki aristokratlık diye bir şey –o da suyunun suyunun suyu– Ömer'e ve Ömer gibi pek az kişiye özel locadır bu ülkede. Bense? Düello için güzel bir ormanlık, iki tanık, bir hakem, iki de armalı kılıç ister. Yeni Türkçe çıkınca imzasını Salm... –Salim yani– diye zorla atıp bir kalıba döktüren babamın külüstür mührü bütün bunların yerini tutar mı, nasıl tutar?

"Ne olacak bu kâğıtlar?"

"Bu kâğıtları yavrucuğum, Londra'daki o dost, o büyük uluslararası örgüte ulaştıracak. O ulaştırır. Sen kendisine teslim et yeter. Çünkü sen, tabii seni o örgütte tanımadıklarından, kendin gitsen olmaz... Ama bu dost orada herkesi tanıyormuş..."

Yok yahu! Nerelerde ne dostlar varmış da bilmiyoruz. İnsan, bilgisinden o kadar da kuşkuya düşmemeli. Dünyanın nerdeyse bizim dünyamız kadarcık olduğuna inanıyoruz. Oysa dünya ne geniş! Nerde ne insanlar var, baksana!..

İçimde birçok şey gitti geldi, gitti geldi. Sonuç: Sami'yi ansızın önemsedim. Onu ciddîye almadığım için usul bir utanma şuramda. Sonra tabii ansızın, kendimi önemsediğimi de yakaladım. Doğrusu bir şeyler yapabilecek olmanın erinci her şeyin üstünde. Sami içten değil miydi o sıra? Her zamanki gibi, yerden göğe içten. Ben de. Yüreğimin köküne dek. Hep öyleyiz. Acıya bulandıkça kaçınılmaz biçimde buruklaşıyoruz. Yüreklerimiz kanırıldıkça, üstümüze kapaklanmak zorunda kalıyorsak da bakma... Öyle değil mi Tezel?

"Giderim elbet. O kâğıtları götürürüm Sami. Ama abimi hesaba katma. Kafamı bulandırma benim şimdi! Güzelliğe çirkinlik bulaştırma..."

Hayranlıkla bakıyor bana. İkide bir tutturduğu 'yatalım'lar ne söz? Artık el sürülmeye cesaret edilemeyecek kutsal bir varlığım. Meryem Ana'yım. Olympos tanrıçasıyım. Sami'nin gerçek sevginin işte bu olduğuna inanan, buna kavuşmaktan coşan bakışları: Ah işte aşk bu, aşk bu, aşk bu! Ah işte, asıl birlikte olmak, asıl içice geçmekler bu, bu, başka hiçbir şey değil, bu... Ah işte Tezel, güzel yavrum benim, ah işte çocuğum, sevgilim, anam, bacım, her şeyim!.. Ülkem, vatanım, halkım, sanatım...

Sami coştukça coştu.

Böylece düğün gecesi gibi bir gece oldu. Bayram gecesi. Sanki bütün cezaevlerinin kapılarını ardına dek açıvermişiz. Hepsi dışarda. Hepsi özgür. Oktay da... Hadi peki, Oktay da olsun! Bugün bayram günü. Bu bayram gecesinin onuruna, o yüce tasanlar onuruna, üç gecemi ise Londra'nın güzelce bir otelinde geçirebilirim. Çünkü, bir daha asla yirmi bin liram olmayacak. Onu bir daha hiçbir zaman böyle kutsal bir görev için harcamayacağım ve asla o servetimin ucundan bana üç gecelik güzelce bir otel odasını ödeyecek küçük bir pay kalmayacak. Salm... den payımıza düşen en küçük birer daireyi, Küçük Esat'taki külüstür apartmanın iki dairesini işte, Aysel'le ben, –ee mirasa karşıyız ya–, yeni anayasa özgürlüğünden başımız dönmüş olarak, subaylara yüzme havuzu, kıyı konutu falan yapılsın diye, şanlı ordumuza bağışlamıştık, çoktaan!

Böylece Thames'e bakıyorum işte. Sabah çabuk olsun istiyorum. Kraliçenin kocasını falan ayartacak değilim.

Gelir gelmez bana verilen numaraya telefon ettim. Soğuk, kuşkulu bir sesti benimle konuşan. O donuk sese karşı, kendi–minkinin neden öylesi coşkulu olduğuna şaştım ve buna kızdım. İlk kez yurt dışına çıkıp da, yol üstünde ansızın, motosikletine Türk bayrağını asmış birini görüverince ardından "Hem–şerim, hemşerim!.." diye bağırarak koşan, onun boynuna sarılmak isteyen biriymişim gibi duydum kendimi. Beni ancak yarın, öğle üstü kabul edebilecekmiş o kadın. Bir kadındı, evet. "Burda bir İngilizle mi evliymiş ne? BBC'ye bizi tanıtıcı programlar da mı yapıyormuş ne?" Herkes de neler biliyor. Ben dünyadan habersizim canım. Koca alıp bırakmaktan, içmekten, zalimlerden nefret etmekten ve resimlerimi güzel yapmaya çalışmaktan sağı solu görecek halim mi oldu? Özellikle son yıllar... Sahi, bu işler arasında Aysel'e o mektubu yazmak da var. Ne istedim ki Aysel'den? Ha Aysel, ne istedim senden? Neden bu derece yalnız bırakmak istedim kendimi?

Bu çiş molası ne zaman verilecek? Alnıma soğuk bir rüzgâr çarpsın. Beni bana bağışlasın... Beni bana bağışlasın... Hiçe, hiçime, boşluğuma geri göndersin beni, beni bana geri versin... Zıbarmayacaksam ayılayım. Soğuk rüzgârda titreyip kendime döneyim. Çocuk da az önceki gibi çığlık çığlığa ağlasa bundan iyi. Şimdi anasının tekdüze "sus anam sus, sus anam sus"larına koşut bir tekdüzelikle "hi, hi, hi..." edip duruyor. Bu da sinirlerimi daha kötü geriyor. Sürekli içimin hi hi hi hi hü hü hü hü'lerine itiyor beni. Bunamışlar örneği, hep geriyi yaşayan...

Otel odasında pinekleyip durmanın gereği yok. Camdan bakıp, yarın dizlerim ağrımazsa şöyle kapı önüne dek bir çıkarım, ilâcımı alıp yatayım da şimdi, yatmadan önce ılık bir süt içeyim de, diyenlere benziyorsun.

Yatmayı falan boşverip –Westminister'den bir iki milletvekili ayartmayı da tabii– aşağı indim. Tam üç saat yürüdüm: Parkın yanındaki karanlık sokaklara saptım. Sonra şık semtlere geçtim. Yukarı doğru gittim. Erkek bekleyen erkeklere baktım. Gece fenerlerini azalttım, ışıklı vitrinleri geride bıraktım; bir kez daha serinkanlı, ölçülü bicili, ağırbaşlı –Ömer– bir karanlığın içinden geçtim. Victoria ve Albert Müzesi önünde durdum. Bir tavaf. İlk ağızda. Devrimcilere yardıma çabalayan bir devrimci yardımcısıysam da, her şeyden önce ressamım. Yarın, kutsal görevim sona erer ermez bu müzeye geleyim. Bütün Doğu–Batı Uygarlığını, bir bir gözden geçireyim. Hatta kitaplarda, albümlerde gördüğüm, hani şu Kraliçe Elizabeth'in kabarmış tavuskuşları gibi bir resmi var ya, –üstündeki tantanalı giysiden ötürü– işte onun koskocaman bir kopyasını satın alayım. İçerde böyle bir kopya mutlak satılıyordun Ona bakmak, duvarımda o kopyayı sürekli görmek en kötü günümü bile gülüm–setmeye yardımcı olabilir. Şu dönemdeki en kötü gün bile, dünün o iğrenç sömürgeci şaşaasına yeğdir.

Böyle düşündüm, anımsıyorum. O ciddî ışıklar altında gerçekten ciddî ciddî düşündüm bunu. Yine de şuramda yeniden uç vermeye hazır kuşkuyu, inançsızlığı yatıştıramadım. Hep telefondaki o sesin soğukluğundan... Biliyorum, ondan. Canım, belki de kadının bir yeri sancıyordu? Hem dur bakalım, sen gerçekten sen misin, yoksa kadının başını belâya sokacak biri mi? Hele senin kimin nesi olduğunu bir sorup soruştursun –yarın öğle üstüne kadar–, İstanbul'daki en yakın dostunun ona yazdığı mektubu da bir ver eline hele!.. Bak o zaman nasıl yakınlaşacaksınız... Güven nasıl sarıp sarmalayacak ikinizi, nasıl sarılıp öpüşeceksiniz... Belki de şu karanlık günler için ılık gözyaşları dökersiniz birlikte. Öyle ya, çocuk oyuncağı değil ki, ciddî bir iş bu. Kadın uzak durmakta haklı.

Ama şuramda bir bulantı. Gitmiyor, geçmiyor. İnsanlar arasında durmadan mikrop gibi yayılan bir hastalığın bulantısı bu. Kuşku ve güvensizlik. Bunları böyle böyle düşünmek zorunda kalışım... Yoklaya yoklaya yaklaşmak herkese. Şu anlamda ya da bu anlamda...

Adımları hesaplı atmak. Yürekleri hesaplı açmak. Açık olamamak. Hergün biraz daha kapanmak. Hergün biraz daha köstebekleşmek, tilkileşmek, böcekleşmek...

Bütün gece açık olan bir dükkâna rastladım. İçki dükkânı. Bir şişe viski aldım. Otele döndüm.

Sabaha dek ne yaptım?

Kuşkunun, güvensizliğin resmini.

Yarın müzeye gitmeyeceğim. Bugünün insanının kapısından içeri, bir müzeye girebilecek rahatlıkla giremiyorsak, bilmem ne yapmışım ben Doğu–Batı Uygarlıklarını da, o uygarlıkları sergileyen müzeleri de. Bizim içimiz müze be! Hergün biraz daha karanlıklaşan, kuytulaşan birer müze!..

Ama o gencecik kızlar, delikanlılar, güvenilecek o denli çok kişi bulabilmişler ki, demek bulabilmişler ki, bak, yaralarından, yakılan tırnaklarından, elektrik geçirilen göğüslerinden; işkencenin iğrenç ellerine karşı duydukları öfke, başkaldırılarından; aşağılama, hiçleme çabalarına karşı direnmelerinden damıttıkları şu minicik kâğıtları, insan hakları için savaşan bir örgütün kapısına dek ulaştıracak köprüyü kurabilmişler.

Sen şimdi, o sağlam köprülerin ucuna, o uzun köprünün yetişemediği yere geçici bir süre için eklenmiş ince bir tahta parçasısın. Düşürmeden geçir bu kâğıtları –o haykırışları–, geçir bu tahta köprüden. Düşürmeden. Uçurmadan. Sulara garkolup gitmesine izin vermeden.

Tarihte nice ulak, nice komutandan fazla işe yaramıştır. Bunu küçümseyemezsin. Güvensizlik mikrobu ortalığa ne kadar saçılmış olursa olsun, bunu karşıtıyla yenebilirsin... Ah işte, tepeden tırnağa Aysel'leştim. Aysel'den feyz alarak.

Gittiğim yer bir konak yavrusu. Gerikalmış ülke elçiliklerini çağrıştıran bir yer. Kapısında armasıyla üstünde bayrağı eksik.

Olmayan, tutmayan bir şey var. Seziyorum. Her şeyi bir bir sordum da kendime, Sami ve bilmediğim arkadaşlarının buldukları 'destek kapısı'ran nasıl bir kapı olabileceğini hiç sormadım. Demek Sami'nin geldiği gece coşan duygularım bunu engellemiş. O 'destek kapısı' nerdeyse öd ağacı kokan bir girişe açıldı. Müzeye neden gideceğim? Müze burası işte. Müzenin kapı ardında bekleyen de lordlar gibi bir uşak... değilmiş neyse. Çomak gibi bir İngiliz karısı. Oysa İngiliz karısı da değilmiş. Beni bekleyen kişiymiş.

Ölçülü bicili bir gülümseme. Ölçülü bicili, uzaklığı iyi hesaplanmış ses tonu. Telefondaki. Kapıyı kendisi açıyor, çünkü yüzüm, bakışım, duruşum ona güven vermezse geri çevirecek beni. Canım, haklı dedik ya... Aynı plağı yeniden çalmaya başlamasana... Düşün, dünyada neler oluyor. Tedbirli davranması kötü mü?

Bense güvenilecek biri olduğumu gereğinden çok göstermeye çalıştım. Buna gereğinden fazla çabaladım. Önce mektubu vermiştim. Sessizce okuyordu, –güzel antikalarla döşenmiş bir salonda–. Çıt çıkmıyordu. Gümüş çaydanlıklar önümüzde soğuk soğuk duruyordu. Bu türden sessizlikler beni her zaman üşütür. Kötü üşütür. Gümüş pırıltıları beni sinirlendirir. Derken... Kadın, mektubu okuduğu süre içinde hiç susmadım artık, biliyorum. Suç işlemediğini ille kanıtlamaya çalışan suçlanmış bir çocuğun telâşı

içindeyim. Çünkü kendime karşı güvensizim. Ne oldu benim özgür kişiliğim, ne zaman tarumar olup gitti? Bu kendime güvensizliği ben ne zaman, nasıl edindim? Kâğıtçıkları doldurduğum zarfı, kadın mektubun okunmasını bitirmeden önüne, gümüş çaydanlıkların yanına bırakmıştım.

Mektup okundu. Şimdi gülümseyecek. O gece Sami ile nasıl yüce sevinçlerle sarsılmışsak, şimdi bununla da öyle olacağız. Ama kadının alnındaki can sıkıntılı iki çizgi hiç eksilmiyor. Hep orda duruyor o iki çizgi. Aynı cansıkmtıh el hareketiyle mektubu katladı. Masanın üstünde duran zarfı alıp kâğıtçıkları avcuna döktü:

"Bıktık artık bu bölük pörçük kâğıtlardan!.. Bunların bir anlamı yok!" demesin mi?

Durgun, ağır bir sesle bir şeyler konuşup durdu sonra. Memlekette örgüt eksikliğinden mi söz ediyordu nedir? Benimse açık seçik duyduğum iki tümce var. Sürekli bu iki tümce: Bıktık artık bu bölük pörçük kâğıtlardan!.. Bunların bir anlamı yok!

Copu senin kıçına sokarlarsa bir anlamı olup olmadığını anlarsın! Elektriği senin tahta göğsüne bağlarlarsa ne anlamı olduğunu öyle bir bilirsin kiii!.. Eşşek. Benim bu görevime ne umutlar bağlayanlar var. Ben şimdi onlara ne diyeceğim? Hepsi bizim Oktay değil ya, hepsi o çilli kız, o Che suratlı oğlan değil ya çocuklarımızın?.. Ben şimdi onlara ne haberler götüreceğim, ne diyeceğim ha? Bizi elçi –ya da köprü ucu, her neyse– seçen size de, bu karıyı destek kapısı seçen bize de lanet! Bunu mu diyeceğim, ha? Bütün o damıtılmış acıların, öfkelerin, umutların, evet umutların; karanlık hücrelerde, sıkışıkta çoğaltılmış, beslenip büyütülmüş son umutların antikalarla dolu bir salonda, gümüş bir tepsi üstünde, yarısı da şu karının soğuk ellerinde durması... Bu kadını buraya Jön Türkler miras bıraktı, başka biri değil. Bunu Jön Türkler bıraktı buraya miras olarak!.. Biz de Mısırlı bilmem ne paşaların torunları... Yok, yok. Ben paşa torunu falan değilim. Memişlerin Salim Efendi'nin kızıyım ben... Ben böyle yüz buruşturmalara, kuşku duyulmalara, öğüt dinlemelere gelemem. Aklım karıştı mı, kendime bile küserim ben. Ben dönüşümde kimseye, önce bir örgüt kuracakmışız, bu kâğıtları da o örgüt yoluyla gönde–recekmişiz, diyemem. Hayvan karı! Ulan mevcut örgütlerin de kapatıldığını bilmiyor musun ha? Millet içerde, görmüyor musun? Ne örgütü sayıklıyorsun bu günde? Örgüt işte burda. Şuraya imzalarını atanların, içerde olup bitenleri bu kâğıtçık–lara damıtanların sesini dünyaya, onların kardeşlerine duyurmak için... Olacak olan bu. Salt bu. Bana gelince, ben yarın belki o çocukların yüzlerini bile görmem. Görmek de istemem. Ben onların karşısına geçip, "Sizler için o soğuk karıdan öğütler bile dinlemeye katlandım. Katil olmamak için kendimi derin sınavlardan geçirdim" de diyemem. "Bir Jön Türk'ün en yoz kalıntısı yüzünden dünyam başıma yıkıldı be!" de diyemem. Bunun gibilerin topunu birden kolundan tutup Türkiye'ye taşımak, Maltepe'de, Selimiye'de, o villa zariflerde –bu bile gerekmez– Türkiye'nin orta yerinde konuk etmek de elimde değil ki... Öyle yapacaksın öyle. Bunları getirip Türkiye'nin orta yerine, hem de yaya olarak salıvereceksin, yeter!

"Kim ödüyor bu yolculukların karşılığını?" diye soruyor kadın.

Ben ödedim, kendim; resimlerimden aldığım parayla, diyemedim. Hiç inanmayabilirdi. Ayrıca, doğrusu, böyle boktan birinin önünde enayiliğimi iyice ortaya koymak istemezdim.

Neden enayi olacakmışım? Asıl enayi o. Enayiden beter. Kopuk. Kopuk. Günlerce insan avlanırken televizyona çıkıp kelaynak kuşlarının soyundan sopundan söz edebilen o kabak kafalı herif, tırnaklar sokulurken "hanımlar, tırnaklarınızın kırılmaması, onları

koruyabilmeniz için size şu tavsiyelerde bulunmak isterim" diyebilecek denli duyarlıktan nasipsiz o manken artığı denli kopuk bu kadın.

"Bakalım. Kocama vereyim de götürsün bari. Orada çok yakın bir arkadaşı çalışıyor da... Ama böyle olmaz ki... Biz de koskoca adamları bu küçücük kâğıt parçalarıyla rahatsız edip duramayız ki, değil mi? Çay içer misiniz?"

Öyle ya, arada bunlar olmasa kimse bir derdini postayla doğrudan bir örgüte bildiremez, o küçücük kâğıtlar da başka bir yolla o büyük örgütün büyük adamlarının eline ulaşamaz değil mi? –Hepsi o eski aşağılık duygularımız, hep!– Onun için bu yozun da yozu, Jön Türk artıkları hep arada olacaklar... Hep araya girecekler...

"İçmem."

Eh işte, benim de sesimin tokat gibi sakladığı anlar var. Ne yaparsanız yapın! İşte kâğıtlar, işte siz. Zaten biliyorum, yarın bu kâğıtları yazanların da yanlarına salâvatla yaklaşılacak. Bir de seni suçlu çıkarırlar. İçlerinden "Kim sizden bizim için af istemeye gidin dedi!.." diyenler bile çıkar.

Aysel, yine yalancıyım. Yine yalan söyledim kendime. Benim yeniden şahlanmış inancım o gün, o kadının karşısında yıkılmadı, hayır. Ondan bize ne? O gelip geçici bir süs. Bir aracı. Bizse burdayız. Varız. Yaşıyoruz ve hep birarada yaşamayı sürdürmek zorundayız.

Sen de, biliyorum, sevgiyi tam zamanında istersin. Ne daha erken, ne daha geç. Sen benden daha hepçi ya da hiççi–sin. Ya da öyleydin. Nasıl oluyor da bunca sevgisizlik, güvensizlik, bunca hıyarlık ve en iyisinden çocuksu enayilikler ortasında hiçte değilsin? Sorarım elbet. Çünkü benden iyi bilirsin ki, Hep diye bir şey zaten yok. O zaman nasıl oluyor da Hep'in peşindesin... Sürekli olarak o bütün sevginin, o bütün insanın peşindesin ha? Beni inançsızlığımdan kuşkuya düşüren sensin. Kendi kendime yalanlar söylemek zorunda bırakan, yeniden inançlara sıvanmak zorunda bırakan sensin. Senden kurtulmak tümüyle her şeyden kurtulmak olurdu. O mektupta ne dediğimi çok iyi biliyorum: "Kop artık yakamdan!" Sanki o yakaya ikide bir yapışıp, "Aysel imdaat!.." diyen ben değilim. Boğulurken boynuna sarılıp, seni de karanlık sulara çeken sanki ben değilim! Beni sevme! Göz ucuyla, için titreyerek bakıp durma bana! "Yakamdan kop!" Sana olan sevgim de, katır gibi ayaklarının üstünde dikilip duruşuna duyduğum hayranlık da bana yük. Sırtıma koca bir yük sevgin.

Ayağım kırık yatarken:

"Benim oyuncu koca birini yollamış bana," diyorum.

Aysel, elini yine omzuma koymuş:

"Sen de bu çocukla hep dalga geçiyorsun. Seviyorsa ne yapsın?" diyor.

"Yok yahu. Öyle değil. O kendinden gayrı kimseyi sevmez, bilmez miyim? Milleti toplarlarken hani, bizimki de Bonn'a tüymüş... İşini bilir o..."

"Önemli olan dışarda kalabilmek çünkü. Hem insanları bu–kadar çabuk suçlama Tezelciğim..."

“Bana bak. Akıl hocalığını bir yana bırakırsan konuşurum. Yoksa hiç...”

Neyim var? Ne oldum? Ona çok mu düşmanca baktım? Çok mu küçük gördüm onu iyi niyetinden ötürü? Aysel’i suçlayabilecek ilk fırsatı elime geçirmiş gibi?.. Beni yeterince tanımaya zamanı olmamış bir kardeşin, elin Memoş’unu anlamaya kalkışmasına mı bozuldum?

“Hiçbir şeye tam anlamıyla güvenemedin Tezel!”

Bunu söylerken sesinde bir hüzün olsaydı hiç değil. Bir çırpmış. Bir, araya sıkışmışlık... Bir zayıflık... Bir şey... Bir öfke...

Bir zamanlar doğru dürüst, güpgüzel kavgalar ederdik. Şu sesteki düzlüğe, tmlamasızlığa bak sen şimdi!.. İyi niyetli, diyecektim; akıl hocalığını bir yana bırakırsan, diye başlamıştım. Önümü kesiverdi: İster beğen, ister beğenme, ister anla beni, ister anlama Tezel ister inan, ister inanma, ister acı çekmiş ol, ister olma; ister sevmiş ol beni, ister hiç sevmemiş; temelde sen hep buydun ve şimdi de tam kendinsin işte. Önünü hep açık buldun. Gerçek bir acıyı bile hiç yaşamadın, bu nedenle de kendin dahil, kimseye güvenmedin. Bana bile.

Kendim dahil, doğru. Ve geriye kalan tek güvendiğim kişi, bana böyle diyor şimdi. Hayır, demiyor. Daha kötüsü, demeye bile istek duymuyor. Böyle bir şeyler demesini bekliyordum. Onun yerine sorduğu soruya bak:

“Peki, anlat. Sevda değilse ne istiyormuş senden?”

“Hiç canım...”

Üstelemedi. Yeniden sormadı. Oysa daha o gün dökülüp saçılabilir, bunu ertelemeyebilir, sonra da yağmayan, kendini örtüp saklayan bir öğle sonu, iki odamın her yanında dört dönerek kendimin yağıp, boşalıp açıklığa çıkacağım, gümgüneş olacağım bir yer, bir toprak parçası, bir kap içi aramayabilirdim. Birbirimizi bukadar tanıyoruz işte.

Sen de hâlâ benim, o ünlü fıkra yazarını baştan çıkarmaya çalıştığımı san. Herkes gibi. Herkesin bana gerçekten sevdalandığını san. Aşk nerde be! Gerçek aşk? Bolluğundan geçilmiyor da Memoş’a bile artıyor ha?..

Soluğu Bonn’da almış. Aysel, bunu duysaydın, yani niye soluğu Bonn’da aldığını, beni konuşturabilseydin, hiçbir şey olmasa, çok güzel gülebilirdik. Yoksa gülmez miydik? Peki, öyleyse, güpgüzel hüzünlenebilirdik. İnsanları böyle yapan ne, nasıl diye? Adresini saklıyor. Adını saklıyor. Bana o Alman kızıyla gönderdiği mektubun altına bile adını koymamış. Gülünç değil mi bu? Peki acı değil mi?

“Neden kaçmış?” diye soruyorum kıza.

Omuz silkiyor:

“Bence durumunu gereğinden fazla önemsiyor,” diyor.

O, öyle der. Ne olsa bir Nazi çocuğu, torunu falan... O, öyle der. Belki bir eyleme katılmıştı Memoş, ne biliyorsun? O zaman ben de Aysel gibi düşünüyordum. Aysel'e öfkem de bundan ya işte!..

Gerçeği elbet Memoş'un mektubu söylemedi. Mehmet'çiğin mektubunda salt şu var: Abinin Başkent'te sözü geçer. Yönetici çevrelerde özellikle şimdi yığınla tanıdığı vardır. Bana Bonn'da bir süre daha kalabilmem için bir burs bulabilir mi acaba?

Abim batsın! Bıktım be. Nerden abim oluyor ha? Ben ondan bir şey istedim mi de, sen şimdi kendin için bana ondan bir şey istetiyorsun? –Elçiliklerde, golf kulüplerinde boy göstermek dedin mi avukat; gazinolarda göbek atanların alnına para yapıştırmak dedin mi, taşra esnafından azma taşeron–inşaatçı–emlâkçi–parçaçı kesilen abim... –Allah kahretsin!..

Öfke burnumun ucunda. Neden? Dur bakalım, yoksa Me–moş'un mektubunda sana olan periyodik aşkını okuyacağını sanıyordun da, düş kırıklığına mı uğradın? Yok be, yok! Ben seni bir zamanlar nasıl koynuma aldım, yaşamımı seninle nasıl paylaştım alçak! dese yine bundan trilyon kez iyi. Ben böyle düşünüyorum. Kim nasıl düşünürse düşünsün. Memoş o bursu alarak isterse ülkeyi kurtarmış olsun, –olur mu öyle şey–ben yine böyle düşüneceğim.

Neden kaçmış? Onu da zamanla öğreniyoruz. Zaman, sen ne büyük öğretmensin, ah saygıdeğer zaman, sen ne büyük bir bilgesin! Gaddar bir bilgesin ama. Acımasız. Gerçekler biraz da saklanmalı değil mi? Birazcık, çok değil. İnsanları içkide boğulmaya ya da beynine bir kurşun sıkmaya kalkıştırmayacak ölçüde olsa yeter.

Memoş neden kaçmış?

Daha fi tarihinde, Huzur bayramının ilânına ramak kaldığı günlerden birinde yani, bu, oyun çıkışında başka bir oyuncu arkadaşının evine gidiyor. Daha bir yığın oyuncu, daha bir yı–ğın genç şair falanmışlar. Eh o günler bol bol devrim laflarını ettiğimiz günler... Sanki devrimin eli kulağında. Sanki gelir gelmez de, ertesi gün her şey dümdüz olacak. Bunlar da bol bol etmişler o lafları. Lenin falan da demişler. Güpgüzel kavgalara girişmişlerdir içip içip. Arada plak çalınıp bir ağızdan söylenmiştir de. Nerden biliyorsun, diye soramam kendime. Artık bu–kadarmı soramam. Ne olsa Memoş'la iki yılım geçti ve böyle geçti. Ben de onlardan biri olarak...

Orada bulunan başka oyuncu gençlerden biri, evine dönerken bir taksiye biniyor. Hiç de inmezler taksilerden ve hep şoför kardeşlerimizin kafasını şişirirler: Arkadaşım, sen bir emekçisin, kalk yürüsene bizi yönetenlerin üstüne!.. Bu da böyle mi konuşmuştur, yoksa emekçi kardeşinin parasını vermemeye mi kalkmıştır –en doğrusu bu olabilir–, tartışmanın sonunda taksi sürücüsü diyor ki buna:

"Sen kim oluyorsun be!"

"Ben devrimciyim arkadaş!"

Oyuncu Memoş'umuzun oyuncu olan arkadaşının yanıtı bu. Ulan, oyuncuyum, desene. Küçük bir şey mi bu? Oyuncu olmak devrimci olmaktan kolay mı ha –hele bu ülkede?– Sev–sene işini, saysana! Korusana.. Yoo, olur mu? Madem herkes militan devrimci, o da ille militan devrimci olacak. Yanıtı bu: Ben devrimciyim arkadaşım... İyi yiğitlik değil mi

yavrum, sürücü yardımcısı, sana söylüyorum, iyi yiğitlik değil mi? Hani herhangi bir meslek adı söyler gibi, sürücü yardımcısı–yım, ayakkabı onarıcısıyım, maden işçisiyim, tornacıyım, der gibi “devrimciyim” diyor. Balyoz sonrası olsa, düşünebiliriz ki, bu çocuk yiğit bir çocuk. Ne general takıyor, ne işveren, ne onların politikacısını, ne de benim abiyi, İlhan’ı yani... Öyle ya, sol takım henüz burnundan mıhlanmamış. Taksi sürücüsü de:

“İtler, hep sizin gibilerin yüzünden değil mi huzursuzluğumuz? İkide bir yolları tıkarsınız, işimize, müşterimize engel olursunuz... Yettiniz be!..” demez mi?

Bu da devrimci kardeşliğe pek teşne bir sürücü değilmiş demek. Öylesine değilmiş ki, hadi bakalım ikisi de karakolluk. Eski kocamın oyuncu arkadaşı, karakolda bu kez ne olduğu, işi gücü gerçekten sorulduğunda, atkısını şöyle bir atıyor boynuna, şöyle bir geriliyor komisere doğru:

“Komünistim!” diyor.

Ağzı da leş gibi içki kokmada. Ama ekzibistyonistliği de ondan baskın. Ayrıca o gecenin ardından hemen bir asker darbesinin geleceğini ne bilsin? Ne suçu var çocuğun? Hiç, hiçbir suçu yok. Kendini vitrine koymayı sevişinin azıcık suçu var, hepsi bu. Benim suçum nerde peki? Neden karşıma hep böyle boktan serüvenciler –ne ayıp onlara bu adı takmam, takabilmem– çıkıyor? GoşistleeeerL

O gün bu gündür ilk kocamın ‘komünist’ oyuncu arkadaşı içerde oladursun, Memoş, öteki arkadaşları onun için gözyaşları dökedursunlar, –sonradan, olayı duyunca benim de gözlerim sulanmıştı– generallerimiz de haydi bakalım ver kardeşim elini bana, diyen işadamlarımıza demir eldiven ellerini uzatıp ülkeyi düze çıkarmaya koşmasınlar mı? Tabii bu düze çıkarmanın içinde öyle, ben toplumcuyum, sosyal demokratım, bilmem ki neyim, demelere bile izin yok. Değil ‘komünistim’ demelere izin çıkacak.

Şimdi Memoş ne yapsın? Şimdi oyuncu arkadaşı daha sıkı sorularla karşılaşacak, masum komiserinkine pek benzemeyen sorularla... Herkese soruyorlarmış. Ya buna da sorarlarsa kimlerle kimlerle düşer kalkardın diye? Daha kimlerin kimlerin gırtlağına biniyorlar. Önden, peşinen ‘komünistim’ diye bağırmış olanın gırtlağına binmezler mi? Binerler... Hatta belki bu gün bineceklerdir. Memoşcuk da –oyy bu güvensizlik, Allah seni kahretsin– arkadaşına güvenebilse, soluğu taa Bonn’larda almazdı tabii. Haklı. Kahraman olmayı da pek severdi. On sekiz yaşında, Yirmi Yedi Mayısı yapıp gelmiş sümüklü bir kızcağızı kendine karı seçmesinden belli değil mi? Şimdi de, hem tüy git, hem dillerde dolan. Bunlar örgüt kurmuşlar, kendisi de o ‘komünistim’ diyen delikanlının örgütünden ve efendim bir gece hücreleri tam basılacakken... İyi bir devrimci ne yapar, ele geçmemeye çalışmaz mı? Bu da öyle yapmış zaten. Ondan çıkmış sınır dışına. Bunun adı Bonn değil de, ‘sınır dışı’ olunca daha bir anlam kazanıyor. Siyasi sürgün gibi bir şey oluyorsun. Ondan sonra da, gelsin Mustafa Fazıl Paşa yardıma. İlhan Dereli... Acaba Mehmet’in Jean Pietri’si kimdi? Bunu hiç öğrenemeyeceğim. Ama, Jean Pietri kendisini yarı yolda bırakmış ki, benim o Pietri’nin halefi olmamı istediği kesin. Canım Meh–met’çiğim, iyi güzel de, onlar, Namık Kemal’ler, Ziya Paşa’lar birinin yardımıyla... Neyse, neyse... Hep bu tür siyasilere rast–ladımsa, bu da benim yanlışım elbet. Benim yerim.

“Bize, Ankara’ya gel. Bir süre bizimle kal istersen,” demişti Aysel.

Hiçbir şeye güvenmedin, güvenmiyorsun, demesindeki hüzünsüzlükten mi ürkmüştüm, renksizlikten mi korkmuştum? Bilmiyorum ki, o iyice yıkkın günlerimde –bacak da

alçıda– Aysel'in yanında olursam, kendi gözümde büsbütün küçü–lürmüşüm korkusu düştü içime. Ömer'in cetvele vurulmuş akılcığı da üstüne üstlük...

Oysa korkum bundan da öncesine dayanıyor.

Koskoca yaşında Aysel'deki büyük değişim. Buna tanık olmak.

Kişinin önünde, onu kendi yargıcı yapacak bir örnek bulunmamalı.

O zaman soruyorsun: Böyle büyük bir temizliğe nasıl girişebilir bir kimse? Buna nasıl sıvanabilir? Süpürge yok, sabun yok, bez yok. Nasıl kalkışılır büyük mevsim temizliğine? Sonra bunu nasıl başarabilir? Başardı mı gerçekten? Başardıysa neyle? Neye dayanarak?

Eski kocalarım, şunlar bunlar, eski tanışlar, kendilerinden tümüyle umudu kestiklerim, kendimden tümüyle umudu kesişim; kesinleşen inançsızlığım... Hiçbiri, ne onlarla ilgimi temelden kesmeme, ne kesmememe elveriyor. Ailemle de, onların şusuyla busuyla da koptuğumu sanıyorum, o isli kentte iyi hiçbir şeyin beni beklemediğini biliyorum ve üç gün, "Gitmem. Ne işim var benim o yaşama fukaralarının düğününde?" dedikten sonra, kendimi o kente giden bir otobüsün içinde buluyorum. Hem de çantamda o düğün için özel olarak satın alınmış bir bluzu taşıyarak, ona en iyi gidecek eteğimle.

Amaan, her şey hiç. Gitmek de, gitmemek de. Adını andıklarımı geride bırakmak da, adını andıklarıma doğru yolalmak da. Umarım Aysel de düğüne gelir. Gelmez.

Gelmezse, beni hiçlikten bile nasıl kuşkuya düşürdüğünü hiç bilmeyecek.

Umarım Aysel düğüne gelir.

Aysel düğüne gelmezse, bana altından kalkılamaz bir suçluluğu yüklediğini, üstüme altından kalkamayacağım bir dünya yıktığını bilemeyecek.

Bir insandan bu istenemez.

Benim önceleri önemsediğim her şey, şimdi beni olduğum yerde rahat bırakıyor.

Aysel de beni rahat bıraksın.

Umarım Aysel düğüne gelir. Gelir ve Anadolu Kulübü'nde bir de çiftetelli oynar hatta.

Otobüsü durdurdular. Otobüsü jandarmalar durdurmasaydı, o otobüs, adı çay molası olan çiş molasını hiç vermeyecekti.

Jandarmalar, uyduruk bir araştırma ile geçiştirmeseler işi. Jandarmalar şimdi bu otobüsü geri döndürseler. Ya da tümümüzü derleyip toplayıp kurşuna dizseler. Şu, tekdüze bir sesle zırlayıp duran çocuğu unutmaksızın. Özellikle onu unutmaksızın.

Şimdi herkeste bir kıpırdanma. Nerdeyiz?

IV

Kapının önünde bir sepet devrildi. Müjgân irkildi. Devrilen bilmem ne halıcılık şirketinin çiçek sepetiyse, o şirket devrildi sanki. Devrilen bilmem ne kuvvetlerinin sepetiyse, o kuvvetler devrildi sanki.

Asansörün önündeki protokol sırası da, bakıyorum, çağrılılarca itile itile düğün salonunun içine dek sürülmüş. Tam Tezel'in:

"Bu çocuk zırlaması da ne? Bir bu eksikti!"sine uygun bir karşılık arıyordum, Ayşen'in yüzünü seçtim. Şu an beni görmesine fırsatı olmasa da –seziyorum– aklı fikri bende. Aslında öyle olsun istiyorum. Nikâh kartını bize getirdiği gün ayırdetti–ğim şey nedeniyle duyguları uyandırılmış bir delikanlıyım. Daha önceleri kaç kez, öğrencim nice genç kızın, karşımda yürek çırpıntılarına yakalandığını sezmiştim, ama bir türlü delikanlılaşamamıştım.

Ayşen, gelenlerin yanaklarını öpmelerine katlanıyor. Az sonra kâğıt üstünde kocası olacak olan delikanlının, şeyden –neden?– kumaş adlarını da hiç bilmem ki; yaldızlı bir papyon kravat işte–, yapılma papyon kravatı, bordo ceketi, ceketinin yakasına iliştirdiği beyaz karanfil; fırfırlı beyaz gömlek; hepsi, tümüyle Ayşen'in üstüne el koymaya hazırlanıyor. Bir de kız. On yaşında mı, on iki yaşında mı; saçları lülelenmiş, tırnakları boyanmış, başına çiçekler takılmış, tombul ve iyi köpürmüş pembe bir banyo sabunu gibi Ayşen'le damadın arasına bir giriyor, bir çıkıyor. Kızkardeşim Zeynep'in banyo sabunları...

Fransalı, Belçikalı banyo sabunları. Mektuplarında da köpürüp duran... Ayşen, pembe banyo köpüğünü iki kez itti. Bir eli usulca kalktı, sonra gelenlerden birine uzandı. Vuracak mıydı kıza? Kız, damadın kızkardeşi olabilir. Dayısının, teyzesinin falan kızı da olabilir. Kimseleri doğru dürüst tanımıyorum ki. Sadece damat dayısı, emekli albay; –özellikle kız tarafına– çarçabuk tanıtıyor kendini. Nerdeyse topuklarını birbirine vurup, kimin nesi olduğunu, özyaşam öyküsünü bile bir solukta okuyor. Damat da oldukça iyi tanıtıyor kendini. Başka bir biçimde. Zayıf, fırfırlı göğsünü sık sık ileri çıkarıyor. Sık sık dikeltiyor omuzlarını. Amerikancasını sık sık kullanma olanağı yaratıyor. Teyzesi Ayten hanımdan daha başarılı, daha yerinde ve zamanında. Çınar yaprağı gibi kumral, sarı pembemsi bir çocuk. Ertan. Ercan mıydı yoksa? Ayşen'e baktı. Gülümsedi. Bir başarı gülümsemesi: Nasılmış? Ben sana demedim mi? Bizim Hakan'ı bilmesem –Hakan diye bir erkek kardeşi varmış, sessizliğiyle Ayşen'i ürküten– senin gözünü açamazdım.

Sessizliğiyle Ayşen'i ürküten bir Hakan. Birkaç gün önce Aysel'in bizi başbaşa bırakıp çıktığı yarı karanlık bir odada, Ay–şen'in bölük pörçük, şaşkın dağınık anlattıklarından aklımda kalan. Bu Hakan nerede şimdi? Neden damadın yanıbaşında değil? Ne ki şu an, Ayşen bile Hakan'dan ürküntüsünü, onun nerde olduğunu düşünemez artık. Gelen gelene. Yüzünü öpen öpene. Aslında damadın Ayşen'e 'nasılmış?'lı bakışında bir tedirginlik de var. Hakan'ın yanıbaşında bulunmamasındandır, diyorum. Ayşen'in anlatmaya çalıştıklarını

anımsadıkça, öyle olmalı, diyorum: Görseniz nasıl iyi, sevecen bir çocuk. Ama abisine karşı, babasına karşı nasıl düşman. Düğüne gelmezse hiç şaşmam Ömer abi...

Aysel de gelmedi. Aysel'in yokluğu kimi tedirgin eder? Beni etmiyor. Çünkü gelmeyişinin nedeni apaçık. En azından kendisi için. Ben de eve dönünce noktayı koyarım. Derim ki ona: Genç kızların hayranlık karışımı ilk sevdaları ilgi görmeli. O sevda yüzüstü bırakılmamalı.

İşte Oyak memuru. Emekli albay Ertürk. O. Devrilen sepeti doğrultmaya koşuyor. İlhan, burda önemli yeri olmaması gereken bir çifti –zenginlik yarışında geri kalmış iki uzak akraba belki, omuzlarından usulca iterek salona sokuyor: Bu iş bu kadar. Onlara bukadar ilgi yeter. Al bakalım Ertürk bey kardeşim, bunlara fazla göze batmayacakları bir yer göster. Karın da karısıyla ilgileniversin. Bu, ona düşer. Götürün, tanıştırın işte kendilerine uygun birileriyle. Öf yahu, bunları da çağırsan bir türlü, çağırmasan bir türlü!.. Adama bak, pantolonunun kıçı nasıl parlıyor. Bankalarda, maliyede, sigortada, vergi dairesinde –bunlardan birindedir bu adamcağız– küçük ellerden daha kolay çıkacak büyük işlerime koşturur. Ne yaparsın? Yok sayamazsın ya?

Nerdeyse Tezel'inkine eş bir hızla bitirmekteyim elimdeki içkiyi. İlhan'ın bir general oğluna kız veren işadamı pozları, başarmış adam suratı. Müjgân'ın "O sepetler şuraya, bu buket buraya, orkestranın önüne!.." diye diye çok renkli bir kuş benzeri ötüşleri; kaşıyla gözüyle emekli albayımıza ve albayımızın kuyruğu kesik bir tavuk örneği ortalıkta dolaşıp duran karısına buyruklar yağdırışı. Bütün bunlar başka nasıl çekilir? Aslında sen kendini nasıl çekersin? Hem onlara bakıp, kendini sıyırma. Görmüyor musun, Müjgân'ın taa ordan durmaksızın sana da, dikkat!.. Aman dikkat!., çekişleri var: Dikkat Ömer! Sen de Tezel'e dikkat!

"Ömer, senle ben, şu generallerin –hepsi general mi bunların?– ortasında nişanları sökülmüş, rütbeleri çıkarılmış eski savaş kahramanlarına benziyoruz!.. Gözden düşmüş savaş kahramanlarına.."

Gülüyor. Ben gülemiyorum. İstiyorum ama beceremiyo–rum. Ben kafası büyük işlerle, büyük sorunlarla uğraşmış bir adamım, kolay mı? Tezel'in, içine biraz tereyağı karışmış bal gözlerinde söyledikleriyle uyumlu başıboş bir ışıltı da yok üstelik. Kahvaltı artığı gözler, salt küçültücü, meydan okuyucu: Hadi Ömer, eski sefirin oğlu. Göster incelmişliğini artık. Göster bakalım kimilerine az, kimilerine çok gelen yerini. Gelip gelip de geldiğin o yerde ne olduğunu açığa vur artık. Nasılsın? Hadi bakalım, bir şey yap. Bir söz söyle. Kötü bir şaka da olabilir. Ya da hüzünlü bir kelâm. Gerçekten yaralı mısın, ne kadar yaralısın, anlayalım. Yoruldun, yumuşadın. İşte sonunda seni de kattılar aralarına. Küssen ne çıkar, küsmesen ne çıkar? Daha dün kadar yakın bir geçmişte başkalarına, bana, hepimize çektiğin nutuklar, o çok titiz ve çok bilimsel incelemeler bile; herkesin, hepimizin ağzının içine bakıp duruşlarımız, hepsi, hiçbir iz bırakmadan uçup gitti. Bulutlara karıştı. Bulutlar biriktirir, birikeni taşır ve en uygun–uyumlu yere boşaltır bir gün, demekle de avunabilecek günlerde değilsin ki. Bezdin. Yorgun düştün. Her şeyin üstüne, karın bile –benim gibi iğretilikle de olsa– kendisinin bulunması gereken yere seni uygun gördü. Doğrusu, sen bunu kendine uygun gördün. O zaman, kasılıp durmasana! Neysen o, nerdeysen orda olsana! Burdaki varlığın, onları benim varlığımla Aysel'in yokluğu denli bile tedirgin edemiyor. Benim surda bir yere keyif için bir bomba koymuş olmamdan ya da sarhoşlayıp rezalet çıkarmamdan korkabilirler. Senin neyinden çekinecekler? Konferanslarında vergi düzensizliğinden, yatırım planlarından, bankaların devletleştirilmesi gereğinden falan söz ettiğin sıralarda çekinebilirlerdi senden, tedirgin

olabilirlerdi. Burası bir konferans salonu değil ki. Okuma salonu da değil, dershane de. Burası bir düğün salonu. Onların. Burda o konuşmaların, o yazıların tek tümcesine yer yok artık.

“Ben burada olmasaydım sen ne yapacaktın Tezel? Gerçekten merak ediyorum.”

“Ben her yerde olurum. Bundan böyle ben her şeye bulaşabilirim, ama bana tek zerre bulaşmaz.”

Bitirdi içkisini. Bununla yetinmedi. Bardağı tepenaşağı tutup salladı. Şimdi yeniden bir garson kollamam gerekecek.

“Aysel de...” diyor birden.

O bardak hep öyle tepenaşağı sallanıyor.

“Aysel de... Sanki iş... Diretseydin... Gelseydi ya o da...”

Diretseymişim! Kendisi uzak duracak, ben diretseymişim!..

Gelmelisin, gelmelisin. Mutlak gelmelisin Aysel! Annenin, abinin, en önemlisi Ayşen’in gönlünü hoşetmelisin. Kızcağız ancak bir iki yıldır seni anlamaya, sana güvenmeye başlamıştı, biliyorsun. Ancak ayırdetmeye başlamıştı sağını solunu. Ne var hem? Aile yapısını yeniden düzenlemedik daha. Annen senden çok oğluyla övünüyor işte. Sanki sen mi güvence altına aldın kadının yaşlılık günlerini. Sanki sen mi kaldırıp taşıdın onu o sobalı evden? Sanki sen mi televizyon alıverdin ona, geceler boyu canı sıkılmasın diye, yapayalnız?

Aysel hiç oralı olmuyordu. Çat çat çat... Keşke bu son cümleyi söylemeseydim. İyice battığıma inandırsaydım onu. Bu sabah, sesi yazı makinesinin çatçatları arasından son kerte açık, hiç inişsiz çıkışsız, ne öfkeli, ne hırçın ne de kırgın; ama belki birazcık yorgun çıkıyordu. Bu pek az yorgunluğa, usul ama nerdeyse aydınlık bile denebilecek bir gülümseme de katıyordu: Yapayalnız, evet. Ama kim gidiyordu yanma yalnız kalmasın diye? İlhan mı, Tezel mi, Müjgân mı, sen mi, Ayşen mi, öyle ya Ayşen mi? Tonton babaannesinin yanma kim uğruyordu? Pis bir şey değil mi insanın anasına çiçekçi kanalıyla çiçek göndermesi yılbaşlarında, bayramlarda? Ya da pazarları şoför kiralayıp Çiftlik’te açıkhava aldırtmaya göndermesi iğrenç, sevgisizlikle örülmüş büyük bir çirkinlik değil mi?

Bir insan kusarken nasıl öğürtü sesi duyulmaz? Bir insan, pislik değil mi, iğrenç değil mi, çirkin değil mi bu, derken nasıl dümdüz çıkabilir sesi? Bir ağız nasıl buruşmaz bu sözcükleri çıkarırken dudakları arasından? Bir göz nasıl çat çat çat yazılan o kâğıtların üstünde kalabilir? Salt o kâğıtlara yazılanlarla bir olabilir de, ağızdan çıkanlara bunca uzak durabilir?

“İlle gitmek zorunda değilsin sen de,” diyordu Aysel bu sabah, akşamüstü yeniden dönülmeden bu konuya. Tezel’in telefonundan sonra arada kalmış gibiydi. Düşünceli duruyordu. Ben de, kafası ne bende, ne Tezel’de, ne düğünde; o yazıda, o raporda sanıyordum.

“Ama gideceksen, iyi ya. Kendi bileceğin şey. Tezel var işte.”

Demek bu törenden büsbütün de kopmuş değildi. Ya da Tezel'in sesini telefonda duyduktan sonra bile "ben gelmiyorum"larına yeni sözler ekleyebilmişti. Çat, çat, çat... Oturmuş bir yere, bilmem nereye söz verdiği raporu yazıyor. Böyle bir zamanda o yerleri nerden buluyor? O yerler Aysel'i nasıl buluyorlar? Nasıl ondan istenecek bazı şeyler olabiliyor, sol takım arasında kocasının adı da 'kuşkulu'ya çıkmışken üstelik? –Kendisi bile, kendisi bile!– Aylardır hâlâ nasıl oturup, çat, çat, çat, bilmem ne araştırmasının sonuçlarını yazabiliyor? Onun başından kalkıp, bilmem nereye, bilmem kime, bilmem neyi anlatmaya koşuyor? İçeri alınıp bırakılmış bir Prof.u üniversitesi hiç dırıltısız–zırıltısız yeniden bağrına basmışken, bundan da herkesten öte kendisi ikirciklenip dururken, nasıl? İçte biriktirilen, açığa vurulmayan ilk uzaklık her gün biraz daha aramıza girerken? Bildirileri!.. Yerin dibine batsın o bildiriler!.. Kaç tanesinin altında imzam vardı. Şimdi, "yerin dibine batsın o bildiriler!" diyeceğimden en küçük bir kuşkusu yokmuş gibi, yenilerini benden uzak tutuyor. Çat çat çat.

Makineden başını kaldırmadan:

"Hem bak görürsün, Tezel kaç tane tablosuna, o artık beş para etmez tablolarına müşteri bulacak o düğünde," diyor. "Tam yeridir. Onları, düğün için Cincinatti'lerden kalkıp gelen Eytin Törk'e nasıl kolayca sokuşturur, görürsün!" Ve nasılsa, bir kezcik usul bir titreme sesinde: Ah Tezel, nasıl bırakıverirsin kendini böyle, nasıl yazık edersin o güzelim resimlerine?.. Sonra yine çat çat çat... Bitti. Geçiştirdi yüreğine damlayan yağmuru. Şimdi kupkuru bir gökyüzü. Kupkuru bir yürek. Makine çatçatları arasına sıkışan bu sözleri içinden tamamlayan da şunlar olmuştur: Tezel, evet. İnadına kasketli adamlar, inadına üstüne elek asılmış duvarlar, başına yemeni dolamış alnına alınlık takmış kadınlar çiziyor. Çıngıl çıngıl çiçekli pazenleriyle köy çocukları çiziyor. O pazenler üstüne uyduruk iki yama atmayı unutmadan, kırk örgü saçları, bitliyim, diyen çocuklar çiziyor... Burunlarından akan sümükleriyle, vahşi hayvan bakışlarıyla... Yurdum, yurdumun insanları, diye gözleri yaşaracak orda, uzakta, Cincinatti'deki Cemil Türk'ün o eski yüzbaşının. Cim Törk! Karısı, bir Amerikan evinin iki yanı camlı şömine duvarına asar asmaz onları dönüşünde. Eski yüzbaşının gözleri yaşarırken kaç tablo ısmarlanacak artık karga sesli, geçmişsiz, 'Is'nt that amazing!' çığlıkları atan seyrek saçlı Cincinatti kilise kadınları adına. Gidin canım, çekilin başımdan! Sen de çekil, annem de çekilsin, Tezel de! Ben nasıl ayakta durabileceğimi anlıyorsam öyle yapıyorum!..

O çatçatlar arasına karışan sözler bunlardır. Başka hiçbir şey olamaz. Başka hiçbir şey! Gorki 'Bir daha hiç' sözünden iğrenirmiş. Ben 'Hiçbir şey' sözünü ağzıma almazdım. Hangi gün, o günün hangi saatinde sözlüğüme girmiş?

Aysel'le son aylara sığan ve alttan alta çatlayarak sığan ikiye bölünüşümüz hiç böylesi kesin belirmemişti. Bu düğünü paravan eden iğneler ucunu gösterinceye dek, hiç. İşte yine, hiç böylesi, hiç böyle, hiçbir zaman, hiç...

"Hiç tüketmeyeceğim bir şeyi, kendime güvenimi bile tüketiyorsun Aysel!"

Çatçatlar duruverdi. Çok kısa bir an. Yeniden başlamadan önce, bir tek tümce:

"Öyleyse gitme. Seni zorlayan mı var Anadolu Kulübü'ndeki düğüne gitmeye?"

–Var. Ayşen!– İçimin sesi bu. Aysel'in sesi ise Anadolu Kulübü'nün altını özenle çizdi. Hilton havuzunun başı olsa sanki sevinecek! Şunca yıllık karım, bilmez miyim: O bile bir

şeydir. İkisi arası olmanın ötesinde bir şey, diye düşünmüştür. Bu sabah. Gitme. Seni zorlayan mı var? Yok. Senin şu tavrını görmeye katlanmak zorunda kalmanın ötesinde tek bir zorlayıcı yok. O an'dı. Ayşen'i kendimden bile gizlediğimi ayrımsadım. Gizlediğimi bilmekten kaçtığımı. Kendime karşı bile Aysel gibi dürüst davranamadığımı. Ayşen'e sarılmak, öpmek onu, onu kendimin yapmak için nasıl derin bir istek duyduğumu... İstemekle yapmak aynı şeydir, istenen yapılır, diyen Ömer'e bak. Baksana. Hayır. Bakmıyorum. Kaçıyorum. Başka yerlere: İnsan nice güçlü olursa olsun, günün birinde bir bunalıma düşebilir. O gün yanında tek bir kişiyi, yirmi yıllık karısını, dostunu, düşünce arkadaşını, yalnız onu bulmak isteyebilir. Ama sana kalırsa bu istek de zamana denk düşmeli değil mi? Dört yıl öncesinde senin olduğun gibi. Engin'e akmak, zamana, koşullara uygundu. Kaçınılmazdı, çünkü gerçekti. Oysa şimdi Ayşen'e akmak hiç zamansız. Engin'i yeni bir biçimde ortaya atmanın tam sırası değil mi? –Kendimden iğreniyorum.– "Sanki sen bu düğüne gelmezsen, yeni bir aile biçimi, yeni bir düzen mi oluşacak?" demiştim Aysel'e. Ama nasıl demiştim? Nasıl aşağılayıcı bir bakışla, bir sesle?

Bunu anımsayınca Tezel'e yanıt vermek kolay artık:

"Sen bu düğüne gelmezsen her şey düze mi çıkar, dedim ona.

Tezel gülüyor. Tam böyle mi demiştim peki? Ona, ağzı açık bakakalacağı bir iğnelemede de bulunmamış mıydım? Yok. O öğleüstüydü ya da akşamüstü.

Tezel gülüyor...

"İyi demişsin! Eee?"

"Hiç. Diyor ki: Belki Ayşen... Kafasında yeni bir soru belki... Hepsi bir yana, geri dönmek, bulaşmak istemiyorum oralara... Böyle söyleyip çıktı işte."

"Amma matrak şu Aysel ha! Yarım saatçik uğrasa ne olurmuş?"

"Annenle seni almaya geldiğimde de sordun bunu Tezel. Neden yineliyorsun?" –Aysel'den söz etmesin de...–

"O zaman daha kısa kesmiştin canım."

Tezel yine gülüyor. Ama bu, bir öncekinden ayrı bir gülüş.

Tezel'in bu gülüşünü iyi tanırım. Bozgun bir gülüş: Ya Aysel haklıysa? Özgürlük gibi haklılık da görece bir şeydir. Haklılık ya da özgürlük diye tek, bütün zamanlar için geçerli bir şey yoktur, bunu biliyorum Ömer. Ama yine de, şu yeryüzünde değişmez bir şey var ki, herkesler benim gibi boşluğa garkolmuyor. Temel bir şey. Sevgi gibi, onur gibi, seçme gibi, bir soru gibi en azından. Bir soruyu sordurtmak gibi... Aysel'in tutumu ya gerçekten bunlardan biriyse? Kendimi kendi gözümde temize çıkarmak için bütün yükü Aysel'in omzuna yıkan o mektubumdan sonra, telefondaki sesini benden bu denli uzak tutabileceğini beklemiyordum. Ne olursa olsun beklemiyordum. Bunu ummuyordum. Sesimi duyar duymaz fırlar gelir anamızın evine ve orda boynuma sarılır ve orda ağlaşırız ve orda bana 'seni bile yitirecektim nerdeyse Aysel' deme fırsatını verir ve yeniden ummayı öğrenirdim ve çünkü böyle bir şeyi ben yolboyu gizli gizli, çok gizli, çok belirsiz bir biçimde umdum ve şimdi bana sorarsan Ömer, Aysel bir canidir, son insan umudunu katleden biridir, ama neden? Ama neden? Neden ama? Bir soru bir soruysa ya gerçekten? Şu bizim

çevremizde, şu bizim dünyamızda bile, yarını olmayan bu dünyamızda bile, bütün bu dünyaya sırt çevirerek, kendininkilere sırt çevirerek, hiç'e garkolmadan, boşluğa yuvarlanmadan onurla ayakta durulabilecek bir yer varsa ya? Ya onur hâlâ varsa, yeni bir onur?

O bozgun gülüş, karman çorman böyle bir şeyleri söylüyor bana. Yine de Tezel Tezel'dir: Bu yeryüzünde sorulacak tek soru da kalsa, artık asla dönüp onu sormamak gerek. Dayanmak da, direnmek de çocukların işi. Kendimden biliyorum, çocukların işi bu. Benim yeniden başlamaya hiç niyetim yok. Pişmanlıklara ise hiç izin verilmemeli. Nerde yanlış yapıldığının sorusu hiç sorulmamak.

Tezel yeniden yorulmayı göze almayacak. Öyle görünüyor. Küçük, bozgun bir gülüş dışında, öyle. Böylece, coşku ve iyi niyetle akıl ve dengenin bozguna uğradığı aynı noktada buluşmuş oluyoruz işte. Coşku ve akıl, mantık ve iyi niyet hiçbir zaman aynı yerde, hele bir bozgun noktasında 'asla' buluşamaz diyebilecek robotlar ise hâlâ var bu yeryüzünde. Üstelik bu günlerde hiç olmadığı denli çok var. Tezel'le burda buluştuk işte! Bu noktada. Tezel de o tokadı unutamaz. Ablasının bu sabah telefondaki uzak sesini bile unutur. Delki çoktan unutmuştur. Ama o tokadı unutmaz. "Unuttum," dediklerimiz değil mi, en unutulmaz olanı? Ve tam bu an, gözüm neden damada takılıp kaldı? Bilmiyorum. Tezel'e o tokadı atanlar, o zamanlar bu damatla bu gelinin yaşında birileri olmalılar. Tezel, benim bildiğimi bilmiyor ama. Çok sonra, Aysel, Tezel'in o mektubunu alınca oturup adam gibi bir güzel üzülmüş, biraz da anlatmıştı: Herkes kaldıramaz.

"Damadın adı neydi Tezel?"

"İkidir soruyorsun ve tam da adamına soruyorsun. Kendin Ercan demiştin ya? Yok, sen demedin. Yoksa sen mi dedin? Demin surdan geçen tavuskuşu gibi bir kadın 'Ercan'ıma maaşallah' dedi. 'Ercan'ıma maaşallah' denince, o Ercan kim olur? Damat olmaz mı? Ne o, beğenemedin mi yoksa? Canımıza can katacak yüce ordumuzun bir evladı işte, nesi var?"

Şimdi böyle söyleyerek Aysel düşüncesinden artakalan bozgunluğunu örtmeye çalışıyor olmalı. Bir dizini devetabanmm saksısına dayıyor. Gözucuyla annesine, Fitnat hanıma bakıyor bir an. Sonra gözlerini ondan hemen kaçırıyor. Ben de aynı şeyi yapmıştım. Kayınvalidemin en derin isteğine kör kalmak: Ne olur yanıma gelseler. Ne olur surda, omuzbaşımda dursalar...

Salonu gittikçe daha hızla dolduran renkli, tüylü, pırıltılı kalabalığın arasından gözleri bize, bana ya da Tezel'e değdikçe hep bu. Ama hemen özrünü buluyordur: Görmediler çocuklarım. Görseler çağırdığımı, gelirler. Neden gelmesinler? Ne yaptım ki ben onlara?

Emekli albay, Oyak bilmem nesi, –bir de küçümsüyoruz bu adamı, oysa ne çok işe yarıyor, ne çok kişiyi ne çok dertlerden kurtarıyor, severek ya da sevmeyerek– az önce eğilmiş, kayınvalidemin kulağına bir şeyler söylüyordu. Tam kayınvalidemle gözgöze geldiğim sıra. O da, oğluma sorsanız, İlhan'ıma, diye bir şeyler söylemiş olmalı. İyi ama, düğün salonunun düzenini sağlamakla görevlendirilmiş bu adam, eniştesi Hayrettin Paşa'ya bundan böyle İlhan'a da kul köle bu Ertürk efendi, bu eski Kore savaşçısı, bu sabah, o çatçatlar arasında Aysel'in değiniverdiğine göre ise, en sonunda Oyak'a kapılanmak suretiyle –Aysel'e göre: Bu işler böyledir, ben mi sana öğreteceğim? Zincirleme gider– altına bir araba da çekerek cıvıl cıvıl, kendine vurgun bir kadın dışında özleyebileceği her şeye kavuşmuş, ömründe bir kez bile kendine 'Ne yapıyorum? Nerdeyim?' diye sormayı akıl etmemiş bu adamcağız, kapının önüne yığılı konuklan yarıp

da, İlhan'ın yanına nasıl varabilecek? Nasıl, İlhan'ın her an, herkesin, Tümgeneralin bile bir kusur işlemekte olduğu kuşkusu taşıyan bakışları karşısında, artık iyice sıkışık bir kuyruk oluşturmuş çağrılılara 'Hoş geldiniz', 'İhya ettiniz'leri aksatarak yeni gelen çiçekleri sıraya dizebilmek, yeni, daha önemli konuklara yer açabilmek için Fitnat hanımın koltuğunu az daha geri çekmeleri gerektiğini söyleyebilecek?

"Şu adam kim yahu?"

"Hangisi?"

"Canım işte şu. İyi bir protokol müdürü, iyi bir maiyet memuru gibi ortalıkta seğirtip duran? Lacivertlerini çekmiş adam var ya, o işte, şimdi annemi geri çeken?"

"Memleketliniz olacak. Sen bilmiyorsun da, ben biliyorum. Bir zamanlar bunun abisi Aysel'i babandan istemiş de üstelik... Yüzlerce yıl önce yani..."

Her an herkesle dalga geçmeyi iş edinmiş asalaklar gibi gülüşüyoruz. Tabii en çok Tezel gülüyor:

"Bildim Ömer! Şu Remzi'nin kardeşi bu. Aman beni karıştırma o memleketimize. Unuttun mu, Başkent çocuğuyum ben. Aysel'i de o nedenle amma kızdırırdım eskiden..."

Doğru. Takılırdı. Kızdırır mıydı, bilmem, ama çok takılırdı. İstanbullardan, surdan burdan ne zaman çıkıp gelse, iki kadeh içtikten sonra, başlardı takılmaya: Aysel, sen bu Ömer'e varacağına, hani şu memleketlin, taşra esnafından, bilmem ne ve şürekâsından Remzi'ye varsaydın ya? Alınma ama Ömer, bana kalırsa annemin bile hâlâ aklına takılıyor bu mesele. Takılmasın mı? Bak adama, sonunda milletvekili bile oldu be Aysel. Evde kalmış kızkardeşlerinden her birini de sırasıyla ve zamanıyla birer subaya verip, hem kapitalci devletin iktidar koltuğuna, hem Cincinatti'ye kuruldu. Oralarda bile kök saldı. Salmış yani. Köklü ailedir, diyor ya annem?.. Anlatıp duruyor. Müteşebbis adamdır, diyor İlhan da. Sen bu Remzi'ye varsaydın, bak biz o zaman ne rahat solculuk yapardık.

Ben kahkahayı basardım. Şimdiki gibi. Basabildiğim kadar. Aysel de gülmeye çalışırdı ya, biraz zorlama. İçin için, genç kızlığında kendi başına yaptığı küçük ihtilallerine Tezel'in hazır konmuş olmasına içerleyerek. Her fırsatta da bu küçük ihtilallerini sürdürmeli. Altta kalır mı? Yapıştırır: Ben ona varacaktım varmasına. Kendimi beğendirmek için topralkodan yeni bir entari bile dikinmiştim ama' adam topralko basmamın yakasını açık buldu. Ahlâkımı gözü tutmadı.

Der demez Tezel: Hadi hadi... Ahlâkını gözü tutmamasının nedeni, senin basman değil, yosmalığın. Köksüz köylü bir oğlanla Başkent caddelerinde fink attın da, ondan kaçırdın elinden bu Remzi'yi. Kendi itirafın, yalan mı? Bize de çok kötülük ettin, çok... Olmadı. Beceremedin. Küçük kardeşlerini, senden sonra gelecek çocukları düşünmedin. Düşünseydin, ardından gelenler ikide bir bunların sillesini yiyip durmazlardı... Sizin kuşağınızda en saygı duyduğum şeyi göstermedin. Özveri yani...

Bilse, daha da ileri giderdi Tezel: Bir öğrencinle bir kezcik yatıverdin diye kendin de (ahlâkçılarımız iki yıl ancak dişlerini sıkabildiler) üniversitedeki kürsünden kovulmazdm üstelik. Bu iş örtbas edilirdi hemencecik. Bunlar ne işleri örtbas etmekte ustalar, bir bu masum delikanlıyı mı örtbas edemeyeceklerdi, bile diyebilirdi. Yeter ki Aysel'i hırpalama yolunda sonuna dek yürüyebilsin.

Devetabanının dibine sigarasını bastırıp:

"Ne fayda," diyor Tezel. "Aysel'i artık kızdıramıyorum bile."

"Senin yerine ben yapıyorum o işi."

"Nasıl yani?"

"Kendini bilime adayıp yaşamayı ihmal etmiş biri değil miyim Tezelciğim? Bilim fazla, yaşama eksik olunca, ya yaşama küskünleşir insan, ya bilim içinde hödükleşir. Bende şimdi ikisi de var. En yakın bilimci dostlarımın hödüklüklerinden küskün, küskünleştikçe de hödük bir Ömer oldum son aylar..."

"Biz bu semineri burda değil de, surdan sıvışıp bir meyhanede yapsak ne dersin?"

"Senin bu semineri sulandırma tuzağına düşemem, derim."

Tereyağı bulaşığı bal gözlerini iyice kısıp bakıyor Tezel. Dudak büküyor.

"İnsaf Ömer! Sana bir kurtuluş yolu öneriyorum, yan çiziyorsun. Benim için hava hoş. Ayrıca, tuzağıma düşüversen ne olur sanki?"

"Dedikodu olur!"

"Allah kahretsin!" diyor Tezel, kirpiklerini kırpıştırırken. Bilse bu Allah kahretsinle kalmazdı. Sanıyorum yine yapıştırırdı: Sen, o devgençten bile ürkmemiş insansın. Benim gibi zararsız bir anarşistten, bütün eylemi içki kadehlerini dinamit gibi içine boşaltmak olan birinden çekinmene akıl erdiremiyorum doğrusu.

İşte yine Engin. Tezel'in bütün takılmaları ardından beynimin ikide bir bulup çıkardığı Engin.

Dönüp dolaşıp yine oraya saplandım.

Öyle ya. Akşamüstüydü. Bugün. Aysel "Engin'den mektup var, cezaevinden," der demez, hırçın bir Ömer yakaladım içimde. Sanki bu mektuplar oradan ilk geliyor! Böylece, büyük savaşımlarla kazanılmış çok insanca, açık ve aydınlık bir dostluğun bağrına saplayıverdim hançerimi: "Bu ne sevinç!" Aysel'e yanıtım bu oldu.

Kendi gözümde iyice düştüğüm an, o an mıydı? Aysel, bütünüyle yabancısı bulunduğu, üstelik hiç hoşlanmadığı bir insanla dört duvar arasında kalmışçasına şaşkın. Şaşkın ve yıkkın: Demek bu adamcağızın aşkınlık, diye geveleyip durduğu şey, içinde dört yıldır sinsi sinsi besleyip büyüttüğü kocaman bir düşmanlık, uçsuz bucaksız bir kinmiş! Demek açıksözlülüğüme duyduğu saygı bir tuzak. Faşistlerin sosyalist parti kurdurup da, üyelerini bir kepçede toplamayı amaçladıkları türden bir tuzak!

Aysel çabucak toparlanmıştı. Şimdi dudaklarının kıyısında küçük, alaycı bir gülümseme:

“Apaçık olmak suçtur. Apaçık olmanın cezasız kalmayacağı bir yerdeyiz henüz. Ben de diyordum, bakalım benim apaçıklığım ne zaman cezalanacak?”

Öyle ya. Dört yıla yakın. Bana apaçık davrandığı akşam, ölümcül bir ameliyattan yeni kalkmış gibiydi. Anlattıkları da aramızda ilk kez kapalı kalmış son üç aylık yaşaması. Birçoğunu birlikte geçirdiğimiz birçok enayi ya da Tezel'in deyimiyle ‘özverili’ yılın son üç aydaki özeti: Engin adlı öğrencisinin ona olan eğilimi. Aysel'in bu öğrencisine eğilimi. Gövde birlikteliğine kadar uzanıp orada noktalanmış bir eğilim. “Bütün ayrıntılarını vermek zorunda değilsin,” diye kesmiştim sözünü.

Bir gecekondu cinayeti işleyecek değildim elbet. Buna karşın Aysel, uygarlığı da, aşkınlığı da, denetimsiz bir doğallık, içgüdülerine tutsak başıboş bir özgürlük olarak almadığımı da bilir. Tıpkı kendisi gibi. Yine de Aysel'in sözünü kesişimde ne öfke, ne kırgınlık, ne yıkkınlık vardı. Çünkü Aysel anlatırken korkunç bir şey algılamıştım o gece: Bir insan narkoz almadan, kesilip biçilecek yerini uyuşturmadan kendini kendi eliyle ameliyat eder, bunu da ölmeden başarırsa, insanoğlu için yaşamın en güç yanını, adı yapayalnız olmak denen şeyi de başarır.

Kendinden gayrı kimseye verecek hesabı bulunmayan bir Aysel vardı karşımda. İçinde tek kaçamak nokta barındırmayan apaçık bakışları. Gelecek günlerin yeni yüklerini yüklenmeye iyice hazır. Hep yanlış yapmaktan korkardı. Şimdi yanlışa da hazır bir Aysel. Ama yeni yanlışa. Eskitilmiş olana değil.

Yüreğini oyup önüne koymuş. Beynini çıkarıp eline almış. Görebildiği bütün kötü urları, kılçıkları, tozları, geçmişin biriktirdiği, tarihinin yığdığı nice hastalıklı hücre varsa hepsini, elbet bir gözün görebildiği, bir mikroskobun seçebildiği oranda tek tek cımbızla ayıklamış. Buna dayanan, yalnızlığa en iyi dayanır. Kesip biçtikleri, ayıklayıp attıkları arasında değilsem, birlikteliğimizin sürmesinden onur duyacağımı söylemiştim ona. Bunu ben istemiştim. Onur, evet. Birlikteliğimizi pamuklara sarıp, ancak böyle korumuş olacağını sanan ben, onu pamuklardan çıkarıp ovan, üstüne çaba harcayan, yalnız bu birlikteliğin değil, varoluşumuzun da, bulunduğumuz yerin de üstüne çaba harcayan ben değilim. Aysel. Kanayarak, acı çekerek, ödeyerek. Yarayı deşmekten kaçınmayarak. Oysa ben, Doğululukla Batılılık arasında bir savaş vermekten bile kaçındım. Ne diye yoracakmışım kendimi? Bizim kendimizi yoracağımız nice yerler, nice konular var daha? Ben Batılıyım, bitti. Ayşen'in şimdi bana karşı duyduğu eğilimi kendimden bile gizlemeye yeltenecek denli Batılı ama. Bu akşamüstü Aysel, “Engin'den mektup var,” deyince, “Bu ne sevinç!” diye hırçmlaşabilecek denli Batılı... Kaç zamandır gizlenmiş bir öfke varmış demek içimde. O aşkınlık bir numaraymış, bir yapaylık; kendini beğenmişlik ya da. Ayşen'in sana hayran, sevdalı bakışlarından duyduğun uçarı sevince, külleri eşeleyip bir özür bile bulmak gerekiyordu değil mi? Bir zamanlar Engin'i tanımak isteğinin altında yatan da o miskin gururun olmasın? Bu ülkenin kalburüstü bir aydınının, koskoca Ömer'in yerine el uzatan, o yeri nerdeyse aşmaya aday bir Engin, nasıl Engin'miş bakalım!

Bir düğünde hemen herkes, bir ucundan eski nikâh defterlerini kurcalar. Geçmiş, evlilikte adanma ya da adanmama bölümleriyle yeni bir yuvanın temelleri atılırken elden geçirilir en çok. O bölümleri incelemeden, o bölümler içindeki kendi kuramlarını irdelemeden bir yastığa baş koymuşlar tarafından şöyle: Yürekler cızlayarak, gözler sulanarak, içler çekilerek... Değilse, dudaklarda bir “EhhhL”, bir “Hey gidi günler!..” tebessümüyle. Bazan böyle bir yaşamadan en güzel, bazan en çirkin dakikalar yakalanarak. Bazan bir konuşmanın, akılda tutulabilmiş bir iki tümcesine olumlu ya da olumsuz, ama kesinlikle abartılmış, olağanüstü anlamlar yüklenerek.

Böyle günlerde, bir düğünde yani, ne kendini adayarak, ne kendine adatarak sürdürülebilmiş ender birliktelikler bile elden, gözden geçirilir. O da şöyle:

Evet. Engin'le tanışmayı ben istemiştim. Ne ki, olanağı sağlayan yine Engin'in kendisi. Aynı nedenle! Koskoca Ömer, bu türden bir isteği dışa vuramaz. Yaraşır mı Ömer'e böyle, çok insanca bir isteği, çok insanca bir zayıflığı ya da, açığa vurmak? Koskoca Ömer'e, birlikte yaşadığı kadın coşkuyla: "Engin'den mektup var, cezaevinden!" der demez, ters bir surat, ilkel adam sesiyle: "Bu ne sevinç!" diye yanıtlamak yaraşır. Ama ondan önce de, nerdeyse dört yıl boyu, Engin'in bir süre üstünden atamadığı ürkekliği altedip onunla dost olmak yaraşır bu Ömer'e.

Kötü acılaştım bu son aylar. Oysa Engin'i yalnız sevmem değil, saymam da onun kişiliğinden gelen bir şeydi. Ona karşı içimde sinsi sinsi nice düşmanlık duyguları yeşertmeye çalış–mışsam da, başaramamıştım. Çok güç koşullar altında şimdi geldiği çok boyutlu bir yeri küçümsemeyi başaramamıştım.

Önümden pek çok öğrenci geçti. Hâlâ da geçiyor. Pek çoğunu sevdim. Pek çoğunun toyluklarını sevecenlikle karşıladım. Bir kez, Tunce/in "İn aşağı, in aşağı!.."lara öncülük ettiği gün dışında, gerçek bir öfke duymadım çoğuna. Hepsini tek tek anlamaya çalıştım. Nicesine, yaşamı kuramsal kitaplardan indirerek tanıtmaya çabaladım. Sayılarla, örneklerle... Sayılar, örnekler yetmezse, bir sistemi açıklamaya yeterli değilse bu sayılar, belgeler, örnekler; şiirlere, romanlara da başvurdum. Tek tek insanlara bile. Tek tek... Bunların içinde pek az öğrencim bana öğretmenlik de etmiştir. Pek az gençten pek çok şey öğrendim. Seve seve, sevine sevine. Ama yaşamasını bildikleriyle özümlemiş, öğrenebildiğini insanlığına yedirmiş; kendini sınava çekmeden başkalarını sınamaya kalkmayan, kendini anlatmada gösterdiği acemilikleri bile tam kendisi olan; şimdi bulunduğu yerde sahiciliği belirgin çok ender gençlerden biriydi Engin benim için.

Başka biri, başka koşullarda daha güzel, daha 'tam kendisi' bir insanla karşılaşmış, ondan daha güzel, eli yüzü düzgün mektuplar almış olabilir. Benim içinse, Engin'in ya bana, ya Aysel'e, ya ikimize birlikte yazdığı cezaevi mektupları, bu günlerin tek ışığı, tek pırılhsıydı. Öyleyse nasıl "Bu ne sevinç!" diyebiliyorum Aysel'e? Ona nasıl şaşkınlık ve yıkkınlık arasında: "Öyle ya, apaçık olmak suçtur. Apaçıklık er geç cezalandırılmalıdır!" dedirtiyorum? Yıkkınlıktan öte, dudağının kıyısında bir küçümsemeyle.

Engin'in mektupları. Bu mektuplardan salt güzellikler ulaşabilir. Şunca insansızlık, durmadan üreyen şunca suçlamalar arasında "Ömer abi, beni suçlu, mahkûm ilân etmemeniz, burda, içerde benim kurtuluşum oldu. O kurtuluşla burda birçok hastalığın kökenini çok daha iyi kavrayabiliyorum. O kurtuluşladır ki, geçmişten içinde öçle, duyumsuzlukla kabarmış urlar, kinler biriktirmişlerin tekmelerinden incinmiyorum. Sadece anlamaya çalışıyorum. İnsan, insanlığının bilincinden nasıl bu denli uzaklaştırılmış olabilir, diyorum," diye yazan Engin'den.

Beni derinden sevindiren o mektuplara ansızın bir düşmanlıkla işte...

"Al bak, ikimize de içki buldum."

Kalın çerçeveli gözlüklerimi düzeltiyorum.

"Çarçabuk nasıl yaptın bu işi Tezel?"

“Sen uyuyorsun Ömer! Emekli albayın karısının adının Gönül olduğunu bile öğrendim. Görümcesi Ayten’in Cincinatti’den getirdiği saçın renginden de, etolün renginden de hoşnut değilmiş.”

“Gönül hanımın seni önemsemesine sevindin galiba?”

Tezel yine güldü. Ama çok hoş bir gülüş bu. Adamakıllı kavrayan bir gülüş. Elleri de daha az titriyor. Kadehlerimizi kaldırdık. Birbirimize doğru. Usulca. Ne garip!.. Aramızda tatlı, utangaç bir esinti...

“Ömer bey, sizinle hep yakından tanışmak istiyordum.”

Önüme uzanıveren eli sıkıyorum. Kim bu adam? Gözlerinde yuvarlak gözlükleriyle bana gülümseyen yüze bakıyorum. Ben bu adamı hiçbir yerden tanımıyorum. Bu, üstten bir dişi beyaz maden adamı hiçbir yerden gözüm ısırmıyor. Tezel’e dönüyorum. Tezel çoktan iki adım geriye sıyrılmış, kendim devetabanının yaprakları ardına gizliyor: Aman boş ver, sakın tanıştırma beni kimseyle...

Bununla da yetinmiyor. Ne olur ne olmaz, belki tutar, bu bilmediğim adamın önüne kendisini sürüveririm kaygısıyla:

“Annemin yanındayım ben...” diyerek kendini daha da güven altına alıyor. Üstelik annesinin yanına falan gitmiyor. Arkasını bir duvara dayayıp, sözümona düğün salonundaki kalabalığı seyrediyor.

“Özür dilerim, tanıyamadım sizi,” diyorum adama.

“Konferanslarınıza gelirdim. Kızım haber verirdi. Nerde konuşacak olsanız, oraya koşardım. Sizden çok şey öğrendim...”

Benden çok şey öğrenmişler! Hâlâ da öğretiyorum bayım, biliyor musunuz? Ama artık kimse dinlemiyor. Anlattıklarım aynı oysa. Değişen ne peki? Adamcağız adını söyledi, arada Gül, kızım, falan diyor. Uğultudan mı işitemiyorum, başka bir şey mi giriyor aramıza? Ne oluyor? Yok. Onun polis molis olduğu geçmiyor aklımdan. Nerden çıkarıyorum? Kimse polis değil. Çünkü herkes polis. Herkes polis olunca, kimse polis olmaz artık. Bu adam benim kim olduğumu biliyor. O zaman ben de polisten başka bir şey olamam. Hepsinin hakkı var. Bütün arkadaşlarımın, bütün toplumcuların. Herkes, hepsi içerde. Ben neden değilim? Beni kim korudu? Kim beni kısa bir süre alıp bıraktı? Şimdi de polis olabilecek biriyle tanış çıkarıyorlar burada.

“Tarım Bakanlığı’nda çalışıyorum. Bütün incelemelerinizi okudum. Bir zamanlar anlayamadığım birçok şeyi, kızımın da anlamadığı birçok şeyi anlamaya başladım, biliyor musunuz?”

Bu adama bir şey söylemeliyim.

“Teşekkür ederim.”

“Asıl bizler sizlere teşekkür borçluyuz.”

Bizler sizlere, sizler bizlere. Borç. Teşekkür. Böyle nur saçan bir polis yüzüyle de hiç karşılaşmamıştım.

"Şimdi ne yapıyorsunuz?"

Şimdi ne yapıyorum? İşte sizinle Anadolu Kulübü'nde, karımın abisinin kızının düğününde tanışıyorum ya? Burda duruyorum. Bir viski içiyorum. İkincisini yani. Çok sulu ve çok kötü bir viski. Sonra, Engin'i düşünüyorum. Mektuplarından cümleler anımsıyorum. O, her adımını, her deneyini bir güzelliğe dönüştüren delikanlıya düşmanlık beslemeye çalışıyorum. Müjgân'ın kulaklarından sarkan zevksiz, çok gösterişli küpelere bakıyorum. Kayınvalidemin romatizmadan şiş bacaklarının kan kırmızısı bir halının üstünde nasıl ayrık durduğunu görüyorum. Sık sık Tezel'e sığınıyorum. Tezel'in beni kendi alkol dünyasına çekmesine izin veriyorum. Generalin karısının asıl adının Nuriye olduğunu, ama ona artık çoktandır Nuriş hanımefendi denildiğini öğreniyorum. Damadın teyzesinin bu düğün için ta Amerikalardan kalkıp gelmiş olduğunu, gelirken de yanında okuttuğu Ertan'a –Ercan mıydı yoksa?– fırfırlı bir smokin gömleği getirdiğini, ayrıca elektrikli elektriksiz bir yığın öteberi getirdiğini ve bunların bir bölüğüne karşılık eniştesi Tümgeneral Hayrettin Paşa'dan büyük saygı, gelinin babası İlhan Dereli'den de, kurduğu yeni bloklardan birinde bir kata şimdiden sahip olma hakkını aldığını öğreniyorum. Öğreniyorum. Aylardır, günlerdir öğreniyorum. Sizin öğrenmekte gecikmiş kafanız gibi, durmadan öğreniyorum. Şimdi öğreniyorum. Arada bir karım Aysel'i düşünüyorum. Arada bir, eski defterleri bile karıştırıyorum. Burada. Temeli atılacak yeni bir yuvanın eşiğinde, o eşiğe sıralanmış kız ve erkek yanına baka baka, bu öğrenmenin nasıl bir öğrenme olduğunu düşünüyorum. Sizin kim olabileceğinizi de düşünüyorum.

"Ne olacak dersiniz?"

Ne, ne olacak derim? Biraz içkiye alışırım belki. Belki bundan böyle ömrümün geri kalan yıllarını Aysel'e şaşmakla geçiririm. İlerici bilim adamlığımdan emekliye ayrılmış bulunuyorum anlayacağınız. Şimdi gericilerin sırıtık bakışlarıyla dışarda artakalmış birkaç ilericinin kuşkulu, uzak bakışları arasında, geçmişi yalnız kendi gözünde bir değer taşıyan züğürt baronlar gibi, derslerime gülünç bir kasılmayla girip çıkmaktayım. Aysel'e büsbütün yük olup kalmasam bari. Ayrılsak mı?

"Olanlar oldu ya."

Aptalca bir konuşma bu. Adamın karşımda bunca saygıyla durması, benden bir ışık, bir umut beklemesi de aptalca. Tarım Bakanlığı'nın neresinde çalışıyormuş?

"Kızım içerde, Gül. Ayşen'in çok iyi arkadaşı," diyor adam. "Ayşen benim kızım gibiydi. Bir zamanlar sık sık bizde kalırdı. Sizin, karınızın yakını olmaktan çok gurur duyardı. Yani... Duyar, demek istiyorum... Şüphesiz benden iyi bilirsiniz..."

Şüphesiz efendim!

Alay ediyor bu adam. İşte her şey ortada. Yoksa o da Ayşen'in 'kırgın bir gelin' olduğunu mu görmeye gelmiş? Belki de kızının yiğitliğini anlatmaya gelmiştir. Bekliyor. Sormamı istiyor: Kızınız içerde ha? Demek Ayşen Generalin oğluna 'hı' derken, kızınız bir adım gerilememiş olarak, yumrukları sıkılı, dimdik öyle?..

Sormayacağım. Ona kızının başından neler geçmiş ve geçmekte olduğunu anlattırmayacağım. Bir generalle bir Anadolu Kulübü üyesinin kurdukları düğündeyim ben. Burdayım. Her şeyin bir kuralı var. Kızından söz edecekse buraya gelmeseydi. Hele onunla övünecekse... Peki, bu devrimci kız babasını Ayşen mi çağırmış düğüne? Garip. Artık o yörelerden kimseyi görmek istemediğini sanıyordum. Kim çağırmışsa çağırmış. Bu da koşa koşa gelmiş işte. Bakarsın arkadan şu çıkar: Bu sıralar General Hayrettin Özkan'ın sözü her yerlerde geçer. Herkeslerden her şeyi isteyebilir ve herkeslere her şeyi yaptırabilir o. Buyruklar verebilir: Bunun kızını derhal çıkarın! Herkesi içerde tutun, bunun kızını çıkarın.

Ben de böyle çıkarılmamış mıydım? Şunca yıllık karım bile kuşkuda, 'acaba?' diyor: Öyle olmasa, bunların düğününe gitmezdi...

Adam suskunluğumdan sıkılıyor. Aradığını bulamadı. Bulamasın. Kim diyor ona, uzaktan kafanda kurduğun bir dağın tepesine tırmanmaya kalk diye? İşte böyle, kalakalırsın. İlle de konuşacak bir şeyler bulunmalı. 'Çocuklar ne çabuk büyüyor' denmeli. 'Durumlar kötü'. 'Havalar bozuk', falan... 'Ne olacak?'

Ne olacağını da hep bir kişi söylesin, her şeyi o tek kişi biliversin isterler. Hazıra konsunlar. İşte bu da beni beklemiş, belli.

Şimdi düş kırıklıkları içinde. İşte, ne soğuk adammış bu, diyor üstelik. Kızından, onun Ayşen'le arkadaşlıklarından söz açıyor da, kılım kıpırdamıyor. Yok, istiyorum. Adamcağıza bir şeyler söyleyebilmeyi, onun gözüne girmeyi, onu kazanabilmeyi istiyorum. Yüreğine sular serpmeyi: Geçer bu günler. Böyle sürmez. Bu düğün biter. Biraz zayiat olur, biraz tabak bardak kırılır, bu doğal. Halılar sigaralarla bir iki yerinden yanar, tüter; ama bu düğün biter. Geçer bu günler...

Mendilini çıkarıyor işte. Durup dururken ağzını siliyor. Ne yemişti ki? Meze tepsileri asker karavanasındaki et parçalan gibi ender. Üstelik daha gecenin başlangıcındayız. Daha aperatiflerimizi alıyoruz. Daha Ankara tavası üstüne peşmelbayı indirmedik midelerimize. Ne diye ağzını siliyor bu? Ne yemiş ki? Ne yapsın? Bir hareket, bir şey. Kapıya bakıyor işte.

"Ne güzel bir gelin olmuş," diyor.

Sevinerek değil, üzülerek söylüyor bunu.

"Yaa..." diyorum.

Kendimi aynı hüzne kapılmış buluyorum.

Ayşen'in başına Ondokuzuncu Yüzyıl sonlan bir Tuilleries'li düşes şapkası kondurduğunu ilk kez bu an seçebiliyorum.

Sütbeyaz, uçuk mavi dantelalar, uçuk pembe çiçeklerle bezenmiş bir şapka. Bembeyaz gelin giysisi, kalçalardan aşağı yormadan akıyor. O eteği, o arsız kızdan, pembe banyo köpüğünden hep korumak gerek. Ayşen'in elinde dantelalı bir şemsiye olmalıydı, diyorum... Şu kızı şemsiyenin ucuyla havuzdaki nilüferleri karıştırırcasına karıştırmalıydı, sırnaşıklığının köpüğünü söndürmeliydi.

Yazık ki, elinde şemsiye yerine bir demet mum çiçek. Nilüferler yok. Şemsiye olsaydı, Boulogne'da gezintiye çıkmaya hazır, denebilirdi ayrıca. Az sonra da Baron Ömer'le buluşacak...

Tarım Bakanlığı'nda çalışan baya, darısı kızınızın başına, desem mi? Böyle diyeceğim ama, gözlerinin sulanmasından korkuyorum.

"Özel Kalkınma Mantığı adlı incelemeniz tarımdaki fiyat artışlarının kimin işine yaradığını ne güzel açıklıyordu..."

Böyle bir şey mi oldu? Belki binlerce yıl önce. Binlerce yıl önce bir yerde, bir zaman içinde, bu tür şeylerle uğraşmış olmalıyım. Adam da –amma alçakgönüllü bir gülümsemesi var bu adamın– o binlerce yıl öncesinden umudunu hâlâ kesmiş değil.

"Eski bir çalışma o."

"Fakat sağlam bir çalışma."

Tezel, nerdesin? Gel şuraya! Bu adamı kendine âşık mı edeceksin, bu adamı sarhoş mu edeceksin, ne yapacaksan yap. Çek şunu karşımdan. "Özel Kalkınma Mantığı var, ama bizler de varız," falan de ona.

Tezel'se yeni bir garson arıyor. Elleri yeniden ve daha çok titriyor. Karanlıkta anasını kaybetmiş çocuk elleri... Bu ellerle o turistik resimleri bile nasıl yapabildiğine şaşıyorum. Bir elinden kadehi hiç bırakmıyor, öteki elini de böylece dizgine alıyordun

" Tezel!"

Kendim sesleniyorum sandım. Oysa seslenen başka biriymiş. Müjgân mı, Fitnat hanım mı?

"Tezel, beni tanıdın mı şekerim?"

Cırtlak bir kadın sesi. Upuzun, koyu kırmızı tırnaklarıyla Tezel'e saldırmaya hazır iki pençe. Sonra şu: şakakları kaskatı favorili, bıyıksız bir Pierre Loti. Bu Pierre Loti çivit mavisi, çok ince bir kumaştan, çok bol pantolon giyinmiş, pantolonun üstüne de hemen hemen hiçbir şey giyinmemiş, daha doğrusu bir yığın incik boncukla, altınla, köstekle biraz giyinmiş esmer, bodur ve kırmızı tırnaklı pençeleri Tezel'e doğru atlamaya hazır kadının peşinden geliyor. Sert, geniz tıkayan bir koku. Korkunç bir koku. Elli yıl geçse insanın burnundan çıkmaz. Ucuz bir koku. Giysileri, gelinlik modalarını, kumaş adlarını bilmeyebilirim. Satenle kadifeyi, tülle şifonu, tobralkoyla pazeni her zaman birbirine karıştırabilirim. Ama kokunun iyisini kötüsünden, bayağısını incesinden ayırmakta pek güçlük çekmem. Annemin dışişleri yemekleri, kokteylleri, resepsiyonları ardından kızkardeşim Zeynep'in Chanel'leri, Hermes'leri. Kocası Bülent'in basın ataşelikleri. Mektuplar, kartlar. Dört yılda bir yüzü görülen Zeynep. O mektuplardaki, o kartlardaki Zeynep: Ağa–beyciğim, Brüksel kasvet bir yer. Evimiz güzel. Apartmanın girişinde koskocaman bir pano var. Dantel nefis bir şey. Sahi, sana bir şey olmadı değil mi? Her şeyi açıkça soramıyorum, fakat çok merak ediyorum. Şimdi sana yazarken koca bir şişe Hermes'imi kırmayayım mı? Bak kokla...

Bu çok bayağı bir koku. Tezel'e seslenen bodur kadının kokusu, olabileceği denli kötü bir koku. Ardından gelen bordo yeleklinin, işte o Pierre Lori ile Keşanlı Ali karışımı genç adamın ise nerdeyse ruganları gıcırdayacak. Favorilerinin bir teli yerinden oynayıverecekmiş korkusuyla yürüyor. Bunlar beni Tarım Bakanlığı'nda çalışan fazla iyimser suratlı baydan kurtaramazlar. Bunlar, kadının geniş bir "Şekerim!" çığlığıyla üstüne atladığı Tezel'i hiç kurtaramazlar. İyice batar Tezel şimdi. Yanımda kalsa mı, gitse mi artık, buna bir türlü karar veremeyen adamcağızın karşısında benim battığım gibi.

"Düğünler böyledir işte," diyor Tezel. İşitiyorum. "Kırk yıldır görmediği kişileri görüverir insan."

Gittikçe çoğalıyoruz. Köşemizde kalabalıklaşıyoruz. Artık tek başıma Tezel'in titreyen ellerine, her türlü inançtan kirişi kırmış bakışlarına da sığmamam. Geriye biraz daha itilmiş koltuğunda, eli durmadan öpülmesine karşın hep yalnız kalan kayınvalidemin yanına mı sığınsam? İlhan'ın, özellikle emekli albayın gözüne değmeden, hele Müjgân'ın yüreğini ağzına getirmeden, onlara, şu iktisatçı artığı da bir işe yarasa, aile adına biraz bir şeylerle ilgilense, hiç değil Tezel'in başını boş bırakmasa, dedirtmeden, bunu akıllarına getirmeden durabileceğim yeni bir köşe arıyorum.

"Sizi tutmayayım," diyor Tarım Bakanlığı'nda çalışan bay.

Çok ince düşünceli, duyarlı bir adam. Onun polis olabileceği geçmiş miydi aklımdan? Geçmemiştir. Böyle bir düşünceyi kendime yasaklamıştım. Yüzüne bakıyorum. Bu yüz artık bana, benimle ilk karşılaştığı andaki sıcaklıkla gülümsemiyor. Yazık. Ne iyi adam oysa.

"Size bir yer bulayım."

Böyle dedim. Demek karşımdakinin beni hep saymasından, bana sevgi duymasından vazgeçemiyorum. O zaman da ne oluyor? Beyaz madenle kaplı dişi bütünüyle bir kez daha görüyorum. Gül'ün babası çok seviniyor. Sevine sevine, rahatsız olmamamı, şöyle bir köşeye ilişi vereceğini, Ayşen'in 'Evet' diyeceği dakikayı ordan izleyivereceğini, zaten onu bir kutlayıp gideceğini... Buna benzer şeyler söylüyor. Geldiği gibi, elimi saygıyla sıkıp gidiyor. Ne hali varsa görsün! Ben, ailenin dengeli damatlık görevimi yaptım. Birazcık ilgilendim canım adamla. Büsbütün ilgilenmemiş de değilim. Hem daha bitmedi ki bu iş. Daha başındayız. Kimbilir daha kaç kez onunla gözgö–ze geleceğiz. Bir ara "Ne sıcak oldu, değil mi?" diyeceğiz. "Karınız yok mu?" Bunu sormadı neyse. Yine bir ara "Siz de oyna–sanıza," diyeceğim ben ona. Daha sonra. Artık saatin iyice ilerlediği bir sırada. Bankacılar, generaller, milletvekilleri, halıcılık şirketinden, yapım şirketlerinden, Oyak'tan falan olanlar; gömlekleri pantolonlarının dışına taşmış, birçoğunun şakaklarından aşağı terler akarak ve artık kıvrak davranmakta çok güçlük çeken bacaklarını büküp, sırtlarını dalgalandırarak ve nedense çoğu durup dururken yanındakinin ensesine bir tokat atarak Misket ya da Aydın havası oynarlarken... Misket'i Volare, Volare'yi Dağ Başını Duman Almış, Dağ Başını Duman Almış'ı Oh Guitare Guitare, onu da bir kaşık havası, kaşık havasını Esperanza, Esperanza'yı Gül Ağacı Değilem, onu da Harp Okulu Marşı, Harp Okulu Marşı'nı ise bir İsrail oyun havası izlemeye başladığı zaman...

"Şimdi mi? Şimdi Tufan Reklâm'm sahibiyim şekerim, duymadın mı?"

Bol, mavi pantolonlu kadın. Reklâmcı. Tezel'in hiç pırıltısız boynuna, kulaklarına acıyarak bakmak istiyor ama, bu elinden gelmiyor. Bakışları Tezel'e değer değmez

ufalanıyor. Reklâmcı kadının koyu renk, uzun tırnakları durmaksızın boynundaki şangırtıları arasında dolaşıyor. Boynundaki, kollarındaki, parmaklarındaki, kulaklarındaki bütün bu kalabalığın, bu sesli pırıltının bir şey, 'adamakıllı bir şey' olmadığına kimse inandıramaz onu. İnandırmamak Tezel'in vurdumduymaz, aldırmaz mı, yoksa kılını kıpırdatmaksızın hiçleyici, ezici mi, nasıl denirse işte öyle olan bluzu bile. Reklâmcı göz ucuyla yeniden tartıyor Tezel'i: Hay Allah! Önü sonu bir beyaz bluz. Tepesine darmadağınık toplanmış saçlar... Gözaltları ise daha bu yaşta balon balon. Yine de çekici bu hınzır! Nasıl oluyor? İnsan bunun karşısında derlenip toparlanmak, neyim eksik, neyim yanlış, diye sormak zorunda kalıyor. Hadi canım! Çekici olsa ne çıkar? Kaç parası var? Kaç elması? Tam takır, kuru bakır bir Tezel işte! Onda bu züğürtlük varken erkek tavlamakta beni geçecek değil ya?

Pierre Loti–Keşanlı Ali kırması genç adama bir omzuyla yaslanıveriyor.

"Şimdi mi? Şimdi Tufan Reklâm'ın sahibiyim şekerim, duymadın mı?" derken oluyor bütün bunlar. Aynı an'da Tezel'in bu şangırtılı kadından kaçmak, uzaklaşmak, bir an önce içkisiyle –benimle de değil– başbaşa kalmak istediğini seçiyorum. Ama Tezel'inki boşuna çaba. Tufan Reklâm'ın sahibi buna izin verse de, belli, favorili adam izin vermeyecek. O adam, reklâmcı tarafından kuşatılmış kaleye girmeye hazırlanıyor. Yüzü pomatlı, gözleri de sürmeli. Bana sürmeliymiş izlenimi veren gözlerinde gizli bir kıpırdanış: Boşver sen bu yaşı geçmiş reklâmcı karıyı. Bana bak, çünkü ben sana bakıyorum. Seninle ilgileniyorum. Daha da çok ilgileneceğim.

Ne ki Tezel bu tür bakışlardan, gizli göz kırpışlardan huylanıp da, üstünü başını silkeleyecek kadınlardan değil. Hani o, acaba biryerlerimden bir ucuzluk mu akıyor, diye kendini üzenlerden...

Çok güzel Ömer. Bak, kafan artık ne değişik konularla uğraşıyor. Kendini ekonomiden, bilimden boşalttın. Bir torba iyi seçilmiş deniz çakılı. Topla topla, ne yapacaktın? Bir mozaik. Sonunda torbayı alırsın. İşte böyle tepenaşağı getirirsin. Bir deniz kıyısına bile değil, bir çöplüğün yanına boşaltıverirsin. İyice bir silkelersin torbayı. Oh, sen sağ – ben selâmet! Özel Kalkınma Mantığı. Bağımlı Ekonominin Sınıfsal Temeli. Türkiye'nin Devletçi Kapitalizmi... Güzel seçilmiş deniz çakılların senin. Bunların özenle ayıklanması, ayrıştırılması. Sen ayrıştır. Sulan–dıkça güzelleşen bir mozaik kimin nesine? Ortalıkta kol gezen vebaya, o durmadan çoğalan kuşkuya seni de kurban istemek varken. Daha neler! Bu yaşta, istesen de boşaltamayacağın kafanla sen kendine üzülemezsin bile! En iyisi döndür başını. Pierre Loti'ye bak. Ona sırtını dayamış şangırtılı kadına... Zaten Tezel de sana bakmıp duruyor: Al şunları başımdan! İmdat!

Almayacağım. Her şeyden birden kopmanın pek kolay olmadığını görüyorsun değil mi Tezel? Bir yere girince, en azından üstüne başına oranın kokusunun sineceğini?

Birer uyduruk selâmla tanıştık. Pierre Loti benzeri genç adam. Kafam iyice karışmadıysa, onu bir yerlerden tanıyorum. Sanki bir kez, ayaklarında Yunan'ın yüksek sandalları, üstünde kiremit rengi bir harmani, başında defne dallarından bir taçla onu, bir yükseltinin üstünde, tanınan bir sesle "Ey Thebai halkı!.." derken gördüm. Kuzgun kara saçlarını bol talk pudrasına bulamış, kırçıl sakalları ve bıyıkları tutkallanmış, yüzüne kahverengi kalemle derin çizgiler çekilmiş olarak... Şimdi gördüğüm Pierre Loti duruşu ise bu düğün için seçilmiş bulunsa gerek. Keşanlı Ali de öz kendisi. Daha çok bir Şark dansözünü andıran ve az önce adının İnci olduğunu öğrendiğim kadının omuz başında

hem gaddar bir efendi, hem süngüsü düşük bir uşak gibi duruyor. Adımları yerinde sayarken de kadını izliyor. Omuzları, başı, alnı ise 'Efendi benim' diyor.

"Ayol valla, nerdeyse tanıyamayacaktım seni be Tezel!"

"Zaten pek rastlaşmazdık, öyle değil mi?"

Tezel'in çenesi durur mu? Kadının coşkusunu, o kolayca insan sevişini, kolayca ve balıklama insanlara yaklaşışmı ne diye bozuyorsun sanki?

"Yok, niye? Abinde görüşmüştük ya?.. İlhan'ı hep görüyorum. Bir yığın işimiz oluyor onunla. Beyefendi enişten oluyor, değil mi? Ablanı hiç tanımıyorum. Sorması ayıp, abinle konuşmuyorlar mı ayol? Ayol, ölür mu? Hele böyle bir günde? Bakın size Semih'i tanıştırayım. Ay aman, unutup gitmişim. Semih şekerim, kocam..."

Tezel'in alnı can sıkıntısıyla iyice buruşmuş, kestirip atıyor:

"Tanıyorum."

Buldum. Bu Pierre Loti bir tiyatro oyuncusu. Bunlar bir punduna getirip anaları yerinde reklâm patroniçeleriyle evlenirler. Ondan sonra televizyonu aç, karşında bunlar. Radyoyu aç, bunların sesi. Bir akşamüstü radyonun düğmesini çevirirsin; nefret sesi, sevda sesi, yakarma sesi, tehdit sesi, onur sesi, erdemlilik sesi, kıskançlık sesi, vatanperver ses... Hepsinin kesin belirlenmiş tonları vardır. Böyle, sekiz on kalemde toplanmış ses tonlarıyla adamın kafasını patlatır dururlar. İyice gergin bir çelik teli ortasından çekip bırakırsın; sözü bu tınlamaya teslim edersin, nefret sesi olur. Sanki bol soda içmişsindir. Nefes borun gazla sıkışmıştır. Güç soluk alıp vermektesin. Geğirmekle geğirmeni tutma arası bir sesle konuşursun; demek ki bir kadına aşkını bildiriyorsun. Avurduna iki badem şekeri sokuşturursun. Olmazsa, ağaçtan yapılma bir ağızlığı yan dişlerinin arasına sıkıştırırsın ve 'Yarın başka şartlar altında yine görüşürüz' dersin; birini tehdit ettiğin anlaşılır.

Tezel'e:

"Eskiden... İstanbul'dayken biz... İmparator Conz'un turnesindeyken... Bir serginize uğramıştım. Resme pek merakım yoktur da, bir arkadaşın ısrarı üstüne şöyle bir uğramıştım o sergiye..." diyor reklâmcının hem efendisi, hem uşağı olan Semih. Bir kaşı yukarda. Ses tonu: Ilık. İyi bir konyak akıyor genzinden aşağı. Ama kendisi, konyağın iyi bir konyak olduğunun ayrımında değil. Ses tonu ılık, kavrayıcı çıksın, yeter. Çapkın bir erkek sesi: Ne olsa ilginç kadın Tezel. Yeni bir yüz. Yarın yine İstanbul turnesi... Yine açıkta kalmayayım...

"Bir şey içsek canım!"

İsteğini bana bakarak belirtiyor: Ne duruyorsun bay profesör, kımıldasana!.. Bize bir şeyler ikram etsene. Sen de bu ailedensin madem, ev sahibi sayılırsın. Ayrıca burda senin sosyalistliğin falan sökmez. Hele şimdi hiç.

Toplumculuktan birçok toplumcu tarafından kızağa çekildiğini bilse, –karın bile– bir parmağının ucuyla şöyle göğsünden iter ya da dikildiği yerde gıcırdayacakmış izlenimi veren pabuçlarını burnuna dayayarak 'Boya şunları' diyebilirdi sana. Sevin ki, bilmiyor!

Tezel, kaçarcasma yanımızdan sıyrılıp geçen garsonu kolundan tutarak yolunu çevirmese Pierre Loti'yi nasıl hoşnut ederdim, bilemiyorum. Yine iyi kız, anlayışlı kız şu Tezel. Bu–kadar da değil. Reklâmcı İnci'nin Semih'i, garsonun tepsisinden kendine içki seçerken ve bu arada tehdit sesini kullanarak:

"Ne var bu bardaklarda?" diye sorarken Tezel, reklâmcı kadına şöyle demesin mi:

"İlhan'la işin tıkırında, anladık. Bu erkek manken ne oluyor peki?"

"Aa, aşkolsun ayol!"

Bütün yanıt bu. Ve bir kahkaha. Ne anlama geldiği asla anlaşılmayan, daha doğrusu işi gürültüye getirmekten gayrı hiçbir amacı bulunmayan bir kahkaha. Reklâmcı İnci'nin kuyu gibi açılan ağzı. Sonra büzdürüp o kuyu ağzını Tezel'e, sus ayol sus, duyar şimdi herkes, –Semih'e aldırdığı yok– demeye getirişi...

Yine de burada Tezel'i uzaktan yakından tanıyan üç kişi varsa, o üç kişi için de orospu olan Tezel. Özellikle Müjgân için. Müjgân, kocasıyla reklâmcı İnci arasındaki ilişkiye göz yumabilir. Bu Semih de İnci ile İlhan arasındaki ilişkiye severek katlanabilir. Çünkü bu ilişkinin ortasında parlak çıkar yıldızı oturmakta. Ama Tezel'inki ne? Tezel'inki düpedüz aile ahlâkını hiçe saymak. Müjgân'ı da, İlhan'ı da elâlemin gözünde rezil etmek: İyi oldu işte. Buldular cezalarını. O zamanlar bunların zamanıydı. Kimseye soluk aldırmazlardı. Kimse de ilişemezdi. Bu ebediyete kadar kimse de ilişemez demek değil ya? Aysel'e de bak; hem öğrencileri kışkırtacaksın, hem onlarla kırıştıracaksın, hem bunu gizlemeyeceksin, hem de hâlâ seni o üniversitede bırakacaklar, ne iyiymiş? Biz bırakır mıyız?

Müjgân uzaktan, dört konuk arası bulduğu boşluktan reklâmcıya el sallıyor. Ona el sallarken bunları demiyorsa, ne diyor? Senin de yuvanı yapacak gün gelir, mi demek istiyor? Oyuncu Semih de o zaman bana kalır, mı demek istiyor? Artık hangi nedenleyse, yarı düşman–yarı dost, o sıkışık durumda bile yakaladığı ilk fırsatta, çok boyalı gözlerini bizim taraftan ayırmıyor.

"Evlâdım AyşenL Şekerim, damat da pek akıllı çıktı valla. İnat çocukmuş haa... Ne yaptı yaptı, sonunda muradına erdi. Ayşen sülün gibi kız. Varlıklı da. Babası sağolsun... Sen şundan haber ver, sen şuna bak ayol!"

Reklâmcı, çok yüzüklü parmaklarından ikisini bitiştirmiş, para sayar gibi yapıyor. Tezel'in bakacağı yer mi yok? O, elindeki kadehin dibine bakıyor. Burnunu kadehe sokmuş, en sonunda reklâmcıyla kendi arasına istediği uzaklığı koyuyor. İçki olunca kolay. O zaman sığınacak başka yer aramaz. Kadehin içine sığınır.

"Bu votka mı sahi?"

Oyuncu Semih yüzünü buruşturmuş, bana soruyor. Yüzünü votkaya mı buruşturuyor, bana mı, şimdi ayırdedemem artık. Şimdi buradan bir an önce uzaklaşmam gerek. Yoksa, bir an önce düğünden çıkıp gideceğim. Tarım Bakanlığı'nda çalışan bay, önümü kesip de bana saygılarını sunmasaydı, şu an reklâm saatlerinin kötü aşk hikâyelerini ya da 'Anılarımızdan Seçmeler'i dinlemek zorunda kalmayacaktım. Bir yere gideyim. Kayınvalidemin yanma gideyim.

Tam özür dileyip ayrılacaktım. Pierre Loti, bu kez azarlar–casma yineledi sorusunu: “Votka mı, değil mi?” “Size ne tad veriyor?”

Bunlar ne de çabuk şaşırırlar! Deşifreleri her zaman noksan. Ezberlenmemiş, önden tasarlanmamış bir söz nasıl bulunup çıkarılır şimdi? O düşünedursun, ben biraz dolaşayım.

“Nereye?” diyor Tezel ansızın. İçki kadehinin içinden çıkıyor. Böylece reklâmcıyla oyuncu da onun gerçek sesini ilk kez duyuyorlar. Ya da bana öyle geliyor. “Anneye bir bakayım.”

Kayınvalideme bir bakayım, diyorum ama, gittikçe artan kalabalık onun önüne kaim bir duvar çekmiş. Bu duvarı yıkıp geçmek kolay olmayacak. Şişman kadın kalçalarından aşağı inen parlak kumaşlar, bodur erkek bacaklarında koyu renk pantolonlar, ayaklarında iyice parlatılmış siyah ayakkabılar, çok kalabalık bir bilekten aşağı sarkan zincirli bir küçük çanta, bir çocuk, banyo köpüğünden daha az köpürmüş ve daha küçük. Sahi, pembe banyo köpüğü nerelerde? Acaba hâlâ orada mı, gelinle damadın arasında, itip kakarak onları, lüleli saçlarını Ayşen’in beyaz eteklerine sürtüp durmakta mı ve Ayşen bu sürtünmelerden hâlâ bunalmakta mı? Kaldırıp bir tokat atsam bu kıza, der gibi?

O kız birden benim bacaklarımın dibinde bitiyor.

“Acaba, babamı gördünüz mü?”

“Baban kim kızım senin?”

“Benim babam Bay Ertürk, bilmiyor musunuz? Babamı çağırıyorlar.”

Kendisine verilen bir görevi çok önemseyen bir çırpmış içinde.

“Babanı kim çağırıyor?”

“Benim babamı Nuriş halam çağırıyor.”

Anlaşıldı. Emekli albayımızın kızı olan bu banyo köpüğü, okulda arkadaşlarından epey dayak yiyor. Müzevir kılıklı bir kız çünkü.

Emekli albayın içerlerde bir yerlere girip çıktıkça yuvarlayıverdiğini sandığım içkilerden tüy gibi hafifleyen –az önce bu denli çevik, kendine de bu denli güvenli değildi– tıknaz gövdesi ordan oraya uçuyor. Et benleriyle dolu yüzü kıpkırmızı.

“Bak kızım, orda işte baban.”

“Nerde amca?”

Cehennemin dibinde! Bana ne senin babandan canım? “Üff, nerde, nerde?” diye sızlanırken bırakıyorum o kızı da. Belli olmaz, şimdi ağlamaya başlar. Ondan sonra, işin yoksa tut elinden, emekli albayı kovalamaya başla...

Kendimi bir duvar dibine atar atmaz –burdan herkes, her köşe görülebiliyor ve ben her şeyin dışında oluyorum–, algıladım. Algıladığım şey, son kerte şaşırttı beni. Hem şaşırttı, hem garip bir ürperti duydum. Sevince benzer bir şey.

Bende sayıların, istatistiklerin, kuramsal kitapların dışına taşmış, daha doğrusu onları dibe döşeyerek kendi üste çıkıp oturan bir yan gelişiyor. Sanki, torbamdaki güzel çakıl taşlarını bir çöplüğün yanına boşaltıverdikten sonra, kendimi böyle herkeslerin tek tek seçilebildiği bir köşede bulunca, yepyeni bir kişiliğe bürünmüşüm. Bu salona şimdi, şu an girmiş gibiyim. Sı–kıyönetimli bir yılın bir gecesinde, adı Anadolu Kulübü olan bir yere şu an dalmışım sanki. Hoş. Çok hoş. Yepyeni duygularla bezeli yepyeni bir kimlik bu. Görüyor musun Ömer, bir romancı olmanın eşiğinde duruyorsun.

Az önce Tezel'i düşünürken, Ayşen'i ya da Engin'i düşünürken, Aysel ikide bir zihnimi dolaşıp giderken, dahası burada gördüğüm her yüze bir söz, her söze bir anlam, her anlama uzak–yakm bir geçmiş, şu an'a da yine uzak–yakın bir anlam yakıştırırken bunun bilincinde değildim. Şimdi, sırtımı dayadığım bu duvar dibinde, ansızın bilincindeyim bunun. Bilincinde olmam hem iyi, hem çok kötü. Bundan sonraki günlerimi roman okuyarak geçirmeyi düşünüyordum. Şimdi öylesi rahatlıkla düşünemem bunu. Şimdi, bu düğüne ve bu düğündeki yüzlere, her şeye eski Ömer olarak bakma güçlüğü çekeceğim. Ailenin dengeli damadı olarak, uzaktan ve soğuk ve serinkanlı. Fazla bulaşmadan bu kalabalığa...

Gel de bulaşma!

"Neden yalnızsınız Ömer Bey? Şöyle geçsenize. Bakın, oğlum Yılmaz da orda."

Neden yalnızsınız?

Bunu, kafasına kızılla kahverengi arası, kara lahana yaprakları benzeri dolambaçlı bir peruk oturtmuş şu kadından, emekli albayımızın karısından duymak istemezdim. Oraya gi–decekmişim, oğulları Yılmaz'm yanına. Köpüklü kızlarından sonra, demek şimdi sıra onunla tanışmakta. Gönül hanımın takma saçı naylon kıllardan yapılmış olmalı. Ölü maddenin pırıltısında. Yüzü de böyle. Donuk, anlamsız, derinliksiz, plastik bir pırıltıda. Fabrikadan yeni çıkmış, boyaları kurumamış bir kukla başı ya da. Ama dudaklarının iki yanında, dağılmış sürmelerinin iki ucunda Ertürk'e karılık, o çocuklara da analık etmiş olmanın ince çizgileri var. Bu plastik yüze biraz canlılık katan da o çizgiler zaten. Bir de, omzundaki uçsuz–sapsız, kısa kürkü bir türlü yerinde tutamadığı için, onu dizgine almaya savaşan yıpranmış elleri. Cilâsı yer yer dökülmüş tırnakları...

"İyi burası Gönül hanım."

Sesimde kaçınılmaz bir yakınlıkla söyledim bunu. Şimdi soğuk değilim. Uzak değilim. Ne garip. Nerdeyse bu kadına yakınım. Kadıncağız da beklemediği bu yakınlıktan, sesimdeki bu sıcaklıktan, yıllarca bekledikten sonra en sevecen abisine, en koruyucu yakınma kavuşmuşçasma mutlandı. Ona bu sesle 'Gönül hanım' diyen hiç kimse olmamış mı acaba?

Gönül hanım, yıllar önce yardımseverler tarafından gelin edilmiş birine benziyor. Üstüne eğreti giydirilmiş o gelinliğe ömür boyu değer olmaya çalışmış, ama bunu bir türlü gereğince yerine getirememiş. Başındaki saç gibi kürkü de eğreti. Kolundaki sarı pırıltılı, çok örselenmiş çanta eğreti. Boynundaki iki sıra altın zincir bile eğreti. Oysa burda pek çok

kadının boynunda tıpkısı var bu zincirlerin; en eğretisi onunki. Kahverengi ipek kadife giysisinin yakasını biraz açmak istemiş; bu açıklık da eğreti. Ürkek bir açıklık gerdanının açıklığı. Makas vurulmuş, sonra durulmuş: Dur, yeter o kadar! İki göğüs arasındaki çizgi görünmesin. Senin göğüs açmaktaki yerin bukadar. Orada dur.

"Ay benimki beni çağırıyor... Nuriye ablam bir bardak su istemişti de... Nerde bulsam?"

Tümgeneralin karısı asansörün karşısında dikilip durmaktan bunalmış mı, üstüne fenalık mı gelmiş, ne olmuş? Görünmüyorlar ki... Hani her şey görünecekti burdan?

Gönül hanım, küçücük yarım kürkünü –Etol mü diyorlar, onun güdük bir yavrusu işte– düşürmemeye çalışarak kalabalığı yarıyor. Perukalı başını dik tutmaya çalışarak. Susturmaya çalışarak o başı.

Gönül'ün Dertli Başı

Ne yaptım komşum? Ömer beye karşı ayıp mı ettim acaba? Koskoca profesör. Tam konuşacaktı, sözünü yarıda koydum. Dinlesene: Su koşturacağız büyük görümceme. Su: Git Gönül, bana bir bardak su bul, çabuk. Dilim kurudu!

Bunlar bizi hep uzak tutarlar zaten. Hizmetçileriyiz sanki. Dolma sardıracaklar mı, mantı açtıracaklar mı, varız. Düğünde, bir yeğenimizin düğününde onlarla yanyana sıraya dizilmeye gelince, yoğuz. Hep bizimkinin köpekliğinden! Hep o ezdirir de beni böyle, bütün aileye komşum. Yirmi iki Şubat'ta bari bir şey oluverşeydi, bir şey becerebilseydi!.. Geldik Remzi abisine kul, gidiyoruz Hayrettin eniştesine râm.

"Affedersiniz." "Pardon, pardon." "Dur hele garson, bir börekcik de ben alıvereyim. İçim kıyıldı."

Nerde bu adam? Kız pis, sana şunu bul gel, demediler mi? O da kayboldu ortalardan işte. "Ay pardon efendim. Bastım mı yoksa?"

İnci'ye bak. Şıllık. Kullandığı etolü getirmiş sana da küçük görümcen, anladın mı Gönül? Hıh, Eytın hanım. Ayol ne zaman Ayten'din, ne zaman Eytın oldun desene. Artık bir kurum, bir çalım. Doğrusu, düğünde ne yapacağım, herkesler öyle giyinip kuşanırken ben ne olacağım, el içine yarım yırtık mı çıkacağım herif, deyip duruyordum. Bir de tuttum yalvardım Ertürk'e. Kendin bir şey almayacaksın, beş on lira vermeyeceksin belli, sen git artık avuç avuç kazandığın o paracıkları elin kanlarıyla, sarhoş herifleriyle ye, beni düşünme, dedim. Yaz bari ablana da Amerika'dan gelirken bana bir etol getirsin. Şu, tuvalet üstüne konulan, sırta be, sırta konulan kürklerden işte. Hem bedava getirecek değil ya. Yavaş yavaş ödersin, ne var? Başka ne zaman benim bir kürküm olur, söylesene?

"Bir dakika kardeşim." "Pardon." "Bir dakika." Öff, durmuyor, işte, kayıyor rezil kürk.

Bu sefer direttim artık. Ağladım, bağırdım. Sanki biz çocuk doğurmadık. İki tane! Sanki biz bu aileye gelin gelmedik. Sanki ben bu aileye Konya'dan geldim de, kendileri İstanbullarm saraylarından çıkmalar... Hem ben sizin gibi bir kasaba parçası değilim ayol. Koskoca, Konya gibi bir şehirde doğdum.

Söylendim artık komşum. Şurama geldi; döktüm, döşendim. Olsun, canıma değsin! Sonunda ablasına yazdı. Yazdı ya, kimbilir nasıl kem–küm etti. Ayten de getire getire kendi kullanılmış kürkünü getiriyor. Modası geçmiş, suyu çıkmış. Bir de demez mi: Al Gönülcüğüm, güle güle kullan. Para mı olurmuş? O nasıl söz kız? Bunu nasıl olsa kullanmıyordum artık. Dolapta durup duruyordu. Sen kullan bari. Bir işe yarasın. Ertürk'ü de sıkmışsın. Bir kürk için değer mi allahaşkma? Al senin olsun.

Al senin olsunmuş. Duyuyor musun Gönül? Olmaz olsun. Kayıp duruyor işte, durmuyor. Ben şöyle uzunca, gri bir şey istiyordum. Tam olmasa bile, Müjgân hanımınkine yakın bir şey. Buna bak, düttürü. Kollanma bile inmiyor. Koyu renk. Koyu kahve her şeyle gitmez. O kadarını anlamaz mıyım? Mecbur oldum, iki günün içinde şu kadifeyi diktirttim bu sefer de. Bizimki taa Kore'den getirmiş, o zamandan beri sandığımda duruyor, güzel, mavi bir brokarım vardı. Asıl onu diktirmiştim ben. Nuriş ablamın terzisine gittim de, zaman yok, yetişmez demesin mi kadın? Nuriş ablam istese, dikiver şu

Gönül'ünkini de, dese, dikmez miydi? Karşı durabilir miydi bu zamanda? Demez! Bizi kim düşünecek? Sonra da, "Ay yazık etmişsin canım kumaşa." Böyle kendini beğenmiş, böyle insanlıksız bunlar. Sanki ne oldu? Oğlunuzun biri anarşist çıktı işte. Fıs fıs fıs fıs, siz istediğiniz kadar saklamaya gizlemeye çalışın, dünya âlem duydu, biliyor. Kaç gündür kaçak olduğunu bizim kapıcı bile biliyor. Siz hâlâ düğün yapın bakalım. Ay, yarın çıkar bizim eve gelirse ya? İster misin bu gece varıp girmiş olsun bizim eve? Gelmez, gelemez canım. Çekinir. Dayısının evi ne olsa; aranır. Aranmaz, aranmaz! Herkesler tembihli. Olsun. Yine de çıkıp gelmesin. Ben ne severdim Hakan'ı. Bu Ercan'dan çok severdim. Bir o yakınlık gösterdi bana. Ah, Hakanım, sen başını bir dertlere sarmış olma da. Oh güzel oğlum. Ananın yüreği kan ağlıyor şimdi. Belli etmediğine kim bakar? Kan ağlıyor ağlamasına tabii, fakat o tuvaletleri dikinirken iyiydi, beni düşünen kim?

Ağzım olsa da, söyleyebilsem komşum.

"Ahmet, benimkini gördün mü kardeşim? Hem sen burda durmasana. Aşağıda dursana. Aaa!.."

Böyle tarassut altında düğün nerde görülmüştür? Gelenler de sanıyorlar ki kapıdakiler Paşa abimi beklemek için. Paşalığı icabı. O da var, o da var, Hakan da var. Bilmez miyim?

Hakancığım bir seferinde demesin mi, Gönül yenge, anamı, babamı, bu ailede sizden başka kim varsa hepsini reddedeceğim! Aman oğlum, bu nasıl söz öyle? Beni düşün. Kimse düşünmez, sen bari düşün. Ben böyle diyorum, o bana, senin de aklın bir şeye ermiyor yenge. Erse ezdirir misin kendini böyle diyor. Sanki erse ne olacak, ermese ne olacak. Benim Yılmaz'la ne iyiydiler çocukken. Ne iyi anlaşır, oynarlardı. Benim Yıl–maz'ı hep bu Hakan korurdu. Sonra düşman kardeşlere döndüler. Yılmaz daha neyse ne. Özbeöz abisiyle, Ercan'la bile düşman oldu bu. En çok da, abisinin Ayşen'e göz dikmesine içerledi sanırsam. Gizli gizli o mu âşıktı kıza yoksa? Öteki atak. Amerikalarda okumuş, işini bilir. Ne sinsi domuzdur o, ne sinsi! Saman altından suyunu yürütür. İstediğini bilir. Ercan hep kızın peşinde, Hakan vahşi. Yaklaşacağına kaçar. Sonraları böyle oldu. Hep içine kapanır, hep içine. Bir türlü belli edemedi Ayşen'e sevgisini. Aman tövbe, günahına girmeyeyim. Belki bana öyle geliyor. Belki değildir, bilmiyorum, fakat başka neden bunca düşman kesilsin özbeöz abisine? Lâkin anasına babasına da düşman, bir Ercan'a değil ki. Onları geç, taa nerelerdeki Ay ten teyzesine, onun kocasına da düşman. Eh, bunlar da tabii Amerikalara kurulup, her bi şeylere garkolunca, herkese tepeden bakmanın tadını kaçırdılar. Kahverengi etol her şeyle gider mi? Gri olsaydı her şeyle giderdi. Artık o kadarını bilmez miyim? Bu el kadar şeyle ağzımı kapayacak Ayten de sanki. Siz ordaki ilk yıllarınızda mektup üstüne mektup yağdırırdınız: Aman bize biraz sucuk, pastırma, biraz bulgur, tarhana gönderin!.. Sıvanıp hazırladıklarımı, onların posta parasını filân katsan kimbilir kaç gri etol parası ederdi. Bizim adam da koşturur artık. Kuyrukluk bunda anadan doğma. O zamanda sen, bir yumurta için kuyruğa giriyorsun. Çoluğunu çocuğunu doyuramıyorsun. Hep Remzi abinin eline, hep Hayrettin'in ağzına bakıyorsun. Lâkin bunlara pastırma, sucuk göndermekten de geri kalmıyorsun. Ötekiler ne yaptılar? O sıralar, sağır kızları bahane, bir küslük uydurup toptan yan çizdiler, çizmediler mi? Yük yine Gönül'ün başına yıkıldı. Acımıştım o zamanlar. El ellerinde, gitmişler, daha dikiş tutturamamışlar. Kız sakat, kolay mı? Acıdım. Ah, keşke biz de gitseymişik sonradan. İpin ucunu bir tutturunca, bunlar peşpeşe kimlere iş buldular zamanla. Hem kimlere... Kaç aileyi yerleştirdiler, kaç asker ailesini. Bizimki gitmem dedi, diretti. Adı iyi ki bir Kore kahramanına çıkmış. Kore kahramanı vatanını terk eder miymiş? Kaç davet aldı Cemil Türk'ten, gitmedi. Ardından ne oldu? Yirmi yedi Mayısçılara bile yaranamadı. Bu sefer hadi Yirmi İki Şubatçılarm kuyruğuna. Hep kuyruktu bu. Baş olacağı yok.

Yer yarıldı içine mi girdi, nereye kayboldu?

“Eşimi arıyorum da, ay ne oldu bu adama kardeş?”

Sözde Yirmi iki Şubat’tan post kapacaktı. İyi kaptın. Emekliye ayırıp iyice defettiler işte seni. Şimdi de Hayrettin Paşa’ya muhtaç. Ona kuyruk. İki eniştesi de birer bişey oldular, bu... Neyse, bu sefer bari Allah biraz yüzümüze güldü. Oyak işi kurulmasaydı, Hayrettin Paşa onu oraya, iyice bir yere yerleştirmeseydi... Amma ben de çalımlarından bıktım artık. İki görümcemin de tafralarından şurama geldi haaaL İşin yoksa bir de su taşı. Bir düğünde bile rahat vermiyorlar, hizmetlerine koşuyorlar. Bu sefer valla billa yapmayacağım. Suyu ben götürmeyeceğim. Kardeşi götürsün. Uşaklığı o pek sever. Hem canım, garsonlar ne güne duruyor? Akıllarınca, bunlar İlhan beyin emire–ri, ben de onların. Ayol, ben de emireri kullanmış bir kadınım, komşum.

Hele şükür, bizimki!..

“Ertürk! Ertürk, git ablana su bul, nerden bulacaksan!”

V

Emekli albayın karısı bocalıyor. Henüz her noktada ve her yerde bocalıyor o. Doğduğu yerle Anadolu Kulübü arasında, şimdi giyindikleriyle dün çıkardıkları arasında, küçük kentle, büyük kent arasında, görmediği Kore ile görmediği Amerika arasında, paşalarla işadamları arasında, tırnaklarını boyamakla iyi boyamamak arasında, kocasına kul olmakla onu kendine kul etmek arasında bocalıyor.

“Ertürk! Ertürk, git ablana su bul, nerden bulacaksan!” Gönül hanım, kızının, paçasından tutup çekiştirdiği kocasına öyle dizginlenmemiş bir sesle bağırdı ki, Tezel bile kalabalığın arasından başını uzatıp, bu haykırışın kimden patlak verdiğini aranmak zorunda kaldı. Yanında oyuncu Semih’in heykel sırtını ve reklâmcının her şeyden hoşnut yüzünü görüyorum. Bocalamalarını çoktan geride bırakmış o. Olsa olsa hâlâ Tezel’in bluzu önünde bocalıyordun Amma iş haa! Bu Tezel, saçı başı gibi her şeyini dağıtmış, üstelik şimdi kimbilir kaçıncı kadeh içkisini yuvarlayıp dururken, soylu bir kısrak gibi insanda zorla saygı uyandırıyor. Ben, az önce elimin ayağıma dolanır gibi olmasını o soğuk eniştesinden sanıyordum, adam çekti gitti; hâlâ kimselere pabuç bırakmayan İnci değilim. Nasıl oluyor bu canım? Nesi var bu Tezel’in sanki? Bence hep şu hain bluzdan! Ne ettilerse bizi korkutamadılar ya, aklı sıra bu komünist bluzla korkutacak. İnadına giyinmiştir bunu. Rüküş Gönül’ün zavallılıkları olmasa, Tezel’in karşısında bocalayabilirdim.

Kendine güvenen bir adamın dolgun kahkahası. İlhan’ın kahkahası. Bu kahkaha bütün düğün salonuna yayılıyor. Burada bocalamayan tek kişi var sanki; İlhan. Kendini tam yerinde, her şeyi de elinin altında buluyor. Ne şaşıyorsun Ömer? Tiers Etat iyimserdir. İlhan daha da iyimser: Bu benim âsi kızım Ayşen, bir zamanlar Hayrettin’in oğlunu neden istememiş olduğunu bile unutacak. Hem nasıl unutacak, göreceğini. Baba senden utanıyorum, baba senin paranı da istemiyorum, pulunu da, baba sen bir işbirlikçisin, demelerini nasıl unuttuysa öyle... Nasıl birgün kuzu kuzu gelip, “Peki baba, Ercan’la evleneceğim,” dediyse öyle!..

Gelecekler azaldı mı, büsbütün ardı kesildi mi, ne olduysa, kapının önünde şimdi, bir yanı balta yemiş, yıkılmış koca bir ormanın tarla boşluğu. Bu boşluk nedeniyle İlhan’ın kahkahasını duymamla birlik, yüzünü de görüyorum. Ellisini geçtikten sonra da büyüyüp serpilmesi durmayan bir İlhan. Kurt, kurnaz, nerdeyse yeleli bir İlhan. Sağında yine Generalin karısı. Onun da sağında General. İki adım ötede ise gelinle damat. Müjgân tabii hep kocasının solunda. O da, bu akşam için.

Patlayan kahkaha üstüne Ayşen, babasına irkilerek bakıyor. Hiç boyanmamış, kendiliğinden pembeymiş görünen dudaklarını ısırıyor. Gözlerinin bu denli iri olduğunu bilmiyordum. Aysel’in gözlerinin renginde, ama çok daha iri. Hüzün gözleri irileştirir, derdi Tezel bir zamanlar. Sevinçse kısar, kü–çültürmüş; içlerinde ikişer yüzlük ampuller

yanıyormuş gibi de parlarmış ama. Ayşen'in gözleri çok iri ve hiç parlamıyor. Elindeki inci pembeliğinde mumdan çiçeği "Uff" ederek önce kendi yüzüne, sonra iki yanına sallayıverdi. Üstüne bindirmiş bir yükü atmak ya da her yanını sarmış bir yığın eşekarısını kovalamak istercesine.

Tam o an, İlhan'ın yeni bir kahkahası patlıyor. Önünden yürüyüp geçen ve Müjgân'ın eline uzanan dört köşe bir adamın kıçına 'al işte bir daha' anlamında parmağını sokuverirken oluyor bu. Bir adamın kendisi, bir de Ayşen farkında. Bir de elbet ben, uzaktan. Adam, Müjgân'ın elini sıkacakken –o, öpmüyor nedense– geri dönüyor. Ceketinin altındaki girintiye o parmağın daldırılmış olmasından, böyle bir yakınlıktan son kerte hoşnut, ayaklarının ucunda yükselip İlhan'ın iki yanağından şapırtılarla öpüyor. Ardından da, 'al bakalım sen de' anlamında bir şaplak İlhan'ın suratına. Böylece ikisinin kahkahaları birleşiyor. Düğün salonu, hemen hemen en şenlikli dakikasında şimdi. Bunlar belli, çok yakın arkadaşlar, hem çok. İçtikleri su ayrı gitmiyor. Bu dostluk, bu katışıksız sevgi, kıça parmak, surata şaplakla belgeleniyor. Müjgân bile, neden güldüklerini bilmeden onların kahkahalarına çıngıl çıngıl katılıyor. –Ayşen durumu benim de gördüğümü gördü, ne denli görmemiş gibi yapsam da anladı, öyle sanıyorum. Yüzü mosmor ve o yüzü yeni gelen birinin başı ardında saklıyor.– Müjgân, kızıyla göz–göze gelmekten kaçınmıştı zaten. İşi çıngıl çıngıl gülmeye vurmuştu. Kocasıyla o adamın, bakın biz general falan, ancak bukadar takarız işte, diyen hallerinden gizli bir övünç de duyarak... Öyle olmasa, işaret parmağını: Seni gidi seniiii, anlamında sallamazdı adama. Evine durmadan halılar gönderen belki de bu adamdır. Banka genel müdürüyle halıcı arası bir adam. O adam İlhan'ı öperken kulağına, ulan eşşek, başka yerde olsak, arkamda da bekleyen bulunmasa, ben sana yapacağımı bilirdim ya, diye fısıldamış olmalı. İlhan'ın yüzüne vurduğu, bunu böyle diyen bir şaplaktı çünkü. Müjgân'dan da bir yanak alıp yürüyor şimdi. "Ay pis!" dedi Müjgân. Bu çok açık. Duyulmasa da apaçık "Ay pis!" dediği. En iyi sessiz film, en çok konuşan filmdir: Ay pis, yanağımı acıttın. Moraracak şimdi. Neyse, bu gecemize feda olsun!

İlhan, karısını görüyor o zaman. Sanki ilk görüyor. Onun gamsızlığı bu ölçüye vardırabilmiş olmasından ağzı yarı açık, kalakalıyor. Yüzü, yüzündeki gülüş ansızın donuyor. Çok kısa bir süre.

İlhan'ın Donan Gülüşü

Mücevher kutusunu kendi elleriyle açarken bile aynaya bakıp "Kim göz dikti elmaslarıma, pırlantalarıma, altınlarıma?" diye sormadan edemeyen Müjgân. Benim karı. Bu gülen o mu? Doymak bilmeyen gözü, doymak bilmediği yere değdi mi, bunda kuşku, kıvranma gırla. Onun ötesinde ne gam, ne kasvet! Budala karı, benim bile ta şuramda çöreklenmiş bir sıkıntı. Her şeyi yenmiş ben, İlhan, kızının düğününde içinin korkusunu, kuşkusunu belli etmemek için neler çekiyor, biliyor musun? Ayşen'i ötekilerin elinden sıyırdık ya, kimin kucağına atarsak atalım, senin umurunda mı? Sana kalırsa, kız için en iyi kısmet, bugüne bugün bir general oğludur. Sanki o generaller ilelebet burda böylece kalacaklar. Yarın bu Ercan'ın yolu idama kadar gider belki, hiç belli olmaz. Ama sende bunları görecek göz nerde? Sen her tarafta yayvan yayvan anlatıp dur daha: Biricik kızımızı biz, koskoca bir paşanın oğluna verdik. Tabii böyle olacak...

Sanki o paşa, Osmanlı paşası. Cedden cedde sekiz kuşak sürecek sanki... Gülme, gülme öyle cıvık cıvık, sinirleniyorum!

Bu nikâh kıyılmadan sen karıyı boşamazsan iyidir be İlhan!? Temelli zıddıma gidiyor artık. Kıçını parmakladığım Namık'a sen ne diye yüz veriyorsun ha Müjgân, kaç paralık adam o? Benim yakınlığım buna şimdilik yeter. Kredi, özel tahsis... Karşılığı bir kışlık daire, bir yazlık daire... Eee bunlardan tırnak kadar haberin yok, ne diye yılışıyorsun bu dürzüye? Dön de kızma bir bak. Ne yapsam, ne etsem onun yüzünü bir satırcık gülümsetememişken, sen ne biçim anasın ki, olan şuncacık kaygından da böyle çarçabuk sıyrıldın çıktın? Bana bakma, ben İlhan'ım. Benim burda en gamsız insan olmam gerek. Sen de kararında bırak yeter. Zil takıp oynamak istemez. Ruhsuzdun, hep ruhsuz kaldın. İşin gücün, önüne dünya malı yığacak adam tavlamak. Anan geberdi kurtuldum, bir de senden kurtulsam!.. Ulan, sen bu karı derecesinde duygusuz insan gördün mü be? Kızıma baktıkça şuramda bir cızlama. Hakan olacak it bir bokluk çıkaramaz, haddine mi düşmüş. Dağbaşı mı burası? Düğünde abisini vuracakmış! İşte buna gülerim. Hadi sahiden davrandı diyelim, önünde sonunda aşağıda nöbetçiler, aşağıyla bura arasında bizim Polis Ahmet. Paranın ucunu gördü mü, ondan öte sırtını da sıvazladın mı, kuş uçurtmaz o. Yani bir bok olacağı yok, lâkin güzel mi böyle nöbetçilerle, polislerle bir düğün?

Kıstırıldın İlhan. Nasıl olduysa, iki taş arasında kaldın. Ayşen, biricik kızın bukadar uzaklaşmasaydı senden, o anarşist takımı kızını senden bukadar koparmasaydı, ne acelesi var, inatlaşmazdın sen de. Bırakırdın istediğine varsın. Fakat kendi haline koymadılar. Ayşen'i içerden çıkarmak için bir kez pas vermiş bulundun Hayrettin'e. Bana onun canı, bana onun namusu lâzım. Millete rezil olup durmaktansa, ne yapaydım?

Ahh Ayşen ah, ikimizin de başını boka sardın işte. Damat olacak oğlana ısmabilseydim bari. Hiç ısınamadım. Ben dışarda okumuş züppelere hep illet olurum zaten, bu da dışarda okumuşların en illeti. Bak şu Ömer'e bile o kadar illet olmamıştım. Hiç değil Aysel'in yükü üstümden kalkar, yerini yuvasını bilir, diye sevinmiştim hatta. Efendiliğini hiç bozmadı, lâkin ben hep bize tepeden bakıyor sandım durdum. Burdaki şu uzak duruşu yok mu yine, beni kendimden kuşkuya düşürüyor. Allah belâsını versin!.. İçeri girince bu da, hadi İlhan, sen unut Aysel'in düşmanlıklarını, seni saymamasını, git kızını nasıl kurtardmsa bunu da kurtar, dedim kendi kendime. Nedense o cesareti bulamadım. Böyle bir şeye girişsem, Ömer beni öyle alçaltırdı ki, altından kalkamazdım. İnan olsun, içim yana yana, şunlara bir şey yapamadım, bir iyilik edemedim, diye diye bir köşede bekledim. Bu da çok koydu

bana. Kızımı Hayrettin'in oğluna vermek zorunda kalmaklığım nasıl koyduysa, onun kadar koydu nerdeyse.

En kötüsü de şimdi, karım olacak Müjgân'm tepeden tırnağa gamsız hali. Hem ekimiz belli olmasın, hem bu kadar çok sevinmesin istiyorum.

Lisedeyken evden kaçtığım bir gün var, tıpkı o günkü gibiyim. Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik, derken zırıl zırıl ağlamıştım, o nasıl şenlikse?

Gülme be Müjgân, bukadar çok gülme işte!

Nerdeyse, Hakan abisini vurmadan ben seni vuracağım haa!..

İlhan, kendine gel oğlum. Ne oluyorsun? Niye bu düğünün ucunda ille kan görüyorsun?

Bastırılmıştın bir kez İlhan. Ordan çıkmak lâzımdı, çıktın. Bırak gülsün karın da...

VI

Kayınvalidem, bu uğultu ortasında oğlunun yeni bir kahkahasını duyunca nasıl da sevindi! Bırakalım sevinsin. Fitnat hanım ömürboyu hep kedere rastladı. Lake eşyalarının ortasında, kaloriferli yeni katında da kısmetine düşen, çocuklarından yana yine keder. Bırakalım, torunu mutlu etsin onu. Bir gece için de olsa. Oğlunun gücüne gerçekten inansın.

Başını sağa sola çevirip, bu bir an'lık –pek duru olmasa da–sevincini paylaşabileceği birini aranıyor. O birini omuzbaşında yakalıyor. Emekli albayın karısını. Doğrusu ben de Gönül hanımı omuzbaşımda buluvermiş gibiyim. Fitnat hanımın yanına ne zaman, hangi aralıkta varmış? Demek koyabileceği bütün ağırlığını koyup, o bir bardak suyu görümcesine kocasıyla göndermeyi başarmış. En sonunda bu düğün Gönül hanıma ikinci kez başını silkeleyip, dikletmek olanağı veriyor, öyle sanıyorum. Birincisi şu üst–baş, sij kürk için olmalı, ikincisi de işte, kendisinden istenen bir bardak suyu götürmemesi. Öyle ya, pembe banyo köpüğü, halası Nuriş hanımefendiye döke saça uzatıyor bardağı. Gönül hanımsa kayınvalideme gülümsüyor. Remzi ailesinin eşit koşullarda bir üyesi olduğuna kesinlikle inandırmaya çalışıyor kendisini. Bir adım daha öne çıkıp, elini kayınvalidemin ağrılı omzuna koyuyor. Çantasıyla birlik. Çantası: İyisiniz değil mi teyze? İyiyim çocuğum. Ben iyi olmayayım da kimler olsun yavrum, bak ne güzel gülüyorlar. Oh şükür, gülsünler. Gülsün oğlum, dokunmayın. Torunum da çok bunalttı onu, çok üzdü.. Bir o olsa!.. Oh, oh, gülsün. Hepsi gülsünler. Gördün –Çanta, saçımı karıştırıyor– yani Gönülcüğüm. Kızım evlâdım, benim oğlum böyledir işte. Atıverir arkasına. Basıverir kahkahasını. Yeter ki suyuna gidilsin. Suyuna gidilince iyidir. Kızlarım da abilerinin huyuna suyuna gidiverselerdi ne olurdu sanki?

Gönül'e dönüp sevinçle bakmıştı ama, bu uzun sürmemişti. Başını çevirdi, bakışları nikâh masasının bir köşesine takılıp kaldı. İki elini karnının üstünde birleştirerek derin bir soluk alıp verdi.

Nikâh masasının bir ucuna takılıp kalan yorgun gözlerine incecik bir sis mi indi, bana mı öyle geliyor?

Fitnat Hanım Merhum Kocasına Yine Sormakta

Neden ayrı ayrıyız? Hep ayrı yerlerdeyiz?

Ah Salim bey, Salim bey, erkenden göçüp gittin. İlhan'ın büyük adamlar oluşunu göremedin. Zaten çocuklarının hiçbirinin mürüvvetini göremeden gittin. Şu günümüzü de göremedin. Durmaz yanar içim. Bazan de diyorum, iyi ki görmedin. Bunların böyle tarumar oluşunu, her birinin bir başka havaya çekip gidişini iyi ki görmedin, diyorum. Ne kusurum oldu, bilmiyorum ki? Gönül'ün çantası da ensemde.

Ah Salim bey görüyor musun, böyle bir günümüzde bile ayrı ayrı yerlerdeyiz. Neden hepsi burda, yanıbaşımda, kollarımın altında değiller? İlhan ayrı yerde, Tezel ayrı yerde, Aysel hiç yok. Ömer nerde? Bir ara gözüme çarpmıştı ama... O da bir tuhaf. Aysel gelmediğinden mi; koskoca profesör, çocuk gibi boynu bükük.

Müjgân bir ara uğramıştı yanıma. Bir gelip gitti. Şimdiki düğünler de böyle oluyor Salim bey. Kimse kimseyi bulamıyor. İnsan yakınlarıyla şöyle, güzelcene biraraya gelemiyor. Bir bu düğünde olsa, böyle içim yanmaz, yüreğim darlanmazdı. Herbiri, bir telâşta, herbiri, bir şeyin peşinde koşturmaktalar, düğün bu, onca konuk, onca iş yapılacak, der geçerim. Sevinirim bile. Her şeyler yoluyla yordamıyla olsun diye nasıl çırpınıyor evlâtlarım, damatlarım, gelinlerim, diye içime sular serpilirdi hatta... Bu ayrılıklar, bu birbirine sırt dönmeler, bu uzakta durmalar şu akşamın işi değil ki. Çoktan böyle bunlar. Ben mi bilemedim? Neyi eksik yaptım, nasıl bir türlü toplayamadım hepsini biraraya, bilmem ki Salim bey. Sana da sorup sorup bunu sorarım. Gine de, Allahıma karşı nankör gelmiş olmayayım. Ne yapayım, aç değiller, açık değiller işte. Aman mutlu olsunlar, bahtiyar olsunlar, sağ olsunlar da... Benim artık senin yanma gelmekten başka bir istediğim yok Salim bey, ne istediğim olsun? Torunumuzun nikâhının kıyıldığını da dünya gözüyle göreyim, göreyim güzelce yerine yerleştiğini de...

Ayşen yüzünden çok bunaldı İlhanım, çok. Anlayıp durdum. Niye böyle oldu, niye Ayşen dert olup çıktı başlarına, bilmiyorum ki. Neyin eksikti a evlâdım? Henüz gelinliğiyle şöyle iyi bir göremedim. Ne zaman gelecek şuraya? Elimi öpenler, torununuz pek güzel olmuş, diyorlar. Olmuştur tabii, niye olmasın? Ne giyse yaraşır Ayşenime. Ah, başını kaldır da bak Salim bey, nasıl fidan gibi torunun. Samur kaşlı. Ağzını senin ağzına benzetirim acık. İnatçı, nuh der, peygamber demez bir ağızdı seninki de. Aysel'inki... Bilmem, galiba en çok Aysel'e benziyor Ayşen. Neyse, burnu anasının o uzun, çirkin burnuna benze–medi çok şükür! Hoş, onu da ameliyat ediveriyorlar şimdi. Müjgân bile yaptırdı. Bayağı bir şeye döndü. Değişti. Para olunca her şeyin çaresi var artık Salim bey, her şeyin... Bizim zamanımız... Ah, hiç aklıma gelir miydi bu günleri göreceğim Salim beyciğim?.. Desene, neden göremeyecekmişsin? Bu bizim dünürlerimiz neydiler ki... Bilirsin, acık paralı pulluydu bunlar memlekette... Hani hatırlıyor musun bu kızların abisi Remzi, Aysel'i istemişti de... Neyse, neyse, işte Remzi'nin bütün kardeşleri neydiler ki o zamanlar? Ben bu Nuriye ile Ayten'in şalvarlı hallerini de bilirim. Tarhana karıp, bulgur serdikleri daha dün gibi gözlerimin önünde... Ertürk o zamanlar, Kore kahramanı mı ne derlerdi, gitmiş uzaklara savaşmış da, aferin oğlana yine de, öyle olmasa zor alırdı o zabitler bu kızları. Onun suyu hürmetine... Yok canım, Remzi işini bilirdi... Remzi bir yandan, bu Ertürk bir yandan, evde kalmış kızkardeşlerini çiçeği burnunda birer zabite verince bunlar... Gine de aklımın ucundan geçmezdi Salim bey, şu kadarcık düşünemezdim, bir seferinde bunlar

zabit kocalarıyla Ankara'ya gelince elimi öpmeye uğramışlardı da, şu kadarcık aklıma getiremezdim o zamanlar, düşünemezdim ki, avurtları göçmüş bu subaylar bugün koskoca

paşalar olacaklar, müdürler olacaklar, uçsuz bucaksız bir Amerika'da zengin olacaklar. Bu Nuriye böyle, paşa karısı, bu Ayten böyle, ecnebiler gibi serbest, kürkler, elmaslar içinde; hiç düşünemezdim. Kendimi düşünür müydüm? Salim beyim, sen ölüverince hele, sandım artık dileneceğiz. Çok çektim, çekmedim değil. Elimden geldiği kadar, bilmez misin, hep konuştum ya seninle, elimden geldiği kadar çocuklarıma belli etmedim, fakat çok korktum. Neyse İlhan... Şükür tanrıma. Şükür, krallar gibi oğlum. Ah ah, başını kaldır da bir gör Salim bey, herkesler dört dönüyor etrafında. Şükür bu günlere!..

Ne tabağı dedi Tezel? Beni buraya oturturlarken işte, yakama taktığı çiçeği düzeltiyordu da, bir tabak lafı etti. Ne tabağını ne yapmışım? Evden çıkarken her şeyi yerli yerine koydum ben.

"Ah anneciğim, gördün mü işte, kapaklı bir saksonya tabağın bile olmamışken şu başına gelenlere bak!" Böyle dedi. Ne gelmiş başıma? Ayşen'e taktığım o elmas iğnenin yanısıra – hep saklamıştım Salim bey, bugüne diye, dişimi sıkıp kırk düğüm altında saklamıştım, hani buraya göçtüğümüz yıl bana aldığın, babamdan kalan tarlayı satmıştın da hani memlekette–, işte o elmas iğnenin yanısıra koskoca bir gümüş tabak da aldım. Bir buçuk kilo geldi. Onu mu söylüyorlar? Herkes en çok iğneyi beğendi. Eski elmas. Meğer şimdi değeri çok fazlaymış, en çok onlar rağbetteymiş. Onu mu diyor Tezel? Yok, tıpkı Aysel. Te–zel'i elmaslarmış neymiş, alâkadar etmez. Keşke etse. Başka bir şey demek istedi. Ne demek istedi? Gine bir iğneledi ya, niye? Hep iğneler bu kızım beni. Çok içiyor. Fazla içiyor. Yüreğimin yağı eriyor. Ne var bukadar içecek? Yok, bu zamanda içmeyen kadın yok, ama Tezel'inki haddinden fazla Salim bey. Ah, hiç gitmeyecekti o İstanbullara. Hep Aysel'in yüzünden. Hep onun arka alması, diretmesi. Bize kalsaydı oturturduk dizimizin dibinde. Ne yapıyor İstanbullarda, el ellerinde, bir sürü ipini koparmış arasında nasıl yaşıyor? Bir koca alıp, bir koca bırakıyor. Sormasına soruyor, bak hakkını yiyemem. Eksik olmasın, ikisinde de fikrimi aldı. Bilmesem bilmeyebilirim. Sekiz koca değiştirse haberim olmayabilir. Nerden olsun? Diyeceğim, haber vermeden etmiyordu. Evleneceği çocukları getirip gösteriyordu. İkisi de efendi çocuklardı. Tabii İstanbullu, biraz şey, ama efendi çocuklardı. Ne olmuş, niye geçinememişler? Biliyorsam şu düğünün sonuna çıkmayayım.

Tezel o zamanlar bukadar çok içmezdi canım. Bukadar değildi. Ne yaptı o çocuklar kızıma, niye mutlu edemediler? Hiç anlamıyorum. Evleneceğini haber veriyor da, boşanacağını hiç haber vermiyor. İlhan'a soruyorum. Azarlayıveriyor. "Sorup durma o kaltakları bana, ikisini de," diye bağırdı bir seferinde. Hiç soramaz oldum. Ne ona, ne şuramda, Salim beyime. Öz kardeşleri için böyle diyor. Dünyam yıkıldı. Bütün gece ağladım. Az önce nasıldım, yine öyle Salim beyi çağırdım. Dedim, sağ olsaydın böyle böyle soğukluklar girmezdi aralarına. Senden çekinirlerdi, derlenip toparlanırlardı. Ben bilemedim. Neyi bilemedim? Hepsini gül gibi büyüttüm, memlekette adları anılır kimseler oldular da, nasıl birarada tutamadım üçünü de? Niye böyle olduk? Bir derdim bu. Döner döner bunu derim. Başka, çok şükür, şu günlere geldik. Şu şerefli düğünü ben çocuklarıma yapamadım da, oğlum kızma yapıyor. Bu da göğsümün kabarmasına yetiyor yetmesine... Evimde, baba evidir, yanyana gelsinler, diye hem çırpmıyorum, hem çok korkuyorum. Gine bir kavga çıkacak, gine olur olmaz laflar edecekler birbirlerine diyerek ten içim gidiyor. Aman canım, sağ olsunlar da... Çok şükür, kimse kimseye yük değil. Evet, bol bulamaç yaşamadı Aysel. İlhan'ın Müjgân'ı yaşattığı gibi yaşamadı. Kendi istemedi. İstese o da... Abisine yanaşsaydı, kaç dairesi olurdu şimdiye... Gine de, yirmi yıldır kocasıyla olup gittiler işte. Ne bileyim, o da niye öyle? Niye herkeslerin kendini paraladığı şeylere yüz

vermez? Vermesin, canı sağ olsun da. Bana dert getirmiyor. Kendi sıkıntılarını bile getirdiğini görmedim. Bir Tezel. Aklım ona takılır. Resimleriyle geçiniyormuş. İnsan resimle nasıl geçinir? Üç beş boyalı kâğıtla karın mı doyar? İstanbul gibi yerde kira nasıl ödenir, nasıl giyinilir kuşanılır, nasıl başa çıkılır? İşte gine o kara eteği. Ne parmağında adam gibi bir yüzük, ne kulağında bir küpe. İlhan'a sormuştum öncelerde. Bana verdiğinin birazını kardeşine mi göndersem, diyecektim, kestirip attı. "Nafaka alıyordur, üzme canını, " dedi. Öyle midir? Başka nasıl olur zaten? Nafaka alıyordur tabii, alması da lâzım. Kerem'in anası, baba yanı herhalde bir şeyler veriyordur, diye inanıp gitmiştim. Çocuğu baba yanına bırakmış baksana, bunu da yeni öğreniyorum. Niye bırakıyor, neden analık etmiyor torunuma? Bana getirse, seve seve bakardım, ne diye baba yanma bırakıyor? Bunu da haber vermedi işte. Ne zaman "Keremim nasıl?" diye sorsam, "İyi, iyi," der geçerdi. Ancak öğreniyorum ki çocuk onda değil. Çocuk onda olmayınca dünyada nafaka alamaz. Ne yapıyor peki, nasıl geçiniyor? Ah en çok da bundan kaçıyor uykularım. Yanıma gelse bari. İçecekse yanımda içse. Resim yapacaksa yanımda yapsa. Koskoca evde yapayalnız oturup duruyorum. Her şeyim var çok şükür. İlhan tek tek her şeyimi yaptı. Kızına da güzel bir düğün. Daha ne yapsın? Memleketin birçok insanı burda. Çok şükür, eşe dosta, memleketlimize mahcup çıkarmadı İlhan bizi. Salim beyim görebilseydi, aah görebilseydi!.. Ben onun o memleketten nasıl çıktığını unutamam. Sürgün gibi kaçıp ne sıkıntılar çektiğini, nasıl tek başına kalıverdiğini unutamam. Ben işte, hiç bunaltmadım onu. Bunaltsam şu günleri göremezdim herhalde. O evi yapamazdık. O ev bizim her şeyimizin temeli. Fakat İlhan da üstüne koymasa koymayabilirdi. O zamanlar Ankara'da ne zengin aileler vardı. Kaçının oğlu hayırsız çıktı. Kaçı tarumar etti elindeki serveti samanı. Benim oğlumsa yoktan var etti. Düğüne hususi çalgıcılar, oyuncular da çağırmış. Müjgân söyledi. Kimselerin dilinden düşmeyen şarkıcılar. Hep yakından bir göreyim derdim o kadını; bu da olacak şükür. Herkes de memnun kalır, kalınmaz olur mu? Aman arkamızdan laf etmesinler de... Ziyanı yok, her şeyin çoğunu Faşa yapıyor bilsinler, o da bize şeref işte. Aysel de geliverseydi. Surda hepimiz yanyana oluverseydik.

İlk biz geldik. Beni Ömer'le Tezel getirdiler. Oğlum surda, kapıda karşıladı. Getirip buraya oturttu. Müjgân da koluma girmişti hatta. "Gel anne, senin yerin burası. Bak burda otur, seyret," dediler. Nikâh kıyıldıktan sonra, yemekte dünürlerimizle, şahitliği edecek Rıfat Paşa ile falan hep aynı masada olacakmışız. Dün neyseler neler. Şimdi yüksek insanlar. Hepsi yüksek kimseler. Vatansever kimseler. Kaynanalar sevilmez ya, Ayşenim de bir türlü sevemedi Nuriye'yi, hanımefendiyi. Alışır. Zamanla düzelir. İlk sıralar biz nasıldık Müjgân'la? Evlerindeki bütün artık kurabiyeleri, şekerleri bana yolluk, bayramlık diye getirirdi. Çok gücüme giderdi. Alıp başına çalasım gelirdi. Oğlumun saadeti der, içime gömerdim. Torunumun hatırı için yüzlemezdim. Evet, oğlum sevemedi Müjgân'ı. Arada çocuk, ne yapsın? Ayrılsalar ne olacak? İyi ki dişimi sıktım. İlhan da sıktı. İşte bu günlere erdik. İşte olup gidiyoruz. Şimdi Allah var, kendi kızımdan çok, bu Müjgân yakın bana. Demin geldi bir ara hatırımı sordu. "İyi misin anneciğim, bir arzun var mı?" dedi. Bütün o büyük adamları, karılarını da gönderiyor yanıma. Ellerimi öpüyorlar. "Nasılsınız hanımefendi?" deyip hatırımı soruyorlar. Tezel bıraktı, çekildi işte. Yok, Ertürk bey de sağolsun, yanıma sık sık uğruyor. Demin bir içki bardağı getirmez mi, elime tutuşturmaya kalkmaz mı?

"İçmem yavrum, ben nasıl içerim," diyorum, dinlemiyor.

"Olmaaaz, çocuklarımızın, torunlarımızın düğünü bu, içeceksiniz," diye tutturuyor. Çocukluğunu bilirim ben onun. Aaa, çekil başımdan, içmem oğlum, desem derim ya, artık bir zamanların koskoca Kore kahramanı, Hayrettin Paşa'nm kayınbiraderi, bilmem nerenin de önde gelenlerinden; diyemiyor insan.

Elime sokuşturduğu bardağı tutup duruyorum. Koyacak bir yer de yok. Ne içkisiymiş bu? Bari bir bardak limonata olsaydı. Müjgân gelse de versem şunu. Elim tutuldu. Tezel nerelerde? Ömer'i bir ara görür gibi oldum, başımla işaret edecektim, gel oğlum diyecektim, o beni görmedi.

Her gelen de soruyor:

"Aysel hanım burda değil mi? Gelmeyecek mi?"

Sonra yine soruyorlar:

"Küçük kızınız yok mu? Damadınız nerde?"

Ne karşılık vereceğimi şaşırıyorum. Surda topluca dursak, topluca otursak kötü mü olurdu?

Ötekiler sorulunca, burdalar, şurdalar diyorum. Aysel'i sorduklarında ne diyeceğimi bilemiyorum. Hep de birtakım işleri oldu büyük kızımın. Anlamaz mıyım, aramıza girmemek için hep bir bahane buldu. Nedir işleri, bir bilebilsem. Çırpmır, çır–pınır, gine o, gine o. Şimdi de kaç zamandır, kimin kapısında ne bomba patlamıştır dense, kim nereye ne kâğıt parçalan saklamıştır dense, aklıma hep Aysel düşer. Altmışına gelse yine çocuğum değil mi, hep bir şeyler çeviriyor, başını belâlara sokuyor sanırım. İlhan da bilmese söyler mi? Durup dururken benim içime kurt düşürmek ister mi? Hep Aysel gibilerin başının altından bunlar, der mi? Öz abisi bile ona vatan hainidir diye bakıyor. Bu beni yıkıyor işte. Buna hiç dayanamıyorum. Tezel'in durumuna bile daha iyi dayanıyorum da, abisinin Aysel'e vatan hainidir, demeye getirmeleri kahrediyor beni. Ya sahiden öyleyse? Koskoca abisi. Her şeyden haberi var. Aysel'den de böyle böyle haberi olmasa, adı geçer geçmez öfkeden bağırıp çağırır mı? Yaban değil ya Aysel? Acaba asıl bunların başı Ömer mi? Biliyorum, kızımı biraz da o ayarttı. Gine de diyorum, canları sağolsun. Bana lâzım olanı bu. Başına bir iş gelmesin, arkadaşları gibi hapislerde falan sürünmesin de... Bir yerde bir kötü kurşuna kurban gitmesin de... Yoksa bir şey mi oldu? Yok canım, daha bu sabah Tezel'le konuştular. Soğuk konuştular, anlamaz mıyım? Bu ikisi başbaşa verdiler mi iyiydiler, bunlara ne oldu peki? Bak şimdi aklıma geliyor, Aysel kaç gündür beni aramadı. Bir telefon etmedi. Çoktandır Tezel'in adını da andığı yok. Hiç böyle yapmazdı, ne olursa olsun beni arardı. Hiçbir şeyine aklım ermese insanlığını bilirim. Çıkarı olacak yeri tanımaz, tek kusuru bu. Oldum olası çıkarını bilmedi zaten. Ben onlara iyi kötü bir düğün yapabilirdim. Böylesini yapamazdım tabii, ama bir gelinlik giysin isterdim. Dul kadınlar gibi evlendi. Yirmi yıldır unutamıyorum. Yirmi yıldır bu da içime ayrı dert. Tek çöp istemedi. Yanaklarımdan öptü o zaman da: Anne, beni okuttunuz, bitti. Bundan sonra ben kendi başımın çaresine kendim bakacağım.' Düğüne gelince anacığım, unut düğünü. Düğün içimizde olsun, dışımızda değil.

Böyle demişti. Bugün gibi hatırımda. Kandırır beni, inandırır. O zaman da kandım. Kanmasam ne olacak? Düğün içimizde olsun, dedi diretti. Yüzü, gözü, her yanı ışıl ısıldı. Ömer'i sevdi. Ona ısındı. Bilmez miyim? Şimdi? Sanki Ömer, karısını sorarım diye uğramıyor yanıma. Aralarında bir şey var. Şunca yıl sonra? Ne oluyorlar bilmiyorum ki, ne oluyoruz?

"Pastaları dokuz katlı yapıldı teyze."

Çok memnun oldum. İlhan söylememişti. Müjgân da telâştan unuttu demek? O unutmazdı. O bile unuttu baksana. Analık kolay mı? Ben bilmesem kim bilir? Şimdi Ertürk'ünki söylemese, Gönül, pastanın kaç katlı olduğunu önden bilemeyecektim. –Çantası saçımı dağıtıyor.–

"Dokuz katlı pasta yaptırdık," diyor.

Pastayı onlar mı yaptırmış? Ben, her şeyi oğlum yaptı çattı biliyorum. Zaten buranın üyesi. Buranın sahibi gibi bir şey benim oğlum. Yemekleri bile sık sık burda yeriz. Onlar her pazar mutlaka gelirler. Arada bir beni de getirirler. Yanlarında başkaları, işadamları falan yoksa, biz bizeysek gelirim. Yoksa, evimde otururum daha iyi. Evim her yerden rahat. Her yanı görüyor. Önü açıklık, ferah. Yazları, öğleden sonra güneş alıyor, fazlaca sıcak oluyor... Şu çanta... üf...

Yazları öğleden sonraları güneş alıyor, fazlaca sıcak oluyor ama yavrum, Gönülcüğüm, buyur bir gün beklerim. Çık gel, çay içeriz. Yapyalnızım. Hiçbir işim gücüm yok. Her işimi Yaşar yapıyor zaten. Yazları oğlum beni zaten çoğunluk ya Marmara Adası'na gönderiyor, ya İstanbul'da, Tarabya'da yer ayırtıveriyor, oraya gidiyorum. En çok da Gönen kaplıcalarına gidince seviniyorum. Orda kendime göre eş–dost buluyorum, ne bileyim.... Oraya gideceksem, oğlum şoförüyle gönderiveriyor. Ben tabii isterim, yazları hep onlarla olayım. İsterim ya, Müjgân oyun sever. Bayramoğlu'ndaki evde bir oturdular mı, saatler sürer.

"Bir seferinde ben de Bayramoğlu'na gitmiştim. İlhan'ın köşküne de, Gönülcüğüm evlâdım, orda bir ahbapların çocuğu evleniyordu, ille beni de istediler düğüne ahbapları, gitmiştim. Pasta, dedin de, bak aklıma geliverdi yavrum. O pasta yüzünden o gün gelinle damadın düştükleri halleri bir görecektin! Ne bileyim? Suyun yüzüne çıkarmışlar pastayı. Havuzda, şöyle sal gibi bir şeyin üstüne. O da epey kat kat bir pastaydı. Suya battı batacak, diye yüreğim ağzıma gelmişti. Sonunda, bunlar pastayı keserlerken korktuğum olmasın mı, bilmiş gibi? Gelinle damat, neye takıldılar, bir şeye mi takıldılar, bilhassa mı yaptılar, pasta mı ağır geldi, bilemiyorum ki, hadi bakalım ikisi birden suya düşsünler! O koskoca pasta da üstlerine yıkılsın... Ay ben boğuldular sandım. Yüreğimi bir çırpıntıdır aldı. Meğer oyun yaparlarmış. Millet kırılıyor gülmekten. Şimdiki gençler böyle. Güzelim gelinlik suya battı çıktı, pastadan ise hayır yok; hiç aldıran olmadı Gönül yavrum. Baktım yenisi geliyor. Hem de daha büyüğü..."

"Ay valla çok hoş."

Beni hoşsohbet bulurlar. Bilmem ki. Gönül de öyle diyor. Ne güzel anlatıyorsunuz teyzeciğim, diyor, eksik olmasın. İçimin şurasındaki sıkıntıyı nerden bilecek? Tezel yanıma gelse ya. Hiç değil o yanımda olsa. Hepsi kapıda, gelenleri karşılıyorlar. Tezel nasıl olsa kimseyi karşılamıyor. İşte, koskoca Hayrettin Paşa dakikalardır ayak üstünde. Şimdi memleketin her şeyi bunlardan soruluyor. Onlar başımızda olmasalar, oğlum haklı, canım memleket mahvolup gitmişti. Gine de, bilmem ki işte, ne olsa topun tüfeğin adı kötü.

Neydi o, İlhan'la Aysel'in kestirip attıkları gün, allahım!

Güpgüzel toplamışım hepsini yemeğe, evime. Şu, alttan alta katılan buzlar erisin, demişim. Bayramdır deyip, şunlarm arasındaki soğukluk kalksın ortadan düşüncesiyle evlâtlarımı kollarımın altına almışım.

Güzel bir sofra donatmıştık Yaşarla. Böyle masamda sık sık biraraya gelsinler diye hep istedim. İstedim konuşup gülsünler... Fakat olmuyor. Olmayınca olmuyor işte. Hiç olmadı. Hatırım için kendilerini tutuyorlardı ya, hep uzak, hep uzaktı bunlar. Nerdeyse düşman. Kaç yıldır Aysel idare etti. Yok, hakkını yiye–mem. Hep alttan aldı. Ah, o gün de alttan alıverseydi, ne olurdu! Lokmalar boğazıma dizilmeseydi... İlhan da ne istiyor? Bilmez miyim, o da istiyor sarmaş dolaş olsunlar. Değiştir bu kafayı Aysel, değiştir, der dururdu. Aysel ses etmezdi. Beni mi üzmek istemezdi, İlhan'la takışmayı mı küçüklük sayardı? Onun öyle usul bir gülüşü vardır, o usul gülüşüyle güler, başını çevirir, duymazdan geliverirdi. Aslında domuzdur, domuz... Daha gençken yırtmırdı, tartışırdı abisiyle. Kim haklı, kim haksız; bir türlü bilemedim. Fakat işte oğlumun geldiği yer belli, kızımın olduğu yer belli. Sanki Aysel o gün de alttan alıverseydi, duymazlığa geli–verseydi olmaz mıydı? Büsbütün koparmasaydılar. İlhan'da da kusur oldu. Artık koskoca kadın, çocuk değil ya? Ömer'in yanında üstelik deyivermesin mi? "Ooo küçük hanım, böyle bol bulamaç sofralar sizin için değil efendim. Gidin siz işçi kardeşlerinizle, kıçı boklu halkınızla soğan ekmek yiyin bakalım!.."

Denmez böyle şey, denmez. Ne olsa benim sofram İlhan'ın kendi sofrası sayılır. "Yettin artık!" diye fırlamıştı Aysel de o zaman. Onu hiç böyle görmedim ben. Hiç böyle bangır bangır bağırdığını duymadım. Ne söylese alçak sesle, ne söylese usulünce söylerdi benim kızım. "Yettin artık!" diye bağırmasın mı abisine. Ben o geceyi hiç unutamam. Dünya başıma yıkıldı. Aralarına giriyorum, çırpmıyorum, boş. Beni üzdüğünü, öleceğimi bile düşünmedi Aysel artık! Kendini kaybetti: Aynı karından çıktık diye senin çıkarcı suratını görmek zorunda mıyım? Fırsatçı sen de!.. En yakınlarına bile insanca tek yaklaşımın olmadı. Bir bunu öğrenmişsin. En yakınlarına bile boyun eğdirmeyi. Eğmediler mi edepsizleşiyorsun. Herkese her bir biçimde küfredebilirim sanıyorsun. Buraya seninle sarmaş dolaş olmaya gelmediğimi biliyorsun ya, ondan deliriyorsun. Yaptıklarını üstelik bir de onaylamalıyız ki için rahat olsun değil mi? Onaylamıyorum işte! Onaylamadığımı biliyorsun. Yarın çok sıkışırsanız askerin silâhını bile satın alırsınız siz. Her şeyi satın almaya bir kez alışınca, bu memleket sahipsiz, tapusuz bir toprak parçası çünkü, bir kez el koymaya başlayınca askeri de alırsınız ve namluların ucunu öz kardeşlerinize bile çevirirsiniz! Sen de bat, anama verdiğin şu sofra da yerin dibine batsın! İçimi katılaştırdm, durmadan körükledin beni. Suç bende değil, anlaşıldı mı?!

Ağlamaya başladım. O bile kâr etmedi. Müjgân bayıldı. O bile kâr etmedi. Ömer susuyor. İlhan'ı mı ayıplıyor, karısını mı, bilemiyorum ki. Aysel'i önlemedi ama. Parmağını kıpırdatmadı. "Anneni düşün," diyebilirdi ona, bunu bile demedi. O gün bugündür damadıma karşı da içim bir soğuk. O da hissediyor. Bana karşı eski sargınlığı yok. Ben ne yaptım? Tek isteğim, çocuklarım elele, kolkola, düşman bellemeden birbirlerini, bahtiyar olsunlar. Bunlarınsa, tam üç yıla yakındır, görüştükleri bile yok.

Allahım, Salim bey, bu en güzel günümüzde bunları böyle böyle düşünmeli miyim ben? Öff, enseme çok yükleniyor Gönül, pullu çantasıyla. –Bunalıyorum–.

VII

Kayınvalidemin gözlerine çöken sis bir türlü dağılmıyor. Pembe köpükse, eteğinden çeke çeke Gönül hanımı alıp götürdü: Kız anne, çabuk ol, Yılmaz abimin düğmesi kopmuş!

Masalara, omuzlara çarpa çarpa sürükleniyor kadıncağız. Kendine açık bir yol bulmak için arkalardan dolanırken işitiyorum:

"Aman, lanet olasıcalar, ben ne yapayım, şimdi de oturup düğme mi dikeyim burda?"

Böylece, Fitnat hanım soran, sislenen bakışlarıyla yine yapayalnız kaldı: Bitti mi? Kimse yok mu artık? Elimi öpenler, bugünleri de gördünüz hanımefendi, darısı torununuzun çocuğu başına, diyenlerin hepsi tamamlandı mı?

Boş kadehim elimde, onun yanma varıyorum. Artık hiç ummuyordu sanıyorum. Beni görür görmez sevindi. Bugün için berbere yaptırdığı, Gönül hanımın çantasıyla dağılan kumralı çok az kalmış ak saçlarını yokluyor. Kendine bir çekidüzen vermeye çabalıyor. Ayrık bacaklarını topluyor. Özür dilercesine bakıyor bana:

"Dizlerim ağrıyor da..."

"Oturun... Oturun... rahatınıza bakın..."

"Gelen gelene..."

"Yaa..."

Ona söyleyecek daha güzel bir söz bulmak istiyorum ama, yok. Hiç bulamadım zaten. Hep, dünyamın dışındaki bir şeylerden söz eder gibi, yemeklerini övdüm, tek başına üç çocuk büyütmedeki yiğitliğini övdüm; bundan öte ona diyecek tek söz bulamadım. Oysa, İlhan'la bizler arasında iyice bocalarken bile onu kendime anamdan yakın duymuşumdur. Şu an'da ise, çoktandır hasıraltı edilmiş büyük bir sevecenlikle dolup taşıyorum ona karşı.

"Ne zaman kıyılıyor oğlum?

"Gelenlerin ardı kesilmedi ki..."

Onu yatıştıracak, tam yerinde bir yanıt bulduğum kanısındayım.

"Sanki Aysel de geliverseydi..." diyor.

Zavallıcık. Gözleri ciddî ciddî sulanıyor. Burada, böyle bir yerde benimle dertleşmek isteyebileceği önden hiç aklına gelmemiştir. Sen içine göm, göm de en olmayacak bir sırada... Öyle, ağzından kaçmış bir söz bu. Ama bir kez başladı. Bir solukta söylesin, içini boşaltsın.

“... geli verseydi... Şu güzel günümüzde bu ayrılıklar gayrılıklar, bu kırgınlıklar ortadan kalksaydı olmaz mıydı, Ömer oğlum?”

Soruyu yanlış yere sorduğunu algılıyor, iyice çekinikleşi–yor. Hep öyledir. Bu konu açıldı mı ya da kendisi bu konuyu açtı mı, her ân bir yanlışlık yaptığı, bir yandan bir yanı üste koymuş olduğu tedirginliğini yaşar. Sonra, neyi düzeltmek istediğini de bilemeden, düzeltmelere kalkışır. Yine öyle yapıyor:

“Neyse oğlum, sen geldin ya... Gelip benimle Tezel’i evden alıncaya kadar, senin geleceğinden de kuşkudaydım inan... Böyle oldum. Yaşlandım. Hep bir heyecan şuramda. Gelmeyi–vereceksin sandım...”

“Gelirim, demiştim. Bir kez Ayşen’e söz vermiştim. Telefonda Tezel’e söylemiştim...”

“Evet. Sağol. Öyle demişsin... Gelip bizi aldın da. Ama ne bileyim işte... İlhan da çok meşgul elbette...”

“Sıkmayın canınızı. Bakın her yan çiçek içinde. Ayşen’i görebiliyor musunuz?”

“Yok. Nerde? Gelinliğinin ucunu seçebildim ancak. O bizlerden sonra gelmiş... Hiç iyi göremedim daha...”

“Az sonra buraya girerler artık. O zaman iyice görürsünüz...”

“İnşaallah!”

Bütün konuşkanlığımı seferber ettim, ama ne yapsam, ne desem kayınvalidemin içindeki tedirginliği silemiyorum. Hadi Ömer, bir çaba daha!..

“Bakın ne çok süslü kadın var. En şık kim sizce?”

“Ah, ne bileyim ki...” diyor. Utangaç utangaç gülümsüyor. Olsun, gülümsüyor ya? Gülerken elini ağzına koyma alışkanlığından hiç kurtulamamıştır. Şimdi de kurtulamıyor.

Üçümüz evden çıkarken üstünde mantosu mu vardı, neydi; ayrımında olamamışım. Evden içeri girince Tezel’le çeneye dalmışım da, ooo, çok şıksınız, inanın pek hoş olmuşsunuz, dememişim. Demeliydim. Böyle günlerde yaşlılar hep bir köşede unutulur. Bu kervana ben de katılmışım. Az önce de onunla gözgöze gelmekten bile kaçınıyordum... Gözlerini bir noktaya dikip kaldığını seçince...

Daha önce siyah, ipek bir elbise giydiğini de seçmiştim ama. Yakasındaki sarı gonca gülü. Ayrıca, belli bir soyun sopun armasıymış gibi, burdaki çoğu kadında üçer beşer diziyle gördüğüm –Tezel gösterdi aslında– kalınlı, inceli altın zincirlerden bir tane de o takıvermiş boynuna. Altın zincirin sarı gonca gülü öldüren bir pırıltısı var.

“Siz bana sorsanız, en şık sizsiniz, derdim...”

Takıldığımı sanabilir. Takılmıyorum oysa. Böyle düşünüyorum.

"Tezel hınzırı. Bunu burama taktı. Annelerin gülü, deyip takıverdi."

Bir eli yine ağzında. Öteki elini, o elin boğum boğum olmuş parmaklarını gülün üstünde dolaştırıyor. Bu gülden ötürü büsbütün utangaç ya da büsbütün mağrur. Değil, değil. Bu güle sevinmiş, belli. En çok bu gülün getirdiği yakınlığa sevinmiş.

Bir kızının eli yakasına değdi. Bir kızı salt onu düşündü. Hem de yürekten. Herkeslerin birbirine düştüğü, birbirinin ayağına dolandığı, ortalığı bir telâşın aldığı sırada... Aysel'in alışılmış yakınlıkları –ki çoktandır eksik–, yeni bir şey olmayan sevgisi; sekiz gül taksa yakasına, saçlarına, ayaklarını gül sularıyla ovsa, Tezel'in taktığı bu gül ölçüsünde duygulandıramazdı Fitnat hanımı. Aysel hep böyleydi. Annesini hep düşündü sevgiyle. Ne yapsa yeni bir şey vermiş olmayacaktı ki... Yaptığı tek yeni şeyse, son yıllar o içten sevgiyi göstermemesi: Kaloriferli bir katın yerini tutabilecek yeni bir sevgi arıyor. Çarşı pazar. Beyninde. Bulursa ben de sevinirim. Annesi gülümsüyor. Neyse Tezel... Bari bu deli kızım seviyormuş beni. En ummadığım... Yok, İlhan da sever, neden sevmesin? Sevmese, daha bir hafta önce bu altın zinciri getirir miydi? Al anne, torununun düğününde takarsın, dedi. Ah ne şakacıdır benim oğlum! Göz kırpıyor bir de: Sonra sen de Ayşen'in çocuğuna takarsın, ne olacak?

Kayınvalidemin eli, hep o gülün üstünde:

"Hem bu zincir, hem bu gül; bu yaşta bana çok kaçmadı mı Ömer?"

"Yok canım, yok canım!.." diyorum.

Neden "Yok canım, yok canım" diyorum? O zaman zinciri çıkarın, gül kalsın, diyebilirim oysa. Ama diyemedim işte. –Et tırnaktan ayrılır mı?– Fitnat hanımın etini tırnağından ayırmaya kalkmak olur bu şimdi. İşkence... O kasaplar, o cellâtlar, o uşaklar, o karanlık suratlılar; adına işkenceci denenler, ellerine düşürdükleri kimselerin hangi an'da en çok neye karşı duyarlı olduklarını tek tek bilebilselerdi, işlerinde çok daha büyük başarı sağlarlardı. Neyse ki, bir köpek kimin neden korktuğunu ne kadar bilebilirse, ancak o kadar bilebiliyorlar. Herkese ayrı biçimde havlıyor, ama dişlerini aynı biçimde geçiriyorlar. Bu nedenle bana orda yapılanlar, içerdeki o ulumalar vızgeldi de, çıkınca... Ama çıkınca?.. Ne olsa dışarı, insanlar arasına çıktığına inanıyor kişi...

"Eski, yeni onca tanışımız, yakınımız çağrıldı. Bakıyorum, hepsi de geldiler. Birçoğunu ise tanımıyorum bile Ömer, ahh, Aysel'i de ne yapıp yapıp getirmeliydin!.."

Aynı aahL Onun içinde de kendi yangını.

Sevecenliğimi kötüye kullanmaya başladı işte. Benim buna verecek bir yanıtım yok. Neyse ki şimdi ortalığa birden, büyük bir bollukla saçılıveren içki, yiyecek dağıtıcılarına sevinerek, övünerek bakıyor artık: Oh, çok şükür. Her şey çok güzel. Herşey yolunda gidiyor. Aysel de oluverseydi... Bukadar. Şimdi, bu kokteylli, nikâhlı ve yemekli düğünün koca salonda yozluklarla pırıldayan kalabalığı, onun beş dakika önce gözünü bir noktaya dikip de düşündüklerini düşünmesine izin vermiyor artık. Artık avundu. Onu yalnız bırakabilirim.

“Teyzeciğim?”

Gidemedim. İncecik, genç bir kadın kayınvalidemin eline uzanıyor. Gülü okşamalarından boşalmış o eli usulca öpüyor. Doğrulunca beni görüyor. İki arada bir derede kalmamış, boca–lamasız “Teyzeciğim,” beni seçmesiyle yerini tutuk bir:

“Nasılsınız efendim?”e bırakıyor.

Bu kadını da tanımıyorum. Yoksa tanıyor muyum?

Kendi kendime bu yüzü tanıyıp tanımadığımı soruyorum.

Genç kadına:

“Siz nasılsınız?” diyorum.

Bir garson, tepsiyle yardımıma koşuyor. Yeni bir söz arayıp bulmaktan kurtuluyorum. Genç kadın da tutukluğundan kurtuluyor. Domates sulu bir votka alıyor. Yedekte bekleyen ikinci garsonun tepsisinden sıcak bir börek atıyor ağzına.

Kayınvalidem:

“Yalnız mısın Yıldızcığım?” diye çevresine bakmıyor.

“Babam Meclis’te... Gecikecek... Toplantı sürüyormuş... Özür diledi. Tuncefle geldik. Nereye takıldı bilmiyorum ki...”

Genç kadının yüzü, Mireüle Mathieu’nün plak kapaklarından tanıdığım yüzüne benziyor. Onun gibi koyu renk saçlı ve o saçlar kısacık. Alnında güz£İ kesilmiş bir kâkülle... O kâküllü başı çevirip gözleriyle kalabalığı tarıyor:

“Kapıdan girince birine takıldı sanırım... Arkamı döndüm, yok.”

“Nasıl Tuncer oğlumuz, iyi mi?”

“İyidir teyzeciğim...”

Güzel sürmelenmiş gözlerinde bana doğru kaçamak bir bakış. Bu bakışlarda yine çok gizli bir tedirginliği yakalıyorum. Ayrıca saygılı bir ışıltıyı.

“Doktorasını hazırlıyor o da...” diye ekliyor. “Beni tanımadınız sanıyorum?..” Bana dönmüş, tam böyle soruyordu; kayınvalidem ayrımında olamayarak bir “Yaa, ya” ile kesti sözünü:

“Yaa, ya kızım. Ne yaparsın!.. Dünya işte. Herkesin bir işi... Sizin düğün de pek güzel olmuştu. Gelinliğini bir türlü unutamıyorum.”

“Biz eskidik bile teyzeciğim... Bir yılı geçmiş nerdeyse...”

Yeniden dönüp bana:

“Saçmaladım, özür dilerim... Beni tanımamanız çok doğal,” diye gülümsüyor. İlk karşılaşmamızda, bu genç kadın hiç bocalamaz, dedirten tavrını az çok yalancı çıkaran bir gülümseme. Sözünü sürdürecekti ama kayınvalidem:

“Bizim milletvekili Remzi beyin kızıdır Yıldız,” diyerek en sonunda genç kadını benimle tanıştırmayı akıl ediyor.

Yıldız’in bakışlarındaki, gülümsemesindeki çekingenlik oldukça pırıltılı, renkli esmer yüzüne de dağılıyor. Hiçbir yerde, hiçbir biçimde kekelemeyeceği sanılırken kekeliyor da üstelik:

“Ömer beyi... şeyden... Herkes tanır zaten... fakülteden tanırız. Gerçi ben bitirmeden ayrıldım... Şey yaptınız mı efendim?.. Yani, kürsünüze dönebildiniz mi yeniden?..”

Kendimi başımı sallayıp dururken yakalıyorum. Hiçbir anlama gelmeyen bir baş sallaması. ‘Tuncer’, dediği anda gözümün önünde bir yüz belirmişti. Onu düşünüyorum. O Tuncer, benim sırtım dönük olmasa, yüzümü görebilseydi yanımıza uğrar mıydı, yoksa bir süre daha takıldığı yerde mi kalırdı, bilemiyorum.

Arkamda duydum sesini:

“Hah, burda mıydın Yıldız?”

Demek milletvekili Remzi beye damat olan da bu Tuncer mi? Yakışıklı çocuktu. Şimdi daha yakışıklı. Ama bana, bizlere dudak büktükleri günlerinde daha sevimliydi. İnanç güzelleştirir.

“Hocam... Hiç düşünmemiştim, sizi burda...”

Aslında ben Tuncertn burada, burada olmak bir şey değil, Yıldız’m ardında ülkeyi sırtlamış kaldırıp kurtarıyorcasına sevincinden uçarak böylesi uslanabileceğim –eblehçe yani– düşünemezdim.

Onu yeniden şaşırtmaktan bir tat alacağımdan değil, gerçekten merak ettiğim için soruyorum:

“Şimdi nerdesin Tuncer?”

Tuncer’in alnında ince bir ter çığsıyor.

“Şimdi şeydeyim ben hocam.. Lozan’dayız... Doktoramı hazırlıyorum.”

Neden ellerini uğuşturuyor sanki? İngiltere, Fransa ya da İsviçre’lerde okuma kapıları Sitelerdeki marangoz çocuklarına hep kapalı mı kalacak?

“Burda yapılacak ne kaldı ki, değil mi hocam?”

Evet. Burada yapılacak bir şey kalmadı. Sen yapılabilecek her şeyi yaptın. Derslerde karşıma geçip: “Ooo, maşallah hocam, bakıyoruz Küba’nın ekonomisini de eleştiriyorsunuz artık. Sonra da sosyalist geçiniyorsunuz,” dedin. –Kendine gel Ömer! Onlar başlangıçtaydı daha. Çocuktular. Sırasında anladığın, hazmettiğini sandığın ne

varsa, hiçbirini hazmetmediğin bu akşam tek tek ortaya çıkıyor nerdeyse. O zamanki gibi şimdi de gülümsesene. Marks'ın da eleştirilebilir olduğunu anlatmaya çalışırdın. Hep aynı serinkanlılıkla. Yine öyle olsana. –Olamıyorum. İçim sürekli bir öfkeyle, öyle Tuncer, diyor, sen yapılabilecek her şeyi yaptın. Bir bölük arkadaşınla elele kolkola yapılacak her şeyi hepimize gösterdin durdun: Ders yok arkadaşlar! Çıkın dışarı! Bu düzenin üniversitesini bitirip bu düzenin bir yerinde bir şey olmak istemiyoruz! Boşaltın burasını!.. Halkımız emperyalizmin kıskacı arasında zulmün yumruğu altında inim inim inliyor. Bunlarsa bize hâlâ, yok Özel Kalkınma Mantığı, yok bilmem ne diye nutuk çekiyorlar... Hocam, yine de size saygımız var, biliyorsunuz. Siz öteki satılmışlardan değilsiniz. Ama artık lütfen bize katılın, dışarı çıkın!..

"Ne zamandan beri İsviçre'desin Tuncer?"

"Evlenince gittik efendim," diyor karısı. Tuncer için güç olan bir yanıtı bulmaktan kurtarıyor onu. Tuncer ise bir an önce ya gözümün önünden çekilip gitmek, ya bana uzun boylu açılmak için yanıp tutuşuyor. Yine duyarlı çocukmuş. Beni kürsümden inmeye, kırk beş yaşıma merdiven dayadığım yıllarımda 'somut eyleme' çağırdığı zamanlarında da, o en sevimli günlerinde de yani, insanı gerçekten sarıp sarmalayan bir duyarlığı vardı. Şimdi de hiç ezilip büzülmeyebilirdi. Bana şu açıklamayı yapma gereğini duymayabilirdi:

"Yıldız'la çok sevdik birbirimizi... Çok da seviyoruz hocam..."

Aşkın devrimciliğe gölge düşüreceğini sanırdı. Bunu kazıdı, altından Yıldız çıktı. Onu da kazısa... Ama bunu yapmak kolay değil. Kazman şeyin altından belki de aklının ucundan bile geçirmediğini sandığı bir şey çıkar. İnsan hali... Hiç belli olmaz ki.

Yıldız'a "Hah, burda mıydın?" derken, yüzü dünyanın en mutlu insanının yüzüydü. Şimdi aynı yüz çalkalanmalarla, çatışmalarla dolu. Sanırım Yıldız'la onun arasına acımasız bir yargıç gibi girdim. Oysa suçlayıcı değildim. Çünkü ben, ders verdiğim sınıflarda gençleri anlamış, ama bunu onlara dalkavukluk sınırına vardırmamış bir Ömer'im. Tuncer'in öncülüğündeki "çıkın dışarı"lara sabırla, sevecenlikle bakıp, onlara bunun ne anlama gelebileceğini anlatan Ömer'im. Bana "Hadi kırlara" dediklerinde serinkanlılıkla gülümseyebilen Ömer'im. Değil miyim yoksa?

Biliyorum, az önce Tuncer'e karşı içimde küçük bir suçlama dolandı, önleyemedim, –serinkanlılığım ufalanıyor, yeniden kurmam gerekiyor; isteksizim– ama çabuk yendim o suçlama duygusunu. Açığa vurduğumu sanmıyorum. Oysa Tuncer, fırtınaya yakalanmış tekne örneği, bir limana sığınma peşinde; kendini savunuya geçiyor; Yıldız'la çok sevdik birbirimizi, çok da seviyoruz hocam...

Öğrencimin, surdaki bir karşılaşma nedeniyle, salt bu nedenle kendisini savunuya geçmesini istemiyorum.

"Sizinle uzunboylu konuşmak isterdim hocam," diyor Tuncer.

Hiç yeri değil. Hiç zamanı değil.

Tuncer'in sesi belki de bu nedenle onca ezik çıkmıştır. Alnında hep aynı ter çığşıması. Karısının önünde mi eziliyor, benim karşımda mı, artık ayırdedemiyorum. içimde bir yırtılma. Ayşen'in düğünü, o, Ayşen, acıyla birlik bana sinsi bir sevinç de sunmuştu. Şimdi salt acı. Hatta öfke.

Acele etme Tuncer. Anlatma. Bunda direteceksen, söyleyebileceğin her şey tek tümcede özetlenebilir: Kendimi kurtarmaya çalışırken Yıldız'ı sevmişim...

Başka ne anlatacaksın ki bana?

İşte, bakışlarım, yüzüm şimdi suçladı Tuncer'i. Şimdi engelleyemedim.

"Size anlatmak isterdim..."

Başımı çeviriyorum. Karışma gülümsüyor, soruyorum:

"Nasıl, Lozan'ı sevebildiniz mi?"

Ben Yıldız'ı dinliyorum. Tuncer'i değil.

Tuncer: Sizinle Konuşmak İsterdim Hocam...

Şimdi, hiç beklemediğim bir yerde, hiç beklemediğim bir zamanda sizinle karşılaşınca kekeledim hocam. Ansızın, dersini tek satır iyi öğrenmemiş ve bundan utanan bir öğrenci oldum. "Biz Yıldız'la birbirimizi... Birbirimizi çok sevdik hocam," diye salakça açıklamalara giriştim.

Karşımda duruyorsunuz. Kaim çerçeveli gözlüklerinizin ardından bana bakıyorsunuz. "Şimdi nerdesin Tuncer?" diye soruyorsunuz. Size ne diyeceğimi bilemiyorum. Karımı ne çok sevdiğimi söylüyorum. Bana inanmıyorsunuz. Belki ben kendime inanmıyorum. Öyle şeyler yaşandı, beni o denli ayrı çizgiler içinde gördünüz ki, şu an'da ilk aklınızdan geçen olsa olsa, yoksulluğumdan, eylemciliğimden ve sıkıştığım yerden kendimi Remzi beye damat olarak kurtardığım. Kaçamak bakıyorum yüzünüze. Orda suçlama mı –belki değil, belki acı–, acı mı, buna benzer bir anlam yakalıyorum. Keşke bu anlamı yakalamasaydım, "karımı seviyorum," demekle biterdi iş. Başka hiçbir açıklama gerekmezdi. İşte yeniden kaçamak bakıyorum yüzünüze. Tıpatıp ne düşündüğünüzü anlamak istiyorum. Şu an'da ne düşünmekte olduğunuza bütün arkadaşlarımdan çok önem veriyorum. Vermek zorundayım. Çünkü bizimle sokaklarda, caddelerde, alanlarda koşturmamanızı kınayan grubumuzun en ateşli üyesiydim ben. Sizinle en çok ben uğraşırdım. Sizin beni anladığınızı, anlayarak sevdiğinizi bilir, bunu kötüye kullanırdım.

Sizi bu düğünde görüvermek beni bir an şaşırttıysa da, ilk ağızda pek çok da sevindirdi hocam. "Şimdi nerdesin Tuncer?"

diye sorana dek siz. Sevindim: Kimsenin kimseye söyleyecek sözü yok işte. Ben burdaysam, o da burda. Üstelik benim burda olmamın nedeni sevgim, karım. Onun burda olmasının nedeni ne peki? Demek eleştirilerimde ta o zamandan haklıymışım. Onun gerçek yeri burasıymış işte!

Hocam, bocalamamı yüzsüzlükle altetmeye çalışmak bu. Şu topluluk içinde siz, yağa karışmayan bir damla su gibisiniz. Bense... Size rastlayana dek burasıyla iyice uyumluydum. Siz, dikildiğiniz yerde efendice dikiliyorsunuz. Benim gibi diliniz dolanmıyor. Bulunduğunuz yere bir özür aramıyorsunuz. Bense, karımı bu denli sevdiğimi hemen belirtmek de yetmezmiş sanıp, beni uzunboylu dinlemeniz için bir fırsat arıyorum. Aradığımı hiç bulamayacağım bu gece. Kendimi sizin gözünüzde aklatamayacağım. Geçmiş günler henüz öylesi yakın duruyor ki, önünüzde kendimi savunma özlemini de bir türlü yenemiyorum. İsteseniz, karıma değil, bana dönseniz, "hadi başla" deyiverseniz, sanki hemen şimdi, koltukta oturan bu yaşlı hanımın da önünde, bu kalabalık ortasında, bu uğultular, içki ve meze dolaştıran garsonlar, az sonra çalınacak düğün marşı arasında hemen başlayacağım anlatmaya:

"Sevgili Tuncer,

Sizden üç sınıf geride, fakültenin ilk sınıfındayım. Ayşen'in de arkadaşıyım. İnançlı kavganızın hayranıyım. Size yeterince değil, hiç yakın olamamaktan ötürü de çok üzgünüm. Ayşen bile yakın size. Oysa ben kendimde bu hakkı göremiyorum. Apaçık koyacağım kendimi ortaya. Belki söyleyeceklerim, bu hakkı neden bulamadığımı anlatmaya yarar.

İktidardaki partinin milletvekillerinden Remzi Tarakçının ikinci karısından olma kızıyım. Ailemde daha neler yok neler... Tüccarlıktan taşra belediye başkanlığına, ordan milletvekilliğine, milletvekilliği ile de Başkent'e gelmiş babamın yanı sıra, onun ağzının içine bakan general bir enişte, sonra Amerika'ya yerleşmiş başka bir enişte, sonra babamın ilk karısından olma iki abim (bir telefonla milyon vuran takımından), sonra o eniştelerin ve bu büyük ahilerin kimi Amerikanlaşmış, kimi süklüm püklüm babalarının yanında yer almış, kimi, halamın ikinci oğlu Hakan gibi, babalarına karşı çıkmış çocukları... Bense, ne yürekten bunların yanındayım, babam başta ne de bunların herhangi biriyle çatıştım. Ailenin şımartılmış kızıyım. Onlarla çatışmak bile küçültücü geliyor bana. Uygar yaşamın bütün kurallarına göre yetiştirildim. Mankenlik kurslarına gönderildim. Koleji bitirdim. Bana dil öğretildi. Kısacası babamın ve ötekilerin yeni uygar yaşamlarında, ziyafetlerinde, kokteyllerinde, yabancılarla ilişkilerinde yüzlerini ağartacak, onların kendilerinde eksikliğini duydukları pek çok şeyi örtbas edecek biçimde yetiştirildim. Abilerim, tutuculuklarıyla bile daha on dört yaşımda boyanmamı, daha on altı yaşımda sigara içmemi hoş gördüler. Beni el üstünde tuttular hatta. Yeni çevrelerine "Yes, yes. No, no" demekle başa çıkmıyor ki, ne yapsınlar?

İşte benim ailem de, aile içindeki yerim de bu Tuncer. Başta siz, fakültedeki gençlerin seslerini yükseltmeleri ile çevreme karşı içimde büyüyen düşmanca yılanı görüyorum. Kıvrılmış, sessizce yatıyor orda. Size yaklaşmak, yılanımı sizin kavganıza katmak istiyorum, ama Remzi Tarakçı'nın kızına kim inanır? Kendiliğinden yanınıza gelmem olanaksız. Gözümde çok yüce bir yeriniz olduğunu bilmenizi isterim Tuncer. Bundan da öte duygularla doluyum size karşı. Adına ne derseniz deyin. Bana elinizi uzatır mısınız? Dilerseniz bizi Ayşen tanıştırır. Gerçekte ben sizi çok iyi tanıyorum, siz beni hiç. Bu mektupla biraz tanımış oldunuz belki. Asıl kendimi size tamtabilmeyi ne kadar isterdim.

Yıldız"

Mektubu bana karınızın yeğeni Ayşen getirip vermişti hocam. "Benim kolejden bir arkadaşım Tuncer abi. Sanırım Birliğe üye olmak istiyor. Ya da onun gibi bir şey, bilmiyorum..."

Ayşen. Küçücük bir kızdı o zaman. Hâlâ da çocuk o. Bakın, buraya girerken, beni görüverince büyük bir sevinç çığlığı attı, duymadınız mı? Gelinliği içinde bile büsbütün çocuksulaştı. Kendisini düşünmüş, kalkıp gelmiş olmamdan büyük kıvanç duydu. Boynuma sarıldı. Ben de onu yanaklarından öptüm. Bu coşkumuz çok kısa sürdü. Bir çığlıklık, iki öpücüklük. Sonra, sıraya dizilmiş aile büyüklerini seçince, seçmemiz gerekince yani, bilmiyorum, işte, ikimiz de çarçabuk başlarımızı önümüze eğdik. Bana getirdiği mektup borcunu ödemeli, İsviçre'den bir mektup da ben Ayşen'e mi göndermeliydim acaba? Yıldız'ın halasından ayrı, babasından ayrı ayrı gelen mavi nikâh–düğün çağrısını ve bizi buraya getirecek uçak biletlerini alınca, onları bir yana fırlatıp Ayşen'e yazmalı mıydım? Çok düşündüm bunu: Tümgeneral'in oğluyla evlenmek zorunda mısın? Acele etme Ayşen. Daha çok gençsin. Bir gün daha güçlü ve yeniden birlikte olacağız.

Böyle yazabilir miydim? 'Sen niye beklemedin peki Tuncer abi?' Böyle sormasından çekindim.

Ayşen'in Yıldız'la seviştiğimizi seçemeyecek derecede kendisini kavgaya adadığı günlerdi. Şimdi, kendi duvarlarını yıkamamış bir gelin. Bu nasıl oldu?

Yıldız'la sevişmemiz. Başınızı çevirmeyin hocam. Anlatmalıyım.

Yıldız'ın mektubunu okurken kantindeydim. Yanım yörem arkadaşla dolu. Son sınıfın, derslerinde çok tembel, eylemlerinde çok çalışkan bir öğrencisiyim. O son sınıfa gelebilmem için marangoz babam günde kaç dolap kapağını fazladan biçmiştir!

Kantindeyim. O an, bir çeşit sevda mektubu okuduğum kimsenin aklından geçemezdi. Kantinde bir çay içebilmek, bir sandviç yiyebilmek için ben günün belli saatlerinde ocakçıya da yardım ederdim, biliyor musunuz? Öte yandan çocuklarla sık sık ders dışı biraraya gelebilmek için de iyi bir olanaktı bu.

Mektubu gürültüler, 'Şu puştun şu gazetede yazdığını görüyor musunuz çocuklar?', 'Arkadaş, düşündüm, onlar dağa boşuna çıkmadılar7, 'Ah be, ah be elimde koca bir matbaa olacak ki şimdi!', 'Tek yol kaldı, yürüyüp o örgüte girmek' bağırışları ve fısıltıları arasında okudum: "Bundan da öte duygularla doluyum size karşı... Ama babam şu, anam bu, abilerim, eniştelerim de bunlar bunlar..." Boşver, dedim içimden. Orda durdum bir an. Boş ver, diyordum ama boşveremiyordum hocam. Bu mektup beni kendi gözümde durmaksızın yüceltiyordu. Bana hayranlığının ötesinde başka duygular... Bu başka duygular, sevda değilse ne? Böyle bir şey seziyorum mektuptan. Arkadaşlarım arasında inandırıcı bir sevimliliğim olduğunu biliyordum. Bunu, o mektubu okuyana dek bilinçle önemsemediğimi söyleyemem. Bana lîaşka duygular da' besleyen bir kız. Kendimi ansızın önemseyivermenin ilk nedeni buysa, ikinci ve asıl nedeni tam karşıtı bir şey. Beni yolumdan döndürmek için peşime birini takmış olabilecekleri düşüncesi. Bir lider değildim henüz, fakat... bende bir lider olabilecek özellikler bulunmuş ki, önüm kesilmek isteniyor. Kendi gözümde iki kez önemliydim şimdi.

Gülümsüyorsunuz hocam. Ellerimi ne yapacağımı şaşırtıyorsunuz. Bu gülümsemeniz beni küçültüyor mu, eziyor mu, yoksa hoşgörülü bir gülümseme mi bu, bulamıyorum. Ellerimi nereye koyacağımı bilemiyorum. Ta çocukluğumdan bıraktığımı sandığım bir alışkanlığım, şimdi size "Lozan'dayım. Doktoramı yapıyorum," derken geri geliyor. İçki kadehini dudaklarıma rahatlıkla götüremiyorum. Az önce bir kurtuluş gibi sarıldığım o kadehi nereye koyacağımı bilemiyorum. Yıldız, bir an tedirginleşmişti, şimdi görüyorsunuz, ne denli rahat. Ben hiçbir zaman onun gibi rahatlayamadım. Sevgimizin kılıfı içine ya çok dar geliyorum, ya çok bol duygusu taşıyorum. En çok şimdi. En çok bu an. Siz bana öyle gülümserken hocam. Babam yüzüme ters ters baktığı zamanlar da böyle ovunurdum. Ellerimi ne yapacağımı bilemezdim. Bana marangozluk öğretmek istediği sıralarda ne zaman, "Yapmayacağım, sevmiyorum bu işi, ben okuyup aydınlanmak istiyorum," desem, aynı beceriksizliğe düşer, kendimle babam arasında sıkışır kalırdım. Ellerimi uğuştururdum. Belki nedenini bilmediğim bir öfkeyi avuçlarımda hapsetmek isterdim.

Bana gülümsemeyin. Bana inanın. Anlayın.

Devrimci arkadaşlarımdan biri, o günler bir kıza benim gibi delice sevdalansa, o kızı her yere peşinden taşısa ve her yere o kızın peşinden gitseydi, inan olsun sayın hocam, bu arkadaşın pestilini çıkarırdım. Elini yüzünü morartmadan, dişlerini dökmeden koyvermezdim onu. O da, bütün bunların ardından başını dimdik tutarak: "Seviyorum. İşte bukadar!" dese, bunu satılmışlıktan öte bir şey sayardım. Arkadaşlarım bana da öyle bakmaya kalktılar. Özellikle benden küçükler, o Uğurlar, Gül'ler, Zehra'lar... Hele Zehra'lar. Güvendikleri dağlara kar yağmış gibi oldular. Bir Ayşen. Bir o beni eski Tuncer abisi bilmekle bilmemek arasında yalpaladı durdu. Onun iki arada, bir derede kalışı yalnız benimle Zehra arasında, yalnız Uğurla Ercan arasında kalışı olsa iyi. Ailesiyle bizim,

ailesiyle sizin ve Aysel halasının arasında da kalmıştı yavrucak. Şimdi de şu, yanmış pervane haline bakın. O ışıktan bu gölgeye, bu gölgeden o ışığa çarpa çarpa kendini.

Kantinde kendimi önemsemekten o denli ürktüm ki, Yıldız'in mektubunu, bu bir büyük tuzakmış gibi, yırtıp atıver–dim. Yine de bakmayın; gururum iyice okşanmıştı. Böyle bir kız varsa da, yoksa da...

Mektubu yırtıp atarken, o üç beş saniyelik zaman içinde, kendimi önemsemem de, ama asıl kızı küçümsemem de, kuşku da, hepsi çekilip gitmiş benden. Geriye şu sorular kalmış: Ya böyle bir kız yoksa? Ya bana hayran ve aynı zamanda 'bana karşı başka duygular da besleyen' biri yoksa? Ya beni yolumdan edecek bir girişimin başlangıcı bile değilse bu mektup? Salt arkadaşların bir şakasıysa?

Alay, şaka olmasın da, ne olursa olsun!

Yirmi üç yaşında kendini devrime adamış biriydim. Şöyle bir adamak: Bütün kızlar kardeşim. Bütün sevdam halkım. Bütün düşmanlığım egemenlere. Öfkem, kinim onların yeni doğan bebeklerine bile. O çocuklar arasında adamakıllı sevdiklerim de var üstelik. Uğur gibi, Ayşen gibi. Onun o, kendini yakmaya adaylığı yok mu, onu sevmemek olanaksız. Belli etmesem, belli etmekten kaçmsam da... Sonra, benim devrimciliğim içinde evlenmek de yok. Bir emekçi olan babamla bir avuç kıymaya iki tencere yemek kotarmak için çabalayan anamın haline bakın! Evlilik denince, bu yük omuzlanınca, ortaya çoluk çocuklar da dökülünce hocam, o elele, kolkola vermeler karşılıklı bir lanetleme türküsünden, sık sık sille tokat birbirinin üstüne yürümekten başka ne ki? Ben Ali Usta gibi olacağım. Hiç evlenmeyeceğim.

Kim bu Yıldız peki? Ya da o ajan kim, beni kendi gözümde iki kez önemli kılan? Şu kantine girip çıkanlardan, şu masalarda beşi onu birarada oturanlardan hangisi?

İlter, çay ocağına geldi. Bir çay istedi. İçerken:

"Tuncer, çıkaracağımız o dergi var ya, topladığımız paralar

yetmiyor. Hesap kitap, bir sayı bile çıkaramıyoruz," dedi. "Ne

yapacağız?"

Yayın kolundaydı İlter. İlter'i tanıyacaksınız hocam. Gırgırı bol bir arkadaştı ayrıca. Çok çalışkandı. O ve yayın kolunda çalışan öteki arkadaşlarla nerde sosyalist sempatizan evde kalmış kız, yaşlı memure, inançlı bir iki şoför tanıdık, sitelerden bildiğimiz birkaç işçi varsa, onlardan topladığımız paraları saymışlar, hesap kitap bu sonuç çıkmış. Kaşlarımı kaldırıp, göğsümü de şöyle bir ileri doğru çıkarıp:

"Üzme canını. Ben nerden para bulacağımı biliyorum," demeyeyim mi?

"Ne o oğlum, zengin bir kapıya damat olmaya mı karar verdin yoksa?" deyince sindim, pistim. Mektubu biliyor sandım. Ürktüm.

"Hadi lan sen de!"

Ürküntüm arasında böyle dedim. Ne demek peki bu? Evet mi, hayır mı? Hadi lan sen de!.. Utangaçlaşmıştım da. İlter'in gözünden kaçar mı?

"Varsa böyle hayırlı bir iş, hiç kaçırma Tuncer. İşimiz özveri ister. Her anlamda..."

Yok artık, İlter'in şakacılığı her zamanki ölçüsünü aşan bir şakacılıktı. Apaçık. Gırgırı kavgamıza, şakayı inancımıza bu ölçüde bulaştırmazdı İlter. Zaten çabuk toparlandı. Elini omzuma koydu:

"Akşamüstü bize gel. Arkadaşlar da gelecekler. Şu işi bir daha gözden geçirelim bakalım, " deyip gitti.

İlter çabuk toparlanmıştı, ama beni dağıtıp gitmişti hocam. Doğrusu, söylediği büsbütün akıl almaz bir şey de değil... Öfkelendim kendime. İyi anımsıyorum. Kafamı hızlı hızlı sallayarak bu pis düşünceyi bir kovadan çöplüğe boşaltırcasına boşaltmak istedim. Ama daha sonraki günler, Yıldız'ı tanıyıp ona yaklaştıkça "neden olmasın?" sorusu sık sık döndü kafama, o soru geri döndükçe Yıldız'dan kaçmak istedim.

İlter gittikten kısa bir süre sonra kantine ince, uzun ve kısa siyah saçlı bir kız geldi. Onu seçer seçmez başımdan yukarı bir sıcaklık çıktı. Geçen haftaki forumda konuşurken bu gözlere bir kez daha değmişti benim gözlerim. O sıcaklık şuramdan yukarı o zaman da böyle çıkmıştı. Bu durumdan arkadaşlarımın coşkulu haykırışlarıyla kurtulmuştum.

Mektubundan edindiğim izlenime göre Yıldız'ın rahat bir kız olması gerekirdi. Oysa bu kız çok çekingen. Bana bakmakla bakamamak arasında bin parça olup duran bir kız. Bende ise, o ünlü sevimliliğim uçup gitmiştir üstümden, diye bir korku. Mektubu yazan bu kız ise, onun durumu benimkinden bin kez güç. Bunu düşünmek ansızın rahatlattı beni. Fazla bile rahatlattı. Çünkü gereksiz yere ıslık çalmaya başladım, biliyor musunuz hocam? Gereksiz yere, eski ceketimi üstümden çıkarıp attım. Gereksiz yere, taa ilerde oturan Zehra'ya seslendim:

"Bir dakika gelir misin Zehra?"

Fırlayıp geldi. Gereğinden fazla yüksek sesle sordum:

"Kaç kişi oldunuz bildirileri Kızılay'da dağıtmak için?"

Erkeksi yapılı, bizden küçük olmasına karşın çok büyükmüş izlenimi veren bir kız Zehra. Fazla sorulara, yüksek sesle gülmelere, gevezeliklere dayanası olmayan bir kız.

"On bir kişiyiz dedik ya Tuncer, ne sorup duruyorsun?"

Kısa kara saçlı, beyaz tenli kız da kolona dayanmış, yere bakıp duruyor. Ben ona boş vericiliğimi göstermeye çabalarken o, benim Zehra tarafından azarlanmama tanık oldu.

"Eee be, sen de bazan iyice çekilmez oluyorsun ha! Ne var sormuşsak? Seksen işin peşindeyim ben. Kafam defter değil ya!"

Alttan almadın mı pısar Zehra. Yine pıstı:

"Tamam Tuncer abi. Savsaklayıcının biriymişim gibi baktın da bana, ondan..."

Cebimden bir kâğıt çıkardım. Öğrenci Birliği olarak bu sloganların pankartlar halinde elde çoğaltılması, duvarlara yapıştırılması kararlaştırılmıştı. ‘

“Şunu da al Zehra. İkisi büyük, altısı küçük kartona yazılacak. Renkli...”

Zehra, verilen her görevden kendisine büyük onur payı çıkarır. Elinden gelse, hiçbir şeye kimseyi bulaştırmayacak ama, planlamadaki görevinize son verilişinin ardından, nerdeyse bizlerin omuzları üstünde öğretim üyeliğine gelen sizin yakınınız olduğunu bilmesinden belki, pek küçümsediği Ayşen’in bile arada sırada bir işin ucundan tutmasına izin verirdi. Kâğıdı alıp, gizli bir haber ulağı tavrıyla kazağının içine sokuştururken, kolon dibindeki kızı gördü. Bu konuşmamızı duyup duymadığından hemen kuşkuya düştü tabii. Her şeyden hemen kuşkuya düşen bir kızdı, bilseniz.

“Bana bak Yıldız, ne dikilip duruyorsun orda ha? Bizi babana jurnal mı edeceksin yoksa?”

Demek bu gerçekten o? Kızın o olduğunu anlar anlamaz Zehra’nın yanını tutup, Yıldız’a da, “Hadi kızım, bas bakalım,” demem gerekmez miydi? Oysa ne yaptım biliyor musunuz hocam? Zehra’yı şöyle bir omzundan itip:

“Sana bir şey söyleyeyim mi Zehra kardeş? İyisin hoşsun, ama çok katısın. Katılık iyi bir sosyaliste yakışmaz,” dedim.

Zehra’nın saldırganlığı karşısında Yıldız’m esmer yüzü al al olmuştu. Görmüştüm. Omzundaki çantanın askısını çekiştirip duruyordu. İncecik, güzel elleri vardı. Var işte, görüyorsunuz. Tutulmaya, sıcaklığını her an bana vermeye hazır elleri. Bir elin sıcaklığından ne denli yoksun olduğumu o an’a dek hiç bilmemiştim sayın hocam; hiç duymamıştım böyle bir özlemi.

O eli tuttum. Caddeler, sokaklar boyunca yürüdük. İnce bir kar altında saatlerce yürüdük. Mektuptan hiç söz etmedim. O da söz etmedi. Hiç sevda sözü etmedik. Bir yasağı üstümden kaldırıp atmam kolay bir şey değildi ki. Eli elimde, ama ben hep “Bak kızım”la başlayan sözler söylüyorum ona. Babasının adını hiç anmıyorum, fakat babası gibilere karşı düşüncelerimi her zamankinden de büyük bir öfkeyle sıralıyorum. Hep aynı inançla, hep aynı içtenlikle. Şimdi, o derin inancımdan hiçbir şey eksilmedi, desem kim inanır? Burda, sizinle karşılaştığım an’dan başlayarak kendim bile inanmıyorum buna artık. Bize iki kişilik mutluluklar yok, bunu bilmem gerekirdi, bundan kaçamazdım. Ama ben Yıldız’ı sevdim hocam, seviyorum!

“Bak kızım”la başlayan her sözümü onaylıyordu. Beni yüceltiyor, dalkavukluk etmeden yanımda yer alıyor. Arada bir, bir sokak lambasının altında durduruyorum onu. Güzel yüzüne bakıyorum. O güzel yüzde, bu akıllı bakışlarda yalan–yapay bir şeyler yakalamaya çalışıyorum, yok. Olan tek şey, teklikten çıkıp iki kişi olmaktan, çoğalmaktan duyduğu sevinç.

İltefe gitmem gerekirdi. Gitmek istemiyordum. Yıldız’dan ayrılmak istemiyordum hocam.

“Ben çok yoksul bir marangozun oğluyum, biliyor musun?” dedim bir ara.

“Bu sana olan duygumun yanına saygıyı katar ve bu duyguyu pekiştirir,” dedi o da. O akşam aramızda geçen tek sevda sözü bu oldu.

Dersleri tümüyle boykot etmenin bu düzenin üniversitelerinde okumama kararı almanın arifesinde olduğumuz günler o günler, biliyorsunuz hocam. Sizse bize, “Yarın bu düzen değişince, ülkenin yine ekonomistlere, mühendislere, mimarlara, yargıçlara gereksinimi olacak. Ama siz bu alanları size karşı olanların eline bırakmak niyetindesiniz. Gerçekçi bir tutum değil bu,” derdiniz. Varolan düzene inançsızlığımız o kerte büyüktü ki, bu sözler giderek bize bir aldatmaca olarak görünmeye başlamıştı. Uyarı sizden, sizin gibi saydığımız hocalarımızdan gelse de.

“Bizi geriletmek için bir bahane değil mi bu?” diye sorguya bile çekmeye kalkmıştım sizi, anımsarsınız. Anımsamasanız, dünün Tuncer’ini burda, bu düğünde, Remzi Tarakçı’nın damadı ve İsviçre’de doktorasını yapan biri olarak böyle görünce, dudaklarınızdan şu gülümseme geçmezdi. Size anlatmak istiyorum işte. İşte şimdi daha iyi bir ekonomist oluyorum, bundan hoşnut değil misiniz peki?

Yıldız kısacık kara saçlarına renkli bir yün bere geçirmişti. Bu kâkülü o zaman da vardı. O akşam kar, alnına düşen saçlarının ucuna sabah kırağıları gibi toplanmıştı. Hava giderek çok soğumuş olmalı. Ama ben’sıcacığım. Her yanımı güzel bir ılıklık sarıp sarmalıyor. Demek hep yalnızmışım! Beni seven, benim de yürekten sevdiğim onca arkadaşımın arasında yapayal–nızmışım da haberim yokmuş... Yıldız’ın eli avcumda olunca, bütün o sevdiğim arkadaşlarımın elleri de hep birlikte ve aynı sevgiyle avcumdaymış sanıyorum. Yıldız’la yanyana yürürken, iki kişi olarak kalakalmaktan duyduğum korku yok. Tam karşıtı, yüzlerce, binlerceymişim duygusu içindeyim. Bu duyguyu siz hiç yaşadınız mı hocam? Bir kişiyle binlerce olunabildiğini? Bu duygu, gücü oranında da ürkütmüştü beni. Yıldız’la gelen bu garip çoğalmışlık duygusu ne kadar sürecek? Sürecek mi? Çevresini, ailesini unutamıyordum. Gülünç ama, onun yabancı dil bilişini hele, hiç unutamıyordum.

Onu kentin güzel semtlerine değil de, dosdoğru bir yoksunluk ve yoksulluğun kolgezdiği çamurlu yollarına, çıkmaz sokaklarına doğru sürüklüyordum. Bu belki de bir direnişti. Yıldız’a hemen teslim olmadığımı belli etmek için başka yol bilmiyordum da, salt bana acı ve öfke veren bu yolları biliyordum. “Nereye gidiyoruz?” diye sormuyordu. Sormasını bekledim. Sorsa diklenecek, yine “Bak kızım”la başlayarak konuşacaktım: Bak kızım, benimle, bizimle olmak istiyorsan, alışık bulunduğun yolları, sokakları ardında bırakman gerek. Hemen . unutman o yolları...

Öyle ya, her şey hemen olmalı. Hemen. Hemen...

Şu an’da bunu Yıldız’a sizin önünüzde söylüyormuşum gibi içime bir utanç yayılıyor. Oysa, böyle bir utancı duymamam gerekir hocam. Aynı şeyleri sizin yüzünüze de söyleyebilirdim. Çünkü siz de o dar sokaklardan, dik yokuşlardan, lâğımlarını dışarı akıtan çatı altlarından uzaksınız. Oralarda yalnızca yaşamın kavgası var. Oralarda aşklar bile kanlı bıçaklı. Oralarda durup güzel sözleri uzunboylu söylemeye, güzel duygulan günün her dakikası kesintisiz yaşamaya yer yok. Oralarda sevdalar da her an bir tokat yer, her an bir testereyle doğranır, her an lâğım sularına bulanın

Bizim eve mezarlığın oralardan geçilerek gidilir. Adımını asfaltın iki adım dışına atar atmaz cumburt diye çökeklere batarsın.

O cumburt sesini duyar duymaz durdum. Yıldız'ı nereye götürüyordum? Eve götürmeyi tasarlamamıştım. Aklımın köşesinden geçmemişti. Ayrıca, geçseydi de götüremezdim. Onu bir kahveye, ancak bazı arkadaşlarımın yanında girip çıkabildiğim pastanelere, birahanelere de götüremezdim. Arkadaşlarla aramızda söze dökülmemiş güzel bir anlaşma vardı. Ben öğrenci birliğinin en çalışkan üyesiydim. Arkadaşlarımın bir bölüğü ise benim ve benim gibilerin, bir yerde bir bardak bira içmek gibi, sinemaya gitmek gibi, üşüyünce biz, sırtımıza kendi ceketini koyvermek gibi gereksinimlerini karşılamakta çalışkandılar. Böylece aramızda gittikçe genişleyen bir ortaklaşalık kurulmuş gibiydi. Bazan benim bile güzel parkalar giydiğim oldu. Bakmışım İlter, hiç ayrımında değilmiş gibi, Kızılay'da bildiri dağıtırken üşüyeceğimizi sezer sezmez, sırtındakini sırtıma koyvermiş; ya da bakmışım Uğur, "Abi koş, filanca yerde nefis bir film gösteriliyor, bilet aldık," diye seğirtip geliyor. Benim üniversitedeki yaşamım, küçüklü büyüklü bir grup arkadaşla oluşturulmuş yeni bir aileydi sanki. Kendi ailemden çok uzakta, onlara iyice yabancı.

Yıldız'm bana soracağı soruyu ben ona soruverdim:

"Nereye gidiyoruz biz?"

"Nereye gelmişiz ki?" diye bir soruyla karşılık verdi o da, gülümseyerek. İçimde yine o sıcaklık. Arkadaşlarımla kurduğumuz ailede eksik olan ılıklık.

"Bak kızım, kafamı karıştırdın sen benim!"

Onu asfaltın üstüne itiverdim. Sanki bir suç işlemek üzereydim. Yıldız'ı asfalta iterek o suçtan kaçıyordum.

"Kafamı karıştırdın, anlıyor musun? Burdan şu köşeyi dönersin, kötü kokular arasından, tüten soba boruları arasından geçersin. Radyolardan kirli avlu duvarlarına, çığlık çığlığa şarkılar dökülür. O şarkılara yine çığlık çığlığa karı koca kavgaları, komşu kavgaları, bir babanın oğluna indirdiği tokadın sesi karışır. Biz böyle bir yerin eşiğindeyiz işte. En iyisi sen var git. Git güzel evine. Orda şu saçlarını, üstünü başını kurut. Ne yaparsan yap, beni rahat bırak!"

Asfaltın kıyısında sendelemişti. Bunları söylerken bir yandan da yere kapaklanmasını engellemek için onu tutuvermiştim.

"Yok bir şey. Üzülme," dedi.

Üzgündüm. Bunu sezdi. Ya yumuşaklığın, ya katılığın en uç noktasındaydım.

"Bir oyun değil mi bu?"

Böylece, ilk an'da sormam gereken soruyu o zaman sorabildim.

"Ağlayıp da yüreğini yumuşatmaya çalışacağımı, böyle pislikler, maskaralıklar edeceğimi sanma. Seninle çok iyiyim. Sanırım seni çok seviyorum. Yalnız bunu biliyorum, başka hiç..."

Yıldız'm karşılığı bu oldu hocam.

Eli yine elimde, geldiğimiz yollan ters yöne bir kez daha yürüdük o zaman. Topraklıktan çıkıp Esat'ın Dörtyol ağzına dek geldik. Bütün bu uzun geri dönüş sırasında hiç konuşmadım. Kendimi dinliyorum. Ne öfke ne sevda. Hiçbir şey yok. Karışık bir yürek. Orada neler olup bittiğini ayırdedemiyorum.

Dörtyol'da iki yanma çamurlar sıçratarak geçen arabaların, ışıklı manavların, kasapların aydınlığında, her şeyin birbirine düğümlendiği bir noktada durdum:

"Sen herhalde Çankaya'lara, Gazi Osman Paşa'lara doğru bir yerlere gideceksin," dedim: İşte seni evinin eşiğine getirdim, bıraktım. İşte bu inceliği gösterdim. O çıkmaz, dar sokaklardan kurtardım. İşte bana İlter'lerdeki toplantımızı da kaçırttın. Hadi artık güle güle.

Söylediğimin buna benzer bir anlamı olmalıydı. Yıldız'a bakamıyordum. Yere, erimiş sulu karın oluşturduğu renkli, ışıltılı küçük bir gölcüğe bakıyordum. İki yanağımdan öpül–düğümü duydum. Bıyıklarımın iki yanma birer çiçek asılmış da, onları düşürmek istemezmişim gibi kıpırtısız kalakaldım. Yıldız:

"İstersen yarın yine yürürüz," dedi. "Vaktin olursa."

"Vaktim olmayacak. İstemeyeceğim de..."

Ellerimle yanaklarımı, bıyık uçlarımı tutmak için delice bir istek. O iki öpücük ordan ha düştü, ha düşecek.

"Başlayan bir şey var Tuncer. Başlayan her şey tamamlanmalı. Kaçmak bir çözüm değil ki. Hele senin için hiç uygun bir çözüm değil. Kaçmadan önce tanımak, tanışmak daha sağlıklı bir tutum değil mi?"

Ona bir yanıt arıyor, bulamıyordum hocam. Yıldız'da bir şey vardı. Az konuşup çok uygulamak, açıklamaksızm tartışmaksızm yaşamak gibi bir şey... Bu nedenle şu son sözleri benden çok kendisini tedirgin etmişe benziyordu. Başka hiçbir şey söylemeden benden ayrıldı.

Elimi yanağıma koydum. Arkasından baktım. Sevdadan ezilmiş değil, sevgisinden büyümüş bir gidişi vardı. Şuramda iyice acılaşmış bir ses, o kendisine güveniyor, ayrıca içimdeki bocalamayı da sezdi, dedi.

Biz, aramıza en çok polis sızmış bir kuşağız ya hocam, hatta karşılıksız bir sevda, şu yeryüzünün bütün güzelliklerini önümüze yığsa, o güzelliklere güven içinde yaklaşmamız, bu uçsuz bucaksız yeşilliğin ortasına kendimizi bırakıvermemiz, orda taklalar atıp yuvarlanmamız olanaksız. Yıldız'm elini avcumda saatlerce gezdirdim. Bir yüreğin sevgiyle vuruşunu saatler boyu dinledim. Bunu olabileceği denli yakından algıladım. Yine de bir kuşku şuramda. Yıldız'dan sıyrılmak için o kuşku çatısı altına sığınmaya çalışıyorum. Buna özen gösteriyorum. Bir sevgiyi anlamak ve yaşatmaktan çok, buna. O sevgiyi güvensizliğe, kuşkuya bulamaya... Bu kız kim? Neden sevsin seni? Eylemlerimizde birlikte olmak istiyorsa, bunun iznini senden alacak değil ya? Yok, bu güzel yüz, bu apaçık bakışlar yalan. Bunu senin üstüne saldılar. Elini ayağına dolandırmak için saldılar... Derlen toparlan. Unut bu kızı!

Şimdi size birazcık Ali Usta'yı anlatmalıyım hocam. Çünkü önünde sonunda ona başvurmak zorunda kalacağım.

Ali Usta'yı tanımanızı isterdim. Onu tanıyanların insanımıza güveni artar. Ali Usta'yı tanıyan için, halkını sevmek soyut bir şey olmaktan çıkar. Ona duyduğum saygı ve güven, halkıma duyduğum güven ve saygıyla özdeşleşmiştir.

O Dörtyol ağzında Yıldız'sız kalınca Ali Usta'nın yanına koşmayı düşünmüş müydüm acaba? Bilemiyorum. Güvensizlik, kuşku tohumunu içimde nice çoğaltmaya yeltensem, Yıldız'in arkasından koşup "ne olur biraz daha kal," dememek için güç tutuyordum kendimi. Ali Usta'nın bu yakınlarda bir yerde olduğunu o şaşkınlığım arasında akıl etmesem, belki daha o dakikada Yıldız'm ardından koşup gitmiştim. Gerçekte bende bu tutku çoktan başlamıştı, bense hâlâ sığınacak başka bir köşe arıyordum.

Ali Usta babamın bir arkadaşı. Benimse babamla aram çok kötü, Ali Usta ile çok iyi. Sanki Ali Usta babamın dostu değil, benim yakın dostum. Gerçekte Ali Usta benim akıl hocam. Akıl verme yerine gösterme, laf yerine örnekleme. Ali Usta'dan öğrendiğim en büyük güzellik, en derin bilgi bu.

Esat'ın bu kesiminde küçük esnafla küçük memurlar, çoğunluğu orta halli kimseler oturur. Özellikle aşağılara sarkan yan sokaklarda. Ali Usta'nın da bu sokaklardan birinin başında bir elektrik–televizyon onarım dükkânı var. Dükkânın on yıldır kiracısıymış. Şimdi bir süredir kendisi de dükkânın arkasındaki iki odada oturuyor. Erken ölen kızkardeşinin iki oğluyla birlikte. İki üç yıl öncesine dek, Ali Usta bizim komşumuzdu. Bilebildiğim kadarıyla bu kesime, dükkânın arkasına Ahmet nedeniyle taşındı. Ahmet. Usta'nın en büyük yürek yarası. Yokluk çektiği günlerde Ahmet'i polis okuluna verdiği için Ali Usta hep kendisini suçlar. Çok konuşmaz, ama Ahmet üstüne sık sık konuşur: "Neden Murat'ı yönlendirdiğim gibi onu yönlendiremedim? Nasıl anlatamadım ona ki, bir insan nerde olursa olur, yine kendisi olabilir; kendi kafasının okulu neyse yine o okulun diplomasıyla çıkabilir kolunun altında, diye? Polis okulu, polis okulu, anladık. Bu bizim darlığımıza rastladı, anladık. Polis okulundan ille polis çıkmaz ya? Adam da çıkar. Bu Ahmet neden itler sınıfından çıktı, ben neden seçemedim daha baştan?"

Bütün mitinglerimizde, boykotlarımızda Ahmet'i omuzbaşımda görürüm. Elimi sıkmak istemişti bir kez, geri çekmiştim. Bana elini uzattığını ya arkadaşlarım gördülerse, diye de çok korkmuştum. Elimi sıkacak kadar yakınım olduğunu bilmelerini istemezdim. Ali Usta'nın en derin yarasına, o acıya ilgisiz kalmak ise hiç elimde değildi. Boykotlarımızda, gösteri yürüyüşlerimizde bütün polisler, jandarmalar toplanıp üstümüze gelsinler, ama bu Ahmet'i gözüm görmesin isterdim. Dişlerinin arasında sürekli bir kibrit çöpü kırardı. Sürekli bir kanat germeye yeltenmesi bana, gülümseyerek; ağaların, beylerin kendinden altındakilere kanat germesine benzer bir hal. Bir kasılma bunda.

Ali Usta'nın küçük yeğeni Murat ise, kardeşlerimden öte kardeşim benim. Sanki Ahmet abisinin dayısına yüklediği tüm dertleri o unutturacak. Sanki onun en derin yarasını Murat sarıp sarmalayacak. Öyleydi de, pırıl pırıl bir çocuk. Onurlu. Çalışkan. Ayrıca sevecen. Bizde güçlükle bulunabilen bir sevecenlik. Ali Usta, bir kez de babama şöyle diyordu, işitmiştim:

"Bu Murat, benim isteyip de bir türlü olamadığım, bir türlü iki ucunu biraraya getirip tamam eyleyemediğim insan olacak görürsün. Bu Murat sanki benim yanlışsızım, çiziksizim."

Bunu söylerken yüzü seviniyordu ya, bana öyle geldi ki, kır düşmüş dik saçları bile seviniyordu.

İçkicidir Ali Usta. Ama adam gibi içer, kafasındaki düşüncelerini, elindeki işini damıtırcasma. Babam aslında onun içki arkadaşı idi. Ne ki, babam içti mi evde kavga gürültü. Ondan bir hafta önce, böyle bir kavgalı gecenin sabahında okula gitmeden Ali Usta'ya koşmuştum. Ahmet yine, dişlerinin arasında bir kibrit çöpünü kırarak, bir eli de tabancasının kılıfında, evden çıkıyordu. Murat, hem dükkânda dayısının baş yardımcısı, hem harıl harıl üniversiteye hazırlanıyor. Erkenden çıkmış. Ali Usta'nın ünlü onarım çantasını kapıp çağrıldığı yere gitmiş. Onunla tek tartıştığım nokta üniversite konusu. "Biz girdik, ne oldu?" Bunu duyunca Ali Usta: "Hayatta piştiği gibi kitapta da pişmeli insan," demişti. O sabah Ahmet, çıkarken kırdığı kibriti benim önüme fırlattı. Kibritten boşalan dişlerinin arasından: "Kendisi İlhan beyin yapılarına elektriği çekip, televizyon antenlerini kurarken iyi. Biz İlhan beye abi dedik mi, kötü!" diye homurdanmıştı. Ardından bakıp kalmıştım. Ali Usta'yı da bir kez bile böyle öfkeli görmemiştim. Bağırıyordu: "Biz işimizi yapıyoruz. Eğilip bükülmeden, anladın mı? İşimizi! İşini iş gibi yaparsan köpekliğe yer kalmaz!" Mosmordu Ali Usta. Yıkkındı. Ona, "Babama bukadar içirmeyin Ali Usta," demeye gitmiştim ama, bunu diyecek zaman değildi. Desem karşılığı şu olurdu herhalde: Sen o kavgaya gürültüye pek kulak asma oğlum. Kavganın aslı burda, baksana. Hem baban benimle oturdu mu iki kadeh içer. Ben bıraksam, gittiği yerde üç gün içer de başından kaldıramazsın. O zaman da sizin marangoz dükkânı hiç açılamaz. Sen o dükkânı açmaya var mısın? Yoo. Bırak baban da içinin sıkıntısını bukadarcık vursun dışına.

Nitekim, Ahmet'in ardından tezgâhın başına otururken:

"İyi oldu. Kustu içini. Yoksa iyice içten pazarlıklı biri olup çıkacak," demişti. Ter döküyordu. Çok bunalıyordu. Karmakarışıktı.

Şimdi kendi iç karmaşam var. Şimdi Ali Usta'ya ilk kez kendim için gideceğim. Sanki Ali Usta'ya Yıldız'm mektubunu ve Yıldız'ı anlatırsam, Ali Usta "Aman oğlum bulaştırma kendini böyle şımarık kızlara" diyecek de ben, iki arada bir derede kalmaktan kurtulacağım. Ya da "Sevda bu oğlum, sevda! Yaşındır, yaşa," diyecek daha güzel kurtulacağım içimdeki kavgadan.

O akşam Yıldız konusunda Ali Usta'dan gayrı kimseye açılamazdım. Saat kış gününün yedisine geliyor. Ya dükkânı kapadıysa? Ya evde değilse? Elim böğrümde kalakalacaktım. Şimdiden yarma nasıl çıkacağımı bilmeliydim. Yarın fakültede yeniden Yıldız'la karşılaşınca ne tavır takınacağımı bilmeliydim. Bu duygunun acemisiyim. O denli acemisiyim ki hocam, bu Ali Usta da olsa, başkalarının en akıl veremeyeceği bir konuda birine danışmaya gidiyordum. İçimi her an daha hızlı saran o ılıklıktan çok korkuyorum. Ali Usta ya bu ılıklığın yayılmasını engeller, ya korkumu engeller, diye düşünüyordum.

Dükkânı kapamış olsa da, arkada, odadadır o. Gecekonduları bırakıp buraya taşınması Ahmet içindi, demiştim ya, öyleydi. Ahmet'in görüntüsünün bile o mahallede birçok toy–top çocuğu imrendirdiğini sezinlemişti Ali Usta. Kimileri Ahmet'e imrenirken, kimi gençler de onu durmadan horluyorlardı. Bunun Ahmet'in kafasındaki polisliği körüklediğine inanırdı Ali Usta. O öfkeli sabahında da, "Uzaklaştır, uzaklaştır, nereye kadar uzaklaştırırsın? Önü sonu sınırları çekilmiş bir memleket işte. Önü sonu aynı kabın içi," demişti.

Şimdi bana ne diyecek acaba? Ne diyecekse desin, Murat orda olmasın da!.. İkinci korkum bu: Aman Murat orda, dayısının yanında olmasın. Murat, dayısına ne için başvurduğumu anlarsa gözünde düşerim. Düşer miyim, bilmiyorum. Bu benim, onun kafasında nasıl bir devrimci genç resmi çizmeyi başardığıma bağlı. Benim devrimci genç imajımda öyle sevdaya, aşka yer yoktu hocam, biliyorsunuz. Devrimci, ilerici kalıbına uymayan tek görüntü bile önümüzdeki bir örneğin parçalanmasına, bizleri düş kırıklığına uğratmasına yetebiliyor o yaşlarda. Son boykotumuzda sizin bizlerle yaptığınız o konuşma, ardından da bizimle avluya çıkıp yumruğunuzu havaya kaldırmayısınız, benim ve pek çok arkadaşımın kafasındaki ilerici aydın resminin bozulmasına yetmişti. Yanlış da olsak, bu böyle hocam. Ben de Murat'ın beni işitmesini istemiyorum. Onun kafasında çizmeğe özen gösterdiğim devrimci Tuncer olarak kal istiyorum. İşte şimdi bana gülebilirsiniz. Şimdi dönüp bana gülerseniz, ben de size katılabilirim. Kendimi Murat'ın karşısında Ali Usta'dan öte önemsemeye başladığımı görüp acı acı gülebilirim kendime.

Ali Usta dükkânında, karşısına yaşlı bir kadını oturtmuş, ütüsünü onarıveriyordu. O hiç başını kaldırmadan işini yapıyor, kadın da durmadan konuşuyordu. Oğlunun müdürü yemeğe gelecekmiş de, gelini yemek örtüsünü çabucak yıkamış, kolalamış, tam ütüleyecekken ütü bozuluvermiş işte. Müdürün gelmesine ise sadece yarım saat kalmış. "Her zaman sıkışık dakkalarımızda yetişirsin, bizi kurtarırsın, aklıma geliverdin. Ali Usta, işin küçüğü–büyüğü demez, yapar, dedim. Ah yetişecek mi? Yetişir, sen yetiştirirsin. Komşudan istedik, onunki de bozuk. Bir gün göndersinler de, onlarmkini de yapıver bari... Böyle en dar zamanlarda lazım olur..."

Yıldız'in babası da bir küçük memur evine çağrılı olsa, o aile böyle yırtınır mı? İki ayağı bir pabuca girer mi acaba? Yıl–dız'lar da bir müdürü ille kolalı örtü üstünde ağırlayacağız diye dörtbir yana seferber olurlar mı? Yıldız'ın babasını bizim eve çağırsak ne olur? Olabilecek olanlar; babamın ortalığı birbirine katacağı, anamın kan ter içinde bunlarmki gibi bir gösteri yarışına çıkacağı düşüncesi öylesine büyüyerek doldu ki içime, Yıldız, az önce ılık eli elimin içindeki Yıldız olmaktan nerdeyse çıktı. Bizi bizim gözümüzde gülünçleştiren, bizi kendi dünyamızda sekiz bin kez daha ezen bir makinenin en öğütücü silindiri olup çıktı. Bizi daha beter ezmeye hazır bir mekanizmanın 'Başla' işareti tek başına Yıldız artık.

Yaşlı teyze ütüyü dualarla alıp gitmişti. Ali Usta'nm yorgun çizgilerle dolu yüzü de önündeki iş lambasının ışığından çıkıp dükkânın yüz mumluk ampulle aydınlatılmış alacasına karıştı. Gözlüğünü çıkardı. Cıgarasını yaktı. Bana da uzattı. Babamın yanında içerim de, Ali Usta'nın yanında sigara içmek bana hiç olmayacak bir işmiş gibi gelir.

"Cereyan çarpmış gibi bir halin var Tuncer. Çatıştınız mı, ne oldu?"

"Çatışma bugün benim içimde Ali Usta..."

Mektuptan bu yana bende olup biteni anlattım. Kendimden bile saklayabileceğim pek çok şeyi Ali Usta'dan hiç saklamayarak... Yıldız'ın açık sözlülüğünden de hiç geri kalmak istemeyerek. Kendimde, taa dipte sezdiğim bir şeyi, hatta belki biraz da abartarak. O şeyin benim için yeni bir gerçek, belki en büyük gerçek olduğunu belirterek.

"Ben de bu kıza sevdalandım sanıyorum Usta. Değilse de sevdalanıyorum."

Ali Usta sevdadan yana ne bilirdi, ne bilmezdi? Hiç düşünmemiştim bunu. Babam bazan takılırdı ona. Hiç evlenmemiş olmasını yüzüne vurarak: "Keşişler gibi geldin,

keşişler gibi gideceksin bu dünyadan Ali," derdi. Ali Usta'nın tıknaz gövdesi sarsılır, için için güldüğünü belli ederdi. Yüksek kahkahaları olmazdı onun. İçine dönük gülerdi. Ali Usta hem köydeki anasını, hem kendi anaları gencecik ölüverince, daha altı aylık, daha bir buçuk yaşındayken bunlar, Ahmet'le Murat yani; onları yanına almış. Demiştim ya hocam? O zamanlar Usta'nın kendisi de henüz yirmi beşinde falanmış. Babam evlenme konusunda ona takılınca, kıs kıs güler: "Benim anam, bu çocuklar ele avuca sığana dek yaşadı ya, sen ona bak," derdi. "Çocuklarla temelli başbaşa kaldığım zaman, artık başlarını yirmi dört saat beklemem gerekmiyordu. Ayaklarının üstünde dikilebiliyorlardı. Öyle olmasa, bunları okullarına bırakıp işime koşabilmeseydim, sana bir şey diyeyim mi reis, ben o ucuz şaraplar içinde boğulur giderdim! Sanma ki ben yeğenlerimi kurtardım, kurtardımsa... Yok, yok. Bir bakıma onlar beni kurtardılar, kurtuldumsa... İşimi en çok onlar yüzünden sevdim, en çok onlar için yaptım inan olsun..."

En uzun konuşmasını ya Ahmet, ya evlilik konusu açıldı mı yapardı Ali Usta.

"Ben de o kıza sevdalandım galiba," deyince hemen toparlandı.

"Şu dükkânı kapatalım Tuncer. Mesaimiz bugünlük bitmiş olsun. Arkaya geçelim," dedi.

Öyle yaptık. Murat'ı soracaktım. Soramadım. Ahmet'i nicedir soramıyorum. Orda burda, omuzbaşımda bitiverişlerini de anlatmıyordum nicedir. Yarasını kanatmaktan çekmiyordum.

"Hele otur, surdan iki kadeh ver bakalım."

Ortaya biraz leblebi koydu. İkimize de rakı boşalttı. Karşı durmadım. Ali Usta rakısını büyük bir tören gibi içer. Şimdi burda içkilerimizi yudumluyoruz ya hocam, sözümona yu–dumluyoruz ya, ister istemez Ali Usta'nm içişi geliyor gözlerimin önüne. İçkiyle bir tören kurmak dedin mi, onun içmesini düşünürüm hep. Burda diken üstünde, burda törene karşı içmekteyiz sanki. Ali Usta, kadehini ağzında tutar, gözlerini yumar, bütün yorgunluğunu ilk yudumda bohçalayıp bir kıyıya koyarcasına rakıyı uzun uzun koklardı. Hiç gürültüsüz, anasonu kokladığını hiç ele vermeden. O ilk yudumu ne zaman almıştır, bilemezsiniz.

"Remzi Tarakçı, alçaklığını ta gençliğinde ortaya koymuştu ya, onu geç. Dar dünyanın bir delikanlısıydı o da. Bunu anlayabiliriz," dedi ansızın. Ben, içerde dükkânda anlattıklarımın çoğunu kafasına yazmadı sanıyordum. Remzi Tarakçı'yı biliyormuş da, bildiğini bile sezdirmemişti.

"Fakat Remzi bugün artık her şeyin domuz gibi farkında. Artık o dünyayı işine göre ister geniş tutar, ister dar. Üstelik İlhan'ın kitapsızı, mektepsizidir bu Remzi. Onlardan sana da, bize de ne hayır gelecek, gelmez. Gelmemeli de. Ama kızın suçu ne?"

Sırıttım. Sırıttığımı iyi anımsıyorum:

"Ben de kızın suçu vardır, demiyorum ki Usta. İçimi rahatlatan şu ki... Demek bir ajanlık işi değil bu?"

"Ah be oğlum, ah be oğlum Tuncer! Sizler de tümden ajan–polis meseleleriyle yaşar oldunuz. En kötüsü bu. En kötüsü, insanı kendinden soğutan en berbat şey bu. Her taşın altında bir tuzak var, sanmanız. Doğru, temelde var bu tuzak. Ama o tuzaklar tek tek

işlerlik kazanıyorsa, onlara işlerlik kazandıracak bir ortamın da var edilebilmesinden bana kalırsa…”

Anlamadan bakakaldım yüzüne hocam.

“Ha, dur. Dur sana şöyle söyleyeyim en iyisi. Şimdi, senin bu genç yüreciğinde bir sevda noksanı bulunmasa, hangi kız sana sevda mektupları döktürürse döktürsün, hangisi kuyruğunda kedi gibi dolanırsa dolansın, şuranda yer alıp, orada bir dalgalanma yapabilir miydi? Kendini yarının güzel insanına adadın, âlâ. O insanın emekçilerle yeşereceğine inanıyorsun, tamam. Buna inanmazsan kınarım seni. Lâkin gençliğin de var, bugün sen de varsın, senin insanlığın da var. Bu gençlik sevda da ister. İnsan sevdasız olur mu Tuncer? O köşe boşmuş ve o köşe öyle bomboş kalamaz…”

Sevinç içindeyim. Yine de:

“Yıldız’dan başka biri de olabilirdi” diyorum. İçtenliksizim.

“Herkes için şundan da, bundan da başka biri olabilirdi. Bugün Yıldız denk düştü. Bakarsın beş yıl sonra, hatta beş gün sonra başka biri denk düşer. Ne bilirsin?”

“Ben, birine sevdalanmayı geçici bir şey olarak düşünmek istemem!”

Bunun altında, ya Yıldız da başka birini severse ilerde, sorusu olmalıydı. Bu korku.

“Sen, her şeyin önünde de, temelinde de tek başına kendin varmışsın gibi düşünüyorsun.”

“Yok, değil! İşçidir her şeyin temelinde, başında, önünde olan…”

“Çoğunuzun dili bunu söylüyor ama, bakma. Öğrenciliğin bitince, yaşama iyice bulanmca sen, dilinin söylediğine gerçekten inanıp inanmadığın anlaşılır. Her şey ancak o zaman ayan beyan olur. İşin bu yönünü hiç konuşmadık seninle. İyi oldu, geldin. Başına bir Yıldız meselesi çıkmasa, bu konularda açılabileceğimiz yoktu.”

‘Bizim hareketimizi, eylemlerimizi küçümsediğini bilmiyordum Ali Usta.”

Kırçıl saçlarının usul usul dikenlendiğini seziyorum.

“Kim diyor küçümsüyorum diye be! İç şunu. İç de aklın çalışsın. Küçümsediğim falan yok. Olduğu kadar büyümsü–yorum. Sizlersiz olmaz, ama yalnız sizinle de hiçbir bok olmaz.”

O yıllar, üç yıl önce yani, bu konuları uzun boylu tartışabilirdim onunla. Konuşkanlığı bir kez ayaklanmışken, onu tedirgin eden şeyin ne olduğunu daha iyi anlayabilirdim. Bense, o akşamüstü söz bir an önce yeniden Yıldız’a gelsin diye can atıyordum. Dahası, şu an’da Yıldız da yanımda bulunsun istiyorum. Yine eli elimde olsun. Ali Usta’yı, o elin sıcaklığını kanımda duya duya dinleyeyim. Artık politik tartışmalar nerdeyse ikincil konular benim için. Bu kez de tersten birini ötekinden koparma eğilimim…

“Ne olacak bu Yıldız meselesi peki?” deyivermiştim sonunda.

Kadehinden üçüncü yudumu alırken gözlerini kapama süresini daha kısa kesti sanıyorum.

“Bu sevdanın geçilmez, aşılmaz bir sevda olduğunu hemen şimdiden nasıl bilebilirsin be Tuncer? Seni böyle sıkışıkta koyan, bir ilişkiyi insanca yaşamanı engelleyen Yıldız’ın Yıldız oluşu, onun Remzi Tarakçı’nın kızı oluşu değil, bana kalırsa. Bu gündeme gelirse, sonradan gelecek. Bana kalırsa, sen şimdi daha çok içine sevda kurdu düştü diye kıvranmadasın. Bak sana bir şey söyleyeyim mi? Sen ne bu fakülteyi bitirmeyi bir yana koy, ne haklarınızı istemeyi, ne başkalarının da haklarını istemeleri için kendin kadar bir ses olmayı, ne de sevdalanmayı. Adamsan hepsini, adına haysiyet denilen kanaldan pırıl pırıl akıtırsın. Düzen bizim düzenimiz değildir diye ben, Remzi gibilerin televizyonlarını onarmıyor muyum ha? Bak, Murat’ı seviyorsun. Murat’ın, şu hayhuy içinde kazanılmış biri olduğuna inanıyorsun, değil mi? Murat’ı yanıma almasaydım, onu elimden geldiğince kendi okulumda yetiştirmeseydim, sen Murat’ı sevebilir miydin? Murat seni sevebilir miydi? Ahmet, diyeceksin. Ya Ahmet? Çarçur edilmenin gırla gittiği bir yolda, fireler de verilir. Ayrıca ben, bir gün, pek çok gün, pek çok yıl sonra belki Ahmet’in de ayacağına inanıyorum. Bir İlhan Dereli var. İşte, Ayşen’in babası... Şimdi Başkent’in büyük işadamlarından, duymuşsundur. Arsa alıp arsa satar, bina yıkıp bina yapar; her yanda bir ayağı bulunsun diye, avukatlığını da elde tutar. Dış firmalarla ortaklığı, bunlardan birinin motor, parça temsilciliği. Adamlıksa, insanlıksa, başarıysa; işte bu İlhan Dereli’nin kafasındaki adamlık, insanlık ve başarı. Remzi Tarakçı politikada neyse, bu da ekonomide o. Bu İlhan Dereli kimin abisi biliyor musun?”

Karınızın, Aysel hanımın adını andı hocam. Ama nasıl bir saygı, nasıl bir sevgiyle anış! Bir gururla hatta. Evet, şaşacaksınız, ben de şaşmıştım; düşmanlarla dolu bir yolda tek dost yüz, yoksunluklarla dolu bir yaşamda tek zenginlik anımsanınca böyle olunur ancak. Kendinden böylesi bir hoşnutluğu hiç görmemiştim Ali Usta’da. Yüzünde bir serinlik:

“Şimdi,” diye sürdürdü konuşmasını. “Şimdi bu kimse, İlhan’ın kızkardeşidir diye, sırt mı döneceğiz ona? Bunca yıl iğneyle kuyu kaza kaza edinilmiş bir kişiliği yok mu sayacağız? Bu tür çabaları küçümsersen, kendi çabalarını da küçümsemen gerekir, çünkü seni de küçümseyecekler çıkar gelir günün birinde. Kopa kopa, araya uzun boşluklar koya koya, gelinen her noktayla bir önceki arasına köprüler kurmadan da hiçbir yere ulaşılmaz. Bak sen benim, bu İlhan’ın art arda dizip durduğu konutlarının, apartmanlarının iç elektrik tesisatını yaptığımı da bilmezsin belki. Şimdi biliverince ise, bozulursun. Hiç bozulma. Benim işim bu. Düzen değişti, devlet beni kamu hizmetine koştu da, gitmiyor değilim ya. Bu İlhan, memleketlim olarak, hem de yüzüme güle güle yapılarında çalıştırır beni. Onun bu yüzünü bilmesem, düzenin mutlak değişmesi gerektiğini de bu denli iyi bilemezdim belki. Bu denli yürekten inanamazdım buna. Yaşım elliye geliyor Tuncer. Geçmişim ise senin bugün, bu yaşta, anlamak, öğrenmek olanağını bulduğun pek çok şeyi anlamaya, öğrenmeye elverişli değildi. Ama bak, beni şimdi adam yerine koyuyorsun. Benimle her şeyi konuşuyorsun. Bir sevda işinin çözümü için bile –bak saçmalatma şimdi– bana gelmeden edemiyorsun. Belki benim kitaplardan değil, yaşamadan çıkardığım bir şeylere güveniyorsun. Yoksa ben ne bilirim bu konuda Lenin ne demiş, Marks ne demiş? Onları sen bilirsin. Yo, yo, boşuna kıpırdanma. Ben çocukluğumdan buyana günde on saat çalışacağım, iki delikanlıya hem analık, hem babalık edeceğim, –yakındığımı sanma– sokak içindeki canı sıkılan kadınların dertlerini de dinleyeceğim. Bu arada kafama bir de kendi okulumu kuracağım, orda eğiteceğim kendimi. Böyle bir eğitimde, Marksist kitaplar sevda üstüne ne diyorlarmış, bilmezsem bilmeyebilirim. Zaten bilebildiğim başka şeyleri de hepten kitaplardan çıkardığımı sanmıyorsun umarım. Diyeceğim, benim İlhan’ın yapılarına iki yılda bir priz, duy döşemem, düzenin fırınlarda sattığı ekmeği alıp yememiz

gibi bir şey. Çok uzun konuşturdun beni. Sevda deyince, nerden başlayacağımı şaşırttın bana. Kısacası şunu söylemek istiyorum: Bakarsın Yıldız sana gerçekten sevdalanmıştır. Neden sevdalanmıştır? Kendi çevrenden biri olsa, bunu sormak aklından bile geçmez, değil mi? Böyle bir soru sorulmaz. Ben de soramam. Ama sana sevdalanan Remzi'nin kızı olunca, bugünkü günde şunu düşünmeden de edemem: Her şeyi elde etmeye alışmış insanlar, her şeyi olan insanlar, bakarsın devrim de bizim olsun, devrimciler de bizim olsun, derler. Kız bunu açık seçik bilemez. Bilmeyebilir. Lâkin, yaşama okulum beni yanıltmıyorsa, Yıldız'ın sana tutulması da bütün bütün şu sevimli, atak yüzün, bu uzun boyun, güzel saçların için değildir. Kavgan için mi? Ordaki yerin için mi? Arkadaşlarının arasındaki parlak köşen için mi? Olabilir. Bu kızın paraya pula ihtiyacı olsa ve o kız paralı pullu bir delikanlının parlaklığını görse, belki ona tutulurdu. Ama Yıldız paraya pula doymuş bir kız. Bunda eksik olan tek şey var. Çevresinde bulunmayan, elini uzatınca onun olamayacak bir şey. Günümüzün parlak delikanlısı artık iki tür, Tuncer. Zabit üniformalarının modasını yeniden yaratmak istiyorlar, lâkin o moda da güne göre biçim değiştirdi. Şimdi yoksul kızlar için altı arabalı, altın çakmaklı delikanlılar gözde ve genellikle altı arabalı, altın çakmaklı kızlar için yoksul, devrimci gençler."

Bu son sözleri beni iyice sarstı. Yıldız'ın mektubunu okurken bende uçveren bu düşünceyi ben, ikide bir geri itiyor, bastırıyordum. Ali Usta'nın sözü hiç uzatmadan, sevda sevdadır oğlum, yaşamana bak, demesini istiyordum; önüme, en fazla kaçtığım soruyu çıkarmasını istemiyordum.

"De ki öyle. Bunu bile bile ya kızdan cayamazsam Usta?"

Beni azarlayacak sandım hocam. Beni küçültecek sandım. Doğrusu kendi gözümde yeterince küçülmüştüm zaten.

"Ooo" dedi, "Sen ata binmiş, mavzerini kuşanmış, ava gitmek için benden izin istiyorsun Tuncer. Benim anladığım, Yıldız'ın sana tutulması da senin pek işine gelmiş."

Kendimi tutamadım. Yumruğumu önümüzdeki küçük masaya indirmekten alıkoyamadım kendimi.

"Beni çok yanlış tanımışsın Usta! Keşke gelmeseydim. Keşke açılmasaydım sana!.."

Hiç karşılık vermemişti. Bir süre susulmuştu. İyice bocalıyordum. Sonunda ben konuşmak zorunda kaldım. Sesim pek cılızdı:

"Ee ama sen de, hem sevdaya sırt çevrilmez, gençlik, sevdasıyla da, devingenliğiyle de kendini yaşamalıdır, diyorsun, hem, Yıldız konusunda bana kinayeli sözler söylüyorsun. Ne yapayım peki? Sanki pek teşneydim satılmış Remzi'nin kızını koluma takmaya!.."

O içine dönük gülüşüyle gülmüştü o zaman:

"Hazır değilsen, ne diye dönüp duruyorsun bu lafın çevresinde ha? Hazır olmasan kızı elinden tuttuğun gibi sokaklara dökülür muydun? Nedeni ne olursa olsun, görünürde ikiniz de birbirinize abayı yakmışsınız. Benim demek istediğim bu. Ama bir demek istediğim de şuydu. Kinaye falan değil, apaçık şuydu Tuncer: Bu konularda kimselerden akıl alınmaz. Kimseler de sana en uygun aklı veremez anladın mı? Allah bilir sen, aşkın insan yüreğine kendiliğinden girerek kendiliğinden çıkıp gidecek bir şey olduğunu düşünürsün en çok. Bir de sevdalanmaktan utanırsın, bunu kim öğrettiyse!.. Utanılacak

olan sevdalanmak değil be oğlum. Utanılacak olan, her şey için savaşan birinin, söz sevdaya geldi mi, orda savaşmaya yan çizmesi. Şimdi beni burda karşına oturtmuş, beceriksiz aşk hocaları gibi dersler verdirtmesene! Beni asıl hayal kırıklığına uğratan, bu konuda sıkışıkta kalman oldu. Kız senden sağlam bu konuda be. Ne istediğini biliyor. Sen bilmiyorsun. Darılma ama, sen bunu bana anlatmakla biraz övünmek bile istedin. Hadi bunu da benim alınganlığıma, bunu da benim hasta yanıma ver. Herkesin alıngan–laştığı bir noktası vardır şurasında. Ben senin yaşındayken, bir kızı sevince o kızın gözünde hiç, yo, hiç diyemem ama, Yıldız'in gözünde senin olduğun ölçüde önemli olamadım. Niye olamadım? O kız yoksul olsa, ben paralı değildim. Paralı olsa, bende aydın pırıltısı, devrimci parlaklığı yoktu. Bende pırıltının, kendini açığa vurmuş pırıltının nebzesi yoktu. İçin için yanan, dile gelmemiş, dumanını bile kendinden saklayan bir sevda."

Son yudumunu içti. Üstünü başını silkeledi sanki.

"Hadi kalk. Sendikalılarla toplantımız var," dedi sonra. "O sendika da yeni kavgalar gerektiriyor ya... Hem büyük kavgalar!"

Murat, biz çıkarken geldi. Beni görünce hep sevinir. Yine sevinmişti:

"Abi, bizim akşam kurslarında altı çocuk var, tanışan, altısı da pırıl pırıl, sapına kadar devrimci çocuklar.."

Yeterince sevinemedim mi, sevindiğimi Murat'a gösteremedim mi?

"Öyle ama, abin yine işbirlikçilerin kapısını bekliyor Murat," deyiverdim.

Ali Usta'yı durmadan öfkelendirmiştim o gece hocam. Bana olan inancını, sevgisini sürekli sarsmıştım. Dostluğunu, abi–liğini kaybetmeyi hiç istemeyeceğim birini kendimden uzaklaştırmaya çalışır gibiydim. Öyle ki, ben Murat'a bunu söyler söylemez, bir sabah Ahmet'in ardından nasıl morarmışsa, öyle morardı yüzü. Ondan öte morardı, ama kısa sürdü.

"Bana bak Tuncer," demişti sonra. "Ahmet'i polis okuluna gönderen benim. Çatacaksan bana çat. O günlerim içinde elimden gelen buydu. Toplum polislerinin ise salt halkın hizmetinde olacağını, onları bekleyeceklerini sanırdım. Şimdi aptallık edip durma. Yaramı deşme. Murat'ı da kışkırtma şimdi. Kafamızı karıştırma bizim bütün bütün. Hem bakarsın, toplum polisinden de yarın seni koruyacak biri çıkar, bakarsın o biri de Ahmet olur, ne biliyorsun?"

Yirmi üç yaşıma gelmiştim de, kendimi bildim bileli ağlamayı tanımamıştım. Her ağlanası durum salt benim öfkemi biler, ağlama duygularımı geri iterdi. O akşam ne oldu bana? Kim ne yaptı, nasıl oldu da Ali Usta ile benim arama istemediğim bir uzaklığı, bu soğukluğu koyuverdi? Sanki artık ne o bana inanıyordu, ne ben ona. Yoksa ben, bir vicdan ağrısı gibi ondan uzaklaşmayı mı istiyordum? Ağlama duyguları içindeydim. Kapı önünde yutkunup duruyordum.

Ali Usta paltosunu omzuna atıp geldi:

"Kaş çatmanın, insanlığı geri itmenin gereği yok. Ne yaparsan yap, insan gibi yap. Ne yaparsan yap, kendinden kaçmadan yap. Yalnız başka güçlüklerden değil, kendi

güçlüklerinden de kaçmadan yap. Devrimse de, sevdaysa da. Birini iyi yapan, ötekini de iyi yapar zaten...”

Kapıdan sızan yarı aydınlıkta gözlerimin yaşlandığını seçmişti. En çok da o zaman utandım hocam. Artık utanmamı da, ağlamamaya çalışmamı da beğenmeyecekti Ali Usta.

“Ağla be ulan! Ağla hergele! Ağlamayandan insan mı olurmuş?”

Sonra sarıldı bana. Yutkundu o da. Öksürdü. Leblebiler boğazında gıcık yapmıştı sanki. Oysa, göz pınarlarında yaşlar.

İşte, şimdi de buradayım hocam. Yıldız’ın kocasıyım. Onu çok seviyorum. Ne zaman geçecek bu? Bunun ne zaman geçeceğini her an kendime sormadan edemiyorum. Çünkü, her an kendime sormadan edemediğim daha büyük bir soru var:

Ben Yıldız’ı mı seviyorum, Yıldız’la birlik kendimi İsviçre’de, doktorasını yapan biri olarak buluverişimi mi? Devrimin iyi ekonomistlere, iyi mimarlara, iyi teknisyenlere ihtiyacı var, diyordunuz. O zamanlar bu sözünüze karşı dururken, şimdi bu sözünüzdeki doğruluğa sığınmayı uygun buluyorum. Ayrıca bu birlikteliğin sürebilmesi için gösterilmesi gerekli özeni de nerdeyse tümüyle Yıldız’ın ellerine bırakmış olarak.

Yıldız’ın babasını topu topu üç kez gördüm. İlki, beni yine elimden tutup, Remzi beyin karşısına çıkarıp, “Baba ben işte Tuncer’le evleneceğim!” dediği zaman. İkincisi düğünümüzde. Üçüncü kez de bugün gördüm. Biz uçaktan inince, Yıldız bavullarımızı dosdoğru babasının evine taşıtınca. Dört gün birlikte olacağız. Ta Çankaya’nın tepesindeki güzel bir yapının kapısını bekleyen toplum polisleri içinde Ahmet de var mıdır, diye soruyorum kendi kendime. En çok Ahmet’e görünmekten ürküyorum. O kapıdan hiç yanıma yöreme bakmadan girip çıkıyorum. İlk, bu akşamüstü, o kapıdan içeri girerken Yıldız’a karşı küçük bir fren gıcırdaması şuramda. Doludizgin akışta sarsıntılı bir duraksama.

Ali Usta, Yıldız’dan cayamayacağımı daha o akşam anlamıştı. Bir yıl, elele her yerde Yıldız’la birlikte olduk. Miting alanlarında yanımdan hiç ayrılmadı. Arkadaşlarımı benden çok sevdi. Yaşama biçimlerini benden ileri benimsedi. Nikâhlanmayı isteyen de ben oldum üstelik. Beni babasının karşısına götüren o olsa da. Kendisini bana seve seve verdiği halde, bir gün bile evliliğin yanından geçirmemişti sözü. Benden kendisini sevmemi bile istememişti, diyebilirim. Beni sevmesine katlanmamı, yanımda bulunmasına katlanmamı; salt bunları istedi sanıyorum. Bir de, babasıyla, kendi çevresiyle sıkı ilişkilerimiz olmasını istemiyordu belki. O zaman, değirmenin suyu? Bunu sorarsanız... Bilmiyorum. Ben de sormuyorum. İçim sormamaya dayanamazsa, bu satılmışların parası hiç değil olumlu bir yere gidiyor, ben iyi bir ekonomist olacağım, devrimci bir ekonomist, deyip kapatıyorum o soruyu. İç kavgamı yatıştırmak için daha başka yollar da buldum. Daha doğrusu Yıldız buluyor bu yolları: İçerdeki arkadaşlarına para göndermeliyiz Tuncer, sevgilim. Senin dışarda kalmanın işlevi bu.

Gönderiyoruz da. Yani gönderiyor da...

Asker yönetime el koyduğunda evli değildik, ama karı kocaydık. O sıralar babasının boş olan bir dairesine bir iki eşya taşıttı. Yalnız beni değil, iki arkadaşımı daha üç ay sakladı orda. Remzi Tarakçı’nın mülkünü aramak kimsenin aklına gelemezdi.

Yıldız, babasına hiçbir şeyin hesabını vermiyordu. Bir kez sordum, “Babam, bazı şeylerin üstüne varmayacak denli kurnazdır” demekle yetindi.

Ailesinden bütünüyle kopmasını isteyebilirdim. Bunu da yapardı. Beni çok aptal bulmazsanız, buna yürekten inandığımı söyleyebilirim. Ama ondan böyle bir şeyi istemedim. İstemedim mi isteyemedim mi? Anamla babamın zengin bir aileye damat olmamdan duydukları büyük sevinçten iğrene iğrene, benim bir küçüğüm oğlan kardeşiminse benden iğrenmesini göğüsleyerek. Bu kardeşimi, onun artık benimle konuşmamasını saymazsak –nasıl saymayız?– anamla babama verebildiğim tek sevinç, tek onur, Yıldız’la evlenmiş olmam.

Şimdi babaevimde kavgalar durulmuş olmalı. Duruldu yani. Tabii yine erkek kardeşimin evi bırakmasını, İstanbul’da bir sunta fabrikasında çalışmaya başlamasını saymazsanız. –Remzi bey, özellikle annemle çok çabuk anlaşmış. Onun kendisi gibi bir milletvekili karşısında elpençe durması –demek benden gizlediği oylarını hep onlara verirmiş– Remzi beyin pek hoşuna gidiyormuş. Bunları düşünmeden edemiyorum işte.

Ali Usta düğünüme gelmedi. Adıma bir telgrafı geldi: Aşkın düğünü kendisidir.

Ona o an öfkelenmiştim. Şimdi usul bir utanç. İstiyorum, kızamıyorum hocam.

Ali Usta’yi bu düğünde de görmedim. Görseydim çok sevinecektim, biliyor musunuz? Sizinle karşılaştığım an’dan başlayarak usul usul üstüme yığılıp duran pek çok sorunun, geri ittiğim nice kuşkunun ağırlığından birazını da onun omuzlarına yükleyivermiş olacaktım.

Yarın onu görmeye gideceğim. Ama nasıl gideceğim? Sizin karşınızda ellerimi nereye koyacağımı, içkimi nasıl yudumlayacağımı şaşırmışken, Ali Usta’nın dükkânından içeri nasıl gireceğim?

Belki buraya hiç dönmemeliydim. Belki artık bir daha hiç dönmemeliyim.

Ahmet neyi bekliyor acaba? Ayşen’in kayınpederini mi, İlhan Dereli’yi mi, benim kayınpederimi mi? Hâlâ bekliyorsa hepsini birden bekliyordur. Murat ne yapıyor?

“Düğün bahane. Düğüne gitmemiz aslında çok saçma Tun–cer,” demişti Yıldız. “Ama bu bahaneyi iyi kullanabiliriz sevgilim. İçerdeki arkadaşlarımızdan avukat bile tutamayanlar var, biliyorsun. Onlara avukat tutmalıyız. Şu ara bunun için gitmeliyiz memlekete.”

Yıldız’la karşılaşmamdan bu yana, ilk kez bu akşam, şu an’da ona bakmaktan kaçınıyorum. Yıldız’ın çok güzel yüzünü çok çirkin bulacağımdan, çok açık ve akıllı bakışlarında baştan sona yalanı okuyacağımdan çekiniyorum. Yoksa, o çirkinliği, o yalanı bir kez daha bulamayacağımdan mı çekiniyorum hocam?

VIII

"Yıldız, hocamızı Lozan'la yormasan?.." "Ben sormuştum Tuncer."

Tuncer'i yatıştırabilmeyi istiyorum. Ne diyeceğimi de bilmiyorum. 'Yıldız'la çok sevdik birbirimizi hocam'. Her zaman genellikle geçerli olabilecek bu açıklama, bugün biraz gülünç. Gülünç değil, daha çok yürek burkucu. Çünkü Tuncer yeterince pişkinleşememiş daha. Kendi kendinin savcısı olmaktan bütünüyle kurtulamamış. Şu düğün kalabalığının ortasında, ifadesinde kaçamaklar yapan bir suçlu gibi duruyor. Yıldız'ın yanıbaşında. Kayınvalidemin önünde. Burada onu gerideki günlere doğru çekense, şimdilik yalnız benim. Yarın sokağa çıktığında ne olacak? Nelerle karşılaşacak, neler duyacak? Tuncer, önünde sonunda, düğün salonunun orasından orasına yuvarlanan, Tezel'in, bir saatin içinde dört bardak içkiyi yuvarladığını da gözden kaçırmayan Erturk değil ki.

Emekli albay, bir süredir yine gözümün önünde. Belki uzun bir süredir ben burdan uzaklaşmayı, yeniden Tezel'in yanında olmayı kurduğum için, her köşe bucakta biten Ertürk'e takılıyor gözlerim. Düğünün düzeninden sorumlu çırpınmalarına, koşuşmalarına sanki yeni bir görev eklemiş. Gözünü Tezel'e takmış. Ya da bana öyle geliyor. Tezel'i yalnız yakalayabilmek için bir fırsat kolladığını sanıyorum. Yıldız, az önce kayınvalideme uzun uzun Cincinatti'den gelen Ayten halasını, onların yeni yaşamına değgin bir şeyleri anlatırken, Tuncer de bana, alnında hep o ter çığşıması: "Kürsünüze yeniden dönebildiniz mi hocam?" diye sorarken –kendisine ne yanıt verdiğimi bilmiyorum–, Ertürk'ün elinde, tepsilerde dolaştırılanlardan çok daha koyu renkli –herhalde iyi cins– bir bardak viskiyle Tezel'in yanına koştuğunu bile görmüştüm. Kadehi Tezel'e sırnaşık gülüşlerle uzatmıştı. Sonra, tamam; tombul, kırmızı eli, onun Rus biçimi bluzunun kolunda. O geniş kumaşı Tezel'in tenine yapıştırarak. Sanki kalabalığın bir itmesi, bir sıkıştırması. Sanki kendisinin fırsatçı bir tutumu değil. Tezel'in aldırdığı yok. Hatta bu fırsatçılık için için epey eğlendirmiştir onu. Baktığımı görseydi, bana bir göz bile kırpabilirdi: Şu hödüğü görüyor musun Ömer, şu hödüğü? Bunlar evlerinden boşalmış yağ tenekelerini bile atmazlar. Boşalmış rakı şişelerini de. Bekletirler. Belki bir ay sonra tenekeler ve şişeler diplerine iki damla sızıntı bırakır... Ayrıca bunlar, vezir atının bakışını bile kaçırmazlar. Attan da gelse bir selâmdır. Bir gün işe yarayabilir.

Tunceli sıkıntılı durumdan kurtarmalıyım. Fitnat hanımı onlara bırakmalıyım. Yıldız, ona daha bir yığın şey anlatabilir. Ailesinin hiçbir şeyi kendisini hiç ilgilendirmiyor görünerek, Ayşen'in nasıl bir aileye, o ailenin hangi yan takıntılarına gelin gittiğini bir güzel öğretebilir kayınvalideme. Kadıncağızın bu konuda merak ettiği, kimsenin de onun bu meraklarını gidermeyi aklına bile getirmediği kimbilir ne çok şey vardır.

Az önce Yıldız'ın anlattıklarından kulaklarımda kalanlar: Yaa teyzeciğim... On beş yılı geçti biliyor musunuz Ayten halamlar oraya yerleşeli?.. Temelli yerleştiler evet,

teyzeciğim... Zor tabii. Güzel değil... Cemil enişte sık sık ağlar... Ben bile gördüm... Ne yapsınlar?.. Burda çok güç günleri oldu. Kimseye el açmamak için işte... İki de çocuk var yetişecek... Semra'nın kulağı da öyle olunca... Ameliyat edildi. Çok iyi. Büyüdüler ya. Oğlan Ercan'la okudu işte... Evet. Ercan da Ayten halamın yanında okudu. Atılgan çocuktur Ercan... Ayşen'i ben Ercan'dan çok severim, inanın teyzeciğim... Torununuz çok şekerdir. Sana da anlattım ya, Tuncer... Bir yıl da ben kalmıştım halamlarla... İngilizcemi ilerletmek için, kolejden sonra gitmiştim.. Ercan ta o zamanlardan ordaydı zaten... Birlikte bir Florida bile yapmıştık. Evet, tabii. Ayten halam, Cemil eniştem de... Oğulları gelemedi, hayır. Sınavları vardı onun. Kızları Semra işte, o da vardı, böyle birlikte çok neşeli bir Florida gezisi yapmıştık, çok eğlenmiştim... Yine de ne bileyim, Amerika'yı hiç sevemedim ben efendim. Bugün yalvarsalar gitmem... Neden mi? Ne bileyim teyzeciğim, uyuşabileceğim bir hayat değil ordaki hayat. Her şey para. Herkes onun peşinde. Ayten halam yine ısrar ediyor. İlle Tuncerle gelin, deyip duruyor, ama yok, ben istemiyorum hocam. Tuncer, sen istersen git, ben asla!..

Çok yumuşak bir sesin kulağımda bıraktığı en derin iz de 'sen istersen'ler... Bu tür genç kadınlar insanı ya batırır, ya çıkarırlar. İkisi ortası kalan yine Gönül hanımcık. Yine birini arayıp durmakta. Oğlunun düğmesini dikti mi? Biraz da kendi ağzını dikebilse. Bu kadından hoşlanıyorum. Bütün budalılığı ortada. Bir ara, "aaa, bizimki yine Tezel hanımı rahatsız ediyor, kör olmayası!" dediğini bile işittim. Kime diyor, belli değil. Kendi kendine konuşuyor. Doğru, Yıldız'in amcası emekli albay, Tezel'e doğru yeni bir atılımda bulunma peşinde. On dakikadır burada, Cincinatti yaşamlarını dinlemek zorunda kaldığım ailenin kendinden hoşnut üyesi Ayten hanım ise, Nuriş ablasının yanında, Japon incileri, çok parlak giysisi ve Carmen Miranda saçlarıyla ağzını onun kulağına dayamış, bir şeyler fısıldıyor. Nuriş hanımefendi hep uzak, hep dalgın. Hep o ağlamalı yüz.

Asansörle gelenler ya bitti, ya bitmek üzere. Belli ki, geleceklerin gelme süresi doldu. Çağrılılar gelebildikleri kadar geldiler. Yine de, protokol sırasından tek kişi kapı önünden ayrılmıyor. Bir şey olacak. Ben de bir an önce kendimi Tezel'in yanına atmalıyım.

"Aysel hanım yoklar mı?"

Tuncer bir soru daha sormalıydı ve bu kez karşılığını alabileceği bir soru olmalıydı bu.

"Aysel gelmeyecek!"

Gelemeyecek, diye yanıtlamadım Tunceli. Gelmeyecek!

Ben bu denli huysuz, bu denli öç alıcı değildim. Ben bir süredir kendimde yeni yeni tepkiler yakalıyorum. Ayşen'in bakışlarıyla karşılaşmaktan da kaçınıyorum. Ayşen'in bana eğiliminden ötürü anlayışlı olmak yerine, yüreğimde derin bir sevinç besliyorum. Burada oluşum Ayşen'i sevindirmekten öte kendimi sevindirmek için. Aysel bunu anlamamış olabilir mi? Olur. Akıl yolundan geçmeyen hiçbir şey kalmadı onun için artık, hiç.

Soluk alacak bir yer olsa. Bir balkon. Bir pencere önü. Öyle bir yer yok. Salt Ayşen'in günler önceki: "Size hayranım Ömer abi, ama çoktandır hayranlıktan öte bir şey duyuyorum size karşı," diyen titrek sesi. O sese koşmamak için Tezel'in yanma kaçmak istiyorum işte.

Tezel, artık epeydir o reklâmcıyla, o tiyatro oyuncusuyla değil. İnci'nin uşağı ya da efendisi Pierre Loti, Tezel'i çoktan bıraktı, ama bakıyorum, bir omzu usulca Tezel'in bir

omzuna değiyor. Kendisine arkası dönük, ağzı sakız çiğner gibi durmadan açılıp kapanarak iriyarı bir adamla konuşan karısının topuzundan sarkmış bir tel saçı çekiyor; alıyor o saçı, Musset'nin bir el hareketiyle atıyor kılı. Emekli albayımız ise ansızın iki kişi arasında kayboldu.

"Bir dakika..."

Bu 'bir dakika'lar, bir saniye'ler ne kurtarıcı sözler!

"Elbette hocam, buyrun," diyerek kıyıya çekiliyor Tuncer. İlk karşılaşmamızdan bir saniye önceki mutlu yüzü darman duman. Yıldız ise, başlangıçtaki o sonsuz rahatlığına kavuşmuştu.

"Efendim, yine görüşelim. Biz Tuncefle sizden yarın için bir randevu isteyecektik. Lütfen hocam, yardımcı olunuz... Bazı konular var da..."

Ayten halasından, Florida'dan, Amerika'da 'asla' olamamasından nasıl çarçabuk atlayarak ülkesini düşünen bir ses tonu bulup çıkardı bu genç kadın? Nasıl gizemli ve önemli bir havaya bürünüverdi?

"Görüşürüz," dedim ben de kısaca.

"Yarın mutlaka, efendim," dedi Yıldız da.

"Neden olmasın?" diyorum Tezel'e doğru yönelirken.

"Bu gece, ayrılmadan bir yer, bir saat kararlaştırırız değil mi hocam?" demek yürekliliğini gösterebildi Tuncer de.

"Elbette, elbette..." demek yakınlığını gösterebildim ben de.

Alışılmış soğukluğumun tek sıfır altı derecesini barındırmayan sıcak iki 'elbette'. O 'elbette'ye, Tuncer'in omzuna usulca konmuş anlayışlı, sevecen elimi de ekleyerek...

"Ömer, oğlum, hadi çağır, Tezel de gelsin buraya. Al da gel.." diyor kayınvalidem ise. Hazır, sıcak bir anımı yakalamışken çekingenliğini yeniyor: Bunlar gibi can bir çift de yanıba–şımdayken, kızım gelsin, tanışsın. Konuşup gülsünler. Aksi halde şimdi onlar da çekilip giderler. Kendi akranlarını bulurlar. Ben yine, arada bir sıradan çıkıp yanıma koşan, iyi misin anne, iyi misin, diyen Müjgân'ın baştan savma ilgisine kalakalırım.

Bile bile Fitnat hanımı yalnızlığına bırakıyorum. Yürüyorum. İşte. Ben daha Tezel'in yanma ulaşamadan yine emekli albay ulaşıyor onun yanma. Tombul, kısa parmaklarıyla bu kez de bir kürdanın ucundaki sıcak köfteyi Tezel'in ağzına sokuşturuyor. Tezel ne yapıyor? Emekli albay Ertürk'ün o tombul elini tutuyor. Açıyor o kırmızı, terli avcu; yüzüne doğru kaldırıyor –Ertürk'ün içi bayılıyor–, ağzındaki köfteyi o avcun içine tükürüveriyor: İçerken yiyemem!

Ah ne güzel bir şaka bu emekli albay için. Ah ne içten davranış! Ne yakınlıktır bu, İlhan beyin küçük kızkardeşinin kendisine gösterdiği... Hayat kadını canım! Hayat kadını dediğin böyle olur işte.

Ertürk böyle düşünüyor olmasa niye atsın şu borazan provasını andıran kahkahalarını. Neden öyle eğilip bükülüp dursun? Neden, nerdeyse gıdıklayıverecekmiş gibi olsun Tezel'i? Bir avcunda Tezel'in ağzından tükürülmüş köfte, öteki elinde ise kendi yiyeceği kürdanlı üç köfte bulunmasa, dayanamayıp gıdıklamıştı bile. Belki, Tezel bunu anladığı için, boş kalan eli böylece dolduruvermiştir.

Ayşen'i görmek istiyorum. Onun beni her an gördüğünü belli etmesini istiyorum! Belki de, sıkılma Ömer abi, sıkılma. Ne var bukadar sıkılacak? Hem ne olmuş sanki, bir Anadolu Kulübü'nde değilse bile, siz de Aysel halamla yüzüklerinizi başbaşa verip Süreyya denilen bir yerde takmışsınız işte. Süreyya burdan daha mı halka yakındı ha, demesini istiyorum. Yok canım, derim ben de ona, Süreyya halka yakın olur mu hiç, orası aya yakındı. Burası halka yakın, daha yakın... O halkın bağrından kopup uzaklaşsa da, henüz iyice yakın.

Bunları demeye zaman kalmıyor.

Daha ben Tezel'in yanına varamadan, asansörün önü birden karışıyor. Sıranın orta yerindeki Hayrettin Özkan başta, herkes derlenip toparlanıyor. Nerdeyse hazırola geçiyorlar. Müjgân, karnını içine çekiyor; omzuna dökülen, sarıya boyalı genç kız saçlarını eliyle usulca iki yanından ensesine doğru itiyor. Tümgeneralin karısı, baştan buyana hep o, ha ağladı, ha ağlayacak yüzüyle –Hakan'ı mı düşünüyordur, iki oğlunu kaybetmiş bir ana o bu gece– bileğinden yorgunlukla sarkan zincirli çantasını kaldırıp karnının üstünde tutuyor: Orda dur ve rahat dur. Parlak çantasına böyle buyuruyor sanki. Ama yüz çizgilerini, ne denli çabalasa da, değiştiremiyor. Gülümsemeye çalışıyorsa da, bu çaba o yüzü daha ağlamaklı kılıyor. Biraz da kendine acıyası. İlhan, kravatını düzeltiyor; boynunu dikletiyor. Ayşen, bir adım geri kaçarken Ercan, bir adım daha ileri çıkıyor. Asansöre en uzak kalan Ayten hanım ise, Müjgân'a doğru yaslanıyor; onu iterek asansör çıkışma daha yakın olmaya çabalıyor; bu arada, yere iyice yakın kalçasını bir çiçek sepetine çarpıyor. Bu kez o sepeti itiyor. Korsesini çekiştiriyor.

Sanki bir çatırtı, bir patırtı. Sanki bir makam arabası, önünde öncüsü, ardında artçılarıyla gümbürdeyerek, patırdayarak, vınlayarak geliyor. Omuzlan çok kalabalık, göğsü çok kalabalık, yüzü, yüzünün çizgileri daha da kalabalık bir korgeneral, bir yanında emir subayı, bir yanında pırıltılı şalını koluna asmış karısı ve manken kızıyla –herhalde kızı ve herhalde manken ama, beş on yıl sonra annesi gibi irileşecek– çıkıyorlar asansörden.

"Paşa geldi... Paşa geldi..."

Paşa gelmiş.

Sağ yanımdan biri, yanındaki birine: "Damadın nikâh tanığı, Korgeneral Rıfat Paşa" diyor. Emekli albay Ertürk birden, salonun giriş kapısı yanında –ne zaman caydı Tezel'i gıdıklamaktan?– üstüne bilmem ne güçlendirme vakfı kurdelesi geçirilmiş çiçek sepetinin önünde bitiveriyor. Sepeti devirmemeye özen göstererek birkaç kişiyi dirsekleriyle iki yana ayırıyor, bölüyor. Oradc, salonla kapı önü arası bir yerde, eski alışkanlığıyla asker selamına geçip duruyor.

İlhan iki adım öne çıkmış, elini içeriye doğru uzatıyor:

"Paşam..."

Paşa giriyor. Ardından karısı, kızı –herhalde kızı– giriyorlar. Ardından emir subayı, ardından Hayrettin Özkan, İlhan, onların ardından da protokol sırasında dakikalardır, belki bir buçuk saate yakın bir süre bu anı bekleyen bütün oğlan ve kız yanı giriyor. İçeriye doğru hemen, Salazar'ın kabul salonuna bir girişinin suyunun suyunun suyunu andıran bir tabur oluşuyor. Tabur, orkestra yüksekliğinde birden patlayan tatata, tatataaaa'larla ağır ağır onur köşesine doğru ilerliyor. İçerde herkes, oturmakta olan hemen herkes ayağa kalkmış, ayakta duran hemen herkes de soluğunu tutarak, oldukları yerde, ayaklarını birbirine birleştirmiş, karınlarını içeri çekmiş, avurtlarındaki küçük köfteleri, sosisleri, börekleri yutmakla yutmamak arasında kalakalıyor. Tarım Bakanlığı'nda çalışan bayı, bir duvarın dibinde, yüzü ne içeri giren tabura dönük, ne bütünüyle tam karşıtı bir yöne dönük; bakışlarını biraz tavanda, daha çok da salonun boş kalmış ender noktalarında dolaştırırken yakalıyorum. İki omuz aşıyorum. Tezel'i görüyorum yeniden. Tezel, elindeki bardağı dibine dek boşaltıyor. Çok çirkin çatılara bakması gereken, ama şimdi kalın perdelerle sıkı sıkıya kapalı büyük pencerelere doğru yürüyor. Çizmelerinin alçak topukları, istese de, kan kırmızısı halılar üstünde hiçbir yankı yapmıyor.

Müjgân, Korgeneralin en yakınında yürüyebilme, içerdeki çağrılılara kendini böyle sunabilme telaşıyla Tezel'in kuraldışı, vurdumduymaz davranışını seçme fırsatı bulamıyor. Gelinle damat, taburun en gerisinde yürüyorlar. Bir yanlarında Ayten hanım, bir yanlarında da... Daha doğrusu o yanlarında olabilmek için kendini camlı kapıya çarpan, çarpınca küçük kürkünü düşüren, düşürünce çok utanan, utanınca, kimseler gördü mü diye acemi tebessümlerle çevresine bakman; bir resmi bayram çocuk alayının iyice gerisinde kalmış, sürüden ayrı düşmüş en kısa boylu çocuk gibi yalpalayarak alayın en son üyesine yetişmeye çalışan Gönül hanımcık.

İlk alkış, Korgeneralle yanındakiler salonda görününce kopmuştu. Gönül hanım, kürkünü o ara düşürmüş olmalı. İkinci alkış, AyşenTe damat salonda görününce koptu. Ayten hanım, dört sıra Japon incili boynunu biraz daha dikmişti. Yeğeni Ercan'ın koluna girecekmiş gibi yapmış, bu arada adımını şaşırınca da, yürüyüşteki erlerin adım düzetmeleri gibi bir hareket yapıvermişti. Alkışlar kendineymişçesine bir kurum, çalımla yürüyordu. Kendilerine yetişmeye çabalayan gelinleri Gönül hanımı becerikli bir dirsek vuruşuyla yeniden geriletmiş, alkışlardan onun da pay almasını önlemişti.

Emekli albay, parke pistin elden geldiğince boşaltılmasını, nikâh masasının çevresinde geniş bir açıklık bırakılmasını sağlıyor. Herkesi, yemek için önden kendilerine ayrılmış masalarına ya da ayakta uygun görülmüş yerlerine kışalıyor. İlhan, annesinin koltuğuna yakın, ama piste ve nikâh masasına daha da yakın özel, çiçekli bir masaya Korgeneralle yakınlarını buyur ediyor. Onları da, birer konukmuşlar gibi dünürlerini de... En son annesini de kaldırıp bu masaya buyur ederken, onu Korgeneral ve Korgeneral'in karısı, kızıyla tanıştırırken Ertürk de, Ayşen'le Ercan'ı taburun kuyruğundan ayırmış bulunuyor; damatla gelini nikâh masasına doğru götürüyor. Ayten ablasını da bu masaya dek gençlerle birlikte yürümekten alıkoyamıyor ama, karısını bir sandalye bulmaya koşturarak, bir kez daha kadro dışına çıkarıyor.

Garsonlar, daha tatata'lar başladığı an'da bulundukları yerde dikilip kalmışlardı. Tepsiler yukarda, havadaysa yine havada. Birine uzatılmışsa, uzatıldığı yerde. Salona, kötü talim görmüş tören taburu gibi o giriş yapılırken dondurulmuş bir film görünümünde olanlar en çok garsonlardı. Yerleşme ve yerleştirme işlemi bittikten sonra, film yine harekete geçiyor. Düğün salonundaki toplu, uğultulu devinim yeniden başlıyor. Çok bulanık bir suda dönüp yuvarlanan kurtçuklar gördüğümü sanıyorum.

Ayşen'in bakışları bütün o tatataa'lar, iki fasılda tamamlanan alkışların ardından, tam nikâh masasına oturacağı sıra değmişti yüzüme, gözlerime. Artık, az önce kalabalıktan birinin çarpmasıyla birazcık yana kayan gelin şapkasını düzeltmeyi düşünemez. Artık, bir masanın iki başına, ikisi Ercan'la kendisi için karşıya yanyana konmuş sandalyelerden kendisine ayrılana otururken, nice geçmiş günlerin el alışkanlığıyla da olsa, buruşmasın diye gelinliğinin eteğini düzeltemez. Gelin çiçeğinin ucundan sarkan ve Ercan'la kendisi arasına sıkışıp kalan gelin telini bu sıkışıklıktan çekip kurtaramaz da. Ayşen, herkesin yerlerine yerleştiği sırada, bana bakıyor. Kırmızı örtülü, şimdiden solmuş kaba karanfillerle bezeli masanın önüne, olduğu gibi, olduğu biçimde çöküverirken bana bakıyor Ayşen. Yüzü soluyor, Aysel'in gözlerinin renginde, ama onunkilerden daha iri gözleri, bir yakarışla dolup taşıyor. Bir gün, birkaç gün ya da yüz yıl önce bana söylediği sözlerden birini bin kez daha damıtmış olarak yineliyor gözleri: Orada, o düğünde sevebileceğim tek şey bulunsun diye, ne olur düğüne gelin Ömer abi! Beni yalnız koymayın.

Şimdi de, başı şu kolumun üstünde. Şimdi de, içi yana yana, o gencecik yüreği köpüre köpüre bunu söylüyor: Orada sevebileceğim bir tek şey bulunsun diye...

Bir kez daha ürperiyorum. Artık yabancı olmayan bu ürperişi bir kez daha yadırgıyorum. Bir kez daha ona ne öğüt vermek, ne onu yatıştırmak, ne de, olur böyle şeyler Ayşenciğim, geçer, demek geliyor içimden. Acıyı yeni bir alanda tanıyan, bir kez tanıyınca da onu her yana yayabilen bir Ömer'im artık. Yüzüme, omuzlarıma, duruşuma sinmiş serinkanlılığı görünüşte öylece sürdürsem de.

Ayşen bana bakıyor. Biliyorum, o bakış çok kısa sürdü. Yine de hep bana bakıyor Ayşen. Bir saattir şu kapı önünde nasıl görmeden hep beni görmüşse, şimdi de tükettiğini sandığı her şeyin yerine beni koymuş olarak bana bakıyor Ayşen: Dün olsa, sizi sevmekten utanabilirdim. Dün olsa, Aysel halamdan utanabilirdim. Dün olsa, size karşı duyduğum, duymayı en–gelleyemediğim sevgimi böyle, herkesin ortasında, bu bakışlarımla apaçık söyleyemezdim. Şimdi, siz beni dinlemeye katlandığınız sürece söyleyebilirim bunu. Hiçbir şeyi korumak ve kollamak gerekmiyor. Bir tek şey yapın benim için. Nikâhıma gelin Ömer abi. O rezil düğüne gelin. Orada sonuna dek sizin olduğunuzu bileyim. Yirmi iki yaşımda bana kalan tek dayanağımı çekmeyin altımdan. Beni tutamaksızlığm boşluğuna bırakmayın.

Yine Aysel'in sesi. Çatçatlar arasında: İyi ya. Gitmek istiyorsan gidersin. Tezel de var işte...

Tezel de var işte. Tezel orada, dipte, kaim perdelerle örtülü camın önünde duruyor. Kendini kendi boşluğuna bırakıyor, Ayşen'den bu istenemezdi. Bir boşluğa kaydığını sansa da, Ay–şen henüz yirmi iki yaşında. Henüz içkinin desteğini seçmiş değil. Ansızın bastırarak ona çok ağır gelen yükler altında ezilmiş, bir parmağını evliliğe uzatıyor. Kurtulmak istiyor mu? İstiyor. Çünkü beni sevdiğini sanıyor. Sanmıyor, seviyor. Bir süredir ve bir süre için.

Ayşen'e nasıl baktım? Bir âşık gibi, ondan öte bir koruyucu gibi bakmış olmalıyım. Şu kalabalığın, yabancısı olduğum böyle bir topluluğun altında ezilmemek için ben de Ayşen'in bir sevda çığlığıyla dolup taşan gözlerine sığınmış olmalıyım. Yalan, Ayşen'e karmakarışık bir tutkuyla bakıyorum. Onu hem sevindiren, hem daha da kötü acılara boğan bir biçimde.

Ayşen'in omzumda ağladığını Aysel'e anlatmalıydım. Gülünç olmaktan, dahası kendi gözümde iyice gülünçleşmekten çekindim. Şimdi aynı şeyden çekmiyorum yine. Kendi gözümde bu denli gülünçleşmemeyi başarmalıyım. Kırk beşini geçtin Ömer. Serinkanlılıkla, bilimle, akılla elline merdiven dayadın. Gülünçleşmemek senin elinde. Bunu başarmak...

Bunu başarıyorum. –Şimdi de zayıf an'ları yenmeye kalkmanın gülünçlüğü bu–: Tezel, beni yanma al. Tezel, bir saniyecik de olsa, Ayşen'i o masadan kaldırmak, onu elinden tutmak, alıp buradan götürmek istedim.

Başımı çevirdim. Kalabalığa karıştım.

Ayşen'in bakışı geride, kırmızı beyaz karanfillerle süslenmiş nikâh masası başında kaldı. Benim bu garip, bu çok tutkulu bakışımı ise bir daha hiç görmemeyi öğrenmesi gerekecek. Ben bu tutkuyu bukadar güçlü bir daha hiç duymayacak mıyım?

Tezel'e doğru kaçıyorum. Ona doğru kayıyorum. Durmadan. Ayşen'in bana bakışını orada bırakarak. O bakışı öldürerek. Öldürecek tek şey o bakışı bularak. Bu, vulgum pecus'un, o büyük sürünün, o aşağılık sürünün bir üyesi olmadığını göstermek, o aşağılık sürüden öcalmak için cinayet işleyen Raskolnikov anarşizminden daha büyük bir anarşi değilse ne? Nikâhta beni yanıbaşında görmeyi tek dayanak seçmiş bir Ayşen'in en son umudunu katlediyorum. Hem de, kendi gözümde küçülmeyi örtbas etmek için, bir saniyelik o derin tutkulu âşık bakışımı silmeye, yok saydırmaya büyük özen gösterip yüzümü buruşturarak, başımı gamsızca çevirerek...

Bunu başaran bir irade nerede çözülürmüş!..

Bitti. Ayşen'in bir an'lık sevincini, o son 'belki'sini öldürdüm. Şimdi sonsuz bir hızla Tezel'e doğru kayıyorum. İnsanları yararak, kalın perdelere doğru kulaç atarak. İşte Tezel'in yanındayım. İşte, Rus biçimi bluzunun iki karış üstünden ona bakıyorum. Salonun orta yerinde heykel gibi donup kalmış ve yeniden devinimi en son akıl edebilecek acemi bir garsonun tepsisinden alıp geldiğim iki kadeh içkiyle.

"Camdan atlamayı düşünmüyorsun ya Tezel?"

"Aptal mıyım? Birinin kucağına atlamak varken?.."

Sarı mı, yeşil mi olduğunu ayırdedemediğim uzun perdeler önünde hüznün, otuzunda yıpranmış bir kadın yüzünde çiçek açtığını görüyorum.

Tezel'e içki bardağını uzatırken elim titriyor. Onun sezemeyeceği, ancak benim bileceğim kadar titriyor elim. Az önce, taşımaya hiç alışık olmadığım çok ağır iki gülle taşımış gibiyim. Bu, o güllelerden boşalan ellerin titremesi.

"Paşa ve maiyeti yetişmeseydi, emekli albayın kucağına atlayacaktım," diyor Tezel. Böylece hüznünü çağdaş bir örtüye sarıyor. –Nicedir hüzün ve acı ne denli büyük olursa, o denli çok gülünüyor, Aysel bile nicedir böyle yapıyor ve ben buna çok kızıyorum ve ben bundan daha büyük bir acının olabileceğini düşünememeye de başlıyorum ve bütün bunlara karşın ben de az önce, duygularımı çağdışı bir biçimde Ayşen'in gözlerine boşaltısımın son izlerini siliyorum–: Gülüyorum.

"Sen onun avcuna köftesini attın ya?"

"Bu adamlar böyle değil midirler Ömer? Geçmişte doyurulmamış açlıklarını, ağzına köfte möfte ya da yarım kadeh vermut tıkıştırdıkları bir kadınla gidermeye heveslenirler..."

Bu bana da bir taş olabilir. Değil. Evet. Bu, bana da bir taş.

Susuyoruz.

Kıyısında durduğumuz düğün kalabalığına bakıyor gibiyiz ama, baktığımız yerde ikimizin de gördüğü tek şey yok şu an'da. Şu an'da kendimi Ayşen'den ve onun bakışından gıcır gıcır yıkayıp arıtabilmek için Tezel'in "Bu adamlar böyle değil midirler?" sorusuna, kendimi iyice yana çekerek bir karşılık bulabilmeyi düşünüyorum: 'O adamlar, geçmişteki açlıklarını nerde, nasıl doyuracaklarını şaşırmış, yaşamının geri kalan yıllarını erken ve şen bir emeklilikle doygun kılmaya çalışanlar; onların bir özeti, Ertürk. 'O adamlar, o insanlar, ellerine kırk yılın başı bir gazinoya falan gitme fırsatı geçse mutlak, ne olursa olsun, nasıl olursa olsun 'eğlenmek' isteyenler... Sipariş üstüne neşe düşkünleri... Şimdi içimde birazcık o insanlara yakından bakma isteği bulsam: "Yaa, o adamlar öyledir Tezeldğim," diyeceğim Tezel'e.

"Sen hep ya ta içinde ya da dışında gibisin bu düğünün," diyor Tezel. "İlk girince ben de öyle oldum ve kendime çok kızdım. Şimdi tamam. Şimdi ne içindeyim, ne dışındayım buranın. Burada değilim."

Sen öyle san.

Kalabalığın en dışına çekilmişken İlhan, suçüstü yakaladı bizi. Kulağımızdan tutup, kendi dünyasına çekmeye kararlı adımlarla üstümüze doğru geliyor. Kızının düğününde her şeyi bağışlamak düşüncesi bir an'da yokolmuş, o düşünce yerini Tezel'e ve bana karşı azarlayıcı, ezici olmaya bırakmış. Kalabalığı yara yara geliyor işte.

Emekli albay, ömründe ilk kez bilmeden bir şey kurtardı. Bizi. İlhan'ın:

"Nerdesiniz be yahu? Niye öyle yabancı gibi duruyorsunuz? Gelsenize masamıza..." haşlamalarının önünü kesip dur–duruverdi. Kırmızı alnı, et benleriyle dolu yüzü ter içinde, gözleri dehşetler saçarak:

"Nikâh memuru gecikti İlhan bey!" diye kesti önünü.

Tezel haklı. Şimdi yeniden ta içindeyim bu düğünün. Hatta İlhan'ın ta içindeyim. Bize karşı duyduğu öfkeyi emekli albaya boşaltan İlhan'ın.

İlhan ona, bir yandan kravatını gevşeterek hışımla bakıyor: Düğün düzenini bu salağa bırakanda suç.

Emekli albayı nerdeyse elinin tersiyle iterek geri dönüyor. Kurtuluşumuz da böyle oluyor işte.

"Bir sigara versene," dedi Tezel.

Sigaralarımızı yaktık.

Neden sonra Tezel'e:

"İlhan hoşnut mu bu düğünden, değil mi; anlayamıyorum," diyorum.

"Emekli albaya basıyor küfrü, belli değil mi?" diye gülüyor o da.

Evet. Bukadarı iyice belli:

Hay senin Kore kahramanlığına da, Oyak'ın bilmem ne müdürlüğüne de! Memur işte. Hep o memur. Üniformalıyken de, sivilken de. Nikâh memuru gecikmez. Ben burdayım çünkü. İlhan burda. Sen nikâh memurunu düşüneceğine git de şu orkestrayı sustur. Çalar, çalar hep o marş. Dağ başını duman almış! Duman senin başını sarmış. Geciken nikâh memuru mu salak? Bizim kızın nikâh tanığı Namık eşeği! Görmedin mi, demin aşağı kattan haber gönderdiler. İstanbul'dan İrfan gelmiş, kredi işi için Namık'la on dakikacık özel görüşecekmiş. İrfan bir şişe de viski açtırdıysa buna, artık buraya sedyeyle çıkarırız cenabeti.

"Sen şu sepeti kıyıya çektir Ertürk kardeşim. Baksana yolu tıkıyor!"

İlhan'ın emekli albaya buyruğu ta bizim olduğumuz yerden bile duyuluyor. Sesi yumuşak, dost. Ama yüzü hep öyle, Ertürk'ü küçültücü: Rıfat Paşanın önünde selâma koşana dek, ona yol açsaydın ya önce. Nasıl kıçın kıçın geçmek zorunda kaldık surdan, kör müsün? Ulan, sanki kızı zorla veriyoruz bunlara be! Eşşoğlueşek. Damat olacak da, kasılıp kırıtmaktan başka bir bok bilmiyor. Fırfırlı gömleğine tüküreyim. Amerikalarda bir bok öğrendiğini sanmıyorum ya bunun, hayattan kopuk yetiştiriyorlar. Hep hayattan kopuk...

Nikâh masasından yana bakamıyorum. İlhan'ın o masadan yana gözucuyla bakarak başını neden iki tarafa sallayıp durduğunu, şu an'da yüzüne zorla oturttuğu bir gülümsemenin altından dudaklarını neden kemirip durduğunu bilmiyorum.

"Emekli albayın verdiği içki içkiye benziyordu. Seninkinde iş yok," diyor Tezel.

Gerçekten çok sulu ve çok kötü kalite viskiyi bir yudumda dikip bitiriyorum.

O sıradaydı. Kapıdan ilk girişinde İlhan'ın arkasına parmak attığı adam, bankacı mıymış ne, o, yeniden göründü. Ellerini açıp, özürler dileyerek İlhan'a yaklaşıyor: Çok geciktim mi İlhancığım?

İlhan ona, 'sus, konuşma' işareti yapıyor: İşte böyle, itersin arkasından, oturtursun masadaki yerine. Bizi bıraktı, İrfan'a kredi ha? Çok konuşmasın. Konuştukça bu, elimde değil, dilencilik günleri geliyor aklıma.

"Bak işte, şu adamı tanıdım ben Ömer. Yıllar önce abimlerde bir yemekte karşılaşmıştım. Adını bilmiyorum. O gidince İlhan'ın arkasından nasıl konuştuğunu düşünüyorum da..."

"Nasıl konuşuyordu?"

"Bu adamın çenesi düştükçe, elimde değil, dilencilik günleri gelir aklıma, diyordu. O bankanın genel müdürlüğünde kim tutuyor seni, düşünsene, diyordu. Bir fırsat yakalasa,

tepeme çıkar bu dürzü, diyordu... Gördün mü, içtikçe açılıyorum işte. Belleğim pırıl pırıl. Hâlâ öyle. Demek yeterince içemedim.”

“Emekli albayın sana taşıdığı viskiyi nerden bulabilirim acaba?”

Tezel sevecenlikle bakıyor yüzüme:

“Sen mi? Ben kendime kıyabilirim ama, sen kendine kıyma. Ben kendimi saymaz oldum ama, seni hâlâ sayarım Ömer.”

Ardından:

“Garson!” diye sesleniveriyor yanımızdan geçen bir garsona.

Tepsiden üç bardak birden alıyor. Usulca gülüyor:

“Şimdi nikâh kıyılırken, bunları mumla arasak bulamayız,” diyor özür dilercesine.

Tezel, benim bu gece bile birtakım incelikleri saklı tutabildiğimi sanıyor. Dolu bardakları gülüşerek pencerenin önüne, yere, ayaklarımızın dibine diziyoruz.

Tezel çökünce, artakalmış inceliğimle ben de çökmüştüm.

Sokakta beştaş oynayan iki okul kaçkını sandım ikimizi. Bu okul kaçkmlığını sevdim. Daha doğrusu, çimenlere oturuvermek istercesine kan kırmızısı halılara serilivermek geçti içimden.

Tezel çoktan doğruldu. Ben doğrulamıyorum. Kırmızı halıların üstünde bir yığın ayakkabı ve bacak görüyorum. Usul usul piste, nikâh masasına doğru yolalan ayaklar. Rugan pabuçlar, deri pabuçlar, parlak sarı pabuçlar, gümüş rengi pabuçlar.. O pabuçların arkasından fırlayan kadın topukları, o pabuçların içinde sızlayan, ovunan nasırlı parmaklar.

Burada, bütün pabuçlar bütün ayaklara darmış sanıyorum.

Doğrulunca yine İlhan’ın sesini işitiyorum. Tezel’i yalnız sanıp yanma gelmeye yeniden çabalayan Ertürk’ü omzundan yakalamış:

“Ertük, kardeşim, haber gönderin aşağıya. Şahitler hazır deyin,” diyor.

“Hangi aşağıya?”

“Canım, nikâh memuruna işte. Gecikti, deyip duruyordunuz. Onun geciktiği falan yok. Adam kaç dakikadır bizim hazır olmamızı bekliyor. Koşun hadi!..”

Bu kez tutacaktı Tezel’le beni kulaklarımızdan. Bu kez sürükleyip götürecekti aileler masasına. Pembe banyo köpüğü:

“Müjgân teyze sizi istiyordu İlhan bey amca!..” diye koşup geldi.

İlhan, bizi yeniden unutup onur masasına doğru yürürken, kan ter içinde, çok telâşlı bir Müjgân, kocasını kalabalığın arasından sıyırarak en sessiz köşe olarak gözüne kestirdiği bizim köşeye doğru sürükleyip getirdi.

“Ne var Müjgân?”

“Dur acık, şöyle gel de...”

“Bir aksaklık mı ha?”

“Yok. Değil de İlhancığım.. Şey diyordum...”

Tezel’e aldırmaz. Tezel’in duyup duymayacağı pek düşündürmüyor Müjgân’ı, belli. Ama benim duymam iyi olacak mı, olmayacak mı; böyle bir çekingenlikle kekeleyerek sürdürüyor konuşmasını.

“Şey diyordum... Bu memleketlilerin... Şu teyzeler, hacı baba filan yani... Baksana kılıklarına kıyafetlerine... Onlar hep öyle, en önde mi duracaklar?”

Başını kaldırıp bakıyor İlhan. Sonra bana dönüp bozuk bozuk gülüyor. Baktığı yerde ben yoğum ama. Ben olsam bu denli açık konuşamazdı. Ya da çok yorgun artık. Ya da çok heyecanlı. Bozuk bozuk gülüyor:

“Karı haklı be!” diyor. “Güler misin, ağlar mısın? İlahi hacı baba e mi? Yahu bir koca kentte, Anadolu Kulübü gibi koskoca yerde düğüne geliyorsun. Başından şu hacı takkesini çıkaramaz mısın? Karının, kızının başından şu örtüleri attıramaz mısın? E peki, yapamazsan, bari şöyle geri dur, desene... Baksana herkes nasıl giyinmiş. İnsan biraz çekinir, değil mi?”

Tamam: Değil mi ki siz ikiniz ilerici geçiniyorsunuz, işte ben de ilericiyim. İlericiliğimi de koydum ortaya.

Bunu böyle noktalayınca derin bir soluk alıyor İlhan. Müjgân’ın: “Düşündüm İlhancığım, onları öyle, en gözönü yerde görüverince, düşündüm... Bir bahane bulup ben geri çeksem hiç olmayacak, sana söylesem dedim...” mırıldanmalarını susturup:

“Merak etme... Merak etme...” diyor. “Hadi bakayım, sen böyle ufak tefek işleri büyütme. Ben çaresine bakarım,” diyor.

“Ayşen’in de şapkası eğrilmiş. Kıyılmadan önce gidip dü–zeltsem?”

“Git düzelt hadi, git düzelt...”

Müjgân, Tezel’le bana tek söz söyleme fırsatı bile yakalayamadan nikâh masasına doğru koşuyor.

O zaman İlhan boynunu büktü. Yüzü çocuksulaştı ansızın:

“Ne yapsın, ana,” dedi: Hoşgörün. Herkese karşı kızma çok düşkün, çok sevecen bir ana olarak görünmek istiyorsa bunu da hoşgörün. Şimdi nikâh kıyılırken bir de ağlamaya başlarsa; onu da hoşgörelim.

“Hadi artık, sizler de masamıza bakalım. Hadi çocuklar... Şey, yani kusura bakma Ömerciğim, sana da çocuklar demişim. Hay Allah yahu, bir tuhafım ben de. Ağlayacak gibiyim. Hadi gelin, hadi beni yalnız koymayın ha? Ben gidip şu hacı baba ailesinin bir çaresine bakayım da...”

Kravatını gevşetip sıkarak, kirpiklerini çırpıştırarak gidiyor.

“Hay Allah! Hay Allah kahretsin! Nerdeyse yumuşayıp o üniformalı masaya gidecektim! ” diyor Tezel. “Allah kahretsin! Allah kahretsin!” diye yineliyor. Kan çekiyor. İlhan’ın hüznünü anlıyor.

Yine de, olduğumuz yerde duruyoruz. Kıpırdamıyoruz. Kafam da, yüreğim de İlhan’ın baba sesini yakalayacağı yerde inatla işadamı sesini yakalıyor. Şimdi küçük bir pürüzü ortadan kaldırmak zorunda olan işadamının sesini: Hacı baba, nasıl sevindim kalkıp geldiğinize bilemezsiniz. Beni çok bahtiyar ettiniz, nasıl söyleyeyim işte... Hemşiranım da... Oh, oh, ikinizi de pek iyi gördüm hem. Ancak, böyle ayakta kalmanızı istemem. Gelin, şöyle geçin hacı baba... Sizler de hemşiranımlarım, lütfen böyle buyurun. Bakın, burda boş koltuklar var. Yemek ayakta olacakmış, ne yaparsınız, zaman size uymazsa, siz zamana uyuyorsunuz. Ama ben sizler için hepimiz için rahat masalar, bu köşeleri de hazırlattım ki, yorulmayasınız. Bizler, ne olsa değil mi hacı baba, öyle gâvur usulü, ayakta, elde tabak yemek yemeğe alışık değiliz...

Ötekiler ne söylerlerse söylesinler artık. İşte İlhan, onları iki garsona bırakmış, arkadaki bir masaya doğru gönderiyor. Hoş kendileri de buna dua ederler ya az sonra...

Ayaktaki kalabalıktan kimse bir türlü yerine oturmak istemiyor. Hepsi nikâhı yakından görmek istiyor anlaşılan. Nikâh masasının önünde giderek kalın bir duvar örülüyor çünkü. Ama bu duvar, Korgeneralle ailelerin birlikte oturdukları masanın önünü kapatmamaya özen gösteriyor. İlhan’ın o masaya döndüğünü böylece seçiyorum. O da yerine oturmuyor. Saygıyla Korgeneralin omuzbaşında duruyor. Kulağını uzatan emir subayının kulağına uzanıyor. Kapıyı gösteriyor.

Gerçekten de nikâh memuru, emekli albayın öncülüğünde o sıra giriyor içeri. Masaya doğru yürüyor. Yerine oturdu mu, oturmadı mı, burdan görülemiyor. Ama onur masasından, bankacının öncülüğünde bu kez ve emir subayının sağ yanında korgeneralin ayağa kalktığı görülüyor.

Korgeneral, nikâh masasındaki tanık yerine giderken Hayrettin Özkan’la İlhan’a candan bir söz söylemiş, güzel bir şaka yapmış olmalı. Çünkü, önden üçünün kahkahası patlak veriyor. Ardından bütün masa bu kahkahalara katılıyor. En çok da damadın babası, Tümgeneral Hayrettin gülüyor. O masada bu an’da bile gülmeyen tek kişi var. Damadın annesi. O, gülen kocasına şaşkınlıkla bakıyor.

Masada herkes gülerken flaşlar patlamıştı. Düğünün ilk fotoğrafı. O fotoğrafta Nuriş hanımefendinin büsbütün ağlamaklı yüzüyle, gülerken ağzı kocaman açılmış kocasına irkilerek baktığı görünecek. Yıllar sonra, bu fotoğrafa da hep aynı şaşkınlıkla bakacak belki.

Tezel eğilmiş, boş bardağını bırakıp yerden dolusunu alıyor.

Nuriş Hanımefendi Düğünün İlk Fotoğrafında

Hayrettin nasıl gülebiliyor, nasıl içi kaldırıyor yarabbim! Ana değil ya, önünde sonunda baba işte.

Sanki kapıyı vurup çıkarken:

“O düğünde bu Ercan’ı vuracağım! Kulübe girerken değilse, çıkarken vuracağım!” deyip giden kendi öz oğlu değil.

Hakan. Benim güzel, benim ağzı var, dili yok oğlum. Sana ne oldu? Nasıl böyle birdenbire değiştin sen? Derdin neydi? O derdini neden hiçbirimize, neden gelip anacağına söylemedin yavrum?

Yarabbim! Her dakka yüreğim ağzımda Tanrım. Neye yanayım? Şu konuşup gülüşenlerden hangisi bilir şuramda koskoca bir yumruğun oturup durduğunu? Bu nasıl düğün? Bu nasıl düğün Allahım!

Boş. Boş. Hepsi boş işte. General karısı olacağıma, keşke yine öyle küçük bir subay karısı olarak kalsaydım. Keşke, keşke hiç doğurmasaydım iki oğlumu da. Keşke hiç varmasaydım Hayrettin’e. Kaç günlerdir, mümkün olsa kaçıp gideceğim buralardan. Kızlık günlerimin tasası da tasa mıymış hey Tanrım! Kocaya varamadım, evde kaldım, kalıyorum derken; kanaviçelerimi işleyip dururken kendimi tasalı, karanlıklara batmış bulanmış sanırdım. Karanlıklara bulanmak mıymış o? Açıp baksalar da içimdeki karanlığı görseler şimdi. Zifir. Zifir. Ayten’e bile açılamadım daha. Taa Amerikalardan kalkmış gelmiş, Ercanımın bir anası da o sayılır; hadi şu düğünü bir de ona zehir zıkkım etmeyeyim, dedim; tuttum kendimi. Tutuyorum ya, nasıl tutuyorum, sen bilirsin Allahım!

“Geliyor memur!”

O andı. Benim de yüreğim ağzıma geldi işte. Dünürümüz böyle diyor. Koskoca İlhan Dereli. Nikâh memuru geliyor, diye hepimize haber veriyor. Şaşıyorum. Onun da dünya umurunda değil. Kızının Ercanımı istememeleri falan, baştan geri çevirmeleri; bütün o üzüntüler bile şimdi hiç bana.

Nikâh memurunun gelmesiyle bir felâket kopacak, Hakan görünmeden bir yerlerden öz kardeşinin, abisinin şurasına ateş ediverecek sanıyorum. Hayrettin nasıl güler? Nasıl unutur Hakanımın o halini? O lafını nasıl çıkarabilir aklından? Yoksa bir bildiği mi var? Bir haber mi aldı bunlar Hakan’dan? Alsa bana söylemez mi? Anayım, söylemez olur mu? Kaç gündür gözümü kırpmadım. Bu gün hiç iğneli fıçının içinden çıkmadım ben, bilmiyor mu? Bilip duruyor. Yoksa yakalattılar mı oğlumu? Yakalatıp bir yere tıktılarsa... Yarabbim, buna bile şükredecek hallere düştüm!

“Biraz gülümse Nuriş. Hadi ablacığım, komaaan!.. Gelini kıskandığını sanacaklar...”

Kulağıma eğilmiş böyle söylüyor kızkardeşim de. Gamsız kasvetsiz gülüyor. Onun bu çıngıltılı hali de sinirime dokunuyor artık. Azarlamamak için güç tutuyorum kendimi. Ne kadar da değişmiş! Buna ne olmuş böyle? Hem sanki Ayşen’i kıskanmaya, oğlumu elimden

almalarını düşünmeme vaktim mi kaldı, halim mi oldu a Ayten? Sana davulun sesi uzaktan hoş geliyor tabii. Bir bakıma ne iyi ettin, ne iyi ettiniz de oralara yerleşip oturdunuz. Baksana, buralarda kardeş kardeşe yar değil artık. Baksana, öz oğlumun biri, öz oğlumun ötekini vurmayı bile düşünüyor. Hay keskim biz de gitseydik o zamanlar! Remzi abim bir kuruşçuk yardım etmediği sıralarda, üç kuruşluk yüzbaşı maaşıyla ordan oraya sürüklenip durduğumuz günler, bunun kocası Cemil kaç sefer yazmıştı. Hadi bakalım, kalkın gelin, size de burda, kendi çalıştığım kampanide iş buldum, diye yazdı. Üstelik, Hayrettin, sen haritacısın bacanak, haritacılık burda en çok revaçta, kampaninin arazi projeleri için adama ihtiyacı var, burda az verdikleri para, orda çok para, diye yazdı

durdu. Niye gitmedik sanki? Sanki bize bakan, elimizden tutan Remzi abim de: Gidemezsiniz, hadi onların çocuk baktırmak, çocuğun kulağını açtırmak gibi bir mazaretleri var, sizin ne mazeretiniz var, eşe dosta, ele güne karşı kendimi rezil ettiremem, bugüne bugün memleketimin en önde gelen tüccarı, belediyemizin de başkanıyım, dedi tutturdu. O zaman bir on bin aldı attı da önümüze, Hayrettin'i susturdu. Hayrettin'in abime bağlılığı o bağlılık işte. Bundaki vefa hissi de!.. Cemil'in kızı Semra, kulağı duyar oldu işte. Biz gitseydik, bizim de çocuklarımız şimdi birbirinin gözünü oymaya kalkmazlardı böyle böyle. Ah keskim Hakan'ı gönderseymişim o zaman. O zaman da ben, ikisine birden dayanamam, dedim tutturdum. Şimdi tuttur bakalım Nuriye karısı. Ne bilirim Allahım, nerden bilirim? Hakan yine babasının iyi, güzel günlerine rastlamıştı. Hiçbir şeyi eksik değildi onun. Nerden bilirim? Hakan, delikanlılığa geçti geçmedi, hiç yokluk yüzü görmedi ki.

En çok o merbut olmalı değil mi ailesine? Neyi eksikti? Niye böyle oldu? Nasıl karıldı katıştı şu anarşistlerin arasına bilmiyorum ki, koskoca bir subay oğlu o, koskoca bir general oğlu, onlar şimdi o çocukları toplayıp dururken öyle öyle, yarabbim, şimdi kendi oğlumuza mı gelecek sıra? Bu sıra geldi mi yoksa? Bilmiyorum ki. Olur mu Tanrım, hiç olur mu? Benim oğlumu nasıl tutarlarmış? Babası olacak, lâkin gözü döndü bir kez. Hayrettin bir abime, bir de İlhan beye boyun eğdi durdu ya, artık herkesler ona boyun eğecek. Bunun acısını çıkaracak sözde. Olur mu Allahım? Bu kendi oğlu. Benim oğlum.

Ahh, ah! Şuram yanıyor.

"İçini çekip durmasana," diyor Hayrettin.

Ruhsuz bu adam. Oldum olası ruhsuz. Şu kadarcık his yok kalbinde. Burda da diyemem ki, soramam ki; ayol Hakan'ı hiç düşünmüyor musun, diye? Ters ters bakıyorum. Ağumu içime hapsediyorum.

Ercanım. Aslan yavrum. Ha yanıp yakılmayaydın şu kıza. Ha tutturmayaydın, ille de Ayşen, diye. Evlenmelere kalkmayaydın bu sıralar, kimbilir belki de kardeşin durur, durulurdu. Hem nesini sevdin bu kızın bilmem ki. Sıska, değnek gibi şey. Yüzü gülmez, eli bir işe ermez. Kabul günlerimde, kalk bir börek yap, desem, öyle anlıyorum ki, gülüverir yüzüme. Gülse neyse, çemkirir, arsızlanır. Burnu kaf dağında zaten.

Kabul günlerimde herkesler sanır ki, dünyanın en yüksek, en rahat kadınıyım. General karışıyım. Sanırlar ki, İran'da verdikleri şu yüzük, bu küpe, bütün bunlar saadetimdir benim. Bu brokarlar, o kadife koltuklar, gümüş takımlarımız o davetli gittiğimiz yerden bana zorla aldırdıkları, bütün bunlar bana yetmektedir sanki. Hepsi kıskanç gözlerini dikip dururlar her şeyime, her şeyimi günülerler. Gelsinler, bir de içimi sorsunlar...

Gönül hınzırı, bir şeylerin kokusunu aldı, fakat Allahım, ne olduğunu pek iyi bilmiyor. Yoksa biliyor da domuzuna mı soruyor rabbim, inadına inadına:

“Yenge, nerde Hakan?”

Kaçıncı soruşu bu burda. Kaçıncı kurcalayışı. Hep de gelip gelip bana soruyor. Kapı önündeyken fırsat bulamadı, masada kulağıma fıslayıp duruyor. Gelecek, gelecek, diye bir şeyler mırıldanıyorum. Ona da, Ayten’e de. Ayten onu okul gezisinde sanıyor: Düğüne yetişmeyecek mi Nuriş Abla? Düğün sırası ne gezisiymiş bu, olur mu, komaaan...

Yetişecekti ya, gelecekti ya, bilmem ki ne oldu?.. Böyle böyle idare ediyorum ortalığı. Kimse halimi bilmiyor. Of, of!..

“Geldiler!”

Yarabbim! Nikâh memuru gelmiş işte. İşte tanığımız Paşa da kalktı ayağa. Bizimkinin omzunu okşuyor. İlhan beyin elini tutuyor. “Çocuklarına da ben tanık olacağım efendiler,” diyor. Hepsi gülüyorlar. En çok bizimki gülüyor. Niye gülüyor? Resmimiz çekiliyor.

Gidiyorlar. Namık’la Korgeneral, nikâh masasına gidiyorlar. Alkışlar oluyor. Bir resmimiz daha çekildi. Şu ışık her patlayışta bir silâh patladı zannediyorum.

Şimdi nikâh kıyılacak.

Allahım, şimdi ne olacak?

IX

“Kokteyl, nikâh, oturarak ve ayakta yemekli düğün! Temel çok sağlam atılıyor.”

Tezel bir şey söyledi. Ama ne söylediğini ayırdedemedim. O da sormak zorunda kaldı:

“Böyle bir temel atma töreninde, böyle derin derin ne düşünüyorsun kuzum?”

“Kötü bir roman yazıyorum,” deyiverdim ben de.

Ayşen’i anlatsam mı ona? Kendimi ve Ayşen’i yanyana koyup anlatsam... O zaman belki Ayşenciğe biraz yakınlık duyar. Onu biraz sevmeye başlar. Bunu göze alamam. Tezel, ikide bir annesinin, abisinin, Nuriş hanımefendinin, Tuncer’in, Gönül hanımın vesairenin arasına getirip getirip Ayşen’i koyduğumu, orada kendime de bir yer ayırdığımı bilse, basar kahkahayı.

“İyi. Yaz bakalım profesör, yaz...” diyor. “Ama içine beni de koy haa!”

“Koydum bile,” diyorum.

“Başkişi yapmamışsındır.”

“Birini başkişi yapsak, Ayşen’i yapardık değil mi? Ne olsa onun düğünü ya da onun cenaze töreni bu. Aslında bu romanın hiç başkişisi yok.”

“Başkişi bu işte. Bu gece. Daha ne olsun? Bu yılın bu ayında ve bu saatte, güç taşra yıllarını geride bırakıp, burada muradına ermiş mutlu zaman parçası.”

Tezel, dili usulca dolanarak söylüyor bunları. Dili dolanıyor olmasa, söylediğini önemseyebilirim. Bunda büyük bir gerçek payı olduğunu söyleyebilirim ona. Ama bunu hem Tezel söylediği, hem de söylerken dili dolandığı için, değindiği şey gerçekdışıymış izlenimi veriyor. Daha ayık bir kafayla daha inandırıcı kılınabilir bu.

“Az önce, beni o reklâmcı kadınla bırakıp gittin ya hani, hani annemin yanındayken sen, kimdi o karşında ellerini uğuş–turup duran delikanlı? O kara kâhküllü kadın?”

Kaşlarında büyük bir can sıkıntısının ağırlığı.

“Sahi, kimdi o güzel çocuk?” diye yineliyor.

“Eski bir öğrencim.”

O eski öğrencimin yüzünün yarısını, karısının yüzünün yarısıyla yanyana, nikâh masasının yakınlarında bir yerde seçiyorum. Yıldız'in ince uzun elinin Tuncer'in alnına düşen bir tutam saçı okşayarak yana çektiğini bile görüyorum. Saçlar alında yana itilirken, Tuncer de irkiliyor. Kendini usulca karısının ince uzun parmaklarından kaçırıyor.

"Güzel, ama budala bir çocuk."

"Devrimci bir öğrencimdi."

Tezel, kendisini hiçbir şeyin ilgilendirmediğini, salt içmeyi seçtiğini falan unutup, kadehini karşı duvara fırlatıveriyor. Bir şangırtı kopuyor. O şangırtı arasında Tezel'in:

"Devrim!.." dediği duyulamıyor.

Herkes bizden yana dönüyor. Ayten hanım, buruşuk göz–kapaklarına doldurduğu yeşil boyalarla koşup geliyor:

"ŞısstttL"

Sonra, dehşet içinde, ama fısıltıyla soruyor:

"Ne oldu efendim?"

"Bir şey yok, efendim," diyor Tezel de. "Şuna bir bakayım..."

Devrimci öğrencime mi bakacak yakından, nikâhın kıyılışı–na mı?

Ayten hanımın sorusunu böylece havada bırakıp kalabalığın arasına yürüyor. O kalabalık da zaten şangırtının geldiği yana doğru daha uzun süre bakma fırsatı bulamıyor. Garsonlar saçılan cam parçalarını toplamaya koşuyorlar. Nikâh kıyılmak üzere.

"Silâh patladı, dedi Nuriş ablam. Ondan koşup geldim beyefendi. Bayılıyordu kadıncağız."

"Orada bir bardak düştü galiba. Meraklanmayın..." Bu kadınla kapı önünde tanışmıştık. Daha gelirken. Şimdi kim olduğumu unutmuştur bile. Öyle sanıyordum. Yanılmışım. "Nikâh kıyılıyor Ömer bey. Siz de yaklaşsanıza." Direnmedim. Burası iyidir hanımefendi, demedim. Ayşen'i görmek –daha doğrusu ona bir kez daha görünmek– için bir özür bulmuş oldum hatta. Kadının beni kolumdan çeke çeke kalabalığın arasından geçirip ta nikâh masasının yakınma, bir ucuna dek götürmesine izin verdim. Tezel yanımda kalsaydı, belki de sürüklenmezdim. Dışı sağlam, içini kurtlar kemirmiş bir ağacım. O ağaç şimdi, iki kolunu göğsüne kavuşturarak, kalın çerçeveli gözlükleri arkasında duruyor.

"Ayşenciğim, ayağına basmayı unutma haa!.."

"Ohh, gaşL" diye fısıldıyor Ayten hanım. "Bizim Gönül hep böyledir. Sesini alçaltmasını hiç öğrenemedi gitti. Şu an'da gelinimizden daha heyecanlı, inanın."

Kayınvalidemin sesini de bu arada işitiyorum:

"Kim o Müjgân? Kalabalıktan seçemiyorum."

“Gönül hanım anneciğim... Ayşen’e Ercan’ın ayağına basmasını söylüyor da. Hani, ‘evet’ demeden o? Bir dakika, ben Gönül hanımı şuraya çekeyim...”

Müjgân masadan ayrılıp Gönül hanımı Ayşen’in yanından uzaklaştırmaya gelirken beni görüyor. Elini iki göğüs arası çizgiye koyup:

“Ne oldu Ömer? Tezel bir şeye mi sinirlendi?” diye soruyor bana. “Yüreğim ağzıma geldi. Neydi o? Bak hâlâ yatışmadı çarpıntım...”

Yanıtımı beklemiyor. Gönül’ü oradan hemen uzaklaştırması gerek.

“Bir dakika Gönülcüğüm... Şöyle çekilir misin? Annem iyi göremiyor da...”

“Ay afedersiniz!”

Kadıncağızda yine büyük bir suç işlemişlik hali. Bir eziklik. Süt dökmüş kedi gibi geri geri çekiliyor. Sanki o bardağı kendisi fırlattı duvara. Sanki, bunca kişi ortasında gelinle damadın herkesçe görülebilmelerini engelleyen tek kimse o. Böyle bir suç işlemekten perişan, Ayşen’e seslenmesinden ise bin pişman; köpüre köpüre halkanın en önüne çıkıp duran pembe kızını da kolundan tutup sürükleyerek gerilere çekiliyor. Pembe köpüğün annesinin kalçasına bir yumruk indirdiğini görüyorum. Gönül hanım da onun basma usul bir yumruk atıyor: Kibar olsana, başımın belâsı!

Ayşen, tam bu sıra beni yeniden seçti. Yeniden şöyle bir doğruldu, ayağa kalkacak gibi mi yaptı, yoksa bana mı öyle geldi? Ben onu hiç görmüyormuş gibi yapıyorum. Hep başkalarını görüyormuşum gibi.

“Ayşen Dereli... Ercan Özkan... Evlenmeye karar verdiniz... Evlenmeye mani bir haliniz olmadığı anlaşıldı...”

Derin bir sessizlik.

“Bu köpoğlu sessizlikler canıma okur benim işte!..”

Dönüyorum. İlhan. Yeniden kravatını gevşetiyor. Boğazına bir şey tıkanmış, onu eritmeye çalışıyor. Bununla da yetinmiyor. Kolumu tutup sıkıyor: Babayım ben. Bana güç ver Ömer, kardeşim...

“Bak, Müjgân seni yanma çağırıyor İlhan,” diyorum onun kulağına.

Çünkü Müjgân orada, kızından iki adım beride, sulanmış gözleriyle kocasına bakıyor, İlhan’ın yanıbaşmda olmasını istiyordu.

İlhan, insan duvarlarının önünden sessizce geçti. Başı yerde, sessizce vardı karısının yanına. Müjgân onun elini tuttu, sıktı.

Ayşen’e bakıyorum. Ayşen artık bana bakmıyor. O zaman ben kaçamak bakışlarla Ayşen’e bakıyorum. Dahası, şu an Aysel’i düşünüyorum. Bir kez daha onun, bana açık olduğu denli, benim ona açık olmayı göze alamadığımı.

Ayşen gözlerini kapıyor. Beni alıp içine yerleştiriyor. Oraya, yüreğinin kuytuluklarına. Ben ne yapıyorum? Yüreğim nice kanırılsa, artık Ayşen gibi yirmi iki yaşında olamıyorum. Onu tutup bağrıma bastıramıyorum. Uzaktan bile... Bunun yerine nikâh memuruna bakıyorum. Tanık korgenerale, tanık bankacıya bakıyorum. Damadın fırfırlı gömleğine bakıyorum. Karanfillerin, aslında bir türlü sevemediğim bu tören çiçeklerinin daha da sevimsizleştiklerini düşünüyorum. Birçoğu sapsız. Sap yerine ince çubuklar geçirilmiş.

"Siz, Ayşen Dereli, Ercan Özkan'la evlenmeyi kabul ediyor musunuz?"

Gözlerini açtı mı? Ne dedi? 'Evet' dedi mi? Müjgân boyalı gözlerini silip durduğuna göre, demiş olmalı, flaşlar patlıyor. Durmadan flaşlar patlıyor.

"Tanıklar lütfen..."

Tanıklar defteri imzalarken yine flaşlar patlıyor. Sonra, oturanlar da ayağa kalkıyorlar. Ayaktakiler iyice ayakta oluyorlar. Alkışlar da oluyor. Birçok konuşmalar oluyor. Fısıltıyla ya da yüksek sesle.

Kayınvalidemin sesi:

"Kıyıldı mı Müjgâncığım?" diye soruyor. Demek kimse bir şey anlamadan olup bitti bu iş.

"Paşa imzalıyor anne..."

"Rıfat Paşa mı?"

"Rıfat Paşa anne..."

"Allah bahtiyar etsin Ayşenimizi. Güzel yavrumu. Bakmaya kıyamıyorum, Müjgân..."

"Ah anneciğim..."

Bu sözler kulağıma küçük hıçkırıklar gibi çarpıyor. Sonra İlhan'ın bozgun ordular kumandanının sesini çağrıştıran sesi:

"Susun yahu! Beni de ağlatacaksınız şimdi..."

Fısıltılar, fısıltılar...

Elbirliğiyle kurbanımızı verdik. Şimdi duası okunuyor.

Artık eller öpülecek, eller sıkılacak. Herkes mutluluk dileklerini sunacak. Sunamayanlar için gelinle damat masadan masaya, gruptan gruba dolaşacaklar.

Fotoğraflara girmemek için de olabilir; ben geri çekiliyorum; kendimi Ayşen'den kaçırırken Tezel'in elini elimde duyuyorum. O da işitilir işitilmez bir sesle konuşuyor şimdi:

"Neyin var?"

“Neyim varmış? İlhan’a bakıyordum...”

“Baktığın yerde benim gördüğümü göremezsin ama. Oysa romanın için nasıl da gerekli. ”

“Nedir senin gördüğün?”

“Şu an’da abimin kulaklarında kızının sözleri çın çın çınlıyor: Sen benim düşmanımsın! Baş düşmanımsın baba!..”

Nedense gülüyorum.

“Ne gülüyorsun?” diyor Tezel. “Sen gül. Benim de hâlâ bazı duyargalarımın çalıştığı zamanlarım var. Öyle işte, İlhan’ın kulaklarında çın çın ötüyor o sözler. Sol kulağına küçük parmağını sokmuş, çalkalayıp durması neden sanıyorsun? Bak ama, yabana atma. Beni iyi dinle Ömer. Parmağı çınlayan kulağına takılı kaldıysa, şunu düşünüyor da ondan: O gün nasıl vurmadım bu Ayşen’i ben? Saçlarından yakalayıp nasıl kapı dışarı etmedim; defol git serkeş halalarının yanına, daha beter ol, demedim? İyi ki dememişim. Sessiz sedasız bütün tehlikelerden sıyırıp çıkardım kızımı. Mutlu olmak da ona düşer.

Dur, daha bitmedi. Şimdi, belli etmeden bir daha bak yüzüne. Bak şu an’da ne düşünüyor: Kızım, düşman gibi durma bana karşı öyle. Hadi, gülümse biraz. Gül biraz, yıllar sonra nikâh resimlerine baktığın zaman, ay ne çirkin çıkmışım öyle, altı karış suratla ne berbat çıkmışım, dersin. Neden birazcık gülümsememişim, dersin. Anan gibi. Anan sık sık der bunu. O der fakat, bana taş atmak için der. Kala kala bu taşra bozuntusu avukata kaldım işte, diyemediği için, ay ne suratlı çıkmışız resimlerimizde İlhan, der durur. Son yıllar o taşra bozuntusu avukat ona Amasya’nın sünepe milletvekili babasının veremediği her şeyi verdiği için, artık, ay ne çirkin çıkmışız resimlerimizde İlhancığım derken, ah ben nasıl bilememişim o günler senin değerini, demek istiyor. Ne var Ömer, sonunda ben de düğünle organik bağ kurmaya başladım, diye mi şaşıyorsun? Yanılıyorsun. Ben sadece sana yardım etmek istiyorum. Aa tabii, bak unutuyordum. İlhan en çok da şu soruyu soruyordur kendi kendine: Kimdir tek yavrumu bana düşman eden? Ha kızım, kim ayırdı seni böylesine benden?”

Sözleri kulağıma ılık bir esinti gibi doluyor. Ben de onun kulağına:

“Olabilir, olabilir,” diye fısıldıyorum.

“Olabilir değil, öyle. Çünkü aynı soruyu bir kez de bana sormuştu. Acıklı bir gündü doğrusu. Bir kez, İstanbul’a geldiğinde, bir dolu içtikten, zilzurna olduktan sonra, gelip beni bulmuş, efkârlanıp: ‘Yahu Tezel, niye böyle darmaduman olduk be? Neyimiz eksik?’ diye sormuştu. ‘Düşman kardeşlere döndük’, demiş, ağlamaya başlamıştı da, nerdeyse beni bile ağlatacaktı. Onun için kafadan attığımı sanma.”

“Sanmıyorum zaten,” diyorum. Tutup Tezel’in yeniden ve çok fazla titremeye başlayan elini öpüyorum. Bunu neden yaptığımı bilmiyorum.

“Şimdi bu eli ne yapayım Ömer? Naftalinleyip anılarımın arasına mı katayım? Bak, surdan bir kadeh içki kapıp gelmezsen, öyle yapacağım. Büyük profesörümüz, çok duygulandığı bir an’da, tutup şu elimi derin bir saygıyla öpüverdi, diye yıllar boyu anlatıp gezeceğim. Beni önemsedi biliyor musunuz, önemsedi beni, diye övünüp duracağım...”

“Seni severim Tezel, bilirsin.”

“Yok, sen yalnız Aysel’i, bir de, hangi adreste oturduğunu pek bilmediğin halkını seversin.”

Böylece eski Tezel oluyor. Her şeyin dışına çıkıyor. İyi bir cins viskiyi özlüyor. Ben de bakmıyorum, ama şu an’da kimse içki dağıtmıyor.

Orada, iki adım ötemizde tebrikler, ‘Allah mesut etsin’ler, el öpmeler, el sıkmalar, boyunlara sarılmalar sürüyor. Orkestra yüksekliğinden kötü televizyon programlarının sinyal müziği gibi bir müzik patlak veriyor. Bir ses, aynı kötü müzik patlamasının aranağmesi olarak’ kulaklarımıza doluyor:

“Ooo, enişte baldız kafa kafaya vermiş kimi çekiştiriyorsunuz bakalım ha?”

Emekli albay, kıyılan nikâhın ve bir anlamda asıl şimdi başlayan düğünün hakkını verebilmek için, benim serinkanlılığıma, soğukluğuma bile aldırmadan, olanca sırıtkanlığı ile gülüyor. Bir anlamda asıl şimdi başlayan gecenin hakkını verebilmek için, sonsuz bir pişkinlikle Tezel’e göz kırpıyor:

“Deminki şakanız var ya Tezel hanım, unuttum sanmayın haa! Acısını çıkaracağız. İlk dansı sizinle edeceğim. Ayşen’le Ercan’ın şerefine sizinle bir de karşılıklı göbek atacağım, bakın görürsünüz...”

Her şeyi yaşadığını, artık hiçbir şeye şaşmayacağını ve hiçbir şeyi de takmayacağını sanan Tezel’in yüzünden, gözlerinden öfke fışkırıyor ansızın. Dudaklarından o uzak, alaycı gülümsemesi tümüyle siliniyor.

“Sen git albayım, önce bana o gizli gizli içtiğin iyi cins viskilerden getir bakalım hele!” diye buyuruyor.

Kaşları iyice çatılmış. Bir köpeği tekmelemeye hazır.

Fırlatılan kadehin ardından daha kötü bir olay çıkmasını bekliyorum ama, boşuna beklemiş oluyorum. Emekli albayımız bu buyruktan son kerte hoşnut:

“Emredin”i yapıştırıyor. Tezel’den ucu bucağı görünmeyen, istediği kadar bozdurup bozdurup harcayabileceği bir açık bono almışçasma, uçarak gidiyor. Daha doğrusu gidecekti. Ama önünde koskoca bir engele tosladı. İlhan, kulak çınlamaları dinmiş, Ertürk’ü omzundan yakaladı. Tebrikler; bahtiyar olsunlar, mutlu olsunlar Müjgân hanım; çok yakıştılar birbirlerine valla; bir yastıkta kocasmlar, kutlarım hanımefendi, kutlarız beyefendi; teşekkürler, sizi yorduk Paşam; tebrikler, uğultuları arasında; kızım, Ayşenciğim, a dur, eteğine bastılar ayol, çınlamaları arasında gürledi:

“Nerdesin be Ertürk kardeşim? Nerdesin be canımın içi? Söylesene herkes yerini alsın! Söylesene yemek başlasın. Baksana her şey yolunda mı?”

Bir an. Emekli albay, İlhan’ın yüzüne açması bir bakışla bakıp kalıyor:

“Efendim?”

“Her şey yolunda mı?”

Yolunda komutanım!

Kore’den dönüşleri çiçeklerle, marşlarla karşılanan bu albay mı?

Birleşmiş Milletler İrtibat Subayı Ertürk'ün Hatıra Defterinden Notlar

5 Şubat 1952

"Her şey yolunda mı? Erler yemek yediler mi?"

"Yediler komutanım!"

Kulağım devamlı olarak telsizde. Bölük komutanının sualine böyle cevap verdim. Çünkü bölük komutanının telsizle sorduğu bu kodlu sualinin ne manaya geldiğini artık mükemme–len biliyordum. Bu sual, araziyi geçtiniz mi? İlerlemek yolunda mı? Zayiat var mıdır, yok mudur, demek oluyor. Ben de, erler yemek yediler komutanım, demekle, arazide ilerliyoruz, kayda değer bir hadise yoktur, demiş oluyordum.

Bundan tam iki ay. evvelsiydi. Bütün gece yol almıştık. Sabahın ikisine kadar düşman tel engellerine sessizce yanaşabilmiştik. Öncü istihkâmlar mayın arayarak ilerlemekte, bunları evvela tesirsiz hale getirmekte ve tesirsiz hale getirdikleri yerlere beyaz şeritler çekmekteydiler. Benim kulağım devamlı surette telsizdeydi. Bölük komutanının sesini bir kere daha duymuştum!

"Yemeğe oturuldu mu?"

Yani, tel engellere yaklaştınız mı, diye soruyor. Ben de, yaklaştık. Ateşe başlayacağız. Tamam komutanım, demiş bulunuyorum. Bundan aşağı yukarı dört dakika sonra ben Sugar Cona Tepesi ve civar tepeler üstüne açılan havan, tank ve top ateşlerinin gürlemesiyle telsizden artık hiçbir şey duyamaz olmuştum. Düşman, ateşimize karşı ateşle cevap vermekte tereddüt bile etmemiş, bizim bulunduğumuz yerler dahi havan toplarıyla dövülmeye başlamıştı. Birdenbire İstihkâm Teğmeninin yıkıldığını gördüm. Onun yanına koşmak üzere ayağa fırlamıştım ki, aynı saniyede yanıbaşımda korkunç bir patlama duydum. Gözlerimin önünden rengârenk ışıklar geçti. Kafama, omzuma, bacaklarıma dipçiklerle vuruluyor zannettim. Derken bir ılıklık duydum. Kırmızı bir akıntı gördüm. Kandı. Üstüme ateş, top sesleri yağıyordu. Bundan gerisini hatırlayamıyordum.

Şimdi esir bulunduğum bu kampta, istikbalimin ne olacağını düşünerek Remzi abimi, Remzi abimin yanında bıraktığım eşimden çok, yüzünü henüz göremediğim, bana üç aylık bir resmini yolladıkları biricik oğlum Yılmaz'ı düşünerek bu satırları yazıyorum. Ben bu defteri cebime, Kore'deki ilk günümden başlayarak şerefle dolu her günümü yazmak için koymuştum. Maateessüf defterimi kullanmak şimdi kısmet oluyor. İstikbalimin ne olacağını bilemediğim şu zulmet karanlığında, kalbim vatan hasretiyle çarparak ve bizi esir alanların ne yazdığımı görmelerinden korka korka hatıralarımı yazmaya gayret ediyorum. Kaderimi adım adım bu deftere geçirmeye gayret edeceğim.

Biraz evvel yatak komşum Tommy, arkam dönük ne yaptığımı sordu. Ben de, bacağım böyle daha rahat ettiği için böyle yattığımı söyledim…

8 Şubat

Sugar Cone eteklerinde yaralanmıştım. Gözlerimi açtığımda kendimi içi ot dolu bir arabanın ortasında bulmuştum. Omzum ve bacağım sargılar içindeydi. Acılarıma

tahammülde güçlük çekiyordum. Burnuma nemli bir koku, kulaklarıma garip çığlıklar doluyordu. Sonra yeniden karanlıklara gömülmüştüm. Derken, bir gün gözlerimi açtığımda kendimi şimdi yattığım yerde buldum. İçerisi yanyana ranzalarla doluydu. Ranzalarda yaralılar inildiyordu. Yaraları biraz iyileşenler, yataklarının içine oturmuş kara kara düşünüyorlardı.

"Burası neresi, nerdeyim?" diye sorduğum zaman hâlâ yarı baygın haldeydim. Sonradan adının Tommy olduğunu öğrendiğim bu yatak komşum, bana cevap verdi:

"Papa–San eteklerinde bir esir kampındayız. Ben yirmi gündür burdayım. İyi bakmıyorlar insana. Yemekler de çok kötü. Bir türlü iyileşemedim."

Nerdeyse bir yıldır Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin subayı olarak çarpıştığım için İngilizcemi hayli ilerletebilmiştim. Vatanımdan gelirken bizi İngilizce kurslarına da göndermişlerdi, fakat asıl ben geldikten sonra mükemmel ilerletmiş oldum İngilizcemi. Lâkin şimdi acılarımın tesiriyle olacak, Tommy'nin söylediklerini zorlukla anlayabiliyordum. Neden sonra Tommy'nin bana yemekten bahsettiğini anlayınca feci şekilde aç olduğumun farkına vardım. Tam bu sırada Tommy:

"Bak, bugün sana da yemek getirdiler, işte orada, yanında duruyor," dedi.

Bunu derken çilli yüzünü ekşitiyordu. Öğürme taklidi yaparak:

"Yiyebilirsen ye bakalım," dedi.

Yanımdaki tepside haşlanmış pirinç ve çok fena kokan kuru balık vardı. Bütün yiyecek bundan ibaretti, lâkin ben hepsini iştahla yedim. Ben yerken Tommy gözlerini faltaşı gibi açmış, hayretle bana bakıyordu.

"Nasıl yiyebiliyorsun bunları?" diye sordu.

O zaman anladım ki Tommy bu yiyecekleri beğenip yemediği için toparlanamıyor. Benim savaş arkadaşıma da, ne olursa olsun bunları yedirmeliydim. Kendisine dedim ki:

"Arkadaşım, belki sen zengin bir beldenin çocuğu olarak hep iyi şeyler yemeğe alışıksın. Fakat benim milletim savaş sırasında bunlardan da kötü şeyler yemeğe alışıktı. Ayrıca ben kendim de askeri mekteplerde okurken memleketimin bize verebildiği kadarını yiyebildim. Bu sebeple de, bu yiyecekler bana hiç fena gelmedi. Bana kalırsa sen de mümkün olduğu kadar yemene bak. Amerika'ya, o zengin beldene dönmek istiyorsan ye arkadaşım, ye..."

Ben Amerikalı savaş arkadaşlarımı, erinden en yüksek rütbeli subayına kadar her zaman çok sevmiş ve saymışımdır. Onlar çukulatalar, enfes soğuk etler, çörekler, tatlılar yerlerken, bol bol biralar içerlerken kendilerini kıskanmak aklımın köşesinden geçmemiştir. Çünkü bunları yemek onların hakkıdır. Zengin bir memleketin çocukları oldukları halde bizim gibi fakir memleketlere yardım ellerini uzatmış, düşmanlarımız komünistlere karşı bizleri korumak için her şeylerini seferber etmiş bu insanlar ne yapsalar lâyık, ne yeseler haktır. Bu erler ve subaylar ki güzel evlerini, mağmur şehirlerini bırakıp bizim için esir düşmektedirler. Fakat gözümü açtığım o an Tommy'nin benim pirinç kâsesine saldırışımı tiksintiyle seyretmesi ilk defa gururumu yaralamıştır. Lokmalar boğazıma dizilmiştir. Bu sebeple Tommy'ye: Ye ulan, sen de ye eşşoğlu eşek! dememek için

bin güçlükle zaptettim kendimi. İyi ama adamcağız alışık değilse, yiyemiyorsa ne yapsın? Neyse:

"Ben senin iyiliğin için söylüyorum," dedim ve barıştık.

Şimdi aramızda iyi bir formül bulduk maamafih. Bize verilen yiyeceklerin en yenilebilir gibi olanlarını birleştiriyoruz, bunları Tommy yiyor. Kalanları da birleştiriyoruz, ben yiyorum. Böylelikle Tommy de biraz kuvvet kazanmaya başladı. Bundan ötürü seviniyorum. Fakat biz burada ne zamana kadar kalacağız? İstikbalimiz ne olacak? Remzi abime iki satırlık bir mektup gönderemeyecek miyim? Encamımı bildiremeyecek miyim? Ona, kardeşinin büyük ülkü için nelere katlandığını yazabilsem oğlumun adını Yılmaz koymalarmdaki manâ ortaya çıkardı. Hayrettin'le Nuriye'nin ikinci çocukları da oğlan doğarsa Hayrettin onun adını Hakan koyacakmış. Hey koca Hayrettin hey!.. Onlar da Ercan'ı alıp Sivas'a gideceklerdi. Ne oldular acaba? Ayten'e Cemil Türk'ü benim de münasip gördüğümü Remzi abime birkaç ay evvel bildirmiştim. Cemil'i tanıdığımı, fakirliğine rağmen mert bir vatan evlâdı olduğunu söylemiştim. Nişanları takıldı mı ki? Hepsini göreceğim geldi, fakat en fazla vatanıma hasretim.

12 Şubat 1952

Yaralarımın acısı güngünden azalıyor, fakat o nisbette de kaderim beni endişelendiriyor. Eğer bir gün buralarda şehit olur kalırsam bilinsin ki ben buralara zaten zafer var, dönmek yok, diyerek gelmiştim. Bu savaşa büyük bir tahallükle katılmış bulunduğum aşikârdır. İkinci Dünya Savaşı sonrası memleketimiz dostsuz, yalnız olduğu halde ve silâh teçhizatı son derece noksan bir orduyla bize tasallut için hiçbir mania tanımayan bir gücün karşısında gerilemedi. Bizim bu asil direnişimiz karşısında komünistler geri çekilmek mecburiyetinde kaldılar. Birleşmiş Milletlerin bir üyesi olarak biz bu haklı mücadeleye böyle katılmasaydık düşmanımızın geri çekilmesi devam edemezdi. Demek istediğim, ben buralarda ölüp gitsem de imanım ve dâvam için ölmüş olacağım. Şu anda beni düşündüren tek husus oğlumu anasıyla Remzi abimin elinde bırakmış olmaklığımdır. Gerçi mali durumu iyidir. Onun yanında pek yokluk çekmezler. Fakat ne olsa bu bir nevi sığıntılık... Katlanacağız.

18 Şubat 1952

Üç gündür, defterimin arasından çıkan iki fotoğrafa bakıp duruyor, onlarla avunmaya çalışıyorum. Fotoğrafları Tommy'ye de gösterdim. Daha dikkatle baksaydı fotoğraflardan birinde İzmir'den ayrılırkenki saadetimi, seyahat heyecanımı gözlerimden okuyabilirdi. İzmir Limanı'nda bu resim çekilirken ölümün omzuma dokunacağını ve sarıların eline esir düşeceğimi bilebilir miydim? İzmir Limanı'nda, Konak Meydanı'nda Kore'ye doğru yurttan ayrılışımızın fotoğrafı bu. Ben, bölük komutanımızın hemen ayaklan dibine diz çöküvermiştim. En öndeyim. Uzak–Doğu'nun esrarı daha o günden yüzüme sinmiş. Bu esrarlı sevince hem şerefli bir vazifeye gitmenin gururu, hem de yurdumdan ayrılmanın heyecanı karışmış. Üstümde montgomerim, başımda kepim. Pırıl pırıl bir subayım. Bir de şu yataktaki halim... Bu ikinci fotoğrafsa oğlumun doğum haberini aldıktan üç hafta sonra çekilmişti. Arkasına tarih atmıştım. Burada bölüğümüz geçit resminde. Ardımızda Sugar Cone Tepesi. Bakıyorum da, tepeyi Birleşmiş Milletler bayrağı adamakıllı örtmüş. Bayrak, bölüğümüzün kırk kadar subayının omuzları üstünde bir insanlık abidesi gibi dalgalanıyor. Ben surdayım işte. Üstüme bir çarpı işareti koymuşum. Ben bu fotoğrafı abimlere gönderecektim, kısmet olmadı. Üstüme çarpı işareti koymayı akıl edişimin sebebi de, biz ilk Tokyo'ya indiğimiz zaman bir gece çok büyük bir otelde kalmıştık. Remzi abime o otelin

kartpostalda bir fotoğrafını postalamıştım. Kaldığım odayı tarif, yerini göstermek için de resimde bütün katları saydım, sonra bütün pencereleri yukardan aşağı, soldan sağa saydım, böylece benim kaldığım odanın penceresini bulup üstüne o çarpı işaretini koymuştum. Remzi abim o zamanlar bu buluşumu pek beğenmişti. Bu fotoğrafta da, kırk subay arasında beni hemen seçebilsinler diye aynı metoda başvurdum. Heyhat ki bu fotoğraf bende kaldı.

24 Mart 1952

Tanrım, ne mutlu bir tesadüftü o!

Oğlum, Yılmaz'ım, bu defter bir gün benden sana miras kalırsa, hayatın insan ömrü için sürprizlerle dolu olduğunu unutma. Şerefli bir Türk subayının da aşka ve kadına susayabi–leceğini unutma. Şunca yıllık ömründe gönül susuzluğu duymamış, duymayı da kendine zul addetmiş bir baba olarak beni affetmeni hassaten rica ediyorum. Ölümün eşiğinden dönmüş ve Birleşmiş Milletler kuvvetleri tarafından esir kampından kurtarılmış bulunan baban, izinli gönderildiği Tokyo'da aşkların en ulvisini yaşadı. Şimdi de, o aşkın en ulvi hislerini aynı tazelikle kalbinde yaşatmaktadır. Sumida. Sumida. Benim nehir sevgilim. Sana yazacağım. Ölmezsem seni tekrar bulacağım. Sumida, bu kan ve ateş kusan günler ikimizden birinin naçiz vücudunu toprağa mahkûm etmezse, adını aldığın nehir gibi buralardan sana doğru çağlayarak akacağım. Seni unutmak artık benim elimde olan bir şey değildir. Beni seven, bana ilk defa aşk denen hissi tattıran Sumidam. O mutlu tesadüfü hatırlıyormusun? Ben o saniyeyi tekrar be tekrar yaşıyorum. Karargâhımda da, hücum hattında da, havan toplarının yeri dövdüğü sıralarda da. Uykumda, uyanıkken, elimde, kolumda, boynumda, koynumda hep sen varsın Sumida... (Bu sayfayı yırtmalı–yım.)

14 Nisan

Keşke yeniden yaralansam. Keşke yeniden esir kamplarına düşsem, yeniden kurtarılsam ve moral izni verseler de Sumida'yı dünya gözüyle bir daha...

Ciğerparem Sumida, aziz sevgilim. Mektubun beni nasıl bahtiyar etti bilemezsin. Geçen hafta biz yeni bir hücum için Pi–yong–Yang'da bulunmakta idik. Bu sebeple beni saadetlere garkeden o mektup elime biraz tehirli geçti. Meğer aşk insana daha büyük bir mücadele gücü, daha büyük bir kuvvet veriyormuş. Ve ne yalan söylemeli Sumidam, insan kendini biraz da fazla beğenmeye başlıyormuş. Ben de kendimi yalnız bir subay olarak değil, yakışıklı bir erkek olarak da biraz beğenmekteyim. Kendimi bukadar beğenmenin müsebbibi de senden başkası değildir benim narin sevgilim. Tekrar karşılaşırsak beni Sumida'sından başka hiçbir şeylere pabuç bırakmayan bir subay halinde göreceksin. Mağrur ve mahkûm bir Ertürk. Mağrur, çünkü senin tarafından seviliyor. Mahkûm, çünkü senden vazgeçemiyor. Yeniden hareket emri geldi. Benim için dua et güvercinim.

Oğlum, sen de beni affet. (Bu sayfayı da yırtmalıyım.)

2 Mayıs

Tekrar geri çekildik. Bölüğümüz toparlanma emri aldı. Üç gündür geri çekildiğimiz bu ormanın içinde bekliyoruz. Ailemden, bir ay önceki mektuplarından beri hiçbir haber alabilmiş değilim. Sumida'dan Tokyo dönüşümden buyana üstüste üç mektup almıştım. Ona beş defa yazmıştım. Son mektubuma ondan hiçbir cevap alamadım. Çılgıncasına meraktayım. Ormandaki bu bekleme günlerimi Sumida ile tanıştığım an'ı ve onunla

geçirdiğim saatleri hayalimde ta baştan tekrar be tekrar yaşayarak geçiriyorum. Esir kampından nasıl kurtarıldığımız, o tehlikeli günler bile unutuldu, unutulmayan tek şey olarak hafızamda yalnız Sumida ile tanıştığım gün kaldı. Bilâhare onun öpe ısıra morarttığım.....

Kurtuluşumuzu müteakip moral izniyle Tokyo'ya gönderiliyorduk. Tokyo. O hayal kenti bu sefer iyice görebileceğim diye askeri uçakta yüreğim fırlayacakmış halde çarpıyordu. Fuji–Yama'yı Ginza Caddesi'ni, bu caddenin binbir renkli ışıklarını görecek, Japonların kadınlı erkekli yıkandıkları Atami hamamlarında ben de yıkanacak, İmparatorluk saraylarını görecektim. Heyecanlanmamak kabil miydi? Uçakta, izinli giden, birçoğu Amerikan subayının arasında, Türk olarak yalnız ben vardım.

Gerek havaalanına indiğimiz zaman, gerekse kampta bize yeni üniforma ve çamaşır verdikleri zaman da Amerikan subayları kendi dertlerine düşmüşlerdi. Yıkanıp giyinip hazır olduğumuz zaman baktım ki, bir anda hepsi de ortadan kaybolmuşlar. Kendilerini şehre götürecek taksileri bukadar çabuk nereden bulmuşlardı? Kaşla göz arası ne zaman dalıvermişlerdi Tokyo'nun göbeğine? Kampın kapısında uzun kuyruklu Amerikan arabalarında kimler beklemekteydi savaş arkadaşlarımı? Benim bekleyen kimsem yoktu. Şehirde bildiğim bir yer de yoktu. Öteki subaylardan hiçbiri, bizi şehre götürecek otobüsün kalkmasını beklememişti. Askeri otobüs beni tek başıma getirip o esrarlı koca şehrin orta yerine bırakınca, bir dörtyol ağzında ormanda kaybolmuş bir çocuk gibi kalakalmıştım. Mahzunlaşmış, hatta ne yalan söyleyeyim, ateş altında korkmayan ben, burada bir korkuya kapılmıştım. Ayrıca içimde öyle bir his vardı ki, kendi kendime mütemadiyen, bu yeni üniforma, bu temiz çamaşırlar kimin için, ne için, diye soruyordum. Bize yeni verilen bu tatil üniforması içinde bir hayli yakışıklı göründüğümü bile unutmuştum. Renkli bezlere yazılmış Japonca yazılara şaşkın şaşkın bakıyordum. Yanımı yöremi nasıl bulacağımı kestiremiyor, yürüdükçe bazan yüksek bir binayı, bazan vitrininde binbir renkli bir çiçek kümesi duran dükkânı işaret alıyor, kafama çiziyordum. Caddeden gelip geçen, minicik adımlarla bebekler gibi yürüyen Japon kadınlarını göz ucuyla süzüyor, fakat yanlarına yaklaşmak için kendimde hiçbir cesaret bulamıyordum. Çok da acıkmıştım! Herkes çok acıktığımı anlarsa diye bir lokantanın camekânına bile bakamıyordum. Lokantalardan dışarı ılık, haşlanmış yosun gibi acayip bir koku taşıyor, bu bile iştahımı kesmiyordu. Yine de bu lokantalardan hiçbirine girmeye cesaret edemiyordum.

Bir camekânda başımı omuzlarımın arasına çekmiş olduğumu görünce, kendimi daha da zavallı bulmuştum. Artık, ucuz olduğunu tahmin ettiğim lokantalardan birine girmekten başka çarem kalmamıştı. Hava kararmak üzereydi ve ben daha geceyi nasıl geçireceğimi de bilmiyordum. Bir sinemaya gitsem, dedim. Fakat ben Japonca filmlerden ne anlayacaktım?

Girdiğim lokantada bütün masalar tıklım tıklımdı. Burda daha çok gençler vardı. Bolluk ve neşe içinde yüzüyorlardı... Düşündüm: Mağlûp Japon halkı bunlar mıydı?

16 Mayıs 1952

Dün, iki mil şimalimizdeki istihkâm taburuna nakil emri aldığım için hatıralarımı yazmam yarıda kaldı. Buraya gelince akşama kadar istihkâm hazırlığındaki erlere kumanda etmek için ölü gibi yoruldum. Şimdi herkes yattı. Ben de, hem uyku tulumu içinde uzanıyor, hem hatıralarıma dönüyorum. Sumida'mm hayali gözlerimin önünde gittikçe daha kuvvetle canlanıyor. Tanrım, o ne tesadüftü!

Girdiğim lokantada herkes kendi havasındaydı. Sanki iki adım ilerlerinde bir savaş olmuyor ve sanki ben o bombardımanların, uçak ve top seslerinin arasından, ölümün kıskacından sıyrılıp gelmiyordum.

Ufak tefek garsonlar masalardan masalara dumanları tüten kâseler, içi tepeleme balık kızartması dolu tabakları koşturmakta idiler. Pirinç kâselerini aceleyle herkesin önüne bırakıyorlardı. Ben, bu koku balık kokusu mudur, küf kokusu mudur diye düşünürken birden Tommy'yi hatırladım ve duyduğum kokuyu sevmeye çalıştım. Tommy de benimle aynı uçaktaydı, fakat şehre inerken bir gudbay demeyi bile unutmuştu. Lokantada boş masa yoktu. Fakat bazı masalarda boş kalmış tek tük iskemleler vardı. Garsonun biri ayak altında dikilip durmayayım diye olacak, ne dediğini anlayamadığım birşeyler mırıldanarak bu boş sandalyelerden birini altıma sürüvermişti. Ben de böylece mecburen oraya oturmuş bulundum. O an'da bir baş bana doğru kalktı. Kara üzüm gibi parlak, yıldızlar gibi ışıl ışıl iki çekik gözle karşılaştım. İliklerime kadar titrediğimi hissettim. O gözlerin sahibesi sendin Sumida! Kader daha o an'da yolumu çizmişti sanki. O kuzgun kara, parlak saçların altında sedef gibi beyaz, sedef kadar narin bir yüzün vardı. İnce vücudunu sandalyenle birlikte hafifçe kenara çektin, bana daha geniş bir yer açtın. Sana bakıp kalmıştım. Gözlerimi senden ayıramıyordum. Küçücük bir ağız, kiraz gibi dudaklar beni kendine çekiyordu. Bana bir şey söyledin. Evvela ne dediğini anlayamamıştım. Sonra baktım ki senin İngilizcen benimkinden de geri, o zaman bana bir cesaret geldi. Sana tebessüm ederek "Pardon me?" dedim. Bir şey mi söylediniz, diye sordum. Sen de bana, artık ondan sonraki günlerde seyrine duyamayacağım o nefis tebessümünle:

"Türk subayı olduğunuzu hemen anladım. Kolunuzdaki şeritten," dedin.

Hakikat şu ki, çok zeki idin. Bundan başka bir Türk subayına karşı gösterdiği bu yakın alâka, beni tarife sığmaz derecede bahtiyar etmişti. Ah Sumida, Sumida!.. Kaderin bize lütfettiği o tesadüf ne ulvi bir tesadüftü!

"Ben Sumida'yım," dedin. My name is Sumida... O yakınlardaki büyük bir mağazada çalıştığını söyledin. Sonra ilâve ettin:

"Nasıl orada, Kore'de her şey yolunda mı?"

Sana saadetten uçarak cevap vermiştim Sumida, hatırlıyor musun? Bir Türk subayının zekâda hiçbir zaman kimseden geri kalmayacağını âdeta ispat etmek için, kepimi yana yatırmış ve demiştim ki:

"I don't know right now how the things are up there, but everything is going all right in here..."

Aynen böyle söyledim: Orda işler nasıl, şu anda bilemeyeceğim. Fakat şimdi burada, her şey yolunda...

X

Durup dururken:

“Everything is going all right... Everything is going all right!” diye bir tempo tutturmuş emekli albay. Marş adımlarıyla yürümeye hazır görünüyor. Bu kez İlhan, yarı açık ağızla ona bakıp kalıyor.

“Her şey yolunda,” diyor Ertürk gülerek. “Her şey yolundadır İlhan bey. Şimdi düğün marşı çalınacak. Fakat Ayşen’le Ercan’a haber vermeli...”

“Haber ver kardeşim öyleyse, ne bekliyorsun?”

“Diyorum ki, misafirlerimizi yemeğe, onlar dansı açtıktan sonra mı buyur etsek, yoksa bir taraftan...”

“Sen hâlâ diyedur. Baksana herkes buyurdu bile... Git söyle kardeşim, git söyle. Düğün marşını biraz geciktirsinler... Şu tebrikler bitsin biraz... Ayrıca masalara servis de başlasın... Her şey hiç yolunda değil, her şey çorba, çorba!..”

İlhan, iki kolunu bıkkınlıkla iki yanına açıyor: Görüyor musunuz halimi?

Görüyoruz, “Offf” diyor sonra. Sonra da emekli albayı bir kez daha sırtından iterek kalabalığa karışıyor. Ertürk, hep aynı tepmoda, “Everything is going all right, everything is going all right...” diye mırıldana minldana –yok, marş adımlarıyla değil, samba oynar gibi– İlhan’ın peşinden yürüyor.

Düğün marşı yanlış bir zamanda patlak vermeden önce, İlhan’la emekli albay arasındaki konuşmayı ister istemez işitmiş bulundum. Böylece, Ertürk’ün anılarını yazdığını sandığım bir defterin sayfalarını çok gerilerden başlatmak, işin içine bir de Sumida katmak zorunda kaldım. Bu konuşma düş gücümü iyice harekete geçirmiş olsa gerek. İyi ama, neden Sumida? Ertürk’ün Koreli günlerinde yaşamına bir kez ve doludizgin girmiş bir Japon kızı varsa, o kızın adı başka bir şey olamaz mıydı?

Beş altı yıl önce uluslararası bir toplantıda bulunmak üzere gittiğim Tokyo. Toplantıların turistik programı. Çeşitli ülkelerden kırk beş delege bir otobüsün içindeyiz. Otobüste bize çevreyi tanıtan Japon kızın sesi: Sayın delegeler, şimdi üstünden geçtiğimiz nehrin adı Sumida.

Bellek ansızın çarpılıyor. Bazan orada bir nokta, hep aynı çarpık yere takılıp kalıyor. Ben nedense, o kızın adı da Sumida’ ymış sanırım hep.

Beni takıldığım noktadan Tezel’in sesi kurtardı.

“İlhan da fazla horluyor bu adamı canım!”

“Abinin hakkını yeme. Bak seni emekli albaydan kurtardı o. Hem iki kere.”

“Beni abimden kim kurtardı peki? Bir işe yaramayacağı için büsbütün çekilmez olan o suçlayıcı bakışlarından?”

“Bunu da Ertürk bey başarmadı mı?”

Kimden söz açsak, neye göz atsak ardından bir suskunluk geliyor. Sonra saçma sapan bir soru. Boşlukları başıboş doldurmaya çabalama. Tezel’in hiçbir şeye bir anlam vermeye çalışmaksızın o büyük boşlukları alkolle doldurabilmesi. Bense hâlâ her şeye bir anlam verme peşindeyim. Eski alışkanlıklarımdan bir gecede kurtulmayı da beklemiyorum zaten.

Emekli albay, esir kampındaki yemeği beğenmeyen Tommy’ye –belki onun adı da Tommy değildi, başka bir şeydi–, o çilli yüzlü Amerikalıya verdiği dersi daha sonra, burdaki subaylık günlerinde nasıl sürdürmüştür acaba? Bir kez –ve elbette haklı olarak– kokmuş balık yediği günlerin acısını, yurda dönüşte, akşamdan kalan yemekleri karısına yedirmekle, taze pişenleri, sofrada ender bulunabilenleri de kendisi yemekle çıkarmıştır. Sanırım Ertürk böyle bir alışkanlık edinmiş. Akşamdan buyana kaçtır görüyorum. Kaçtır şöyle bir şeyler oluyor: Emekli albay, iki arada bir derede, yan kapılardan birine dalıp çıkıyor. Her çıkışta elinde, ortalıkta görünmeyen bir kadeh içki bulunuyor. Az önce de, her şey yolunda mı, değil mi diye teftişe gidip dönerken bir karidesi yutuyordu.

“Bu Ertürk, demin bir yandan da kolumu sıkıştırıp dururken bana ne dedi biliyor musun Ömer? Tezel hanım, eğer Ankara’da birkaç gün kalacaksanız müsaadenizle size bir kasa iyi cins viski göndereyim, dedi.”

“Sen ne dedin?”

“Ben doğrusu, en çok nerden bulacağını merak ettim ama, kendisini kaçakçı falan sanmayayım diye olacak, daha ben sormadan alnı açık hesabını verdi. Oyak’ın bütün ziyafetleri, kokteylleri falan kendisi tarafından organize ediliyormuş da... Bu ‘organize’ lafı benim değil haa... Kendisi öyle söylüyor. Ne alnı açık adam gerçekten, değil mi?”

“Öyle,” diyorum.

Bunu derken usulca kasıldığımı bile yakalıyorum. Tezel’in bu açıklaması düş gücüme duyduğum güveni pekiştiriyor, ne yalan söylemeli. Öyle ki, nerdeyse Ertürk’ün yurda dönüşte astlarına, erlere, ya da en iyisi yedek subaylara çektiği söylevleri bile duyabiliyorum.

Polatlı’da –öyle işte, Polatlı, orada asistanlıktı, doçentlikti, bir de Aysel’le iki kişilik dünyamızı kurmaktı, derken vatani görevimi biraz gecikerek yaptığım günler benim de–, bir manga yedek subayı karşısına dizmiş, Tommy’ye ikramları yüzünden, kendisine bıkıp usanma hakkı tanımaksızın yuttuğu haşlanmış pirinçlerin, içtiği kurtlu suların acısını çıkarıyor: Yemeği beğenmiyormuşsunuz* ha? Nesi var hayvanlar? Ne kusuru var size verilen bu mercimeğin? Buldunuz da bunuyor musunuz? Ulan züppeler, sizlerin dedeleriniz, babalarınız neler yemek zorunda kaldılar, unuttunuz mu? Balkan Savaşında Bulgarların esir aldıkları Türk askerlerine ot yedirdiklerini nasıl unutursunuz ha? Onlar,

Sarayiçi'nde ağaç kabukları kemirdiler, inekler gibi çayırlarda otlanmak mecburiyetinde bırakıldılar. Hadi, hadi!.. Bu acı hakikatleri gözönünde tutarak önünüze konan yemeklere bin şükredin. Kral sofrasıdır be bu sizin önünüzdeki, kral sofrası! Benim Kore'de, yüce bir gaye uğruna savaşırken gazi olup esir düştüğüm günlerde ne yiyip içtiğimi biliyor musunuz? Şu da var ki, ister iki sene için olsun, ister ebediyyen olsun, üstüne bu üniformayı giyen her kimse, ilerde başına gelebilecek en büyük mahrumiyetleri düşünerek önündeki zorlukları iradesiyle alt etmesini bilmelidir. Gün gelir, şimdi yüce devletimizin size verdiği bu nimetleri de hasretle anabilirsiniz!.."

Ola ki, sıra bu nimetleri hasretle anma faslına gelince, Albay Ertürk'ün şurasını usul bir ağlama duygusu da yalayıp geçmektedir. Kurtlu suları içmiş olmak hasretle anılamaz. Ama Sumida –nedense Sumida işte– gibi bir kadın kendini albaya bir daha öylesi aşkla hiç vermemiştir; bu nimet hasretle anılabilir onun tarafından. Suçlamıyorum onu. Düşünüyorum. Beni öyle düşündüren de kendisi zaten. Onun bu gece, yeğenlerinden birinin düğününde, son demlerinin tadını ne olursa olsun çıkarmaya ant içmiş davranışları.

"Ayşenciğim, tebrikler şekerim. Seni de damat bey." "Bak Tezel hala, yanınıza sığınıyorum, benimle alay ediyorsun. Alay etmesene!.."

Ertürk çoktan zihnimin derinliklerine gömüldü. Benim de hasretle anacağım bir gecem olacak, bu gecem. Ertürk bey, ilk dans için gelinle damadı aramaya koyulmuşken, Ayşen benim yanıbaşımda. Kendisine mutluluklar dilememi bekliyor. Hayır, beklemiyor. Bana bakmaktan çekiniyor. Gözlerini herbir yana kaçırıp duruyor. Hırçın bir sesle Tezel'e "Alay etmesene," diyor. Tezel, Ayşen'i hiç tanımıyor ki. Onu yeterince tanımak için hiç fırsatı olmadı. Benim oldu. Özellikle son haftanın herhangi bir saatinde.

Hiçbir şey yapamıyorum. Uzanıp Ayşen'in yanaklarından öperek "Kutlarım" bile diyemiyorum. Fırfırlı bir gömlek ise fır dönüyor gözlerimin önünde. Hadi Ömer, kendini zorla. Bir kuralı yerine getir. Böyle saçmalık olmaz. Yüreğin böyle toy bir delikanlı gibi çarpıp duramaz. Yanınıza kadar gelmiş gelinle damadı da böyle boşlukta bırakamazsın.

"Güzel bir gelin oldun Ayşen. İkinizi de kutlarım."

Ayşen derin bir soluk alma fırsatı bulmuşken, Ercan da budala mutluluğu içinde sırıtıp dururken sen, kendi olgunluğunu, ünlü serinkanlılığını bir kez daha gösterebilirsin Ömer. Babacan bir tavır bile takınabilirsin. Diyebilirsin ki...

"Ercan, nereye kaçıracaksın bakalım şimdi bizim tatlı kızımızı?"

İki yüzlülük. İki yüzlülük. Ayşen'i ben kaçırmak istiyorum. Kendim için değil peki. Bu yozluklar ortasından çıkarmak için. Peki, kendim için. Öyle. Bu durumlarda şaka yapmayı da hiç beceremem ki. Söylediğim tatsız tuzsuz bir sözdü. Neyse ki Ercan da daha tatlı tuzlu değil:

"Biz daha birkaç gün buradayız efendim. Yeni evimizde. Biliyorsunuz sanıyordum. Ayten teyzemle birlikte çıkacağız da yola. Biz Roma'da kalacağız efendim, Ayten teyzem Amerika'ya devam edecek..."

Ayşen, elindeki mum çiçeği ve gelin tellerini mıncık mıncık edip duruyor, Tezel pofluyor. Olmadı. Kimseyi rahatlamadım. Ayşen'i hiç rahatlamadım. Tam karşıtı, benim

işitmemi, hele Te–zel'in işitmesini hiç istemeyeceği bir yığın ayrıntıyı anlatmakta cömert Ercan'ı, bu cömertliğine büsbütün itelemiş oldum. Ercan, Tezel'in poflamaları ve giderek iyice alaycı kesilen "Yaa? Yaa?"ları arasında kendini yeni akrabalarına benimsetebilmenin tek yolu buymuşçasma açıklamalarını sürdürüyor:

"Çok aceleye geldi bizim nikâh efendim. Herhalde biliyorsunuz.

İkide bir bu "Herhalde biliyorsunuz'ları, bilmiyorsanız da bilin artık, demeye geliyor sanırım.

Yine Tezel'in bir:

"Yaaa?"sı.

Bukadar çok içmiş olmasa, oklarını fırlatacağı yeri bukadar yanlış seçmezdi Tezel. Ayrıca okları fırlatmak için de hiç yor–mazdı kendini. Ercan'ın alınganlık huyu yok, belli. Kendi yerine iyice yerleşmiş bir delikanlı bu. Çocuk, yengesi Gönül hanım gibi iki arada bir derede kalmış, bocalıyor değil ki, neden "Hımm? Yaaa?" deyip duruyor Tezel?

Ayşen'in solmuş yüzü renkleniyor. Bozkırda günbatımı pembesi.

Ercan yine açıklıyor:

"Duvak takmak istemedi... Ben önce... Haklısınız efendim... Yakıştı... Modası bu, bu yılın... Müjgân hanım... Annem... Yazdı... Getirtti..."

Ne diyor bu çocuk? Söylediklerini hiç iyi izleyemiyorum. Ayşen'le aramda, titreşimlerini sürekli artıran bir akım. Elever–mediğimi sandığım. Hatta Tezel'in sezebilmesinden çekindiğim... Elindeki bardağı Ayşen'e uzattığını görüyorum:

"Al bakalım. Bir lokma iç şekerim. Rahatlarsın."

"Nasıl kıydın Tezel, hayret!"

'Şekerim'leri duymamış olmayı başarabilen bir Ayşen.

"Kız, Tezel deyip durma. Hala, desene!.." diye sarılıveriyor Tezel de ona. "Ben senin düğününde bulunmak için daha nelere kıydım. Kesin alınmış ne kararlarımı altüst ettim Ayşenim. Bir lokma içkinin lafı mı olur?"

İnsan duygu gölüne balıklama ne zaman dalacağını –güzel, profesör, devam– önden hiç kestiremez. Bunun için en uygun zaman, gerginliğin en uç noktaya vardığı an'da, sevginin de en uç noktaya vardığı an olmalı. Tezel'in hiç ağlamaz, hiç de ağla–mazmış sandığım gözleri dolu dolu. Ayşen'inkiler şimdi onunkilerden de ıslak. Aralarında hiç sözkonusu edilmemiş nice gün, ay, yıl; o gün, ay ve yılların nice ortak yıkkınlıkları, küçük şakalarla sağlanan en büyük yakınlığın tek zenginliği şimdi.

"Sana hiç hala diyemedim ki Tezel. Demin zorladım, ama olmadı. Zaten aramızda toplasak kaç yaş fark var? Ayrıca, uzaktan uzağa ben hep seninle arkadaş olabilirmişiz sanırdım..."

“Uzaktan uzağa ne olunabilir ki Ayşenciğim?”

Ercan, asla anlayamayacağı bu bir an’lık yakınlığın ortasına hödükçe –şımarıkça mı yoksa– dalıyor:

“Bundan sonra daha sık görüşelim. Bize de buyrun... Bizde de kaim...”

İşte bitti. İşte Tezel yine tepeden tırnağa soğudu: Yoo, benim özgürlüğümü kimse alamaz elimden. Hele sen hiç.

Ercan’a böyle bakıyor. Salaklık etme, bile diyecek ama, bunu diyemediği için şunu diyor:

“Düğün marşı çalınacakmış. İlk dansı yapacakmışsmız. Babalar, analar, dayılar, hepsi sizin peşinizde, sizse burada... Baksana Ayşen, size el edip duruyorlar...”

Ayşen’in kupkuru kesilen gözlerinden ateşler fışkırıyor. Düşmanlık dolu: Batsın bu düğün marşı! Düğün de, Ercan da batsın! Benim için bu gecenin çok güzel olabilecek bu tek dakikası da böylece son bulmuş oluyor.

Ayşen’in kafasından bunlar geçiyor olmasa, babasının ve emekli albayın el sallayıp, ‘hadi hadi’ deyip durmalarına karşı sırtını dönerek:

“Öğleden sonra, berbere gitmeden önce işte, koşup babaanneme geldim. Seni görmek istemiştim Tezel,” demezdi, onu suçlayarak.

“Yaa canım. Gelmişsin. Uyuyordum.”

Pembe banyo köpüğü, düğünün bu özel ulağı, Ercan’ın bacakları dibinde o sıra bitiyor:

“Sizi çağırıyorlar Ercan abi... Çabuk olun... Beni babam gönderdi...”

Ayşen’in pembe köpüğü eliyle ittiğini seçiyorum. İsteyip isteyip de, ilk kez yapabildiği şeyi. Ercan da araya girme zorunluluğunu o zaman duyuyor:

“Söyle, şimdi geliyorlar, de...”

Pembe köpük, gelinliğin eteklerini çiğneyerek diretiyor:

“Ama olur mu abii?.. Bana dediler ki, koş, ikisini de alıp gel, dediler...”

Ayşen bir kez daha ve iyice itiyor pembe köpüğü. Tezel’le konuşmasını sürdürecek. Daha doğrusu, onu suçlamayı. Büyük yaş farkından ötürü Aysel’e gösteremediği kırgınlığını Tezel’e gösterecek.

“Biliyorum. Geçe otobüsüyle gelmişsin. Uykusuz kalmışsın. Benim için...”

Bu hırçın ses, Tezel’in tek kılını bile kıpırdatmıyor:

“O nedenle biraz güzelleşmek istedim işte.”

“Babaannem, uyandırsam mı demişti?..”

Tezel, bu tür sorguya çekilmelere gelemez. Bu konuşmayı bitirmeli. Bir an önce kestirip atmalı. Bir an önce de pembe köpüğün ayakları dibinde dolanıp durmalarına son vermeli:

“Ben, kim ararsa arasın uyandırmamasını söylemiştim.”

Bu konuşmanın arasına içgüdüsel bir tepkiyle dalıyorum:

“Gelenin Ayşen olduğunu buseydin, herhalde kalkardın Tezel?”

‘Evet’ de. ‘Elbet’ de. Deyiver Tezel. Lütfen. İlerde Ayşen’de bir tek sevgi tohumu boy atabilsin diye, ‘tabii’ deyiver.

Kendimi Tezel’e böyle dilenen bakışlarla bakarken yakalamak üzereydim ama, Ayşen beni benden önce yakalamış olmalı:

“Beni sevindirmeye çalışmayın Ömer abi. Bununla birlikte buraya kadar geldiğiniz için teşekkür ederim.”

Sesi titriyor Ayşen’in.

“Ben de teşekkür ederim efendim. İkinize de...”

Ercan’ın bize karşı görevi de böylece tamamlanmış oluyor.

Artık düğün marşı çalınabilir.

Uzanıyorum. Ayşen’in yanağına ‘elveda’ öpücüğünü konduruyorum.

Bütün gövdesinden en büyük akımın geçtiğini duyuyorum.

Yirmi iki yaş, her zaman en son dakikada birinin ortaya çıkacağını, kendisini güneşli güzel günlere doğru çekip götüreceğini umabilir. Böyle bir son dakikanın ürperişlerini gelecek güneşsiz günlerde de aynı güçle yeniden yeniden duyacağını sanabilir. Kırk beşini geçmiş bir akıl adamı ise, o aklı başına toplamak zorunda.

Ayşen’den hemen uzaklaşıyorum.

Artık bu, az önceki gibi, bir bakışın kaçırılışı değil. Bir dokunmanın da kaçırılışı. Bu kaçışım önünde Ayşen’in benden daha uzaklara ağışı beni en çok şaşırtıyor. Tezel’in az önceki yakınlığından en uç uzaklığa geçiverişine benim kararlı geri çekilişim eklenince, Ayşen, yeni yaşamına ilk adımı kesinlikle atmış olmalı. Bu eşikte onun nerdeyse vurdumduymaz, kati, nerdeyse yırtık kahkahasını işitiyorum.

“İşte girişi yapıyoruz. İşte düğün marşı!.. İçkiye teşekkür Tezel, şekerim. Gerçekten iyi geldi.”

Kocası da önümüzde eğiliyor:

“İzninizle. Dansı açacağız da...”

Düğün marşı, orkestra yüksekliğinden, daha Ayşen “İşte girişi yapıyoruz,” derken patlak vermişti.

Ercan, Ayşen’in elini tutuyor. Sonra kolunu koluna geçiriyor. Henüz masalarına yerleşmemiş konuklar iki yana açılıyorlar. Ayşen, yüzüne yapay mutluluk çizgilerini taşıyan maskeyi oturtuyor. Bir eli, baştan buyana nerdeyse kışalayıp durduğu pembe köpüğün omzunda, üçü birlik piste doğru yürüyorlar. Ayşen, iki adım sonra ansızın bize dönüyor. Bakışları çakmak çakmak:

“Biliyor musunuz, ardından Love Story gelecek bunun,” diyor.

Yırtıklaşarak mı, muzipleşerek mi, acılaşarak mı; artık pek ayırdedemiyorum.

“Beni hoşgör Ömer.”

Tezel böyle diyor ve Ayşen’den arta kalan içkiyi bir yudumda içip bitiriyor. Yıkkın, kendini sevmeyen bir Tezel bu. Yok. Karıştırdım sanıyorum. “Beni hoşgörün,” diyen de, yıkkın ve kendini sevmez görünen de Ayşen olmalı. Çünkü biz ikimiz, Tezel’le ben, en küçük bir burukluk bile duymadan, birer kadeh içki daha ediniyoruz kendimize. Yeni bir köşe buluyoruz ve oradan, Müjgân’ın, ‘böyle masamıza gelin’ işaretlerini görmemiş olarak, gelinle damadın dansı açışlarını seyrediyoruz.

Ayşen Dans Pistinde

Dansı açacakmışız. On dakikalık kocam böyle diyor: “Dansı açacağız.”

Piste bir yanımda babam, öte yanımda Ercan olarak girdik. Düğün marşı eşliğinde. Sonra babam geri çekildi. Alkışlar da usul usul geri çekiliyor; biz dansı açıyoruz. Love Story... Oğlan tarafının marşı bitti. Şimdi sıra kız tarafında. Love Story...

Kimse beni alıkoymadı.

Beni kimse alıkoymayacak mı? Tamam mı gerçekten? Love Story ile dansı açmaktan artık geri dönülemez mi?

Gidiyorum Ömer abi... Gidiyorum Tezel... Tutsanıza beni! Sonunda Ercan’ın şu sevimsiz, sırnaşık dayı kızına bile tutunmak zorunda kaldım. Gidiyorum. Baba, sen çekil! İtme beni öyle piste... Yürüyorum işte, acelen ne? Ha, sahii! Laa, lala, laaa... Peki, oldu işte. Eski filmlerde, yeni düğünlerde gördüğümüze birazcık benzedi. Tamam, Git artık. Uzaktan gönderdiğin o öpücüğü geri al anne. Çabuk geri al! Yine senin o etiket öpücüklerinle uğraşacak olduktan sonra, benim burada işim ne?

Love Story... Dansı bununla açıyoruz. İşte Ercan’ın kolla–rmdayım. Ömer abinin öpücüğü üstünde Ercan’ın yanağı. Silgi gibi. O öpücük de bana kalmayarak... Yüreğimi en çok ısıtan, beni en fazla sevindiren bu tek düğün armağanı da Ercan’ın yanağı altında tuzla bu. Dansı açtık. Alkışlar. Çok zavallı olmamak için çok mutlu görünmeye çabalayan yüzüm. Tezel’le o bir an’lık yakınlığımızın bedelini şimdi böyle ödeyen yüzüm. Ömer abinin bir an için bana sunduğu, her yanımda; elle tutulur ve tutulmaz her tarafımda duyduğum o armağanın bedelini, hiçbir yanımı Ercan’a sunmaksızın, onun kollarında dönüp duran gelinliğimle ödeyerek. Love Story... Üstüne projektör tutulmuş tavşan... Birileri daha kalksalar dansa. Şu tavşanlıktan kurtulsam!.. Kimse kalkmıyor. Açış dansının tamamlanmasını bekliyorlar. Ne uzunmuş Love Story!..

Asansörden inişinde Tezel’in yanında Ömer abiyi de görünce, –gelirim, demişti oysa, söz vermişti– olmayacak bir şeyle karşılaştım da, ondan şuramda küt diye bir şey kalkıp oturdu sanmıştım. Sonra sırayla: Hoş geldiniz efendim, hoş geldiniz efendim. Siz de hoş geldiniz. Siz de Gül’ün babası, keşke gel–meseydiniz! Ben nikâh kartını size kendi elimle siz buraya gelesiniz diye getirmedim, beni Gül’ün yanma götüresiniz diye... Hoş geldiniz... Hoş geldin İnci abla... Hoş geldiniz... Hoş geldiniz efendim... –Defolun!– Ömer abi nerde?

Nikâhta uyuşmuş gibiydim. Ömer abinin bana baktığını görünce kırmızı, yeşil, sarı, turuncu, göz kamaştıran bir aydınlık içinde yittim. Fotoğrafçının flaşları mıydı yoksa? Nikâh memurunun ağzı. Tanıkların yüzü. Bir evet. Bir evet daha. Babamın sesini duyunca ayıldım. Belki, biri nikâh tanığı, öteki Ercan’ın babası, iki paşanın ellerini sıkmam ya da öpmem için birileri –annemdir– arkamdan usulca itince ayılmışımdır.

İşte böyle Tezel. Şimdi de dansı açtık. Sen orada kal. Ömer abinin yanında. Hiç boşuna gülme Tezel. Boşuna ağlama ya da. Hiç uzak tutmaya çalışma yakınlığı benden. Oldu bitti işte.

Öğlesonu uyanabilir, benimle konuşabilirdin. Hatta ‘Ayşen ararsa uyandır anne,’ diyebilirdin. Sen, bir yığın uzak insan arasında yaşamını nasıl sürdürüyorsun, bana anlatabilirdin. Beni elimden tutabilirdin. Kimse tutmayınca, bak işte şimdi, beyaz dantel eldivenli ellerimden biri Ercan’ın elinde. Ötekinde ak kurdelesiyle aka yakın pembe mavi gelin çiçekleri, uzun gelin telleri. Yüzümü bunlarla başka yüzlerden gizleyerek, bunlar her adımda başka yüzleri benden uzak tutarak dönüyorum. Dönüyoruz... Birlikte... Ercan’la... Gelin tellerim dönüyor. Gelinliğim dönüyor... Love Story... Ercan ne yakışıklı çocuk değil mi? Tıpkı Kenny Roberts. Canım, şu motosiklet yarışçısı işte. Ercan çok hayranmış ya ona? Öyle, siz nerden bileceksiniz.

Hem size ne Ercan’ın neye hayran, neye değil olduğundan. Ercan’ın kim olduğu neden ilgilendirsin sizi. Babamla annemi bile birazcık ilgilendirebildi. Bir tümgeneral oğlu. Uslu. Sorun getirmez. Amerika’da da makine mühendisliği okumuş. Beni yuvarlandığım çukurdan kurtarıyor. Yetmez mi?

“Çok mu yorgunsun sevgilim?”

Ne düşünceli çocuk. Nasıl gözünün içine bakıyor. Nasıl da anlıyor seni! Gülümse Ayşen. Bulunduğun yerin hakkını ver. Love Story’nin hakkını ver. Gülümse. ‘Birazcık’ de. De ki, o da Old Spice kokan yanağını Ömer abinin öpücüğü üstüne iyice yapıştırsın. O öpücükten artakalan izi de iyice silip kazısın. Nesi var? Pek güzel çocuk işte. Senin arkadaşların, önemsediklerin, hatta sevdiklerin, nerdeyse âşık olduğunu sandığın –Uğur beni düşünüyor musun?–, hepsi Ercan’dan daha mı insanlar sanki? Bu smokinli damattan daha az robot değildi onlar. Düşünsene... Pis blucinleri, leş parkaları, kokmuş süveterleri içinde bin kez daha robottu senin arkadaşların. Tuncer’e baksana. Günlerce, aylarca arkasından sadık bir köle gibi koştuğun, ağzından çıkacak her sözü sihirli değnek bellediğin Tuncer abine baksana... Yıldız’ınki aşk ise, Ercan’ınki de aşk... Love...

“Titriyorsun Ayşen?”

“Herkesin gözü bizde...”

Ya işte, böyle ol. Gülümse. Herkesin gözü bizde.

“Gülünce sen, bin kat daha güzelsin.”

“Ali MacGraw kadar mı?”

Ercan’ın alınma huyu yok. Onda, hırçınlaşmadan istediğini alma huyu var.

“Ali ekranda güzel. Yakından görsen...”

“Sen gördün tabii?”

“Tabii...”

“Ne şanslısın!”

İleri gittim. Alındı mı? Anladı mı? Anlamamalı. Çünkü, ne olsa bundan sonra hep bu ve buna benzer şeyler konuşacağım. Konuşacağız. Alınmasın, ne yapayım. İyi niyetle ağzımı alıştırıyorum işte. Defolsun 6. Filo!.. Halklara özgürlük!.. Emperyalizmin uşakları!.. Bütün

bunlardan sonra, kolay mı dilin değişmesi? Ercan'ın dili, papyon kravatlı. Güneş dili, uzun kravatlıymış. Aysel halam, ben daha küçükken, böyle bir şey söylemişti. Ne olduğunu anlamamıştım. Şimdi, Ercan'ın kullandığı papyon kravatlı dili öğrendikçe anlıyorum. Daha doğrusu öğrenmeye çaba gösteriyorum. Buna sevinmeli Ercan. Kulübe gidelim mi? Briç oynardık. Babam yine yönetim kuruluna seçilmiş. Kokteyle gitmemizi istiyor. Ne giyeceğim? Bu iyi mi Ercan? Geçerken berberime uğra da postişimi alıver kocacığım.

"Şanslıyım elbet. Seninleyim. Sana kavuştum."

Bu Ercan'la hiçbir şey yapılamaz. Alay bile edilemez onunla. Ancak Eytın teyzesinin düğün ertesi yorgunluğunu çıkarması beklenir. Onunla Roma'ya uçulur. Orada bu Eytın teyzenin Cim Törk kocasının Ercan için –Hangi Ercan için, ka–ymbabam babamın inşaatından baldızının dairesini çoktan ayırttı– Fiat'a ısmarladığı spor araba Eytın teyzeden teslim alınır. Aferin bak Ayşen, hepsi bir bir aklında. Böylece şu Ercan'la bu ve buna benzer alışverişler peşinde gidilir. Korkuyorum.

Ya korku, ya nefret var bende. Bir de... Ömer abiye duyduğum hayranlığın yüreğimi dilim dilim eden bir şeye, sevgiye dönüşmesi var. O gün mü anladı Ömer abi, bu gece mi anlıyor? Anladığı için mi geldi, bana acıdığı için mi? Acımasın... Acımasın...

"Bir bitse şu düğün."

Bunu ben söylüyorum. Hem de Ercan'ın kulağına, onunla başbaşa kalmaktan öte hiçbir şey istemediğimi sandıracak bir sesle.

"Arabayı Roma'&a teslim alır almaz Ayşenciğim, süreceğim sürebildiğim yere dek... İkimiz. Yalnız ikimiz. Seni üzen her şeyden uzaklaşacağız, görürsün. Bir alsak arabayı..."

Bence az. Devrimciliğe hevesim bukadar da ucuza gitmemeliydi. Bir inanç da böyle, bu denli yok pahasına 'adaaam sende!..' olmamalı değil mi Tuncer abi? Süt dökmüş kedi gibisin bu gece. Neyin var? Bir suçun var, asıl büyük suçun. Devrimin benim gibilere kalmadığını baştan söylemeliydin bana. Bak, sana bile kalmadı o.

"İlkin nereye peki? İsviçre'ye mi, Yıldız'lara?.."

"Yok," diyor Ercan büyük bir rahatlıkla. "İlkin tabii doğru Barcelona– Ajax karşılaşmasına..."

Yaa, beni kaptığı gibi düşkünü olduğu maçlara kaçıracak Ercan. Nerdeymiş bu karşılaşma?

Love Story bitti.

Şimdi dünya dönüyor. Biz de daha hızlı dönüyoruz.

Şimdi artık babası annemi dansa kaldıracak. Babam da annesini. Korgeneralden izin istediler. Lokmaları ağzında, yutkuna yutkuna geliyorlar. Kaynanam Hakan'ın derdinden, elbet bu nedenle, adımlarını şaşıracak. Hakan, nerdesin? Dünya dönüyor, sen ne dersen de. Bak, şimdi yine alkışlar olacak. Oluyor bile. Babam göbeğini içine çekecek. Çekti bile. Ercan'ın annesi bir zamanlar boş bulunup, Ercanımm düğününde ben de dans edeceğim, demiş olduğu için, yüzüne ne anlam vermesi gerektiğini bilemeyecek. Bilemiyor işte. Ha

ağladı, ha ağlayacak bir suratla gerdanını kıracak artık. Kırıyor. Annem dudaklarını yalayıp saçlarını... Geriye attı işte. Tümgenerale beni çekiştirecek. Başladı bile. Nasıl olsa nikâh kıyıldı artık. Korkusu yok. Artık Hayrettin Paşa korur bizi, hepimizi. Düğünü de. Hakan'dan. Hakan nerde? Ne demiş? Bir şey demiş. Annemle babam ağızlarında geveleyip duruyorlar. Bu geveleme nedeniyle Paşa da iki kez, –umarım dört kez olur,– annemin ayağına basacak. Annem, ah kusur bendeydi Paşacığım, yorgunluktan nereye bastığımı bilmiyorum ki, diyecek. Dedi. Yatak odam için kaç takım işlemeli çarşaf yaptırdığını, koca pencerelerin perdesi için kaç dükkâna girip çıktığını... anlatıyordur işte. Herkese anlattı. Babamın bütün paralarını hep kendisine harcamıyor ya. Kızma da, iğnesinden ipliğine kadar... Diyor. Dedi. 'Dünyaaa dönüyor, sen ne dersen deee.."

"Bak, baban ne kadar keyifli."

Demek şarkıya eşlik eden bu ses, babamın sesiymiş. Ben Ercan'ın kendisi sanmıştım. Ne yapayım. Gül'ün babası bana bakıyordu. Ben de nedense ona bakıp kaldım.

Ne denli düşünsem, bu düğünün böylesi çirkin olacağını düşünememişim. Kendimi Ercan'ın kollarına atıvermenin, soğuk bir suya dalmakla aynı şey olmadığını bilememişim. Soğuk suya daldın mı, bir an ürperirsin, sonra geçer. Bu gittikçe üşütüyor. Ömer abinin içimdeki yerinin de küçülmeyip büyüyeceğini bilememişim. Bilseydim, başımı omzuna dayayıp, "Aysel halam gelmiyor, ama ne olur siz gelin Ömer abi," diyemezdim. Nikâh sırasında bana bakarken, bu dileğimin altında yatan gizli duyguyu anlamış olduğunu kesinlikle bildim. Bu nedenle bin kez daha ikiyüzlü bir düğün bu.

Gül'ün babası bana gülümsüyor. Ben de ona. Nasıl bir gülümseme? Suçlu mu, mutlu mu? Bir teşekkür gülümsemesi mi, baştan savma bir incelik gösterisi mi? Bir utanç mı, bir boşveriş mi? Yırtıklık mı, eziklik mi? Gül'e sevgilerimi gönderen bir selâm mı, yoksa 'Senin Gül'ün de yerin dibine batsın, sen de' mi? Gülümsüyorum Gül'ün babasına.

Gül... Sevgili Gül... Şu an senin yanında, senin yerinde olabilmeyi nasıl isterdim! Bu tutukluluğun o tutukluluktan çok daha korkunç, içinde tek onur hücresi barındırmayan bir şey olduğunu yaşamadan bilemezdim. Kimse yaşamadan bilemez. Gül... Beni hoşgör. Bir başkası daha dayanıklı olabilirdi, biliyorum. Ben olamadım. Neden? Uğur'u görüyor musun? Ona soruyor musun? Sanki soracak başka sorunuz yok. Babana, sakın gitme Ayşen'in düğününe, demedin mi? Yoksa dedin de o, yine geldi mi? Kaynanamın dertli başı, babanın gülümseyen yüzünü kapattı. Babanı çağırmadan edemedim. Hem gelmesin, hem gelsin istedim. Onca arkadaşımın arasında bir sen, bir de Uğur vardınız bana insan gibi davranan. Bir gün, dışarda olduğun zaman yani –bu olacak mı, bak biz burda düğün yapıyoruz–, baban düğünü belki de anlatır sana. Ağır, ağır... Alıştıra alıştıra... Dışarıyı anlatmanın bir parçası olarak. O zaman artık beni bütünüyle unutursun. Hiç arayıp sormak istemezsin. Evli evine, köylü köyüne... Ne gamsız çocuklardık biz, Gül... Çantalarımızı sallayarak bunu söyleye söyleye evlerimize dönüşümüz daha dün...

Ah Gül, keşke ben de senin gibi küçük bir memur kızı olsaydım. Ya da daha iyisi, daha iyisi Gül, ben Ali Usta'nm kızı olsaydım. Bu gece benim gelin evime kristal avizeleri takıyor. Televizyonu, buzdolabını, çamaşır makinesini, eksik prizleri, lambaları... Banyonun büyülü, gizli ışıklandırılması. Yatak odasının şafak pembeliğine büründürülmesi... Bunların hepsi istendi. Çünkü, bu ışıklar altında bunları isteyenler yatacak Ercan'la! Ben, gelinliğimin eteklerini sürüye sürüye o evin kapısından çıkarken Ali Usta da elinde iş çantası, köpüren tüllere, ipek şifonlara basmamak için usulca yana çekiliyordu. Sessizce yana çekilişinde beni utandıran, ezen bir şeyler vardı. Babanın bana

az önceki gülümsemesi gibi. İşte şimdi bir omuzla babamın başı arasında yine babanın yüzü. Aynı ezilmişliği daha kötü duyuyorum. Bu ezilmişliğin daha kötü bir başkaldırıyla sonuçlanmasından çekiniyorum Gül. Kaçtıkça batan biriyim çünkü. İtildikçe daha hızla itildiğim yana doğru kayan biri. Babanın gülümsemesi ansızın öfkelendiriyor beni. Aynı öç alma duygusu işte. İşte yeniden. Böylece, inadıma başımı Ercan'ın omzuna yaslıyorum; baban da –Şimdi seninle daha çok övünsün– tepesinde kocaman kara topuzuyla bize, bu çok mutlu dans topluluğumuza katılan; analar, babalar, teyzeler, dayılar, halalar –benimkiler değil–, Namık beyler, başka Namık beyler, Semih'ler, başka Semih'ler, İnci'ler –beş, on, on beş İnci'ler–, beş, on, on beş Ertürk'ler, beş, on, on beş Gönüller, mankenler, manken anaları, generaller, general yaverleri, halıcı, işte motor ithalat ortağı babamın, inşaat malzemesi ve yapı şirketi ortağı aynı zamanda işte; hepsinden oluşan bu sıcak mı sıcak, bu çok anlaşmış topluluğumuza katılan Eytın hanım; yeğeni Yılmaz'ı elinden tutup sürükleyerek bir Amerikan halk dansı oynar gibi 'Dünya Dönüyor'la oynayarak bizlere katılan bu kadına "Bravo teyzeciğim" bile diyen, onun "oh my dear!"leri, "I'm so glad"leri kulaklarını yırtan, babasının "... sen ne dersen de–ee!"leri beyninde uğuldayıp duran mutlu, –çok mutlu– Ayşen'i görüyor Gül. Başı on beş dakikalık, yirmi dakikalık kocasının omzundaki Ayşen'i. Görüyor Gül, bir Anadolu Kulübü gelini olarak ben, az sonra dolaşmadığımız masaları da dolaşacağım, henüz yanlarına gidemediğimiz kimselerin de yanlarına giderek bize tebriklerini sunmaları için ellerini öpüp ellerini sıkacağım. Yarım dakika hacı babaların yanında, bir dakika Tuncer abi ve Yıldız ile, yarım dakika reklâmcı İnci ve oyuncu Semih'le, bir dakika daha babaannemle, iki dakika daha Korgeneral, karısı ve kızıyla –Çünkü onlar çok kalmayacaklarmış, çabuk gideceklermiş ve tabii yine geldikleri gibi tatataaaa'larla–ve o masadaki, ya henüz danstan dönmüş, ya dansa hiç kalkmamış bizimkilerle: Yoruldun Ayşenciğim, güzel kızım benim, canım evlâdım Ercan, ah ne güzel gelin oldun, bak az sonra seninle göbek atacağız haa Ercan, terlemişsin kızım, gel şu makyajım tazeleyelim, ah acaba ne yaptı Ali Usta, İlhan, bitirebildi mi işini, yetiştirebilecek mi, hele yetiştirmesin, yetiştirmeyecek olsa ben ondan ister miydim'lerle; zihnim bir dakikacık o ustayla, her saniye Ömer abiyle; gözlerim kaçamak her yerde ve hiçbir yerde; her uğradığım masada ağzıma bir lokma et, bir lokma lahana dolması tıkıştırılarak; her uğradığım yerde herkesin bardağından bir yudum votka, bir yudum kokakolalı cin, bir yudum limonata, iki yudum kanyak, sonra bir yudum domates sulu votka, sonra bir yudum sulu viski, ardından biraz sosis, ardından bir yudum nane likörü –menta diyor Gönül hanım–, ardından Namık beyin "öp bakayım şahidinin yüzünden birr" demesiyle ağzımda biraz da tuzlu ter tadı kalarak... Sonra Gül, az sonra, kaymbabamm çağrılısı –bir şarkı bilmem kaç bin liradan– iki şarkılık ses sanatçısını dinlemek üzere; ardından annemin çağrılısı, Semih yoluyla annemin çağrılısı –her şarkı şu kadar bin liradan olarak üç şarkılık– hafif batı müziği sanatçısı delikanlıyı da dinlemek; daha sonra Gül, daha ne mi var programda, programda daha sonra Gül, babamın çağrılısı olarak –atacağı göbekler toplamı bukadar yüz bin lira– ünlü bir dansözümüz, yine babamın çağrılısı olarak Gül, gecenin bir saatinde, gazinolardaki programlarının bitiminde yani, burda bize, hepimize; babama, anneme, halıcıya, bankacıya, bankacının karısına, Ertürk beye, Eyhn hanıma, belki kayınbabama da ve İnci'ye, hepimize omuz kırdırıp göbek attırmak için döttürü döttürü döttürü yavrum hey'lerle pistte tepişmemiz için orkestranın yerini alacak olan on bilmem kaç kişilik saz heyeti, Gül... Başım dönüyor.

Babanı yine, iki omuzla üç baş arasından seçiyorum. Yanına hiç gitmeyeceğim; gitmesem daha iyi, değil mi Gül? Şimdi bir köşeye sıkışmış, orada yalnız. Yalnıza yakın. Çünkü, iyi yürekli Gönül hanımın ilgisi sonucu, onun ayakta kalmışlara açık büfeden doldurup getirdiği karman çorman bir tabağı alıyor, teşekkür ediyor. Gönül hanımı sevindiriyor. Bir ara, şu camlı kapının gerisinden kendisinin sevindiğini görür gibi olmuştum. Ömer abiyle konuşmaya çalışmıştı. Ömer abinin karşısında çekine çekine

duruyordu. O zaman duyulması çok saçma bir umut duymuştum. İçimde bir sevinç patlak vermişti benim de. Kısacık bir an. Şimdi ikisi bir olurlar, elimden tutup beni buradan götürürler; götürüp bir odaya kitlerler, "Öç almak için evlenilir mi hiç? Daha dirençli olana dek burda kal sen," derler. Her şey unutulana dek, herkes İlhan Dereli'nin benim babam olduğunu, Müjgân Dereli'nin benim annem olduğunu unutana dek. Benim yirmi iki yaşında da bir kişi; arkadaşları, yanlarında alıkoymasalar, itseler de, daha dayanıklı bir kişi olduğumu anlayana dek kitledikleri o yerden çıkarmazlar, diye ummuştum. Ben, Gül, nikâh kartını babana elimle nasıl bunun için götürmüşsem, o lanet olası kartı Aysel halamla Ömer abime de bunun için götürmüştüm sanıyorum. Bana bir uyarı, ayağımı basacağım bir yer, tutunacak bir dal...

Tutunacak tek dal kendi dalımdı. O da çok güçsüzmüş Gül. "Fidan gibi," diyor biri biz dansederken. Nikâhım kıyılırken bir başkası da: "Ayol daha pek çocuk," demişti. Kendi dalıma binip çatır çatır kırıldım işte. Dayanamadım. Baban sana, görüşe geldiği zaman belki de bunu söyler. Ya da salt: "Ayşen evlendi. Hayrettin Özkan'ın oğluyla..." der. Tümgeneral Hayrettin Özkan'ın oğluyla... O generalin, bir sürgün avının yönetilmesinde üstün başarılar gösterdiğini sizlerin babalarınızdan, analarınızdan iyi kim bilebilir? Benimkiler de biricik kızlarını 'o anarşist serserilerin' elinden yine bu Tümgeneralle oğlunun kurtardığını biliyorlar ya? Annem daha çoğunu biliyor: Kız daha ne istiyorsun? Sana tepeden tırnağa âşık bir Ercan işte! Bana bak, o serserilerle ne yapacaksan yap, ama artık evlendikten sonra yap. Bıktım peşini kovalamaktan! Başına yine, ha bir iş geldi, ha gelecek, yine elâleme rezil olacağız, diye diye yüreğimin ağzıma fırlamasından bittim! Ben anayım be!

Bunları bana söyleyip durmuş olan annem, tabii şimdi, bu geceki annem değil Gül. Şimdiki annem, Hayrettin Paşanın kollarında dönüp duran, içi rahatlamış, ama dansı bir türlü beceremeyip de habire ayaklarına bastığı için o paşayı artık horlamak zamanı geldiğine inanan annem. Şimdi de artık her şeyin suçlusu bu aynı Hayrettin Paşa: Hödük adam! Rezil etti gece pabuçlarımı. Ay nasırım... Tırnağım!.. Ay bitse şu dans...

Babanın bana, bize bakıp durması da dansın bitmesini beklediği için olmalı. Ama dans bitmiyor ki. Hep sürüyor. Orkestra, başlamışken repertuvarınm ilk bölümünü ucuca ekliyor. Bir solukta. Ortalık bir an önce kızışsın diye.

Baban daha fazla beklemiyor, Gül. Bir kez daha gözgöze geldiğimizde, usul bir hareket yapıyor. Bana izin, demek istiyor. Gönül hanımın eline tutuşturduğu tabağı koyacak bir yer arıyor, buluyor, sonra yeniden: Bana izin Ayşen, mutlu ol kızım, diye bakıyor.

Boynum kendiliğinden büküldü. Ne yanına koşup, daha kalın, diyebiliyorum ona, ne peki, güle güle... Dans bitsin mi, bitmesin mi? Orkestra ara vermese bile, ben dansı bıraksam mı, bırakmasam mı? Babanı alıp Ömer abinin ve Tezel'in yanma görürsem mi, götürmesem mi? Bir kez daha Ömer abinin yanına koşsam mı, koşmasam mı? Beni, hayır, babanı, babanı yalnız bırakmamasını, onunla ilgilenmesini istesem mi, istemesem mi? Dünya dönüyor Gül. Kimseden bir şey istemeyeceğim. Çok ürktüm.

Bir an sevinmiştim. Baban, elindeki tabağı yere bıraktıktan sonra Ömer abinin yanına gidecek gibi yapmıştı. Yanına gelirse tut onu Ömer abi. izin verme. Gitmesin. Henüz hiçbir şey konuşmadık. Henüz Gül'e söylemesini istediğim hiçbir şeyi söyleyemedim ona. Çalıştığı yere uğrayınca da söyleyememiştim ama. Söyletmemişti. Güle güle gitsin. Ömer abiye bile "hoşçakalın," demekten ansızın caydı işte.

İşte gidiyor. İşte kalabalığı çekingen çekingen aralayıp, asansör binişine doğru yürüyor. Kendini bu düğüne hiç bulaş–tırmaksızın, salt isteğimi yerine getirmiş olarak. İşte baban sana benim haberlerimi getiriyor Gül. Bir memleket de orası, diyecek sana.

Yazık. Pastayı kestiğimi görmeyecek.

Pastam dokuz katlı.

Pastamız yani. Çünkü artık nikahlandım. Artık böylece 'biz' oldum. 'Ben' demeyi unutmayacak mıydık? 'Ben' yok, 'Biz' var: Pis burjuva kızı! Unutamaz mısın ikide bir ben' demeyi? Unuttum işte Gül. Söze sık sık "Çocuklar ben..." diye başladığım için, beni sürekli böyle azarlayıp durmuş olan bütün eski arkadaşlarıma selâm söyle. "Ayşen 'biz' olmuş" de. Babandan haberi alınca. Elinize kazara, acıları sergileyenlere inat, düğünleri sergileyen bol resimli bir gazete geçerse, oradan da öğrenirsin. Babanın kestiğimi görmediği dokuz katlı pastamızı nasıl kestiğimi, yani Ercan'ın eli elimin üstünde, nasıl kestiğimizi birlikte, birlikte ya, elele öyle, nasıl kestiğimizi görürsün. Nasıl 'biz' olduğumu...

Oldum Gül. Artık hiç "Çocuklar ben..." demeyeceğim. Hep biz: Bizim arabamız, bizim buzdolabımız, bizim salonumuz, bizim maunlarımız, bizim şeyimiz... şeyimiz bizim... yatak odamız... Bizim yatak çarşaflarımız... Bizim yastıklarımız... –Bir yastıkta kocayın, dedi hacıbabanın karısı–, bizim yorganlarımız, bizim terliklerimiz, bizim çamaşırlarımız, bizim pijamalarımız ve geceliklerimiz... Bizim gecelerimiz... Gecelerimiz bizim... Bizim sevgisizliklerimiz... Bizim sevgisizliklerimiz...

Annemin çok yüzüklü elini alnımda duyuyorum.

"Terledin hayatım. Sarardın da... Gel biraz otur... Biraz oturun Ercan. Annenlerin yanına gidin. Gel canım, iki lokma bir şey ye, bayılacaksın. Nerde babamız?.."

Babamız kaynanamla masaya dönmüş. Korgeneral ve ailesi için hakiki bir Fransız şampanyası açtırıyor. Şampanya patlarken biz de Hayrettin Paşayla annemin arasında onur masasına doğru yürüyoruz. Annemin eli elimde. Dantel eldivenim, parmaklarındaki soğuk madenlerin tenime değmesinden koruyor beni.

"Ah canım, ne kadar zayıfladın!"

Gözaltından çıktığım zaman da bunu söylemişti. "Ah canım, ne kadar zayıfladın. Değer miydi?"

İki gözü iki çeşme: Anne olunca anlarsın beni!..

Annemi anlamak üzere ana olmaya hazırlanıyorum.

Çocuklarını anlamak üzere bunlar hiçbir şeye hazırlanmamışken...

Korgeneral ayağa kalktı. Şampanya bardağı elinde. Aynı an'da masadaki herkes de, ellerinde birkaç damlalık şampanya kadehleriyle ayağa kalktı. Ercan benim elime de bir kadeh tutuşturuyor. Korunması iyice gerekli birer demet kır çiçeği gibi tutuyoruz kadehlerimizi. Kır çiçekleri falan yok. Ercan'ın tanığı, gelecekteki mutluluğumuz üstüne uzun bir konuşma yapıyor. Sadece biz ve yakınlarımız değil, memleketimiz de bizim gibi

mutlu çitlerle güzelleşirmiş. Kır çiçekleri gerekmiyor işte. Zaten benim de bir elimde şampanya kadehim, ötekinde mumdan gelin çiçeklerim var.

XI

Orkestra ansızın sustu.

Düğün burada bitti, artık dağılacağız sanıyorum. Derin bir soluk alıyorum.

Tarım Bakanlığı'nda çalışan bayı o zaman anımsadım. Ercan'la dans eden Ayşen'e bakmadan bakıp dururken bu bayı tümüyle unutup gitmişim. Bir ara, uzaktan bir şey söylemek ister gibiydi. Şimdi nerede? Hiçbir köşede göremiyorum onu.

Bir şişe patlaması, onur masasından şıp şıp bir iki alkış sesi duyuluyor.

Tezel:

"Bak bu sefer damadın annesini korkutan, o münasebetsizliği yapan ben değilim. Özel şampanya şişesi," diyor.

Elimde bir süredir bomboş duran kadehimi alıyor, yerine yenisini veriyor. Ama, içki kadehi tek başına değil. Kadehin yanına bir de sapsarı çiçek eklemiş. Nerden bulmuş? Ne çiçeği bu? Kim, şunca kırmızı, beyaz, sarı hatta mavi, hatta yeşil karanfili, şunca gülü ve glayölü, kasımpatılarını aşıp da buraya kır çiçeklerine benzer çiçekler göndermeyi akıl etmiş?

"Bu nerden?"

"Bir köşeye tek başına atılmış, gelenin geçenin bilmeden ayak ucumuza sürüklediği şu toprak kaptan işte."

Gerçekten de içine bir yığın yaprak tıkıştırılmış, o yaprakların arasına da sanki bir gecekondu önündeki bahçeden toplanmış sarı çiçeklerin katıldığı toprak kap, tam sağ ayağımın dibinde. Yaprakların üstüne küçük bir zarf iğnelenmiş. Bu çiçekleri başka kimse görmeyecek. Bu kartı kimse alıp okumayacak. Tezel eğiliyor. Yaprakların üstündeki küçük zarfı alıyor, açıyor. İçinden çıkan küçük kartı okuyor: "Ali Usta'dan Geline." Bukadarcık.

"Kimmiş bu Ali Usta?"

Kim? Zihnim arıyor, bulamıyor. Ayrıca Tezel'in yine o buğulu, bozgun gülüşü Ali Usta'nm kim olabileceğini uzunboylu düşünmeme izin vermiyor:

"Ayşenciğin devrimciliğinden artakalan tek ad bu olsa gerek."

Ayşen'i savunmaya hazırlanıyorum: Bak Tezel, kızcağızla hiç ilgilenmedin. Hiç ilgilenmedik, Ayşen üstüne benim kadar da bilgin yok. Kendi burukluğunu onun üstünden harcamaya kalkıyorsun. Bir çocuk o daha. Bizse...

Bunlara benzer bir şeyler söylemeye hazırlanıyordum. Öfkemi ya da delikanlılık sevincimi ele vermemeye çalışarak. Ama bir garson karşımıza dikiliyor:

"Beyefendi, hanımefendi, sizleri bekliyorlar."

Tezel'le bakışıyoruz.

"İlhan bey, masaya beklediklerini söylediler efendim, buyurunuz," diye ekliyor garson.

Belli ki İlhan garsona ikimizi yanma katmadan dönmemesini buyurmuş. Garson da, bir savcının tutuklama kararını uygulayacak memur gibi duruyor. Kımıldamadığımızı görünce:

"Buyrun," diyor yeniden.

Düğün bitti, artık dağılacağız sanırken düğünün bizim için henüz başladığını o zaman kavrıyorum. Öyle ya, aileye hemen hiç karışmadık daha. Korgenerale saygılarımızı da sunmadık.

Bizi bekleyemez ki.

Gecenin bir saatinde eve dönünce Aysel belki 'Düğün nasıl geçti?' diye sorar. Belki de sormaz. Belki beni ilk kez bukadar çok içmiş görünce, anlayışlı bir dost gibi mutfağa koşar. Bana bir fincan sade kahve yapar. Belki de yapmaz. Bırakır herkes göçtüğü yerde kalsın. Bana bir fincan sade kahve getirirse, bu düğüne ister istemez bir yerinden kendisinin de bulaştığını sanır. "İnsan bir yere girer, olduğu gibi de çıkar. Üstüne bulaştırmaz bulaştırmak istemediğini..." Ben de Aysel'e buna benzer şeyler söylemiştim. Bir yandan Ayşen'in şurama yaslanmış başını da unutmaksızın böyle demiştim. Gözlerimi Aysel'den kaçırarak. Bu nedenle de en çok kendime kızarak. "Hep öyle denilir," diyordu Aysel. "Hep öyle sanılır. Öyle bile olsa, ne diye içlerini rahatlatmak şimdi onların? Böyle bir zamanda?"

Ali Usta'yı buldum! Şu sarı çiçeklerin içinde değil elbet. Başka bir yerde, başka bir fırsatta...

"Gidecek misin?"

Tezel'in sorusu. Bekleyen garson. Bu sıkışıklıkta Ali Usta da var. O sıkışıklıkta Üçüncü Beş Yıllık Plan için aldığım notlar, o notların, plan taslaklarının peşinde geçirdiğim nice didinmeli, yorgun gün var: Sermayecilere karşın kaliteli çelik üretimi Makine Kimya tarafından gerçekleştirilebilir. Özel şirketlerin Cola üretiminin durdurulması. Üç milyarlık yatırımın Urfa bölgesine aktarılması. Kreisler'in gelişiyle ilgili olarak, yabancı sermaye baskısıyla verilmesi istenen rapora, sayısal veriler, ülke çıkarları adına olumsuz rapor...

Planlamadan bir kez daha kapı dışarı edilmem için gerekli fermanı ellerimle hazırlamaktayım. Bu notlar gelişecek. Üsttekilerin desteğini göremeyeceğim nasıl olsa, ama arkadaşlarımın desteğini göreceğim. Yarın Maliye'ye yazılacak raporun paraf edilmesi konusunda da yalnız kalacağım. Olabilir. Benim görüşüm bu raporun böyle hazırlanmasını

söylüyor. Devletin kapitalistleşmesini bir günde tersyüz edip önleyecek ve dönüştürecek değiliz elbet. Daha işin başındayız. Taş daha yerinden, ancak şöyle belli belirsiz kımıldıyor. Daha çok sancılar olacak. Bu belli belirsiz kımıldamanın bile gürültüsü ayyuka çıkıyor. Bitlis'e yapılacak yatırım...

Ben serinkanlıyım. Yok, ben dalgınım. Akşam karanlığı, eve doğru yürüyorum. Maltepe köprüsünün oralarda birkaç genç "İşçi–köylü elele, İşçi–köylü elele" diyorlar. İşçi–Köylü Gazetesi satıyorlar. Bu caddeden geçenler de zaten işçiyle köylü karışımı birileri, örgütsüz halk ihtilâlinin başıbozuk militanları(!) diye gülümsüyorum, sevecenlikle. Elinde kocaman bir çanta, yaşından çok yaşlanmış tıknaz biriydi. Çok genç, hemen hemen sakallan yeni biten bir toplum polisini kolundan çekiyor.

O zaman dalgınlığımdan iyice sıyrıldım. Bu tıknaz adam bir toplum polisinin, gazete satan çocuklara cop sallamasına nasıl engel olabilir? Bakıyorum. Adam, genç toplum polisiyle nerdeyse boğuşuyor. "Senin işin bu değil Ahmet. Senin işin orda beklemek. Senin işin, beğen beğenme, bu gazeteleri satan çocuklara saldırmak değil!.." Şaşırdığım bir şey daha oldu. Babası tarafından azarlanmış çocuk gibi, ister istemez gençlere cop sallamaktan caydı o toplum polisi. Tıknaz adam beni o sıra görmüştü. Gazete satan çocuklar onu alkışlarlarken: "Beni hiç alkışlamayın, hiç alkışlamayın," diyordu soluk soluğa. O zamandı. Yüzüme tanıdık bakıyordu: "Ömer bey, ben Ali. Ali Usta, derler. Aysel hanımın arkadaşıyım, bilmem hatırlar mı? Yürüyebilir miyim sizinle biraz?"

Yolboyu bana Ahmet'i anlattı. Kahroluyordu. "Ben bu yanlışı nasıl işledim Ömer bey, yoksulluk deyip nasıl ellerimle polis okuluna verdim bu çocuğu? Ne bilirim? Bu da böyle çıktı. Kardeşlerine saldırmaya hevesli biri olup çıktı. Ondan ağzım yandı ya, Murat'a, öteki yeğenime daha başka göz kulak oluyorum artık, ama şunun haline bakın siz..."

Ali Usta'yı ilk görüşümde sevdim. Ona ısındım. Ahmet, dayısının, Ali Usta'nın elektrik dükkânında çalışmak istemiyormuş. Ya üniformalı olacakmış, ya bir yere memur. Bunu söylerken Ali Usta'nın kırçıl saçları diken diken ayağa kalkıyordu nerdeyse. Ahmet'i planlamada bir yere aldırabilir miyim, diye de düşünmüştüm, biliyorum. Bunu Ali Usta'ya söylediğim zaman "Yok, yok. Ya gelir benim dükkânda çalışır, ya olduğu yerde adam olur. Kafa bu kafa kaldıkça hep eğri iş tutar bu, Ömer bey," demişti. "Ama bilmem sizden çekinir mi? Büsbütün de çiğ emmiş değil canım..."

Birkaç gün sonra bana, işyerime getirecekti Ahmet'i. Belki de getirmiştir. Ama ben artık orada değildim ki. Sık sık düşünmüştüm Ali Usta'yı. Sık sık da merak ederdim, acaba yeğeninin nöbet tuttuğu her yerde o da mı nöbet tutmakta, diye. Ali Us–ta'dan, Aysel'e söz etmiş miydim? Evet, etmiştim. "Çok severim Ali'yi, daha doğrusu çok sayarım," demekle yetinmişti Aysel de.

"Gidecek miyiz? Bekliyor çocuk..."

Öyle ya, garson bizi kıskıvrak bağlayıp İlhan'la Müjgân'a teslim etmek için bekliyor, bense Tezel'in bana verdiği sarı çiçeğe bakıyorum.

"Hadi sen git Tezel. Ben biraz aşağıya iniyorum."

Yüzümü yıkamak istiyorum, diyemedim nedense.

Tezel, o masada kendisini yalnız bırakmama aldırış etmiyor. Beni birazcık merak ediyor, o kadar:

“İyi misin?”

“İyiyim, iyiyim... Biraz açık hava...”

“Hadi in bakılım. Öyle ya, sen hep ayık olmayı seversin. Çabuk ayıl bari...”

Garsonun peşine takılmıştı. Gitti sanmıştım. Kulağımda, asıl kendisinin iyice ayık sesini işittim:

“Ama Ayşen benim değil, senin yanında olmak için canatıyor, unutma çocuğu!”

“Dönünce onu dansa kaldıracağım zaten,” diyorum ben de.

Tezel’in duyup duymadığı belli değil.

İyice yuvarlaklaşmış çizgileri, düşüncesinde pek çok bozguncu, tutumunda pek az uysal, delişmen ve sevimli; tam kendisi olarak yürüyüp gidiyor.

Ayşen’i gerçekten dansa kaldırsam, onu şurama, göğsüme bastırsam?.. içimde ansızın böyle, başı iyi ezilememiş bir özlemin uyanması. Adım adım uzağımda tuttuğum şeye, salt duygularımla yaşamaya büyük bir özlem. Kendimi, aklımın dizginlemediği bir akışa bırakıvermeye...

Bunun yerine musluktan akacak serin bir suyu aramaya koşuyorum. r

Ben musluğu açarken dışarda sanki yeniden borular çalınıyordu. Trampetler vuruluyordu. Asansörün önünde koşuşan ayak sesleri, saygılı ses tonları... Sanki mahmuzlu çizmelerin şrak şrak birbirine vuruluşu. Gelişleri gibi, gidişlerinde de öncüler ve artçıların çatırtılı patırtılı devinimi. Sonra dağınık ayak sesleri. Sonra dağınık mırıltılar. Sonra da, dışarda, asansörün önünde derin bir sessizlik.

Tamamlanan, sandığım gibi, KorgeneralTe yanındakileri uğurlama töreniymiş. Çünkü dışarda bir ses:

“Ne baba adam, Rıfat Paşa!.. Pek de neşeliydi...” diyor.

İlk avuç suyu yüzüme çarpar çarpmaz gözlerimin önünde Müjgân’ın bakışları. Az önce ben buraya gelmek üzere çıkarken, onun, ardımda kalmış, soran, suçlayan bakışları. Zihnim bu bakışları açık seçik algılayabilmek için demek Korgeneral’i uğurlama töreninin tamamlanmasını beklemiş. Müjgân’ın o bakışları iyice gözümün önünde şimdi: Ömer, nereye? Ömer zaten Korgeneral’e de çok ayıp oldu. Gelip elini sıkmadın. Şimdiden nereye Ömer? Gidiyor musun yoksa? Gidersen Ayşen çok üzülür, anlamaz mıyım?

Müjgân'ın Anlamadığı Ayşen'in Anlattığı

"Evet, yeniden tutuklanmak istiyorum, anladın mı? Yeniden tutuklanmak istiyorum, anladın mı?"

Gece çok sıcaktı Ömer abi. Bütün egzoz patlamalarının, askeri araçların bile sustuğu bir saatti. Anneme böyle bağırdım.

Dantel sabahlığının eteklerini uçuşturarak açık pencereye koştu. İlk işi camları kapamak oldu. Camları kapayıncaya dek susabilmişti, biliyor musunuz? Kapar kapamaz haykırdı:

"Sus kız, sus kahrolasıca! Nedir bu senden çektiğimiz?"

"Fakültenin önüne bir daha gelirsen vururum seni, anlaşıldı mı?"

Nasıl söyledim bilmiyorum ama, aynen böyle söyledim Ömer abi. Kendini bir koltuğun üstüne attı. Küçük küçük hıçkırıklarla başladı: İlhan yetiş, gel gör şu kızının bana yaptıklarını. Bana dediklerini bir duy!.. Nankör evlât. Sen niye bukadar nankör oldun? Neyin eksik kör olmayası. Beni vuracaksın da başına güller mi yağacak? Fakültenin önüne geli–yorsam kötülüğün için mi geliyorum? Baban seyahatten dönsün, vallaha billaha söyleyeceğim. Kızın beni öldürmeyi düşünüyor, diyeceğim. Al bunu başımdan, ne yaparsan yap, diyeceğim...

Gülmüşüm. Öyle ya, bana yapacaklarını yapmışlar, daha ne yapabilirler? Ben gülünce büsbütün sinirlendi.

"Gül bakalım, gül. Söylemezsem..."

"Söyle. Belki bir pırlanta daha koparırsın."

"Gözün çıksın e mi?"

Artık böyle konuşur olduk. Yapay bütün inceliklerimizi kaldırdık ortadan. Ben de nerenin kızı olduğumu koydum ortaya tabii:

"Ne oldu kulüplerdeki, büyük otellerin çay salonlarındaki, kokteyllerdeki falan o kibar hallerin ha? Hani fakülte önünde, arkadaşlarıma karşı inadına kırıtmaların keskin kokular içinde öyle? Hah şöyle, nerenin malı olduğunu koy ortaya işte, koy. Taşra malı. Amasya'nın elması sen de!.."

Şimdi size anlatırken şey oluyorum... utanıyorum Ömer abi.. Delirmiştim. Böyle dedim. Sonra da onu dinledim. İşte: Ölüyorum. Galiba bu sefer temelli gidiyorum. Su... ilaç... Yatıştırıcı bir şey bana... Allahım, Allahım, Allahım, öz kızım mı bu benim? Kolejdeyken sen, ne iyiydin. Ne iyiydik. Girmez olsaydın bu fakülteye. Bu bozguncu yuvasına. Azıta azıta, şimdi şu halimize bak tanrım... Gecenin bir saati olmuş. Nerdesin bu saatlere kadar, diye sormayacak mıyım? Daha yılı dolmadı, kaç gün gözaltında kaldın, beş paralık ettin aile şerefimizi, oralarda yattın da sen, ben o geceler gözümü kırptım mı sanıyorsun ha? Ben Ercan'ın yerinde olsam, dönüp bir daha yüzüne bakmazdım. Yine iyi çocukmuş. O

olmasaydı, babası olmasaydı, beğenmediğin bizler de olmasaydık, başına daha çook naneler gelirdi senin. Baban Hayrettin Paşaya, ben, başka zaman olsa lütfen selâm vereceğim Nuriye'ye ne yüz–suları döktük de, öyle çekip kurtardık seni. O zaman bile yüzümüze böyle köpekler gibi hırladın. Köpek soyu sen de!.. Kime çektin bilmem ki... Kime olacak, büyük halana işte. Çekemez olası!.. Sormayacakmışım! Nerdeydin, demiyecekmi–şim... Demek yeniden içeri girmek senin meramın? Benim yüreğime indirmek büsbütün. Ne işin var senin o anarşist takımıyla, babanın inşaatlarına bomba koyanlarla ne işin var? Öfff, ölüyorum!.. Gidiyorum!.. Korkuyorum. Su... Bir ilaç... Bir...

Bir an durdum Ömer abi. Ben de korktum, biliyor musunuz? Su getirecektim. Diazem'inden getirecektim. Damlası mı ne, ondan getirecektim. Nerdeyse, "Anneciğim, anneciğim," diyecektim. Kımıldanmıştım. Göz ucuyla anneme bakmıştım. Güvenseydim, böyle yapmazdım değil mi? Göz ucuyla bakmazdım, hemen fırlardım. Bir yandan korkuyor, bir yandan inanmazlık içinde bocalıyordum. Annemin, sanırım camı kaparken, kırılan tırnağına bakmakta olduğunu görüverdim. Her şey, ölmesi bile çoktan önemini yitirmiş, inanmayacaksınız ama, kırılan uzun, cilâlı tırnağına bakıyordu.

"Geber!"

Böyle haykırdığımı biliyorum. Koşup odamın kapısını bütün gücümle çarpıp kapadığımı, kilitlediğimi, kendimi yatağın üstüne attığımı sonra...

Siz de soruyorsunuz. Nerdeydim ben o gece? Nereye gittim? Ne yaptım?

Ben de bunu, başka her şeyi tek tek düşündüm. Ama en çok sizi düşündüm Ömer abi. Neden bilmiyorum, en çok sizi. Birine anlatsam en az sizi katardım anlatacaklarımın içine. Sizinle ilgili her şeyi kendime saklardım. Yatağımda yüzükoyun yatarken de öyle olmuştu. En çok düşünmeye başladığım şeyi en fazla kendime saklamıştım.

"Nerdeydin?" diye soruyordu annem. "Nereye gittin? Ne yaptın?"

Anlatsam ne anlayacak? Anlatsam, kırılan tırnağına bakacak.

Aysel halam, az önce şurada yanağımı okşayıp gitti. Giderken: "Düğününe gelmeyeceğim Ayşenciğim," dedi, duydunuz. Siz gelin Ömer abi. Ne olur siz gelin. Beni böyle tek başıma...

îyi anlatamıyorum işte. Gelmenizi neden çok istiyorum, bunu da bilmiyorum. Size karşı beslediğim hayranlığa karışan yeni bir duygu... Yok, ağlamıyorum. Ben pek ağlayamıyorum. Annem: "Nereye gittin?" diye soruyor. Nerdeydin? Gidecek hiçbir yerim yoktu oysa.

Ben anlatamıyorum Ömer abi. Hele size, hiç iyi anlatamıyorum. Ercan'la evlenmeye sonunda neden peki dedim, neden düğüne sizin de gelmenizi bu denli istiyorum, anlatamıyorum. Belki siz anlarsınız yine de. Nereye gittin? Gidecek bir yerim yoktu ki... Anlatabiliyor muyum? Ben... İsterdim, başımı... Başımı böyle bir omza dayayıp... İyi, evet. Evet, iyiyim, teşekkür ederim Ömer abi... Dayayıp başımı böyle, anlatabilmeyi isterdim tabii... Herkes bir şey yaşıyor, evet. Ama ben de bir şey yaşadım. Nasıl anlatsam?

O gün, gidecek hiçbir yerim yokmuş ki... Bunu bildim. Kimseye gerekmediğimi. Bana, dilediğim hiçbir köşede yer olmadığını. Bunu bildim.

Ayşen'in Anlatamadığı, Ömer'in Anlayabildiği

Gidecek bir yer, yakın biri.

Fakülteye uğradım. Arkadaşlarımın kimi daha içerde. Kiminin nerde olduğu belli değil. Dışardakiler, yanlarına yaklaştım mı, bir hain, bir casus girmiş gibi aralarına, benden uzaklaşıyorlar.

Gözaltından çıkarıldığımdan buyana böyle. Ben istemedim, benim haberim yok. İstemedim ben! Kaç kez kendimi ihbar bile ettim. Gülünç. Ama yaptım. Ama beni koruyorlar. Beni Hayrettin Paşa koruyor, beni babam koruyor.

Uğur da mektuplarını kesti. Son mektubunda, "Hadi kızım hadi, bizim işimiz bize, senin işin sana," diye yazıyor. Ne demek istiyor? Uğur bana inanırdı. Beni anlardı. Şimdi o da...

Babam ayrıca ve son olarak bilmem ne motorlarının Türkiye temsilcisi ise ve o motorları orduya satmakta da hünerliyse ben ne yapabilirim? Bundan bana ne? Bunda benim suçum ne? Neden böyle yapıyorlar? Uğur, neden böyle yapıyorsunuz? "O babadan, o anadan devrimci kız mı çıkarmış?"

İki yıldır en çok bunu işitiyorum. Sen beni korurdun Uğur. Yanma alırdın. Şimdi sen de... Beni nasıl hiçkimsesiz koyduğunuzu biliyor musunuz?

Babamla zaten yakınlık kuramadım. Annemden gittikçe uzaklaştım.

İnadına o kaça arabasını fakültenin önüne dayar, inadına, biz çıkarken, yanlarında güçbelâ tutunduğum arkadaşlarımın önünde başını camdan uzatıp bağırır:

"Hadi Ayşen, atla kızım. Defileye geç kalıyoruz."

Nasıl da bilir ne zaman çıkacağımızı? Nerden kokusunu alır?

Arkadaşlarımın yalnız anneme değil, bana da pis bir şeye bakar gibi baktıklarını görüyorum. Uğur'un sıkıldığını, bozulduğunu görüyorum. Ötekilerin Uğur'u da suçladıklarını görüyorum: Oğlum, çek şu burjuva kızını yanımızdan. Kopamıyorsan, gidin başınızın çaresine bakın.

Çıldıracak gibi oluyordum.

"Bana ne anne? Sen git. Ben gitmiyorum. Sevmiyorum."

Akşam, babamın karşısında höyküre höyküre ağlayışını seyretmeyi göze alarak.

"Beni bir yığın çoluk çocuğun, o pis sakallıların yanında rezil etti yine senin bu kızın!.."

Babamın soğuk rakısını yudumlayıp mezelerinden atıştırmakla yetinmesi. İçin için ne kuruyor, neler planlıyor, bilemem. Aklından geçenleri gizlediği sıralar, en çok o zaman ürkmeli babamdan. Annem benden yakındıkça o: "Ya Ercan'a varırsın, ya sürerim seni

yurtdışına!..” bile demez oldu. Bu tutumu daha da yalmzlaştırıcı. “Peki, sür!” diye haykırırdım. Susardı. Şimdi bu yok. Şimdi hep susuyor.

“Gelme anne, gelme bir daha o arabayla, boynundaki o zincirler, inciler mincilerle fakültenin kapısına! Oturduğumuz kahvelere damlayıp durma!..”

Babamı konuşturabileceğimi umuyorum. Boşuna umuyorum. Yine annem konuşuyor:

“Ayol ben niye utanacakmışım arabamdan? Ben niye uta–nacakmışım üç buçuk kolyemden, iki yüzüğümden? Onlar utansınlar. Açlıktan nefesleri kokanlar. Babanı örnek alsınlar, babanı!.. Çalışsınlar çabalasınlar da, önce adam olsunlar bakalım. Kıskançlıklarından, onun bunun alın teriyle kazandığı her şeye gözdikmekten vazgeçsinler de...”

Sen utan! Babam utansın! Ben bir tek şeyden utanıyorum işte. Sizden. Babamın arsa alıp arsa satmalarından, motor alıp motor parçası satmalarından, benim üstüme bile alttan alta hesaplar yürütmesinden!.. Çalışmak ha, çabalamak ha? Geçmişinizde bile övünebileceğim şu kadarcık şey yok... O fotoğraflar.. Ankara Palas bahçesinde poz poz. Süreyya akşamlarından tümen tümen. Daha küçüklüğümde bu fotoğraflarla beni adamakıllı kandırır, oyalardın. Ama o fotoğrafların esrarını çözdüm artık. Çoktan. Amasya’dan istersen üç gün önce çıkmış ol, babamın bir milletvekili kızı olarak neden senin peşinde dolandığını –o fotoğraflarda apaçık– senin, ‘istikbali parlak’ bu taşra avukatı peşinde neden dolandığını... İkiniz birlikte gerekliydiniz. Ne için? Para, para, para. Mal, mal, mal. Mülk mülk mülk... Sanayi? Memlekete yatırım? Yok. Anneannemle bir olup büyükbabamın koca sekiz yılda bir apartman bile dikememiş olmasına hayıflanıp dururdunuz. Babamın, kendi öz babanla alay etmesine bile göz yumdun. Şimdi de benden saygı mı bekliyorsunuz? Sevgi mi bekliyorsunuz? Yok. Sevgi denilen şey hiç uğramadı ki bizim çatımızın altına.

Tezel halam, bir seferinde İstanbul’dan gelirken güpgüzel bir tablosunu getirmişti size. Küçücüktüm. Hayran hayran bakakalmıştım. Şimdi daha iyi anlıyorum. Alay ede ede: “Nedir bu, tebeşir tahtası mı?” diyerek sandık odasına, dolabın arkasına tiki verdin. Aysel halam, bir kitabını getirmişti. Sekiz yaşımdaydım. Bir yaklaşma, sizi bir aydınlatma çabası sayabilirdiniz bunu. Sayfalarını yırtıp yırtıp üstünde tırnak törpülediğini biliyorum. “Nedir bu İlhancığım, bir yığın harf dolu, sayı dolu. Ne işe yarar?” Babamın bile Aysel halaya ilk sorusu: “Kaç para aldın bundan?” olmuştu. Bir de şaşıyorsunuz. Neden uzak duruyorlar bizden, diyorsunuz. Size yakın durmak için, size benzemek gerek. Çünkü sizin onlara benzemeye hiç niyetiniz yok. Tezel’e bile sorsam kimbilir nasıl anlatır sizin çıkara dayalı evliliğinizi. Küçük kızların gözünden hiçbir şey kaçmaz. Kaçar gibi oluyor, bir süre. Tezel’in de gözünden kaçmamıştır. Kaçsaydı şimdi burada, yakınınızda olurdu. Unutabilseydi, içmezdi. Adı evde ‘yüzkarası, şırfıntı, alkolik!’ Size başka nasıl dayanılır? Şu aile albümünüze bakın. Şu fotoğraflara! Tanrım, ne de çok çektirmişsiniz. En çoğu da ananla, Yardımseverlere de üyeymiş ya? Yok oranın çayı, yok oranın balosu, yok oranın yemeği... Yoksul hastalara pijama, çocuklara tulum, don, önlük dikecek Yardımsever terzileri ne de ustaymışlar, hayret! “Nedense çok iyi dikiş bilirlerdi hepsi.” Ben bu lafı az mı duydum çocukluğumda. Nedense... Sanki bilmiyorsunuz neden olduğunu annenle. Hastalara pijama, çocuklara önlük dikmekten daha iyi bir tafta, şifon tuvalet dikmek geliyor bu terzilerin elinden, nedense! Bak burda yeşil şifonumla, bak burda mavi brokarımla, bak burda ipek kadifemle... Bunlar hep sizsiniz. “Nedense Yardımseverlerin terzileri çok iyi dikiş bilirlerdi.” İyi dikiş bilenini tutarsanız, iyi olur. Olmaz mı?

Babam da çevrenize girip, ne çok politikacı tanıdı. Sonra hep şu konuşmalar: Yok yahu, sahi mi? Seyran'daki o bağ, sekiz dönümlük o yer, sadece üç bin lira öyle mi? Kapatalım şurayı. Çankaya tepesindeki, hani o Dikmen'e ağan sırt var ya, şunu da bir soruşturalım validanım. Yolu suyu yakında yapılacaksa borç harç hemen kapatalım. Ne mi yapacağım peder bey? Yahu basmanın metresi şu kadar oldu bugün. Benim alacağım da basma değil ki, toprak, toprak... Yakında her yan öyle bir dolacak ki, santimi mücevher olacak oraların, santimi. Hem toprak meselelerini siz benden sorun efendim. Benim memleketteki bütün müvekkillerim hep toprak davası olanlar...

Sonra bir telefon bankaya. Her bankada da bir yakın tanıdığı vardır, nedense... Şimdi de Namık mıdır nedir, o işte: Bana biraz kredi lazım Namıkçığım. Haa, bak ne diyeceğim. Çankaya'nın arkasında bir tarla ister misin, bir tarla?

Bu evde, 'Hay keşke seni almasaydım', 'Hay keşke sana varmasaydım'lar; 'Bir oğlan doğuramadın be!', 'Sen kusuru kendinde ara'lar; gidilen kulüplerde sarmaş dolaş olmalara çabuk dönüşür. 'Yatakta da haz etmiyorum senden!..' Babamdan bunu bile duydum. Hem kaç kez. Gelsin arkadan senin intihar numaraların. Babamın kiminle işi var, hemen salla tehditleri: Söylersem Galip beye kaçırdığın vergileri, görürsün. Seni o reklâmcı karının diline düşüreyim de gör bak...

Büyükbabamın ölümünü pek anımsamıyorum. Ama anneannemin cenaze gününü gayet açık biliyorum. Daha iki yıl önce. Koleji bitirdiğim yıl. Babaannemden de ansızın koptuğumu duyduğum gün. O gün... Ne tuhaf, başkalarına çok önemsiz bir şeymiş gibi gelebilir. Belki ilerde bana da öyle gelir. Ama henüz öyle gelmiyor.

O güne dek gerçekten severdim babaannemi. Çok severdim. O da sever beni. Biliyorum. Anneannemin cenazesine o da gitmek istemişti. Ordaydım. Yanındaydım o gün. Ömer abiyle Aysel hala uğramışlardı. Aysel halam: "Anne, mutlak gitmek istiyorsan Ömer götürsün. Benim dersim var, çıkamam, ama istersen Ömer götürebilir.. Bir taksiyle gidersiniz, içinde beklersin..."

Babaannemin yanıtı:

"Yok yok. Oğlum götürür beni. İlhanım. Nerdeyse gelir alır."

Oğlum götürür beni, İlhanım, derken bir onurlanışı vardı!.. Kalabalıkta oğlunun cafcaflı arabasında görünmek istedi, Ömer abinin tutacağı taksi de neymiş? Ömer abi ile Aysel halanın karşısında utanç duyduğum günlerden bir gün işte. Babaanneme karşı da içimde bir şey eksildi.

Ülke kaynıyor. Siz hâlâ oturunca, 'Anne, arayamadık sizi... Evin eşyaları değişecekti...' diyorsunuz. 'Anne, canımız burnumuzdan geldi. Bizim Gaziosmanpaşa'daki arsaya gecekondular yerleşmiş, uğraş da uğraş...' diyorsunuz. Ben surda bir gencin vurulduğunu, burda bir arkadaşımın tutuklandığını söylüyorum. Hiç duymuyorsunuz sanki:

"Kavunlar ne tatsız çıkıyor bu yıl," diyorsunuz.

Başınıza o kavunlardan birini fırlatmak istiyorum.

Konkende ne konuşuyorsun o kadınlarla ha, ne? "Sen saçını kime boyatıyorsun?" Ben yirmi bir yaşındayım anne, otuz bir yaşımda değil, anlaşana!

Ölecek gibiydim o, gün. Uğur'u götürdükleri gün. Uğursuz hiçbir şeyim ben, bilmiyor musunuz? Bilemezsiniz, nerden bileceksiniz? Ama bilmen gerekir. Anamsan... O iki yılımı fakültede nasıl geçirdiğimi nerden bileceksin. İlk aylar hele, arkadaşlarımın: "Sen karışma bu işlere küçük hanım, hadi bakalım annenle berbere", "Kardeşim, Uğur, ne getiriyorsun o satılmışın kızını bizim yanımıza?" deyişlerini Uğur'suz göğüsleyemez–dim.

Şimdi Uğur yok. Ben ne yapacağım? Uğur'u götürdüler. Ben burda kaldım. Ben hiçkimsesiz kaldım. O gündü işte. Eve koşmuştum: Anne Uğur'u götürdüler!..

Eve koşmuştum. Konken masası kurulmuş.

"Bize birer martini hazırlasana Ayşen."

Başını kaldırmıyorsun. Yüzüme bakmıyorsun. Halimi görmüyorsun. Ölecek gibiyim anne...

Odama kapandım. Ne yapmalıyım?

Dört gün önce Bulvardan geçerken sınıf arkadaşlarımdan biri, beni tanımamazlığa geldi. Yanma koştum:

"Cem, nereye?"

Yüzüme baktı. Hiç karşılık vermedi. Ben o bakışı unutamam. Bir insan kendinden nasıl kuşkuya düşer, bunu yaşadım. Bana bir muhbirmişim gibi baktı. Ama niye?

Nereye tutunacağım? Ben bu evde olmak istemiyorum. Ben arkadaşlarımla olmak istiyorum, yalnız onlarla. O Amerikalının arabasını yakmak için ilk öne atılanlardan biri de bunun için bendim. Arkadaşlarım bana güvensinler, beni beğensinler istedim. İşte bir fırsat. En önde atıldım. Şimdi o arkadaşlarım: "Ayşen'i aramıza salanlar onu yalandan gözaltına aldılar," di–yorlarmış. Sen bunun ne demeye geldiğini anlamazsın anne. Sen konken masasının başında, martinilerinizi hazırlamamı bekliyorsun. Yanılmamışım. Tepeme dikiliyorsun:

"Ayşen? Hani bize martini hazırlayacaktın?.."

Saç boyası kokuyorsun. Tırnak cilâsı kokuyorsun. Fondöten kokuyorsun. Sauna kokuyorsun. Masaj kokuyorsun. Altın kokuyorsun. Elmas kokuyorsun. Semih kokuyorsun hatta –yanılmam–, hatta tümgeneral, orgeneral kokuyorsun. Bu sıralar en çok üniforma kokuyorsun. Kan kokuyorsun, kan! Her şey kokuyorsun, ama hiç anne kokmuyorsun.

"Canım ne yatıp duruyorsun? Cevap versene!.."

"Uğur'u götürmüşler..."

"Uğur da kimmiş?"

Dinle, dinleme; durmadan Uğur'u anlatırdım oysa. Hep onu anlatırsam, bu eve dayanabilirim sanırım. Uğurdan konuşursam, içerden gelen kahkahalara, onların "Ay ben Göksel'e bayılıyorum'/'larına karşı korunabilirim sanırım.

Uğur da kimmiş? Kimse için bir şey olmayabilir. Benim için çok şey.

Uğur da babasıyla çatışıyor. Annesiyle değil ama. Belki de onun için Uğur'un kendine güveni var. Uğur'dan bunu öğrenebilirdim. Arkadaşlarımdan korkmamayı, onların iğneli sözleri altında ezilmemeyi, bir anne kazanabilmeyi. Nasıl çabalıyordum! O ürkekliği üstümden atabilmek, kendimi arkadaşlarımla aynı çizgide görebilmek için kendime karşı ne zorlu sınavlar veriyordum.

Gül'lere gitmiştim bir gün. Gül henüz içeri alınmamıştı. Gül'lerde Zehra da vardı. Gül'e bir şeyler anlatıyordu. Ben girince sözü değiştirdi. Yerinde duramıyordu ama, kıpır kıpırdı. Sonra dayanamadı, odadan çıktı. Gül'e seslendi:

"Gül, biraz gelsene!"

Gül gitti. Odada yalnız kaldım. Kendimi çok kötü duydum. Benden bir şey saklıyorlar. Benim bazı şeyleri öğrenmemi istemiyorlar. Özellikle Zehra. Neden bilmemi istemiyorlar? Koridorda fısıl fısıl ne konuşuyorlar? Gül... O bile... Neden, "Ayşen'in yanında da konuşabiliriz Zehra," demiyor.

Uğur da kimmiş?

Hemen Uğur'u düşünmüştüm yine. Burda, benim yerimde olsa ne yapardı? Kendisinin bu duruma düşürülmesine izin vermezdi. Nasıl?

Ürkeğim. Hep ürkek. Onların bu tür tutumları karşısında bunca ürküp bezmesem, her yerde, her fırsatta ne gözüpek bir devrimci olduğumu kanıtlamaya çabalamazdım. Herkeslerden önce ben bağırmazdım. Kahrolsun faşistler! Sonra, o gün, o odada da öyle kalakalmazdım. Ürkekliğimi çoğaltmazdım. Yanlarına gidip:

"Ne fısıldaşıyorsunuz böyle?" diye de sırnaşmazdım soluk soluk gülümseyip. Suçlu bir gülümseme.

Tutumum, çok acerhiceydi. Belki Zehra, kendisine attığım taşın ne olduğunu anlamadı bile. Koridora çıkıverdim. Zehra hemen sustu tabii. Ben de yanağına bir fiske vurdum:

"Ne o, şimdi hücreler ikişer kişilik mi?"

Sonra da, o iyi marka blucinine dokunup:

"Ne marka Zehracığım. Çok güzel!" dedim.

Evet, çok acemiceydi kendimi savunma biçimim. Sesim titriyordu. Bunu söylerken sesim, kendine güvenen birinin sesi değildi. Ertesi gün, Gül'den duydum. Ben çıkınca Zehra:

"Sersemin aklı fikri hâlâ blucin markalarında..." demiş.

Gül de durmuş, ciddî ciddî soruyor:

"Neden öyle dedin?"

Ağlamak istiyorum. Omuz silkiyorum. Açıklamayacağım.

“Babandan biraz para isteyebilir misin Ayşen? Çocuklara bazı ihtiyaçları alınacak...”

Demek içerdekilere babamın parasıyla bir şeyler alınacak? Bu babamdan bir çeşit öç alma mı olacak, yoksa “Sen ancak babanın parası nedeniyle sıkışık zamanlarımızda işe yararsın,” anlamına mı gelecek? Hangisi?

Uğur, kurtar beni!

Baban sana da para gönderiyor mu şimdi, içeri? Gönderirse alıyor musun?

Öyle ya, pastanelerde oturduğumuz zaman da, o dondurmaları kimin parasıyla ödediğini düşündürtmezdin bana. Bak, böyle bir soru benim de şimdi aklıma geliyor.

“Kızım, ne yatıp duruyorsun? Duymuyor musun beni?”

“Duymuyorum!”

“Aksiliğe başlama yine. Bak misafirleri yalnız bıraktım. Hatçe martini hazırlamayı hiç beceremiyor. Aksi gibi İnci’nin de martini isteyeceği tuttu. Nerden öğrendiyse...”

“Anne, lütfen çık!”

“Aman peki. Zaten senden bir şey isteyende suç.”

Annem yine de duruyor. Gitmiyor. Şu dünyanın ortasında bir gülle daha atması gerek. Dünyamla birlik beni de tümüyle elinden çıkarmadan bu gülleyi tam kıvamında, tam istediği yere nasıl oturtmalı?

“Biz konkenden sonra hep birlikte çıkıyoruz. Baban Anadolu Kulübü’nde bekleyecek. Sen ne yapıyorsun?.. Aaaa, sahi bak unutuyordum. Ercan gelecek. Telefon etti. Seni Pub’a götürmek istiyormuş... Duydun mu Ayşen?”

Ercan’ı kapıdan çevirmek kolay. Pub’a gitmemek de kolay.

“Herhalde gidersiniz?” diyor annem.

Kalkıp oturuyorum. Buz gibiyim.

“Herhalde gitmem!”

Annemin önünde sesim hiç titremiyor. Babamın önünde sesim hiç titremiyor. Ama arkadaşlarım beni kendilerinden ayrı tuttukları her an, her yanım titriyor.

İçerden annemin küçük küçük hıçkırıkları geliyor. Kendisine “Geber!” dediğimi sindirmek isteyen hıçkırıkları.

Bugün nerdeydim? Bugün kiminleydim?

Gidecek bir yer aradım.

Akşamüstü Gül'ün babasına uğradım. Fazla mesai yapıp kızma kitap, yiyecek, öte beri götürecek. İşyerinde, birtakım kâğıtların başında birtakım toplama çıkarmalar yapıyordu.

"Gül'den haber soracaktım da..."

Bütün memurlar gitmiş. Burda rahat konuşabilirim sanıyorum. Yanılmışım. Benim rahat konuşabileceğim, rahat oturabileceğim hiçbir yer yok. Gözaltından çıkarıldığımdan buyana temelli yok. İşte, Gül'ün babası da hemen duvarlara bakıyor. Camlara bakıyor. Kapılara, tavanlara, yerin karo döşemesine bakıyor. Açık sarı üstüne yeşil ve pembe benekleri olan çimento taşları. Onlara bakıp:

"İyi," diyor. "Çok iyi."

Hepsi bu. Sonra uzun uzun bu kâğıtlar üstünde ne iş yaptığını anlatıyor. Hangi ormanların kaç metrekare olduğunu, bu yıl ne kadarının kesildiğini, on yıl önce ne kadarının baltalığa ayrıldığını, şimdi de ne kadarının yanmış olduğunu anlatıyor. Ara vermeden.

"Mahkemeleri ne gün, belli mi?" diyorum Uğur'u düşünerek. Uğur da olsa böyle yapardı, diyerek...

Elini sallıyor. Bunun ne anlama geldiğini bilmiyorum. Evet, hayır. Hangisi? Yoksa, sen boş ver, ilgilenme bunlarla mı demek istiyor?

Uğunun içeri alındığının haftasına, biz de Gül'le gözaltına birlikte götürüldüğümüz zaman, her şey ne kadar daha iyiydi. Bir yirmi gün için ne güzel bir aileydik. Gül, babası ve ben. Her görüş günü. Kızma ne getirirse bana da onu getirirdi. Ben gözaltından çıkarttırıldım. Gül kaldı. Gül tutuklandı. Bizi ayırdılar.

Uğur da şimdi, son mektubunda: "Yorma kafanı bizler için," diye yazıyor. "Burda, dışarda olmaktan daha iyiyiz. Hadi kızım, senin işin sana..." Sen nasılsın, diye sormuyor. Bu soru

hiçbir yandan gelmiyor. O zaman ben, bütün arkadaşlarm evlerini dolaşıp yakınlarına: "Nasılsınız?" demem gerektiğini, gözaltından çıkartıldığımdan buyana bana uzak duran arkadaşlarıma da: "Nasılsınız?" demem gerektiğini sanıyorum. Beklemiyorum onlar sorsunlar: Nasılsın Ayşen?

Bu soru yok. Aramıza giren buz dağlarıyla savaşıyorum:

"Bir şeyler yapalım çocuklar."

Sessiz duruyorlar. Bazan:

"Yapılacaklar yapılıyor," diyorlar.

Gül'den sonra, bir kez de Mustafa bir şey istemişti benden:

"Senden bir şey isteyebilir miyiz?" demişti.

Nasıl sevinmiştim. Keşke canımı isteseydiler! Doğudan getirilen çocuklar... Aileleri burada olmadığı için yakından ilgilenecek kimseleri yokmuş. Babamdan biraz para alabilirsem...

Bunun için babamla çatışmamam, evle küsmemem gerek. Ercan'la da Pub'a gitmem. Ama evle çatışıyorum, Ercan'la da hiçbir yere gitmiyorum işte. İçerdekilere yardım etmek istemediğim sonucu çıkıyor.

Gül'ün babasının yanında bunları düşünüyordum. O evden kaçmak, ortadan yokolmak. Bir süre yanlarında kalabileceğim birileri olsa. İş bulsam. Kazandığımın hepsini Mustafa'ya versem. Kime gideyim? Babaanneme gidemem. Hemen gelir, götürürler beni. Babaannemin yanında olmak zaten, yine hep bizimkilerle olmak demek. Babamın parasıyla satın alınmış o zevksiz, yaldızlı büyük masada yemek yemek, o zevksiz, saray özentisi kadife koltuklarda oturmak demek.

Tezel'e hiç gidemem. Beni istemez. Çocukluğum dışında toplasam dört kez ya gördüm, ya görmedim Tezel'i. Son iki yıldır hemen hiç görmedim. "Ne yapar? Nasıl yaşar bu kız? Ne yer, ne içer?" diyordu babaannem. Tezel bir de beni ne yapsın? Nasıl taşısın?

Aysel halayla konuşmalıyım. Ömer abiyle konuşmalıyım...

Kolejdeyken nasıl uzak dururdum onlardan! Anamın babamın istediği gibi bir kızdım o zamanlar. Ömer abi bizim fakülteye geldiğinden buyana, değiştiğimi, değişmek istediğimi belki de anlamıştır. Belki de severler beni. Aysel halam da sever mi? Bir gün, babaannemin zoruyla ona telefon etmiştim. "Hayrola?" Bütün sorduğu bu. Hayrola? Bir derdin mi var? Başka türlü aramazsın sen bizi. Bunu mu demek istemişti, bana mı öyle geldi. Vaktiniz varsa, size gelmek istiyorum Aysel hala, diyecektim.

"Hiç. Bir hatırınızı sorayım, dedim," deyivermişim.

"İyiyiz Ayşen. Sen nasılsın?"

Yakın bir ses değil bu. Tarafsız bir ses. Ayşen, kop ordan, bize gel, bizimle kal, diyemez miydi? Sen nasıl yetiştiğini biliyor musun, diyemez miydi taa o zamanlardan? Kaç yıldır hiçbir doğum günümde, hiçbir armağan vermedi bana.

O zaman böyle düşünüyordum. Fakülteye girene dek, anamın babamın kafama doldurduklariyla 'Bu da halam olacak, öz halam. Hiçbir doğum günümde hiçbir armağan vermedi bana' diye düşünüyordum.

"Babaannemin yanından arıyorum."

Kısa bir sessizlik olmuştu. Sonra güldüğünü duydum Aysel halanın:

"İyi. Annem aileyi birlikte tutmayı sever."

İçime büzülüp kalmışım.

“Ama Ayşenciğim, sen artık çocuk değilsin ki, değil mi? Kendi canın ne zaman isterse, ne zaman içinden gelirse arayabilirsin bizi. Seviniriz. Kendin istersen, seviniriz. Bizi görmeyi sen istersen çok seviniriz. Aileyi biarada tutmak annemi çoktan aştı...”

Çok karışık, çok da uzun gelmişti bu konuşma bana. O zaman yani. Yeniden böyle bir şeyler duyarım, bana yeniden bazı sorumluluklar yüklenir korkusuyla mı nedir, bir daha araya–mamıştım onu.

Nasıl bir kadındın acaba? Bunu bile doğru dürüst bilmiyorum. Biraz çekiniyorum. Ama fakültede, arkadaşlarımca önemsenebilmem için onun da, Ömer abinin de adlarını sık sık anmayı, bu adlara sığınmayı öğrenmiştim. Oysa, ne tuhaf işte, Ömer abiye fakülte koridorlarında birkaç kez rastlamamı saymazsak, ikisinin de nasıl insanlar olduklarını bile bilmiyorum.

Gül’ün babasının yanında uzun süre kalamadım. Onu, hep ormanlar üstüne bana bilgi vermeye zorluyormuşum duygusuna kapıldım.

Eve dönmek istemiyorum.

Yine Ercan gelecek. Olup bitenlerle, arkadaşlarımla, benim sorunlarımla ilgileniyormuş gibi görünecek yine. Kimse benimle, benim istediğim şeyleri konuşmuyorsa, Ercan’ın ilgilendiğim her şeyle ilgileniyor görünmesi beni yenebilir. Gittikçe yalnızlaşıyorum. Ercan yenebilir beni. Gül’ün babasından ayrıldığımdan beri ise iyice güçsüzüm. Eve gitmek istemiyorum. Ercan’ı görmeyeceğim.

Kızılay’dan Çankaya’ya kadar yürüdüm. Korkunç bir sıcak var. Yokuş boyu egzoz tütüyor, asfalt eriyor. Yanımdan vınlayarak geçen arabalara, kendilerini Mustanglarınm, Mersedesleri–nin içinde yokuş yukarı kaptırıveren, birbirleriyle yarış eden bütün şımarık oğlanlara haykırmak istiyorum. Çankaya’daki bütün çayhaneleri, içkievlerini, lokantaları, butikleri taşa tutmak istiyorum. Tepede büyük kumandanlarımızın güzel evlerini koruyan erlerin caddeye çevrilmiş tomsonlarının ucunu elimle iki yana iti itivermek istiyorum. Ya da onların ucuyla vurulmak.

Eve girmek istemiyorum. Babam seyahatte olmasa yine iyi. Annemle kavgaya başlarlar ya da defolup giderler bir yere, kendi halime kalırım. Ercan gelince de kapıyı açmam, olur biter. Annemle kendi halime kalmam olanaksız. Sanki herkesin peşine birini takanlar, benim de peşime onu taktılar. Hiçbir iz sürücü, annemden daha titiz bir izleyici olamaz şu günler.

Parka indim. Kente bakıyorum.

Bu kentte Ayşen diye bir kızın, onca kimsesi arasında bunca kimsesiz olduğunu kim bilebilir? İnce, uzun, belki güzel; iyi bakımlı, iyi giyimli, blucini kendisine çok yakışan bir Çankaya kızının ölümü dileyecek denli yalnız olduğunu, çıkmazda olduğunu kim bilebilir? Kim bilebilir, sonunda, Mustafa’nın diretmelerinden yılarak, o parayı bulmazsam artık kesinlikle hainliğimin ilan edileceğini bilip Ercan’la dansa giderken, beklenen şu para için bunu yaparken en sonunda, o paranın gideceği kimseleri bile sevmez olduğumu, onlardan yıldığımı, yanlarında olmaktan yıldığımı, uzaklarında olmaktan da büsbütün yıldığımı kim bilebilir?

Birini seven biri var mı acaba bu kentte? “Kahrolsun faşizm!” diye bağırmasa da? Sözümü geri aldım. En çok şimdi böyle bağırmak gerek. Bağırdım. Bekledim. Kimse tutuklamadı beni.

Tozlu, puslu bir sıcak altında soluyan kente bakıyorum.

Bu kentte korkusuz tek kişi yok sanki.

Sevmekten korkmayan kimse yok.

Aklıma sevebileceğim birini getirmek istiyorum. Onu arıyorum. Uğur. Uğur, beni sevmiyordun. Bana acıyordun. Beni yetiştirmenin gururunu seviyordun. Şimdi uzağındayım. Şimdi attığın tohumların yeşerdiğini göremeyeceğin kadar uzağındayım ve beni bırakıyorsun. İyi bir öğretmen değilsin. Sabırlı değilsin. Hep en yakma bakıyorsun.

Güneşin batması çok uzun sürüyor bu kentte. Güneşin yükselmesi çok uzun sürüyor. Çok uzun sürüyor alacakaranlık. Ne gece, ne gündüz.

Ne uzun sürdü güneşin batması.

Parkın alt yanında bir duvarın üstüne oturdum. Gül’ün babasını düşündüm. Gül’ün babası bana ormanlardan, orman yangınlarından anlatmayabilirdi. Kendi içinin yangınını anlatabilirdi. Benim derdimi sorabilirdi. Aptalım. Ne çok bekledim. Bekledim, Ayşenciğim, iyi görünmüyorsun. Hadi bize gidelim. Bu hafta görüşe de birlikte gidelim, olur mu, desin. Bu hafta Gül’e birlikte gidelim, demek istemiştim ona. Gül’e bir kitap götürmek istiyordum. Bir şiir kitabıydı. Şiirler götürmemi küçümseyebilirler. Orada, içerde, ‘burjuva kızma bak, şiir okuyor, bize de getire getire şiir getirmiş,’ diyebilirler. O şiirleri okumasını nasıl istemiştim Gül’ün. Babasının karşısında otururken ise, Gül’e Engels’in bir kitabını götürmek istiyorum, demiştim. Duymazlığa geldi. Haklı. Oraya böyle bir kitap götürülür mü? Bu kez cümle cümle ezberlemiştim. Yine de nasıl oluyor, bütün bu yazılanlar, ezberlediklerim, evimde öğrendiklerimden, bu düzenden duyduğum nefretten daha öfkeli kılamıyor beni? Acaba halk, uzağımızdakiler, işçiler, öğrendikleri zaman nefreti, öğrendikleri zaman öfkeyi; devrilesi bir düzeni nerden öğreniyorlar? Bu kitaplardan mı? Benim gibi, bir merhabasızlıktan, bir sevgisizlikten, bir bakıştan, baskıdan ve açlıktan mı yoksa? Açlık. Şimdi soruyorum: Kim daha aç? Hangisi daha öldürücü?

Bunu arkadaşlarıma söyleyemem. Onlara böyle bir açlığın sözünü edemem.

Hızla bir sona doğru kaydığımı duyuyorum. Burada yalnızlıktan içim kazınıyor. Bir parkın kızgın beton duvarı ise canımı almaya yetmiyor.

Karanlık. İyice karanlık şimdi. Eve gitmeyeceğim. İntihar etmeyeceğim. Arkamdan gülmelerini istemiyorum. Ölmekten değil, en çok arkadaşlarımın arkamdan gülmelerinden korkuyorum. Ağlayan yine annem olacak. Bunu istemiyorum.

Aysel hala, çok mu geç? Şimdi sana gelemez miyim? Tanışamaz mıyız? O telefonumda olduğu gibi değil, kendim istediğim için, kendim seçtiğim için seni arayamaz mıyım?

Üç saat önce ağır ağır, isteksiz çıktığım yokuşu koşarak iniyorum. Caymamalıyım. Korkmamalıyım. Aysel halam beni görünce çok sevinecektir. Bana, ne yapmam gerektiğini söyleyecektir. Ömer abi... Evet. Evet. Ona sadece hayranım. Ona çok saygım var. Başka bir

şey değil. Büyük bir saygı. İnan hala, salt Ömer abiyi görmek için gelmiyorum size, inan!.. İnanmayın...

Gözaltından çıkartıldığımda fakülte kapalıydı. Sık sık uğradım. Kaç kez koridorları arşınladım. Ömer abiye rastlarım diye umdum, rastlamadım. Bana: "Nasılsın?" diyecek başka kimseler de olabilirdi tabii... Fakülte kapalı bulunmasaydı...

Kızılay'a inene dek koştum. Halama gideceğim. Ömer abiye. Cayarım diye korkuyorum. Cayarım diye koşuyorum. Acaba hâlâ o evdeler mi? Ne çok ev değiştiriyorlar. Nerde oturduklarını bile doğru dürüst bilmiyorum. Geçen yıl, bir gün babaannemi kapılarında taksi ile bırakmıştım. Bulabilecek miyim orasını? Belki de tatildeler... Annem Bayramoğlu'ndaki 'villasına' gitmek için hazırlanıyor. Villam, der o. Benim yüzümden gecikmiş bir deniz kıyısı. Gitmesi geciktikçe, sırtı göğsü açık giysiler dikinmesi çoğalıyor. Bikiniler prova ediliyor. Evin içinde, yarı çıplak, iri bir dana gibi dolanıp duruyor. Babam işlerini bir türlü uçlayamıyor diye kızıyor. Benim şoför okulumu savsaklamama söyleniyor.

Karamürsel'in önünden yukarı döndüm. Artık koşamıyorum. Soluğum kesiliyor. Burdalar mı acaba halamlar, bu kentte? Ya bulamazsam? Mutlak bulmalıyım onları, Ömer abiyi mutlak görmeliyim. İkisini de. Ömer abi ya yalmzsa evde. O zaman ne yaparım? Yüzüne nasıl bakarım?

Ona son kez fakülte kapısında rastlamıştım. Bana uzak bakmıştı. Belki kaim çerçeveli gözlüklerinden ötürü bana öyle gelmiştir. Ömer abi bana hep yakınlık gösterdi. Neden uzak baksın? Meğer beni görmemiş bile. Asistanıyla konuşa konuşa geçip gittiler. Hiçbir şey yapamadım. Bir zaman yaptığım gibi: "Ömer abi!" diye seslenemedim bile ona.

Başka bir gün seslenmiştim. Koridorda görünce arkasından koşmuş: "Ömer abi!.." demiştim. Dönüp bana bakınca yüreğim ağzıma geldi sandım. İçim bir tuhaf oldu. Güzel bir şeydi. Hiç bilmediğim, Uğurla da bilmediğim bir şeydi. Güzel bir şey olduğu halde korktum.

İkinci yılımın başlarıydı. Arkadaşlarım geçen yıl, Ömer abinin yeniden Devlet Planlama'dan çıkarılışını tartışırlarken, gazetelerde boy boy resimlerini görüp, boy boy demeçlerini okurlarken: "Aslaaaan!", "İşte bizden biri daha!" diye çığlıklar atarlardı. Annem, sarı saçları, altın zincirleriyle o koca arabanın içinde fakültenin önüne dayanmaya başlamıştı. Bunu yeni yeni akıl ediyordu. Ben de, sanki yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmiyor–muş gibi, arkadaşlarım gazetedeki resimlerine bakarlarken "Ömer abi der ki...", "Ömer abinin düşüncesine göre..." diye başlayıp Uğur'un çok seveceği, Gül'ün sevineceği, Zehra'nın da bana bakıp çok şaşıracağı yalanlar atıyordum. Ah Ayşen, kendini önemsetebilmek için ne yalanlara sığındın sen! Şimdi Ömer abin seni tanımazsa görürsün.

Ömer abi, bizim fakültede iki yıldır üst sınıflara ders veriyor. Bizler içinse, gökyüzünde bir tanrı o. Başka zaman olsa arkadaşlarımın kendisini arkasından Ömer, diye anışlarını yadırgardım. Ama onlar arasında birini adıyla anmak büyük bir şeyi anmaktı artık. "Bakın çocuklar, Ömer geliyor," dedikleri sıralar...

Ona koridorda rastlayıverince, içimde patlayan güzelliği kendimden bile gizlemeye çalışarak, işte bir kez daha yanımdakilere kendimi beğendirebilme çabası. Başka zaman olsa, onun o uzak, dalgın duruşu karşısında yüreklenip de yanına gidemezdim. Başka zaman olsa, daha pek çok nedenlerle öyle yüreklenip de koşamazdım yanma. Şimdi, içimde taşan duygudan da öte korktuğum bir şey var benim. Arkadaşlarım. "Hadi kızım,

anacığın seni bekliyor. Berbere gidecekmişsiniz!..” “Sana ne be Türkiye’nin nasıl kurtulacağından, dünya işçi sınıfının nasıl birleşeceğinden? Hadi sen babanın yanma bakalım...” “Hadi, şu ehliyeti al artık alacaksan da, o arabayı kaçır, bize getir. Yakında gerekecek...” Sonra da gülerlerdi. Bıkmış uzanmıştım bu sözlerden. Hadi Ayşen, koş Ömer abinin yanına. Her gün, her gece ananla–babanla değil de, onunlaymışsm gibi giri–ver koluna. Boynuna sarıl, sarıl ona. Sarılmak? Bunu yapamam. Bugün hiç. Ya anlarsa? Peki, seslen öyleyse. Sesleniver: Ömer abiii!.. Zehra’daki şu hazırola geçişe bak. Uzaktan Ömer abini görünce, senin koluna değişine bak. Her zaman senden elli santim açık yürüyen Zehra’ya bak. Onlara sen kendin, tek başına yetmiyorsan, iyi ya, ver hakkını şu robot kafalı kızın. Şimdi, ilk kez ayrımında olduğun çılgın duygunu bastır. Bir devrimci ol, iyi bir devrimci. Öldür o duygunu. Sonra da seslen, sesleniver işte, hadi...

“Ömer abii!..”

Ömer abinin dalgın bakışlarına –yoksa kaim çerçeveli gözlüklerden mi öyle görünüyor?– bir ışık düşüyor. Hayır, korkmana, gerilemene gerek yok. Sen ona arkadaşlarından çok saygı duyuyorsun. Peki, büyük, çok büyük bir sevgi duyuyorsun ona karşı. Şimdi en uç noktada olan bir sevgi. Peki aşk, peki aşk. Çocukluğum neden bu denli uzak geçti ondan?

“Merhaba Ayşen. Derse mi?”

Elimi tutuyor. Kolumu koluna geçiriyor. Sanki beni her gün görüyor. Beni her gün düşünüyor. Yüreğim çatlayacak. Derken, iki hafta önceki konferansında bir Ömer abi. Derken, fakülte kapısından girerken gözetlediğim... Sanki bütün bunları tek tek biliyor. Her şeyi biliyor. Her şeyi bilen Ömer abim, sevgiyi de biliyor. Beni arkadaşlarımın yanında yıkmadı. Bozmadı. Teşekkür ederim Ömer abi... Eğer ben, bir tek an, her şeyi birlikte sevdiysem, bütün dünyayı ve insanları bir tek an sevdiysem, bundan ötürü de çok sevindiysem, işte o an’dı bu. Ömer abinin benim kolumu kendi koluna geçirdiği an.

“Derse değil Ömer abi. Sanırım derse girilmeyecek. Öğrenci Birliği toplantı halinde. Kararı bekliyoruz.”

“Çünkü dün gece polis yine yurtlara girdi,” diye atılıyor Zehra. Her zaman her şeyi kendisinin yönettiğini sanır. Sanki yurtlara polis girmesini de tek başına kendisi engelleyecek.

“Herhalde biliyorsunuzdur,” diye ekliyor çığırtkan sesiyle.

Ömer abinin yüzü bulanacak, arkadaşlarımı da, beni de azarlayacak sanıyorum. Bu güzel an bitecek. Öyle bir şey olmuyor. Serinkanlı, rahat:

“Bilmiyordum. Şimdi geliyorum,” diyor.

O zaman da ben bozulmuştum. Anımsıyorum. Sanki Ömer abinin her şeyi bilmesi gerek. Dün gece sabaha doğru olmuş bir işi, fakültenin önüne post serip saniye saniye izlemiş olması gerek. Zehra’nın bir dudak büküşü, Uğur’un heyecanı ne çabuk bulaşıveriyor bana. Her saniye. Her durum karşısında. Zaten daha sonra aşkımdan da korkacağım. Uğur’a yöneldiğimi sanacağım. Onun koruyuculuğuna sığınacağım.

“Biz sürekli boykot istiyoruz,” diyor Uğur. “Siz ne dersiniz efendim?”

Ömer abinin bir şey demesine fırsat yok ki. Zehra, yumruğunu havaya kaldırıp:

“Kahrolsun faşistler, emperyalistler!” diye bağırıvermez mi?

Bu kez de korkunç utanıyorum Ömer abiden. Sanki Zehra o yumruğu Ömer abiye kaldırmıştır sanıveriyorum.

“Zehra... Ne yeri’var şimdi canım...”

Sözümü bitirememiştim. Zehra kaplan gibi, gözleri çakmak çakmak, nerdeyse ağzında tükrüğü kabararak konuştu benimle:

“Her zaman her yerde bunu bağırmalısm. Bağırmayacak–san yanımızda işin ne?”

Ömer abinin kolu altındaki kolum bir seğirme geçiriyor. Titrediğimi anlamıştır. Artık bunu anlamaması olanaksız. İşte tıp tıp vuruyor elimin üstüne. Beni yatıştırmaya çalışıyor. Zehra’ya ne karşılık vermem gerek Ömer abi? Onunla nasıl konuşmam gerek şimdi? Bilemiyorum ki. Ondan çekiniyorum. Hemen siniyorum. Hadi Ömer abi, susma. Koru beni. Kurtar beni. Beni sev, Ömer abi.

Ömer abi:

“Makineleri, fabrikaları mı kırmak istiyorsunuz, sistemi mi?” diye sormuştu onlara. Sesi dingin. Bakışları sevecen.

Ne demek istedi acaba? Hiçbir şey anlamıyorum. Üniversitede makinenin işi ne, fabrikanın işi ne?

“İkisini de efendim, ikisini de...”

Ne kolay konuşuyor bu Zehra.

“İkisini de olur mu? Elbette sistemi,” diyor Uğur da.

Bense yalnız babam gibi babalar, annem gibi anneler olmasın, yiyip içtiğimden, giyip çıkardığımdan utanmayayım istiyorum. İçimdeki o bir tek en güzel an’dan utanmayayım istiyorum. O duygudan korkmayayım. Bunun için makine ve fabrikaları kırmak ya da sistemi kırmak; hangisini seçmem gerekiyor? Üniversite içi, Üniversite yönetimine karşı savaşım belki de fabrikaları kırmaktır. Babamdan, annemden utanmamak, arkadaşlarımdan korkmamak, içimdeki bu yeni çağıltıyı bastırmamak da o zaman belki sistemi kırmak olur. Düşünmeliyim. Bulmalıyım. Yok, ben belki de Uğur’u sevmeli, Ömer abiyi ise sadece saymalıyım.

Şaşkınlaştıkça aptallaşıyorum. Artık kitaplardan ezberlediklerimi de karıştırıyorum. Aysel halamlara gitmekle gitmemek arasında bocaladığım için de, indiren gecenin serinleteme–diği bu çirkin kaldırım taşları büsbütün boğucu.

“Sistemi parçalamak üniversitede sürekli boykotla mı sağlanıyor?” diye gülümsemişti Ömer abi.

Arkadaşlarımla birer çocukla konuşur gibi konuşmasından hem hoşnutum, hem değilim. Şimdi Ömer abi de düşecek onların gözünden. Şimdi Zehra da, Uğur da başlayacaklar: Bırak o bildiri devrimcisini!

Boykot devrimciliği bildiri devrimciliğinden öte bir şey olmalı. Sonra ben yine ayrılacağım Ömer abiden. Yine bu arkadaşlarımla kalacağım.

Uğur, Ömer abinin serinkanlı gülümseyişi altından kalkabilmek için:

"Daha bu sabaha karşı kaç arkadaşımızı toparlayıp götürdüler. Siz de nerdeyse boykot kararını küçümseyeceksiniz," diyor.

Uğur bile ne çabuk değişiyor. Ne çabuk kuşku duyuyor. Ben de... Ben de... Kalın çerçeveli gözlükler ardındaki bakıştan titremem bir aşk mıydı gerçekten?

"Sen ne düşünüyorsun Ayşen?"

Öyle ya, ben ne düşünüyorum? Koşup yanma geldiğime, arkadaşlarımı da onun yanına sürüklediğime göre, benim de diyecek bir sözüm olmalı.

"Benim için önemli olan güç birliği Ömer abi. Arkadaşlarımla birlik olmak."

Daha ne yapabilirim? Bireyciliğimi başka nasıl yana atabilirdim? Nasıl olsa Lenin: "Gençliği örgütleyin," dedi. Nasıl olsa Zehra da, bir grup arkadaşın kendi eylemlerinden bile kuşkuya düştükleri günün birinde, altı kırmızı kalemle çizilmiş şu satırları onların önüne atıverdi: 'Üniversite içi küçük çatışmaların başlangıcı, göründüğü gibi küçük değildir. Bu, çok büyük bir başlangıçtır. Çünkü bunu, er geç çok büyük sonuçlar izleyecektir... Gençlik, öğrenci gençlik, savaşıma karar verecektir...'

"Atlama, atlama!" diye çıkışmıştı o gün de Gül. "Aradaki cümleyi neden atlıyorsun? Neden 'özellikle işçi gençlik' sözünü atlıyorsun ha? İşçi olmadığın için mi?"

"Sen işçi misin sanki?" diyor Zehra da. Tuncer abinin bizim aramızda ona verdiği önderliği biri elinden kapıverecekmiş gibi.

"Durun çocuklar. Daha önce şunu hatırlayın," diyor Uğur da. "Ne demiş Marks? 'Gençliğin eylem biçimi küçük burjuvanın eylem biçimidir. Küçük burjuva davranışlarının serüvenciliği, kaypaklığı, sorumsuzluğu ve şiddete, teröre yatkınlığı gençlik eylemlerinde de görülür'..."

"Bu bir özeleştiri mi?" diye haykırıyor Zehra.

"Öyle say," diyor Uğur.

"Ben gerilemem!" diyor Zehra.

O zaman Uğur da çekingenleşiyor. Pısmamak için, gereğinden sert bir sesle:

"Kim geriliyor?" diyor.

Nerde olmuştu bu tartışma? Bana yüzyıllar öncesi gibi geliyor. Daha bu tartışmanın üstünden hafta bile geçmeden nereye gittiler onlar peki? Televizyon, radyolar onların adlarını saydı. Benim adımı neden saymıyorlar? Ömer abi, o günkü rastlaşmamızda, aylar önce yani, bize bir şey söylemeliydiniz. Her şeyi öyle ortada bırakmamalıydınız. En azından Uğur'a da, Zehra'ya da, bir gün gelin, konuşalım, demeliydiniz. Beni onlardan ayrı tutmamalıydınız. Oysa:

"Bunları ayaküstü konuşamayız Ayşen. Birgün bize gel. Aysel de sevinir," dediniz.

Size gelmedim. Arkadaşlarımı da çağırsaydınız gelirdik. Yalnız gelemedim. Yalnız olunca, içimdeki bütün korkulardan korkmasam gelirdim. Ama böyle, siz yürüyüp gidince yanımızdan, Zehra da:

"Yahu, bu da mı korkaklaşmış nedir? Beğenmiyor mu eylemlerimizi?" dedikten sonra tek başıma gelemezdim. Sonra... Aramıza yeni girmiş bir Mao da var. Adını henüz duyduğum...

Mao'nun sözlerini duvara şöyle yazdıklarını görmüşsünüz: Genç aydınlar, öğrenciler! Geniş yığınları harekete geçiriniz. Onları örgütleyiniz!

Bu duvar yazılarını okuyup:

"Pek güzel. Ne zaman çıkılıyor kırlara?" demişsiniz. Tuncer abinin önderliğinde bir grup size bağırmış:

"Çıktık bile!"

Ardından Tuncer abi öne fırlamış:

"Bizimle misiniz, değil misiniz?"

Gözlüğünüzü çıkarmışsınız. Hohlayıp silmişsiniz. Yeniden takmışsınız gözünüze:

"İsterdim ama, artık eskisi kadar iyi yürüyüşçü değilim. Dağları rahat tırmanamıyorum, " demişsiniz.

"Mao altmış yaşında her yere koşuyordu ama!" diye haykırmış o da.

"Belki de gittiği yerlerde iyi bakılıyordu ona."

"Hocam, halkımıza güvenmiyorsunuz siz, halkımıza güvenmiyorsunuz!" diye bağırmış son sınıf öğrenciniz Tuncer abi. Ardından hep bir ağızdan bağrışmışlar:

"İn aşağı, in!.."

Onlara ne dediğinizi, onları nasıl yatıştırdığınızı bilmiyorum. Onlar yalnız kendi dediklerini aktarırlardı çünkü: Maliye Tetkik Kurulundayken, Planlamadaki raporlarının, araştırmalarının başındayken iyidir bunlar. En devrimcileri kitapları yorumlamakta, yorumlayıp bize aktarmakta da biraz işe yararlar. Ama iş somut eyleme geldi mi, yan çizerler. Göze alamadı tabii. Bu eski sosyalistimiz de hemen yan çizdi. Kimimiz fabrikalarda, kimimiz kırsal kesimlerde görevler üstlendik. İki köyde toprak işgali sağladık.

Ona da, gelsenize bizimle şu köye diyoruz, belim ağrıyor, diyor adam. Hah hah, haaaaay!.. Bunlara kalırsa Kreisler'i tersyüz geri çevirmek yeter. Birgün halkın kendisi defedecek Kreislerleri. 6. Filoyu karasularımızın eşiğinde daha, duman edecek. Yakındır, yakın!.. Güneşin zaptı yakın!.. Biz bu Ömer'den yana umutluyduk ya, boşunaymış. Lafa bakın. Şimdi koşullar hazır değilmiş daha. Şimdi serüvencilikmiş bizimki. Halk yeterince bilinçlenmeden örgütlenemezmiş. Harekete geçirilemezmiş. Geçirilirse de çok kıyım olurmuş. Yetti bu ılımlı sosyalistler de!

Birkaç gün hep böyle konuştular. Hep Tuncer'in önderliğinde. Artık yanında Yıldız, kantinde, koridorlarda çın çın öttü sözleri. Yıldız yanındayken daha atak. Lider olmaya daha yakın.

Size gelemezdim Ömer abi. Tek başıma size geldiğimi de duymalarını hiç istemezdim. Kaynağı siz olan, içimdeki o büyük, güzel çağıltı ise en fazla ürkütüyordu beni.

Zehra da, gün günden daha erkekleştirdiği sesi, iki santimlik kısa saçları, üstüne geçirdiği o erkek parkasıyla sıska, sarı, çirkin; güm diye indirmez mi:

"Yuh be bize! Biz de ne çabuk kanıyoruz bazı adamlara yahu!.. Onu göklere çıkaran hangi sol basın? Burjuva sol basın! Hemen koşullanıyoruz. Bu açık ayrımı bile göremiyoruz arkadaşlar!.."

Sonra bana dönüyor.

"Git kız, söyle şu eniştene de, halanın kocası mıdır nedir, söyle ona da, o karıyı boşasın hem. Biz halkımızın geleneğine aykırı düşen sosyalistlerden hoşlanmıyoruz..."

Zehra'ya çullanmamak için güç tutmuştum kendimi. Onu daha sıska, daha sarı, daha çirkin bulmuştum. Yine de Uğur'u bile takabiliyor peşine. Uğur eylemde onunla, pastanelerde benimle...

"Ne bakıyorsun be? Git sor bakalım, halan niye atılmış şimdi kürsüsünden?"

Halam kürsüden mi atılmış? Ne zaman? Allak bullağım.

Gül hemen yetişiyor. Dost kolunu boynuma atıyor. Uğur'un bile gösteremediği bir yürekliliği gösteriyor:

"Bunlardan Ayşen'e ne Zehra? Arkadaşlarımızı yakınlarıyla, geçmişleriyle falan yargılamaktan ne zaman vazgeçeceksin sen?"

Böyle konuştun Gül. Şimdi nasıl oluyor da, mektuplarıma karşılık vermiyorsun? Nasıl oluyor da, görüşlerde benden uzak duruyor, bir süredir beni oraya yeniden gelmekten alıkoyuyorsun? Sen de değiştin Gül. Uğur'dan da ileri...

"Yakın ilişkilere ve geçmişlere sünger çekilirse dava su alır!"

Zehra'nın Gül'e yanıtı buydu. Boyun damarlarını geren, onu olduğundan çirkin kılan bir katılıkta...

Kimin kızı Zehra? Evi nasıl? O an'a dek bunu hiç merak etmemiştim. Zehra'nın nerden geldiği, kimin nesi olduğu kimsenin de aklına gelmiyordu. Görünümü mü düşündürmüyordu bunu? Adanalı olduğunu biliyorum, hepsi bu. Adana'dan bir işçinin kızı mı, pamuk tarlalarında çalışan bir ırgatın kızı mı yoksa? Hadi canım, bir ırgat kızı başkentin bir üniversitesine kadar nasıl gelebilirmiş! Nasıl şetlant bir süveteri olabilir ve altı ayda bir gözlük çerçevesi değiştirebilir, hepsi birbirinden çirkin ama hepsi de birbirinden pahalı? Zehra'nın kimin nesi olduğunu o gün düşünmeye başlayabilirdim. Bense Zehra'ya hep inanmak istiyorum. Yıldız'a da. Herkesi kendisiyle ölçmek. Yıldız artık hep Tuncer abi ile. Kimse Yıldız'ın babasının kim olduğunu sormuyor. Yıldız sordurmuyor. Bir davranış sorunu olmalı bu. Hep ben. Annemin yüzünden... Belki ben de kendimi saklamasını bilmiyordum. Yoksulluk edebiyatında, beceriksizdim. Bu değil. Ben, bir kişi olmaya çalışıyordum. Adım, adım.

"Senin halanın bir zamanlar bir öğrencisiyle çok yakın ilişkisi olmuş, bilmiyor muydun? Ömer beyimiz buna ne dediler acaba?"

Babam. Annem. Şimdi sıra ötekilerde: Halam, eniştem, öteki halam. Sonra sıra babaanneme de gelecek tabii.

Daha üç gün önce Ömer abiyi koridorda görünce saygıyla toparlanan bu Zehra mı? Ömer abinin dersinde geçen o olaydan sonra, Tuncer'den işareti alır almaz, bu ne kolay suçlamalar? Ne çabuk çamur atmalar?

"Yok yahu!.."

Kaba kaba güldüğünü duyuyorum Uğur'un. "Kimmiş bu öğrenci? Ben de Serap hocayı mı ayarlasam yoksa?"

Uğur, bu bir şaka bile değil! Uğur, babam konuşuyor sanıyorum. Her zaman gözlerime yumuşacık bakan sen, şimdi nasıl bu Uğur olabiliyorsun?

O gün Zehra'yı annemden, Uğur'u babamdan ayırabilmek için çok güçlük çekmiştim.

Gül olmasa, senin yanından kaçabilir, daha ta o günden tek başıma kalabilirdim Uğur. Ya da daha o günden anneme koşup, arkadaşlarım senden daha sığ, diyebilirdim. Saçlarımı bakımlı ellerine usul usul okşatabilirdim. İstediğim tek şey kalmış gibiydi, biliyor musun? Memleket bir yana dursun; küçük bir güzellik, içten bir yakınlık... Suç mu bu? Annemle babam, halam üstüne öyle çiğ, çirkin konuşurlardı ki, kulaklarım o sözlerle öylesine dolmuş, kafam öylesine koşullanmıştı ki, bir kadının kendisinden genç birine çıkarsız ilgisi, bir genç kızın kendisinden çok büyük erkeğe aşk duyması ayıpların en büyüğü gibi gelirdi bana. Yaşamamışların koydukları kurallarla her şeyi nasıl genelleyi veriyoruz. O öğrenci kimse, ben onun kadar yürekli, istediğinin üstüne gidebilen biri olabilseydim, Ömer abiye...

"Beni şaşırtıyorsun Uğur," dediğini duyuyorum Gül'ün. "Senden beklemezdim. Ağzının suyu akıyor nerdeyse..."

Sen utanmayı bilirdin Uğur. Gül'ün sözleriyle kıpkırmızı oldun, kırık dökük konuştun:

"Şaka... Şaka canım... Çirkin bir şakaydı, farkındayım... Özür dilerim... Senden de Ayşen... Bu ben değilim, biliyorsun..."

Elbet, senin de düştüğün yerin acısını birinden, tam yerinden, Zehra'dan çıkarman gerekiyordu; öyle yaptın:

"Saçmalamayalım Zehra! Hem ben sana bir şey söyleyeyim mi? Bazan bir öğrenciyle hocası arasında da çok güzel yakınlıklar kurulabilir... Aşk gibi, ondan da ileri... Biz aşksız, sevgisiz bir devrim düşlemiyoruz herhalde?"

Aşk, sevgi... Bunlar ne aşağılık sözler Zehra için:

"Hıhh, aşk–meşk!" diyor. Omuz silkiyor.

Tuncer abi o zaman karışmıştı söze:

"Bana bak Zehra, baban bir şarkıcı kadına tutulup ananı bıraktı, Adanalı o fabrikatör oğlu da seni değil, başka bir kızı sevdi diye kadınla erkek arası her ilişkiyi kirli görmen gerekmez. Bu kini sil içinden artık!"

Tuncer abinin şimdi bir Yıldız'ı olmasaydı, biz Zehra'yı hiç bilemeyecektik demek? Yüreğim Ömer abi için çağıldayıp durmasa ben, Aysel halamı hep Zehra'nın bildiği gibi bilecektim demek?

Zehra'nın ağladığını, "Orospu çocukları!" diye yakasını paçasını yolduğunu anımsıyorum. Çok üzülmüştüm. Ne yapacağımı şaşırmıştım. Tuncer abiyi de çok acımasız bulmuştum, ne yalan söyleyeyim. Bizim yanımızda açıklanmayabilirdi.

"Kes bu gülünçlükleri!" diye üstelemişti oysa. "Yeter be! Yüz verdik, tepemize çıktın. Bana bile burun kıvırır oldun. Devrimciliğe sıvanan herkes, önce kendi içindeki hastalığı temizlesin, işte bukadar!"

Yıldız sessiz, dokunulmazlığı olan bir kraliçe gibiydi Tuncer abinin yanında. Zehra ise, Tuncer abinin bir dediğini iki etmez, onun ağzının içine bakardı. Sanıyorum o gün koptular. Uzun süre belli etmediler ama, alttan alta düşman kesildiler. Bu ise hiç rahatlatmadı beni. Sanki daha derin bir çukura düştüm. Daha da şaşkınlaştım.

Her şeye şaşıyorum. Her şeye şaştıkça ağlamak istiyorum. Her gün bir nedenle ayaklarımın altından kayıyor yer, toprak.

O günler içinde bir gün size gelirsem bütün bunları anlatıvermekten de korktum. Sonra da o güven veren, beni ısıtan kolunuza artık hiç kopamayasıya sığınıp kalmaktan Ömer abi.

Şimdi geliyorum. Şimdi beni nasıl karşılayacağınızı bilmiyorum.

Gecenin karanlığı üstüme abanıyor. Serinlik asfalta değmiyor. Ama beni ansızın üşütüyor. Ürperdiğimi duyuyorum. Bütün gün o sıcakta dolaştım. Şimdi bozkır gecesi iyice serin. Hâlâ dolaşıyorum. Önce Gül'ün babasına gittim. Gidecek başka yerim yoktu. Bir ara babaanneme bile telefon etmiştim. Postaneden. Ona sığınmak istemiştim: Yaşar büyük temizlik yapıyor Ayşenciğim... Perdeleri yıkattım... Parkeyi cilalayacak şimdi... O da iyice sakarlaştı artık... Avizenin tozunu alayım derken masanın üstündeki vazoyu kırıvermesin mi? Çok kızdım Ayşen... Çok söylendim... Bir yandan da kaçıp gitmesinden korkuyorum

yavrum... Yenisini bulmak kolay değil... Kalakalırım şu zamanda... Babandan çekiniyor da ondan duruyor, yoksa... Bunlar ıssız ev sevmiyorlar çocuğum... Neyse, az önce yepyeni bir çift pabucumu verdim de gönlünü aldım yeniden... Sinirlerim yatıştı desem, yalan... Şimdi balkonu yıkıyor. Beni duymaz... Bir toz almış yine, görmelisin... Sandalyelerin aralıklarına bezi şöyle bir sokmamış... durup duruyor... alınsa yeri var., hemen çöküyor... Her saat... Hep... Hemen çöküyor...

Herkes için bir yerlere çöken bir toz var.

Babaanneme ne dedim? Yaa? Evet. Öyle mi? Vah vah...

Çok uzun konuştu. Ya da bana öyle geldi.

Çevremde tek kişi yok. Bir tek kişi bulunsun da, 'Arkadaşlarından ne haber?' diye sorsun. 'Sen ne yapıyorsun? Nasılsın?' desin. Tek kişi olsun da, 'Boynu altında kalsın bu faşistlerin, işkencecilerin,' desin. Birlikte yaşadıklarımın içinde, şu an'daki çevremde böyle diyecek tek kişi yok. Var, var. Ercan'ın kardeşi. Hakan var. Onun da sessizliği beni ürkütüyor. Abisi peşimden kopmadıkça, o benden kaçıyor. Abisi üstüme düştükçe, kendisine açılabileceğimi sandığım bu çocuk, benden uzak duruyor. Belki de abisinden uzak durmaya çalıştığı için, benden de uzak durmak zorunda kalıyor.

Geçenlerde bir gün, ona dolmuş durağında rastlamıştım. Neden bilmiyorum, beni ya suçlarmış, ya sorguya çekermiş diye ürktüm. Bu sersem abime niye pas veriyorsun, diye sorarsa ya? Ercan'a pas mı veriyorum? Nasıl olur? Tek başıma kaldıkça onu yanımda buluyorum. Her boşluğu kolluyor bu Ercan. Her yıkkın günümün içine çıkıp geliyor. Nerden de kokusunu alıyor? Hakan'ı durakta görünce, ürke ürke:

"Merhaba," demiştim.

"Merhaba Ayşen."

Ürkecek bir şey yok. İçine kapanık bir çocuk işte. Abisi gibi yapışkan değil, hepsi bu. Hakan'dan ürkmen yersiz.

"Sana geçmiş olsun diyemedim, özür dilerim. Geçmiş olsun..."

Yüzüne bakamamıştım:

"Nasıl geçtiğini biliyorsun Hakan."

"Evet" diyor, durgun bir sesle. "Arkadaşlarına karşı da kötü duruma düştün, bendine karşı da. Özellikle kendine karşı. Nerden bilecektin? Senin kusurun değil ki. Takma kafanı. Aslolan bundan sonrası."

Yaşından ne kadar büyük görünüyor. Ercan'dan büyük görünüyor. Gülümsemek istiyor, ama nedense bir türlü elinden gelmiyor. "Takma kafanı... Aslolan bundan sonrası..."

Takan ben miyim? Çıkınca bu denli yalnız kalacağımı bilseydim, o gözaltından cesedimi taşırlardı benim! Hakan'a buna benzer bir şey söylemeye hazırlanıyordum. Aydınlıkevler'e gidecekmiş. Bineceği dolmuş gelmiş, koştu gitti.

Ercan söylüyor: Bir süredir evde kimseyle konuşmuyormuş.

Hakan'dan çekineceğim yerde abisinin inadından, benim her boşluğum içine hemen koşup yerleşmesinden çekinsem daha doğru: Bak Ayşen, ben de onaylamıyorum işkenceyi. Babamdan hesap bile sordum. Engel olun, dedim. Kaç kez. Hakan gibi küsmeden, bağları tümüyle koparmadan konuşmaya çalışıyorum onunla. İnan. Ama...

Ardından bu ama'lar, fakat'lar, lâkin'ler, gelmese bazan on Ercan'a bile on dakikadan fazla dayanabileceğimi sanıyorum. En azından "Oh olsun onlara", "Ellerine sağlık aslan ordumuzun, CIA'nın, Kontrgerillanın, MİT'in" falan demediği için. Çünkü babamdan buna benzer laflar duyuyorum. Annemden buna benzer laflar duyuyorum. Babaannemden bile buna benzer lafların suyunun suyunun suyunu duyuyorum. Bari o sussa! Ercan, benim öfkem, benim oflarım, poflarım karşısında sabırlı duruyor. Durup beni dinliyor. Ne geçirdiğimi anlar görünüyor ya, bu bile yetecek bana artık. En çok, en en çok bundan ürküyorum. O parayı annemden olsun koparabilmek için Ercan'la dansa gitmeye boyun eğdiğimde, Mustafa'nın isteğinden üzüntü duyduğumu ne diye andım sanki? Ercan da tabii:

"Kendi evin olsa, çevreni, dostlarını kendin seçebilirdin en azından. Anneni babanı daha az görür, arkadaşlarınla da daha özgür olabilirdin"i yapıştırdı.

Evlenme teklifini yinelemesinin yeni bir yolu. Bu yol bana gitgide uygun görünmeye başlıyor. Görünmüyor, görünmüyor... Görünmesin!..

"Belki ama, o evin içinde sen olmayacaksın Ercan!"

Surda, bir başka durakta Hakan'a rastlayıversem şimdi. Rastlasam ona, kendi sessizliğinden çok, Ercan'ın konuşkanlığının beni ürkütmeye başladığını söyleyeceğim. Bu bile iyi gelecek. Tam adını koyamıyorum. Adını koyamadığım o şey üstüme üstüme yürüyor.

Çankaya tepesinde parka oturduğumdan buyana iki dakika geçmedi sanıyorum. Şimdi nerdeyim? Nasıl bir hızla indim, nasıl bir hızla geçtim Kızılay'ı, ne zaman yürüdüm o uzun, her yanı gece kulüpleriyle dolu Gazi Mustafa Kemal Bulvarını? Hiçbir şey olmamış sanki. Hiçbir şey olmuyor. O kulüpler dolup dolup boşalıyor. O tavukçular, işkembeciler dolup dolup boşalıyor. Soğuğu iyice duyuyorum. Çok sıcak bir Temmuz sonu gününün çok soğuk bir bozkır gecesi şimdi. Titriyorum. Çenelerim birbirine vuruyor. Ben halama nasıl giderim? Gidince ne derim? Yüzüne nasıl bakarım? Ömer abiyi görünce titremem nasıl en uç noktalara varmaz? Özlemim bu sorulara karşılık bulabilmemin çok ötesinde.

Bir gün bize gel, demiştiniz ya Ömer abi? Ancak bugüne dek erteleyebildim. Artık erteleyemiyorum. Ertelemem için kimse yardımcı olmuyor. Ne yapmalıyım? Dönecek yerim yok.

Mebusevleri... Mebusevleri... Orasıydı tabii. Babaannemi taksiyle bıraktığım yer... Hangi sokaktı, hangi apartman?

Yolun sağındaki tek katlı, bahçeli ev gözlerime tanıdık geliyor. Tam böyle bir evin karşısında durmuştuk. Dört katlı falan bir yapıydı. Yandan girişi vardı, yanılmıyorsam. Demir bir kapıyla küçük bir bahçeye giriyordun. Babaannemi o kapıdan geçirmiş, sonra geri dönmüştüm. Karlı buzlu bir günle böyle bir gecenin bahçesi birbirinden çok uzak. Şu

ağaç var mıydı? Böyle çiçekli miydi bu giriş? Ben isli, kara, ağaçsız bir bahçe anımsıyorum. Yine de buradan geçebilirim. Merdivenleri çıkıp bütün kapıların üstündeki adları tek tek okuyabilirim. Gelmeden telefon etmeliydim. Burda olup olmadıklarını, doğru adreslerini, beni isteyip istemediklerini öğrenmeliydim. Hiçbirini yapmadım. Kendimi tepenaşağı bırakıp Çankaya'dan kentin ortasına dek koştum. Bacaklarım titriyor. Sendeliyorum. Yatışmalıyım. Titrememi geçiştirmeliyim. Ben halamı görmeye gidiyorum. Ben halamı görmeye gitmiyorum. Ben Ömer abiyi görmeye gidiyorum. Ben ikisini de göreceğim; bukadar! Beni görünce ikisi de çok sevinecek. İkisi de mi? İkisi de. Halam da? Halam da. Halam en çok sevinecek. Ona derim ki: İnsanlararası sevgisizlikten yıldım. Bana yardım et hala!

Bunun ardında ne var? Kocanı sevmeme izin ver.

İzin mi istenir böyle durumlarda, ne yapılır?

Otomata çekinerek bastım. Saatime baktım. On bire geliyor. Bu saatte kapılarını çalmamı nasıl açıklayacağım onlara? Gül'ü anlatırım. Hayır, Gül'ün babasını anlatırım. Bu öğleüs–tüki Gül'ün babasını. Yok. Uğur'u anlatırım. Hadi kızım, hadi, diye yazışını bana. Onu anlatırım. Ya da, daha Uğur böyle yazmadan önce, beni Uğur'suz koydukları, artık hiçbir şeysiz koydukları günkü annemi anlatırım. Yalnız onu anlatsam yeter. Annemi anlatırken babamı anlatırım. Hiç iyi sevemeyişlerini kızlarını. Çocuklarını çok kötü sevişlerini anlatırım. En çok Ercan'ı anlatırım. Şimdi artık en tehlikelisi o. Bazan kendi kendime, bu çocuğa karşı insanlıkdışı mı davranıyorum acaba, diye soruyorum. Çünkü ne olsa onu tanımaya bile çalışmadım. En çok onu anlatırım işte. Değil, belki de en çok Hakan'ın sessizliğinden ürktüğümü, babasına ve abisine düşmanlığını sürekli canlı tutabilmesinden ürktüğümü anlatırım. Ya da hepsini birden anlatırım en iyisi. Zehra'yı anlatırım. Tuncer abiyi belki... Yıldız'la elele olunca değişen, gülümsemeyi öğrenen Tuncer abiyi... Hep anlatırım. Kolejdeki beni, sonraki beni, şimdiki beni... Hepsini, her şeyi birden anlatamazsam Tümgeneral Hayrettin Özkan'ı anlatırım. Babamla uzun uzun motor alışverişi konuştuklarını... Bunu nasıl anlatırım? Babam hiç sevmiyor Hayrettin Özkan'ı. Yine de birlikte yemeklere çıkıyorlar. Yemeklerden dönüşte babam, şu adamın kuyruğunu bir kıstırsam, diyor. Bu ne demek? Anlatın. Ben bildiğim her şeyi anlatırım da, bir şeyi anlatamam. Belki, 'şu adamın kuyruğunu bir kıstırsam'ın ne demek olduğunu bile anlatabilirim de, tek şeyi anlatamam. Yavaş yavaş içimden boşalanlarla yavaş yavaş ya da ansızın beni içlerinden boşaltan herkesin ve her şeyin yerini, usul ama derinlere kök salarak Ömer abinin alışını... Bunu anlatamam size. Bunu kendime saklarım. Çok titriyorum.

Üçüncü kattaki arka dairenin kapısında, göz alıcı olmayan biçimde yazılmış adlarını gördüm. Bizim evin kapısında babamın adı kocaman bir levha üstüne kazınmıştır. Sapsarı, çok parlak, altına çok benzer pirinç bir levha üstüne. Burada, zilin dibindeki minik dikdörtgenin içine salt soyadlarını yazmışlar. Çoğullaştırarak. Elim bir türlü o yuvarlak düğmeye uzanamıyor. Zile bassam da kuş sesleri verse, çok bozulacağım. Bu kapının gerisi de önünde sonunda iki kişilik bir dünya işte. Nice toplumcu olsalar, iki kişilik bir dünya. Gerisi onların soyut kalabalığı. Kendimi yakaladım: Yüreklenmeye çalışıyorum. Hadi Ayşen, çekinecek bir şey yok. İki kişilik bir dünya topu topu. Zile bas, içeri gir. Ben geldim. Merhaba. Nasılsınız?

Ömer abi evde de takıyor mudur o kaim çerçeveli güzel... gözlük işte canım, gözlüklerini?

Otomat çoktan söndü. Düğmeye basamadım. Merdivenleri yeniden aydınlatamadım. Ben bu kapıdan içeri giremem. Yasak! Yasaklar salt bizim evde mi? Salt o koğuşlarda, nizamiye kapılarında mı? Burası bana yasak. Aysel halama çok uzağım.

Çünkü Ömer abiye gereğinden fazla yakınım. O burda yalnız oturmuyor. İki kişi oturuyorlar.

Karanlık merdivenlerden tökezleyerek kaçtım. Sokak boyu Aysel halamı suçlayabileceğim bir yığın şey aradım. Kolejdeyken ben, bana doğum günlerimde armağanlar getirmemiş olmasına kırıldığımdan gayrı hiçbir şey bulamadım. Bulduğum bu şeyse, ona karşı duyduğum utancı çoğaltmaktan öte bir işe yaramadı. Annemin onun hakkında evde ileri geri söyledikleri ise, şimdi Aysel halamı gözümde biraz daha büyütmeme yarıyor.

Ansızın, ben gözaltındayken beni görmeye neden gelmediğini düşündüm. İkisi de gelmedi. Halam da, Ömer abi de...

Ben onlar için çoktan varolmayan bir Ayşen'im.

Ömer abi: "Birgün bize gel," dediği zaman da, beni oraya gitmekten alıkoyan birçok neden arasında en gerçeğini o zaman buldum.

Üç yıl var. Belki dört. Babaannemde yemekteyiz. O sıralar çekilmez bir kızdım, ama değiştim hala. Babamla aranızda kötü bir tartışmanın patlak verdiği o akşam, sana edepsizce dudak büküp, ağzımda kocaman bir madlen çukulata, "Ama siz de öğrencilerinizle bile geziyormuşsunuz, görmüşler işte!" deyiveren Ayşen değilim. İnanın değilim. Olsaydım, Ömer abiye tutkumdan ötürü kendimi suçlardım. Oysa içimdeki tek güzellik, bu duygu. Kendimi suçlayamıyorum.

Döndüğüm yol, geldiğim yolun aynı. Tek ayrımı, gece kulüplerinin sarhoşlarını, kusmuklarını dışarı taşırmış olmasında. Laf atanlar, arabalarıyla karı kız peşine takılan yeni zamparalar. Ben kendimi ansızın bu kulüplerden birinde sevgisizliği çoğaltan ya da sevgisizliğin çoğalttığı bu adamlardan biriyle kucak kucağa görüyorum. Delirecek kerte korkuyorum. Bir taksiye binemiyorum. Artık bundan da korkuyorum. Çok üşüyorum. İçim dışım buz kesiyor. Üşümek hele, korkudan fazla çıldırtıyor beni. Ben o uzun caddeyi, geçit vermez karaçalılarla dolu bir ormanı geçercesine, oram buram yırtılarak, her yanım çizilip kanayarak geçiyorum.

Bütün o uzun, çirkin caddeyi aşınca, en sonunda ağladım: Ama siz de beni gözaltındayken bile aramadınız!

Benimle görüşmelerine İlhan Dereli ve Müjgân Dereli'nin engel olduklarını henüz bilmiyorum ki. Yanlışınız var, yanlışınız var... Ayşen niye gözaltına alınsınmış? Sizin kışkırttıklarınızla bir mi o? Ayşen bizim kızımız. Ayşen, Bayramoğlu'nda. Denizde.

Aysel halamla Ömer abi bunun gerçek olmadığını öğrendikleri zamansa, onlar beni çoktan dışarı çıkarttırmışlardı bile. Gül'den ayırmışlardı. Uğur'dan ayıracaklardı. Kime söylesem, benim o koğuştaki yirmi günümün, ömrümün en özgür yirmi günü olduğuna inanmaz. O yirmi günden Hayrettin Özkan ve İlhan Dereli eliyle çekilip çıkarılmanın, tek kişilik en dar bir hücreye kapatılmak olduğunu anlayabileceklerse daha çok olabilirdi. Ben

rastlamadım. Biraz Hakan... Durakta rastladığım zaman seçtiğim bakışı... Bana yakınlık duymaktan utanan bir bakış değil miydi o? Örtünüp kaçan?

Eve vardığımda saatin kaç olduğunu bile bilmiyordum artık. Annem de soruyor:

“Nerdeydin?”

Ben nerde olduğumu kendime söyleyebilsem!

Müjgân Dereli içerde, kırılan tırnağına baka baka inildiyor.

Ne tuhaf! Koşup, boynuna sarılıp “anne!..” demek istedim. Kendimden en çok o zaman utandım.

Böyle bölük pörçük utanıp durmaktansa bir kez utanırsın, olur biter Ayşen. Ercan’la evlenirsin, olur biter.

“Yalnızlığı göğüslemek herkesin kolay başarabileceği bir iş değil Ayşen,” demişti Ömer abi. O gün.

İki buçuk ay sonra, bu kez hiç çekinmeden, utanmadan kapılarını çaldım. İçeri girip mavi nikâh çağrı kartımı önlerine koydum.

“Ayrıca çok da gençsin...”

Dişlerim birbirine vurmuyor artık. Başım yanmıyor. Ne soğuk, ne sıcağım. Ancak taa derinlere inmiş, hiç çıkmamasıya taa derinliklerime saplanmış kızgın bir demir ucu. Benim tek yaşayan yanım. Onu orada gizli tutarak, hiç ele vermeyerek, ama ellerime baka baka Ömer abiye bir şeyler anlattığımı anımsıyorum. O kızgın demir ucunu ele vermemeye çalışmanın telaşıyla, bölük pörçük, abuk sabuk, kopuk kopuk annemden, babamdan, Ercan’dan, arkadaşlarımdan anlatıyorum ona. Ne kadarını anlattım, bilemiyorum.

Anlattıklarımın anlatılmaya değer bir yanı olduğuna kendim bile inanamıyorum. Ömer abiye: “Ayrıca henüz çok gençsin,” dedirten de bu olmalı.

Yalnız kalmıştık. Oldukça uzun bir süre. Bu uzun süreyi içimdekini elevermeden geçiştirmem gerekiyordu. Ağlamadan, titremeden; Ömer abi beni sakla, beni sev Ömer abi, çok sev, demeden geçiştirmek.

Ben kapılarını çaldığım sıra Aysel halam çıkmak üzereydi. Bir arkadaşıyla yeni bir araştırma mı yapıyorlarmış, bir kitap mı hazırlıyorlarmış da, birlikte çalışacaklar mıymış; oraya gidiyormuş. Yine de geri döndü. Eksik olmasın! On dakika için kapıdan döndü. On dakika oturdu benimle. Bunu küçümseyemem. İlk ürkekliğimi, ne de olsa ilk yabancılığı gidermekte yardımcı bir on dakika. Hiç bilmiyordum. Dinlendirici, yatıştırıcı bir yüzü varmış. Yüz çizgileri... Hiç bilmiyordum; örselenerek güzel. Bu sözü bir yerde okumuştum. Çok sevmiştim. Kitapta altını bile çizmiştim. Örselenerek güzel olmaya da karar vermiştim galiba. Beni Ömer abiyle yalnız bırakma hala. Gitme, kal!.. Ben her şeyden korkar oldum. Bak işte şimdi yeniden... Şimdi sadece Ömer abi ile yalnız kalmaktan korkuyorum.

On dakika oturdu bizimle. Bir şeyler konuştuk elbet. Ne konuştuk?

“Az önce, tam çıkarken kapı önünde bir kıpırtı duyunca irkildim. Senmişsin Ayşen... İrkildim işte... Belki de Ömer’i götürdükleri sabahtan bende kalan bir şey... O sabahın bende böyle bir iz bıraktığını bilmiyordum Ömer. Şu hale bak. İrkiliverdim. Şimdi kendime kızıyorum!”

“Kendini bukadar denetlemen gerekmez Aysel. Kendine kızman gerekmez...”

İlk konuşulanlar bunlar olmalı. Ömer abinin ‘kendine kızman gerekmez’ deyişinde ne vardı? Halama karşı sevecen miydi, alaycı mı, iğneleyici mi? Tam ayırdedemedim. Ömer

abi götürülmüş demek? Sonra da bırakılmış! Ne zaman? Neden bilmiyorum? Ömer abi de bu konuya hiç değinmedi. Neden?

“Kendime kızdım elbet,” diye yinelemişti halam, kocasına bakarak. Sesi iyice kulağımda:

“İnsan bu sıralar kendini sürekli denetlemeli. İçinde ürküntü biriktirmemeli. İstenen bu çünkü. Buna karşı içini durmadan yoklamak insan... Durmadan sınamak. Güven bir kez gitti mi, kolay kolay geri gelmez, biliyor musun?”

Kime soruyor? Bana mı, Ömer abiye mi, karşısında bir yığın insan var da onlara mı, hiç belli değil. Yok, belli; kendi kendine söylüyor.

“Herkesi yalnız içeri değil, kendi içlerine de tıkmak istiyorlar. Nerdeyse de başarıyorlar bunu. En çok buna tetik durmalı. Çünkü bu günlerin bir de yarını var, değil mi? Bu günler yarına ağdığında ne olacak? Asıl o zamanı korumak gerekiyor. Şimdiden... Serinkanlılıkla...”

Koru öyleyse, hala. Hadi. Şimdiden. Serinkanlılıkla. Buyur işte nikâh kartım. Düğünüme beklerim.

Aysel halam çağrı kartını gözleriyle, ama kartın altındaki adları yüksek sesle okuyor:

“Babası İlhan Dereli... Babası Hayrettin Özkan...”

İç denetimini yitirmek üzere olmalı. Bir sigara yakıyor, eli usulca titredi mi, bana mı öyle geldi?

“Kalkman memleketimizin milli temeline yeni bir harç olmak üzere, öyle mi?” diye mırıldanıyor. Hırçın değil. Acı değil. Garip bir gülümseme.

Az önceki sözlerini geçersiz kılmak için bu denli acele davranmamalıydım.

Ömer abiye bakıp kalmıştı.

Hani utanmayacaktım? Yer yarılsa, içine girsem! Yarını kurtarılacak olan ben miyim? Benim gibiler mi? Ben de vardım ama, yok muydum? Yok muyum?

Haykırmak istiyorum.

Ömer abinin sesini o ara duyuyorum:

“Bozulma, bozulma,” diyor halama. “Güven bir kez gitti mi, kolay kolay geri gelmez, diyen sensin. Asıl buna karşı uyanık durmak gerek, diyen sensin. Ayşen Tümgeneralle evlenmiyor. Oğluyla evleniyor!..”

Kınayan, dahası azarlayan bir ses. Ben daha önceleri onları hiç böyle görmedim. Birbirlerinden hiç o anki gibi uzak görmedim. Son üç yılda mı oldu bu uzaklık, son üç ayda mı, son üç dakikada mı? İki kişinin her şeye karşı; boralara, fırtınalara, o hısımlıklara, akrabalıklara; yıpratıcı bir geçmişe, çalkantılı bugüne, nankörlüklere ve atılmış adımları en küçük bir fırsatta geri döndürme heveslerine karşı; iç dünyalarındaki çalkantılara karşı –yaşamak kolay mı?–, bakıp besleyerek sürdürebildikleri bir birliktelik. Onların birlikteliği. Benim kafamda böyle yer etmiş, iki buçuk ay önce, bir gece nice çabalasam kafamdaki o yerini bozamadığım bu en güzel birliktelik. Bu diretken birlikteliğe şu uzaklık ne zaman bulaştı? “Ben onlarınki gibi bir birliktelik olacaksa evlenirim,” demiştim Gül’e. Çok önceleri. “Yoksa hiç evlenmem!” Bu kendiliğinden olabilen bir şeymiş gibi.

Halama öyle bakma Ömer abi. Hayrettin Özkan’ın oğlu yarın onun yerini almaya aday. Hem daha üstü kapalı, üniformasız biçimde. Ben Hakan’a varmıyorum ki. Uğurla da değilim. Sizi sevip oturmakla da yetinmiyorum. Ben Ercan’a varıyorum. Ercan’a varınca ise Aysel hala, karta, ha milli temele harç diye yazmışlar, ha yazmamışlar; fark etmez değil mi? Sizinki gibi bir birliktelik kendiliğinden olmaz belki, ama o temele toprak değil çimento dökülmüşse, orda da hiçbir şey yeşermez artık. Katılıktan öte.

“Her şeyden alınıyorsun Ömer. Hemen savunmaya geçiyorsun. Sende yeni olan bu. Benim dediğim, az önce beni öfkelendiren hastalık da bu işte. Kaçınmamız gereken şey bu. Gerginliğin yolunu şaşırtmamak. Yanlış yere yönlendirmemek onu...”

Ömer abiye bakıyor, öğütleri yine kendine. Ne savaşkan kadın!.. Başkalarından önce kendini denetlemekten yorulmayan bir kadın. Ömer abiye karşı yakınlığı, dostluğu, aşkı, evet belki aşkı bile terliklerini giyip oturmuyor kanımca. Bunca yıl sonra... Yıllar sonra bile, o birlikteliğin ayaklarını uzatıp yorgun oturmasına boyun eğmiyor. Benim algıladığım bu. Asıl öğrenmem gereken bir şeyi en son, artık işe yaramayacağı bir zamanda öğrenmem iyice boğuyor beni. Ömer abiye bakıyorum. Hiç tanık olmadığım bir yorgunlukta, bezginlikte:

“Peki Aysel, peki. Hadi sen gecikme artık. Biz Ayşen’le otururuz,” diyor.

Halam gülüyor:

“Öyle ya, siz iki kazazede, şimdi birbirinizin dilinden daha iyi anlarsınız.”

Yok. Bir taş atma değil bu. Bir iğneleme değil. Öyle serin, tatlı bir gülüştü gülüşü. Sesinin tonu öylesi yumuşak. Yine de Ömer abinin bezginliğinin azalmadığını, arttığını algıladım. Yönünü şaşırmış bir gerginlik hatta.

Gerginlik her köşe bucakta. O gerginlik buraya kadar sızmış işte. Nice çabalasalar, nice çabalasam, burada bile umduğum o bütünlüğü bulamıyorum artık. Yara bere almamış tek birliktelik yok mu peki? Ömer abinin bezgin, yaralı duruşu, kendimi ona neden yakın duyduğumu açıklamaktan çok uzak. Sevmek mi onu, onun için üzülmek mi bu; hangisi? O yaralı duruş, Ercan’a ‘Peki’ deyişimi rahatlatan bir soluk üfürüyor içime: Adaaam sende! Ömer abi bile yorulduysa, adaaam sende!..

Aysel halanın serin gülüşü, savaşkanlığı bana yetmiyor. Ömer abiye baksana...

Ben içimden bu 'Adaaam sende'yi çekerken halam da:

"Beni hoşgör Ayşen. Düğününe gelmeyeceğim," deyip gidiyor.

'Gelemeyeceğim' bile değil. 'Gelmeyeceğim'. Gelme. Adaaam sende!..

O çıkıp gidince, geride bir kurtuluşun değil, bir ezikliğin izini bıraktı. Ömer abideki bir tedirginlikle.

Aysel halam şimdi geri dönse. Şuraya yeniden otursa. Bir zamanlar değerini bilemediğim o yakın, sıcak bakışlarıyla baksa bana. 'Evlenmek zorunda mısın, senin için bir şey yapabilir miyiz?' dese. Ömer abiye bir kez daha özlemle, bütünlükle baksa. Ömer abi de bezginliğinden sıyrılsa, halamı kucaklasa, sarılıp öpse benim yanımda. Öpse, sarılsa, içinde tek tortu barındırmayan bir yakınlıkla sarılsa, bu Ömer abiyi şuramda saklı tutarak sanki, nikâh kartımı yırtacağım: Düğün yok, diyeceğim. Caydım.

Aysel halam dönmedi ki. Dönüp bize sarılmadı, ikimize de. Benden çok Ömer abi bekledi sanıyorum.

Beni yaşımdan çok yaşamış kılan, Ömer abiye bölük pörçük anlattıklarım değil. Anlattıkça hepsi önemini yitirdi. Onlar hiç. Hemen hemen hiç. Halamla Ömer abinin artık ne tümüyle birlikte, ne tümüyle ayrı olamayacaklarını, işte buna benzer bir şeyi, nedenini bilmeden algılamam... Beni asıl yaşlandıran bu. Dilimi dolaştıran, Ömer abiye, beni şimdiki ben yapan ne varsa, onları anlatmayı becerememememin nedeni de bu... Az önce halamın sormasını istediğim soruyu, neden Ercan? Neden bukadar çabuk? Evlenmek zorunda mısın?' sorusunu şimdi Ömer abinin sormasını önlemek istercesine dilim dolanarak, anlatmak istediklerimi birbirine katarak, karıştırarak... Bundan ötürü de büsbütün yorgun düşerek... Bundan ötürü başımı Ömer abinin omzuna dayamak zorunda kalarak... Taa derinlerimdeki kızgın demir ucunu ele vermekten kıl payı kurtularak... Bütün bunlardan ötürü de Ömer abiye:

"Yalnızlığı göğüslemek herkesin kolay başarabileceği bir iş değil Ayşen," dedirterek...

"Ayrıca çok da gençsin," diye bağlamak zorunda bırakarak sözünü. Bana acıdığını sezerek... Acımasın. Acımasın. Ben kendime acımıyorum.

Ayrıca hiç genç değilim Ömer abi. Size olan sevgime analık duyguları bile karışıyor. Hiç genç değilim. Hiç genç olmayacağım. O, taa en derinlerdeki kızgın demir ucunun sıcaklığını:

"Size olan saygıma başka duygular da ekleniyor," diye başlayıp da, iyice dışa vuruvermek üzereyken engelleyip bastı–rabildimse, yaşlanmış bulunmamdandır...

Sonra işte Ercan, elinde koca bir demet kırmızı gülle geldi. Ercan'dan bile utandım sonunda. Ercan'ın benden caymayışındaki inada saygı duyduğumu bile söyleyebilirim. Babam öfkeli. Benim için üzülen tek kişi galiba Ercan. Hakan görünmedi. Uğurdan da mektup gelmemişti. Gül'den de...

Tezel ne yapıyor acaba? İçkisini mi içiyor? Yok. Ben içki içmeyeceğim. Ben Ercan'la evleneceğim.

"Aysel halam gelmiyor, ama ne olur siz gelin düğünüme Ömer abi... Ben yalnızlığa güç dayanan biriysem, beni yalnız bırakmayın. Gelin, olur mu Ömer abi?"

XII

Musluktan akan suyun şarıltısına düğün salonundan taşan uğultu karışıyor. Ne idüğü belirsiz bu uğultu başımı döndürüyor. Tuvaletlerin bulunduğu taraflardan biri: "Yahu pilav ayakta kalanlara nasıl dağıtılacak be!" diye bağırıyor. Paldır küldür ayak sesleri işitiyorum. Birileri pilavın nasıl dağıtılacağını sormak üzere emekli albaya koşuyor olmalı. Ayak seslerinden eksilen gürültülerin yerini çabuak sarhoş bir sesin şarkısı alıyor: Madem ki gidiyorsun bırakıp hurda beni!..

Lavabonun üstündeki aynada kirli su damlaları. Kirli su damlaları arasında ellisine merdiven dayamış, o merdiveni dayarken temiz kalmaya fazla özen göstermiş yorgun yüzüm. Bu yüze bulaşmış bir şarkı. Oxfordlu Ömer'in şu an'a dek çok iğrenç bulacağı o şarkı, aynada yarı dökük saçlarıyla duran bir başın yanma Aysel'i de getirip konduruyor. Dost bir şarkı. Bu şarkının nerdeyse bizim ikimizin şarkısı olduğuna inanmaya hazır, dağınık bir Ömer. Madem ki gidiyorsun bırakıp burda beni, ben de öyleyse düğüne giderim... Gelini şuramda duyar, kızkardeşinle de hiçliği paylaşırım. Belki az sonra onu bir otele götürürüm. İçmeyi sürdürürüz. Çok mu içtim? İçerim. Artık senatonun hiç mırın kırın etmeden, ilk kez Danıştaya falan başvurma zorunda bırakmadan onu, eski işine iade eylediği, herkesin de fıs fıs fıs, bunun nasıl böyle olduğunu sorup durduğu bir profesörüm ben. Orada, o odalarda ya tepeden tırnağa kahramanlar, ya tepeden tırnağa satılmışlar var. Bana ise, ne oralarda, ne evimde bir metrekarelik yer yok. Gerilimin yolunu şaşırmasına izin vermemeliymiş. Sen, yirmi küsur yıllık bir tanışıklığın yolunu şaşırtıyorsun ya, kime ne demeğe hakkın var Aysel? Artık senin de ağzından çıkanı kulağın duymaz oldu:

"Ayşen'i kurtaranlar Ömer'i de kurtarmışlardır, deniyormuş..."

Bu iğrenç söylentiye değil de, her zamankinden çok bana inanıyormuş gibi altını çize çize konuşan bir Aysel. Altını çizdikçe, gerçekte kime inandığını daha iyi eleveren bir Aysel:

"Böyle deniyor senin için, biliyor musun? Gülünçlüğe bak sen!"

Evet. Gülünçlüğe bak sen! Böyle denildiğini bile bile, onların kurdukları bir düğüne gidiyorsun...

Böyle demek isteyen de Aysel. Madem ki gidiyorsun... Söylenenler doğru. Söylenenler haklı. Allah bilir sen orda, içerde korkmuş ve kimbilir nasıl davranmışsındır sorgunda?

Nasıl davranmışım sorgumda? Benim bildiğimden de ötesini bilebilen bir Aysel! Sözümona aleste duracak. Gözünü dört açacak da, yitirilmiş gençlik yılları gibi budalaca geçirmeyecek olgunluk çağını. Açma gözlerini. Bakma öyle. Ayna çok kirli. Doğru. Engin'le

olup biteni anlattığın zaman araya bu pislikler, bu güvensizlikler girmemişti. O zamanlar nasıl da uygardık, aşkındık. O zamanlar aynanın yüzü böylesi bulanık değildi.

Aşkınlığımızı kanıtladık: Engin'i anlamaya çalışarak. Aysel'i de, beni de anlamaya çalışarak. Yeni bir araştırma, inceleme kitabı hazırlar gibi. Artık anlamaya çalışmalar gerekmez. Artık kendisinin dışarda, benim üç hafta içerde bulunmuş olmamın getirdiği ayrılığa yepyeni, son moda gerekçeler bulunmalı. Nasıl bir yüzdü o? Sözde kocasına güveniyor. Bu güven sonsuz. Sözde sonsuz. Ne kadar sonsuz? Eve döndüğüm geceki sevincinin içine, pek çok da kuşkuyu bulayabilmesi kadar sonsuz. Acaba nasıl bir adamla yaşayacak artık. Acaba Engin gibi dirençli olabildi mi? İşte ondaki böylesine sonsuz bir güven.

"Neden salıverdiler seni? Nasıl böyle çabuk?" diye sorabilecek kerte sonsuz. "İçerde mantar hastalığı yaygın diyorlar..."

Demek ben orda bir şey kapmış olsam, bir mikrop falan, herhangi bir mikrop, fiziğim o mikrobu yenemese, demek suçlanacağım? Üstelik o mikrobu önüme ilk çıkana bulaştırmaktan kaçınmayacağım?

Ama biz alınganlıklarımızı inceltmekte de çok başarılıyız. Kendimizi bunun için de iğneyle kuyu kazarak, acılarımızı ele vermemeye çalışarak eğittik. Alınganlıklarımızı kimselerin ulaşamayacağı aşamalara vardırırken, kırgınlıklarımızı da, onları örtbas eden takılmalara dönüştürme becerisini kazandık. Öpüyorum Aysel'i:

"Bizi, bir mantar hastalığıyla da olsa, birbirimizden ayrı kılmaya özen gösterenlere karşı aynılaşmalıyız."

Öpüyorum onu. Ona sarılıyorum. Daha çok da, gülüyorum.

Koşarak banyoya kaçtı. Ağzını yüzünü iyice sabunladı. Beni bile sapasağlam olduğumdan kuşkuya düşürecek kerte çok sabunladı ağzını, her yanını.

Ben de kendimi lavabonun başında, oradaki kirli sabunla ağzımı sabunlarken yakalıyorum. Bir yandan içim sürekli bir tümceyi yineliyor: Aptal karı! Nerdeyse nefesimden kaçacaksın. Budala! Bu yaptığının anlaşılır tek yanı yok. Bunun akılla açıklanabilecek tek yanı yok. Aptal karı!..

Ne diyorum ben? Aysel için "Aptal karı" diyorum. Çok içtim, evet. Tezel'e bıraktım kendimi. Böylece, en incelmiş yerlerden geçip gelen Ömer, halkına yaklaşıyor işte! İlk kez, hem de sevgili karısı için bir küfür kullanıyor. Güzel. Herkes bir şeyler öğreniyor. Asıl en belâlı günlerin insanlara bir şeyler öğretebile–ceğinin en sağlam kanıtı. Aptal karı. Beni kendimden bile kuşkuya düşürdün! Ertesi gün hastaneye gittim. Tepeden tırnağa baktırdım kendime.–'Bunu da sana açıklamadım; –ben hesap vermeye hiç alışmadım–, sana da açıklamadım. Bu yaşta daha tek hücresi eksilmemiş, pırıl pırıl bir adam olduğumu... Yok, övünmüyorum, sapıtmıyorum, sana verecek hesabım yok, kuşkun yılan gibi kemirsin içini, benden kork, daha kork, daha çekin benden de... Dışarda kalakalmış olmanın acısını böyle bastırmaya çalış! Ben Ayşen'i sevebilecek, Tezel'le içip içip gülebilecek kerte hayat doluyum, daha kırk yıl ayakta duracağım, daha çok üzüleceksin benim için –alkolik koca– sen nasıl olur da Ömer?..

Başımı suyun altına tutuyorum. Yüzüme su çarpıyorum, –aman dikkat et, üstün ıslanmasın–, daha çok su çarpıyorum yüzüme. Kâğıt peçetelerden birkaçını birden yakalıyorum, yüzümdeki damlaları kuruluyorum, ıslak saçlarımı kuruluyorum. Aynada kirli su damlaları aşağı doğru kayıyor; ince uzun ipçikler. Kirli camlarda yağmur izi. Bana bak Aysel, senin suçlu olduğun tek nokta bu değil. Körpecik, şaşkın bir kızı, abinin kızıdır diye hiç arayıp sormadın. Onun Ercan'la milli temele harç olmasına izin verdin. "Benimle kim ilgilendi? Kim elimden tuttu çocukluğumda?" Eh ne yapalım, herkes senin gibi katır di–retkenliğinde olamaz, koşullar insanları bir başka yerinden kıskaca alabilir; sen kendinin savcısı olmayı fazla ileri götürdün. Aysel, sen böyle değildin. Ayşen değişmek için çırpınmış bir kız. Tezel cin gibi kadın. Onlar ikisi de, evet, ne yapalım, belki biraz abartarak, belki biraz aptalcasına, ama sana güveniyorlardı. Örnek bir insan... Aptalcasına maptalcasına, madem ki buna inanıyorlardı...

'Madem ki gidiyorsun'u, şarkının sadece bu iki sözcüğünü yineleyip duruyor dışardaki sarhoş ses. Musluktan akan suyun beni ayıltmasına izin vermiyor. Beni, bilimin, aşkınlığm ve tepeden tırnağa uygarlığın dışında, sallanan bir dünyaya çağırıyor. Orda insan olmanın dünyasına buyur ediyor: Pek güzel. Sen sapasağlamsın Aysel. Çok güzel, bana: 'Neden yatmıyoruz birlikte?' diye sormayı kendine yasaklayacak derecede sağlamsın. Hadi canım! Belki de ağızları kebap kokan, doğudan gelme, sana da "bacım, bacım" deyip duran o heriflerle yatıyor–sundur. Ne gurur ondaki! Bana sormayacak. Hiç sormadı: Ne oluyor sana, neden bu derece uzaksın benden? Bunu hiç sormadı. Hiç sormayacak. Ne gurur bendeki de! Seni çok özledim, ama sana dokunmak istemiyorum. Sorsana neden, diyemiyorum. Bunu diyeceğim yerde, gidip gidip oramı soğuk sulara tutuyorum. Bir zamanların ünlü aydını artık bir geneleve de gidemez!.. "İçerde mantar hastalığı yaygın diyorlar?"

Yaygın olan bir şey var, doğru. Ama mantar hastalığından da kötü bir şey. Birkaç aklı başında adam dışında, içerdekilerin çoğu dışardakileri küçümseyerek mi bakıyorlar, elbet Aysel'in de buna karşı bir savunusu olmalı. O, bu tür bakışlara pabuç bırakır mı? Ayşen mi o? Bundan yılar mı? Kocası olmaktan öte şunca yıllık dostu, fikir arkadaşı, âşığı, her şeyi olan Ömer'e değmekten kaçınarak bunu ödetir o. Dışardakilere reva görülenin üstüne o da böyle çıkar işte.

"Öyle ya, siz iki kazazede, birbirinizin dilinden daha iyi anlarsınız şimdi."

Demek hiçbir şeyin üstüne çıkamamıştı. Hem şaşkın bir Ayşen ne bilecek bu sözün, 'Öyle ya, içerden çıktığından buyana bana dokunmak istemeyen bir Ömer, beni dünyasından kapı dışarı etmiş bulunuyor. Yollarımız ayrılıyor,' anlamına geldiğini?

Herkesin yakalanıp esir alınabileceği bir yer var. Sorguda beni esir alamayanlara, beni kendi gözümde aşağılatamayanlara karşı –bu bir köpek havlamasıdır, bir köpek havlaması kimi alçaltabilir?– karım beni, benim gözümde yerin dibine batırmayı başardı. Aysel, bana dört yıl önceki bunalımlı günlerini anlatırken en insandı. Ben, belki de gerçekte Engin'i anlamadım, onu anlamaya çalışmadım. Belki de ben, o akşamın en duyarlı, en insan Aysel'ini sevdim. Acılı günlerin, acılı bir tek gecenin örselediği kimseleri sayın! Bu duyarlığı yaşayanlara, kendinden hesap soranlara saygı duyun ey insanlar! Sonra? Sonra, yine sallandığı yerden doğrulup kalkıyor –demek doğrulamamasını özlüyormuşum?– yer yerinden oynasa yapacak bir şeyler buluyor; kıyamet kopsa çalışarak mutlu kılıyor kendisini. Bense artık bir an, küçük bir dakika iyice zayıf görmek istiyorum Aysel'i. Gelsin, her yanı istekle dola taşa, dayanamıyorum, desin. Bu dayanamama rie adına olursa olsun, onun ağzından 'dayanamıyorum' sözcüğünü bir defacık, içtenlikle duymak istiyorum.

Benim aşkmlığım bukadar. Çünkü ben, gerçekten dayanamıyorum. Çalışarak mutlu oluyormuş! Yardımsevici karılar derneğinin kılık değiştirmiş yeni bir üyesi bu Aysel artık. Nerden buluyor bu işleri, o mutlu olma yollarını? Neden intihar etmiyor?

"İntihar etmeyeceksek içelim bari..." Harika bu Tezel. Tam böyle gecelerin dostu. Şimdi ne yapıyordur? Ayşen için bana attığı sözün ardından, o masada, abiler, yengeler, yeğenler, damat tarafı ve damatla çevrelenmiş olarak? Belki intihar etmiştir artık. Artık bukadarma dayanamamıştır. İçkisinin arasında ona peşmelba yedirmeğe kalkışmalarından ölmüştür ya da. Asıl Aysel artık bukadarma dayanamamıştır. İyice koptuğumuzu bu akşamüzeri açık ve seçik anladıktan sonra, ben de Tümgeneralle İlhan'ın kurdukları bu düğüne gelir gelmez, mutfağa gidip havagazı musluğunu açmıştır artık. Aç o musluğu, iyi aç. Bir an kıyıda durup kendimi dinleyişimi, ayakta sallanışımı her gün her bakışınla, her davranışınla yüzüme vurup durmandan usandım! Ben bundan usandıkça sen, bu Tümgeneralle o abi tarafından kurtarıldığıma nerdeyse kesinlikle inanıyorsun, değil mi? "Hep almıyorsun.." Hiç alınmıyorum. İnanıyorsun buna. Yaşananın ne gülünç bir prova olduğunu görmezden gelerek... Herkeslerin şaşıp kaldığı, saygı duyduğu aklın, mantığın her şeye eriyor, buna ermiyor. İkide bir şu laf:

"Ömer, Tarık'ın ne yaptığını biliyor musun? İçeri alınmış, iki gün sonra da bırakılmış, çünkü birçok şey uydurmuş, uydurdukça da birçok arkadaşın içeri alınmasına neden olmuş. Seni de o..."

İnsan konuşurken biraz dikkatli olur. Senin kocan tek şey uydurmadı, kimsenin adını vermedi, helalar yıkadı, ama gözündeki yeri aynı işte. Benim kendimden kuşkum mu var? Kendimden kuşkum var da, senin gözüne girmeye mi çalışacağım, kendimi savunmaya mı kalkacağım söylentilere karşı? Ben Ayşen miyim be!..

"Salak karı!" deyip çıkmıştım evden. Kapıyı vurarak. Herhangi bir gecekondu aaamı gibi. İçimde de büyük bir rahatlama duyarak. Evet, evet; artık buna dayanamaz. Mutlak intihar etmiştir.

Ansızın ayılıyorum. Kafamı soğuk suya tutmak ayıltmamıştı beni. Zihnim, 'mutlak intihar etmiştir', der demez; Ayşen'in sevgisinden, bana karşı duyduğu apaçık belli o gençlik sevdasından ağzım kulaklarımda, içerde düğün salonunda dolanıp dururken hiç aklıma gelmeyen bu şey aklıma gelir gelmez... O gençlik sevdasından çok hoşlandığım için de, büyük bir suçluluk duygusuna yakalanarak.

Kendimi kapılara, duvarlara çarpa çarpa dışarı, merdiven başına fırlıyorum. Bir garson önümden kocaman, üstü yağlı etlerle dolu bir pilav tepsisi geçiriyor. İçerden alkışlar yankıyor. Bir ses:

"Sevtap Sezer geldi! Sevtap Sezer geldi!.." diyor. Bir başka garson, elinde boş tabaklarla bana çarparak geçiyor. Orkestradan bir tii sesi yükseliyor. Yeni alkışlar oluyor. Baygın bir kadın sesi:

"Aziz misafirler, değerli dinleyicilerim, büyük bir paşamızla büyük bir işadamımızın kıymetli yavrularının bu mutlu gecesinde... vb." diyor. Yine alkışlar.

Önüme ilk çıkan kulüp görevlilerinden birine sordum:

"Telefon nerde?"

Eliyle bir yeri gösterdi. Oraya yürüyorum.

Aysel böyle bir saçmalık yapar mı? Bilmiyorum. Kafam alışık olmadığı yerlerde dolanıyor, her şey bulanık. Ben de hiçbir şeyden emin değilim artık.

Evimizin telefon numarasını anımsayamamak en çok öfkelendiriyor beni. Bu telefonu bulmakla o numarayı anımsamak arasında bir yüzyıl geçti. O yüzyıl süresinde içerdeki gelin de, Tezel de, Tezel'in kendini alkolle tüketmeye andiçmiş çakmak çakmak bakışları da, şarkıcının iç gıcıklamaya heveslenen sesiyle yalan yanlış tempo tutmalar arasında attığı "Mutlu olun siz, mutlu olun siz!.." şarkısı repertuvarın bu ilk özel nağmesi de volkan külleri altında kaldı.

"Efendim?" diyor bir ses karşıdan. Aysel'in sesi.

"Alo?" diye yineliyor. Tedirgin bir ses bu. Biraz da öfkeli.

Ne diyeceğim? '*

"Alo? Alo?"

"Benim..."

"Ah evet, Ömer..." diyor Aysel'in ansızın sevecenlik dolan sesi. "Bu gece telefon yine çalıp çalıp kapanıyordu da, ben... İyi misin?"

"Değilim."

"Sarhoş musun Ömer?"

Sarhoş musun Ömer? Lafa bak. Keşke intihar etmiş olsaydı. Salak karı, diye bağırıp çıkmıştım. En azından o zaman dünyanın sonu geldiğine inanamaz mıydı? Bu direnci nerden buluyor? Bu çökmezliği nasıl besleyebiliyor?

"Sarhoş olmasaydım aramazdım seni, değil mi?"

"Lütfen..." dedi Aysel'in belli belirsiz bezginleşen sesi. Belli belirsiz hoşnutum. "Lütfen ıvır zıvır alınganlıklarla yorma beni Ömer. Beni de, kendini de. Nasıl bukadar değişebilirsin ve bu yaştan sonra?"

Ivır zıvırmış!.. Yaşımda ne var? Ayşen'in bana tutulduğunu buseydin...

"Değişmenin yaşı olmaz, diye ötüp duran sen değil misin?"

"Ötüp durmuyorum ben!" diye haykırdı... "Neyi nasıl anlıyorsam, onu söylüyorum. Hem ne demek bunlar? Ne demek ötüp durmak? Bunu söylemek için mi telefon ediyorsun?"

Taşı yerinden kımıldattım. İyice hoşnutum.

"İntihar edip etmediğini anlamak için," dedim.

Evet. Çıldıran benim. Çıldırıyorum. Yaşanmamış, yaşamak için kendime izin vermediğim gençlik salaklıklarımı şimdi yaşıyorum. Demek hiçbir şey atlanamıyor. Atlanan her şey gelip bir yerden uç veriyor. Şu Aysel'i de gerçekten çıldırtabilsem! Ne oluyor? Karşı taraftan ses soluk çıkmıyor. Kesin bir sessizlik. Aysel'i biraz salaklaştırabilsem! Onun gençliği salakmış. Bana rastlayana dek. Yazık, artık salaklaşmaz. Neden ses vermiyor? Soluk alışı bile duyulmuyor. Ne demiştim ona? Evet. Ölüp ölmediğini anlamak için arıyorum, dedim.

Çıldırıyorum.

"Aysel?"

Ses yok.

"Aysel.. Özür dilerim..." Ses yok. "Özür dilerim, dedim."

"Beni ağlatıyorsun. Hepsi bu."

Ağlıyor! Gerçekten ağlıyor. Şunca yıllık sevgilim, arkadaşım, dostum, her şeyim; bilmez miyim? Ağlıyor. Onu ağlatıyorum. Onu ağlatıyoruz. Onu ağlatmaktan gayrı tek şey yapamıyorum. Buna hem çok üzülüyor, hem çok seviniyorum.

"Ağladığın için de utanıyorsundur."

"Utanmıyorum. Ben bir kez daha, bir otel odasında ağlamıştım. İyice ağlamıştım. O zaman da utanmamıştım. Şimdi de utanmıyorum. Ne sanıyorsun sen beni? Taş mı? Taş mı ha, taş mış, Ömer?"

Şimdi her yanı titriyordun Yok, titremiyormuş. Ağlaması da duruverdi zaten. Apaçık, dupduru bir ses şimdi hattın öteki ucundaki:

"Gerçekte ben gülmeye hazırlanıyordum. Gülüyordum da. Çünkü sen gittikten sonra buraya bir konuk geldi. Hâlâ burda. Çok eski bir arkadaş. Yıllardır görmediğim. Önce telefon etti. Evdeysek bizi görmeye gelecekmiş. Buyur ettim. Hepimiz çıldırmışız. Ama biz daha az çılgınız Ömer. Daha sağlıklı sayılabilirsin sen de. O düğünde olsa bile..."

"Ne demek istiyorsun?"

"Nasıl geçiyor düğün?"

"Ben seninle konuşmak için açtım telefonu. Araya düğünü sokma şimdi."

"Ayşen nasıl? Ne yapıyor Tezel?"

"Ağlasan bundan iyi!"

"Sevil'i gördükten sonra güç olacak artık ağlayabilmek."

Gülüyor. Onun o çocuk kahkahası bu. Bin yaşına da gelse atabileceği güzel çocuk kahkahası. Bir şeyin tadına, gırgırına iyice varmış olduğu zaman kopan kahkahası. Bu gülüşü sevmeye bırakmıyorum kendimi:

“Asıl sen içmiş görünüyorsun,” diyorum ona.

Yok, tek lokma içmedim ben. Kurulabildiğiniz bir saatte Tezel’i alıp buraya gel. O zamana dek ben de biraz içip size yetişmeye çalışırım. Rapor beklesin. Bu gece için bekleyebilir. Ne olur, Tezel’i alıp buraya gel. Siz bir düğündesiniz ama, ben de bir düğündeydim. Tezel’i alıp gel. Yatmayacağım. Bekleyeceğim sizi. Konuşmak hepimize iyi gelecek. Uzun süredir konuşmadık üçümüz. Tezel’e söyle. Çok özledim onu.”

“Tezel kimseyi özlemiyor ama, bilmiyor musun? Seni de özlemiyor.”

“Yanılıyorsun. Kimin kendisini gerçekten sevdiğini bilir o.”

“Senden daha ileri demek ki bu konuda?”

Sözümdeki çirkin iğnelemeyi anlamak istemiyor. Kaçıyor, kaçıyor. Sesi de uzaklaşıyor sanki. Güçlükle izleyebiliyorum:

“Sevil... Tezel onu tanır. İçiyorsa onun gibilerine rastlamaktan ötürü içiyordur. Anlamalıydım. Sevil... Kent gerillacısı olmuş... Bizden para istiyor. Tezel’i de nerde bulabileceğini soruyor. Kendisini bir süre konuk edip edemeyeceğimizi soruyor ayrıca... Sevil... içerde... Şimdi gönderirim onu. Gençler ölüyor, bütün soytarılara gün doğuyor.”

“Ne diyorsun sen be!” diye haykırıyorum ansızın. “Bana ne, Sevil mi, Sevgi mi, her kimse ondan?”

Yüzsüz bir kadın oldu Aysel. Tam duyarlıklı bir an’ını yakalamışken, Aysel kum tanecikleri gibi avuçlarımın arasından kayıp gitti. Tezel’i özlemiş. Beni değil..

“Demek Tezel bile senden daha ileri sevmek konusunda, anladın mı? Bunu söylüyorum ben, anladın mı Aysel? İşitiyor musun? Mantar hastalığım falan da yok. Hiçbir eksiğim, kusurum yok. Seni yitirmekten gayrı hiçbir bokum yok!..”

Telefonun yüzüme kapandığını duydum. Yıllardır kurulmuş ve hiç boşanmamış sinirlerimin freni patlamış olmalı. Dinleyeni olmayan telefonun içine haykırıyorum:

“Kaçmakla kurtulamazsın, kurtulamazsın, kaçak!”

Her yanımdan terler boşanıyor. Yanımdan geçen sarhoş bir delikanlı, adam iyice sarhoşlamış, diye bakıyor bana. Kendimi toplamama bile fırsat bırakmadan üstüme gelen bu delikanlı kim? Kim bu hödük, daha dün köyden çıkıp da cafcaflı kravatına koca bir düğüm atmayı öğrenmiş, öğrendiğini de basbas bağıran bu sırıtık tip kim? Defoooool!

“Sizi rahatsız mı ettiler abi?” diye yılışık yılışık yaklaşıyor. Tam bir komando suratı, ya da bir badigard. Bilmez miyim? Bu suratları hemen ayırdedebilmemiz için örnekleri bol bol sunuldu.

Delikanlı aynı yılışık gülümsemeyle konuşuyor:

“Abi, bir şey varsa söyleyin, hemen çaresine bakayım. Ben Ahmet, abi... Siz beni tanımazsınız, fakat ben dayımdan ötürü de sizi...”

Mutlu olun!.. Siz mutlu olun!..

Şarkının ardından kopan çılgın alkışlar. Haykırışlar. “Bravoo!”

Sevil gerilla olmuş. Ali Usta’nın Ahmet’i sivile, sivil polis olmuş.

Aysel çok gülmekle çok ağlamak arasında sıkışmış. Tezel alkolik. Ayşen kırgın bir gelin. Ömer yeni bir aşk arıyor, haberin olsun.

Baygın kadın sesi: “Yeni bir aşk arıyorum haberin olsun!” diye başlar başlamaz isterik kahkahalar arasında isterik alkışlar kopuyor. Polis Amhet de beni karım Aysel’den korumaya çalışıyor. Daha neye çalışıyor polis Ahmet? Polis Ahmet daha leş gibi kokan ağzıyla, burnumun dibine sokulmuş, mırıldanıyor. Kimse bilmesinmiş, ben bir beyefendiymişim, aklıbaşında bir beyefendiymişim ben, benim bilmemde bir mahzur yokmuş, yani abisi aklına bir şey gelmesin, bu Polis Ahmet, damadı da, gelini de, damadın öz kardeşi Hakan’ın –haddine mi düşmüş, bir şey yapabileceği yok ya hergelenin, gene de tedbirli olmalı–tasalludundan korumak için bizzat İlhan bey tarafından ve bizzat Tümgeneralin kendisi tarafından kiralanmış bir geceliğine, gel oğlum sen, hem etrafa gözkulak ol, hem gözün bir düğün görsün, çünkü biliyor musun abisi, tabii başka görevliler de var, lâkin onlar sivil olmadıkları için buralarda dolanmaları yakışık almaz, onlar aşağıdalar, kulübün çevresindeler, Tümgeneralin koruyucuları, kapıyı da koruyorlar, lâkin bu genç it takımı yine de belli olmuyor ki abisi, bakarsın, değil mi ya, bu sefer de bacadan düşerler, düşmüyorlar mı, hangisi yakınınmış uzağınmış, milli servetmiş değilmiş diye düşündü, zaten o komünist Hakan’ı iyi tanır Polis Ahmet, iyi tanır yere bakan hergeleyi, ne demek öz kardeşine, “Düğününde vuracağım seni,” diye fırlayıp çıkıyor evden, sinek küçük lakin mide bulandırır değil mi abisi, bakarsın bu mutlu geceyi de kana bulamaya sıvanırlar, bu sebeple işte koridorlardan, kapı önlerinden, merdivenlerden de eksik olmamalı...

Ağzım bir karış açık, Ahmet’in yüzüne bakıp kalıyorum. Bana öyle geliyor ki, her şey bu gece beni ya çok güldürmek, ya delirtmek için düzenlenmiş bir oyun. Ben, Tezel’e anlattığım o romanı gerçekten yazsaydım, düşgücüm, böyle çarpık bir suratı, böyle çarpık bir zihnin saçma sapan sözleriyle bulup çıkaramazdı ortaya. Zavallı Ahmet! Onu Maltepe köprüsü üstünde, başında pırıl pırıl ‘Fruko’ tabir kaskıyla kendini dayısının iteklemelerinden korumaya çalışırken görür gibi oluyorum. Sonra,

Ali Usta’nın bir yolboyu onurla kahır arasında vuruşa vuruşa anlattıkları: Hiçbir şey yıkamadı beni bu hayatta, hiçbir şey böylesi kahretmedi Ömer bey. Fakat, bir zamanlar çaresizlikten kendi ellerimle polis okuluna veriverdiğim bu Ahmet yıkacak. Ya vurulup ölecek, ya kardeşlerini vurmak için gözünü kırpmayacak. Benimle oturmak istemiyor artık. Benim işim uşaklıkmış. Ben o gün ona iyi bir tokat patlatmamak için koca bir buzdolabının motorunu yaktım. Aslında polislik de bir iş, işler içinde. Kötü mü? Bu benim Ahmet, Ömer bey, bilse ki arada bir topluca yaptığım işlerden aldığımın birazı da çam sakızı çoban armağanı kabili, partime gidiyor, beni de vurmaya kalkar inanın. Yüzüme karşı yapamaz, arkamdan, kuşkudayım...

Ali Usta’nın içerdeki kır çiçekleriyle onun kahır çekmiş, onurlu yüzü gözlerimin önünde; Ahmet’e kızamıyorum bile. Demin Aysel’le konuşurken duymadığım ölçüde büyük bir acı duyuyorum. Ahmet’i şu sırıtık yüzünden kurtarmak, onu dayısının ve kardeşinin dirençli güzel dünyasına göndermek için elimden hemen bir şey gelmeyecek.

Ahmet'e bu sarhoş halinde ve kendim de pek ayık olmayarak 'Sen kendini kurtar aslanım' demem şu an çok gülünç kaçacak. Kötü bir çorba bu. Burnumu tıkasam, gözümü yumsam da, yenilip yutulamayacak bir çorba.

İlhan, "Yeni bir aşk arıyorum haberin olsun..." diye mırıldanıp göbeğini de hafifçe çalkalayarak düğün salonundan çıkı–veriyor. Beni Polis Ahmet'le karşı karşıya, buram buram terlerken seçer seçmez şarkısı boğazında, attığı göbek de olduğu yerde donup kalıyor. Yüzü alabora. Bir şeyde suçüstü yakalanmış çocuk suratı. Ama çabuk toparlanıyor. Doğruca Ahmet'in üstüne yürüyor:

"Lan eşşoğlu eşek, ne yapıyorsun sen burda?" 'Lan eşşoğlu eşşek' hazırola geçiyor. Ellerini karnına kavuşturuyor, kekeliyor:

"Birinin birine bağırıp küfrettiğini duydum da abi..." Bu ürküntü ortasında beni İlhan'a şikâyet etmeyeceğinden emin değilim artık. "HadsittL"

İlhan elinin tersiyle kovalıyor Polis Ahmet'i. Delikanlı, olduğu yerde sallanırken de, buyruklarını sıralıyor;

"Yerinde dur, yerinde, anladın mı? Ne fazla, ne eksik!.. Çizmeden yukarı çıkma, işte bukadar!.. Şuna bak, leş gibi de içmiş. Len, hiçbir şeyi tadında bırakmazsınız siz, bilmez miyim. İpin ucu derhal kaçacak değil mi? Len siz nesiniz siz! Ben bu memleketimden çektiğimi inan kimseden çekmedim Ömer. Ellerinden tut, adam et, mecburi hizmetlerini bile öde, esirlikten kurtar, hepsini yap; lâkin bunların adam olmaya niyeti yok kardeşim..."

Yeniden bir "Hadsitt..." Ahmet'e. Ahmet'in hiç beklemediğim sırada, beklemediğim ölçüde düşmanca bakışları İlhan'a saplanıyor. Eyy insan onuru! Sen kişiyi düştüğü yerden kaldıran tek kurtarıcısın! İlhan, Ahmet'te uç veren o bakışın ayrımında değil; koluma girip beni düğün salonuna doğru çekiyor.

"Ben de zaten seni aramaya çıkmıştım. Böyle uzak durma canım, böyle ayrıksılık etme gözünü seveyim. Gel karış aramıza dosta düşmana karşı... Sen belki bilmezsin seni nasıl sevdiğimi. Ben seni, bizim inat kafa Aysel'den ileri sevmişimdir inan olsun. İkisi de anlamadı beni. Tezel de, o da anlamadılar. Benim nasıl bir adam olduğumu hiç anlamadılar. Bir zamanlar onlar için nasıl çırpındığımı, iki körpecik kız, şu hayhuy ortasında ziyan olup gitmesinler diye nasıl, nasıl..."

İlhan sallanıyor. Son "nasıl..."in arkasını getiremiyor. Çünkü ağlıyor. Mendilini çıkarıp yüzüne bastırarak, içeri girmeden önce kendisine bir çekidüzen vermeye çabalayarak, gürbüz bir oğlan çocuk gibi ağlıyor.

"Çok içtim be!" dedi ansızın. "Karıştırdım."

Silkelenip güldü:

"Kız evlendirmek de hiç kolay değilmiş ha... Gel sen benim içime sor..."

İki kez iç çekiyor. Üçüncüsünü yüreğine bastırıyor. Şimdi yeniden büyük işadamı. Güçlü. Yıkılmaz. Ağlamaz. Fitnat hanımın deyimiyle 'kapı gibi' bir İlhan.

“Nerdeyse düğün pastası kesilecek, sen hâlâ aile masasını şereflendirmedin azizim!” Ve omzuma sevgi gösterisi bir yumruk:

“Anasını avradını, ne dünyaymış bu dünya be!..” Ve ne anlama geldiğini bilmediğim, boş varil gümbürtüsünde bir kahkaha.

İçkinin İlhan’da iyice abarttığı cüret, yıllardır onunla aramda duran kilometrelerce uzaklığa artık pabuç bırakmıyor. Bana karşı öfkeyle donanmış bir saygısı vardı. Saymadan edemediği için öfke, öfkelenmeden edemediği için de saygı. Şimdi taşra kentinde akşam piyasasına çıkmış iki küçük memur olarak kolkola giriyoruz düğün salonuna. “Ben her yere girerim, girdiğim gibi de çıkarım” öyle mi? Aysel’le telefondaki aşağılık konuşmam dahil, her şeyin üstüne koluma girmiş bir İlhan’la kazık gibi yürürken, durum hiç de düşündüğüm gibi görünmüyor. İçimde kötü bir bulantı, dışımda gülünç bir manzara. Ahmet’in düşmanca bakışı da benim bir kuruntum olmasın? Bir özlemim?

Emekli albay koşup geliyor işte. Şarkıcı kadın, daha da baygmlaştırdığı sesiyle:

“Son olarak efendim, mutlu çiftlere ve sizlere benim hayranı olduğum bir şarkıyı sunuyorum,” diye repertuvarmın son şarkısına başlarken Ertürk de:

“Artık pastayı getirsinler mi İlhan bey?” diye soruyor.

“Kime ne soruyorsun be kardeşim. Bana ne soruyorsun? Usulü ve sırası neyse öyle yapılsın işte!..”

Defol yanımdan, diyor, çabuk defol! Ben şimdi bir profesörün koiundayım. Millet görsün, biz burnu havada, bizleri adam yerine koymayan aydın takımıyla istersek nasıl elense geliriz, görsün millet! Benim elde edemeyeceğim ne var be, ne var?

İlhan’ın kolu hep kolumda. Sıkı sıkıya tutuyor beni. Hatta emekli albayı usulca yana itmekte bile bir sakınca görmeyerek topluluğa son görkemli tablosunu sunuyor. Şarkıcı kadının, şarkının adını söyleyip de en çılgın alkışların patlak verdiği an’dı. Artık şarkı mı alkışlanıyor, bizim kolkola içeri girişimiz mi, bilmiyorum. Fazla da farketmiyor zaten. Gül ağacı değilem / Her gelene eğilem!.. Kalabalık, alkışlar arasında bu şarkıya bir ağızdan katılıyor. Önden arkadan, darmadağınık katılıyor. Derken Tezel’in, sütbeyaz rakı bardağının bir dikişte yarısından fazlasını boşaltırken hınzırca gülerek bana bakışı: Kendini bu kadar önemsemeseydin, bu girişten böylesi sıkılmazdın Ömer!..

Sersem! Öyle bir polis Ahmet, “Sizin için ne yapabilirim Tezel Abla?” deseydi sana, herkesle zor dalga geçerdin. Ahmet, Tezel’e böyle deseydi, bu Tezel herhalde: Tabii bana bir şey yapabilirsin polis bey kardeşim. Koş surdan bir kadeh içki bul getir. Bu arada Hakan’ı da ensele ve sık kurşunu üstüne, hadi bakayım aslanım, derdi. Beni içkimle rahat bırak, derdi. Yok, öyle demezdi. Aman kardeşim, ben kendimi korumuyorum ki, sen beni ne diye koruyacaksın? Hadi marş marş, derdi.

Çek elini elimden / Ben sevgilin değilem, diyor şarkıcı kadın. Herkes de sallangaçlı seslerle aynı şeyi söylüyor.

En ilgisiz şarkılarda bile insanı dürten bir güç olmalı. Aysel’e telefonum, o en bayağı sözlerim, karımın telefonu yüzüme kapamasıyla düşmüş bir alkolik gibi akan sele bırakıverişim kendimi, Tezel’in gülüşüyle değilse, bu şarkının sözleriyle bir tekme yiyor

tarafımdan. Kolumu İlhan'ın kolundan kurtarıyorum. Ansızın gözaltından evime, Aysel'in yanına döndüğüm saatten önceki Ömer'im. O güne dek olan Ömer'im. Henüz en yakın arkadaşlarının kendisinden kuşkulanmayı akıllarının köşesinden geçiremedikleri, kendisi tarafından öpüldü okşandı diye karısının banyoya koşup ağzını, her yanını ova ova sabun–lamadığı, gözlerini yeğeniyle onun üstüne dikip domuzca serzenişlerle: "Öyle ya, siz iki kazazede, şimdi daha iyi anlaşırsınız," demediği zamanlardan önceki Ömer. O masaya gidersin. Herkesi, Tümgeneral ve karısı dahil, dünün şalvarlısı, bugünün Amerikan vatandaşı Eytm hanım dahil, gözlerini yarı kapamış iki yana sallana sallâna şarkıcı kadına eşlik eden Müjgân dahil, herkesi, hepsini efendice selâmlayabilir, yine de onların dışında, uzağında kalabilirsin. Hatta artık Ayşen'in burdaki herkese karşı usul usul yırtıklaşmaya başlayan yeni yüzüne bocalamadan bakabilirsin. Salt sana bakarken hüznünü saklamayan o yüze... Babasının kollarından kurtulmuş, şimdi senin koluna girerek dans pistine fırlamak için canatıyor. Bu özlemi karşılıksız bırakma. Ona en güzel düğün armağanın, onu bir kez kollarına alman. İyice bastırarak göğsüne, yürek çırpınışlarını duyarak dansetmen onunla.

Şimdi ben eski Ömer miyim gerçekten?

Ayşen kollarımın arasında dansederken bayılıverirse ya? Ya da, Yeşilçam'ın o umutsuz aşk simgesi kızlarının dublaj sesiyle, benim için artık tek saadet şu an'm hatırasını ölünceye kadar kalbimde saklamaktan ibaret bulunmaktadır, derse? Derse, ben de yaşı geçmiş muzdarip âşık rolünü oynar, o rolün dublaj sesiyle: AaaağhhL Doğacak ilk çocuğunuz erkek olursa, ona benim adımı koyunuz, koyunuz ki bu çocuk, başlamadan nihayete eren talihsiz saadetimizin ıstıraplarla dolu şu menhus dünya ortasında tek şahidi olarak yaşasın, aaağhh!.. derim. Göz pınarlarımızda birer damla yaş. Bir de andiçme töreni: Sizi hiç unutmayacağım. Ben de sizi hiç unutmayacağım. Fısıltılı bir: Ayşen'im... Fısıltı bir: Ömer'im...

Bu film, en sonunda ortasına düştüğüm iki ailenin masasında eksik kalmış tanıştırmalar yapılırken çevriliyor. Film, o çocuk doğana, adı Ömer konana, sonra bu yeni Ömer, bir gün çocuk bahçesinde oynarken topunu bir zamanların çok ünlü bir profesörü, kör bir yaşlı adamın ayakları dibine kaçırana dek sürebilir, artık oraya dek sürünce ise, sürer de sürerdi: Çocuk Ömer, topunu almak için koşar, üstü başı lime lime dökülen bu yaşlı körü görür, onun haline acıyabilir, içinde bir 'hissi kablelvuku' ile ona derinden yakınlık duyabilir, bu yakınlığın 'saikiyle', anne, anneciğim, şu zavallı adama bak, ne olur alalım, bizim eve götürelim, diye bağırabilirdi. Tek şahit o pek değerli çocuğun isteği kırılmaz ve ben sokakta bulunmuş hasta bir kedi gibi Ercan'ın villasına götürülür, orada yıkanıp paklanırdım, giydirilip kuşatılırdım ve o zaman Ayşen beni tanır, Ömer abii!.. diye bir çığlık atar ve tam o an'da, tam o an'ı vurgulayan bir müzik patlak verir: la la la laaa!..

Yedek subay ölür de /dönmez er meydanından!..

Ne oluyor? Neden Yedek Subay Marşı? Oysa ben filmin sonunda patlak verecek müziğin Eroika olacağını düşünüyordum. Bu masada her kafadan bir ses çıkıyor. Eroika'nm Yedek Subay Marşı'na karışması bundandır. Eytm hanım: "Ay ilahi Yılmaaaz, seni gidi yaramaz, senin başının altındandır bu sürp–rayz!" Hayrettin Özkan: "Gül ağacına erkek tarafından bir nazire, Harp Okulu Marşı olacaktı ya, neyse, hah, hah, haahh!.."

Nuriş hanımefendi, fısıltıyla: "Amaaan Hayrettin, benim içim kan ağlarken sen de!.." Müjgân: "A, vallahi dayanamam, kalkın hadi, hep birlikte!.." Tezel, alçak sesle: "Asker marşıyla halay çekmek." Yüksek sesle: "Dünyanın en eğlenceli ülkesi benim ülkem!.."

Ercan: “Hadi Ayşen, kalkıyoruz. Bak herkes nasıl coştu.” Gönül hanım: “Hadin çocuklar, hadin durmayın!” Ayşen: “Benim için hava hoş,!” Ve yine o hüzünlü bakışı bana. Suç bende değil, Eroika çalsaydı belki seni dansa kaldırabilirdim sevgili Ayşen. İlhan: “Ben de yürüyeceğim!” Haykırır: “Biiis!” Ertürk, haykırır: “Baştan!” Bir komut.

Pistte bir yığın insan kolkola girmiş, kuyruk kuyruğa gelmiş, samba adımlarıyla Yedek subay ölür de / dönmez er meydanından’ ı oynuyor! Bir kez biz de Aysel’le Süreyya’da Bra–zil–Brazil’i böyle, herkes birbirinin belinden tutarak, herkesle kuyruk kuyruğa gelerek oynamıştık. Ülkem her zaman eğlenceli; Tezel’in hakkını da yememek gerek. Ama yarın başka olacak.

Yarını uzunboylu düşündüm sanıyorum; yoksa o baygın sesli kadının son şarkısını ne zaman bitirdiğinin, ben bir filmi çevirirken pistin üstünün nasıl öyle çarçabuk doluverdiğinin, tabağımdaki Ankara tavasından koca bir lokmayı da yanında susuz rakıyla ne zaman gövdeye indiriverdiğimin daha iyi ayrımında olurdum. İlhan’la Müjgân pistteki kuyruğun en başındalar, gelinle damatsa en sonunda: ...de dönmez er meydanından ...de dönmez er meydanından... Bu plak çizilmiş.

Derken Ayten hanım piste tek başına fırlıyor. Dört sıra Japon incisini boynundan havaya kaldıra kaldıra, Amerikan danslarında olduğu gibi, tek başına katılıyor oyuna. Bir eliyle de durmadan Ertürk’le oğlu Yılmaz’a el ediyor: Gel, hadi gel, gelin canım!.. Ve dayanamayıp sesleniyor:

“Come on!.. Hınzır Yılmaz, Come on, diyorum sana!..”

Tezel’in kahkahaları da isteriye dönüşüyor. Sürekli yineliyor:

“Ey güzel Türkiyem! Ey güzel TürkiyemL Sen nelere kadirsin!..”

Hayrettin Özkan, bu güzelliklerdeki payından övünçlü; rakı bardağını Tezel’in bardağına vuruyor –Tezel bardağını milim kıpırdatmasa da yerinden–, arkasına yaslanıyor:

“Türk gibisi, Türkiye gibisi var mıdır? Milletimiz ve insanımız daha da güzelleşecektir.”

“Sizlerle paşam, sizlerle...”

Tezel’i susturabilirim. Ona, bu iş gırgıra gelmez, bazı paşalar gerçekten inanırlar sonra her şeyin onlarla başlayıp biteceğine, diyebilirim. Ama demiyorum. Yüzüme gülebilir şu an Te–zel. Şu an, Hayrettin Özkan’ın, ince alayları bile ciddîye alma eğiliminde olduğunu taş çatlasa anlatamam Tezel’e. Görmüyor musun, Paşa her şeyin merkezinde kendini görmeye başladı, diyemem.

Hayrettin Özkan, Tezel’in sözünden pek hoşnut, ama Nuriş hanımefendi nice çabalasa, o hoşnutlukta kendine açılan yere rahatça yerleşemiyor. Arada bir:

“Çok içti Gönül, eniştene gözkulak olun,” demese, mutlak kocasının kulağına eğiliyor ve soruyor:

“Hakan’dan bir haber yok mu?”

Tümgeneral, yanındaki artık Nuriş hanımefendi de olmuş olsa, kulağının dibinde öyle, karı vızıltılarına pabuç bırakacak adam değil. Bunu da en sonunda kanıtlıyor zaten. Masaya çok sert bir asker yumruğu indirir indirmez:

“Anıp durma o sıpayı bana!” diyor.

Ne ben, ne Tezel işitmiş oluyoruz. Ektiğin tohumların nasıl yeşerdiğini görüyor musun Tezel?

Eniştesinin sözünü bir tek Gönül hanım işitmiş oluyor. Başına ne gelirse, nice itilip kakılırsa, hep her şeyi işitiyor olmasından. Şimdi de yine iki arada bir derede kalmış yüz çizgileri, acınası sesiyle:

“Aa, öyle demeyin paşa abi. Anadır ne olsa. Ablamın yüreği kan ağlıyor,” diyor.

Tezel’le ben yine işitmiyoruz. Hiçbir şey de görmüyoruz. Hayrettin Paşa buna da kesinlikle inanmakta. İnanmasa iki kadını elinin tersiyle iki yana sıyırıp da:

“Kesin artık!” diye kükremezdi.

Memleketin temeline dinamit koyan öz oğlu da olsa, gözünü kırpmayacak. Çok tarafsız bir Paşa bu. En tarafsızlarından.

Kayınvalidem çekine çekine bana –demek o da her şeyi görüp işitenlerden– soruyor:

“Paşa niye öfkelendi oğlum? Bir şey mi var?”

Yanıtı Tezel’den:

“Orkestra, marşı yeterince canlı çalmıyor da anne!”

“Dahası nasıl olsun?” diyor Fitnat hanım da. “Sizi bilmem, ama benim başım tuttu çocuklar.”

Ardından bu kez de onun annelik inildemeleri:

“Aysel de oluverseydi... Ne olur sanki geliverseydi... Şöyle güzel bir günümüzde, hep birlikte...”

Ne olsa bir çeyrek saattir bir Paşanın yanında oturmaktayım. O Paşadan etkilenmiş bir Ömer’im. Kükrüyorum: “Bırakın artık şu Aysel lafını, çok rica ederim!”

Ardından hızla büyük bir yudum susuz rakı.

Kayınvalidemin yirmi şunca yıldır bende tanık olmadığı bir saygısızlık, hatta edepsizlikle homurdanmıştım: Bırakın şu Aysel lafını artık!

Elbette; sabunla ovula ovula yıkanan bir ağzın, üç aydır birlikte bir yatağa girmeyişlerimizin, kızının o ucuz mahalle ağzıyla, “Öyle ya, siz iki kazazede, şimdi daha iyi anlaşırsınız,” demelerinin, yüzüme kapanan o telefonun, benim düşmüş alkolik ağzıyla kullandığım sözlerin, ya kahramanlar, ya satılıklarla dolu üniversitenin, her şeyin üstüne

de beni kurtarmaya sıvanan polis Ahmet'in –onun belki de onurunu anımsaması–, koluma giren İlhan'ın, marş nedeniyle çevrilmesini bitiremediğim filmin ve Tezel'in geri kalmış nihilizminin kışkırttığı Tümgeneralin acısı bir yerden çıkarılmalıydı. En zayıf yerden. Gününe tam yaraşır bir tutumdayım. Zayıf, güçsüz, her şeyden habersiz, Ayşen'in anlattıkları olmasa da, bir kırılan vazosundan haberli Fitnat Manimin üstüne bile basıp geçeceksin kabaralı postallarınla.

Kayınvalidemin başı. O başın titremekte olduğunu seçiyorum. Bu baş, orkestradan ortalığa dökülen, pisttekilerin sert adım vuruşlarıyla iyice canlandırdıkları 'er meydanmdaaan'larla hiç uyumu olmayan bir biçimde titriyor. Bitti. Bu en mutlu gününde, çocuklarının içinde hayat arkadaşıyla en mutlu olduğunu sandığı Aysel'i bile mutlu değilmiş meğer! Meğer bu Ömer, o kibar görünüşü altında ne kaba, ne ezici bir adammış. Paşanın öfkesine kurban olayım. O bir şey mi? Kimbilir kızım bu saygısızdan neler çekti. Hiç bilemedik. Tevekkeli kaç yıldır hepimize küs, hepimizden uzak. Sebebi buymuş demek? Demek abisinin dediği gibi komünist falan olmalarından değilmiş!..

Bir mors alfabesi söker gibi, titreyen o başın içinden bunları söküp çıkarıyorum. Önüme dökülenlere aldırmıyorum. Kayınvalidemin üzülmesi ilk kez üzmüyor beni. Tezel'e bakıyor. Kendisini, dünürlerinin yanında damadı tarafından azarlanmış bir anne olmaktan kurtarmasını bekliyor. Ama Tezel, yakasına o sarı goncayı taktı; işi bitti. Bundan öte parmağını kıpırdatacak değil. Süt gibi beyaz rakının kalanını boşaltıyor midesine.

Yağları donmuş Ankara tavasıyla dolu tabaklarımızın dört–bir yanına dizili solgun karanfillere bakıyorum. Sonra, buruşuk kıvırcık salata yaprakları arasında katı yumurtalar. Sarıları ezilip, sonra krema sıkacağıyla yeniden beyazların ortası doldurulmuş katı yumurtalar. Kedi boku gibi halka halka dönerek duran yumurta sarıları. Yine solgun karanfiller arasında bir levrek tabağı. Mayonezli. Her bir yanından didiklenmiş. Zar gibi döndürüle döndürüle incecik kesilmiş havuçlar. Kimse havuçlara el sürmemiş. Gevşemiş mayonez bulaşığı kara zeytinler... Sonra... Hayrettin Özkan'ın çekinmesiz bir geğirtisini duyarken –Korgeneral ve maiyeti bu masada nöbet tutup duramazlardı ya, onlar çoktan gittiler, başka bir düğüne, başka bir tanıklığa–Tezel, bana gülerek ayağa kalkıyor:

"Çişim geldi. Nerdeydi tuvalet?"

Ayağa kalkınca sallanacağını sanıyordum, sallanmıyor. Tezel'in tutumu böyle bir incelik göstermeme izin vermese de:

"Ben götüreyim," deyip davranıyorum.

Burdan kurtulmak için canattığımı bile bile, beni burdan kurtarmamak için elini domuzcasına omzuma bastırıyor:

"Ooo," diyor, "her çişe gidişte yanımda birini arasaydım!.."

Bu arada kayınvalidemin, bu gece onuruna, ne olursa olsun bana kırılmadığını da belirtmesi gerekiyor tabii:

"Ömerciğim götürsün seni işte," diyor alçakgönüllülükle.

Oysa Tezel'in "çişim geldi"sini duymamış gibiydi.

Tam kalkıyordum; omuzbaşımda Ertürk. Yine bir trafik polisi gibi elini kapıya doğru dümdüz uzatıp:

Bu yanda Tezel hanım, buyrun,” diyor. Tezel’in böbreklerini bile gözetliyor bu adam!

Gittiler. Onca içkiden, sıcak ve bungunluktan, mide bulandırıcı bir masada bir saattir oturup durmaktan hiç etkilenmemiş bir Tezel. Hiçbir şey onun hücrelerinden içeri sızamamış, kanma girememiş. Rus biçimi bluzu içinde hafif tombul, diri, buraya ilk girdiği zamanki kadar da havalı; emekli albayın “Pardon, pardon”larıyla açtığı yoldan yürüyüp gidiyor.

Masadan kalkacağım. Ama pistin yanından geçerken reklâmcı kadının ya da Eytm hanımın beni kolumdan tutup oraya çekmelerinden korkuyorum. Artık her şeyden korkuyorum. Ayşen’in bir zamanlar olduğu gibi. Les peuplades primitives utilisaient leurs doigts pour compter. Henüz Oxfordlu değilim. Lisedeyim. Lisede. Yabancı dil sınavmdayım. Liseliliğimin yabancı dili. Les progres des Mathematiques parçasını okuyorum. Sonra tahtaya yazıyorum: Les peuplades primitives utilisaient leurs doigts pour compter. İlkel topluluğun bir üyesi olarak parmaklarımla sayıyor ve o sınavlardan bu geceye tam otuz yıl geçtiğini buluyorum. Sonra ‘tahrir’ sınavına giriyorum: Eski Türk ahlâkının ilkelerinde şöyle bir yazı vardır. ‘Kibir küçüklüktür. Ahlâklı insan kendini olduğundan fazla görmeyendir.’ Düşündüklerinizi yazınız.

Düşündüklerimi yazıyorum. Kayınvalidemin:

“Hasta mısın oğlum?” sorusunu duyar duymaz, eğilip buruşuk yanağına bir öpücük konduruyorum. Yüzü pudramsı bir şey kokuyor. Fitnat hanımın yüzünü öperkendi: Nuriye hanımefendi, iki damla gözyaşını kıyısı dantelli bir mendile sildi. Kompozisyon 9, Tarih’8, Matematik 10, Fransızca 10, Fizik 9. Sesin hızının tayini, esneklik, serbest düşme formülleri. Serbest düşme formülleri... Happy Birthday to my HUSBAND...

Hah, hah, haaa. Henüz bir çömez olarak gittiği uluslararası bir kongreden bana gönderdiği doğum günü kartına bak! Şimdi de çoktan kapatılmış bilmem ne sosyalist derneğinin bilmem ne raporunu hazırlayışına bak. Yarın yine gerekecekmiş... Bir kez sen ne hakla Sevil mi, Sevda mı, neyse işte, o kadıncağızın gerillacı olmasıyla alay ediyorsun ha? Annen senden daha çok kendi yerinde. Ben de kendi yerimdeyim işte. Les peuplades

primitives utilisaient kurs doigts... İlkel topluluklar sayıları parmaklarıyla sayarlardı. Hesabı parmaklarıyla yaparlardı. Di’sı yok. Yapıyorlar. Burda. Anadolu Kulübü’nde. Matematiğin gelişimiymiş, evrimiymiş... Hepsi burda işte. Burda, Anadolu Kulübü’nde. Salak karı sen de!... Senin o dört başı bayındır kocan, aklı, bilgiyi, duyarlığı, aşkınlığı, her şeyi kendinde toplamış kocan, parmaklarıyla sayıyor. Otuz yıl. Ayşen şu yaşta, ben bu yaştayım. Hela koridorun üç adım solunda. Tezel altmış bir kilo. Ertürk ikinci mutlu tesadüfü peşinde. Kayınvalidem, hasta mısın oğlum, diyor. Nuriş hanımefendi Hakan’ı düşünerek iki damla gözyaşını, kıyısı dantelli mendiline siliyor: Ellerin damatları bile yanıbaşında, yanaklarını öpüyor. Benim oğlumsa... Sayıyorum. Parmaklarımla. Didiklenmiş levrek tabağında gevşemiş mayoneze bulalı tam on sekiz zeytin var. Adam başına birer buçuk porsiyon. Beş kurşuna dizilmiş piliç, üç asılmış sülün, dört kendini emniyet penceresinden aşağı bırakmış peynir parçası. Fasulye pilakisi. Sayabildiğim kadarıyla tam yüz elli altı kuru fasulye; sarımsaklı, soğanlı sarı vıcık bir su içinde yüzüyor. Ankara tavası. Yağlı et parçalarından geriye kalan üç işe yaramaz parça, artan pilavın göbeğinden yana kaymış. Tam on dokuz çift rakı bardağı, şarap bardağı, koka kola bardağı,

frukolu votka bardağı; hangisi kimin bardağı? Sekiz hain lakerda tabağı. Beş casus, ajan, itoğlu it kadınbudu köfte tabağı. Dura dura tabaklarda iyice kararmış dokuz fesat, kuşkucu dana dili. İkisi de bağrına çatalı yemiş, tabağında serilip kalmış. Henüz dokunulmamış on bir zeytinyağlı biber dolması, üçünü Tümgeneralin geğirdiği.

Artıklarla dolu bir sofranın başındayım. Garsonlar kirli tabakları toplamadan peşmelbayı koşturuyorlar. Kayınvalidem bir şey sormuştu: Hasta mısın oğlum? Midem bulanıyor anneciğim. Yanaklarından öperim. Sardunyaların nasıllar, iyiler mi? Ya kadife koltukların? Bu rakı sulu anneciğim...

“Sizin rakı çok sulu,” diyor Hayrettin Özkan. “Oğlum, rakı getir!.!”

Peşmelba bu rakıya nasıl meze edilir?

Soluk soluğa, yelpazelenerek dönüyorlar. Yedek Subay

Ölür de Dönmez... in ardından kopan Çıktık Açık Alınla’cılar, artıklarla dolu masaya teker teker dönüyorlar. Eksik bir masa bu. O yeşil başlı ördek var ya paşam, hani benim yıllardır birlikte yaşadığım o yeşil başlı ördek var ya, siz asıl onu boğazlayıp bu sofraya kondurmalıydmız ve onunla bir güzel geğirmeliydiniz ki, baş köşeye kurduğunuz masa bir işe yarasın. Bir işe yarasın bu nikâhlı, kokteylli, yemekli, şarkılı–marşlı düğün.

Tezel helada, Ertürk’ün bekçiliğinde böbreklerini boşaltıyordu. Ayşen, daha az hırçın: “Marşla da dansettik sonunda,” diyordu. Müjgân, sinema yıldızlarına özenip de pek tutturamadığı sarı uzun saçlarını yelpazeleyerek: “Ay çok güzel oynadık,” diyordu. Eytın hanım, “Siz hiç sakat bir çocuğun anası oldunuz mu?” –neyimiz varsa onun sayesinde– diyordu. Pembe banyo köpüğü: “Anneee, şu oğluna bir şey söylesene,” diyordu. Ertürk’ün oğlu Yılmaz, kızkardeşine: “Çekil be, şimdi misket havası çalınacak!” diyordu. Gönül hanım da: “Yılmaz iyi oynar misketi,” diyordu korka korka. “Babası, gel şu kızma bir söz anlat,” diyordu. “Şımarık pis! Bıktım senden. Niye kopardın ruganının atkısını domuz!” Pembe köpük, uçsuz bucaksız bir yaygarayla ağlıyordu. Nuriş hanımefendi mendilini tam ütü kat yerlerinden, tam o çizgilerden devşirerek yılan derisi çantasına koyuyordu. Reklâmcı İnci, oyuncu kocasını ensesinden öperken İlhan’a göz kırpıyor, Pierre Loti Semih de reklâmcı İnci’nin öptüğü ensesini nerdeyse eliyle temizleyerek Müjgân’a: “Pes dedirtinceye dek döndüreceğim seni” diyordu. Tümgeneral bir kez daha geğiriyor, arkasına yaslanıyor, “Nerde Ertürk, şu Ahmet’i çağırsın bana bakayım,” diyordu. Ta, ta, ta, taaa... Yeni ve hepsinden canhıraş bir ti borusu. İlhan, Paşanın paşalığını çoktan ezip tüketmiş: “Boş ver Paşa, Ahmet’i. Unut. Bak, düğün pastası geliyor,” diyordu.

Şak, şak, şak, şak... Avuçlar patlayacak.

Epey nazlandıktan, baş oyuncular gibi selâma en geç çıkıp kendini yeterince alkışlattıktan sonra, dokuz katlı pasta, orkestra yüksekliğinden patlayan boru sesleriyle girdi içeri. Tekerlekli bir masa üstünde. Altın rengi örtüsü kralların yatak odası perdeleri gibi dilim dilim büzülmüş, iki garsonun –biri de özenini, dilini dışarı çıkararak ortaya vuruyor– kan ter içinde ittiği; kadifeleri, şifonları, brokarları –brokar mıydı, sim işleme miydi yoksa bu kumaşlar?–, kara üstüne beyaz çizgili ceketleri, kurşi–ni ceketleri, pullu çantaları, şişman kollan, kalçaları iki yana itip kendisine yolacakları bir masa üstünde: Bembeyaz. Gelinden daha beyaz giyinmiş bir düğün pastası bu. Etekleri kat kat bir gelinlik. Birinci kat, en büyük börek tepsisi kadar. İkinci kat, tatlıcıların tatlı tepsisi kadar. Üçüncü kat, evlerdeki börek tepsileri kadar. Dördüncü kat, büyük bir servis tabağı kadar. Beşinci

kat, geniş bir yemek tabağı kadar. Altıncı kat, fukaranın plastik yemek tabağı kadar. Yedinci kat, Müjgân'ın özel çay servisi yaptığı zamanlar kullandığı pasta tabakları kadar. Sekizinci kat, bir neskafe fincanının tabağı kadar. Dokuzuncu katsa, küçük bir fincan tabağı kadar, ama yüksek boylu. Bir karış boyunda bir silindir. Silindirin üstünde gelinlikli gelinle, smokinli damat. Şekerden ya da porselenden. Damadın Tanzimat bıyıkları var. Gelinin elma yanakları var. Kolkolalar, yüz yıl öncesinde, bir yalının özel odasında fotoğraf çektiriyorlar. Dokuzuncu katta, ayakta durmuşlar. Ayaklarının altında, her beyaz katın çevresinde yaldızlı oymalar, gümüş ve altın rengi güller... Flaşlar, daha pasta iki garsonla orta yere itilirken patlamaya başlamıştı. Flaşların patlaması dinmek bilmiyor. Alkışlar da dinmek bilmiyor.

Garsonlar koşuşturuyorlar. Peşmelba dağıtırken değiştirmeyi akıl edemedikleri tabaklan döke saça, kıra yara şimdi değiştiriyorlar. Gönül hanım, üstüne sirkeli zeytinyağı akıtan bir garsonu azarlıyor. O da en sonunda azarlayabileceği resmi bir yer buluyor işte: Allahm belâsı, gözün kör mü? Mahfettin kadifemi.

Bu arada erkek tarafının yakını olduğunu da belirtmesi gerek. Kime? Tabii, yine garsonlara:

"Şahane olmuş pastamız, enişte," diyor Tümgenerale. Paşa duymazdan geliyor. Çünkü Müjgân'ın duyduğunu, sinirlendiğini, sinirini yatıştırmak için de, hıh, sanki kendileri yaptırdılar, demeye getirerek alayla gülümsediğini görüyor.

"Şampanyalar!" diye kükrüyor İlhan.

Gözleriyle emekli albayı arıyor. Yok. Emekli Albay kızkardeşini çişe götürdü. Bu en önemli an'ı feda edebilmesi için daha önemli an'lar peşinde olması gerek.

"Nerde Ertürk?" diyor Gönül hanım ağlayan sesiyle. Garsonun birini sırtından iterek: "Şampanyalar gecikti!" diyor.

Ayşen'le Ercan –kim götürdü onları oraya?– pastanın başında hazırolda duruyorlar. Boru seslerinin susmasını bekliyorlar. Boru sesleri diniyor. Bir kez daha Love Story. Ama bu kez iyice ağır turda.

Sanıyorum gözlerimi, birinci kattan kesilen ilk lokmanın Ayşen'in ağzına verilişini görmemek için yumdum. Şimdi salt sesler... İnci'nin sesi: "Resim çekilsin, şimdi çekilsin!" diye haykırıyor. Gönül hanım: "Daha işkembe çorbası verilecek. Sonradan..." diyor. Bir şişe patlıyor. Köpüklü şarap şişesi. Biri daha patlıyor.

Gözümü açtım: Müjgân, Eytın hanım ve Gönül hanım dokuz katlı pastanın yanında duruyorlardı. Küçük küçük kestikleri dilimleri kocaman tabaklara koyup garsonlarla masalara, ayakta bekleşenlere gönderiyorlardı. Kesme, bölme işini garsonlara bırakmıyorlar... Ayşen, töreni tamamlamış, omuz başımda dikiliyor. Kocası da onun omuz başında.

"İşkembe çorbası da verilecekmiş, duydun mu bey?" dedi yaşlıca bir kadın.

Kayınvalidem bu kadına utangaç gülümsüyor. Bir şeyler de kendisinin bildiğini belirtmek üzere:

“Evet efendim,” diyor. “Malûm, içildi...”

Orkestranın önüne zayıf iki kız çıkmış. Biri sağ, öteki de sol kolunu yukarı kaldırmış, iki yana sallanarak: “Cim bom bom, cim bom bom!” diyorlar. Cırlak sesleri var. Başım çatlıyor. Eytın hanım, cim bom bom’ları duyar duymaz, pasta paylaştırma görevini bir yana atıp, ortada kalan dar boşluğa fırlıyor. El çırpıyor. Herkesi yeniden piste çağırıyor:

“Haydin all together! Haydin all together!..”

Hayrettin eniştesine öpücükler gönderiyor. Yeğeni Yıl–maz’a:

“Gel haydi, oynayalım. Dikilip durma öyle kazık gibi, idyıt!..” diye bağırıyor.

Reklâmcı kadın, oyuncu kocasını sırtından piste itiyor: “Sonra takınırsın! Pasta mı görmedin oğlum!..” Budalalığına en çok kendisi gülen Yılmaz, halasına katılmadığı için, Eytın hanım da bankacıyı yakalıyor. Bankacının yuvarlak gövdesi Eytın hanımın zıplamalarıyla uyumda güçlük çekiyor. O da olduğu yerde sallanarak Eytın hanıma el çırpıyor.

Herkes apaçık işte. Olduğu gibi. Tanımadığım, huyunu suyunu iyice bilmediğim çok kalabalık bir toplulukla bir yolculuğa çıkmış gibiyim. Frenleri patlamış bir kalabalık.

Cim bom bom’lar arasında kurtuluyorum masadan. Ayşen’in irkilen sesini duymak istemiyorum: “Ömer abi!..”

Bir fakültenin koridorundayım. Körpecik, çekingen bir ses:

“Ömer abi!..” diye sesleniyor.

Dönüyorum. Hayranlığına sevda bulaşmış bir çift on dokuz yaş gözü. Ayşen’in başka biri olmaya hevesli, biraz da ürkek bakışları. İnsana bu ürkekliği silme, o hevesi de besleyip büyütme duygusu veriyor. Duygunun yetmeyeceğini biliyor–

sun.

Pastalı, peşmelbalı masadan kalkarken Ayşen’in eli kolumu tutuyor: “Ömer abi!..”

Sonun sonu bir dilek gibi: Ömer abi, gitmeyin!..

Gözlerim istencimi kanıtlıyor; Ayşen’in yüzüne, gözlerine değil, onun koluma tutunmaya çalışan pırlanta halkalı sağ eline takılı kalıyor. Kolumu o elin altından sıyırıyorum. Orkestra, cim bom bom’un son notasına tokmağı indirirken sevgisizliğe yepyeni doğmuş bir sestir duyduğum. Pek çok sancının ardından nur topu gibi doğuvermiş madensi bir ses:

“Konfetiler yerde sürünürken kimsesiz olmak zor. O saat geldiğinde, en çok size düşman olabilirim...”

Ercan’a teşekkürlerimi sunarım. Müjgân’a teşekkürlerimi sunarım. Gönül hanıma, reklâmcı kadına, Pierre Loti–Keşanlı Ali kırması adama teşekkürlerimi sunarım. Hayrettin Özkan’ın

bu bir tabur askeri peşimize düşüyor. Beni Ayşen'den, Ayşen'i benden kurtarıyor.

Kurtarıyorlar: Pasta yemediniz Ömer bey. Pasta yemedin Ömer. Pastadan yemelisiniz beyefendi. Pasta, profesörüm!.. Yahu, pastadan bir lokmacık tatmadan nereye?

Kıvıl kıvıl kurtçuklarla dolu bulanık suyu, bu çığlıklar koparken yüzerek geçtim. Onlar Ankara tavası üstüne peşmelbayı, ardından da beyaz kremalı pastayı yutarlarken. Ağzından köpükler saçan şarap şişelerinden birini de, ter içinde masaya dönen bankacı yakalamış, başına dikiyordu.

Tezel, nerdesin? İçmenin ilmini öğrenmemişlere en azından bunu öğretebilirdin. Öyle ya; senin öğretmek istediğin bir şey yoktu. Böylece benim de "O saat geldiğinde en çok size düşman olabilirim" i değerlendirmeme yer yok.

Çıkarken kullandığımız asansörü, inerken kullanmak istemiyorum. Çünkü asansöre o sırada başları örtülü iki kadınla, tepesi takkeli adam biniyorlar. Hatta başı örtülü kadınlardan biri geri dönüp, düğün salonunun kapısına doğru, namazda selâm verilirken iki yana tükürüldüğü gibi: "Tüh, ne şıllık olmuş Remzi'nin kızkardeşi o gâvur ellerinde, tüh, tüh!.." diye tükürüyor.

Asansörü onlara bırakıyorum. Merdivenlere yürüyorum. Ölgün bir ışıkta basamakların sarımtırak yeşil halıları. Halılar döne döne iniyor. Döne döne iniyorum. Konfetiler yerde sürünürken zor olan neymiş?

Ara katlardan bir yerde –ikinci mi, üçüncü mü?– kale duvarı gibi iki yanı yüksek yapılarla korunmuş dar sokağa bakan merdiven penceresi önünde bir kıpırtı. Orda duran biri.

"Gidiyor musunuz hocam?"

Tuncer. Yukardaki salonun sigara dumanından mı, çok içmekten mi, ağlamaktan mı yoksa, gözleri kan çanağı. Tuncer ağlamaz. Sigara dumanından.

"Evet Tuncer."

Cim bom bom'lar bitti. Pasta da dağıtılıp bitti. Üst katlarına el sürülmeden. –Neye yeni doğmuş bir sesti gelinin sesi?–Tuncer'in kan çanağı gözlerine, katlar arası bir pencerenin önünde pan yapmış asansör örneği asılıp kalmışlığına bakarken bomboşum. Aslında, ne yapsam, ne etsem onun, kürsümün karşısına geçip "İnin aşağı, inin aşağı!.. Bizimle yürü–yün!"lerini unutamıyorum. Bu nedenle Tuncer'e yanıtım, alışılmıştan öte soğuklukta bir yanıt oldu.

"Bense sizinle konuşmak istiyordum hocam..."

"Yarın... Ya da başka bir gün..."

Tuncer'in buraya adamakıllı mutlu girip, hemen hemen mutsuzlaşan yüzünü daha fazla görmek istemiyorum. Merdivenleri hep iniyorum. Tuncer de birkaç basamak inmek zorunda kalıyor:

“Hocam?.. Yarın nerde olacağımı bilmiyorum. Burada... çok sıkıldım ben... Çıkıp gidiyordum ama...”

Çıkıp gidiyorsan, çıkıp git. Yıldız’ı çok seviyorsan onun yanına koş ya da. Merdiven aralığında dikilip durmaktan daha sağlıklı bir şey yapmış olursun. Bir aşkı yaşarsın; başarabiliyorsan, bunu küçümseme... Konfetiler yerde sürünürken... Sürünene dek...

“... Sokaktaki erlere ve polislere bakıyordum... Bir dakika, beni dinleyemez misiniz?”

Çok konuşuyor bu Tuncer. Her zamanki gibi. İşte hâlâ konuşuyor:

“Bizim düğünümüz de böyle bir şey olmalıydı... Çok mu heyecanlıydım, çok mu sarhoş; ayrımına varamamışım... Sanki bu topluluk içine ilk kez girmiş gibiyim hocam... Sonra, şimdi yani, burdan çıkınca, kapısında nöbetçilerin beklediği bir eve nasıl gireceğim? Giremeyecek gibiyim. Yıldız’a çok sıkıldığımı, bunaldığımı, ama çok bunaldığımı söyledim. Neden, diyor. Neden, diyorsa hocam...”

Soluk soluğa. Bana yetişmişti. Nerdeyse önümü kesen bir sabırsızlıkta. Yine de fakülte sıralarındaki sabırsızlığını ince süzgeçlerden geçirmiş bir Tuncer bu. Geçirmediyse de geçirmenin ta içinde. Epeydir. Sanki Lozanlı günlerinden başlayarak hep buna özen göstermiş, bu pencerenin önünde bile buna özen göstermekteydi. Değil. Bu benim avuntum. Her öğretim üyesi gibi benim de öğrencilerinde bir şeyler yeşertebildiğini yakından görme özlemim. Ne ki, bu özlemle avunulabilecek bir gecede değiliz. Başımsa çatlıyor. –Konfetilerin yerde sürüneceği saati beklemeye sözvermedim ki ben.

“Şimdi konuşamayız Tuncer... Sabah...”

Tuncer iki basamak yukarda kalıyor. Ben Tuncer’i bırakıyorum. Bir an önce sokağa çıkmalıyım. Bir an önce, eve Aysel’e... Ben bunu çok daha önceden düşünmüştüm: Aysel, telefonu yüzüme kapattıktan sonra ne yapmıştır? Sonra polis Ahmet’e rastlamıştım. Sonra, İlhan onu benim önümde küçültülmüştü. Sonra, Ahmet’in dalkavukluktan düşmanlığa değişen bakışını görmüştüm. Sonra, İlhan benim koluma girmişti. Ahmet’in o bakışını görmemişti. Sonra, iki kadeh susuz rakı içmiştim. Ardından da çok sulu bir rakı. Sonra, düğün pastası... Artıklarla dolu bir masa... Sonra Tuncer... Tuncer miydi o?.. Sonra ne yaptı Tuncer? Az önce ağlamış... Çok içmiştir, ondan. Bir düğün gecesinde herkes sırayla ağlıyorsa, çok içmiş olmaktandır. Hem çok içmiş olmaktan, hem âdet yerini bulsun diye. İlhan ağladı. Ayşen ağladı. Kayınvalidemin gözleri zaten nicedir sulanıyor. Ama bu gece mutluluktan ağladığını sanıyor. Tezel’inkini saymazsak –var mı, yok mu o çocuk?– bir tanecik torununun düğününü; o da ağladı tabii. Sonra, Nuriş hanımefendi de ağladı. Anadır, ağlanmaz mı? Hakan ne zaman vuracak abisini. Müjgân nikâh kıyılırken ağladı. Güzel ağladı. Tam sırasında ve “Kocacığım, kocacığım” diyerek. Rimelli kirpiklerini kırpıştırırken, tam Müjgân gibi ağladı. Müjgân bir kez de ‘Yedek Subay Ölür de...’ ile tepinirken ağladı. O tepinmeden masaya dönünce yani. “Ay gülmekten gözlerimden yaş geldi çocuklar!” diyerek ağladı. Tümgeneral Hayrettin Özkan, çoğu kimsenin sevinçten ağlamasına baka baka geğiriyor. O da ağlayacak. Ama ancak başkaldıran Hakan’ı dize getirdikten sonra. Çünkü, her şeyden önce vatan. Her şeyin de bir zamanı var. Her şey sırayla. Tüfek ikiye ayrılır: Tahta kısmı, demir kısmı: Bu Ercan’ın bir babası var Ömer abi, görmelisiniz! Onun için her şey ikiye ayrılıyor. Tüfek gibi. Tahta kısmı, demir kısmı... Ayşen böyle demişti. O gün. Aysel bizi, iğneleyici bir gülümseme ile “Siz iki kazazede, şimdi daha iyi anlaşırsınız,” diye başbaşa bırakarak çıkıp gittiği zaman. Sen kıvır dudağını, kıvır. Gencecik bir kızın, kaç yıllık kocanın acısına, herkesin acısına sırt çevir. Acı senin

yanına hiç uğramayacak sanki. Sanki hep öyle dimdik ayakta durabileceksin!.. En güçlü görünen en kötü dayanır.

Yaa, sonunda Aysel bile ağladı. Buradan uzakta. Yalnız bir odada. Neydi adı o kadının? İşte o eski tanışının gerillacı olduğunu öğrenince, çoktandır unuttuğu çocuksu gülüşüyle gülüp dururken ağladı. Ben ağlattım. Başardım!.. Ağlattım onu. Telefonu yüzüme kapattı. Artık tükendi işte. Artık intihar etmiştir!

Son basamakta tökezliyorum. Gören oldu mu? Sırıtıyorum. Sırıtmamı bir türlü engelleyemiyorum. Çok istiyorum doğrusu. Sırıtıp duracağıma ağlayayım istiyorum da, bir türlü başaramıyorum. Ömer abii!.. Hadi bakalım Ayşen, hadi güzel çocuk, şimdi doğruca Ali Usta'nm elleriyle aydınlatılmış gelin odasına! Bak orada, senin yeni evinde, senin yaşında bir çocuk, Hakan yaşında bir çocuk, dayısının yanında çalışıp duruyor. Bu saatte bile. Bak bakalım ona, o abisi Ahmet'i vurmayı düşünüyor mu hiç? Hakan ne demiş? "Vuracağım seni düğününde. Ya girerken o kulübe, ya çıkarken" mi demiş? Gördün mü, bizim koruyamadığımız seni, Ercan'dan Hakan kurtaracak!

O gülmelerimden birine yakalandım. Geçiştiremiyorum. Ahmet'in yüzü nasıl değişmişti öyle? Kadınların pastayı dağıtışları hele; bir mevlütte, okunmuş helva dağıtıyorlar sanki. Hah, hah. hah!..

"Delirdin mi, neyin var?"

Tezel'in sesi mi bu, kendi sesi mi bu, kendi sesim mi? Güzel. Çok güzel. Tezel'in sesiyse de güzel, benim sesimse de güzel. Delirdin mi, neyin var? En tedirgin olmayacak kimselerin bile seslerinin tedirginleşmesi, ne güzel?.. Çok güzel!..

Biri omuzlarımdan tutmuş silkeliyor: Kendine gel!...

"Kendine gel Prof!. Burası senin üniversiten değil. Hadi bakalım, yıka şu bokları!.."

Gülümseyerek yıkıyorum helanın boklarını. "Gülme Profesör, gülme! Yalatırım şimdi haa!.." Herif beni kolumdan yakalamış, amma da tartaklıyor. Böyle, çıldırmış gibi tartaklayıp durmasa, gülmeyeceğim. Gençliğimde de benzeri gülme krizlerim tutardı. En çok kızkardeşim Zeynep'in şımarıklıklarına kahkahayı basınca, o da "Gülmesene, gülmesene!" diye üstüme çullanıp iyice zıvanadan çıkınca... Adam beni tartaklayıp durmasa gülmezdim. Helayı da daha iyi yıkayabilirdim. Elimde değil. O başımı duvarlara sürttükçe gülüyorum. Ben güldükçe adam zıvanadan çıkıyor: Bu aydın takımıyla başımız dertte kumandanım. Bunlara yeni yöntemler uygulamalı... Hadi Prof., kalk bakalım, yürü benimle!.. Gülümsüyor albayım, gördünüz mü, gülümsüyor!.. En çok bu adam çileden çıkarıyor beni Albayım. Albayım, emredin, bunu başkasına versinler, yoksa delireceğim Albayım!.. Öyle mü, bağlayın şunun ayaklarını ulan!..

Elimde değil. Elimde değil. Adamdan çok kendim kendimin gözü önüne geliyorum. Daha çok gülüyorum. Bir akşamüzeri: Yahu bu zırdeli! Zırdeliden çıksa çıksa bunak bir profesör çıkar. Vatanın temeline dinamit koyacak biri çıkmaz.

Bir piyangoda benim biletime vuran büyük ikramiyenin nice vergisi var daha ödenecek. Kurtulduğunu sanırken sen... Artık zor gülerdin.

Kim bu? Ayşen mi başı omzumda duran, Aysel mi? Tezel'miş. Hayret! Başı omzumda hıçkıra hıçkıra ağlıyor: "Allah kahretsin!.. Allah kahretsin!.. Ne maskara bir gece bu be! Ne mağmum bir düğün!.."

Allah kahretsin ya... Bu maskara gece, bu mağmum düğün, en çok gülenimizi en çok ağlatıyor. En aldırmazımız en çok yaralanıyor.

Nerdeyiz? Aşağıda, birkaç saat önce yığınla kimsenin kürklerini –hepsini değil elbet–, koyu renk paltolarını, rölöve ve fötr şapkalarını, onlarla birlik geçmişlerinin yarısını da bıraktıkları vestiyerin önündeyiz. Daha birkaç saat önce sepet sepet, buket buket çiçeklerin koşturularak en üst kata çıkarıldığı kapının önündeyiz. Ali Usta'nm kır çiçekleri bu barajı nasıl yıktı, bunca yozluk arasına kara bulutları yarmış kış güneşi örneği nasıl sızdı? Kapının ağır, kurşun rengi camları ardında toplum polisleriyle askerler... Tuncertn dar bir pencereden seyrettiği... Buraya hiçbir güzellik kolay kolay sızamaz. Ali Usta da amma romantik adammış. Amma romantizm bir yandan da. Ayşen'in yüreğinde bir küçük güzelliğin izi kalsın diye, o çiçekleri... Her yerde küçük bir ışıldak gibi dolaştırabilmek için kendisini de, hah, hah, haah!..

"Gülme!.. Gülme!.." diyor Tezel. "Neyin var? Dinle..." Dinliyorum: Merdivenlerden aşağı, ta buraya hora tepen ayak sesleri, sarhoş haykırışlar dökülüyor: Ateş düştü şalvara!.. Ateş düştü şalvara!..

Yukardakiler şalvara düşen ateşle hora teperlerken pullu giysisi üstüne yemyeşil bir pelerin atmış, kilolarca boyalı bir kadın giriyor içeri. Yanında palabıyık bir adam. Pelerinin açık önünden kadının çıplak göbeği görünüyor. Sonra, pullu iki kapçıkla örtülmüş göğüsleri. Kadının tam üç yeri pullarla, boncuklarla kapatılmış. Kestirmeden. Şimdi bu kestirmeden örtülmüş yerlerine banknotlar art arda sokuşturulacak. Sonunda kadın Tümgeneralin masasına çıkacak. Aile masasına. İlkel toplumun bir üyesi olarak parmaklarımla tek tek saydığım artık öteberi, salam dilimleri, katı yumurtalar arasında kıvranmaya, kalça göbek sallamaya başlayacak. İşkembelerle paçalar arasında. Derken geri yatıp alnını Tümgenerale uzatacak. Paşanın eli bir türlü cebine gitmeyecek. Eli salt dansözün tombul beyaz bacaklarına gidecek. O zaman İlhan bir kez daha Hayrettin Özkan'ın yardımına koşacak. Gittikçe borçlanıyor Paşa. Her adımbaşı. İlhan tutup, on birinci banknotu dansözün alnına yapıştırıyor. Aynı anda Hayrettin Özkan'ın kulağına fısıldıyor: At şunun baldırına bir çimdik, Paşam!.. İlhan'ın kışkırtıcılığı kadının baldırlarına, göbeğine ve göğüslerine eklenince Paşa ne yapsın? Artık o zaman Hayrettin Özkan biraz daha borçlu kalacak. Ve müteşekkir. Dansöz, Paşa tarafından onurlandırılmış baldırını ovuştura ovuştura aile masasından uzaklaşırken Paşanın da şurasında usul bir pişmanlık: Bu düğün biter. O borçlar nasıl ödenecek? Paşa terliyordu zaten. Şimdi daha çok terleyecek. Kolay mı her şeyin üstüne vatanı koymak? Her şey de yalnız ikiye ayrılmıyor işte, araya bir de asi oğul giriyor, hah hah hah!..

"Dinle, diyorum Ömer! Gülme, dinle!.." Dinliyorum. Bir ses: "Ne var, ne yok?" diyor. Polis Ahmet. Koca düğümlü kravatını çözmüş. Dişlerinin arasında bir kibrit çöpü, kapının içinde duran bir toplum polisine gizlice bir yudum rakı içiriyor. Gördüğümü gördü. Bozulmasa bozulmayabilir. O bir türlü engelleyemediğini gülüşüme sinirlenebilir. Oysa Polis Ahmet bozuluyor. Önümde ikinci kez utanca itilmiş buluyor kendini. Başı önünde, ağzında çiğnemeden durakalan o kibrit çöpü. Bir şey söylemek istiyor sanki. Ama ya o kibrit çöpünden, ya benim dinmez gülüşümden, buna olanak bulamıyor. Gülmemi engelleyebilseydim, Ahmet'in omzuna elimi koyar, hadi oğlum, sen buralarda durma, hadi Ali Usta'nın, dayının yanma git, diyebilirdim. Diyemiyorum ki. Ne tuhaf, –sevinmeli

miyim, üzülmeli miyim?– Ahmet, ağzındaki kibrit çöpünü önüme tükürecekken cayıyor, bu çöpü ne yapsam şimdi, diye şaşırıyor ve çarçabuk kapının dışına çıkıyor. Çıkarken başını iki kez döner kapıya tosladı. Kapıya tosla–dığını seçmeyebilirdim. Onun, o kapının içinde iki kez dönüp de sonra dışarı çıkabildiğini seçmeyebilirdim. Seçmeseydim belki gülmemi daha uzun süre dindiremeyecektim. Kapının içindeki toplum polisi elindeki rakı kadehiyle kalakaldı. O kadehi nereye saklayacağını bilemiyor. Tunceli dinlemedim. Onu katlar arasında bir yerde buraktım: "Yarın ben nerde olacağımı bilmiyorum hocam..."

Yutkunuyorum.. Sesimin iyice boğuk çıkacağını biliyorum:

"Nedir Tezel?"

Tezel derin bir soluk alıyor:

"Hele şükür!.. Dur şurdan ceketimi alayım da çıkalım..."

Alkolik Tezel! Durmadan burnunu çekiyor. Dinle, dinle, diye yırtmıyor, sonra da ceketini giymeye gidiyor. Geri kalmış ülkenin geri kalmış nihilisti sen de! Dinliyorum işte, ceket giymenin sırası mı? Kaç yıl var, ben, Tezel'i böyle paçaları tutuşmuş, böyle gözleri yaşlı görmedim. Ona bakacağıma Polis Ahmet'e bakıp durdum. Tunceli düşündüm. Tümgeneralin dansöze ne yapacağını bile. Tezel'i dinlemedim ben. Aysel kafama girdikçe onu ordan çıkardım. Aysel düşüncesini kovalayıp durdum kafamdan. Aramıza yerleşen bu ilk büyük uzaklığı kabullenip oturmamalı. Mutlak bir şey yapmalı. Yapar o, durmaz... Ne yaptı peki? "Sabrımla oynama Ömer!.." Buna benzer bir şey söylemişti. Sabrıyla oynadım: "Sevmek konusunda Tezel bile senden ileri!.." Telefonu yüzüme kapadı. Sonra ne yaptı? Tezel hep içti, intihar etmedi. Aysel düğüne gelmedi, o hiç içmedi...

Tuncer değil mi o? Merdivenleri koşarak inen, bana hiç bakmayan, kapıya da toslamadan dışarı fırlayıp giden Tuncer değil mi? Yıldız yok. Aşk yok mu? Hiçbir yerde kalmamıştır diyemem, görmedim. Buralarda yok işte. Ayşen var. Ayşen yok. Aysel... Lütfen şu ceketi bırak Tezel! Sen ceket peşinde koşacak kadın mısm canım?

Zaten ceketini almamış:

"Ceket batsın, çıkalım!" diye geri geliyor.

Gözleri hâlâ ıslak. Boyaları akmış. Sokakta delice oynamış, elini yüzünü çamura bulamış bir çocuk.

"Aysel seni telefonla aradı. Bulamayınca benimle konuştu..."

Konuşmuş!

Tezel'i şu an gerçekten güzel kılan bütün yüz çizgilerini, akan boyalarını, torbalaşmış yorgun gözaltlarını tutup tek tek öpmek istiyorum. O yüzde hüznün en derini uç vermiş. Bundan böyle güzel yüzler olacaksa, sanki yalnız acı ve kahır çekmiş yüzler olacak onlar. Aysel'se telefon etmiş. Hiçbir şey olmamış gibi... Hiçbir şey olmamış... Ben ona, Tezel bile sevmek konusunda senden ileri, dememişim gibi!.. Her şeyin altından dipdiri kalkabilirsin Aysel, ama bunun altından değil. Havaga–zına koşmazsın, koşmamalısın. Yine de bir şey yapmalıydın, bilmiyorum ne, ama bir şey... Hiçbir yıkıntı olmamış gibi davranmamalıydın..

Yukarda Ankara Misket Havası. Sokakta yoğun bir kömür kokusu.

Tezel'in koluna giriyorum.

" Tezel... sen neden ağladın peki? Aysel, o Sevil nedeniyle çok gülüyordu..."

Sesim daha boğuk çıkıyor. Ben hiç ağlamamışım. Sonra da, Aysel yeterince ağlamadı, diye öfkeleniyorum.

"İşte o Sevil'den ötürü zaten... Dinlemiyorsun ki... Evet, o zirzop bu gece size gelmiş... İşte ondan ötürü... Allah kahretsin!.. Anarşinin de bir onuru vardır be!.. Bu Sevil gibiler o onuru bile koruyamadılar. O onur bunlarla korunur mu? Anarşiyi bile ayağa düşürdü bunlar, yanar yanar ona yanarım..."

"Doğru dürüst anlatsana Tezel!"

Cipleri, cemseleri geçiyoruz. Arabalarla tıklım tıklım dolu, yoğun is kokulu dar caddede, çirkin vitrinlerin önünden yürüyoruz.

"Bağırma!" diyor Tezel, en çok kendisi bağırarak. "Bir anarşisti saklıyormuşsunuz diye evinizi basmışlar işte... Şimdi oraya çöreklenmişlerdir... Anladın mı? Seni sormuşlar. Eve gitmeyeceksin."

Durdum.

"Aysel, kendisi?"

"Onu da sorguya götürüyorlarmış. Bize haber iletmesine izin vermişler. Ben evde olmayacağım, dedi. Herhalde, Ömer eve gelmesin, demek istedi değil mi? Ben öyle anladım."

"Demek istediği apaçık. Doğru anlamışsın..."

Köşe başındayız. Ne yana sapmam gerektiğini düşünüyorum.

"Düğüne gelmedi de ne oldu sanki?" diyor Tezel. "Sevil gibi birinin yanında, kötü kent gerillacılığından sorguya!.."

Başkent gecesinin yağlı kara soğuğu kuşatıyor bizi. Ünlü serinkanlılığım ağır ağır geri geliyor. Eski yerine dönüyor. Tezel'in gözyaşlarını yeniden koyvermemek için yutkunup duruşuna bakıyorum:

"İyi işte, ağlamak ne oluyor? Buna salt gülünür Tezel."

Tezel, umutsuzluğunun doruğuna çıkmış, oradan aşırı duyarlılığının kurbanı başını sallayıp duruyor. O duyarlılığı alkolle, vurdumduymazlık ve gırgırla örtbas etmeye çalışa çalışa yıprattığı yüzünü buruşturuyor:

“Ayrıca senin, dayak budalası olmuş çocuklar gibi umut budalası olmuş karın ne’dedi biliyor musun? Sesini iyice yükselterek, iyidir, iyidir; bizi ayırırken bizi birleştiriyorlar işte, dedi!..”

Ah Aysel, birlikteliğin böylesini ancak dünkü çocuklar düşünebiliyor, romantik genç kızlar ve önünde daha nice deneyleri olacak delikanlılar... Koskocaman kadınsın sen, kendini ince sınavlardan geçirmiş bir kadınsın, sana yaraşır mı?

Böyle düşünüyorum, ama aslında içimde küçük, uçan bir sevincin ıpıldamasını da engelleyemiyorum. Ne yana sapmam gerektiğine ise bir türlü karar veremiyorum. Artık hangi anlama alırsa alsın, Tezel’e:

“İyi ya buna büsbütün gülünür,” diyorum.

Titreyerek koluma giriyor Tezel:

“Yok” diyor, “Yok. Anadolu Kulübü müdür neyse, işte surdaki o düğüne gülünür ya da bu evlilik ciddîye alınırsa, ciddî bir öfke duyulur. Halis bir başkaldırı. Ama Aysel gibi biri, içeri alınmaktan ya da Sevil yüzü suyu hürmetine sorguya götürülmekten gizli bir sevinç duyabiliyorsa, ne yapılır? Ağlanmaz mı? İnsanların bu derece şaşkınlaşmasına, bir direncin böylesi çocuksulaştırılmasına ha, ağlanmaz mı? Basma devlet kuşu –hangi devlet kuşu canım, yiğitlik kuşu– konmuş gibi almış bu işi; apaçık işte. Buna ağlanmaz mı Ömer? Ağlanmazsa, insan çekip kurşunu beynine sıkmaz mı?”

Ağlanır, ağlanır. Ama buna değil. Başka bir şeye. Ben bile bir an için Aysel’in götürülüşünün onu benimle yeniden ve aynı noktada bir bütün kılacağını umdum. İster istemez aramıza girmiş çatlağı pekiştireceğini umdum. Onun bu özleminden uçarı bir sevinç duydum. Bu umut boşuna. Bu sevinç boşuna. Böyle bir şey olmayacak. En azından hemen olmayacak bu. İnsanların üstünden iyi kötü bir silindir geçecek de, o insanlar hiç yara bere almadan çıkacaklar o silindirin altından, öyle mi? Kanayacaksm, kanamıyorum diyeceksin. Herbir yanın sızlayacak, sızlamıyor olacak. İnsanlık adına ne büyük ikiyüzlülüktür bu. En çağdaş ikiyüzlülük. Ben nasıl üç ay önceki Ömer değilsem, Aysel de dünkü Aysel olmayacak. Birçok şeyle şimdi ilk kez karşılaşacak. Ben onunla yeniden, ama sanki ilk kez karşılaşacağım. Yeniden tanışacağız. Yirmi yıl hiç birlikte yaşanmamış gibi yeniden başlayacağız. Arada bir Ayşen ve onun düğün gecesi. Onu, Hakan’ı, Tuncer’i, Ahmet’i tek tek ve daha çok, daha derinden düşüneceğiz. Hepsini tek tek daha iyi tanımaya çalışacağız. Yorgunluğun tam eşiğinde, yorulmayı düşünmeye bile fırsatımız olmayacak. Ağlanacaksa da bunun için ağlamak, sevinilecekse de bunun için sevinmek gerek. Engin’e karşı gizli bir düşmanlık beslediğimi kaç yıl sonra, bir an’da yakaladım içimde. “Bu ne sevinç!” demiştim Aysel’e. Dudağımın kıyısında hiç de insanca olmayan bir gülümsemeyle... Aşkınlığımı yeniden gözden geçirmem gerek. En çok tutunmak istediği kolların onu, arkasından kopmak istediği yerlere doğru iteklediği Ayşen de akılda tutularak, benimki gibi düşmanlıklar besleyebilmek artık sadece utanç verici. Ağlanacaksa da bunun için ağlamak, sevinilecekse de bunun için sevinmek gerek. Ayşen her gece Ali Usta’nm aydınlattığı odaların elektrik düğmesini çevirecek, başucu lambasını söndürecek, Ercan’ın yanına uzanacak ve her gece, sıcaklığı derisinden içeri asla sızmayan kollar arasında istese de, istemese de benden önce Ali Usta’yi düşünmek zorunda kalacak. O küçük sarı kır çiçeklerini, o çiçeklerin üstündeki kartı görse de, görmese de buzdolabının kapağını Ali Usta’yı düşünmeden açamayacak. Pikabına hiçbir plağı, araya bir gölge girmeden koyamayacak. Çamaşır makinesinin başındayken, Ercan’ın menisi akmış donunda mızrak gibi bir cümle: “Ali Usta’dan geline...” Ağlanacaksa da bunun için,

sevinilecekse de bunun için... Oğlan tarafı da, kız tarafı da şu anda, misket havasını oynarlarken bile, için için soruyorlar: Hakan nerede? Hakan ne yapacak? Hakan'ı sormayanlar da soruyor: Neden darman dumansınız? İğneüstünde bir düğün oldu bu. Ağlanacaksa da buna ağlamak, sevinilecekse de buna sevinmek gerek. Bu gecenin, son dakikada en açık seçik görebildiğim yüzü ise Tuncer. Düğüne onu budalalaştıran çok mutlu bir yüzle girdi; çok bunalarak yarın nerde olacağını, yarına nerden başlayacağını bilemeden çıkıp gitti. Yıldız'sız. Tuncer yarın, bu düğünde sıkıldığından fazla bunalacak. Ne olsa dünün bağsız öğrencisi değil. Yeni bağlarını ya pekiştirmesi, ya koparması gerekecek; en güç olan da bu. Doktor olmadan, doçent olmadan, prof. olmadan önce kendisi olmak. O kartvizitleri taşıyan KİŞİ olmak. En çok burda zorlanacak. Ağlanacaksa da bunun için, sevinilecekse de bunun için... Ve Ahmet. Hiçbir şey ağızda çiğnenen bir kibrit çöpünü tükürüvermek denli kolay değil. Bu bile güç oldu Ahmet için. Bir kişi önünde yüzüne fırlatılan had–sitt'tirlerle ilk kez ayrımına vardığı onurunu, öfkesini ya da düşmanlığını cebine tıkıştırılan bahşişler, parlak kravatına attığı düğümler arasına nasıl saklayacak. Nereye fırladı gitti? Hakan'ı vurmaya mı, özündekini bulmaya mı? Ağlanacaksa ilki, sevinilecekse ikincisi için...

Geriye dönüyorum. Dar, çirkin sokağa, o sokağın üstündeki kimliği kimliksiz yapıya, Anadolu Kulübü'ne bakıyorum. Üst katın bol ışıklı camlarına sıkı sıkıya çekilmiş perdeler düğünü örtüyor. Düğün sokağa ve geceye örtük duruyor. Bakışlarım bir kez daha kapı önlerinde dolaşıyor. Tuncer'i ya da Ahmet'i, hatta geri itilmiş bir özlemle Ayşen'i –porselenden mi?–görürüm sanıyorum. Salt düğünü bekleyen erleri, polisleri ve cipleri görüyorum. Tuncer'in iki kat arası dar bir pencereden seyrettiği...

Anacaddeye çıkmak üzere Tezel'i çekiyorum:

"Yürüyelim."

"Bir ara delirdin sandım," diyor Tezel.

Yazık, keşke delirseydin, demek istiyor sanki... Sonra gülüyor. Ama artık keyfinden, gırgırından, ereksiz başkaldırısından iyice eksilmiş bir gülüş bu:

"İntihar etmediğim gibi, doğru dürüst de içemedim bu gece. Daha doğrusu, içtiğimin bile tadına varamadım. Daha doğrusu, ayılmak zorunda kaldım. Aysel ya da senin yüzünden... Ya da başka her şeyden... Senin o dinmek bilmez gülüşünden... Neydi o?.."

Sözünü bitiremiyor.

Arkamızda, az önce bıraktığımız sokağın içinde bir silâh patlıyor.

Tezel kolumda, sıçrıyor. Tek kurşunla vurulup can veren kendisiymiş gibi ansızın bir sıçrıyor, sonra kıpırtısız kalıyor. "Biri vuruldu," diyor hemen hemen uzak. "Öyle," diyorum. Tezel'in kolumdaki ağırlığını duymuyorum.

Hakan mı birini vurdu, Hakan'ı mı vurdular? Tuncer mi birini vurdu, Tuncer'i mi vurdular? Ahmet mi birini vurdu, Ahmet'i mi vurdular? Yoksa vurulan gelin mi? Az önce düğün pastasının dokuzuncu katından, Tanzimat bıyıklı damadın kolundan sıyrılıp kaçarak aşağıda, o kurşun renkli kapının önünde, dokunsan dağılacak incelikteki porselenden sütbeyaz minik bir leke gibi duruyor sandığım? Vurulan bu imge mi yoksa?

Gül'ün Tarım Bakanlığı'nda çalışan babasına ne mutlu! Bütün çocukların ve bütün bu tür adların en önüne kesinlikle koyabileceği bir ad var. Ben bu kurşuna tek bir ad veremiyorum. Adlar kafamda sayılarını her an biraz daha çoğaltıyor, kurşunların fırladıkları namlu ağızları ise çaplarını her an biraz daha genişletiyor.

"Bakacak mısın?"

"Aptal ve anlık yiğitlikleri sevmem." Aysel delerek geçiyor yüreğimden, aklımdan. Yürüyoruz. Anacaddeye çıkıyoruz. Gerimizde düdükler ötüyor. Koşuşan ayak sesleri.

Eski yapıları gece saatlerinde yıkıyorlar. Anacaddede de zaten daha kurulurken yıkılmaya yazgılı eski yapılar gümbürtüyle yıkılıyor. Bir süre sonra sıra arka caddelerdeki, yan sokaklardaki yapılara da gelecek. Kentin ortasında, adı hem Anadolu, hem Kulüp olan yapı da yıkılacak. Bir süre sonra ise, ordaki düğünleri bile artık kimseler anımsamayacak. Bu düğünlerden geriye birtakım fotoğraflar kalacak. İçlerinden birinde damat annesinin tümgeneral kocasının gülüşüne şaşkınlıkla baktığı. Bir başkasında gelinin, o resimlerde görünmeyen birine imdatla sevda karışımı bir çığlıkla baktığı... O yapılar, o yapılardaki düğünler unutulabilir, ama o fotoğraflar kaldıkça, o fotoğraflardaki bakışlar da kalacak.

Yıkımların gümbürtüsü, arka, dar sokaklardaki siren seslerine karışıyor. Bu seslerin, şu sıra kendi gümbürtüsüne boğulmuş bir düğün salonundan duyulabileceğini ise hiç sanmıyorum. Görevlilerden biri, üst kata tırmanmaya başlamış olmalı. Belki de ilk başvuracağı yer, Tezel'i hela kapısında yitiren emekli albay Ertürk... İşte, bu düğünün konfetileri olmayacak Ayşen. O saat gelmeyecek. Ağlanacaksa da bunun için, sevini–lecekse de bunun için...

Tezel derin bir soluk alıyor. O soluğu hemen hiç boşaltmaksızın:

"Bir kadeh içki olsa!.." diyor.

Alınıp da boşaltılmamış bu soluktan ötürü, şu an ya da yarın ne olacağını hemen hemen hiç düşünmediğim tek kişi Tezel'dir sanıyorum.

"Adam gibi bir içki olsa..." diye yineliyor.

"Buluruz."

'İntihar etmeyeceksek içelim bari!..' Daha düğünün ta başında böyle söylemişti. Şimdi daha kısa kesiyor. Salt "Bir kadeh içki olsa," diyor. İçtikçe ayılmak zorunda kalacak, ayıldıkça içecek. İçimde yakaladığım yepyeni bir şey. Bu, o bungun düğünden de, Aysel'in götürülüşünden de, Ayşen'den de, evime dönemeyişimden de, dahası o tek kurşundan da öne geçiyor. Her şeyi kavrayıp içine alıyor: Tezel bile yaşamak istiyor!

Şuramda, en sahici sevinçle en sahici üzünç arası bir yerde, en sahici acısıyla bir yara açılıyor. Gözlüklerimin ardında gözlerim her yanı tarayarak görebildiği kadarıyla bu düğün gecesinden bende kalan bu düğüne tanıklığım değil, yaram. Bu bir canlılık belirtisidir. Taşın kanadığını kim görmüş?

"Rezil bir geceydi," diyor Tezel.

"Pek değil..."

Çünkü bunu derken sesim, yüzüm, her yanım hiç olmadığı kadar sıcaktır. Kendimi bile şaşırtan bir sıcaklık. Demek yaram kanıyor? Beni o ısıtıyor. Bir düğün gecesinde en azından bir Tuncer, ilk kez kendi kendisiyle kavgaya girdiyse, bir Ahmet, ilk kez kendi içinde bocaladıysa, Tezel, o silâh patladığı an vurulduğunu duyumsadıysa ve artık ölüm lafı edemeyecekse, bir kurşun kendisine ilk kez bukadar yakın geldiyse ve şuramda açılan en sahici yaram beni ısıtıyorsa, usul usul kanayarak ısıtıyorsa, içine kayıplar karışsa da, bu düğün eksiltmeyen bir düğündür.

Kendi elleriyle deştiği yüreğini avuçlarında tuta tuta kişi olma çabasını sürdüren Aysel'i aramaya koyulmalıyım. Yanımda, yedeğimde elbette Tezel. İçerek yaşayacağına göre?

"Önce Aysel'i bulalım," diyorum Tezel'e. Tezel, bir bankanın neon ışıkları altında duruyor. Dudakları aralanıyor. Nerdeyse, 'sen ara, ben içkimi içeceğim' diyecekken diyemiyor. Yüzüme bakıp kalıyor.

"Biraz daha konuşsana. Yani, herhangi bir şey söyle. Sesin yeniden çıksın yani..."

"Aysel'in izini bulalım, sonra da adam gibi bir içki..." diyorum. "Aysel götürülmesinin, hele Sevil yüzünden götürülmesinin bir erinç kaynağı, bir onur kaynağı olmadığını çoktan anlamıştır. Onun durumu bir an böyle almasına neden benim; böyle bir an şaşkınlaşıp tökezlenmesine... Engin'i aramıza dostlukla katarken bile eksilmeyip çoğalan birlikteliğimize –'bile' dememeliydim ama, katarak demeliyim– eksiklik bulaşmıştır kaygısı... Dün, adam gibi pekiştirmeye çaba harcadığı ne varsa, yeniden çatlamıştır kaygısı..."

Daha konuşmak, bu konuda pek çok konuşmak istiyorum ama, Tezel yetenekli parmaklarını usulca dudaklarıma koyuyor:

"Anladım," diyor. "Anladım Ömer. Sonra yine sarhoşlaya–bilirim. Ne ki, bir tek an, şu an ayık olduğuma seviniyorum. Yoksa ayırdettiğim şeyin gerçekliğine, kendi zamanı içinde ve benim için gerçekliğine inanamazdım."

Bu kez ben şaşkın bakıyorum Tezel'in yüzüne. Neon ışıkları altında bu yüzü, bu yüzün çizgilerinde vurdumduymazlıktan, bir kopuştan arınmış duyarlı anlamı çırılçıplak yakalayarak büsbütün şaşkmlaşıyorum.

"Seni sayardım Ömer. Senden çekinirdim hatta... Sana, seni sevdiğimi de söylerdim ama, sever miydim? Sevmezdim galiba. Seni kuru, fazla serinkanlı bulurdum. Sesinde hep öğüt vermeye hazır bir tınlama olurdu. Bu beni ürkütürdü. Bu gece elime geçeni seçmeden içtimse, belki de senden bana geçen o ürküntüden korunmak içindir... Bilmiyorum. Beni suçlamana izin vermemek içindir... Sana karşı da önüme küstahlıkla örülmüş bir savunu kalesi çekmek için... Az önce, 'İlkin Aysel'in izini bulalım' derken sen, Sesin çok değişik çıktı. Ardından söylediklerinde de... Bildiğim sesinin çok dışında bir tınlaması vardı. Yüzüne bakıyorum; öğüt verici değilsin. Bana öyle geliyor ki –elbet yine içeceğim, hep içeceğim ama–, şu an'daki sesin ve yüzün varoldukça, içerek içmeyerek dayanmak zorundayım. Dayanmak... Utanıyorum!.."

Her yöne doğru atılmış bir çığlık gibi Tezel'in 'utanıyorum'u. Koskocaman bir solukta ordan boşalan yere, kendi içine büzülüyor. Islak bir kedi örneği büzülüyor. Sonra ansızın dikleniyor. Kahvaltı artığı balrengi gözlerinde çılgın bir ışık yanıyor.

“Ama,” diyor Tezel, “sesindeki bu tınlama yapaysa ve yeniden sınayıcı kesilirse en büyük düşmanın olabilirim.”

İçerek içmeyerek; intiharın değil, sessiz bir ölümün değil, çıldırınm –işte o, yaşama dalmış çıldırınm– eşiğinde bir Tezel görüyorum. Ürperiyorum.

Neyse ki yaram hep usul usul kanıyor. Beni o ısıtıyor.

Bir taksiye biniyoruz. Anadolu Kulübü’nü geride bırakıyoruz. Burnumda kömür ve barut kokusu, kulaklarımda hâlâ Ankara Misket Havası ve şuramda o yara.

Ankara, 1974–1978

SON